

අපේකථාවායථී චූඬකොෂ සඵවිරපාදයන් විසින් විරචිත

ජාතකට්ඨ කථා

දෙවෙනි කොටස

(සිංහල පරිවර්තනය)

II

ප්‍රකාශනය

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය

Vol - xxiv

අර්ථකථාවාර්ය බුද්ධිකෝෂ ස්ථවිර පාදයන් විසින් විරචිත

ජාතකට්ඨ කථා

දෙවන භාගය

(සිංහල පරිවර්තනය)

බුද්ධශාසන අරමුදලේ භාරකාර මණ්ඩලයේ අනුග්‍රහයෙනි.

අර්ථකථාවාර්ගීය බුද්ධසෝම ස්ථවිර පාදයන් විසින් විරචිත

ජාතකට්ඨ කථා

දෙවන භාගය

(සිංහල පරිවර්තනය)

(2-3 වීපාත)

සිංහල පරිවර්තනය

ශාස්ත්‍රපති

වී.ජී. ජයතිලක

අධීක්ෂණය

රාජකීය පණ්ඩිත-ශාස්ත්‍රපති

අක්ෂවත්තේ රේවත හිමි

ප්‍රකාශනය

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය

125, ඇන්ඩර්සන් පාර, නැදිමාල, දෙහිවල.

අර්ථකථාවාර්ය බුද්ධඝෝෂ ස්ථවිර පාදයන් විසින් විරචිත

ජාතකටඨි කථා

දෙවන කොටස
(සිංහල පරිවර්තනය)

ප්‍රථම මුද්‍රණය 2007

ISBN 978-955-1604-20-2

පරිගණක අකුරුකරණය
උපමාලි කුලසේකර - කටුගස්තොට.

පිටකවරය
සුසිල් ජයශාන්ත පෙරේරා - මහරගම.

මුද්‍රණය
අජිත් ප්‍රින්ටර්ස්
නො. 342, පරණ කැස්බෑව පාර, රත්තනපිටිය, බොරැස්ගමුව.

ප්‍රකාශනය

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය

125, ඇන්ඩර්සන් පාර, නැදිමාල, දෙහිවල.

දුරකථන: 2734256, 2728468, 2726234 ෆැක්ස්: 2736737

විද්‍යුත් තැපෑල: bcc456@sltnet.lk

www.buddhistcc.com

ප්‍රස්තාවනා (අවධිකථා)

පාළි භාෂාව මධ්‍යතන ඉන්දු ආර්ය පූර්ව අවධියට අයත් ප්‍රාකෘත විශේෂයක් බවත්, එම ප්‍රාකෘතය වූ කලී එකල උත්තර භාරතයේ ඒ ඒ ප්‍රදේශවල පැවති පොදු ජනයාගේ කථා ව්‍යවහාරය බවත්, පිළිගත් විද්වත් මතයයි. ප්‍රාකෘත ව්‍යවහාරය පොදු ජනතාවගේ හා ශ්‍රමණ සම්ප්‍රදාය ගරු කළ චින්තකයන්ගේද භාෂා මාධ්‍යය විය. එය උත්තර භාරතයේ පැතිරී ගිය ඉන්දු යුරෝපීය භාෂා ව්‍යවහාරයෙන් ජනිත වූවක් සේ සැලකිය යුතුය. මෙම ප්‍රාකෘත ව්‍යවහාරයේ ලිඛිත සාධක අනුව මූල අවස්ථාවක් සේ පෙනෙන පාළි භාෂාව උත්තර භාරතයේ කිසියම් විශේෂ ප්‍රදේශයක කථා ව්‍යවහාරයේ මාධ්‍යයක් විය.

1. පාළි භාෂාව ක්‍රි.පූ. 6 වැනි 7 වැනි සියවස්වල කොසොල් රට පැවති කථා ව්‍යවහාරය පදනම් කොට ඇති වූවෙකැයි ද එය නොයෙක් ජනපදවල ජනයාගේ පොදු භාෂා මාධ්‍යය වී යැයි ද මහාවාදය ඊස් ඩේවිඩ්ස් තුමා පවසයි.
2. පාළිය උප්පයින් ප්‍රදේශයේ භාෂාව යැයි වෙස්ටර් ගාඩ් සහ ඊ කුන් සහ ඔටෝ ප්‍රොන්කේ වැනි විචාරකයෝ පවසති.
3. පාළිය මගධයේ කථා ව්‍යවහාරයයි යන බුද්ධඝෝෂ හිමියන්ගේ මතය මහාවාදය ගෛගර් තුමා අනුමත කරයි.
4. බුදුරජාණන් වහන්සේ මුලදී කොසොල් රට බසින් දහම් දෙසන්නට ඇතැයි සලකන වින්ටර්නිට්ස් පාළි ත්‍රිපිටකයේ භාෂාව පැරණි මගධ ව්‍යවහාරය බව පදනම් කොට වෙනත් ප්‍රදේශ ව්‍යවහාරයන්ගේ සම්මිශ්‍රනයද ඇතිව ගොඩනැගුණු බෞද්ධයන්ගේ සාහිත්‍යයීය භාෂාවකැයි පවසයි.
5. බුදුන් වහන්සේ ධර්ම ප්‍රචාරයේ යෙදුනු පන්සාළිස් වසින් වැඩි කොටසක් කොසොල් මගධ ප්‍රදේශවල සැරිසැරූ බව බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ පෙනෙන බැවින් පාළි භාෂාව කොසොල් මගධ දෙරට

කථා ව්‍යවහාරය පදනම් කොටගෙන බිහි වූවාක් සේ සැලකීමට පුළුවන් බව ඊ කුන් නම් විචාරකයා පෙන්වා දෙයි.

මෙම විග්‍රහයන් ශාස්ත්‍රීය වශයෙන් වැදගත් වන අතර විශේෂයෙන් සැලකිය යුත්තේ බුදුන් වහන්සේගේ මතයයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා වදාළ ආකල්ප විග්‍රහ වන්නේ මජ්ඣිම නිකායේ අරණ විභංග සූත්‍රයෙනි. මෙම සූත්‍රයෙන් පෙන්වන්නේ උන්වහන්සේ භාෂා මාධ්‍යයෙහි අනවශ්‍ය ලෙස දැඩිව එල්බ ගත් ශාස්තෘවරයෙකු නොවන බවයි. එකම දෙය විවිධ ජනපදවල නාම කීපයකින් හඳුන්වනු ලබන කල ඒ එක් නාමයක් දැඩිව අල්වා නොගෙන ඒ ඒ ලෙසට ව්‍යවහාර කල යුතු බවත් ලෝක ව්‍යවහාරය නොඉක්මවිය යුතු බවත් අරණ විභංග සූත්‍රයෙහි උගැන්වෙයි.

බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසුව ත්‍රිපිටකය සංගීත වූ භාෂාව වන පාළි භාෂාව ථේරවාදීන්ගේ ආගමික භාෂාව විය. එය සමස්ත ත්‍රිපිටකය පුරා රැඳී ගියේය. ථේරවාදීන්ගෙන් බිඳී ගිය මහායානිකයෝ බුද්ධ ධර්මය සංස්කෘතයට පෙරලා ගත්හ. ඔවුන්ගේ සංස්කෘත සාහිත්‍යය දියුණුවීමත් මුස්ලිම් ආක්‍රමණ වැනි ආක්‍රමණත් මහායානික දර්ශනය විශ්ව විද්‍යාල මගින් රට මුළුල්ලෙහි බෙදා හැරීමත්, මහායානිකයන් ආමිස පූජා යන්ත්‍ර, මන්ත්‍ර ආදියෙන් පෘථග්ජන ජනතා ප්‍රසාදය දිනාගැනීමත්, හික්‍ෂු විනය නීති ලිහිල් ලෙස මහායානිකයන් විසින් සකස් කිරීමත් ආදිය නිසා බුද්ධ ධර්මයත් පාළි භාෂාවත් බුද්ධජන්මභූමියෙන් අතුරුදහන් විය. එය ශ්‍රී ලංකාදීපයේ තහවුරු විය.

හෙළඅටුවා

සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් දෙසිය පන්තිස් වැන්නෙහි අශෝක අධිරාජයාගේ දායකත්වයෙන් පැලලුප් නුවරදී තුන්වන සංගායනාව පැවැත්වීය. මොග්ගලීපුත්තනිස්ස මහ රහතන් වහන්සේගේ ප්‍රධානත්වයෙන් රහතන් වහන්සේලා දාහක් සම්බන්ධ වෙමින් මෙම සංගායනාව පවත්වා ඇත. සාහස්සිකා නමින් හඳුන්වන මෙම සංගායනාව නව මසකින් සම්පූර්ණ විය.

තෘතිය සංගායනාවසානයේ දඹදිව ථේරවාදාවරිය පරම්පරාවේ අවසන් පුරුෂයා වූ මොග්ගලීපුත්තනිස්ස මහ රහතන් වහන්සේගේ ශිෂ්‍ය

මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේ විසින් තෘතීය සංගායනාවේදී තෝරා බේරා ගෙන සංග්‍රහ කළ, ථේරවාදී ත්‍රිපිටකය ශ්‍රී ලංකාවට ගෙන එන ලදී. මිහිඳු හිමියන් විසින් ලක්දිවට ගෙන එන ලද පාළි ත්‍රිපිටකය මහා අර්ථය රහතන් වහන්සේ ප්‍රමුඛ කොට ඇති සිංහල හික්කුන් වහන්සේලා උගත්හ. පාළියෙන් තිබූ ත්‍රිපිටකයේ ගැටලු තැන් සිංහල ජනතාවට පැහැදිලි කර දීම අවශ්‍ය විය. බුද්ධ කාලයේ සිට වාචනා මාර්ගයෙන්, ආචාර්ය පරම්පරා වලින් පැවත ආ අර්ථ විවරණ ක්‍රම මිහිඳු හිමියන්ගෙන් සිංහල හික්කුන් වහන්සේලා උගෙන සිංහල හික්කුන් විසින් පාළි ත්‍රිපිටකයේ ගැටලු තැන් හෙළ බසින් අරුත් විවරණය කළහ. හෙළවුවා නමින් මේවා හඳුන්වයි.

අටුවා වනාහි ත්‍රිපිටකයට අයත් පොත් වලට ලියා ඇති ව්‍යාකෘත සංග්‍රහ සමූහයයි. අටුවාවල පරමාර්ථය පෙළෙහි ඇති දුරවබෝධ වචන සහ ධර්මයේ ගැඹුරු තැන් විස්තර කිරීමත් අවශ්‍ය තැන්වලදී විස්තරාර්ථ සැපයීමත්ය. මෙම පරමාර්ථයෙන් ලියන ලද හෙළවුවා නම්,

මහා අට්ඨකථා
කුරුන්දි අට්ඨකථා
පච්චරිය අට්ඨකථා නම් වේ.

හෙළ අටුවා අතුරින් ප්‍රමුඛ ස්ථානය දරුවේ මහා අට්ඨකථාව හෙවත් මූල අට්ඨ කථාවයි. බුද්ධසෝම හිමියන්ගේ අට්ඨ කථා සියල්ලටම පාහේ ශරීරය කරගෙන ඇත්තේ මෙම අටුවාවයි. කුන් පිටකයටම අයත් අට්ඨ කථාවන්හි මහා අට්ඨකථාව ගැන සඳහන් වන බැවින් එය කුන්පිටකයම අළලා සකස් වුනු හෙළවුවාවක් වශයෙන් සැලකිය හැකිය. වස්තු විෂය අතින් සෙසු හෙළවුවාවන්ට වඩා පරිපූරණ වී තිබුණ මහා අට්ඨකථාවේ ලක්දිව සිදුවූ දේ පිළිබඳව බොහෝ වෘත්තන්ත ද සඳහන්ව තිබුණ බව සිතා ගත හැකිය.

මහා පච්චරිය අට්ඨකථාවට එම නම ලැබුනේ පච්චරියක් හෙවත් පහුරක් උඩදී එය ලියන ලද බැවිනි. කුරුන්දිවේලු විහාරයේදී ලියන ලද හෙයින් කුරුන්දි අටුවා නම් විය.

මෙම ප්‍රධාන හෙළවුවාවන්ට අමතරව තවත් අටුවා කීපයක් දක්නට ඇත. අන්ධ අට්ඨකථාව එයින් එකකි. දකුණු ඉන්දියාවේ කාක්ඛ්විපුර

(කොන්ජ්වරම්) යෙහි පැවති අටුවාවයි. එය ආන්ධ්‍රා භාෂාවෙන් ලියා ඇතැයි සැලකේ.

බුද්ධසෝම හිමි

දඹදිව බෝමැඩට නුදුරු සෝම නම් ග්‍රාමයේ බමුණු කුලයක උපත ලද බුද්ධසෝම වාදයෙහි දක්ෂ වූ රේචන නම් මහා තෙරපාණන් වෙත පැවිදි වූ බව ප්‍රචලිත මතයයි. බුද්ධසෝම මහාබෝධී මණ්ඩපයට දකුණුදිග බමුණුගම උපන් බව සද්ධම්මසංගහ නම් පොතෙහි සඳහන් වේ. බෝමැඩට නුදුරෙහි සෝම නම් වූ ගමේ උපන් බව බුද්ධසෝමසුප්පත්ති නම් කථාවේ ද සඳහන් වේ. මෙවැනි විවිධ කරුණු විමර්ශනයෙන් පසුව බුද්ධසෝම ජන්ම භූමිය මොරණ්ඩබේටක නම් ගම බව පිළිගෙන ඇත. ආන්ධ්‍ර දේශයේ ගුන්දූර් දිස්ත්‍රික්කයේ පාල්නාඩ් කලුන් පෙදෙසේ "කෝටනේමලී පුරිගුන්ඩියු පල්ලි" යන ලග පිහිටි ගම් දෙක මොරන්ඩබේටක යැයි පැවසේ. උන්වහන්සේ උපන් පෙදෙස මොරන්ඩබේටක යැයි විසුද්ධ මග්ගයෙන් පෙනේ. මජ්ඣිමනිකායටීඨ කථාවේ කර්තෘ සංදර්ශක ගාථාවක මධුර සුන්ත පටිඨන හෝ මධුර රූප පටිඨන සඳහන් වන බැවින් එකුමා එහි විසූ බව ද සිතිය හැකිය.

ව්‍යාකරණ විෂයෙහි ද දර්ශන ශාස්ත්‍රයෙහි ද වෛදික ග්‍රන්ථ විෂයෙහි ද ඉතිහාස පුරාවිද්‍යා විෂයෙහිද කාය ව්‍යවච්ඡේද විද්‍යාවන් හීද ලක්ෂණ ශාස්ත්‍රයෙහිද පැතිරී ගිය බුද්ධි ප්‍රභාවයක් එකුමා කෙරෙහි පැවති බව පැහැදිලිය. බුද්ධසෝම හිමියන් ලංකාවට පැමිණීමට පෙර ඤාණෝදය නම් ධර්ම ප්‍රකරණයන් අත්පසාලිනී අටුවාවන් දඹදිව දී කළ බවද සඳහන්ය. බුද්ධෝසෝම හිමියන් කලින් සර්වාස්ති වාදියෙකුව සිට පසුව ථේරවාදී වූ බව ඇතැම් විවාරකයන්ගේ පිළිගැනීමයි.

බුද්ධසෝම හිමියන් ලක්දිවට පැමිණියේ අනුරාධපුරය රාජධානිය කරගත් මහානාම රජ දවසය. බුද්ධවර්ෂ 953-975 අතර කාලයේය. උන්වහන්සේ ලංකාවට වඩින විට අට්ඨකථා සංහිතා කීපයක්ම මේ දිවයිනේ පැවති බවත් ඒවා හෙළ බසින්ම උගත් බවත් මෙයින් සමහරක් ග්‍රන්ථ ස්වරූපයෙන්ද සමහරක් පූර්වාචාරීන්ගේ මතවාද ඇතුලත් වූන සාහිත්‍යය වශයෙන්ද පැවති බවත් ආචාර්ය අදිකාරම් මහතා පවසයි.

මිහිඳු හිමියන් දවසම ආරම්භ වූ සිංහල අටුවා කථා වසර 700ක පමණ කාලයක් සිංහල ත්‍රිපිටකය හෙළි පෙහෙළි කරමින් පැවතියහ. ත්‍රිපිටක පාළියට සිංහල අටුවා ලියා ඇති බව දඹදිව විසූ රේවත හිමියන්ද දැන ගැනීමෙන් සිංහල අටුවා පාළියට පරිවර්තනය කිරීම, බුදුදහම විරස්ථායී වීමට හේතුවක් යැයි උන්වහන්සේ ද සලකා හෙළටුවා පාළියට පරිවර්තනය කිරීම සඳහා බුද්ධසෝම හිමියන් ලක්දිවට එවන්න ඇතැයි සැලකිය හැකිය.

බුද්ධසෝම හිමියන් මෙහි පැමිණ බුදුන් වදාල දෙලක්ෂ පන්සැත්තැ දහස් දෙසියපනස් ග්‍රන්ථ සංඛ්‍යාවක් ඇති ආගමයට තුන්ලක්ෂ එක්සැටදහස් සත්සියපනස් ග්‍රන්ථ සංඛ්‍යාවක් පමණ අටුවා කථා ලියා ආගමයෙහි පහත් නැගූ සේකැයි දත යුතු යැයි පූජාවලියේ සඳහන්ව තිබේ.

සංස්කාරකයෙකු හා අනුවාදයකු වශයෙන් බුද්ධසෝම හිමියන්ගේ කාර්යය වූයේ තමන් ඉදිරියෙහි වූ හෙළටුවාවන්හි අන්තර්ගත වූ විවරණ වෙනස් කිරීම නොව, ඒවා සකස් කිරීම සහ අවශ්‍ය ස්ථාන පිඬු කරමින්, අවශ්‍ය ස්ථාන විස්තරාර්ථ දක්වමින්, විධිමත්ව සුගමව පාළි භාෂාවට නැගීමයි. බුද්ධසෝම හිමියන්ට අට්ඨකථා සකස් කරන්නට මහාවිහාරයෙන් ඉඩ ලැබී ඇත්තේ මහාවිහාර වාවනා 'මාර්ගයට විරුද්ධ මත ඒවායේ ඇතුළත් නොවිය යුතුය' යන කොන්දේසිය ද සහිතවය.

"මහා අට්ඨකථාව ශරීරය කොටගෙන මහාපච්චරිය කුරුන්දී ආදී විශ්‍රාතඅර්ථ කථාවන්හි යම් විනිශ්චයක් වේද එහි යුක්තාර්ත සහ ඇතුළත් වන්නා වූ ස්ථවිර වාදයද අන්තොහරිමින් සංවර්ධනය හොඳින් ආරම්භ කරන්නෙමු."

තව ද එම අර්ථ කථාවලින් භාෂාන්තරය පමණක් අන්තර් විස්තර තැන් පිඬුකොට සියලුම විනිශ්චයන් ඇතුළත් කොට කිසිම තන්හි යුත් අන් නොඉක්මවා සංවර්ණනය කරන්නෙමු යි බුදුගොස් හිමියෝ පවසති.

බුද්ධසෝම හිමියන් විසින් කරන ලද අට්ඨකථා සියල්ලම මිහිඳු මාහිමියන් විසින් ලක්දිවට ගෙන එන ලදුව මහා විහාරිකයන් විසින් ආරක්ෂා කරනු ලැබූ හෙළටුවාවන්හි පාළි අනුවාද බවත් මහා අට්ඨකථාවේ සාරය ගෙන පාළි අට්ඨකථා රචිත බවත් මෙම අට්ඨකථාවල සඳහන් වේ.

මේ අනුව බුදුගොස් හිමියන්ගේ කාර්යය වූයේ බුදුසමය පිළිබඳව අමුතුවෙන් පොත් ලිවීම නොව එතෙක් හෙළටුවාවන්හි ආ කරුණු විධිමත්ව හා සුගමව පාළි භාෂාවට නැගීම වෙයි. පාළි අටුවා පොත්වලින් අඩකටත් වඩා සපයා ඇත්තේ බුදුගොස් හිමියන් විසිනි. බෞද්ධ අවධිකථාවාරීන් අතුරෙන් එතුමා ශ්‍රේෂ්ඨතමයායි. එතුමාගේ ජීවන චරිතය වටා විවිධ ජනප්‍රවාද ගෙහි ඇත්තේ ඒ නිසාමය. එතුමා මෙලොව පහල වූයේ බුදුන්ගේ පර්යාප්ති ශාසනය දීර්ඝ කාලයක් නිර්මලව පවත්වාගෙන යාම සඳහා පාළි අවධිකථා ලිවීමටමය යන ජන ජනප්‍රවාදයක් ද ඇත.

විනය පිටකය

	පෙළ	අටුවාව	කර්තෘ	කාලය
උභය විභංග	1 පාරාජිකා පාළි 1	ආණා දෙසනා සමන්තපාසාදීකා	බුද්ධසෝම හිමි	5වන ශ.ව.
	2 පාවිත්තිය පාළි	2 යථාපරාධ ශාසන විනය අවධිකථා		
බන්ධක	3 වුල්ල වග්ග පාළි 3	සංවරාසංවර කථා		
	4 මහාවග්ග පාළි			
පරිවාර	5 පරිවාර පාළි			
		හික්කුපාතිමොක්ඛ කච්ඛා විතරණී	බුද්ධසෝම හිමි	5වන ශ.ව.
		හික්කුණි පාතිමොක්ඛ (මාතිකධා කථා)		

අභිධර්ම පිටකය

1 ධම්මසංගණිජපකරණ	1 පරමත්ව දේසනා	අත්සාලිනී	බුද්ධසෝම හිමි	5වන ශ.ව.
2 විභංගජපකරණ	2 යථාධම්ම සාසන	සම්මොහ විනෝදනී	බුද්ධසෝම හිමි	5වන ශ.ව.
	3 තාමරුප පරිච්ඡේද කථා			
3 කථාවන්තුජපකරණ			බුද්ධසෝම හිමි	5වන ශ.ව.
4 පුද්ගලපඤ්ඤාජනිජපකරණ				
5 ධාතුකථාජපකරණ	පරමතරුදීපනී			
6 යමකජපකරණ	පඤ්චජපකරණවිධිකථා			
7 පටිඨානජපකරණ				

සූත්‍ර පිටකය

1 දීඝනිකාය 1 වොභාරා දේශනා	සුමංගල විලාසිනී	බුද්ධසෝභ හිමි	5වන ශ.ව.
2 මජ්ඣිමනිකාය 2 යථානුලෝමසාසන	පපඤ්ච සුදනී	බුද්ධසෝභ හිමි	5වන ශ.ව.
3 සංයුක්තනිකාය 3 දිව්ඨි විනිවෙස්ඨන කථා	සාරස්ථපකාසිනී	බුද්ධසෝභ හිමි	5වන ශ.ව.
4 අංගුත්තරනිකාය	මනෝරථපුරණී	බුද්ධසෝභ හිමි	5වන ශ.ව.
5 බුද්දක නිකාය			
1 බුද්දකපාඨ පරමසු ජොතිකා		බුද්ධසෝභ හිමි	5වන ශ.ව.
2 ධම්මපද ධම්මපදාධ කථා		බුද්ධසෝභ හිමි	5වන ශ.ව.
3 උදාන පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
4 ඉතිවුක්ඛ පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
5 සුත්තනිපාත පරමසු ජොතිකා		බුද්ධසෝභ හිමි	5වන ශ.ව.
6 විමානවත්ථු පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
7 ජෙන වත්ථු පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
8 ථේර ගාථා පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
9 ථේරී ගාථා පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
10 ජාතක ජාතකවිධකථා		බුද්ධසෝභ හිමි	5වන ශ.ව.
11 නිද්දේස (වුල්ල-මහා) සද්ධම්ම ජොතිකා		උපසේන ආචාර්ය	6වන ශ.ව.
12 අපදාන (ථේර-ථේරී) විසුද්ධ ජන විලාසනී		මහානාම ආචාර්ය	7වන ශ.ව.
13 පටිසම්භිදා මග්ග සද්ධම්මථපකාසිනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
14 බුද්ධවංස මදුරස්ථපකාසිනී		බුද්ධදත්ත හිමි	5වන ශ.ව.
15 වරියාපිටක පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
	විසුද්ධි මග්ග	බුද්ධසෝභ හිමි	5වන ශ.ව.

නෙත්තිප්පකරණ නෙත්ති අට්ඨකථා ධර්මපාල ආචාර්ය 5වන ශ.ව.
 වතුභාණවාරපාළි වතුභාණවාර අට්ඨකථා ආනන්ද ව්‍යග්ගන 8වන ශ.ව.

බුද්ධසෝභ හිමියන් විසින් පාළියට නොනගන ලද අට්ඨ කථා පාළියට නගන ලද්දේ බුද්ධදත්ත ධම්මපාල උපසේන සහ මහානාම තෙරවරුන් විසින්ය.

බුද්ධදත්ත හිමි

බුද්ධසෝභ හිමියන්ගේ සමකාලීනයෙකි. මධුරත්ථ විලාසිනී නම් බුද්ධවංශ අටුවාව උත්වනන්සේ ලියා ඇත.

උපසේන හිමි

සද්ධම්මපෝතිකා නම් නිද්දේශ අට්ඨකථාව මහාපරිචේතවාසී උපසේන හිමියන් විසින් කරන ලදී.

මහානාම හිමි

පටිසම්භිදා මග්ග අට්ඨකථාව වන සද්ධම්මප්පකාසනීය මුත්චහන්සේ විසින් ලියා ඇත.

ධම්මපාල හිමි

පරමන්ථදීපනී අට්ඨකථා - උදාන - ඉතිචුත්තක - විමානවත්තු - ප්‍රේතවත්තු - ථෙර ථෙරී ගාථා අට්ඨකථා මුත්චහන්සේ ලියා ඇත.

මෙම අට්ඨකථාවන් උගෙන ඒවා ආරක්ෂා කළ අය අට්ඨකථීකා නමින් හඳුන්වා ඇත. අට්ඨකථා වරියා යනු අට්ඨකථා සම්පාදනය කළ ආචාර්යවරයෝය. ආචරිය වාද, ආචරිය මත, ආචරියා වාද යන නම්වලින් කියවෙන්නේ අට්ඨකථාවන් මැයි.

අට්ඨකථාවන් පිළිබඳ විවිධ විවේචන හා මතවාද උගතුන් අතර පවතී. මෑතකාලීන වියතුන් අතුරින් අග්ගමහා පණ්ඩිත පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමියෝ එවැනි විවේචකයෙකි. උත්චහන්සේගේ අටුවා පරීක්ෂණ නම් පොතෙන් එවැනි විවේචන ඉදිරිපත් කර ඇත. අටුවාකථා බුදුන් චහන්සේගේ දේශනා නොවන බව කවුරුත් පිළිගනිති. අටුවාවාරීන් චහන්සේලා අතරද විවිධ මතභේද තිබූ බව දක්නට ඇත. වසර හත්අට සියයක් ගෙන ආ ලිඛිතව නොතිබූ අර්ථ කථා සාහිත්‍යයට එවැනි දේ ඇතුලත් වන්නට පහසුකම් තිබේ. මිහිඳු හිමියන් විසින් ගෙන එන ලද පාළි විචරණ මහාවිහාරික හික්කුන් විසින් සිංහලට පරිවර්තනය කොට එම හෙළටුවා පස්වන සියවසේ බුද්ධඝෝෂ හිමියන් විසින් නැවත පාළි භාෂාවට පරිවර්තනය කළ බව පිළිගත් සම්ප්‍රදායයි. මේ තැන්වලදී එම මතිමතාන්තර ඇතුලත් වන්නට ඇති බව සිතිය යුතුය.

මහාවිහාරීය සම්ප්‍රදාය එකකි. අභයගිරි ජේතවන පරම්පරා හිද එවැනි සම්ප්‍රදායන් පැවතුන බවට සැකයක් නැත. ස්වකීය පාරම්පරික මතවලට පටහැනි සූත්‍ර ධර්මයන් පෙළෙහි ඇති බව දන දනන් සිය මතය

තහවුරු කරනු සඳහා ඒවා මදකිනිදු වෙනස් නොකර, ඉවත් නොකර, සංගායනාවලදී පැවති තත්වයෙන්ම ත්‍රිපිටකය රැකගෙන ඒම ගැන මහාවිභාරීය පරම්පරාවට බෞද්ධයාගේ ප්‍රණාම පූර්වක ගෞරවය හිමිවිය යුතුය.

මේ අන්දමින් පැවතගෙන ආ අට්ඨකථා අපේ හාමුදුරුවරු තවත් වර්ෂ සිය ගණනක් තම ආරාමවල පොත්ගල්වල තබා පුස්තකාලවල තැන්පත්කොට උදේ සවස සුවද දුම් අල්ලා ධර්ම ගෞරවයෙන් ධර්ම රත්නය රැකගෙන ආහ. අනගාරික ධර්මපාලතුමාගේ ජාතික ආගමික වැඩපිළිවෙල ආරම්භ වීමෙන් පසුව එතුමාගේම පවුලේ නැයන් විසින් අට්ඨකථා මුද්‍රණය කිරීමේ වැඩපිළිවෙල ආරම්භ කර ඇත. ඒ ධර්මපාලතුමා විසින් ඇතිකරන ලද ආගමික ප්‍රබෝධයේ එක් ආභාෂයකි. 1916 ජූලි 05 දින ත්‍රිපිටක මුද්‍රණසභා නම් ආයතනයක් සයිමන් ඇලෙක්සැන්ඩර් හේවාචිතාරණ මහතුන්ගේ මැදහත්වීමෙන් කොල්ලුපිටියේ ජලාමිස් හවුස්හි පිහිටුවා ඇත. 1929 ජූනි 29 දින මෙම ත්‍රිපිටක සභාවේ රැස්වීමක් කොළඹ ඩික්මන් පාරේ තක්සලාහිදී පවත්වා තිබේ. මෙම රැස්වීමට අති පූජ්‍ය හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල මහා නාහිමියන්ද, රත්මලානේ ශ්‍රී ධම්මානන්ද ධර්මාලෝක නායක හිමියන්ද ප්‍රධාන පණ්ඩිත ධර්මධර භික්ෂූන් වහන්සේලා 25 නමක් සහභාගී වූ බව සඳහන් වේ. අනගාරික ධර්මපාලතුමා ප්‍රධාන සාසනමාමක පිරිස්ද මෙම රැස්වීමට සහභාගී වී ඇත. මෙම නායක පණ්ඩිත ස්වාමීන් වහන්සේලා එක් එක් අටුවා ග්‍රන්ථ සංස්කරණය භාරගත් බවද සඳහන් වේ.

සවිමන් හේවාචිතාරණ මහතාගේ අභාවයෙන් පසුව සෝමලතා හේවාචිතාරණ ළමාතැනි විසින් ත්‍රිපිටක මුද්‍රණය සඳහා අරමුදල පිහිටුවීය. එම අරමුදල මගින් හේවාචිතාරණ අට්ඨකථා ග්‍රන්ථ සමූහය මුද්‍රණය කර ඇත. ආගම ධර්මය, ඉතිහාසය, පුරාවිද්‍යාව, සාහිත්‍යය ආදී ශ්‍රී ලංකා සංස්කරණ විවිධ ක්ෂේත්‍රයන් පර්යේෂණාත්මක අධ්‍යයනවලට යොමු කරමින් ශාස්ත්‍රීය පොතපත සපයා සංස්කෘතිය පිළිබඳව අවබෝධයක් ජනනාවට ලබාදීමේ අරමුණින් 1845 දී ආරම්භ කළ ශ්‍රී ලංකා රාජකීය ආසියාතික සමිතියේ සිංහල අට්ඨකථා සිංහලට පරිවර්තනය කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය මගින් පොත් දහයක් මුද්‍රණය කිරීමේ මහඟු කාර්යයකි.

අභාවයට යන පැරණි බෞද්ධ පොත්පත් හා අලුතින් ලියැවෙන බෞද්ධ පොත්පත් මුද්‍රණය කරවීමත් ඉංග්‍රීසි බෞද්ධ පොත්පත් සිංහලට

පරිවර්තනය කර මුද්‍රණය කිරීමත් පරපුරෙන් පරපුරට බුද්ධ ධර්මය ගෙන යාමත් බෞද්ධ සංස්කෘතියේ ආරක්ෂාවත් සඳහා පිහිටුවා ඇති අප ආයතනය වන බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය මගින් බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටකයේ පුනර්මුද්‍රණය නිමවීමෙන් පසු අට්ඨකථා සිංහලට පරිවර්තනය කොට මුද්‍රණය කිරීමට ප්‍රතිපත්ති සකස් කළහ. සිංහලෙන් මුද්‍රණය අවසන් කොට අටුවා කථා ඉංග්‍රීසියට පරිවර්තනය කර මුද්‍රණය කිරීම අපේ අදහසයි.

“කථා පවත්තිනී” නම් පාඨයක් ත්‍රිපිටකයේ අංගුත්තර නිකායේ සඳහන් වෙයි. ධර්මදේශකයා පෙළක් අටුවාවත් දැනී නම් දහම් අසන්නා පෙළක් අටුවාවත් දැනී නම් දහම් දෙසන්නාත් අසන්නාත් දෙදෙනාම පෙළක් අටුවාවත් දැනීම එම ධර්ම දේශනාව සාර්ථක දේශනාවක් වන බව මෙහි සාමාන්‍ය අදහසයි. තථාගත ධර්මය වඩාත් ප්‍රකට වීම විවෘත වීම එහි පැවැත්මට හා උත්තරීතර භාවයට හේතුවන බව සඳහන්ය. මෙම කරුණු පිළිබඳ විමසිලිමත් වනවිට අට්ඨකථා පරිවර්තනයේ හා මුද්‍රණයේ අවශ්‍යතාවය වඩාත් පැහැදිලි වන්නේය. එයට අමතරව විශ්ව විද්‍යාලවල පාළි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශවල උසස් අධ්‍යාපනය ලබන ශිෂ්‍යයන්ට විෂය නිර්දේශානුකූල අට්ඨකථාවල සිංහල පරිවර්තන නොමැතිකමේ බාධාවද, එම ගුරු ශිෂ්‍ය දෙපිරිසටම මේ මගින් දුරු කිරීමද අපේ පරමාර්ථයකි.

අපගේ ඉල්ලීමද පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත වැළඹිටියාවේ කුසලධම්ම නාහිමියන්ගේ අනුශාසනාවද අනුව අටුවා කථා සිංහලට පරිවර්තනය කර මුද්‍රණය කරවීමේ භාරදුර කර්තව්‍යය ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ වර්තමාන ආගමික අමාත්‍යාංශය මගින් ඉතාම කෙටි කාලයක් තුළ අවසන් කිරීම සඳහා අපට පවරන ලදී. බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක පුනර් මුද්‍රණය මගින් අප දැක්වූ ආදර්ශයත් ගොඩනැගූ විශ්වාසයත් මෙයට හේතු වූ බව නිසැකය. මෙම කාර්යය අපට පැවරීම පිළිබඳව ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ ගරු ජනාධිපතිතුමන්ට, ගරු අගමැතිතුමන්ට, ගරු බුද්ධශාසන නියෝජ්‍ය ඇමතිතුමන්ට, ආගමික අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් මහතාට සහ අමරහේවා මද්දුම මහතාට ද අපේ කෘතඥතාවය, පුණ්‍යානුමෝදනාපූර්වකව පළකරමු.

අටුවා පරිවර්තනයේදී ආමිෂ ලාභයම නොව ශාසනික සේවයම සලකා එක් එක් පොත භාරගෙන මැනවින් සිංහලට පරිවර්තනය කරදුන් පණ්ඩිත ස්වාමීන් වහන්සේලාට ද, උගත් ගිහි මහතුන්ට ද අපගේ

කෘතඥතාවය හිමිවේ. සිංහල අටුවා පරිවර්තන සමීක්ෂණය කළ උගත් ගිහි පැවිදි දෙපිරිසටම අපගේ කෘතඥතාව හිමිවේ.

අටුවා කථා පරිවර්තන කාර්යය සම්බන්ධීකරණය කරමින් කටයුතු කළේ විජිතනන්ද සරත්චන්ද්‍ර මහතාය. එම ග්‍රන්ථාවලිය මුද්‍රණය කරවීමේ කාර්යය භාරවූයේ අප ආයතනයේ මුද්‍රණ කටයුතු අධ්‍යක්ෂ පාලිත ලියනගේ මහතාටය. මෙම මහත්වරු දෙපලම ඉතා උනන්දුවෙන් මෙම කටයුතුවල නියැලීම පිළිබඳව එම මහත්වරුන්ටද මාගේ කෘතඥතාවය පළවේ. මෙයට අමතරව මෙම කාර්යයට හොඳහිතීන් අවංකව සහාය දුන් සියලු දෙනාටම පින් පුරවමින් ආසිරි පතමිහ.

මෙයට,

ශාසනස්තීරීකාමී,

කිරම විමලජෝති ස්ථවිර,

අධ්‍යක්ෂක, බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය,

නැදිමාල, දෙහිවල.

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානයේ අවිධිකථා පරිවර්තක මණ්ඩලය

- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත අම්බලන්ගොඩ ශ්‍රී සුමංගල නායක මාහිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත යටගම ධම්මපාල අනුනායක මාහිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත ආඥාවල දේවසිරි නායක මාහිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත කුඹුල්ලේ ධම්මානන්ද නායක මාහිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත යාලේගම වන්දකිත්ති හිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මැදඋයන්ගොඩ විජයකිත්ති හිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත වටගෙදර විමලබුද්ධි හිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත බලංගොඩ සෝහිත හිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත විදුරුපොල ආනන්ද හිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මැස්ටියේ උපනන්ද හිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත හත්තොටුවේ ඉන්දරනත හිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත පල්ලේගම සමීත හිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මාවනානේ සෝමිත්ද හිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත පඬිවෙල සෝරත හිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත බලපිටියේ සිරිසිවලි හිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත පැපිලියානේ සුමිත්ත හිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත බමුණුගම ධම්මවංස හිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මැදගම්පිටියේ විජිතධම්ම හිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත අම්පාරේ ධමෙමාදය හිමිපාණන් වහන්සේ
- සූර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත පන්නල සුමේධ හිමිපාණන් වහන්සේ

- රාජකීය පණ්ඩිත කීර්ති නාරම්පනාව මහතා
- ශාස්ත්‍රවේදී ඇන්.එච්. පෙරේරා මහතා
- පණ්ඩිත ජේ.පී. නිමල්ලාල් රංජිත් මහතා
- පණ්ඩිත ටී.ජී. ජයතිලක මහතා
- පණ්ඩිත ඒ.ඇම්.ඩී.වයි. සරත්චන්ද්‍ර අමරතුංග මහතා

පණ්ඩිත	එච්.පී.ඇස්. නිශ්ශංක මහතා
පණ්ඩිත	බී.ඇම්.පී. බාලසූරිය මහතා
පණ්ඩිත	සෝමරත්න ගම්ලන් වෙලගෙදර මහතා
පණ්ඩිත	දයා ගුණසේකර මහතා
පණ්ඩිත	ඒ. නිශාන්ත පීරිස් මහතා
පණ්ඩිත	ඩබ්ලිව්. ඇල්.පී. ධර්මදාස මහතා
පණ්ඩිත	ජීනදාස ගොඩකන්ද මහතා
පණ්ඩිත	පී.ඇල්.කේ. පෙරේරා මහතා

සම්බන්ධීකරණය:- විජිතනන්ද සරත්චන්ද්‍ර මහතා

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානයේ
අවිධිකථා පරිවර්තක සමීක්ෂණ මණ්ඩලය

1. පූජ්‍ය මැදගම්පිටියේ විජිතධම්ම හිමිපාණන් වහන්සේ
(ජේරාදෙනිය ශ්‍රී ලංකා විශ්වවිද්‍යාලයේ කථිකාවාර්ය)
2. පූජ්‍ය කොටියාගල උපරතන හිමිපාණන් වහන්සේ
(කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ කථිකාවාර්ය)
3. පූජ්‍ය මැදඋයන්ගොඩ විජයකිත්ති හිමිපාණන් වහන්සේ. (ශාස්ත්‍රපති)
4. පූජ්‍ය ඇස්වත්තේ රේචන හිමිපාණන් වහන්සේ. (ශාස්ත්‍රපති)
5. පූජ්‍ය අම්පාරේ ධම්මොදය හිමිපාණන් වහන්සේ. (දර්ශනපති)
6. හේමචන්ද්‍ර දිසානායක මහතා. (ශාස්ත්‍රවේදී)
7. පණ්ඩිත දයා ගුණසේකර මහතා (සිංහල ශබ්දකෝෂය)
8. පණ්ඩිත ඒ ලසිත් නලන්ත මහතා (සිංහල ශබ්දකෝෂය)
9. පණ්ඩිත සිරිමෙවන් සේනක මහතා (ශාස්ත්‍රවේදී)
10. අභිධර්මාවාර්ය බුද්ධික විජේසිංහ මහතා (ශාස්ත්‍රවේදී-විද්‍යාවේදී)

පටුන

ජාතකය

පිටුව

දූක නිපාතය

1 දැණ වර්ගය

01.	රාජේවාද	ජාතකය	1
02.	සීගාල	ජාතකය	6
03.	සුකර	ජාතකය	10
04.	උරග	ජාතකය	13
05.	ගග්ග	ජාතකය	17
06.	අලීන චින්ත	ජාතකය	20
07.	ගුණ	ජාතකය	26
08.	සුභනු	ජාතකය	32
09.	මෝර	ජාතකය	36
10.	විනීලක	ජාතකය	42

2 සන්ඵච වර්ගය

01.	ඉන්ද සමාන ගොත්ත ජාතකය	44
02.	සන්ඵච ජාතකය	47
03.	සුසීම ජාතකය	49
04.	ගිජ්ඣ ජාතකය	54
05.	නකුල ජාතකය	57
06.	උපසාළ්භ ජාතකය	59
07.	සමිද්ධි ජාතකය	62
08.	සකුණග්භි ජාතකය	65
09.	අරක ජාතකය	67
10.	කකණ්ටක ජාතකය	70

3 කලාණ ධම්ම වර්ගය		
01.	කලාණ ධම්ම ජාතකය	71
02.	දද්දර ජාතකය	74
03.	මක්කට ජාතකය	76
04.	දුබ්භිය වක්කට ජාතකය	78
05.	ආදිව්ව උපට්ඨාන ජාතකය	81
06.	කලාය මුට්ඨි ජාතකය	83
07.	තින්දුක ජාතකය	85
08.	කච්ඡප ජාතකය	88
09.	සතධම්ම ජාතකය	92
10.	දුද්දද ජාතකය	95
4 අසදිස වර්ගය		
01.	අසදිස ජාතකය	97
02.	සංගාමාවචර ජාතකය	102
03.	වාළොදක ජාතකය	107
04.	ගිරිදත්ත ජාතකය	109
05.	අනභිරතී ජාතකය	111
06.	දධිවාහන ජාතකය	114
07.	චතුමට්ඨි ජාතකය	119
08.	සීහ කොන්දුක ජාතකය	121
09.	සීහ වච්ච ජාතකය	122
10.	සීලානි සංඝ ජාතකය	124
5 රූහක වර්ගය		
01.	රූහක ජාතකය	127
02.	සිරි කාලකණ්ණි ජාතකය	129
03.	චූල්ලපදුම ජාතකය	129
04.	මණිවෝර ජාතකය	135
05.	පබ්බතුපත්ථ ජාතකය	139
06.	වලාහස්ස ජාතකය	142
07.	මිත්තාමිත්ත ජාතකය	145
08.	රාධ ජාතකය	147
09.	ගහපතී ජාතකය	150
10.	සාධු සීල ජාතකය	152

6 නතං දළ්භ වර්ගය

01.	බන්ධනාගාර	ජාතකය	155
02.	කේළිසීල	ජාතකය	158
03.	බන්ධ වත්ත	ජාතකය	161
04.	චිරක	ජාතකය	166
05.	ගංගෙයෟ	ජාතකය	168
06.	ගුරුංගමීග	ජාතකය	171
07.	අස්සක	ජාතකය	173
08.	සුංසුමාර	ජාතකය	177
09.	කක්කර	ජාතකය	179
10.	කන්දගලක	ජාතකය	181

7 බීරණන්ථම්භක වර්ගය

01.	සෝමදත්ත	ජාතකය	183
02.	උච්ඡ්චියි හත්ත	ජාතකය	187
03.	භරු	ජාතකය	189
04.	පුණ්ණ නදී	ජාතකය	193
05.	කච්ඡප	ජාතකය	197
06.	මච්ඡ	ජාතකය	199
07.	සෙග්ගු	ජාතකය	201
08.	කුට වාණිජ	ජාතකය	203
09.	ගරහිත	ජාතකය	207
10.	ධම්මද්ධජ	ජාතකය	217

8 කාසාව වර්ගය

01.	කාසාව	ජාතකය	221
02.	චූල නන්දී	ජාතකය	224
03.	පුට හත්ත	ජාතකය	228
04.	කුම්භීල	ජාතකය	232
05.	බන්ති වණ්ණන	ජාතකය	233
06.	කොසිය	ජාතකය	235
07.	ගුප්පාණක	ජාතකය	237
08.	කාමතීත	ජාතකය	240
09.	පලාසී	ජාතකය	244
10.	දුතියපලාසී	ජාතකය	247

9 උපාහන වර්ගය

01.	උසහන	ජාතකය	250
02.	විණාදුණ	ජාතකය	254
03.	විකණ්ණක	ජාතකය	256
04.	අසිතාභූ	ජාතකය	259
05.	වච්ඡනඛ	ජාතකය	261
06.	බක	ජාතකය	264
07.	සාකෙත	ජාතකය	266
08.	එක පඳු	ජාතකය	268
09.	හරිත මාත	ජාතකය	270
10.	මහා පිංගල	ජාතකය	272

10 සීගාල වර්ගය

01.	සබ්බදාය	ජාතකය	275
02.	සුනඛ	ජාතකය	279
03.	ගුන්තිල	ජාතකය	281
04.	වීතිච්ඡ	ජාතකය	291
05.	මූල පරියාය	ජාතකය	293
06.	තෙලොවාදු	ජාතකය	296
07.	පාදඤ්ජලී	ජාතකය	298
08.	කිංසුකොපම	ජාතකය	300
09.	සාලක	ජාතකය	302
10.	කපි	ජාතකය	305

දූත නිපාත වර්ණනාව නිමි.

1 සංකල්ප වර්ගය

01.	සංකල්ප	ජාතකය	307
02.	තිලමුට්ඨි	ජාතකය	313
03.	මණිකණ්ඨ	ජාතකය	319
04.	කුණ්ඩක කුච්ඡිසින්ධව	ජාතකය	323
05.	සුක	ජාතකය	328
06.	ජරුදු පාන	ජාතකය	332
07.	ගාමණී වණ්ඩ	ජාතකය	334
08.	මන්ධාතු	ජාතකය	347

09.	තිරිටවච්ඡ	ජාතකය	351
10.	දූත	ජාතකය	356

2 කෝසිය වර්ගය

01.	පදුම	ජාතකය	358
02.	මුදුපාණී	ජාතකය	361
03.	වුල්ල පලෝභන	ජාතකය	366
04.	මහාපණාද	ජාතකය	370
05.	බුරුප	ජාතකය	374
06.	වාතග්ග සින්ධව	ජාතකය	377
07.	කක්කටක	ජාතකය	381
08.	ආරාමදුසක	ජාතකය	385
09.	සුජාතා	ජාතකය	388
10.	උලුක	ජාතකය	394

3 අරණ්‍ය වර්ගය

01.	උද්‍යාන දුසක	ජාතකය	397
02.	ව්‍යග්ග ජාතක	ජාතකය	399
03.	කච්ඡප	ජාතකය	403
04.	ලෝල	ජාතකය	406
05.	රූචිර	ජාතකය	409
06.	කුරුධම්ම	ජාතකය	411
07.	රෝමක	ජාතකය	425
08.	මහිස	ජාතකය	428
09.	සතපත්ත	ජාතකය	431
10.	පුටදුසක	ජාතකය	435

4 අබ්භන්තර වර්ගය

01.	අබ්භන්තර	ජාතකය	437
02.	සෙය්‍යංස	ජාතකය	445
03.	වඩ්ඞකීසුකර	ජාතකය	449
04.	වණීසුකර	ජාතකය	455
05.	මණීසුකර	ජාතකය	462
06.	සාලුක	ජාතකය	466
07.	ලාභ ගරභ	ජාතකය	469

08.	මවිජුද්දාන	ජාතකය	473
09.	නානාවිජන්ද	ජාතකය	476
10.	සීල විමංස	ජාතකය	479

5 කුම්භ වර්ගය

01.	භද්‍ර සට	ජාතකය	481
02.	සුපත්ත	ජාතකය	483
03.	කාය විච්ඡන්ද	ජාතකය	488
04.	ජම්බු බාදක	ජාතකය	490
05.	අන්ත	ජාතකය	493
06.	සමුද්ද	ජාතකය	494
07.	කාම විලාප	ජාතකය	497
08.	උදුම්බර	ජාතකය	499
09.	කොමායපුත්ත	ජාතකය	502
10.	වක ජාතක	ජාතකය	505

නික නිපාත වර්ණනාව නිමි.

ජාතකට්ඨ කථාව

දෙවන කොටස

නමෝ තසසු භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසසු

ඒ භාග්‍යවත් වූ අරහත් වූ සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේට
නමස්කාරය වේවා !

2.1.1

රාජෝවාද ජාතකය

"දණං දණසස බිපති" යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් රජ කෙනෙකුට කළ අවවාදයක් අරඹයා දේශනා කළ සේක. මෙහි වර්තමාන කථාව තේසකුණ ජාතකයෙහි මතු සඳහන් වන්නේය.

එක් දිනක කොසොල් රජතුමා අගනිගාමී වැරදි තීන්දුවක් දුන් නඩුවක් නැවත විනිශ්චය කොට උදෑසන ආහාර අනුභවකොට තෙත් අත් ඇතිවම අලංකාර කරන ලද රථයකට නැගී බුදුරජාණන් වහන්සේ සමීපයට ගොස් පිපුණු නෙළුම් මල් පැහැය ඇති ශ්‍රී පාදය ළඟ වැටී ශාස්තෘන් වහන්සේට නමස්කාරකොට එකත්පසෙක සිටියේය.

ඉක්බිති බුදුරජාණන් වහන්සේ රජතුමාට මෙසේ වදාළ සේක. මහරජතුමනි! නුඹ කුමක් නිසා මහ දවල් ආවෙහිද? ස්වාමීනි! අද එක් අගනිගාමී වැරදි තීන්දුවක් දුන් නඩුවක් නැවත විනිශ්චය කිරීම නිසා කාලය ගතවිය. ඉඩ ලැබුණු පසු එය නිමවා ආහාර අනුභව කොට තෙත් අත් ඇතිව (අත වේලෙන්තට කලින්) දැන් ඔබවහන්සේට උපස්ථාන

කිරීමට ආවෙමිසි කිය. එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ මහරජතුමනි! දැහැමින් සෙමෙන් නඩු විසඳීම නම් මහා කුසලයකි. එය ස්වර්ගයට යන මාර්ගයකි. නුඹ වැනි රජ කෙනෙක් මා වැනි සර්වඥවරයෙකු සමීපයෙහි අවවාද අනුශාසනා ලබමින් දැහැමින් සෙමෙන් නඩු විසඳනවාය කීම පුදුමයක් නොවේ. පුදුමය නම් පෙර රජවරු සර්වඥයන් වරයන් වහන්සේ නොමැති කාලවලත් නුවණ ඇති අයගේ උපදෙස් (වචන) අසා දැහැමින් නඩු විසඳමින් සතර අගතියෙන් තොරව (ඡන්ද, දෝස, භය, මෝහ) දසරාජ ධර්මයට (දාන, සීල, පරිත්‍යාග ආදී) පටහැනි නොවී දැහැමින් රජකම් කර දෙවිලොව ගියාහු යයි වදාරා ඔහුගේ ඉල්ලීම පරිදි ඒ අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජතුමා රට පාලනය කරන සමයෙහි බෝසතාණන් වහන්සේ ඔහුගේ අගබිසොවගේ කුස පිළිසිඳ ගෙන ලබන ලද ගැබ් පෙරහර ඇත්තේ යහතින් මව්කුසින් නික්මුනහ. නම් තබන දිනයේ ඔහුට බඹදන් කුමරා යයි නම් කළහ. හෙතෙම පිළිවෙළින් වැඩිවියට පැමිණියේ සොළොස්වියට පත්වූ විට තක්සලා නුවරට ගොස් සියලු ශිල්පයන් ඉගෙන ගෙන එහි නිමාවට පැමිණ පියාගේ ඇවෑමෙන් රාජ්‍යයෙහි පිහිටා දැහැමින් සෙමෙන් රජ කෙළේය. ඡන්දාදී සතර අගතියෙන් මිදී ඔහු මෙසේ දැහැමින් රජ කරද්දී ඇමතිවරුද ඒ අනුව දැහැමින්ම නඩු විසඳූහ. දැහැමින් නඩු විසඳද්දී බොරු නඩුකාරයන් හෝ නොවූහ.

නඩු නොමැති නිසා රජ මිදුලෙහි නඩු විමසීම සඳහා පිහිටුවන ලද අධිකරණ ශාලා සිදුලන ලදී. ඇමතිවරු දවස පුරා අධිකරණ ශාලාවෙහි හිඳ විනිශ්චය සඳහා කිසිවෙකු එනු නොදැක නැගිට යත්. අධිකරණ ශාලා ඉවත් කළයුතු බවට පත්විය. බෝසතාණන් වහන්සේ මා දැහැමින් රජකරනවිට විනිශ්චය සඳහා එන්නෝ නම් නැත. අධිකරණ ශාලා සිදුලන ලදී. නඩු විසඳන ස්ථාන ඉවත් කළයුතු බවට පත්විය. දැන් මා විසින් මගේ අගුණයක් ඇද්දැයි විමසීමට වටියි. මෙය නම් මගේ අගුණයක් යයි දැන එය හැරදමා ගුණධර්මවලම පවතින්නෙමිසි සිතු සේක. එතැන් පටන් මගේ කිසියම් අගුණයක් කියන්නෙකු ඇද්දැයි පරීක්ෂා කරමින් ඇතුළත සේවය කරන්නන් අතරෙහි කිසි අගුණවාදියෙකු නොදැක, තමන්ගේ ගුණ කථාව අසා මොවුන් මට බියෙන් අගුණ නොකියා ගුණම කියතිසි සිතා පිටත සේවකයන් පරීක්ෂා කරමින් එහිද කිසිවෙකු නොදැක

නගරය ඇතුළත පරීක්ෂා කළහ. නුවරින් පිට දොරටු සතරෙහි දොරටු අසල ගම් පරීක්ෂා කළහ. එහිදී කිසිම අගුණ කියන්නෙකු නොදැක තමන්ගේ ගුණ කථාව අසා ජනපදය පරීක්ෂා කරන්නෙමිසි ඇමතියන්ට රාජ්‍යය පවරා දී රථයට නැගී රියදුරා පමණක් ගෙන වෙස් වලාගෙන නගරයෙන් නික්මී ජනපදය පරීක්ෂා කරමින් පසල් දනව්වට ගොස් එහිදී කිසි අගුණවාදියෙකු නොදැක තමන්ගේ ගුණ කථනයන්ම අසා පිරිසර සීමාවේ සිට මහ මගින් නගරය බලාම නික්මුණහ.

ඒ කාලයේ වනාහි මල්ලික නම් කොසොල් රජතුමා ද දැහැමින් රාජ්‍යය කරන්නේ අගුණ සොයන්නෙක් වී ඇතුළත සේවකයන් අතුරෙහි අගුණවාදියෙකු නොදැක තමන්ගේ ගුණකථාව අසා ජනපදය පරීක්ෂා කරමින් ඒ ප්‍රදේශයට ආවේය. ඒ දෙදෙනාම එක් පහත් බිමක ගැල් මාර්ගයෙහි මුහුණට මුහුණලා හමුවූහ. රථය ඉක්මවා යාමට තැනක් නැත.

ඉක්බිති මල්ලික රජුගේ රියදුරා බරණැස් රජුගේ රියදුරාට නුඹේ රථය ඉවත් කරන්නයි කීවේය. හෙතෙමේද එම්බා රථාවාරියා! නුඹේ රථය ඉවත්කර ගනුව. මේ රථයෙහි බරණැස් රාජ්‍යයෙහි ස්වාමියා වූ බඹදක් මහරජතුමා හුන්නේ යයි කීවේය. අනිත් රියදුරාද ඔහුට එම්බා රථාවාරියා! මේ රථයෙහි කොසොල් රාජ්‍යයෙහි ස්වාමියා වූ මල්ලික රජතුමා සිටින්නේ නුඹේ රථය ඉවත් කරගෙන අපගේ රජතුමාගේ රථයට අවකාශ දෙවයි කීවේය. බරණැස් රජුගේ රියදුරා මොහුද වනාහි රජ කෙනෙකුමය. කුමක් කළයුතුදැයි සිතන්නේ, මෙයට එක් උපායක් ඇත. වයස විවාරා වයසින් බාලයාගේ රථය ඉවත් කරවා වැඩිමහලු කෙනාගේ රථයට ඉඩ ලබා දෙන්නෙමිසි සනිටුහන් කොට ඒ රථාවාරියා කොසොල් රජුගේ වයස විවාරා පරීක්ෂා කරන්නේ දෙදෙනාම සම වයස් බව දැන රාජ්‍යයේ ප්‍රමාණය, බලය, ධනවත්කම, කීර්තිය, ජාතිය, ගෝත්‍රය, කුල ප්‍රදේශය යන සියල්ල විවාරා දෙදෙනාම යොදුන් තුන්සියයක් පමණ රාජ්‍යවල හිමිකරුවෝය. සමාන බලය, ධනය, කීර්තිය, ජාතිය, ගෝත්‍රය, කල ප්‍රදේශ ඇති බව දැන, සිල්වත්කමින් වැඩි තැනැත්තාට ඉඩ දෙන්නෙමිසි සිතා එම්බා රථාවාරියා! තොපගේ රජතුමාගේ සිල්වත්කම කෙබඳුදැයි විචාළේය. හෙතෙමේ අපගේ රජතුමාගේ සිල්වත්කම මේ මේ ආකාරයයි තමන්ගේ රජතුමාගේ අගුණයම ගුණ වශයෙන් ප්‍රකාශ කරමින්

දැනාං දැනාසස බිපති මලලිකො මුදුනා මුදුං
 සාධුමපි සාධුනා ජෙනි අසාධුමපි අසාධුනා
 එතාදිසො අයං රාජා මග්ගා උය්‍යාහි සාරථී

යන පළමු ගාථාව කීවේය.

රථාවාර්යය! මල්ලිකා රජු දැඩි අයට තදින් පහර දෙයි. මෘදු අය මෘදු භාවයෙන් පරදවයි. සත්පුරුෂයා සාධු ගුණයෙන්ද අසත් පුරුෂයා අසත්පුරුෂ කමින්ද පරදවයි. මේ රජ මෙබඳු ගතිගුණ ඇත්තේය. ඒ නිසා මාර්ගයෙන් ඉවත්ව ඉඩ දෙන්න.

එහි, දැනාං දැනාසස බිපති යනු යමෙක් දැඩිවෙයි ද බලවත් වෙයි ද දැඩි ප්‍රහාරයෙන් හෝ තද වචනයෙන් හෝ පැරදවිය යුතුයි. ඔහුට දැඩිවූම පහරදීමක් හෝ තද වචනයක් හෝ එල්ල කරයි. මෙසේ දැඩිවී ඔහු පරදන්නේ යයි දක්වයි. මලලිකො යනු ඒ රජුගේ නමයි. මුදුනා මුදුං යනු මෘදු පුද්ගලයාට තමාත් මෘදුවී මෘදු උපායෙන් පරදවයි. සාධුමපි සාධුනා ජෙනි අසාධුමපි අසාධුනා යනු යමෙක්හු යහපත් සත්පුරුෂයෝ ද ඔවුන්ට තමාත් යහපත් වී යහපත් උපායෙන්ම පරදවයි. යමෙක්හු වනාහි අයහපත්ද ඔවුන්ට තමාත් අයහපත් වී අයහපත් උපායෙන්ම පරදවයි යනුවෙන් දක්වයි. එතාදිසො අයං රාජා යනු මේ අපගේ කොසොල් රජතුමා සිල් පැවැත්මෙන් මෙබඳු ආකාරයි, මග්ගා උය්‍යාහිසාරථී යනු තමන්ගේ රථය මාර්ගයෙන් අයින් කරවා ඉඩදී වැරදි මගින් යන්න. අපගේ රජතුමාට මාර්ගය දෙන්නයි කියයි.

ඉක්බිති ඔහුට බරණැස් රජුගේ රියදුරා, එම්බා! කිම නුඹ වනාහි තමන්ගේ රජතුමාගේ ගුණ කියන ලදද කියා එසේයයි කී කල්හි, ඉදින් ඒවා ගුණ නම්, අගුණ වනාහි කෙබඳු දැයි කියා ඒවා වනාහි අගුණ වෙත්වා, නුඹගේ රජතුමාගේ ගුණ වනාහි කෙබඳුදැයි කී කල්හි එසේනම් අසවයි

අකෙකාධෙන ජිණේ කොධං අසාධුං සාධුනා ජිණො
 ජිණේ කදරියං දානෙන සවෙචන අලිකවාදිනං
 එතාදිසො අයං රාජා මග්ගා උය්‍යාහි සාරථී

යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

ක්‍රෝධ කරන්නා අක්‍රෝධයෙන් දිනයි. අසත්පුරුෂයා සත්පුරුෂ කමින් දිනයි. තද මසුරා පරිත්‍යාගයෙන් දිනයි. බොරු කියන්නා සත්‍ය වචනයෙන් දිනයි. මේ රජ ඒ ආකාරයි. රථාවාර්යය මග ඉඩ දෙන්න.

එහි, එතැනදී සොයනු ලබන අනෙකුත් කොටස් ජනතා කොමිෂන් ආදී වශයෙන් කියන ලද ගුණයන්ගෙන් යුක්තය. මේ තෙමේ කිපුණු පුද්ගලයා තමන් ක්‍රෝධ නොකරන්නෙකු වී අක්‍රෝධයෙන් දිනයි. අසාධුං අසත්පුරුෂයා වනාහි තමන් සත්පුරුෂයෙක් වී, සාධුනා දිනයි. කදරියං තද මසුරාට තමා දෙන්නෙකු වී, දානෙන දිනයි. අලික වාදිනං බොරු කියන්නාට තමන් ඇත්ත කියන්නෙකු වී, සවෙවන සත්‍යයෙන් දිනයි. මග්ගා උය්‍යාහිති යහලු රථාවාරියා මාර්ගයෙන් ඉවත්වන්න. මෙබඳු සිල් ගුණ පැවතුම්වලින් යුක්ත වූ අපගේ රජතුමාට මාර්ගය ඉඩ දෙන්න. අපගේ රජතුමා මාර්ගයට සුදුස්සාය.

මෙසේ කී කල්හි මල්ලික රජතුමාද රථාවාරියාද යන දෙදෙනාම රථයෙන් බැස අසුන් මුදවා රථය ඉවත් කරවා බරණැස් රජතුමාට මාර්ගය දුන්න. බරණැස් රජතුමා මල්ලික රජුට රජෙකු නම් මේ මේ දේ කරන්නට වටී යයි අවවාද දී බරණැසට ගොස් දානාදී පිංකොට දිවි කෙළවර ස්වර්ග පදවිය පිරෙව්වේය. (දෙව්ලොව උපන්නේය.) මල්ලික රජුද ඔහුගේ අවවාද පිළිගෙන ජනපද පරීක්ෂා කරමින් තමන්ගේ අගුණ කියන අය නොදැකම සිය නුවරට ගොස් දානාදී පිංකොට දිවි කෙළවර දෙව්ලොවම පිරවීය. (දෙව්ලොව උපන්නේය.)

බුදුරජාණන් වහන්සේ කොසොල් රජතුමාට අවවාද දීම පිණිස මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතික කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල මල්ලික රජුගේ රථාවාරියා මහමුගලන් තෙරය. රජ ආනන්ද තෙරය. බරණැස් රජුගේ රථාවාරියා සැරියුත් මහතෙරය. රජ වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.1.2

සීගාල ජාතකය

අසමෙකඛිතකම්මනනං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ විශාලා මහනුවර කුටාගාර ශාලාවෙහි වැඩවාසය කරනසේක් විසල්නුවර වාසී එක්තරා කරණවෑම් පුත්‍රයෙකු අරඹයා වදාළ සේක. ඔහුගේ පියා වනාහි රජතුමාගේ අන්තඃපුර බිසෝවරුන්ගේ, රජකුමරුවන්ගේ රාජ කුමාරිකාවන්ගේද රැවුල කැපීම, කෙස් සැකසීම, අන්දම් තැබීම ආදී සියලු කටයුතු කරයි. සැදැහැ ඇත්තේය. ප්‍රසන්නය. තෙරුවන් සරණ ගියේය. සමාදන් වූ පන්සිල් ඇත්තේය. අතරින් පතර බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් බණ අසමින් කාලය ගතකරයි.

හෙතෙම එක්දිනක් රජමාලිගාවේ වැඩකිරීමට යන ගමන් තම පුත්‍රයාද රැගෙන ගියේය. ඒ තරුණ පුත්‍රයා එහි දෙවගනක් හා සමාන වූ අලංකාර කර සැරසුණු ලිච්ඡවී කුමාරිකාවක් දැක කෙලෙස් වසඟව පිළිබඳ සිත් ඇතිව පියා සමග රජ මාලිගාවෙන් නික්මී අවුත් අර රූපත් කුමාරිකාව ලැබෙන්නේ නම් ජීවත් වන්නෙමි. නොලැබෙන්නේ නම් මෙහිම මාගේ මරණය වන්නේ යයි ආහාර වර්ජනය කොට ඇද වැළඳගෙන හොත්තේය. ඉක්බිති පියතුමා ඔහු වෙත එළඹ දරුව! නොලැබිය යුතු දෙයට ආසා නොකරව. ඔබ පහත් ජම්මයක් ඇති කරණවෑමියෙකුගේ පුත්‍රයෙකි. ලිච්ඡවී කුමාරිකාව ඤත්‍රිය දියණියකි. උසස් කුල ඇත්තිය. ඇ නුඹට නුසුදුසුය. නුඹේ ජාතියට ගෝත්‍රයට සමාන වෙතත් කුමාරිකාවක ගෙන එන්නෙමිසි කීවේය. හෙතෙම පියාගේ කථාව පිළි නොගනියි. ඉක්බිති ඔහුට මව, සහෝදරයා, සහෝදරී, පුංචිඅම්මා, බාප්පා ආදී සියලුම නෑයෝද හිතමිත්‍රයෝද රැස්වී කරුණු පැහැදිලි කළහ. ඒ ගැන අවබෝධ කරවීමට නොහැකි වූහ. ඔහු එහිම මලානික වී අතිශයින්ම මැලවී මරණයට පත්විය. ඉක්බිති ඔහුගේ පියා මළසිරුර පිළිබඳ කටයුතු ද මියගිය අය වෙනුවෙන් කරන කටයුතු ද නිමවා යෝකය තුනිව ගියාට පසුව බුදුරජාණන් වහන්සේ වැදපුදා ගන්නෙමිසි බොහෝ සුවදමල් විලවුන් ගෙන මහවනයට ගොස් උන්වහන්සේ වැදපුදා එකත්පස්ව හුන්කල්හි උපාසකය! මෙතෙක් දවසක් නොදැක්කේ ඇයිදැයි වදාළ කල්හි පුතා පිළිබඳ සිද්ධිය දැන්වීය. එවිට උන්වහන්සේ උපාසකය! නුඹේ පුතා නොලැබිය යුතු දෙය කෙරෙහි ආසාව උපදවා විනාශයට

පත්වූයේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් විනාශයට පැමිණියේ යයි වදාරා ඔහු විසින් ඉල්ලන ලද්දාහු අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජ කරද්දී බෝසනාණන් වහන්සේ හිමවන් පෙදෙසෙහි සිංහ යෝනියෙහි උපන් සේක. ඔහුට බාල සහෝදරයෝ හය දෙනෙක්ද එක් සහෝදරියක්ද වූහ. සියලු දෙනාම රන් ගුහාවක වාසය කරති. ඒ ගුහාවට නුදුරෙහි රිදී පර්වතයක එක් පළිඟු ගුහාවක් ඇත. එහි එක් හිවලෙක් වාසය කරයි. පසුකළෙක සිංහයන්ගේ මව්පියෝ මියපරලොව ගියාහුය. ඒ සිංහයා නැගණිය වූ සිංහ පෝතිකාව රන් ගුහාවෙහි රඳවා ගොදුරු පිණිස නික්මී මස් ගෙනවුත් ඇයට දෙත්. ඒ හිවලාද සිංහ පෝතිකාව දැක පිළිබඳ සිත් ඇතිවිය. ඇගේ මව්පියන් ජීවත්ව සිටියදී ඊට ඉඩක් ලැබුනේ නැත. හිවලා ඒ සත්දෙනාම ගොදුරු පිණිස ගියකල්හි පළිඟු ගුහාවෙන් බැස රන්ගුහාවේ දොරටුව ළඟට ගොස් සිංහ පෝතිකාවගේ ඉදිරියේ පස්කම් ගුණයෙන් යුත් මෙබඳු රහස් කථාවක් කීවේය. සිංහ පෝතිකාවනි! මමද සිව්පාවෙක් වෙමි. නුඹද සිව්පා දෙනකි. නුඹ මගේ බිරිඳ වෙව. මම නුඹේ ස්වාමියා වන්නෙමි. ඒ අපි සමගියෙන් සතුටින් වසන්නෙමු. නුඹ මෙතැන් පටන් ආදරයෙන් මට සංග්‍රහ කරව යනුයි. ඇ හිවලාගේ වචන අසා මේ හිවලා සිවුපාවුන් අතුරෙන් පහත්, නින්දා ලැබිය යුතු සැබොලෙකු හා සමානය. අපි උතුම් රජ කුලයට හා සමානයයි. මොහු වනාහි මා සමග අසහාය නුසුදුසු දෙයක් කියයි. මම මෙබඳු කථාවක් අසා ජීවිතයෙන් කුමක් කරන්නෙමිද? හුස්ම හිරකරගෙන මැරෙන්නෙමියි සිතුවාය. අනතුරුව ඇයට මෙබඳු අදහසක් ඇතිවිය. මට මෙබඳු මරණයක් යුතු නොවේ. මගේ සහෝදරවරු එනතෙක් සිට ඔවුන්ට කියා මැරෙන්නෙමියි.

හිවලාද ඇගේ සමීපයෙන් ප්‍රතිචචනයක් (උත්තරයක්) නොලබා දැන් මෑ මා කෙරෙහි බැඳීමක් නැතැයි දොම්නසට පැමිණ රිදී ගුහාවට පැමිණ නිදා ගත්තේය.

ඉක්බිති එක් සිංහ පොච්චෙක් මීහරක් ඇතුන් ආදී සතුන් අතුරෙන් එක්තරා සතෙකු මරා මස් අනුභවකොට නැගණියගේ කොටස ගෙනවුත් තග! මස් අනුභව කරවයි කීවේය. සොයුර! මම මස් අනුභව නොකරමි. මැරෙන්නෙමියි කීවාය. කුමක් නිසාදැයි ඇසුවිට ඇ ඒ සිද්ධිය කීවාය. දැන් ඒ හිවලා කොහිදැයි විමසුවිට රිදී ගුහාවෙහි සිටින හිවලා අහසෙහි

සිටින්නේ යයි සිතමින් සහෝදරයා! කිම නොදක්නෙහිද? ඒ තෙමේ රිදී පර්වතයෙහි අහසෙහි හොත්තේය යි කීවාය. සිංහ පෝතකයා රිදී ගුහාවෙහි නිදන බව නොදන්නේ අහසෙහි නිදන්නේ යයි හැඟීමෙන් යුතුව හිචලා මරන්නෙමියි සිංහ වේගයෙන් පැන රිදී ගුහාවට පපුවෙන්ම පහර දුන්නේය. සිංහ පෝතකයා පැළුණු හදවතින් එහිම මරණයට පත්ව පර්වත පාමුල වැටුනේය.

ඉක්බිති අනෙක් සහෝදරයාද ආවේය. ඈ ඔහුට ද එසේ කීවාය. හෙතෙම එසේම කොට මරණයට පත්ව පර්වත පාමුල වැටුනේය. මෙසේ සහෝදරයන් හයදෙනෙකුම මළ කල්හි හැමටම පසු බෝසතාණන් වහන්සේ පැමිණි සේක. ඈ ඔහුටද ඒ කාරණය කියා දැන් ඒ හිචලා කොහිදැයි විමසූ කල්හි ඒ හිචලා රිදී පර්වත මතුවෙහි අහසෙහි නිදන්නේ යයි කීවාය. බෝසතාණන් වහන්සේ සිවලුන්ට අහසෙහි ආධාරයක් නම් නැත. රිදී ගුහාවෙහි නිදන්නෙකු වන්නේ යයි සිතූහ. හෙතෙම පර්වත පාමුලට බැස සහෝදරයන් හයදෙනා මරණයට පත්ව ඇති බව දැක මොවුහු තමන්ගේ මෝඩකම නිසා විමසීමේ නුවණ නොමැතිකමින් රිදී ගුහාව බව නොදැන හදවතින් මැරුණාහු වන්නෝ යයි සිතා නොවිමසා ඉතා ඉක්මණින් ක්‍රියා කිරීමේ ප්‍රතිඵල මෙබඳු වේයයි කියා

අසමෙකබ්බ කමමනං තුරිතාහි නිපාතිනං

සානි කමමානි තපෙහනි උණං වජේකාහිතං මුඛෙ

යන පළමු ගාථාව කීවේය.

මනාකොට නොවිමසා කරන ලද ක්‍රියා ඇති (නොවිචාරා) වහා කටයුතු පටන් ගන්නා වූ පුද්ගලයා උණු අහරක් මුඛයෙහි තැබීමෙන් මුඛය දැවෙන්නා සේ තමන්ගේ ක්‍රියාවෝ (ඔහු) තවත්.

එහි, අසමෙකබ්බ කමමනං තුරිතාහි නිපාතිනං යනු යම් පුද්ගලයෙක් යම්කිසි ක්‍රියාවක් කරනු කැමති වෙයි නම් එහි දොස් නොවිමසා සොයා නොබලා ඉක්මන් වී වේගයෙන් වහාම ඒ ක්‍රියා කරන්නට ඉදිරිපත් වෙයි. පනියි. පිළිපදියි නම් ඒ නොවිමසා කරන ලද ක්‍රියා ඇති වහා කටයුතු පටන් ගන්නා වූ ඒ පුද්ගලයා මෙසේ කරන ලද ඒ ක්‍රියාවෝ සානි කමමානි තපෙහනි ශෝකයට පමුණුවත්, ක්ලාන්ත කරත්. හරියට උණං වජේකාහිතං මුඛෙ යම්සේ අනුභව කරන්නෙකු විසින් මෙය සිසිල්ය. මෙය උණුසුම් යයි සොයා නොබලා ගිලිය යුතු උණුසුම් දෙයක් මුඛයට

ඇතුල් කරයිද තබයිද මුඛයත් උගුරත්, ආමාසයත් දවයි. ඔහුද ක්ලාන්ත වෙයි. මෙසේ ඒ ක්‍රියාවෝ එබඳු පුද්ගලයා තවත්.

ඉක්බිති ඒ සිංහයා මේ ගාථාව කියා මගේ සහෝදරවරු උපායෙහි අදක්‍ෂ බැවින් හිවලා මරන්නෙමුයි ඉතා වේගයෙන් පැන තමන්ම මළාහුය. මේ වනාහි මෙසේ නොකොට පළිඟු ගුහාවෙහි නිදන්නා වූ ම සිවලාගේ හදවත පලන්තෙමියි සිතා සිංහයා සිවලා නගින බහින මාර්ගය සලකා මාර්ගයට මුහුණලා සිට තෙවරක් සිංහනාද කළේය. පොළොව සමග අහස එකනින්නාද විය. පළිඟු ගුහාවෙහි නිදන්නා වූ බියෙන් තැතිගත් සිවලාගේ හදවත පැළුණි. ඒ හිවලා එහිම මරණයට පත්විය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙසේ ඒ හිවලා සිංහ නාදය අසා මරණයට පත්වූයේ යයි වදාරා අභිසම්බෝධියට පත්ව

සීහොව සීහනාදෙන දදුරං අභිනාදයි,
සුඛා සීහසස නිශොසං සිගාලො දදුරෙ වසං
හී තො සනතාස මාපාදී හදයං වසස අපථලී
යන දෙවන ගාථාව වදාළ සේක.

සිංහ තෙමේද සිංහ නාදයෙන් පර්වතය ඒකනාද කළේය. පර්වතයෙහි වසන්නා වූ හිවලා සිංහයාගේ මහ හඬ අසා මරබියෙන් බියපත් වූයේ තැති ගැන්මට පැමිණියේය. ඔහුගේ හෘදයද පැළුණේය.

එහි සීහො යනු තණ කන සිංහයා, පඬුවන් පැහැ ඇති සිංහයා කලු සිංහයා, ඉතා රතු අත්පා ඇති කේසර සිංහයා යනුවෙන් සිංහයෝ සිව්දෙනෙකි. ඔවුන් අතුරෙන් කේසර සිංහයා මෙහි අදහස් කෙරේ. දදුරං අභිනාදයි යනු සිංහයා විසින් හෙණ සියයක ගබ්දය තරම් හයානක සිංහ නාදයෙන් ඒ රිදී පර්වතය එකනින්නාද කෙළේය. දදුරෙ වසං යනු පළිඟු මිශ්‍ර රිදී පර්වතයෙහි වසන්නාවූ, හීතො සනතාස මාපාදී යනු මර බියෙන් බියපත් වූයේ සිතේ තැති ගැන්මට පැමිණියේය. හදයං වසස අපථලී යනු ඒ හඬට බියෙන් මොහුගේ හදවත පැළුණේය.

මෙසේ සිංහයා, හිවලා මරණයට පමුණුවා සහෝදරවරුන් එක් ස්ථානයක සඟවා ඔවුන් මළබව නැගණියට කියා ආය අස්වසා දිවි ඇති තෙක් රන් ගුහාවෙහි වාසයකොට කම් වූ පරිද්දෙන් පරලොව ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය වදාරා ජාතක කථාව නිමවා වදලා සේක. වතුරාර්ය සත්‍ය දේශනාව කෙළවර උපාසකයා සෝවාන් ඵලෙහි පිහිටියේය. එකල්හි හිවලා කරණවැමි පුත්‍රයා විය. සිංහ පෝතිකාව ලිච්ඡවී කුමාරිකාවයි. සහෝදරවරු හයදෙනා එක්තරා තෙරවරුන් හයදෙනෙක් වූහ. දෙටු සහෝදර සිංහයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.1.3

සුකර ජාතකය

වතුපදො අහං සමම යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා මහලු තෙරනමක් අරඹයා වදාළ සේක. එක් දිනක් රාත්‍රියෙහි බණ ඇසීම පවතිද්දී බුදුරජාණන් වහන්සේ ගඳකිළි දොරටුවෙහි මැණික් සෝභන පුවරුවෙහි වැඩසිට හික්කු සංඝයාට අවවාද දී ගඳකිළියට පිවිසිකල්හි දම්සෙනෙවි සැරියුත් මහතෙරුන් වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේට වැද තමන් වහන්සේගේ විහාරයට වැඩි සේක. මුගලන් මහතෙරුන් වහන්සේද තම විහාරයටම වැඩමවා මොහොතක් විවේක ගෙන සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ සමීපයට අවුත් ප්‍රශ්න විමසූ සේක. ඇසූ ඇසූ ප්‍රශ්න දම්සෙනෙවි සැරියුත් මහතෙරුන් වහන්සේ අහසෙහි පුන්සඳමඬල ඔසවා පාන්තාක් මෙන් විසඳ ප්‍රකට කළ සේක. සිව් පිරිසිඳ බණ අසමින් හුන්නාහුය.

එහිදී එක් මහලු තෙරනමක් ඉදින් මම මේ පිරිස් වැද සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ කැළඹී යන පරිදි පැන විවාරන්නෙමි. මේ පිරිස මමත් බොහෝ ඇසූ පිරු තැන් ඇත්තෙකැයි දැන සත්කාර සම්මාන කරන්නාහු යයි සිතා පිරිස් අතරින් නැගිට සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේ ළඟට ගොස් එකත්පසෙක හිඳගෙන ඇවැත්නි! සැරියුත් තෙරුන් වහන්ස! අපිත්

එක් ප්‍රශ්නයක් අසන්නෙමු. අවකාශ දෙනු මැනවි, මට විසඳුමක් දෙනසේක්වා.

ආවේශිකායෙ වා නිබ්බේධිකායෙ වා නිගහෙන වා පගහෙන වා විසෙසෙ වා පටිවිසෙසෙ වා යනුවෙන් කට්ට ආ දෙයක් කිය.

සැරියුත් මහතෙරුන් වහන්සේ ඔහු දෙස බලා මේ මහලු හික්කුව ආසාවලින් පිරුණු ලාභ සන්කාර කෙරෙහි ගිජු වූ හිස්වූ කිසිවක් නොදන්නෙකැයි ඔහු සමග කථා නොකොටම ලජ්ජාවෙන් විජනිපත තබා ආසනයෙන් බැස විහාරයට වැඩි සේක. මුගලන් මහතෙරුන් වහන්සේද තමන්ගේ විහාරයටම වැඩි සේක.

මිනිස්සු නැගිට අපට මිහිරි ධර්මය අසන්නට ඉඩ නුදුන් බාධා කළ මේ දුෂ්ට මහල්ලා අල්ලා ගනුයි ලුහුබැන්දාහුය. හෙතෙම පලා යන්නේ විහාරය කෙළවර බිඳිගිය පුවරු ඇති වැසිකිලි වලෙක වැටී අසුවී තැවරී ගොඩ ආවේය. මිනිස්සු ඒ දැක විපිලිසර වූවෝ බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත ගියාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔවුන් දැක උපාසකවරුනි! අවේලාවෙහි කුමක් නිසා ආවාහුදැයි විමසූ සේක. මිනිස්සු ඒ සිද්ධිය උන්වහන්සේට දන්වා සිටියහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ උපාසකවරුනි! ඒ මහලු හික්කුව උඩඟු ස්වරූප ඇතිව තමන්ගේ තරම නොදැන බලවතුන් සමග ගැටෙන්නට ගොස් අසුවී තවරා ගත්තේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් උඩඟු ස්වරූප ඇතිව තමන්ගේ තරම නොදැන මහ බලවතුන් සමග ගැටෙන්න ගොස් අසුවී තවරා ගත්තේ යයි වදාරා ඔවුන් විසින් ඉල්ලන ලද්දාහු අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී අප මහා බෝසතාණන් වහන්සේ සිංහ යෝනියේ ඉපදී හිමවතෙහි පර්වත ගුහාවක වාසය කළ සේක. ඊට නුදුරෙහි එක් විලක් ඇසුරුකොට බොහෝ උභරෝ වාසය කළාහුය. ඒ විලම ඇසුරුකොට තවුසෝ ද පන්සල්වල වාසය කළහ. ඉක්බිති දිනක් සිංහයා මීගව ඇත් ආදීන්ගෙන් එකෙකු මරා ඇතිතරම් මස් කා ඒ විලට බැස පැන් බී ගොඩට ආවේය. ඒ අවස්ථාවෙහි එක්තරා මහත උභරෙක් ඒ විල නිසා (ඇසුරුකොට) ආහාර සොයා ගනියි. සිංහයා උභ දැක වෙනත් දවසෙක මු කන්නෙමි, මා දුටුවොත් නැවත නොඑන්නේ යයි සිතා උභගේ නොපැමිණීමේ බියෙන් විලෙන්

ගොඩවි එක් පැත්තකින් (නොපෙනී) යන්නට පටන් ගත්තේය. උඟු එය බලා මු මා දැක මට බියෙන් එළඹෙන්නට (මුණගැසෙන්න) නොහැකි වන්නේ බියේ පලායයි. අද මා විසින් මේ සිංහයා සමග ගැටෙන්නට වටින්නේ යයි හිස ඔසවා උඟු යුද්ධය සඳහා කැඳවමින්

වතුපසදො අහං සමම! කමචි සබ්බ වතුපසදො
එහි සිහ! නිවතතසසු කිනනු හිතොව පලායසි

යන පළමු ගාථාව කීවේය.

"යහළුව! මම සිව්පාවෙකි. නුඹද සිව්පාවෙකි. සිංහය! එනු නවතිනු. කුමක් නිසා බියෙන් පලා යන්නෙහිද?"

සිංහයා උඟුගේ කථාව අසා සිට යහලු සුකරය! අද අපට නුඹ හා යුද්ධයක් (ගැටුමක්) නැත. මෙයින් දින හතක් ගියතැන මේ ස්ථානයේදී යුද්ධය වේවායි කියා ගියේය. උඟු සිංහයා සමග යුද කරන්නෙමිසි ඉතා සතුටුව ඒ පුවත නැයන්ට දැන්වීය. ඔවුහු ඔහුගේ කථාව අසා බියෙන් තැති ගෙන දැන් නුඹ අප සියල්ලෝම නස්නෙහිද? තමන්ගේ බලය නොදැන සිංහයා සමග යුද්ධ කරන්නට කැමති වුනාද? සිංහයා අවුත් අප සියල්ලෝම මරණයට පමුණුවන්නේය. සැහැසි ක්‍රියාවක් නොකරවයි කීවාහුය. උඟු බියෙන් තැතිගෙන දැන් කුමක් කරමිදැයි විචාළේය. යහලු සුකරය! නුඹ ඒ තාපසයන් අසුවී දමන ස්ථානයට ගොස් අසුවී දින හතක්ම සිරුරෙහි තවරාගෙන සිරුර වේලවාගෙන හත්වෙනි දින සිරුර පිනිබිංදුවලින් තෙමාගෙන සිංහයාගේ ඒමට පළමුවෙන් පැමිණ සුළඟ හමන අයුරු දැන උඩු සුළඟෙහි සිටුව. පිරිසිදුකම කැමති සිංහයා නුඹේ ශරීරයේ ගඳ ආඝ්‍රාහණය කොට තොපට ජය දී යන්නේ යයි කීවාහුය. උඟු එසේ කොට සත්වෙනි දවසේ අසුවී ගාගෙන ඇති බව දැන යහලු සුකරය! උඹ සිතු උපාය ඉතා හොඳයි. ඉදින් නුඹ අසුවී තවරා නොගන්නේ නම් මෙහිම තා මරණයට පමුණුවන්නෙමි. දැන් වනාහි නුඹේ සිරුර කටින් හපන්න නොහැකිය. පාදයෙන් පහර දෙන්නවත් නොහැකිය. තට ජය දෙමිසි කියා

අසුවී සුතිලොමොසි දුගගන්ධො වාසි සුකර!
සවෙ යුජ්ඣධිකුකාමොසි ජයං සමම දදාමි තෙ

යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

නුඹ අසුචි තැවරුණු කුණු ගඳ ගසන ලොම් ඇත්තෙහිය. දුගඳ හමන්තෙහිය. ඉදින් යුද කරන්නට කැමැත්තෙහි නම් යහලුව ඔබට ජයග්‍රහණය දෙමි.

එහි, පූතිලොමොසී යනු අසුචි තැවරුණු බැවින් දුගඳ ලොම් ඇත්තෙහි, දුග්‍යකො යනු අප්‍රිය පිළිකල් සහිත ගඳ ඇතිව හමයි. ජයං සමම දදාමී තෙ යනු නුඹට ජය දෙමි. මම පරාජය වුනෙමි. නුඹ යවයි කියා සිංහයා නැවතී ආහාර ගෙන විලෙන් ජලය බී පර්වත ගුහාවටම ගියේය.

උගුරාද මවිසින් සිංහයා දිනන ලදැයි නැයන්ට දැන්වීය. ඔවුහු බියෙන් තැතිගෙන නැවත දිනක එන්නා වූ සිංහයා අප සියල්ලන්ම මරණයට පමුණුවන්නේ යයි සිතා වෙනත් තැනකට පලා ගියාහුය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙම ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල උගුරා අද මහලු තෙරය. සිංහයා වනාහි බුදු වූ මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.1.4

උරග ජාතකය

ඉධුරගානං පවරො පව්ඨො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් සෙන්පතියන් දෙදෙනෙකුගේ කලහයක් අරබයා වදාළ සේක. කොසොල් රජුගේ වනාහි සේවක හමුදා ප්‍රධානී ඇමතියන් දෙදෙනෙක් ඔවුනොවුන් දුටු තැන කෝලාහල කරන්. ඔවුන්ගේ අමනාපය මුළු නගරය පුරා ප්‍රකට විය. රජතුමාටවත්, නෑ මිතුරන්ටවත් ඔවුන් සමඟි කරන්නට නොහැකි වූහ.

දිනක් බුදුරජාණන් වහන්සේ අලුයම් වේලාවෙහි ධර්මාවබෝධයට සුදුසු (හේතු සමත්) නැයන් ඇද්දැයි බලමින් ඒ ඇමතියන් දෙදෙනාට

සෝවාන් වීමට හේතු සම්පත් ඇති බව දැක දෙවන දින හුදකලාව සැවැත්නුවරට පිඬු පිණිස වැඩමකොට ඔවුන් දෙදෙනාගෙන් එක් අයෙකුගේ ගෙයි දොරටුව ළඟ වැඩසිටී සේක. හෙතෙම නික්ම අවුත් පාත්‍රය ගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ ගේ කුළට වඩමවා ගෙන ගොස් අසුනක් පනවා වැඩසිටීමට සැලැස්වීය. උන්වහන්සේ එහි වැඩසිට ඔහුට මෙහි භාවනාවේ අනුස්ථාන වදාරා සුදුසු මානසික තත්ත්වයක් ඇති බව දැන චතුරාර්ය සත්‍යය දේශනා කළ සේක. ඔහු සත්‍ය දේශනාව අවසානයේදී සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔහු සෝවාන් වූ බව දැනගෙන ඔහු ලවා පාත්‍රය ගෙන්වා ගෙන නැගිට අතින් ඇමතියාගේ ගේ දොරටුව ළඟට වැඩම කළ සේක. ඔහුද පැමිණ ශාස්තෘන් වහන්සේට වැද ස්වාමීනී! ගෙට වැඩමවනු මැනවයි ආරාධනා කොට වඩා හිඳවීය. අනෙක් ඇමතියාද පාත්‍රයත් රැගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ සමගම ගෙට පිවිසියේය. උන්වහන්සේ ඔහුට ද ඵකොළොස් ආකාර (සැපසේ නිදයි, සැපසේ පුබුදියි ආදී) මෙහි යෙහි අනුසස් වර්ණනා කොට ධර්මාවබෝධයට සිත නැඹුරු වූ බව දැන සිව්සස් දේශනා කළ සේක. දේශනාව අවසානයේ ඔහුද සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය.

මෙසේ ඒ දෙදෙනාම සෝවාන් වී ඔවුනොවුන්ගේ වැරදි ප්‍රකාශකොට සමා කරවා සමගිව සතුටුවෙමින් සම අදහස් ඇත්තෝ වූහ. ඵදවසම බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවෙහි දී ඵකට අනුභව කළාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ දන් වළඳ නිමවා විහාරයට වැඩම කළ සේක. ඔවුන්ද බොහෝ මල්, සුවඳ ජාති ද, ගිනෙල් මීපැණි, උක් පැණි ආදියද රැගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ සමගම නික්මුණාහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ හික්කු සංඝයා විසින් වත් පිළිවෙත් දැක්වූ කල්හි "සුගතොවාදය" දී ගඳකිළියට වැඩම කළ සේක.

හික්කුන් වහන්සේ සවස් කාලයෙහි දම්සභාවෙහි කථාවක් මතුකළහ. ඇවැත්නී! ශාස්තෘන් වහන්සේ අදාන්තයන් දමනය කරන සේක. හුගකලක් උත්සහ කළත් රජතුමාට ඒ මහ ඇමතියන් දෙදෙනා සමගි කරවන්නට නොහැකි විය. නෑ මිතුරන්ටද නොහැකි විය. ඔවුහු එක දවසින්ම තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දමනය කරන ලදහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ාම්සභාවට වැඩම කර, මහණෙනී! දැන් මෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විමසා ඇමතියන් දෙදෙනා දමනය කිරීමේ පුවත ගැන යයි කී කල්හි මහණෙනී! දැන් පමණක් නොව පෙරත් මේ ඇමතියන් දෙදෙනා සමගි කෙරෙව්වෙමිසි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී එම නුවර නැකත් උත්සවයක් සඳහා කල් දැන්වූ කල්හි මහත් සැණකෙලියක් විය. බොහෝ මිනිස්සු ද දෙව්, නාග, ගුරුළු ආදීහුද සැණකෙලිය බලන්නට රැස් වූහ. එහි එක්තැනෙක එක් නයෙක් ද ගුරුළෙක් ද උත්සවය නරඹමින් එක්ව සිටියාහුය. නයා ද ගුරුළාගේ ගුරුළු බව නොදන්නේ දසරුවෙහි (උරහිසෙහි) අත තැබීය. ගුරුළා කවරෙකු විසින් මගේ උරහිසෙහි අත තැබුවේදැයි නැවතී බලන්නේ නාගයා බව හැඳින ගත්තේය. නයා ද උභ දෙස බලන්නේ ගුරුළා හැඳිනගෙන මරණ බියෙන් තැති ගත්තේ නගරයෙන් නික්මී ගඟ මතුපිටින් පලා ගියේය. ගුරුළා ද නයා අල්ලා ගනිමිසි ලුහුබැන්නේය.

ඒ කාලයෙහි බෝසතාණන් වහන්සේ තවුසෙකු වී ඒ ගංතෙර පන්සලක වාසය කරන සේක් දවල් දාහය සංසිඳුවා ගැනීමට දියරෙද්ද ඇඳගෙන වැහැරී සිටුර ගඟ අයින් තබා ගඟට බැස ස්නානය කරති. නයා මේ පැවිද්දා නිසා පණ රැක ගන්නෙමැයි ප්‍රකෘති ස්වභාවය හැර දමා විශාල ඉන්ද්‍රිල මාණිකෘයක ස්වරූපය ගෙන පට්ටාවලින් වියු වස්ත්‍රය අස්සට පිවිසියේය. ගුරුළා ලුහුබඳින්නේ උභ සිටුර අස්සට පිවිසි බව දැක වල්කලා සිටුරට ඇති ගෞරවය නිසා අල්වා නොගෙන බෝසත් තවුසා අමතා ස්වාමීනි! මම කුසගින්නෙන් පෙළෙමි. නුඹවහන්සේගේ සිටුර ගනු මැනවි. මේ නාගයා කන්නෙමිසි ඒ කාරණය පැහැදිලි කිරීමට

ඉඬුරගානං පවරො පව්ටෙයා
 සෙලසස වණෙණන පමොකබ මිව්ඡං.
 බ්‍රහමඤ්ච වණණං අපවාය මානො
 බ්‍රහුකබ්නො නො විසහාමි භොතතුං
 යන පළමු ගාථාව කීවේය.

මේ තවුස් පොරෝණය අස්සට උතුම් නයෙක් පිවිසියේය. සෙල වර්ණයෙන් යුත් මේ නයා මගෙන් මිදීමක් කැමති වෙයි. ඔබතුමාගේ බ්‍රහ්මත්වයට ගරු කරන්නෙමි. ඒ නිසා බඩගිනි වුවත් නාගයා කැමට නොහැකි වෙමි.

එහි, ඉඬුරගානං පවරො පව්ටෙයා යනු මේ වැහැරී පොරෝණය අස්සට උතුම් නාගාරාජයෙක් පිවිසියේය. සෙලසස වණෙණන යනු මැණික් පැහැයෙන් විශාල මැණිකක් මෙන් වී පිවිසියේය යන අර්ථයි. පමොකබ

මිච්ඡං යනු මා වෙතින් මිඳීමක් කැමති වෙයි. බුහමඤ්ච වණණං අපවාය මානො යනු මම වනාහි නුඹ වහන්සේගේ බුන්මතියට ශ්‍රේෂ්ටතියට පුදන්නේ ගරු කරන්නේ බුහුකඛිනො නො විසභාමි භොතතුං යනු මේ නයා පොරෝණය අස්සට පිවිසියේය. බඩගිනි ඇතත් කන්නට නොහැක්කෙමි.

බෝසනාණන් වහන්සේ ජලාසයේ සිටිමින්ම ගුරුඵ රජුට ස්තුතිකොට

සො බුහමගුනො විරමෙව ජීව
දිව්‍යා ච නෙ පාතු භවනතු භකඛා
සො බුහම වණණං අපබාය වානො
බුහුකඛිනො නො විතරාසි භොතතුං

යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

උත්තම වර්ණයට පුදන කනු කැමති යමෙක් අනුභව කරන්නට නොහැකිද (ඒ තෝ) බුන්මයා විසින් රක්තා ලද්දෙහිය. බොහෝ කලක්ව ජීවත් වේවා! නුඹට දිව්‍ය හෝජන පහළ වේවා!

යනු ඒ ඔබ බුන්මයා විසින් ගෝපනය කරන ලදී. බුන්මයා විසින් රක්තා ලද කෙනෙක් වී දිව්‍යා ච නෙ පාතු භවනතු භකඛානී දෙවියන්ගේ පරිභෝගයට සුදුසු ආහාර නුඹට පහළ වේවා! ප්‍රාණසාත කොට නයි මස් කන්නෙක් නොවේවා!

මෙසේ බෝසනාණන් වහන්සේ ජලයේ සිටිමින්ම අනුමෝදනාව කොට ගොඩ අවුත් පොරෝණය හැඳගෙන ඒ දෙදෙනාම ගෙන අසපුවට ගොස් මෙමිත්‍රී භාවනාවෙහි අගය කියා ඒ දෙදෙනා සමඟි කරවූහ. ඔවුහු එතැන් පටන් සමගිය සතුටු වෙමින් සැපසේ විසූහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එදා නාගයා ද ගුරුළා ද මේ ඇමතියෝ දෙදෙනා වූහ. තාපසයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.1.5 ගණ ජාතකය

ජීව වසසසතං ගගන යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමය, සමීපයෙහි පසේනදී කොසොල් රජතුමා විසින් කරවන ලද රාජකාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් තමන්ගේ කිඹිසීමක් අරඹයා දේශනා කළ සේක. එක්දිනක් බුදුරජාණන් වහන්සේ රාජකාරාමයේ සිටුවිරිස් මැද හිඳගෙන දම් දෙසමින් කිඹිසු සේක, එකල බොහෝ හික්කුන් වහන්සේලා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බොහෝ කලක් ජීවත් වෙත්වා! සුගත තථාගතයන් වහන්සේ බොහෝකලක් ජීවත් වෙත්වායි උස්හඬින් මහා ශබ්ද කළාහුය. ඒ හඬින් ධර්ම දේශනාවට බාධා ඇතිවිය. ඉක්බිති බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදින් මහණෙනි! කිඹිසීමක් ගියවිටක දිගාසිරි ලැබේවායි ආවැඩු පමණකින් ආයුෂ බොහෝ වේද? ආ නොවැඩුවොත් ආයුෂ මදවේදැයි හික්කුන් විවාළහ. ස්වාමීනි! එය එසේ නොවේයයි හික්කුහු කීහ. මහණෙනි! කිඹිසුමක් ගියවිට දිගාසිරි වේවායි නොකිය යුතුයි. යමෙක් එසේ කියන්නේ නම් ඒ හික්කුවට දුකුලා ඇවැතක් සිදුවෙයි.

එකල්හි වනාහි මහජනයා හික්කුන් කිඹිසු විට ඔබවහන්සේලාට දිගාසිරි ලැබේවායි කියති. හික්කුහු කුකුස නිසා බියෙන් ප්‍රති උත්තර නොදෙත්. (කථා නොකරත්) එවිට මිනිස්සු ශ්‍රමණ ශාක්‍ය පුත්‍රයන් වහන්සේලාට දිගාසිරි වේවායි කියනු ලබන්නේ ප්‍රති උත්තර නොකියන්නෝ යයි බුදුරජාණන් වහන්සේට එම කරුණු සැල කළාහුය. මහණෙනි! ගිහියෝ දුටු දෙයින් ශුභා ශුභ ඇතැයි සිතන්නාහුය.

"මහණෙනි! ගිහියන් විසින් දිගාසිරි වේවා'යි කියනු ලබද්දී දිගාසිරි වේවායි අනුදැන වදාරමි."

"ස්වාමීනි! දිගාසිරි පැතීමත් පෙරළා දිගාසිරි පැතීමත් කවදා සිට ඇති වූවක්දැ"යි හික්කුහු විමසූහ. මහණෙනි! දිගාසිරි පැතීමත් පෙරළා දිගාසිරි පැතීමත් පෙර සිට පැවත එන්නකැයි දේශනා කළ බුදුරජාණන් වහන්සේ අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹුදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ කසි රට එක්තරා බමුණු කුලයක උපන් සේක. ඔහුගේ පියා

වෙළඳම් කොට ජීවිතය ගතකරයි. ඔහු සොළොස් වයස් වූ තම පුත් බෝසතාණන් වහන්සේ ලවා කදාවලලු ආදී බඩු ඔසවාගෙන ගම් නියම්ගම් හැසිරෙන්නේ බරණැසට පැමිණ දොරටුපාලයාගේ නිවසෙහි බත් පිසවා අනුභව කො රැ නිදන තැනක් නොලැබ අවේලාවෙහි මෙහි එන්නා වූ ආගන්තුකයන් නවතින්නේ කොහිදැයි විචාළේය. ඉක්බිති මිනිස්සු ඔහුට තගරයෙන් පිටත අමනුෂ්‍යයන් අරක් ගත් ශාලාවක් ඇත. කැමති නම් එහි නවාතැන් ගන්න යයි කීවාහුය. බෝසතාණන් වහන්සේ පියාණනි! එන්න යමු. යකාට බිය නොවන්න. මම යකා දමනයකොට නුඹ වහන්සේගේ දෙපාමුල හෙලන්නෙමියි කියා, පියා සමග එහි ගිය සේක. ඉක්බිති ඔහුගේ පියා ලැල්ලක වැතිරුණේය. පුතා පියාගේ පා පිරිමදිමින් හුන්නේය.

එහි අරක් ගත් යක්‍ෂයා දොළොස් වසක් වෙසමුණි රජුට උවටැත් කොට ඒ ශාලාව ලබා මේ ශාලාවට පිවිසි මිනිසුන් අතුරෙන් යමෙක් කිඹිසි විට දිගාසිරි වේවා'යි කියයිද ඒ ජීවප්‍රතිජීව වචන කියන්නන් හැර එසේ නොකියන අයව කැම වර ලැබුවේය. ඒ අමනුෂ්‍යයා ගෙය මැද ඇති කණුවේ වසයි. ඔහු බෝසතාණන්ගේ පියා කිඹිසවීමට තම බලයෙන් සියුම් කුඩක් විහිදෙව්වේය. ඒ කුඩු අවුත් පියාගේ නාස්පුඩු දෙකට පිවිසියේය. පියා ලැල්ලෙහි සිටිමින්ම කිඹිසීය. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ ඔහුට දිගාසිරි වේවායි නොකී සේක. යක්‍ෂයා ඔහුව කැමට කණුවෙන් බසීයි. බෝසතාණන් වහන්සේ ඔහු බසින බව දැක මොහු විසින් මගේ පියා කිඹිසවන ලද්දේ වන්නේය. මේ තෙමේ කිඹිසි විට දිගාසිරි වේවා'යි නොකියන්නන් කන යක්‍ෂයා වන්නේ යයි සිතා පියා වෙනුවෙන්

ජීව වසසසතං ගගග අපරානිව විසතිං.

මා මං පිසාවා බාදනතු ජීව ත්‍වං සරදොසතං.

යන පළමු ගාථාව කීවේය.

පියාණනි! ඔබ අවුරුදු එකසිය විස්සක් ජීවත් වව්. ප්‍රේතයෝ මාව නොකත්වා. නුඹ එකසිය විසි අවුරුද්දක් ජීවත් වේවා!

එහි ගගග යනු පියා නමින් අමතයි. අපරානිව විසතිං යනු තවත් වසර විස්සක් ජීවත් වේවා! මා මං පිසාවා බාදනතුං යනු පිසාවයෝ මා නොකත්වා. ජීව ත්‍වං සරදො සතං යනු නුඹ වනාහි අවුරුදු විස්සක් වැඩි සියවසක් හෙවත් අවුරුදු එකසිය විසිවසරක් ජීවත් වේවා!

සරත් සෘතු සියයක් යයි ගණන් ගන්නාවිට අවුරුදු සියයම වෙයි. එය පෙර කී විස්සත් සමග ගත්කල විස්සක් අධික යයි මෙහි අදහස් කරන ලදී.

යක්‍ෂයා බෝසතාණන් වහන්සේගේ කීම අසා මේ තරුණයා දිගාසිරි වේවායි පළමුව කී බැවින් කැමට නොහැක්කෙමි. මොහුගේ පියා වනාහි කන්නෙමැයි පියා සමීපයට ගියේය. පියා එන්නා වූ යක්‍ෂයා දැක, මේ යක්‍ෂයා පෙරළා දිගාසිරි වේවායි නොකියන අය කන යක්‍ෂයකු වන්නේ යයි සිතා පෙරළා දිගාසිරි පතන්නෙමි'යි සිතීය. පියා පුතා මුල්කරගෙන

තමයි වසස සතං ජීව අපරානිව විසති.

විසං පිසාවා බාදනතු ජීවතං සරදොසතං

යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

නුඹ ද එකසිය විසිවසක් ජීවත් වව්. පිසාවයෝ හලාහල විෂය කන්වා. තෙපි සරත් සෘතු එකසිය විස්සක් ජීවත් වව්.

එහි, විසං පිසාවා යනු පිසාවයෝ හලාහල විෂ කන්වා!

යක්‍ෂයා ඔහුගේ වචනය අසා මේ දෙදෙනාම කැමට නොහැකි යයි නැවතුනේය. ඉක්බිති අමනුෂ්‍යයාගෙන් බෝසතාණෝ එම්බා යක්‍ෂයා! කුමක් නිසා නුඹ මේ ශාලාවට පිවිසෙන මිනිසුන් කන්නෙහිදැයි විචාළහ. දොළොස් වසරක් වෙසමුණි රජුට උපස්ථාන කොට ලැබූ වරයක් නිසාය. කෙසේද? එන හැමදෙනාම කන්නට ලැබෙහිද? දිගාසිරි පැතුවන්ද පෙරළා දිගාසිරි වේවා'යි කියන අයද හැර සෙසු අය කන්නෙමි'යි කීවේය. යක්‍ෂයා! නුඹ පෙරත් අකුශල කොට කර්කශ, පරුෂ අනුන්ට හිංසා කරන්නෙකු වී උපන්නේය. දැනුත් එවැනි පාප කර්ම කොට අඳුරෙන් අඳුරව පිහිටකොට ඇත්තෙකු වන්නෙහිද? එමිනිසා මෙතැන් පත්වත් ප්‍රාණඝාතාදී අකුශලයෙන් වැලකිය යුතුයි. ඒ යක්‍ෂයා දමනයකොට අපා බියෙන් තැති ගන්වා පඤ්චසීලයෙහි පිහිටුවා අමනුෂ්‍යයා මෙහෙ කරන්නෙකු මෙන් කළහ.

දෙවන දවසේ සංචාරය කරන මිනිස්සු යක්‍ෂයා දැක බෝසතාණන් වහන්සේ විසින් මොහු දමනය කළ බව දැන රජතුමාට දැන්වූහ. දේවයන් වහන්ස! එක්තරා මානවකයෙක් ඒ යක්‍ෂයා දමනයකොට මෙහෙකරුවෙකු මෙන් කොට සිටියි. රජතුමා බෝසතාණන් වහන්සේ කැඳවා සෙන්පති

තනතුරෙහි තැබිය. ඔහුගේ පියාටද මහත් කීර්තියක් හිමිකර දුන්නේය. රජතුමා යසෂයාට බලිපිදේනි පිළිගන්නකු කොට බෝසතාණන් වහන්සේගේ අවවාදයෙහි පිහිටා දානාදී පිංකොට දෙවිලොව උපන්නේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දම්දෙසුම ගෙනහැර දක්වා දිගාසිරි පැතු අයට පෙරළා දිගාසිරි පැනීමේ සිරිත ඒ කාලයේ සිට උපන්නේ යයි වදාරා ජාතක කථාව ගළපා වදාළ සේක. එකල්හි රජතුමා ආනන්දය. පියා කාශ්‍යපය. වෙළඳ පුත්‍රයා වූයේ ලොච්ඡුරා බුදු වූ මම ම යයි වදාළ සේක.

2.1.6

අලින විත්ත ජාතකය

අලිනවිතතං නිසසාය යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් උත්සාහය අත්හළ හික්‍ෂු කෙනෙකුන් වහන්සේ නමක් අරබයා දේශනා කළ සේක. මෙහි වර්තමාන කථාව එකොළොස්වන නිපාතයෙහි සංවර ජාතකයෙහි මතු සඳහන් වන්නේය. ඒ හික්‍ෂුව වනාහි බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ඇත්තද මහණ? ඔබ වීර්ය අත්හළෙහිදැයි විමසූ කල්හි එසේය ස්වාමීනි! යි කීවේය. ඉක්බිති බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණ! තුඹ පෙර ආත්මයක උත්සාහකොට මස් වැදැල්ලක් හා සමාන ලාබාල කුමාරයෙකුට දොළොස් යොදුනක් වූ බරණැස් නුවර රාජ්‍යය ලබා දුන්නා නේද? දැන් මෙබඳු සම්බුදු සසුනෙහි පැවිදිව උත්සාහය අත්හළේ කුමක් නිසාදැයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී එනුවරට ආසන්නයේ වඩු කාර්මිකයන්ගේ ගමක් විය. එහි පන්සියයක් වඩු කාර්මිකයෝ වාසය කරති. ඔවුහු නැවෙත් ජල ප්‍රවාහයෙන් ඉහළට (උඩුගං බලා) ගොස් කැලයෙහිදී ගෙවල් තැනීමට ගන්නා දඬුපත් කැබලිකොට එහිම තනා මහල් දෙමහල් ආදී ප්‍රභේද ඇති ගෙවල්

පිළියෙළකොට කණුවේ සිට සියලු දැව ලකුණුකොට ගංඉවුරට ගෙනගොස් නැවට පටවා දියපහරට අනුව (යටිගං බලා) නගරයට ගෙනවුත් යමෙක් යම් ආකාරයේ ගෙයක් කැමති වෙත්ද ඔවුන්ට ඒ ආකාරයේ ගෙවල් තනා දී කහවණු ගෙන නැවතත් එසේ ගොස් ගෙවලට දැව ගෙන එන්නාහ.

මෙසේ ඔවුන්ගේ ජීවිත ගෙවද්දී එක් කලෙක කඳවුරු බැඳ දැව කැබලි කරන්නවුන් නුදුරෙහි එක් ඇතෙක් දිරාගිය කිහිරි උලක් පෑගුවේය. ඒ උළ ඇතාගේ කකුළ තුළට පසාරුවීය. බලවත් වේදනා ඇතිවීය. කකුළ ඉදිමී සැරව හටගත්තේය. වේදනාවෙන් පීඩිත ඇතා වඩුවන් දැව කැබලි කරන හඬ අසා මේ වඩුවන් නිසා මගේ කකුළ (තුවාළය) සුවකරවා ගත හැකියයි සිතමින් තුන්පාදයෙන් ඔවුන් සමීපයට ගොස් නුදුරෙහි හොත්තේය. වඩුවෝ ඉදිමුණු කකුළ දැක ළඟට ගොස් පයෙහි උලක් ඇති ඇති බව දැක සියුම් ආයුධයකින් උළ වටේ පාදා ලනුවක් බැඳ අදිමින් උළ ඉවත්කොට සැරව මිරිකා හැර උණුදියෙන් සෝදා සුදුසු බෙහෙත් ගල්වා නොබෝ දිනකින් තුවාළය සුව කළාහුය.

ඇතා තුවාළය සුව වී මේ වඩුවන් නිසා මා විසින් දිවි ලබන ලද්දෙමි. දැන් මා විසින් ඔවුන් උදව්වක් කරන්නට වටී යනුවෙන් සිතුවේය.

ඇතා එතැන් පටන් වඩුවන් සමග ගස් ඇදගෙන යයි. ගස් අහින (සසින) අයට කඳන් පෙරළා දෙයි. වෑ පොරෝ ආදිය ළංකර දෙයි. හොඬවැලේ ඔතාගෙන කලු නූලේ කෙළවර අල්ලා ගනියි. වඩුවෝද කැම ගන්නා අවස්ථාවේදී එකිනෙකා බත්පිඩ බැගින් පිඩු පන්සියයක් දෙති. ඒ ඇතාට හැම ආකාරයෙන්ම සුදු වූ ආජාතීය නම් උසස් වර්ගයේ පුතෙක් වූ ඇත් පොච්චෙක් ඇත. ඒ නිසා ඇතාට මම දැන් මහල්ලෙක්මි. දැන් මා විසින් මේ වඩුවන්ගේ කටයුතු කිරීමට පුතා පවරා දී යන්නට වටී යන මේ අදහස ඇතිවීය. ඇතා වඩුවන් නොදන්වාම වනයට ගොස් ඇත්පැටවා කැඳවා ගෙනවුත්, මේ ඇත්පොච්චා මගේ පුතාය. තොප විසින් මගේ ජීවිතය රැකදෙන ලදී. මම තුඹලාට වෙදකම් කුලිය වශයෙන් මොහුව පවරා දෙමි. මේ ඇත්පොච්චා තොපට මෙතැන් පටන් වැඩකටයුතු කර දෙන්නේ යයි කියා, මෙතැන් පටන් පුත, මා විසින් යම් වැඩ කොටසක් කළා නම් එය තුඹ කළ යුතුයයි කියා ඇත්පොච්චාට අවවාද දී වඩුවන්ට පවරා දී තෙමේ කැළයට පිවිසියේය.

එතැන් පටන් ඇත්පොච්චා වඩුවන් කියන විදියට ක්‍රියා කරන්නේ කිකරුව සියලු කටයුතු කරයි. ඒ වඩුවෝද ඇතාව බත් පිඩු පන්සියයකින් පෝෂණය කරති. ඇත්පොච්චා වැඩ කොටස නිමවා ගඟට බැස දියකෙළි කෙළ එයි. වඩුවන්ගේ දරුවෝද උභ සොඬ ආදියෙන් අල්ලාගෙන ජලයෙහිද ගොඩබිමද ඔවුන් සමග සෙල්ලම් කරත්. ආජාතීය ඇත්තුද අශ්වයෝද මිනිස්සු ද වනාහි ජලයෙහි මල, මුත්‍රා නොකරති. එනිසා ඒ ඇතාද ජලයෙහි මල මුත්‍ර නොකොට ජලයෙන් පිටත ගංඉවුරෙහිම කරයි. ඉක්බිති එක්දිනක ගඟ ඉහළට වැස්සක් වැස්සේය. අඩක් වියළි ඇත් ඉලත්තියක් (ඇත් වසුරු) වැසි ජලයෙන් ගඟට පාවී යන්නේ බරණැස් නගරය අසල තොටුපලේ එක් ලැහැබක රැඳුණේය.

ඉක්බිති රජතුමාගේ ඇත්ගොව්වෝ ඇතුන් නාවන්නෙමුයි ඇතුන් පන්සියයක් රැගෙන ගියාහුය. ආජාතීය ඇත් ඉලත්තියේ සුවද දැනී එක් ඇතෙකුවත් ගඟට බැසීමට උත්සාහ නොකළේය. සියල්ලෝම වලිගය ඔසවාගෙන පලායාමට පටන් ගත්හ. ඇත්ගොව්වෝ ඇතුන් පිළිබඳ කරුණු දන්නා අය (ඇදුරන්ට) සැල කළාහුය. ඔවුහු ජලයෙහි උවදුරක් විය යුතුයයි ජලය පිරිසිදුකොට ගඟ අයිනේ ලැහැබක තිබූ ඒ ආජාතීය ඇත් ඉලත්තිය දැක මේ හේතුව යයි දැන සැලියක් ගෙන්වාගෙන එහි ජලය පුරවා ඇත්වසුරු එහි දියකර ඇතුන්ගේ ශරීරවලට ඉස්සවූහ. ඔවුන්ගේ සිරුරු සුවදවත් විය. එවිට ඇත්තු ගඟට බැස නාන්නට පටන් ගත්හ. ඇතුන් පිළිබඳ ඇදුරෝ රජුට ඒ පුවත දන්වා ඒ ආජාතීය ඇතා සොයාගෙන ඒම සුදුසු යයි කීවාහුය. රජතුමා නැව් එකට යොදා ගඟට බැස උඩුගං බලා යන පහුණුවලින් වඩුවන් සිටින ස්ථානයට පැමිණියේය. ඇත්පොච්චා ගඟෙහි ජලක්‍රීඩා කරද්දී බෙරහඬ අසා වඩුවන් ළඟට ගොස් සිටියේය. වඩුවෝ රජු වෙත පෙරගමන්කොට දේවයන් වහන්ස! දැව අවශ්‍යද? කුමක් සඳහා යහපත් වූ සේක්ද? ඇයි කවරෙකු හෝ ඒවා ගෙන යන්න තිබුණා නේදැයි කීවාහුය. බොලව් වැසියනි! මම දැව බලාපොරොත්තුවෙන් ආවේ නැත. මේ ඇතා ලබාගැනීම සඳහා ආවෙමියි කීවේය.

රැගෙන යනු මැන දේවයන් වහන්ස! ඇත්පොච්චා යන්න කැමති නොවීය. වැසියනි, ඇතා මා ලවා කුමක් කරවයි ද? දේවයන් වහන්ස! වඩුවන්ට පෝෂණය සඳහා දිය යුතු මුදල් ගෙන්වයි. රජතුමා වැසියනි, යහපතැයි කියා ඇතාගේ පාසතර, සොඬවැල, වලිගය යන තැන්වල

ලක්ෂය ලක්ෂය බැගින් කහවණු තැබිබවිය. ඇතා එපමණකින් නොගොස් සියලු වඩුවන්ට ඇඳුම් යුගල බැගින් ද වඩුවන්ගේ බිරින්දන්ට ද අදින්න වස්තු දුන් පසු තමන් සමග සෙල්ලම් කළ දරුවන්ටද ඒ දරුවන්ගේ ආරක්ෂකයන්ට යුතුකම් ඉටුකළ කල්හි වඩුවන් නවත්වා කාන්තාවන් ද දරුවන්ද දෙස බලා රජු සමග ගියේය.

රජතුමා ඒ ඇතා රැගෙන නගරයට ගොස් නගරය හා ඇත්හළද සරසා ඇතා නගරයේ ප්‍රදර්ශනය කරවා ඇත්හලට යවා සියලු අලංකාරයෙන් සරසා අභිෂේක කරවා රාජ වාහනය කොට තම සභායක තනතුරේ තබා ඇතාට රජකමෙන් අඩක් දී තමන්ට සමානව උපහාර දැක්වීය. ඇතා පැමිණි දිනසිට මුළු දඹදිවම රාජ්‍යය රජතුමාගේ අතට පත්වූවාක් මෙන් විය.

මෙසේ කල් යද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ ඒ රජුගේ අග මෙහෙසියගේ කුසෙහි පිළිසිඳ ගත් සේක. ඇගේ ගැබ මෝරන කාලයේදී රජතුමා කලුරිය කළේය. ඉදින් රජු මළ බව ඇතා දැනගත්තේ නම් එහිදීම ඇතාගේ ළය පැලෙන්තේය. ඒ නිසා ඇතාට රජු මළ බව නොදන්වාම උවටැන් කළාහුය. රජු මළ බව අසා රාජ්‍යය හිස් යයි සිතා ඉතා ළංචු අසල්වැසි කොසොල් රජ මහත් යුද සේනාවක් සමග අවුත් නගරය වට කෙළේය. නුවර වැසියෝ දොරටු වසා කොසොල් රජුට හසුනක් යැවූහ. අපගේ රජතුමාගේ අගබිසව පිරිපුන් ගැබ ඇත්තී මෙයින් සත්වන දිනයෙහි පුතෙකු බිහි කරන්නී යයි දේහ ලක්ෂණ කියන අය කීවාහුය. ඉදින් ඇය පුතෙකු බිහි කරන්නේද අනතුරුව අපි සත්වන දවස යුද්ධයට සූදානම් වෙමු. රාජ්‍යය නොදෙමු. එතෙක් කල් ඉවසනු මැනවයි කිහ. රජතුමා යහපතැයි පිළිගත්තේය. දේවිය සත්වෙනි දවසේ පුතෙකු බිහිකළාය. ඔහුට නම් තබන දවසේ මහජනයාගේ සැඟවුණු සිත උත්සාහවත් කරමින් උපන් නිසා අලීන චිත්ත කුමාරයා යයි ඔහුට නම් තැබූහ. කුමාරයා උපන් දවසේ සිට නගරවැසියෝ කොසොල් රජු සමග යුද්ධ කළාහුය. යුද්ධයට නායකයකු නැති බැවින් මහත් බලසේනාවක් යුද්ධ කළත් ටික ටික පසුබසී.

ඇමතිවරු ඒ බව බිසවට දන්වා බිසවුන් වහන්සා! අපි මෙසේ පසුබසීද්දී බලයෙන් පිරිහීමට බිය වෙමු. අපගේ මහරජතුමා කලුරිය කළ බවත්, පුත් කුමරු උපන් බවත් කොසොල් රජු පැමිණ යුද්ධ කරන බවත්,

රජතුමාගේ සභායක මඟුල් ඇත්රජ නොදනියි. ඇතාට දන්වමුදැයි විමසූහ. බිසවුන් වහන්සේ යහපතැයි පිළිගෙන පුත් කුමරු සරසා දුහුල් රෙදිකඩක් මත හොවා ප්‍රාසාදයෙන් බැස ඇමති ගණයා පිරිවරාගෙන ඇත්හලට ගොස් බෝසතුන් ඇතාගේ පාමුල හොවා ස්වාමීනි! නුඹේ සභායක මහරජ කලුරිය කෙළේය. ශෝකයෙන් නුඹේ ලය පැලී යාවියයි සිතා බියෙන් අපි නොදැන්නුවෙමු. මේ තෙමේ සභායක රජුගේ පුත්රුවනයි. කොසොල් රජ අවුත් නගරය වටකරගෙන නුඹේ පුතා සමග යුද කරයි. බලසෙන් පසුබසියි. නුඹේ පුතා මරතත් නුඹම මැරුව මැනවී. ඔබම ඔහුට රාජ්‍යය හෝ ගෙන දුන මැනවයි කීවාය.

එවිට ඇතා බෝසතාණන් වහන්සේ හොඬවැලින් පිරිමැද ඔසවා කුම්භස්ථලයෙහි තබාගෙන හඬාවැළප බෝසතුන් බස්සවා දේවීන් වහන්සේගේ අතෙහි හොවා කොසොල් රජු අල්ලා ගන්නෙමියි ඇත්හලෙන් නික්මුණේය. ඉක්බිති ඇමතිවරු යුද ඇදුම ගැටගසා සරසා නගරයෙහි දොරටුව රඳවා ඇතා පිරිවරාගෙන නික්මුණාහ. ඇතා නගරයෙන් නික්මී කුවනාද කොට මහජනයා තැනිගන්වා පලවාහැර බලකොටු බිඳ කොසොල් රජුගේ කොණ්ඩෙන් අල්ලාගෙන විත් බෝසත් කුමරුගේ පාමුල හොවා මරන්නට නැගී සිටි කල්හි මරන්නට නොදී මෙතැන් පටන් නොපමා වන්න. මෙතැන්පටන් අප්‍රමාද වන්න. කුමාරයා ලාබාලයයි සිතා ආක්‍රමණය නොකරන්නයි අවවාද කොට උන්ගේ රටට යැවීය.

එතැන් පත් සියලු දඹදිව රාජ්‍යය බෝධිසත්වයන් වහන්සේගේ අතට පත්වූවක් මෙන් විය. වෙනත් සතුරු රජ කෙනෙක් නැගී සිටීමට නම් සමත් නොවීය. බෝසතාණන් වහන්සේ සත්හැවිරිදි විශේදී රජකමට පත්ව අලීන විත්ත නමින් රජවී දැහැමින් රජ කර මරණින් පසු දෙව්ලොව ගියේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ අතීත කථාව ගෙනහැර දක්වා ලොව්තුරා බුදුබවට පැමිණ,

අලීනවිතතං නිසසාය පහට්ඨා වහනී වමු
කොසලං සෙනාසනතුට්ඨං ජීවගාහං අගාහයි

එවං නිසසය සමපනෙනා හිකඛු ආරදධ වීරියො
භාවයං කුසලං ධම්මං යොගකඛමසස පතනියා
පාපුණේ අනුපුබ්බෙන සබ්බ සංඝොඤ්ඤාජනකඛයං
යන මේ ගාථා දෙක වදාළ සේක.

1. අලීන විත්ත කුමාරයා නිසා ඉතා සතුටු වූ මහත් වූ සේනා නොමෝ ස්වකීය රාජ්‍යයෙන් සතුටු නොවූ (අන් රාජ්‍ය ලෝභයෙන් පැමිණ) කොසොල් රජු පණපිටින් අල්ලා ගත්කීද,

2 මෙසේ නිග්‍රය සම්පන්න වූ චතුර්විධ යෝගයාගේ ක්‍ෂේමයට හෙවත් නිවණට පැමිණෙනු සඳහා සත්තිස් බෝධිපාක්‍ෂික කුසල ධර්මයන් වඩන්නා වූ පටන් ගන්නා ලද චීර්ය ඇති මහණ පිළිවෙළින් සියලු සංයෝජනයන්ගේ ක්‍ෂයට (රහත් බවට) පැමිණේ.

එහි, අලීන විත්ත නිසසාය යනු අලීන විත්ත රාජ කුමාරයා නිසා, පහටුංග මහනී වමු යනු උරුම රාජ්‍යය අප විසින් දක්නා ලදැයි සේනාව තුටු පහටු වී, කොසලං සෙනා සන්නද්ධං යනු තම රාජ්‍යයෙන් සැහීමට පත් නොවී අනුන්ගේ රාජ්‍යයට ආසාවෙන් පැමිණි කොසොල් රජ ජීවගාහං අගාහයි යනු නොමරාවා. ඒ සේනාව ඇතු ලවා රජතුමාව පණපිටින් අල්ලා ගෙන, එවං නිසසය සම්පන්නො යනු යම්සේ ඒ සේනාව ඇතුගේ ඇසුර ලැබීද, එසේ හේතුසම්පත් ඇති වෙනත් කුලපුත්‍රයෙක් කළණ මින් බුදුවරයෙකුගේ හෝ බුදු සච්චෙකුගේ හෝ ඇසුර ලබා, හිකඛු යනු පිරිසිදු බවට මේ පරියාය වචනයකි. ආරදධ චිරියො යනු ඔසවා තබන ලද චීර්ය ඇති සිවු දෝෂයෙන් දුරු වූ චීර්යයෙන් යුක්ත වූ, භාවයං කුසලං ධම්මං යනු නිරාමිස වූ (කාමාශාවන් පිළිබඳ නොවූ) සත්තිස් බෝධිපාක්‍ෂික සංඛ්‍යාත කුසල ධර්මයන් වඩන්නේ, යොගකෙධමසස පනතියා යනු කාම, භව, දිට්ඨි, අවිජ්ජා යන සිව් යෝගයෙන් ක්‍ෂේම වූ නිවණට පැමිණීමට ඒ ධර්මය වඩන්නේ පාපුණේ අනුපුබ්බත සබ්බ සඤ්ඤාඡන්තකඛයං යනු මෙසේ විදර්ශනාවේ පටන් මේ කුසල් දහම් වඩන්නේ ඒ කළණ මිතුරන්ගේ ඇසුර ලබන හික්‍ෂුච පිළිවෙළින් විදසුන් නුවණ ද පහත තුන්මග ඵලයන්ට ද පැමිණෙන්නේ අවසානයේ දස සංයෝජන ධර්මයන් ක්‍ෂය කිරීමෙන් උපන් බැවින් සියලු සංයෝජන ක්‍ෂය කිරීම් සංඛ්‍යාත රහත් ඵලයට පැමිණෙයි. යම්සේ නිවනට පැමිණ සංයෝජන ගෙවෙත් ද ඒ නිසා එය ද සියලු සංයෝජනයන් ක්‍ෂය කිරීම ම වේ. මෙසේ පිළිවෙළින් නිර්වාන සංඛ්‍යාත සියලු සංයෝජන ක්‍ෂය කිරීමට පැමිණෙන්නේය යන අර්ථයි.

මෙසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ අමාමහ නිවන් කුළුගන්වමින් මේ ධර්ම දේශනාව පවත්වා වැඩිදුරටත් චතුරාර්ය සත්‍යය ප්‍රකාශකොට ජාතක

කථාව නිමවා වදාළ සේක. වතුරාර්ය සත්‍ය දේශනාව කෙළවර වීර්ය හළ හික්‍ෂුව රහත් ඵලයෙහි පිහිටියේය.

එකල මව්බිසව මහාමායා දේවියයි. පියා සුද්ධෝදන මහරජතුමාය. රාජ්‍යය ගෙන දුන් ඇතා මේ වීර්ය හළ හික්‍ෂුවයි. ඇතාගේ පියා සැරියුන් මහ තෙරය. අලීන චිත්ත කුමාරයා වනාහි ලොචතුරා බුදු වූ මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.1.7

ගුණ ජාතකය

යෙන කාමං පණාමෙති යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරනසේක් ආනන්ද තෙරුන්ට සඵ දහසක් ලැබීම අරඹයා වදාළ සේක. කොසොල් රජුගේ අත්තෙපුරයෙහිද තෙරුන් වහන්සේගේ ධර්මය පුහුණු කිරීමේ පුවත මෙයට මුලින් මහාසාර ජාතකයෙහි ආයේමය. (ඒකක නිපාත, ලිත්ත වර්ගය 10, ජාතකය 2)

මෙසේ තෙරුන් වහන්සේ රජුගේ අත්තෙපුරයෙහි ධර්මය පුහුණු කරන කල්හි රජතුමාට කහවනු දහසක් වටිනා පිළි දහසක් තෑගි වශයෙන් ලැබුණි. රජතුමා එයින් පිළි පන්සියයක් බිසෝවරුන් පන්සියයකට දුන්නේය. ඒ බිසෝවරු ඒ සියලු පිළි තබාගෙන සිට දෙවන දින ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේට පූජාකොට තම තමන් විසින් පැරණි පිළි පොරවාගෙන රජතුමාගේ උදේ ආහාර ගන්නා ස්ථානයට ගියාහුය.

රජතුමා මව්සින් තොපට දහසක් අගනා පිළි දෙවන ලදී. කුමක් නිසා තොපි ඒවා නොහැඳ ආවාහුදැයි විචාළේය. දේවයන් වහන්ස! අප විසින් ඒවා තෙරුන් වහන්සේට පූජා කරන ලදී. ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ විසින් ඒ සියල්ලම පිළිගන්නා ලද්දේද? එසේය දේවයන් වහන්ස! සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් තුන්සිවුරු අනුදැන වදාරන ලදී. ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ රෙදි වෙළඳුම කරන්නාහුයයි හඟිමි. උන්වහන්සේ

විසින් බොහෝ පිළි ගන්නා ලදැයි තෙරුන් වහන්සේ කෙරෙහි කිපී උදේ ආහාරය ගෙන විහාරයට ගොස් තෙරුන් වහන්සේගේ පන්සලට පිවිස තෙරුන් වැඳ හුන්නේ ස්වාමීනි! අපේ මාලිගාවේ බිසෝවරු කුඹවහන්සේ සමීපයෙහි බණ ඉගෙන ගතින්ද බණ අසන්දැයි විචාළේය. එසේය මහරජ! ගතයුතු දෙයක් ඉගෙන ගතින්, ඇසිය යුතු දෙයක් අසන්. කිම ඔවුන් බණ අසනු පමණක්ද? නොහොත් කුඹ වහන්සේට වස්තු හෝ පොරෝණා දෙත්දැයි විචාළේය. මහරජ, අද දහසක් අගනා පිළි පන්සියයක් දුන්නාහුය. ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ ඒවා පිළිගත් සේක්ද? එසේය මහරජ, බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් තුන්සිවුරු පමණක් අනුදැන වදාරණ ලද්දේද? එසේය මහරජ, බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් එක් හික්කුචකට තුන්සිවුරු පමණක් පරිහරණයට අනුදැන වදාළ නමුත් වැඩිපුර පිළිගැනීම වලක්වා නැත. ඒ නිසා මවිසින්ද දිරාගිය සිවුරු ඇති වෙනත් හික්කුන්ට දීමට ඒ සඵ පිළිගන්නා ලදී.

ඒ හික්කුන් වහන්සේලා ඔබවහන්සේ වෙතින් සඵ ලබාගෙන පැරණි දිරාගිය සිවුරුවලට කුමක් කරන්නාහුද? පැරණි සිවුරුවලින් උතුරුසඵ සකස්කර ගන්නෝය. පැරණි උතුරුසඵවලින් කුමක් කරන්නෝද? පැරණි උතුරුසඵවලින් අදනකඩ සකස් කරන්නෝය. පැරණි අදනකඩවලින් කුමක් කරන්නෝද? (නිදන) ඇතිරිලි කරන්නෝය. (නිදන) ඇතිරිලිවලින් කුමක් කරන්නෝද? බුමුතුරුණු (බිමට එලන පාපිසි) කරන්නාහ. පැරණි බුමුතුරුණුවලින් කුමක් කරන්නෝද? ඒවායින් පාපිසි කරන්නාහ. පැරණි පාපිසිවලින් කුමක් කරන්නෝද? මහරජ සැදැහෙන් දෙන ලද දේවල් විනාශ කිරීමට ඉඩ නැත. ඒ පැරණි පාපිසි පිහියකින් කැලි කපා මැටි මිශ්‍රකොට සෙනසුනෙහි මැටි ආලේපයට ගනිති. ස්වාමීනි! ඔබවහන්සේලාට දෙන සිවුරු පිළි පාපිස්ස දක්වා විනාශ වීමට ඉඩක් නොලැබේද? එසේය මහරජ, අපට දෙන දේවල් විනාශවීමට ඉඩක් නොලැබේ. කුමන හෝ ප්‍රයෝජනයකට ගතයුතු වෙයි. රජතුමා සතුටුව සොම්නසට පත්වී රජගෙයි තබා තිබූ ඉතිරි සඵ පන්සියයද ගෙන්වාගෙන තෙරුන් වහන්සේට පූජාකොට එහි ආනිසංස අසා තෙරුන්ට වැඳ පැදකුණු කොට ගියේය.

තෙරුන් වහන්සේ මුලින් ලැබුණු සඵ පන්සියය දිරාගිය සිවුරු ඇති හික්කුන්ට දුන් සේක. උන්වහන්සේ පන්සියයක් පමණ වූ එකට වාසය කරණ (සද්ධි විහාරික) හික්කුහු සිටිති. උන්වහන්සේලා අතුරෙන් එක් ලාබාල හික්කුවක් තෙරුන් වහන්සේ බොහෝ උපකාර කරයි. පන්සල

අමදියි. බොන පැන් පරිභෝග පැන් ගෙනවිත් තබයි. දැහැටි දඬු, මුහුණ සෝදන පැන්, නහන පැන් දෙයි. වැසිකිළිය, ගිනිහල්ගෙය, සෙනසුන් ආරක්‍ෂා කරයි. අත් පා මැඩීම, පිට ඉලීම ආදියද කරයි. තෙරුන්වහන්සේ පසුව ලැබුණු පිළි පන්සියයම මේ හික්‍ෂුව මට බොහෝ උදව් උපකාර කරයි. ඒ නිසා යුතුකමක් වශයෙන් සියල්ලම උන්වහන්සේට ම දුන් සේක. ඒ හික්‍ෂුව ද සියලු සඵ බෙදා තමන්ගේ සම උපාධ්‍යාය වරුන්ට දුන්නේය.

මෙසේ ඒ ලබන ලද සඵ ඇති සියලු හික්‍ෂුහු පිළි කපා (සිවුරු කොට) පඬු පොවා කිණිහිරි මල් පැහැයෙන් යුත් සිවුරු හැඳ පොරවාගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත ගොස් වැඳ එකත් පසෙක හිඳ මෙසේ කීවාහුය. ස්වාමීනි! සෝවාන් ඵලයට පත් ආර්ය ශ්‍රාවකයාගේ මුහුණ බලා දෙන දානයක් නම් ඇත්ද? මහණෙනි! ආර්ය ශ්‍රාවකයන්ගේ මුහුණ බලා දෙන දානයක් නම් නැත. ස්වාමීනි! අපගේ උපාධ්‍යායන් වහන්සේ වන ධර්ම භාණ්ඩාගාරික තෙරුන් වහන්සේ විසින් දහසක් අගනා සඵ පන්සියයක් එක් දහර හික්‍ෂුවකට දෙන ලදී. ඒ හික්‍ෂුව වනාහි තමා විසින් ලබන ලද පිළි බෙදා අපට දුන්නේය. මහණෙනි! ආනන්ද මුහුණ බලා දන් නොදෙයි. ඒ හික්‍ෂුව වනාහි ආනන්දට බොහෝ උපකාර කරන්නෙකි. ඒ නිසා තමන්ට උපකාර කරන්නාට උපකාර වශයෙන් ගුණ වශයෙන් යුතුකම වශයෙන් උපකාර කරන්නාට ප්‍රත්‍යුපකාර කරන්ට වටීයයි සිතා කළගුණ දන්නේ කෘතචේදිත්වයෙන් දුන්නේය. පෙර නුවණ ඇත්තෝ ද තමන්ට උදව් කළ අයට නැවත උදව් කළාහු යයි වදාරා හික්‍ෂුන්ගේ ඉල්ලීම පරිදි අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී අප මහබෝසතාණන් වහන්සේ සිංහයෙකු වී ගල්ලෙනෙක වාසය කරන සේක. ඒ සිංහයා දිනක් ගුහාවෙන් නික්මී පර්වත පාමුල බැලුවේය. ඒ පර්වතය පාමුල වටේට මහ විලක් තිබුනේය. එහි එක් උස්තැනක මතුයෙහි තද මඩ කොටසක මොළොක් කොළ පැහැති තණ හටගත්තේය. හාවෝ මුවෝ ආදී සැහැල්ලු සත්තු මඩ මතුයෙහි හැසිරෙමින් ඒ තණ කති. එදවසද එක් මුවෙක් ඒ තණ කමින් හැසිරෙයි. සිංහයාද ඒ මුවා අල්ලා ගනිමීයි සිතා පර්වත මුදුනෙන් උඩ පැන සිංහ වේගයෙන් පැන්නේය. මුවා මරණ බියෙන් තැති ගත්තේ කෑ ගසමින් පලා ගියේය. සිංහයාට වේගය පාලනය කරගැනීමට නොහැකිව මඩ මත වැටී ගිලාබැස උඩට

ඒමට නොහැකිව පාසතර කණු සතරක් මෙන් මඩෙහි එරි සතියක් මණ ආහාරයක් නොමැතිව සිටියේය.

ඉක්බිති එක් හිවලෙක් ගොදුරු සෙවීමෙහි නිරත වූයේ සිංහයා දැක බියෙන් පලා යන්නට විය. සිංහයා හිවලා කැඳවා යහලු හිවලාණෙහි! දුවන්න එපා. මම මඩෙහි එරි සිටීමි. මගේ පණ බේරා දෙන්නයි කීවේය. හිවලා සිංහයා ළඟට ගොස් මම නුඹව ගොඩට ගත්තේ නම් ගොඩට ආ විට මාව මරා කන්නේ යයි බිය වෙමි. බිය නොවන්න. මම නුඹව නොකන්නෙමි. එක්තරා උපායකින් මාව ගොඩට ගන්න. නුඹට බොහෝ උදව් කරන්නෙමි. හිවලා සිංහයාගෙන් පොරොන්දුවක් ගෙන පා හතර වටේ මඩ ඉවත්කර පා හතරටම ඇල මාර්ග හතරක් පාදා ජලය ගලා එන්නට සැලැස්වීය. ජලය ඇතුල්වී මඩ බුරුල් කළේය. ඒ අවස්ථාවේදී හිවලා සිංහයාගේ බඩ අතරට පිවිස ස්වාමීනි උත්සාහ කරන්නැයි උස්හඬ නගමින් හිසෙන් බඩට පහර දුන්නේය. සිංහයා වේගය උපදවාගෙන මඩෙන් ගොඩට පැන පොළොවෙහි සිටියේය.

සිංහයා මොහොතක් විවේකීව සිට විලට බැස මඩ සෝදා නාගෙන ඉක්බිති එක් මී ගවයෙක් මරා දත්වලින් ඉරා මස් උසුටා දී යාලුව, මස් කන්නැ'යි හිවලාගේ ඉදිරියෙහි තබා හිවලා විසින් කෑ පසුව සිංහයා කෑවේය. නැවත නැවත හිවලා එක් මස් කැල්ලක් ගත්තේය. යාලුව, මෙය කුමකටදැයි කී කල්හි නුඹවහන්සේගේ දාසියක් ඇත. ඇයට දියයුතු වන්නේ යයි කීවේය. සිංහයා අරගන්න යයි කියා තෙමේත් සිංහ ධේනුව වෙනුවෙන් මස් කොටසක් රැගෙන, එන්න යහලුව අපගේ පර්වතය මුදුනේ සිට යෙහෙලිය වසන තැනට යමුයි කියා එහි ගොස් මස් කවා හිවලා ද හිවලී ද සනසවා, දැන් මෙතැන් පටන් මම නුඹලා පෝෂණය කරන්නෙමියි තමන් වසන තැනට පමුණුවා ගුහාව දොරටුව අසල වෙනත් ගුහාවක වාසය කරවීය.

එතැන් පටන් ගොදුරු පිණිස යනවිට සිංහ ධේනුවත්, හිවල් ධේනුවත් ගුහාවේ රඳවා හිවලා සමග ගොස් නොයෙක් සිවුපාවුන් මරා දෙදෙනාම එහි සිට මස් කා ඉතිරි දෙදෙනාට ද ගෙනවිත් දෙත්. මෙසේ කල්යාද්දී සිංහ දෙන පැටවුන් දෙදෙනෙකු බිහි කළාය. හිවල් දෙනද පැටවුන් බිහි කළාය. ඔවුහු සියලු දෙනාම සමගියෙන් වාසය කළාහුය. ඉක්බිති එක් දිනක සිංහ ධේනුවට "මේ සිංහයා හිවලාට ද හිවල් දෙනාටද

හිවල් පැටවුන්ටද අතිශයින් ප්‍රිය කරයි. ඒකාන්තයෙන් මොහුට හිවල්දෙන සමග සම්බන්ධයක් ඇත. ඒ නිසා මෙසේ ආදරය දක්වයි. මම යම් විදියකින් මැය පීඩාවට පත්කොට තර්ජනය කර පලවා හරින්නේ නම් මැනවයි මේ අදහස ඇතිවිය. සිංහ ධේනුව, හිවලා රැගෙන සිංහයා ගොදුරු සොයා ගියවිට හිවල් දෙන පෙළයි, තැති ගත්වයි. මේ ස්ථානයෙන් පලා නොගොස් සිටින්නේ ඇයිදැයි ඇසුවාය. ඇගේ පැටවුන් ද හිවල් පැටවුන්ට එසේම තර්ජනය කළාහුය. හිවල් දෙන ඒ කාරණය හිවලාට කියා සිංහයාගේ කීමකට ඇය විසින් මෙසේ කියන බවක්ද නොදනිමි. තවදුරටත් මෙහි විසුචොත් මරාදැමිය හැකි බැවින් අපගේ වාසස්ථානය යමුයි කීවාය. හිවලා ඇගේ කීම අසා සිංහයා වෙත එළඹ මෙසේ කීවේය.

ස්වාමීනි, බොහෝ කාලයක් අප විසින් නුඹ වහන්සේගේ සමීපයෙහි වාසය කරන ලදී. බොහෝ කාලයක් එකට වාසය කරනවිට අමනාපකම් ඇතිවෙයි. අප දෙදෙනා ගොදුරු පිණිස ගිය අවස්ථාවක සිංහ ධේනුව විසින් හිවල් දෙනට හිංසා කරන්නීය. මේ ස්ථානයේ කුමක් නිසා වාසය කරවීද? පලා යන්නයි තර්ජනය කරන්නීය. සිංහ පෝතකයෝද හිවල් පෝතකයන්ට තර්ජනය කරති. යම් කිසිවෙක් තමන් සමීපයෙහි යමෙකුගේ වාසය රුවි නොකරයිද? ඔහු විසින් නුඹ යවයි ඉවත්කළ යුතුමය. වෙහෙසන්නේ කුමකටදැයි කියා

1. යෙන කාමං පණාමෙති ධමමා බලවතං මිහි

උනන්දනති විජානාහි ජාතං සරණතො භයන යන පළමු ගාථාව කීවේය.

උන්නත වූ දළ (දත්) ඇති මෘගරාජය! ස්වාමියා යම් දිසාවකින් සේවකයා පහකරනු කැමතිද ඒ දිසාවෙන් ඒකාන්තයෙන් පහකෙරෙයි. බලවතුන්ගේ ස්වභාවධර්මය මෙසේ දනුව. පිහිටව සිටි නොප කෙරෙත් බය උපන්නේය.

එහි, යෙන කාමං පණාමෙති ධමමා බලවතං යනු බලවත් අධිපතියා නම් තමන්ගේ සේවකයා යම් දිසාවකින් තෙරපනු කැමති වෙයිද ඒ දිසාවෙන්ම හෙතෙම තෙරපයි. බැහැර කරයි. එය බලවතුන්ගේ ස්වභාවයයි. එය අධිපතියන්ගේ ස්වභාවයයි. අයිතියයි. ඒ නිසා ඉදින් අපගේ විසීම නොකැමැත්තහුද කෙළින්ම අප තෙරපා හරින්න.

වෙහෙසීමෙන් එලක් නැතැයි දක්වමින් මෙසේ කීවේය. මිහි යනු ඔහුට මුළුවෝ ඇත්තේනුයි මිහි නම්. උනන්දනති යනු ද ඔහුට ම අමතයි. උස්වූ දත් ඇති බැවින්, උන්තන දත් ඔහුට ඇත්තේය යන අර්ථයෙන් හෙතෙම උන්තදන්ති නම් වේ. උනන්තනති යනුද පාඨයකි. විජානාහි යනු මෙය අධිපතියන්ගේ ස්වභාවයයි. මෙසේ දැනගනුව. ජාතං සරණතො භයං යනු අප නුඹවහන්සේ උපකාර අර්ථයෙන් පිහිටකි. ඒත් තොපගේ සමීපයෙන් බියක් හටගත්තේය. ඒ නිසා අප වසන තැනටම යන්නෙමුයි දක්වයි.

තවත් ක්‍රමයක් - ඔබගේ මිහි උනන්දනති සිංහ ධේනුව මගේ අඹුදරුවන්ට තර්ජනය කරන්නීය. යෙන කාමං පණාමෙති යම් යම් ආකාරයකින් කැමතිද ඒ ආකාරයෙන්ම තෙරපා හරියි. වෙහෙසවයි. මෙසේ නුඹ විජානාහි දැනගනුව. එහි අප විසින් කුමක් කළහැකිද? ධම්මො බලවතං මෙය අධිපතියන්ගේ ස්වභාවයයි. දැන් අපි යන්නෙමු. කුමක් නිසාද? යම්හෙයකින් ජාතං සරණතො භයං යනු පිහිට ඇති තැනින් බියක් උපන්නේය. (එහෙයිනි.)

ඔහුගේ (හිවලාගේ) වචන අසා සිංහයා සිංහ ධේනුවට කීවේය. සොදුරු! අසවල් නම් කාලයේදී මා ගොදුරු සදහා ගොස් සත් දවසක්ම සිට මේ හිවලා සහ හිවලිය සමග ආ බව සිහිකරහිද? එසේය. සිහිකරමි. සත් දවසක්ම නොඒමට කාරණය දන්නෙහිද? නොදනිමි ස්වාමීනි! සොදුරු! මම එක් මුවෙකු අල්ලා ගන්නෙමියි වැරදී මඩෙහි එරුණෙමි. එයින් නික්මෙන්ට (ගොඩඑන්න) නොහැකිව සතියක්ම ආහාරයක් නැතිව සිටියෙමි. ඒ මම මේ හිවලා නිසා ජීවිතය ලදිමි. මේ තෙමේ මගේ ජීවිතය දුන් තැනැත්තාය. සභායකයාය. මිත්‍ර ධර්මයෙහි සමත් මිත්‍රයාගේ දුර්වල බවක් නම් නැත. මෙතැන් පටන් මගේ සභායකයාටද සභායිකාවටද දරුවන්ටද මෙබඳු අවමානයක් නොකරවයි කියා සිංහයා

අපිවෙපි දුබ්බලො මිත්තො මිත්ත ධම්මසු නිධ්ධනි
 සො ඤාතකො ව බන්ධු ව සො මිත්තො සො ව මෙ සබා
 දායීනි ! මානි මඤ්ඤිඤො සිගාලො මම පාණඳො
 යන දෙවැනි ගාථාව කීවේය.

මිත්‍රයා දුර්වලයෙකු වුවද මිතු දහමෙහි සිටියි නම් ඔහු නැයෙක්ද වෙයි. බන්ධුවරයෙක්ද වෙයි. මිත්‍රයෙක්ද වෙයි. හෙතෙම මගේ යාලුවෙක්ද වෙයි. දළ ඇත්තිය, මගේ පණ රැක දුන් හිවලා පහත්කොට නොසලකන්න.

එහි, අපි වෙපි යනු එක් අපි ශබ්දයක් අනුග්‍රහ අර්ථයෙනි. එකක් සම්භාවනා අර්ථයෙනි. එහි මේ යෝජනාවයි. දුබ්බලො වෙපි මිනෙකා මිත්තධමෙමසු අපි තිඨ්ඨති ඉදින් සිටින්නට හැකිවෙයිද සො ඤාතකො ව බන්ධු ව සො මිතුරු සිත නිසා මිනෙකා; සො ව මෙ සහායාර්ථයෙන්, සබා; දාධීනී මාති මඤ්ඤිතෙථා සොදුරිය! දළවලින් යුත් තැනැත්තිය සිංහ ධේනුව! මගේ සහායකයා හෝ සහායිකාව පහත්කොට නොසිතන්න. මේ සිඟාලො මම පාණදොති හිවලා මගේ පණ රැක දුන් කෙනාය.

ඇ සිංහයාගේ කීම අසා හිවලිය සමා කරවාගෙන එතැන් පටන් දරුවන් සහිත හිවලිය සමග සමගිව විසුවාය. සිංහ පෝතකයෝද හිවල් පොව්වන් සමග ක්‍රීඩා කරමින් සතුටු වෙමින් මව්පියන් මළ පසුද මිතුරු බව නොබිඳ සතුටුවෙමින් විසුහ. ඔවුන්ගේ වනාහි කුල පරම්පරා හතක් යනතුරු නොබිඳුණු මෙමත්‍රියක් පැවතියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර කොටසක් සෝවාන් වූහ. කොටසක් සකෘදාගාමී වූහ. කොටසක් අනාගාමී වූහ. කොටසක් රහන් වූහ. එකල හිවලා ආනන්ද තෙරය. සිංහයා ලොවිතුරා බුදු වූ මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.1.8

සුභනු ජාතකය

නයිදො විසමසීලෙන යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් නොහික්මුණු හික්කුන් දෙනමක් මුල් කරගෙන දේශනා කළ සේක. එසමයෙහි දෙවිරම් වෙහෙරෙහි ද නොහික්මුණුසැඩපරුෂ සැහැසි හික්කුවක් සිටියේය. පිටිසරබද පෙදෙසකද එවැනි හික්කුවක් සිටියේය. ඉක්බිති දිනක් පිටිසරබද හික්කුව කිසියම් කටයුත්තක් සඳහා දෙවිරමට වැඩියේය. සාමණේරයන් වහන්සේලා ද ලාබාල හික්කුහු ද උන්වහන්සේගේ සැඩපරුෂ භාවය දනිත්. මේ නොහික්මුණු

දෙනමගේ කෝලාහල බලන්නෙමුයි කුහුලින් ඒ හික්කුව ජේතවනවාසි කලහකාරී හික්කුවගේ පන්සලට යැවූහ. වණ්ඩ වූ දෙනම ඔවුනොවුන් දුටුමගන්ම සැසඳුනහ. ගැළපුනහ. අත්, පා, පිට පිරිමැදීම් ආදිය කළාහුය.

“ඇවැත්නි, අනුන් කෙරෙහි වණ්ඩ වූ එරුෂ වූ සාහසික වූ වණ්ඩ හික්කුහු දෙනම ඔවුනොවුන් සමගිව සතුටින් ප්‍රියවාසයෙන් යුක්ත වූවාහුය”යි දම්සභාවෙහිද හික්කුහු කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩිම කර මහණෙනි! මා එන්නට පළමු මෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විමසා නොහික්මුණු හික්කු දෙදෙනා වහන්සේ ගැනයයි කී කල්හි මහණෙනි! දැන් පමණක් නොව පෙරත් මේ දෙදෙනා සැඩ පරුෂ සැහැසිව සිට එක්වූ විට ඔවුනොවුන් සමගිව සතුටු වෙමින් ප්‍රියමනාප භාවයට පත් වූවාහුයයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ ඒ රජුගේ හැම කටයුත්තෙහිදීම අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කරන ඇමතියා වූහ. ඒ රජතුමා ස්වභාවයෙන්ම ධනයට විකක් ලෝබියෙකි. රජතුමාට මහාසෝණ නම් වණ්ඩ අශ්වයෙක් ඇත. ඉක්බිති උතුරු දිසාවෙහි වූ (උත්තරාපථ) අශ්ව වෙළෙන්දෝ අසුන් පන්සියයක් ගෙනාවාහුය. අශ්වයන් ගෙනා බව රජුට දැන්වූහ. එයින් පෙර වනාහි බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ අසුන් මිළ නියමකොට අඩු නොකොට මුදල් ලබා දුන් සේක. රජතුමා ඔහුගෙන් වාසියක් නොමැති නිසා මැලිව අනෙක් ඇමතියෙකු කැඳවා දරුව! අසුන් මිළ නියම කරව. මිළ නියම කිරීමේදී පළමුව මහාසෝණ නම් වූ අසු යම්සේ ඒ අසුන් අතරට පිවිසෙයිද, එසේ පිටත්කර එවා අසුන් හපා කා තුවාල කරවා දුර්වල අවස්ථාවේ මුදල් අඩුකොට මිළ නියම කරන්නයි කීවේය. ඒ ඇමතියා යහපතැයි පිළිගෙන එසේ කෙළේය. අස් වෙළෙන්දෝ නොසතුටු ඔහු විසින් කළ ක්‍රියාව බෝසතාණන් වහන්සේට දැන්වූහ. බෝසතාණන් වහන්සේ කිම තොප නගරයේ හීලෑ නොවූ අශ්වයෙකු නැද්දැයි විචාලේය. ඇත ස්වාමීනි! සුභනු නම් හීලෑ නොවූ අශ්වයා සැඩ පරුෂය. එසේ නම් නැවත අසුන් වෙළඳමේ එනවිට ඒ අශ්වයා රැගෙන එව. ඔවුහු යහපතැයි පොරොන්දු වී නැවත එන්නාහු ඒ නොකීකරු අශ්වයා ගෙන්වාගෙන ආවාහුය.

රජතුමා අශ්ව වෙළඳුන් ආ බව අසා සීමැදුරු කවුළුව විවෘතකොට අසුන් බලා මහාසෝණ අශ්වයා අසුන් මධ්‍යය මුදා හැරියේය. අශ්ව

වෙළෙන්දෝ මහාසෝණ අසු එනු දැක සුභනු නම් අසු මුදා හැරියේය. ඔවුහු ඔවුනොවුන් වෙත පැමිණ සිරුර ලෙවකමින් සිටියාහුය. රජකුමා බෝසතුන් විචාළේය. මිත්‍රයා! මේ නොහික්මුණු අසුන් දෙදෙනා අනුන් සැඩපරුෂ සැහැසිව අන් අසුන් සපා කා ගිලන් බවට පමුණුවන්. එසේ වුවත් මුත් දෙදෙනා ඔවුනොවුන්ගේ ශරීර ලෙවකමින් සතුටු වෙමින් සිටියාහුය. මේ කුමක් නිසාද? බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ මහරජ, මොවුහු විසම ස්වභාව ඇත්තෝ නොවෙති. ඔවුහු එක ස්වභාව, සම අදහස් ඇත්තෝ වෙතියි කිය.

නයිදං විසම සීලෙන සොණෙන සුභනුසසභ
 සුභනුපී තාදිසොයෙව යො සොණසස ස ගොවරො

පකඛඤ්ජා පගබෙහන නිව්චං සඤ්ජාත බාදිනා
 සමෙති පාපං පාපෙන සමෙති අසතා අසනති
 යන මේ ගාථා දෙක කී සේක.

1. සුභනු නම් අශ්වයා සෝණ නම් අශ්වයා සමග ප්‍රේම කරයි. එය තමාගේ නොගැලපෙන (විෂම) ස්වභාවය නිසා නොවේ. සෝණ අශ්වයාගේ හැසිරීම යම්සේද සුභනු අශ්වයාද එසේමය.

2. අශ්වයන් වෙත පනින ස්වභාව ඇති කායික අසංචරතා ආදියෙන් යුක්ත නිතර තමා බැඳ තබන ලණුව කන ගතියෙන් යුක්ත පවිකාර ගති ඇති තැනැත්තා සමග දුශ්ශීලකම සමාන වන්නේය. එසේම අසත්පුරුෂයා වැරදි හැසිරීමෙන් යුක්ත පුද්ගලයා සමග සමාන වන්නේය.

එහි නයිදං විසමසීලෙන සොණෙන සුභනුසසභ යනු සුභනු නම් වූ කුළු අශ්වයා සෝණ අසු සමග පෙම්කරයි යන යම් කරුණක් වේද මෙය තමාගේ විසම ස්වභාවය නිසා සිදුවන්නක් නොවේ. තමාගේ සම ස්වභාවය නිසාම සෝණ සමග පෙම්කරයි. මේ දෙදෙනාම තමතමන්ගේ අනාවාර බවෙන්ද දුසිල් බවෙන්ද සම ස්වභාව, සම අදහස් ඇත්තාහුයි.

සුභනුපී තාදිසොයෙව යො සොණසස සගොවරො යනු සෝණ යම්සේද සුභනු ද එසේමය. සෝණ යමක් අරමුණු කරයි ද, සුභනු ද එයම අරමුණු කරයි. සෝණ අශ්වයන් අරමුණුකොට ඇත්තේ අශ්වයන්

සපා කන්තේ යම්සේද සුභනු ද එසේම ය. මෙයින් ඔවුන්ගේ සමාන අරමුණු ඇති බව දක්වයි. ඒ ආචාර ගෝචර එක්කොට දක්වන්නට පකඛන්දිනා යනාදිය කියන ලදි.

එහි පකඛන්දිනා යනු අසුන්ගේ මතුයෙහි පනින ස්වභාවයෙන් පනින අරමුණෙන්. පගබෙහන යනු කායික අසංවරාදියෙන් යුක්ත වූ දුසිල් බවෙන්.

නිව්වං සන්දානධාදිනා යනු හැමකල්හි තමාගේ බදින යොන කඩා කන ස්වභාවයෙන් කඩා කන ගෝචරයෙන්.

සමෙති පාපං පාපෙන යනු මොවුන් දෙදෙනා අතරින් එකෙකුගේ එක්තරා පාපයක් සමග අනිකාගේ පාපය දුසිල්බවෙන් ගැලපෙයි.

අසතා අසං යනු මොවුන් දෙදෙනා අතරින් එකෙකුගේ එක්තරා අනාවාර ගෝචර සම්පන්න අයහපත් ක්‍රියාවක් සමග අනිකාගේ අයහපත් ක්‍රියාව ගැලපෙයි. අශුවි ආදිය සමග අශුවි ආදිය එකට සැසඳෙන්නාක් මෙනි. සමාන වන්නාක් මෙනි. විශේෂයක් නැත්තේම ය.

මෙසේද කියා බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ, මහරජතුමනි! රජෙකු නම් ඉතා ලෝභියෙකු නොවිය යුතුයි. අනුන් අයත් දේ නැසීම නොවටී යයි රජුට අවවාද දී අසුන් අගය කර නියම මුදල් දෙවිය. අස් වෙළෙන්දෝද ඇති සැටියෙන් මුදල් ලැබ තුටුපහවුව ගියාහුය. රජතුමාද බෝසතාණන්ගේ අවවාදයෙහි පිහිටා සි කම් වූ පරිද්දෙන් පරලොව ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල්හි අසුන් දෙදෙනා මේ දුෂ්ඨ (කලහකාරී) හික්කුහු දෙනම වූහ. රජතුමා ආනන්ද තෙරය. නුවණ ඇති ඇමතියා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.1.9

මෝර ජාතකය

උදෙතයං වකඛුමා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරනසේක් එක්තරා කලකිරුණු හික්කුවක් මුල් කරගෙන දේශනා කළ සේක. හික්කුන් විසින් ඒ හික්කුව බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත පමුණුවන ලද්දේ ඇත්තද? මහණ! නුඹ කලකිරුණෙහිදැයි කී කල්හි එසේය ස්වාමීනියි කියා කුමක් දැක දැයි විමසුවිට එක්තරා අලංකාර කොට සරසන ලද සිරුරක් ඇති ස්ත්‍රියක දැකීමෙන් යයි කීවේය. ඉක්බිති එම හික්කුව බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණ! ස්ත්‍රිය නම් නුඹ වැන්නෙකුගේ සිත කුමක් නිසා නොකළඹන්නේද? පෙර දවස නුවණ ඇති අය පවා ස්ත්‍රීන්ගේ කටහඬ අසා සත්සියයක් අවුරුදු පුරුදු නොකළ කෙලෙස් ඉඩ ලැබුණු අවස්ථාවේදීම මතුවිය. පිරිසිදු අයත් කෙලසන්නෝය. උතුම් කීර්තිමත් අයත් අපකීර්තියට පත්වෙති. අපිරිසිදු වරිත ඇති අය ගැන කියනුම කවරේදැයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූහ.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී, බෝසතාණන් වහන්සේ මොණර ආත්මයෙහි පිළිසිදුගෙන බිත්තර අවස්ථාවේදීම කිණිහිරි මල් කැකුලක පැහැයෙන් යුක්තව බිත්තරය බිඳ නික්මෙන්නේ දැකුම්කලු වූයේ ද පැහැදීම ඇතිකරන ස්වභාවයෙන් යුක්ත වූයේ ද පියාපත් අතර රතුවත් ඉරිවලින් බබලනසුළු වූයේද රන්වත් පැහැ ඇත්තෝ වූහ. හෙතෙම තම ජීවිතය රකින්නේ පර්වත වළලු තුනක් ඉක්මවා හතරවන වළල්ලෙහි එක්තරා දණ්ඩක හිරඤ්ඤ නම් පර්වත තලයෙහි වාසය කෙළේය. ඒ මොණරා උදෑසන පර්වතය මුදුනේ සිටිමින් හිරඋදාව බලා තමාගේ ගොදුරු (ආහාර) බිමෙහි ආරක්ෂා වීම පිණිස බුන්ම මන්ත්‍රය බඳිමින් "උදෙතයං" ආදී ගාථාව කීහ.

උදෙතයං වකඛුමා එකරාජා
 හරිසස වණෙණා පඨවිපභාසො
 තංතං නමසසාමි හරිසස වණණං පඨවිපභාසං
 තයජ්ජ ගුතතා විහරෙමු දිවසනති

ඇස් ඇති, එකම රජා වූ, රන්වත් වූ, පොළොව බබුළුවන්නා වූ මේ හිරු තෙමේ නැගෙයි. එහෙයින් රන්වත් වූ, පොළොව බබුළුවන තා වදිමි. තා විසින් අද රක්තා ලද මේ දවස සුවසේ වසමු.

එහි, උදෙහි යනු පෙරදිග අහසින් උදා වෙයි. වකඛුමා යනු සියලු සක්වල වාසීන්ගේ අඳුර නසා ඇස් ලැබීම (පෙනීම) සිදුකරන නිසා (සුර්යයා) විසින් ඔවුන්ට දෙන ලද යම් ඇසක් ඇද්ද ඒ ඇස කරණකොට ඇස් ඇත්තා වූ. ඒකරාජා යනු සියලුම සක්වල එළිය කරන්නන් අතුරෙන් ශ්‍රේෂ්ඨ වන බැවින් ඒකරාජ නම්. හරිසස වණේණාහි රන්වන් පැහැ ඇත්තේ ස්වර්ණ වර්ණය යනු අර්ථයි. පොළොව බබුළුවයි යන අර්ථයෙන් පඨවිපභාසො. තං තං නමසසාමී යනු ඒ නිසා එබඳු වූ ඒ පින්වතුන් වහන්සේට නමස්කාර කරන්නෙමි. වදින්නෙමි. නයජජ ගුනතා විහරෙමු දිවසං යනු තා විසින් අද රක්‍ෂා කරන ලද්දාහු වී මේ දවස සිව් ඉරියව්වෙන් යුතුව සැපසේ වසන්නෙමු.

මෙසේ බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ මේ ගාථාවෙන් හිරුට වැඳ දෙවන ගාථාවෙන් අතීතයේ පිරිනිවන්පෑ බුදුවරයන් වහන්සේලාට මෙන්ම බුදුගුණයන්ට ද නමස්කාර කරයි.

යෙ බ්‍රාහ්මණා වෙදගු සබ්බ ධමෙම
 තෙ මෙ නමො තෙ ව මං පාලයනතු
 නමස්සු බුද්ධානං නමස්සු බොධියා
 නමො විමුක්තානං නමො විමුක්තියා
 ඉමං සො පරිනතං කච්චා මොරො වරති එසනාහි

සියලු (රූපාදීස්කන්ධ) ධර්මයන් සිය නෑණින් දැනගන්නා වූ යම් (කමිණාශ්‍රව) බමුණු කෙනෙක් ඇද්ද ඔවුන්ට මගේ නමස්කාරය වේවා! ඒ උතුමෝ මා පාලනය කෙරෙත්වා, බුදුවරයන්ට මාගේ නමස්කාරය වේවා! බෝධි ඥානයටද මාගේ නමස්කාරය වේවා! අරහත් ඵල විමුක්තියෙන් විමුක්තිය ලැබූ අයටද මාගේ නමස්කාරය වේවා! (කදංගාදී) විමුක්තියටද මාගේ නමස්කාරය වේවා! ඒ මයුරයා මේ පිරිනකොට ගොදුරු සෙවීම පිණිස හැසිරේ.

එහි යෙ බ්‍රාහ්මණා යනු යමෙක් බහා තබන ලද පව් ඇත්තාහුද පිරිසිදු වූ බමුණෝ වූවාහුද වෙදගු යනු වේදයන්ගේ පරතෙරට ගියාහු යන අර්ථයෙන් වෙදගු නම්. වේදයන් කරණකොට ගියාහුය යන අර්ථයෙන්ද පරතෙරට වෙදගු නම්. මෙහි වනාහි සංඛත අසංඛත ධර්ම දැනගෙන ප්‍රකටකොට ගියාහුය යන අර්ථයෙන් වෙදගු නම්. එබැවින්ම

සබ්බ ධම්මෙ යනුවෙන් කිය. සියලු ස්කන්ධ ආයතන ධාතු යන ධර්මයන් ස්වලක්ෂණ, සාමාන්‍ය ලක්ෂණ වශයෙන් තමන්ගේ නුවණින් දැන, ප්‍රකට කොට ගියාහු ත්‍රිවිධ මාරයන්ගේ (මවුමාර, කිලෙසමාර, අභිසංඛාර මාර) මුදුන මැඩ දසදහසක් ලෝකධාතුන් මහත් සේ නාදකරවා බෝමැඩදී සම්බුද්ධත්වයට පැමිණ උන්වහන්සේලා මාගේ මේ නමස්කාරය පිළිගනිත්වා! තෙ මෙ නමො යනු උන්වහන්සේලා මාගේ මේ නමස්කාරය පිළිගනිත්වා! තෙ ව මං පාලයනතු යනු මෙසේ මා විසින් නමස්කාර කරන ලද්දේ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේලා මාව පාලනය කෙරෙත්වා! ආරක්‍ෂා කරත්වා! රකිත්වා! නමඤ්ච බුද්ධානං නමඤ්ච බෝධියා නමො විමුක්තියා යනු මේ මාගේ නමස්කාරය අතීතයේ පිරිනිවි බුදුවරයන් වහන්සේලාට වේවා! උන්වහන්සේලාගේම සිව් මගෙහි ද සිව් ඵලයෙහි ද නුවණ නැමති බෝධිය පිණිස වේවා! එසේම රහත්ඵල විමුක්තියෙන් මිදුනා වූ උන්වහන්සේලාට වේවා! උන්වහන්සේලාගේ තදංග විමුක්ති, විෂ්කම්භන විමුක්ති, සමුච්ඡේද විමුක්ති, පටිප්පස්සද්ධි විමුක්ති, නිස්සරණ විමුක්ති යනුවෙන් යම් පස් ආකාර විමුක්තියක් වේද උන්වහන්සේලාගේ ඒ විමුක්තියට ද මගේ මේ නමස්කාරය වේවා! ඉමං සො පරිත්තං කඛා මොරො වරති ඵසනා යනු මේ පද දෙක වනාහි බුදුරජාණන් වහන්සේ බුද්ධත්වයට පත්ව වදාළ සේක. එහි අර්ථය මහණෙනි! ඒ මොණරා මේ පිරිත මේ ආරක්‍ෂාව කරගෙන තමන්ගේ ගොදුරැබීම මල් ගෙඩි ආදිය පිණිස නොයෙක් ආකාර සෙවීම පිණිස හැසිරෙයි. මෙසේ දවල් කල හැසිර හවස් කාලයෙහි පර්වතය මත හිඳ බැස යන හිරු දෙස බලමින් බුදුගුණ සිහිකොට වසන තැන ආරක්‍ෂා රැකවරණය පිණිස නැවත බුහුමන්ත්‍රය කියමින් අපෙනයං යන ගාථා කීවේය.

අපෙනයං වකඛුමා එකරාජා
 හරිසස වණේණා පඨවිපභාසො
 තං තං නමසසාමි හරිසස වණේණං පඨවිපභාසං
 තයජ්ජ ගුත්තා විහරෙමු රතනි.

යෙ බ්‍රාහ්මණා වෙදගු සබ්බ ධම්මෙ
 තෙ මෙ නමො තෙ ව මං පාලයනතු
 නමඤ්ච බුද්ධානං නමඤ්ච බෝධියා
 නමො විමුක්තානං නමො විමුක්තියා
 ඉමං සො පරිත්තං කඛා මොරො වාසමකප්පයිති

3. ඇස් ඇත්තා වූ එකම රජා වූ රන් වූ පොළොව බබුළුවන්තා වූ හිරු අවරට යෙයි. එහෙයින් රන්වන් වූ පොළොව බබුළුවන්තා වූ ඔබට නමස්කාර කරමි. තොප විසින් ආරක්‍ෂා කරන ලද අපි රාත්‍රියෙහි වාසය කරමු.

4. සියලු ධර්මයන් සිය නැණින් දැනගන්නා වූ යම් (ක්‍ෂීණාශ්‍රව) බ්‍රාහ්මණ කෙනෙක් ඇද්ද ඔවුනට මාගේ නමස්කාරය වේවා! ඒ උතුමෝ මා පාලනය කරත්වා, බුදුවරයනට මාගේ නමස්කාරය වේවා! බෝධි ඥානයට ද මාගේ නමස්කාරය වේවා! අර්භන් එල විමුක්තියෙන් විමුක්ත වූ අයට මාගේ නමස්කාරය වේවා! විමුක්තියද මාගේ නමස්කාරය වේවා! ඒ මයුරයා මේ පිරිත කොට (කියා) වාසය කළේයි.

එහි, අපෙති යනු නොපෙනී යයි. අස්ථයට යයි. ඉමං සො පරිත්තං කඛා මොරොවා සමකපසයි යනු මෙයද බුදුවී වදාළ සේක. එහි අර්ථය නම් මහණෙනි! ඒ මොණරා මේ පිරිත මේ ආරක්‍ෂාව කොට තමාගේ වාසස්ථානයේ වාසය කෙළේය. මොණරාට රාත්‍රියෙහි හෝ දවාලෙහි හෝ මේ පිරිතේ ආනුභාවයෙන් භයක් හෝ ලොමුදැහැ ගැමීමක් හෝ නොවීය.

ඉක්බිති බරණැසට නුදුරෙහි වැදී ගමක වාසය කළ එක් වැද්දෙක් හිමාල වන ප්‍රදේශයේ හැසිරෙමින් ඒදණ්ඩක හිරඤ්ඤ පර්වතය මතුයෙහි සිටින්නා වූ බෝසතාණන් දැක ගෙදර අවුත් පුතා දැන්වීය. ඉක්බිති දිනක් බේමා නම් බරණැස් රජුගේ දේවීන් වහන්සේ සිහිනෙන් රන්වන් මොණරෙකු ධර්මදේශනා කරනු දැක රජතුමාට දේවයන් වහන්සා! මම රන්වන් මොණරෙකුගේ ධර්ම දේශනාවක් අසනු කැමැත්තෙමියි දැන්වුවාය. රජතුමා ඒ ගැන ඇමතිවරුන්ගෙන් විචාළේය. ඇමතිවරු ඒ පිළිබඳව බමුණන් දනිතියි කීහ. බමුණෝ රන්වන් මොණරුන් සිටින බව කීහ. කොහි සිටිත්දැයි විමසුවිට වැද්දෝ දනිත් යයි කීවාහුය. රජතුමා වැද්දන් රැස්කරවා විචාළේය. එහිදී ඒ ගැන දන්නා වැදිපුත්‍රයා එසේය මහරජතුමනි, හිමවත දණ්ඩක හිරඤ්ඤ නම් පර්වතයක් ඇත. එහි රන්වන් පැහැති මොණරෙක් වාසය කරයි. එසේ නම් ඒ මොණරා නොමරා බැඳගෙන ගෙනවයි කීවේය. වැදිපුත්‍රයා එහි ගොස් ඒ මොණරාගේ ගොදුර බිම මලපුඩුව එළුවේය. නමුත් මොණරා විසින් පාගත ලද තැන මලපුඩුව එහා මෙහා නොයයි. වැදි පුත්‍රයාට උභ්‍ය අල්ලා ගැනීමට නොහැකි වන්නේ

සත් අවුරුද්දක් හැසිර එහිම කලුරිය කෙළේය. බේමා දේවිය ද ප්‍රාර්ථනාව ඉටු නොවීම නිසා කලුරිය කළාය.

රජතුමා මොණරා නිසා මගේ දේවීන් වහන්සේ කලුරිය කළාහු යයි කිපී මෙසේ සටහන් තැබීය. "හිමවත් පෙදෙසේ දණ්ඩක හිරඤ්ඤ නම් පර්වතයක් ඇත. එහි රන්වන් පැහැති මොණරෙක් වාසය කරයි. යමෙක් ඒ මොණරාගේ මස් අනුභව කරත් නම් ඔවුහු අජරාමර වන්නෝ යයි රන්පතක ලියවා එය පෙට්ටියක බහා තැබීය. රජ මළ පසු අනෙක් රජ කෙනෙක් රජවී රන්පත කියවා අජරාමර වන්නෙමිසි වෙනත් වැදි පුත්‍රයෙකු ඒ සඳහා එහි යැවීය. ඔහුද ගොස් බෝසත් මොණරා අල්ලා ගැනීමට නොහැකි වූයේ එහිම මළේය. මේ නියායෙන්ම රජ පරපුරු හයක් ගතවිය.

අනතුරුව හත්වෙනි වරට පත්වූ රජතුමාද එක් වැදිපුත්‍රයෙකු එහි යැව්වේය. ඒ වැදිපුත්‍රයා දණ්ඩක හිරඤ්ඤ පර්වතයට ගොස් බෝසත් මොණරා විසින් සැරිසරන ස්ථානයෙහි මලපුඩුව ගෙන වැටෙන බවත් තමා පිරිත් කියා ගොදුරු බීමට යන බවත් දැන පසල් ගමකට අවුත් එක් සෙබෙක් අල්ලාගෙන, යම්සේ අත්තල ගටන හඬට තටයිද අසුරු සත් ගසන හඬින් හඬලයි ද මෙසේ පුහුණු කරවා ඒ සෙබඩා රැගෙන හිමවතට ගොස් මොණරා විසින් ආරක්‍ෂක පිරිත කීමට පළමුව උදෙන්ම මලපුඩුව ඉඳවා උගුල අටවා සෙබඩ හැඬලවීය. මොණරා විසභාග වූ (රාග නිශ්‍රිත) ස්ත්‍රී හඬ අසා කෙළෙස් වසඟය පත්වී පිරිත් කීමට නොහැකිවී ගොස් උගුලෙහි බැඳුණේය.

ඉක්බිති වැදි පුත්‍රයා මොණරා අල්ලාගෙන ගොස් බරණැස් රජුට දුන්නේය. රජතුමා මොණරාගේ රුසිරිය දැක සතුටු සිත් ඇත්තේ අසුනක් දෙවීය. බෝසත් මොණරා පනවන ලද අසුනෙහි හිඳගෙන මහරජ! කුමක් නිසා මා ගෙන්වා ගන්නෙහිදැයි විචාළේය. යමෙක් නුඹේ මස් කන්තාහු නම් ඔවුහු අජරාමර වෙති. ඒ නිසා මම නුඹේ මස් කා අජරාමර වෙනු කැමැත්තෙමි නුඹව ගෙන්වා ගත්තේ යයි කීවේය.

මහරජ! මගේ මස් කන්නෝ අජරාමර වෙත්වා! මම වනාහි මැරෙන්නෙමිද? ඔව් මැරෙන්නෙහිය. මා මැරෙන කල මගේ මස් ම අනුභව කොට කුමක් නොමැරෙන්නාහුද? නුඹ රන්වන් පැහැයෙන් යුක්තයි.

ඒ නිසා නුඹේ මස් කන අය අජරාමර වන්නාහු යයි කීවේය. මහරජතුමනි! මම රන්වන් වූයේ නිකම්ම නොවේ. පෙර මම මේ නගරයෙහිම සක්විති රජවී තමාත් පන්සිල් රකිමින් සියලු සක්වල වාසින් ලවාද පන්සිල් රැක්කවුවෙමි. ඒ මම කලුරිය කොට තව්නිසා හවනෙහි උපන්නේ එහි දිවි ඇති තෙක් සිට එයින් වුන වූයේ වෙනත් අකුලයක විපාක වශයෙන් මොණර ආත්මයෙහි ඉපදී පෙර රැකි සිල් බලයෙන් රන්වන්ව උපන්නෙමි. නුඹ සක්විති රජවී සිල් රැක ඒ බලයෙන් රන්වන් වූවෙහිය යන්න මා විසින් කෙසේ විශ්වාස කයුතුද? එයට කිසියම් සාක්ෂියක් ඇත්ද? ඇත මහරජ! ඒ කුමක්ද? මහරජ, මම සක්විති රජ කල රණින් කළ රථයක නැගී හිඳ අහසෙහි සැරිසැරුවෙමි. ඒ රථය තොපගේ මගුල් පොකුණේ දිය ඉස්සා මගුල් පොකුණෙන් ගොඩට ගෙන්වා ගන්න. එය මගේ සාක්ෂිය වන්නේය. රජතුමා යහපතැයි පිළිගෙන පොකුණේ ජලය ඉවත්කොට රථය ගෙනවුත් දක්වා බෝසතාණන් වහන්සේගේ කීම විශ්වාස කෙළේය.

බෝසතාණෝ මහරජ! අමා මහ නිවන හැර සෙසු සියලු සංස්කාර ධර්මයෝ ඇතිව නැතිවන්නාහුය. අනිත්‍යයහ. නැතිවන ධර්මයෝම යයි කියා රජුට දහම් දෙසා රජතුමා පන්සිල්හි පිහිටවූහ. රජතුමා පැහැදුනේ බෝසතාණන් වහන්සේට රාජ්‍යයෙන් පුදා මහත් සත්කාර කළේය. මොණරා රාජ්‍යය රජතුමාටම පවරා කීපදිනක් වාසයකොට නොපමා වන්න මහරජතුමනිසි අවවාද කොට අහසට පැන දණ්ඩක හිරඤ්ඤ පර්වතයටම ගියේය. රජතුමාද බෝසතාණන් වහන්සේගේ අවවාදයෙහි පිහිටියේ දානාදී පිංකම් කොට කම්වූ පරිද්දෙන් මියපරළොව ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා සිව්සස් දේශනාකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. චතුරාර්ය සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර ඒ කලකිරුණු හික්කුච රහත් ඵලයෙහි පිහිටියේය. එකල රජ ආනන්ද තෙරය. රන්වන් මොණරා බුදු වූ මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.1.10 විනීලක ජාතකය

එවමෙව නූන රාජානං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ වේළුවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් දෙවිදත් තෙරුන් වහන්සේ බුදුකෙනෙකුගේ ස්වරූපය ගැනීම මුල් කරගෙන මේ දේශනා කළ සේක. දෙවිදත් තෙරුන් වහන්සේ ගයා ශීර්ෂයට වැඩම කළ අගසව් දෙනමට බුද්ධ විලාශය දක්වා සැකපුණු කල අගසව් දෙදෙනා වහන්සේ ධර්මදේශනා පවත්වා තමන් ඇසුරුකොට වෙසෙන හික්කු පිරිස (පන්සියයක්) රැගෙන වේළුවනාරාමයට ගියාහුය. එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් අගසව් දෙනම අමතා සාරිපුත්තයෙනි! දෙවිදත් තෙරුන් වහන්සේ තොප දැක කුමක් කළාහුදැයි විචාරණ ලද්දාහු ස්වාමීනි! ඔහු බුද්ධ ලීලාව දක්වා මහත් විනාශයට පැමිණියේ යයි දන්වා සිටියහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ සාරිපුත්තයෙනි! දේවදත්ත තෙර මාව අනුකරණය කරන්නට ගොස් විනාශයට පත් වූයේ අද පමණක් නොවේ, පෙරත් විනාශයට පත්වූයේ යයි වදාරා තෙරුන් වහන්සේලාගේ ඉල්ලීම පරිදි අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර විදේහ රට මිටීලා නුවර වේදේහ රජු රජ කරන කල්හි බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ ඔහුගේ අගමෙහෙසියගේ කුස පිළිසිඳ ගෙන ඉපිද වැඩිවියට පැමිණියාහු තක්සලා නුවර සියලු ශිල්ප ඉගෙන ගෙන පියාගේ ඇවෑමෙන් රාජ්‍යයෙහි පිහිටියහ. එකල්හි එක් රත්වත් භංස රාජයෙක් ගොදුරුබිමේදී කැවිඩියක (කාක්කියක) සමග සංවාසයෙහි යෙදුනේය. කැවිඩිය පුතෙකු (පැටවෙකු) බිහිකළාය. ඒ පැටවාට මවගේ හෝ තාත්තාගේ ස්වරූපය නොවීය. ඉක්බිති ඔහු ඉතා නිල්පැහැ වූ බැවින් 'විනීලක' යයි නම් තැබූහ. භංසරාජයා නිතර ගොස් පුත්‍රයා (පැටවා) බලයි. භංසයාට පුත්වූ අන්‍ය භංස පෝතකයෝ දෙදෙනෙක් සිටියාහුය. ඔවුහු තම පියා නිතර මිනිස් වාසයට යනු දැක පියාණෙනි! ඔබ කුමක් නිසා නිතර මිනිස් වාසයට යන්නෙහිදැයි ප්‍රශ්න කෙළේය. දරුවනි! එක් කැවිඩියක හා සංවාසයෙහි යෙදීමෙන් එක් පුත්‍රයෙක් උපන්නේය. ඔහුගේ නම විනීලකයි. මම ඔහු දැකීමට යමිසි පිළිතුරු දුන්නේය. ඔවුහු කොතැන්හි වසන්ද? විදේහ රටේ මිටීලාවට නුදුරෙහි අසවල් නම් තැන එක්තරා තල්ගසෙක මුදුනේ වසතියි කීවේය. පියාණෙනි!

මිනිස් වාසය නම් සැක සහිතය. බිය සහිතය. ඔබතුමා එහි නොයන්න. අපි ගොස් ඔහුව රැගෙන එන්නෙමුයි කියා හංස පෝතකයෝ දෙදෙනා පියා විසින් කියන ලද සලකුණු අනුව එහි ගොස් ඒ විනිලකයා එක් කුඩා ලියක හිඳුවා හොටෙන් දඬු කෙළවර අල්ලාගෙන මිටීලා නගරය උඩින් නික්මුණාහ. ඒ අවස්ථාවෙහි වේදේහ රජතුමා සම්පූර්ණ සුදු අසුන් හතර දෙනෙකු යෙදූ උතුම් රථයක හිඳ නගරය පැදකුණු කරයි. විනිලක ඒ සිද්ධිය දැක මෙසේ සිතුවේය. මගේත් විදේහ රජුගේත් අතර කවර වෙනසක්ද? එතුමා අසුන් හතර දෙනෙකු යෙදූ රථයක හිඳ නගරයෙහි ඔබ්මොබ හැසිරෙයි. මම වනාහි හංසයන් යෙදූ රථයක (ලියක හිඳ) හිඳ ගමන් කරමි යි හෙතෙම අහසින් යමින්

එව මෙව නූන රාජානං වෙදෙහං මිටීලගහං
 අසසා වහනති ආජඤ්ඤා යථා හංසා විනිලකං
 යන පළමු ගාථාව කීවේය.

කාරණා කාරණ දන්නා වූ හංසයෝ මා උසුළන්නා සේ අශ්වයෝ විදේහයට අධිපති වූ මියුලු නුවර රජතුමා උසුළති.

එහි, එව මෙව යනු මෙසේම, නූනාහි - සිතා බැලීමේ නිපාතයකි. ඒකාන්ත යන අර්ථයෙහිද සුදුසු වේ. වෙදෙහං යනු වේදේහ රටට අධිපති, මිටීලගහං යනු මිටීලා ගෙය, මිටීලාවෙහි ගෙයක් කොට වසන්නේය යන අර්ථයි. ආජඤ්ඤාහි - කාරණා කාරණ දන්නා, යථාහංසා විනිලකං යම්සේ මේ හංසයෝ විනිලක නම් වූ මාව උසුලන්ද එසේම (මේ අශ්වයෝ රජතුමා) උසුළති.

හංස පෝතකයෝ විනිලකගේ වචන අසා කිපී මෙහිම මොහු බිම හෙළා යන්නෙමුයි සිතාත් එසේ කළොත් පියා අපට මොනවා කියාදැයි ගැරහීමට බියෙන් පියා ළඟට පමුණුවා ඔහු විසින් කළ කී දෙය පියාට කීවාහුය. ඉක්බිති පියා ඔහුට කිපී ඇයි තුඹ මගේ පුත්‍රයන්ට වඩා අධිකතරද? යමෙක් මගේ පුත්‍රයන් යටපත් කරගෙන රථයෙහි යෙදූ අසුන් මෙන් සමාන කළාද? තමන්ගේ තරම නොදන්නෙහිය. මේ ස්ථානය ඔබට තුසුදුසුයි. තමන්ගේ මව වසන තැනටම යවයි තර්ජනය කොට

විනිල! දුගං හජසි අහුමිං තාත! සෙවසි
 ගාමනතිකානි සෙවසසු එතං මාකාලයං තවා
 යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

විනීලක! ඔබ දුර්ගය හෙවත් හිමවන ඇසුරු කරව. දරුව! නොබිම සේවනය කරව. ගම් කෙළවර සේවනය කරව. මේ අසුවී දමන ස්ථානය ඔබට සුදුසුයි.

එහි, විනීල යනු ෬෦ට නමින් අමතයි. දුගං හජසී යනු ඔවුන්ගේ විසීමෙන් ගිරිදුර්ග ඇසුරු කරති. අභූමිං තාත සෙවසී යනු දරුව! විෂම වූ පර්වත නුඹ භූමිය නොවේ. (නුඹ) එය ඇසුරු කරති. එයට එළඹෙහි. එතං මාතාලයං තව යනු මේ ගම කෙළවර වූ අසුවී දමන තැන්ද අමු සොහොන් ද නුඹට මව් ගෙදරයි. වාසස්ථානයයි එහි යව.

මෙසේ කවුඩාට තර්ජනය කොට යවා මිටීලා නුවර අසුවී දමන ස්ථානයටම බස්සා එවයි පුතුන්ට අණ කෙළේය. ඔවුහු එසේ කළාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක.

එකල විනීලක නම් දේවදත්තය. භංස පෝතකයන් දෙදෙනා අගසව් දෙදෙනාය. පියා ආනන්දය. වේදේහ රජතුමා නම් ලොවතුරා බුදු වූ මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

පළමුවන දළ්භ වර්ගය නිමිශේය.

2.2.1

ඉන්ද්‍ර සමාන ගෝත්ත ජාතකය

න සන්ථං කාපුරිසෙන කයිරා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක් අකීකරු හික්කුවක් මුල් කරගෙන වදාළ සේක. එම කථාපුවත නවවන නිපාතයෙහි ගිජ්ඣ ජාතකයෙහි මතු සදහන් වන්නේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ හික්කුවට මහණ, නුඹ පෙරත් අකීකරුකමින් නුවණ ඇත්තන්ගේ වචනය පිළි නොගෙන මත් ඇතාගේ පාවලින් සුනුවිසුනු කරන ලද්දේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන්

වහන්සේ බමුණු කුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්වූයේ හිඟගෙයි වාසය අත්හැර තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදි වී පන්සියයක් තාපසවරුන්ට නායක වී හිමාල වන පෙදෙසෙහි වාසය කළ සේක. එකල ඒ තාපසවරුන් අතරෙහි ඉඤ ස ගෝත්ත නම් අකීකරු අවවාද නොපිළිගන්නා එක් තාපසයෙක් සිටියේය. හෙතෙම එක් ඇත් පොව්වෙකු පෝෂණය කෙළේය. බෝසතාණන් වහන්සේ ඒ බව අසා ඔහු කැඳවා ඇත්තද, නුඹ ඇත් පොව්වෙකු පෝෂණය කරන්නෙහි දැයි විචාළේය. ගුරුතුමාණෙනි! එය ඇත්තයි. මව මළ එක් ඇත් පොව්වෙකු පෝෂණය කරමිසි පිළිතුරු දුන්නේය. ඇත්තු නම් වැඩුනාම පෝෂණය කරන්නුන්ද මරණයට පත් කරති. ඒ නිසා ඒ ඇත්පැටවා පෝෂණය නොකරන්නැයි කීහ. ගුරුතුමනි! ඒ ඇතාගෙන් තොරව මට ජීවත්විය නොහැකිය. එසේ නම් ඉදිරියේදී ඔබට වෙන්තේ කුමක්දැයි පෙනේවි. ඒ ඇතා ඔහු විසින් පෝෂණය කරනු ලබන්නේ පසුකලෙක ලොකු ගර්චයක් ඇතිවිය. ඉක්බිති එක් කලෙක ඒ තාපසවරු වන මුල් ලොකු කුඩා ගෙඩි ජාති (පලාඵල) පිණිස දුර ගොස් එහිම දින කීපයක් ගතකළහ. ඇතා ද අග්‍ර දක්ෂිණ වාතයෙන් වෑහෙන මද ඇතිව තවුසාගේ අසපුව විනාශකොට පැන් කලය බිඳ, ගල්පුවරුව උදුරා දමා වැතිර හිඳිනා පෝරුව කඩාදමා ඒ තාපසයා මරා දමා යන්නෙමැයි වන ලැහැබට පිවිස එන්නා වූ මාර්ගය බලමින් සිටියේය. ඉඤ ස ගෝත්ත තවුසා ඇතාට ආහාර රැගෙන හැමට පළමු එන්නේ ඇතා දැක පෙර හිතවත්කම් අනුව ඇතා ළඟට ගියේය. ඉක්බිති ඒ ඇතා වදුලෙන් නික්ම අවුත් තවුසා සොඬින් අල්ලා බිම හෙළා හිස පයින් පාගා මරණයට පත්කොට මැඩ කුඤ්චනාද කොට කැලයට පිවිසියේය. සෙසු තවුසෝ ඒ සිද්ධිය දැක බෝසත් තවුසාට සැළ කළහ. බෝසත් තවුසා අසත්පුරුෂයන් සමග ආශ්‍රය නොකළ යුතුයයි කියා

නසණ්චං කාපුරිසෙන කයිරා
 අරියො අනරියෙන පජානමණං.
 විරානුචුචෝපි කරොති පාපං
 ගජො යථා ඉඤසමාන ගෝතතං.

යං තෙච ජඤ්ඤා සදිසො මමනති
 සීලෙන පඤ්ඤාය සුතෙන වාපි
 තෙනෙව මෙතතිං කයිරාථ සද්ධිං.
 සුඛාවහො සපුරිසෙන සංගමො
 යන මේ ගාථා කීවේය.

1. අර්ථය දන්නා වූ ආර්ය පුද්ගල තෙමේ අනාර්ය වූ පිළිකුල් පුද්ගලයා සමග ඇසුරු නොකරන්නේය. කුමක් නිසාද? බොහෝ කාලයක් එක්ව වාසය කළත් නපුරක් කරන්නේය. බොහෝ කාලයක් එක්ව වාසය කළ ඉන්ද්‍රසමාන ගොත්ත නම් තවුසා මැරූ හස්තියා මෙනි.

2. සීලයෙන් ද ප්‍රඥාවෙන් ද ශ්‍රැතයෙන් ද යම් තැනැත්තෙකු මා හා සමාන යයි දන්නේ ද ඔහු හා සමගම මිත්‍රත්වය කිරීම යහපති. සත්පුරුෂයා හා එක්ව වාසය සුව එළවන්නේය.

එහි, නසැරුවං කාපුරිසෙන කයිරා යනු පිළිකුල් කටයුතු වූ කීපෙනසුළු වූ පුරුෂයා සමග තෘෂ්ණාවෙන් කරන ඇසුරක් හෝ මිතුරුකමින් කරන ඇසුරක් හෝ නොකරවී. අරියෝ අනරියෙන පජානමඤ්චං යනු ආර්යයෝ සතර දෙනෙකි. එනම්,

- 1. ආචාර අරිය
- 2. ලිංග අරිය
- 3. දසසන අරිය
- 4. පටිවේධ අරිය

(මේවායෙහි අර්ථ දැනගැනීමට 3.1.2 කිලමුට්ඨී ජාතකය බලන්න.)

මොවුන් අතුරෙන් යහපත් වූ ආචාර ඇත්තා මෙහිදී අදහස් කරන ලදී. හෙතෙම දකුණු දෙයෙහි අර්ථය දන්නේ අර්ථ හා අනර්ථ තෝරා ගැනීමෙහි දක්ෂ වූයේ යහපැවැත්මෙහි පිහිටියේ ආර්ය පුද්ගලයාය. අනාර්ය වූ ලජ්ජා නැති දුසිල් වූවන් සමග ආශ්‍රය නො කරන්නේය යන අර්ථයි. කුමක් නිසාද? විරානුචුඤ්චාපි කරොති පාපං යනු යම් හෙයකින් අනාර්යයෝ කලක් එකට ඇසුරු කළත් ඔහු එක්ව වාසය නොසලකා පවී කරයි. ලාමක පාප කර්මයන් කරන්නේමය. කෙසේද? ගජෝ යථා ඉන්ද්‍රසමාන ගොතනං යනු යම්සේ ඒ ඇතා ඉන්ද්‍රසමාන ගොත්ත නම් තවුසා මරන්නේ පවක් කෙළේය යන අර්ථයි.

යංතෙථව ජක්ඛක්ඛ සදිසො මමං යනු ආදියෙහි යම්කිසි පද්ගලයෙක් සීලාදියෙන් මා හා සමාන යයි දන්නේ නම් ඔහු සමග මෙෙහි කරවී. සත්පුරුෂයා සමග එක්වීම සැප ගෙන දෙයි.

මෙසේ බෝසතාණන් වහන්සේ අවවාද නොපිළිගන්නෙකු නොවිය

යුතුයි. මනා හික්මීමක් ඇත්තෙකු විය යුතුයයි තාපසවරුන්ට ඔවා දී ඉන්ද්‍රසමාන ගෝත්ත තවුසාගේ අවසන් කටයුතු කරවා බ්‍රහ්ම විහාර වඩා බලලොව උපන්නේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එදා ඉන්ද්‍රසමාන ගෝත්ත තවුසා මේ අකිකරු හික්කුවියි. නායක තවුසා වනාහි මම ම වූයෙමි යි දක්වා වදාළ සේක.

2.2.2

සන්ඵච ජාතකය

න සන්ඵචසමා පරමන්ථි පාපියො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරනසේක් ගිනිදෙවියන් පිදීමක් මුල් කරගෙන වදාළ සේක. මෙහි වර්තමාන කථාව යට නංගුවිය ජාතකයෙහි කියන ලද පරිදිමය. හික්කුහු ඔවුන් (ජට්ටයන්) ගිනිදෙවියන් පුදනු දැක ස්වාමීනි! ජට්ටයෝ නොයෙක් ආකාර වැරදි තපස් රකිති. මෙයින් අභිවෘද්ධියක් යහපතක් ඇද්දයි බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් විචාළහ. උන්වහන්සේ මහණෙනි! එයින් කිසිම ප්‍රයෝජනයක් නැතැයි වදාළ සේක. පෙර නුවණ ඇති අය පවා ගිනි පිදීමෙහි අභිවෘද්ධියක් ඇතැයි යන හැඟීමෙන් කාලයක් ගිනි පුදා එම ක්‍රියාවෙහි අවැඩක්ම දැක ගින්න ජලයෙන් නිවා අතු ආදියෙන් පහර දී නැවත හැරී නොබැඳුහයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර පෑ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී අප මහබෝසතාණන් වහන්සේ බමුණු කුලයෙහි උපන් සේක. මව්පියෝ ඔහු උපන්දින දැල්වූ ගිනි (ජාතග්ගි) රැගෙන ඔහු සොළොස් වයසට පැමිණි කල්හි මෙසේ කීහ. පුත, නුඹ උපන්දින දැල්වූ ගිනි රැගෙන කැලයෙහි ගිනි පුදන්නෙහිද? නැතිනම් ත්‍රිවේදය ඉගෙනගෙන පවුලක් පෝෂණය කරමින් ගිහිගෙයි වසන්නෙහිදැයි ඇසූහ. ඔහු මට ගිහිගෙයි විසීමෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැත.

වනයෙහි ගිනි පුදා බඹලොව උපදින්නෙමැයි උපන්දින දැල්වූ ගිනි රැගෙන මව්පියන් වැද කැලයට පිවිස පන්සලක වාසය කරමින් ගිනි පිදීය. ඔහු එක්දිනක් ආරාධිත තැනකට ගොස් ගිනෙල් සහිත කිරිබත්ක් ලැබ මේ කිරිබත මහා බුන්මයාට පුදන්නෙමි යි ඒ කිරිබත ගෙනවුත් ගිනි දල්වා පළමුකොට ගින්න මගින් බුන්මයාට ගිනෙල් සහිත කිරිබත් වළදවමි යි කිරිබත ගින්නෙහි දැමීමෙය. බොහෝ තෙල් ඇති කිරිබත ගින්නෙහි දැවූ කල්හිම ගින්න ඇවිලී උඩට නැගුණු ගිනිදැල්වලින් පන්සල දැවීය. බමුණා බියෙන් තැති ගත්තේ පලා ගොස් පිටත සිට අසන්පුරුෂයන් සමග ආශ්‍රය නොකළ යුතුයි. දැන් මේ ගින්නෙන් මා විසින් මහන්සියෙන් තැනූ පන්සල දවන ලදී යයි කියා

න සන්වසමා පරමඤ්චි පාපියො
 යො සන්වො කාපුරිසෙන හොති
 සනතපපිතො සපපිතා පායසෙන
 කිව්ඡා කතං පණණකුට්ටං අද්ධම්භි

යන මේ පළමු ගාථාව කීවේය.

ගැරහිය යුතු පුරුෂයා සමග යම් සහවාසයක් වේද, ඒ සහවාසයට වඩා අධික වූ අන් නපුරෙක් නැත. කුමක් මෙන් ද යත් ගිනෙල් මුසු කිරිබතෙන් පුදනු ලැබූ ගින්න දුකසේ තනන ලද අතුපැල දැවීද? එහෙයිනි.

එහි, සන්වසමාති - තෘෂ්ණා ඇසුරටත් මිත්‍ර ඇසුරටත් යන දෙයාකාර ඇසුරට වඩා උසස් පාපතර වඩාත් පාපී වූ ලාමකතර (වඩාත් ලාමක වූ) අනිත් ඇසුරක් නැත යන අර්ථයි. යො සන්වො කාපුරිසෙන යනු පව්ටෙකු සමග ගැරහිය යුතු වූ අයෙකු සමග ඇතිකර ගන්නා වූ යම් මේ දෙයාකාර ඇසුරක් වේද එම ආශ්‍රයට වඩා පවිකාර අනිත් ආශ්‍රයක් නැත. කුමක් නිසාද? සනතපපිතො -පෙ- අද්ධම්භි යනු යම් හෙයකින් ගිනෙල් කිරිබතින් සතපන ලද මේ ගින්න මා විසින් මහන්සියෙන් කරන ලද අසපුව දවන ලද ද එහෙයිනි යන අර්ථයයි.

බමුණා මෙසේ කියා මිත්‍රදෝහී නුඹගෙන් මට ප්‍රයෝජනයක් නැතැයි ඒ ගින්න ජලයෙන් නිවා අකුවලින් තලා හිමාල වනය අභ්‍යන්තරයට පිවිසෙන්නේ අතරමග සිංහයෙකු, ව්‍යාඝ්‍රයෙකු, දිවියෙකු යන තුන්දෙනාගේ මුහුණ ලෙව ලෙව සිටි සාමා මුවදෙනක දැක සන්පුරුෂයන් සමග කරන ආශ්‍රයට වඩා අතිශයින් ශ්‍රේෂ්ඨ ඇසුරක් නැතැයි සිතා

න සන්සවසමා පරමඤ්චී සෙයො
 යො සන්චො සප්පුට්ඨෙන හොති,
 සීහසස වාගසසසව දීපිනොව
 සාමා මුඛං ලෙහති සන්චෙනාති
 යන මේ දෙවන ගාථාව කීවේය.

සත්පුරුෂයා හා යම් සහවාසයෙක් වේද ඒ සහවාසයට වඩා අධික වූ අන් උතුම් හවෙක් නැත. (කුමක් මෙන්ද යන්) සහවාසය කරණ කොටගෙන සාමා මාගධේනුව සිංහයාගේ ව්‍යාඝ්‍රයාගේද දිවියාගේද මුහුණ ලෙවීම මෙනි.

තස් - එහි, සාමා මුඛං ලෙහති සන්චෙනා යනු - සාමා මාගධේනුව මේ තිදෙනාගේ ආශ්‍රයෙන් ස්තේහයෙන් මුහුණ ලෙව කන්තියයි.

මෙසේ කියා බෝසතාණන් වහන්සේ හිමාලය වනය තුළට පිවිස තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව පඤ්ච අභිඤා ද අෂ්ට සමාපත්ති ද උපදවාගෙන ජීවිතයාගේ කෙළවර බඹලොව උපන්නෝය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල තාපසයා මම ම වූයෙහි යි වදාළ සේක.

2.2.3

සුසීම ජාතකය

කාළා මීගා සෙන දන්තා තව ඉමෙ යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් විහාරයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් වැඩ්දෙනාගේ කැමැත්ත අනුව දුන් දානයක් මුල් කරගෙන වදාළ සේක. සැවැත්නුවර වාසීහු එක් දිනක එක් පවුලක් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රධාන මහා සංඝයාට දන් දෙයි. කිසියම් දිනක සමූහ වශයෙන් බොහෝදෙනා එක්වී දන් දෙති. කිසියම් දිනෙක විවි වශයෙන්ද කිසිදිනක සියලු නගරවාසීන්ගේ කැමැත්ත

අනුව දන් දෙත්. මේ කාලයෙහි සියලු තුවර වැස්සන්ගේ කැමැත්ත ඇතිව සියලු පිරිකර සහිත දානයක් සුදානම් කොට කොටස් දෙකකට බෙදී එක් පිරිසක් මේ සියලු පිරිකර දානය අන්‍ය තීර්ථකයන්ට දෙමුයි කීවාහුය. අනෙක් පිරිස බුදුරජුන් ප්‍රධාන හික්‍ෂු සංඝයාට දෙමුයි කීහ. මෙසේ නැවත නැවතත් මේ කථාව පවතිද්දී අන්‍ය තීර්ථක ශ්‍රාවකයෝ අන්‍ය තීර්ථකයන්ටත් බෞද්ධ ශ්‍රාවකයෝ බුදුන් ප්‍රධාන හික්‍ෂු සංඝයාටත් දෙමුයි කී කල්හි වැඩිදෙනාගේ කැමැත්ත අනුව බුද්ධ ප්‍රමුඛ මහා සංඝයාට දෙමු කියද්දී එයට කවුරුත් එකඟ වූහ.

අන්‍ය තීර්ථක ශ්‍රාවකයෝ බුදුරජාණන් වහන්සේට දියයුතු දානයට අනතුරක් කරන්නට අසමත් වූහ. තුවරවාසීහු බුදුරජුන් ප්‍රධාන සංඝයාට ආරාධනාකොට සන්දිනක් මහදන් පවත්වා සත්වෙනි දින සියලු පිරිකර දුන්නාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුමෝදනාව කොට මහජනයාට මාර්ගඵල අවබෝධ කරවා දෙවීරමටම වැඩමකර හික්‍ෂු සංඝයා විසින් වත් දැක්වූ කල්හි ගඳකිලිය ඉදිරිපිට වැඩසිට සුගතෝවාදී (බුද්ධ අවවාද) දී ගඳකිලියට වැඩම කළ සේක. සවස් භාගයෙහි හික්‍ෂුහු දම් සභාවට රැස්ව ඇවැත්ති, අන්‍ය තීර්ථක ශ්‍රාවකයෝ බුදුරජාණන් වහන්සේට දියයුතු දානයට බාධා කිරීමට උත්සාහ කළත් අනතුරක් කිරීම අපොහොසත් වූහ. ඒ සියලු පිරිකර දානය බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පාමුලට ආවේය. අහෝ බුදු බලයක මහිමය යනුවෙන් කථාවක් මතුකළහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි, කවර කථාවකින් යුක්තව මෙහි සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාව ගැන යයි කී කල්හි, මහණෙනි, මේ අන්‍ය තීර්ථක ශ්‍රාවකයෝ මට දිය යුතු දානයට අනතුරු කිරීම දැනුත් උත්සාහ කරති. පෙරත් උත්සාහ කළාහුය. ඒ පිරිකර වනාහි හැමකල්හිම මගේ පාමුලටම පැමිණියේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් තුවර සුසීම නම් රජ කෙනෙක් සිටියේය. එකල බෝසතාණන් වහන්සේ රජතුමාගේ පුරෝහිතයාගේ බැමිණියගේ කුසෙහි පිළිසිඳ ගත්තේය. ඔහුගේ සොළොස් වයස් කාලයේදී පියා කලුරිය කෙළේය. ඒ පියා ජීවත්ව සිටි කාලයේදී රජුගේ ඇතුන් පිළිබඳ මංගල වාරිත්‍ර සිදු කරන්නා විය. ඇතුන්ට මංගල කටයුතු කරන ස්ථානයෙහි ගෙනෙන ලද උපකරණ බඩුද ඇතුන්ගේ ඇඳුම් පැළඳුම්ද සියල්ල ඔහුම

ලැබුවේය. මෙසේ මොහුට එක් එක් මංගල අවස්ථාවකදී කෝටියක් පමණ ධනය උපදියි. ඉක්බිති එකල ඇතුන් සම්බන්ධ කරගෙන කරනු ලබන උත්සවය පැමිණියේය. සෙසු බමුණෝ රජු වෙත එළඹ මහරජ! ඇතුන් මඟුල් උළෙල පැමිණියේය. මංගල උත්සවය කරන්නට වටියි. පුරෝහිත බමුණාගේ පුතා ඉතා ලාබාලය. වේදකුය නොදනී. ඇතුන් පිළිබඳව පිළිවෙත් (සූත්‍රය) නොදනී. අපි ඇත් මංගලය කරන්නෙමුයි කීවාහුය. රජතුමා යහපතැයි පිළිගත්තේය. බමුණෝ පෙරෙව් බමුණාගේ පුතාට ඇත් යාගය කරන්නට නොදී අපි ඇත් යාගය කොට ධනය ගන්නෙමුයි තුටු පහටුව හැසිරෙත්.

ඉක්බිති හතරවෙනි දින ඇත් මංගලය වන්නේ යයි බෝසත් මව ඒ පුවත අසා ඇත් මංගලය කිරීම නම් හත්මුතු පරපුර තෙක් අපගේ වංශයයි. අපගේ වංශයද පසුබසී. ධනයෙන්ද පිරිහෙන්නෙමුයි සෝක කරමින් හැඬුවාය. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ මෑණියනි! කුමක් නිසා අඬන්නෙහිදැයි විමසා ඒ සිද්ධිය අසා මෑණියනි! මම හප්පී මංගලය කරන්නෙමියි කීහ. දරුව! නුඹ වේදකුය නොදන්නෙහිය. හප්පී සූත්‍රයද නොදන්නෙහිය. කෙසේ මංගලය කරන්නෙහිද? එවිට මෑණියනි! ඇත් යාගය කවදා කරන්නාහුද? පුතුනි! මින් දින හතරකින් එය සිදු වන්නේය. මෑණියනි! තුන්වේදය ඉගෙනගෙන හප්පී සූත්‍රය දන්නා ගුරුවරු කොහි වාසය කරත්දැයි විමසීය. දරුව! එවැනි දිසාපාමොක් ඇදුරෙකු මෙයින් එක්සිය විසි යොදුනක් ආන ගන්ධාර රටේ තක්ෂිලාවෙහි වාසය කරතියි කීවාය. මෑණියනි! අපේ වංශය නොනසන්නෙමි. හෙට එක දවසින්ම තක්සලාවට ගොස් එකරැයින්ම වේදකුය හා හප්පී සූත්‍රය ඉගෙනගෙන දෙවැනි දින ඇවිත් හතරවෙනි දින ඇත් මංගලය කරන්නෙමි. නොහඬන්නැයි මව සනසා බෝසතාණන් වහන්සේ පසුදින උදෙන්ම ආහාර ගෙන තනියම නික්මී එක් දිනකින්ම තක්සලා නුවරට ගොස් ගුරුවරයා හමුවී වැඳ එකත්පසෙක හිඳ ගත්තේය.

ඉක්බිති ගුරුතුමා දරුව! නුඹ කොහි සිට ආවෙහිදැයි විචාළේය. ගුරුතුමනි! බරණැස සිට ආවෙමි. කුමක් සඳහාදැයි විමසූ විට නුඹවහන්සේ ළඟ ත්‍රිවේදය ද ඇත් සුතුරද ඉගෙනීම පිණිස යයි කී විට, හොඳයි දරුව! ඉගෙන ගනුවයි කීවේය. බෝසතාණෝ ගුරුතුමනි! මගේ කටයුත්ත අත්‍යවශ්‍ය එකකැයි කියා සියලු සිද්ධිය දන්වා මම එක් දවසකින්ම එක්සිය විසියොදුනක් ආවෙමි. අද එක් රැයක් මා වෙනුවෙන්ම අවකාශ

ලබා දෙන්න. මෙයින් තුන්වන දිනයේ ඇත් මංගලය සිදු කරන්නේය. මම එකම උදෙසීමි මාර්ගයෙන් සියල්ල ඉගෙන ගන්නෙමිසි කියා ගුරුතුමා ලවා අවකාශ සලස්වා ගුරුතුමා ආහාර අනුභව කළ පසුව තමාත් අනුභවකොට ගුරුතුමාගේ පා සෝදා දහසින් බැදී පියල්ල හෙවත් ගුරු පූජාව දෙපා මුල තබා වැද එකත්පසෙක සිටිමින් ඉගෙනීම පටන්ගෙන අරුණ නැගෙද්දීම වේදකුයත්, ඇත් සුතුරත් නිමවා ගුරුතුමනි! තවත් ඉගෙන ගැනීම යමක් ඇත්දැයි විමසා, නැත දරුව! සියල්ල නිමකර ඇතැයි කී කල්හි ගුරුතුමනි! මේ ග්‍රන්ථයෙහි මෙපමණක් පද ගිලිහි ඇත. මෙපමණක් හැදෑරීමේදී මුලා වෙන තැන්ය. එම නිසා මෙතැන් පටන් අතවැසියන් මෙසේ ඉගැන්විය යුතුයයි ගුරුවරයාගේ ශිල්ප ඉගැන්වීමේ අඩුපාඩු ශුද්ධකොට උදෙන්න ආහාර ගෙන ගුරුතුමා වැද එක් දිනකින්ම බරණැස ආපසු ඇවිත් මව වැද

දරුව! ඔබ විසින් ඒ ශිල්පය උගන්නා ලදදැයි විමසුවිට එසේය මෑණියනියි කියා මව සන්තෝෂ කෙළේය. දෙවන දිනයේ ඇතුන්ගේ මංගල උත්සවය පිළියෙළ කළහ. සියයක් පමණ ඇතුන් රන් අලංකාරයෙන් සරසා රන් ධජ, රන් දැල්වලින් වසා තැබූහ. රජ මිදුල අලංකාර කළහ. බමුණෝ අපි ඇත් මගුල කරන්නෙමුයි සැරසී සැදී පැහැදී සිටියාහුය. සුසීම රජතුමා ද සියලු අලංකාරයෙන් සැරසී මංගලයට අවශ්‍ය ආහරණ භාණ්ඩ ගෙන්වාගෙන මංගලය පවත්වන ස්ථානයට ගියේය.

බෝසතාණන් වහන්සේත් කුමාර අලංකාරයෙන් සැරසී තම පිරිස විසින් පෙරටුකොට පිරිවරාගෙන රජු සමීපයට ගොස් මහරජතුමනි! ඇත්තද? නුඹවහන්සේ අපගේ වංසය නසා සෙසු බමුණන් ලවා ඇත් මංගලය පවත්වා ඇත් සැරසිලි හා උපකරණ ඔවුන්ට දෙන්නමුයි කීවාහුදැයි කියා

කාළා මීගා සෙනදනනා තව ඉමෙ
 පරො සතං හෙමජාලාහි සඤ්ජනනා
 තෙ තෙ දදාමීති සුසීම! ඔුසි
 අනුසසරං පෙනතිපිතා මහානති
 යන පළමු ගාථාව කීහ.

1. සුසීම මහරජ, තොපගේ මේ සියයකට අධික වූ සුදු දළ ඇති කළුපැහැ ඇත්තු රන්දැලින් සරසන ලදහ. ඒ ඇතුන් පිය මුතුන් මිත්තන්ගේ සිරිත් සිහි කෙරෙමින් ඔවුන්ට (අන් බමුණන්ට) දෙමිසි කියේ සැබැවක්ද?

එහි, තෙ තෙ දදාමිති සුසීම! බුද්ධිය යනු ඒ උපකරණ ඔවුන්ට හෝ ඔවුන්ට අයිති දේ. කාලමිඟා සෙත දනනා යනු පින්වත් සුසීම රජතුමනි, මෙසේ සියලු අලංකාරයෙන් සරසන ලද සියයකට අධික ඇතුන් අතින් බමුණන් දෙමිසි ඔබවහන්සේ කීවාහුද? එය සත්‍යයක්ද යන අර්ථයි. අනුසසරං පෙනති පිතාමහානං යනු අපගේද ඔබගේද වංසයෙහි පියා සීයා ආදීන් විසින් පුරුදු කරන ලද සිරිත් සිහි කරමින්ම මෙය කියන ලද්දේ වෙයි. සත්මුතු පරම්පරාව දක්වාම මහරජ! නුඹවහන්සේගේ පියා, මුත්තා ආදිකොට ඇති අයත් අපේ පියා මුත්තා ආදිකොට ඇති අයත් ඇත් මංගලය කරති. ඒ නුඹ වහන්සේ මෙසේ සිහි කරමින්ම අපගේද තමන්ගේද වංසය තසා මෙසේ කීවෙහුය යි කීම සත්‍යයක්ද? බෝසතුන්ගේ වචනය අසා සුසීම රජතුමා

කාලා මිඟා සෙනදනනා මම ඉමෙ
 පරොසනං හෙමජාලාහි සඤ්ජනනා
 තෙ තෙ දදාමිති වදාමි මාණව
 අනුසසරං පෙනති පිතා මහානති
 යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

"මානවකය! මාගේ මේ සියයකට අධික වූ සුදු දළ ඇති කළුහැ ඇත්හු රන්දැලින් සරසන ලදහ. ඔවුන් පියමුතුන් සිරිත් සිහි කෙරෙමින් ඒ බමුණනට දෙමිසි කිමි.

එහි, තෙ තෙ දදාමි යනු ඒ ඇතුන් අනෙක් බමුණන්ට දෙමිසි ඇත්තක්ම කියමි, මාණවකය. ඒ ඇතුන් බමුණන්ට දෙමිසි යනු හෝ අර්ථයි. අනුසසරං යනු පියා-සීයා ආදිකොට ඇති අයගේ කටයුතු සිහිකිරීමය. සිහි නොකරන්නේ නොවෙමි. අපේ පියා මුත්තා ආදීන්ගේ ඇත් මංගලය නුඹවහන්සේගේ පියා මුත්තා ආදීහු කරති යන්න සිහි කරමින්ම මෙසේ කියමි යන අදහසින්ම මෙසේ කීවේය.

ඉක්බිති රජතුමාට බෝසතාණන් වහන්සේ මෙය කීහ. මහරජ, අපගේද තමන්ගේද වංසය සිහිකරමින්ම කුමක් නිසා මා හැර සෙසු බමුණන් ලවා ඇත් මංගලය කරවන්නෙහුද? දරුවා! නුඹ වනාහි ත්‍රිවේදයත්, හත් සූත්‍රයත් නොදන්නෙහි යයි මට කීවාහුය. ඒ නිසා මම අනෙක් බමුණන් ලවා කරවමිසි කිය. එසේනම් මහරජ! මෙපමණ බමුණන් අතුරෙන්

එක් බමුණෙක් හෝ වේදෙහි හෝ, හැරී සුත්‍රවල හෝ එක් කොටසක් හෝ මා සමග කීමට සමත් කෙනෙක් ඇත්නම් ඉදිරිපත් වේවා! ත්‍රිවේදයද ඇත් සුතුරද සමග ඇත් මංගලය කිරීම පිළිබඳ මා හැර මුළු දඹදිවම දන්නා අනිකෙක් නැතැයි සිංහනාද කළහ. එවිට එකද බමුණෙක් හෝ විරුද්ධව නැගී සිටීම අසමත් විය. බෝසතාණන් වහන්සේ තමන්ගේ කුල ගෞරවය පිහිටා මංගලය කොට බොහෝ ධනය ගෙන නිවසට ගියහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සමහරෙක් සෝවාන් වූහ. සමහරෙක් සකාදාගාමී වූහ. සමහරෙක් අනාගාමී වූහ. සමහරෙක් රහත් වූහ.

එකල මව මහාමායා දේවිය වූවාය. පියා සුදොවුන් මහරජ විය. සුසීම රජ ආනන්දය. දිසාපාමොක් ඇදුරුතුමා සැරියුත්තය. මානවකයා ලොචතුරා බුදු වූ මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.2.4

ගිජ්ඣ ජාතකය

යනනු ගිජ්ඣ යොජනසතං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් මවට උපස්ථාන කරන එක් හික්කුචක මුල් කරගෙන දේශනා කළ සේක. මේ පුවත සාම ජාතකයෙහි මතු සඳහන් වන්නේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ හික්කුච අමතා ඇත්තද මහණ? ඔබ ගිහියන් පෝෂණය කරන්නෙහිදැයි විමසා එසේය ස්වාමීනියි කී කල්හි ඒ කවුරුන්දැයි විමසා, ස්වාමීනි! මගේ මව්පියන් යයි කී කල්හි යහපත යහපතැයි සාධුකාර දී, මහණෙනි! ඒ හික්කුචට දොස් නොකියවී. පෙර නුවණ ඇති අය ගුණ වශයෙන් සලකා, ඤාතීන් නොවන අයට පවා උපකාර කළාහුය. මව්පියන්ට උපකාර කිරීම මොහුට භාර දෙයකැයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදක් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ ගිජුලිහිණියන් වෙසෙන පර්වතයෙහි ගිජුලිහිණි යෝනියෙහි ඉපද මව්පියන් පෝෂණය කරති. ඉක්බිති එක් කාලයකදී මහත් සුළං කුණාටුවක් ඇති විය. ගිජුලිහිණියෝ සුළං කුණාටුව විඳ දරා ගන්නට නොහැකි වූවාහු සීතලට බියෙන් බරණැස් ගොස් පවුරු අසලද දියඅගල් අසලද සීතලෙන් ගැහි ගැහි සිටියෝය. බරණැස් සිටුවනුමා නගරයෙන් නික්මී ජලස්නානය යන්නේ ඒ ගිජුලිහිණියන් වෙහෙස වී සිටිනු දැක එක්තරා නොතෙමෙන තැනකට පමුණුවා ගිනි දල්වා මැරුණු ගවයන් දමන සොහොනට යවා ගව මස් ගෙන්වා උන්ට දී ආරක්ෂාව සැලසුවේය. ගිජුලිහිණියෝ සුළං කුණාටුව සංසිඳුනුවීට නිරෝගී සිරුර ඇතිව පර්වතයටම ගියහ.

ඔවුහු එහිම රැස්වී මෙසේ සාකච්ඡා කළහ. බරණැස් සිටුවනුමා විසින් අපට බොහෝ උපකාර කරන ලදී. උදව් කළ තැනැත්තාට ප්‍රති උපකාරයක් කිරීම වටිනි. ඒ නිසා මෙතැන් පටන් නුඹලා අතරින් යමෙක් යම්කිසි වස්තූයක් හෝ ආභරණයක් හෝ ලබයිද? ඔහු විසින් එය බරණැස් සිටුවනුමාගේ මාළිගයේ ඉහළ මිදුලෙහි (ආකාශ අංගනයෙහි) දැමිය යුතුයි. මෙතැන් පටන් ගිජුලිහිණියෝ අව්වෙහි වේලෙන් මිනිසුන්ගේ වස්ත්‍රාභරණ ප්‍රමාදයක් බලා මස්වැදලි වහා ඩැහැගෙන යන්නා සේ වහා රැගෙන ගොස් බරණැස් සිටුවනුමාගේ අහස් මිදුලේ හෙළත්. සිටුවනුමා ගිජුලිහිණියන් ගෙන දමන ආභරණ බව දැන ඒ සියල්ලම වෙන වෙනම තැබුවේය. "ගිජු ලිහිණියෝ නගරය මංපහරන්නෝ ය"යි රජුට කීවාහුය. රජතුමා පළමුකොට එක් ගිජු ලිහිණියෙකු අල්ලා ගනිවි. සියල්ල ගෙන්වා ගන්නෙමිසි සිතා ඒ ඒ තැන මළපුඩු ද උල්ද ඇටවීය. මව්පියන්ට උපස්ථාන කරන ගිජුලිහිණියා මළපුඩුවෙහි බැඳුනේය. උග රැගෙන රජුට පෙන්වන්නෙමුයි ගෙන යති.

බරණැස් සිටුවනුමා රජුට උපස්ථානයට යන්නේ ඒ මිනිසුන් ගිජුලිහිණියා රැගෙන යනු දැක මේ ගිජුලිහිණියාට බාධා නොකරත්වායි සිතා ඔවුන් සමග ගියේය. ගිජුලිහිණියා රජුට දැක්වූහ. එවිට රජතුමා ගිජු ලිහිණියාගෙන් නුඹ නගරයේ මංපැහැරීම් කරමින් වස්ත්‍රාදිය පැහැර ගන්නෙහිදැ?යි විමසීය. එසේය මහරජ! ඒවා කවරෙකුට දෙන ලදද? බරණැස් සිටුවනුමාටයි. ඒ කුමක් නිසාද? මොහු විසින් අපගේ ජීවිතය බේරා දෙන ලදී. උදව් කළ අයෙකුට ප්‍රතිඋපකාර කිරීම වටිනි. ඒ නිසා දුන්නෙමි. ඉක්බිති රජතුමා ගිජුලිහිණියෝ වනාහි යොදුන් සියයක් ආතක සිටක් ගොදුරු දකිත්. කුමක් නිසා නුඹ තමන්ට අටවන ලද උගුල (පුඩුව) නොදැක්කෙහිදැයි කියා

යනනු ගිජේකධා යොජනසතං කුණපානි අවෙකඛති
 කසමා ජාලඤ්ච පාසඤ්ච ආසජ්ජාපි නචුක්ඛධිසි
 යන පළමු ගාථාව කීවේය.

ගිජුලිහිණියා යොදුන් සියයක් ඉක්මවා සිටියා වූද කුණපයන් දකී.
 එහෙත් මරු දැලටත් මලපුඩුවටත් පැමිණ ද කුමක් හෙයින් එය
 නොදුටුවෙහිද?

එහි, යං යනු නිපාත මාත්‍රයකි. නු යනු නාමර්ථයේ නිපාතයකි.
 ගිජේකධා යොජනසතං ගිජුලිහිණියා යොදුන් සියයක් ඉක්මවා සිටියේ.
 කුණපානි අවෙකඛති කුණප දකින්නේය යන අර්ථයි. ආසජ්ජාපි යනු
 ඉතා ළංච, පැමිණ, යන අර්ථයි. නුඹ තමන් සඳහා අටවන ලද දැලද,
 පුඩුවටද පැමිණ කුමක් නිසා නචුක්ඛධිසි යනු අවබෝධ කර නොගන්නෙහි
 දැයි විචාළේය. ගිජුලිහිණියා රජතුමාගේ කීම අසා

යදා පරාභවො හොති පොසො ජීවිත සංඛයෙ
 අථ ජාලඤ්ච පාසඤ්ච ආසජ්ජාපි න චුක්ඛධිති
 යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

ජීවිතාවසානය පැමිණි යම් කලෙකහි විනාශය වන්නේද එකල්හි
 සත්ව තෙමේ මරු දැලටද මලපුඩුවටද පැමිණත් (ජීවිත විනාශ කාරණය)
 නොදනී.

එහි, පරා භවො යනු විනාසය, පොසො යනු සත්ත්වයා.

ගිජුලිහිණියාගේ කථාව අසා රජතුමා සිටාණන්ගෙන් ඇත්තද මහ
 සිටුකුමනි? ගිජුලිහිණියන් විසින් තොපගේ ගෙට වස්තූන්දිය ගෙනෙන
 ලදදැයි විමසීය. ඇත්තයි දේවයන් වහන්ස! ඒවා කොහිද? දේවයන්
 වහන්ස! මා විසින් සියල්ල වෙන වෙනම තබා ඇත. යමක් යමෙකුට
 අයිතිනම් එය ඔහුට දෙමි. මේ ගිජුලිහිණියා මුදාහරිනු මැනවයි ගිජුලිහිණියා
 මුදාහැර යවා මහ සිටුකුමා හැමෝටම අයිති පරිදි දෙවාපීය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා
 වතුරාර්ය සත්‍යය ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය

දේශනාවගේ කෙළවර මවට උපස්ථාන කළ හික්කුව සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය.

එකල රජතුමා ආනන්දය, බරණැස් සිටුතුමා සැරියුත්තය, මව් පෝෂණය කළ හිජුලිහිණියා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.2.5

නකුල ජාතකය

සන්ධි කතා අධිතෙතන යනු මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් හමුදාවේ නියුක්ත වූවන්ගේ දුබරයක් අරබයා වදාළ සේක. කථා වස්තුව උරග ජාතකයෙහි මුලදී කියන ලද ක්‍රමයටමය. එහිදී බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි! මේ මහ ඇමතියන් දෙදෙනා මා විසින් සමගි කරන ලද්දේ දැන් පමණක් නොව පෙරත් මම මේ දෙදෙනා සමගි කළෙමියයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රාජ්‍යය කරන කල්හි බෝසතාණන් වහන්සේ එක් ගමක බමුණු කුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්වූවාහු තක්සලා නුවරින් සියලු ශිල්ප ඉගෙන ගෙන ගිහිගෙය අත්හැර කාපස පැවිද්දෙන් පැවිදිව පඤ්ච අභිඥා හා සමාපත්ති අට උපදවාගෙන පිඬුසිඟා හැසිරීමෙන් වන, මුල්, ගෙඩි ජාතිය ආහාරයට ගනිමින් හිමවත් පෙදෙසෙහි වාසය කළ සේක. ඔහුගේ සක්මන් කෙළවර එක් තුඹසක (හුඹහක) මුගටියෙක්ද ඒ අසලම එක් ගස් බෙතයක සර්පයෙක්ද වාසය කෙළේය. ඒ සර්ප මුගටි දෙදෙනා නිතරම කෝළාහළ කරත්. බෝසතාණන් වහන්සේ ඔවුන්ට කෝළාහළ කිරීමේ ආදීනව හා මෙන් වැඩිමේ ආනිසංසද කියා කලහ නොකොට සමගිව විසීමට වටියයි අවවාද දී ඔවුන් දෙදෙනා සමගි කළහ. ඉක්බිති සර්පයා බැහැර යන අවස්ථාවක මුගටියා සක්මන් කෙළවර හුඹස් බිලයෙහි දොරකඩ හිස තබා කර අරගෙන හුන්නේ

ආස්වාස ප්‍රාස්වාස කරමින් නින්දට ගියේය. බෝසතාණන් වහන්සේ උග්‍ර එසේ නිදන අයුරු දැක කුමක් නිසා තට භයක් උපන්නාදැයි විමසමින්

සන්ධි කඛා අමිතෙනන අණ්ඩපේන ජලාබුජ!
විවරිය දායං සයසී කුතො තං භයමාගතං
යන පළමු ගාථාව කීහ.

ජලාබුජය (මුගටිය) සතුරු වූ අණ්ඩජයා (සර්පයා) සමග මිතුරුකම් කොට දළ විවෘත කරගෙන හෝනෙහිය. තට බිය කොයින් ආදේද?

එහි, සන්ධි කඛා යනු මිතුරුකම් කොට, අණ්ඩපේනා යනු බිත්තරයෙන් උපන්නා වූ නයා විසින් ජලාබුජ යනු මුගටියාට අමතයි. උග්‍ර වනාහි වැදෑ මහෙහි උපන් බැවින් ජලාභුජ යයි කියනු ලැබේ. විවරියා යනු හැසිර.

මෙසේ බෝසතාණන් වහන්සේ විසින් කී කල්හි, ආර්යයනි! (කිසිවකු විසින්) සතුරා හෙළා නොදැකිය යුතුය. සැක කටයුත්තේම යයි කියා

සංබෙට්ච අමිත්තසමිං මිත්තසමිමපි න විසසසෙ
අභයා භය මුප්පනනං අපි මූලං නිකනනහි
යන ගාථාව කීවේය.

සතුරා කෙරෙහි ද සැක කරන්නේ ම ය. මිතුරා කෙරෙහිදු විශ්වාසය නො කරන්නේය. මිත්‍ර වූ අභයස්ථානයෙන් උපන් බිය මුල්ද කපා විනාශ කරන්නේය.

එහි, අභයා භය මුප්පනනං යනු මෙයින් තට බිය නූපන්නේ යයි අභය වේ. ඒ කවරෙක්ද? මිතුරාය. යමෙකුට මිත්‍රයා කෙරෙහිදු විශ්වාසය ඇතිකල්හි එයින් භයක් උපදියි. ඒ මුල්ද කපා විනාශ කරන්නේය. මිත්‍රයාගේ සියලු සිදුරු (දොස්) දැන ගත් බැවින් සමූල ඝාතනය පිණිස පවතීය යන අර්ථයි.

ඉක්බිති ඔහුට බෝසතාණන් වහන්සේ බිය නොවන්න. යම්සේ සර්පයා තා කෙරෙහි ද්වේෂ නොකරයිද මම එසේ කළෙමි. නුඹ මෙතැන්

පටන් උග්‍ර කෙරෙහි සැක නොකරවයි අවවාද දී සිච්චි බඹ විහරණ වඩා බඹලොව උපන්නේය. ඔවුහු ද කම් වූ පරිද්දෙන් මිය පරළොව ගියහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක.

එකල්හි සර්පයාද මුගටියාද මේ ඇමතිවරු දෙදෙනා වූහ. තාපසයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.2.6

උප සාළ්භක ජාතකය

උප සාළ්භක නාමානං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවීරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් උපාසාළ්භක නම් එක්තරා සොහොන් පිරිසිදු කරන බමුණෙකු අරබයා වදාළ සේක. ඔහු වනාහි ආඨාස වූ මහ ධනවත් පුද්ගලයෙක් විය. මිසදිටු බැවින් සමීප විහාරස්ථානයෙහි වැඩවසන්නා වූ බුදුරජාණන් වහන්සේට පුද පූජා නො කෙළේය. ඔහුගේ පුතා වනාහි නුවණ ඇත්තෙක් විය. ඤාණවන්තය. ඒ පියා මහලු කල්හි දරුව! වෙනත් වසල (නීව) අයකු දවන ලද සොහොනේ මා නොදවන්න. එක්තරා නො ඉඳුල් සොහාන් බිමකම මා ආදාහනය කරන්නැයි පුතාට කීවේය. පියාණෙනි! මම ඔබවහන්සේ දැවිය යුතු ස්ථානයක් නො දනිමි. එම නිසා මාව රැගෙන ගොස් මෙන්න මෙම ස්ථානයේ මාව දැවිය යුතුයයි නුඹවහන්සේ විසින්ම කියනු මැනවි. බමුණා දරුව, යහපතැයි කියා ඔහු කැඳවා ගෙන නුවරින් නික්මී ගිජුකුළු පව් මකට නැග දරුව, මේ ස්ථානය වෙනත් වසලයකු නොදැවූ ස්ථානයකි. මෙහි මා දැවිය යුතුයි කියා පුතා සමග පර්වතයෙන් බැසීමට පටන් ගත්තේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ එදවස අළුයම් කාලයෙහි ධර්මය අවබෝධයට සුදුසු අය මහා කරුණා සමාපත්තියට සමවැදී බලන්නාහු ඒ පිය පුත්

දෙදෙනාට සෝවාන් වීමට හේතු සම්පත් ඇති බව දුටු සේක. එම නිසා මග සෝදිසියෙන් සිටි වැද්දෙකු මෙන් පර්වතය පාමුලට ගොස් පර්වත මුදුනේ සිට බසින්නා වූ පිය පුතුන් දෙදෙනාගේ පැමිණීම අපේක්ෂාවෙන් වැඩසිටි සේක. බසින්නා වූ ඔවුහු බුදුරජුන් දුටුවාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිසඳර කරමින් බමුණා කොහි ගියාහුදැයි විචාළ සේක. එවිට මානවකයා ඒ කාරණය සැල කළේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ එසේ නම් එන්න. ඔබේ පියා කියන ලද තැනට යමුයි පිය පුතු දෙදෙනා රැගෙන පර්වතය මුදුනට නැග කුමන ස්ථානයදැයි විචාළ සේක. මානවකයා ස්වාමීනී, මේ පර්වත තුන අතර කියන ලදැයි කීවේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මානවකයා! ඔබේ පියා දැන් පමණක් නොව පෙරත් සුසාන සුද්ධිකයෙක්මය. මොහු මා මෙතන දවන්නැයි ඔබට කීවේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් මේ ස්ථානයෙහිම තබා දවන බව කීවේයයි වදාරා ඔහු විසින් ඉල්ලන ලද්දේ අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

අතීතයෙහි මේ රජගහ නුවරම මේ උපසාළ්භක බමුණාම මොහුගේම පුතා වී උපන්නේය. එකල බෝසතාණන් වහන්සේ මගධ රට බමුණු කුලයක ඉපදී පිරිපුන් ශිල්ප ඇත්තෝ තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව පඤ්ච අභිඥාවන් ද අට්ඨ සමාපත්තීන් ද උපදවා ධ්‍යාන භාවනා කරමින් හිමවත් පෙදෙසෙහි කලක් වාසයකොට දුනු ඇඹුල් සෙවීම පිණිස ගිජුකුළු පව්වේ පන්සලක වාසය කළහ. එකල ඒ බමුණා මේ ක්‍රමයටම පුතාට කියා පුතා විසින් තොපම මට එවැනි තැනක් කියවයි කී කල්හි මේ ස්ථානයම කියා පුතා සමග පර්වතයෙන් බසින්නේ බෝසතාණන් වහන්සේ දැක ඔහු සමීපයට එළඹියේය. බෝසතාණන් වහන්සේ මේ ක්‍රමයටම විමසා මානවකයාගේ කීම අසා ඔබේ පියා විසින් කියන ලද ස්ථානයට එව. ඉදුල් බව හෝ නොඉදුල් බව දැන ගන්නෙමුයි ඔවුන් සමග පර්වතය මතු වට නැග මේ පර්වත තුන අතරේ මිනී නොදැමූ තැන යයි මානවයා කී කල්හි, මානවයා! මේ ස්ථානයෙහිම දමන ලද බමුණන්ගේ ප්‍රමාණයක් තැක.

ඔබේ පියාම මේ රජගහ නුවරම බමුණු කුලයෙහිම ඉපිද උපසාළ්භක නමින්ම මේ පර්වත අතරෙහිම ආත්ම දහ හතර දහසක්ම ආදාහනය කරන ලදී. මහ පොළොවෙහි ආදාහනය නොකළ තැනක් හෝ සොහොන් බිමක් නොවූ තැනක් හෝ මිනී හිස් නොතිබූ තැනක් හෝ සොයා ගැනීමට නොහැකි යයි පෙර විසූ කඳු පිළිවෙළ දන්නා නුවණින් පිරිසිදු දක්වා

උපසාළ්භක නාමානං සහසසා නි චතුදදස
අසමී. පදෙසෙ දඩ්ඨානි නඤ්චී ලොකෙ අනාමතං.

යමහි සචචඤ්ච ධමමො ච අහිංසා සඤ්ඤමො දමො
එතදරියා සෙචනහි එතං ලොකෙ අනාමතං
යන මේ ගාථා දෙක කීවේය.

1. උපසාළ්භක නමින්ම දාහතර දහසක් ආත්මචලදී මේ ප්‍රදේශයේදීම දවන ලදී. ලොව නොමැරුණු තැනක් නැත.
2. යම් පුද්ගලයෙකු තුළ සත්‍යයද දහමද අවිහිංසාවද, සන්සුන් කමද, ඉන්ද්‍රිය දමනයද ඇත්තේ නම් ආර්යයෝ එතැන ඇසුරු කරත්. එය ලොවෙහි නොමැරීමයි.

එහි අනාමතං යනු නො මැරුණ තැන, සමීප වශයෙන් නිවන යයි කියනු ලැබේ. මරණය වැළක්වීම් වශයෙන් අමත යයි කිය. අනමතං යනුද පාඨයි. ලෝකයෙහි නොමැරෙණ තැනක් සොහොනක් නොවූ තැනක් නම් නැත යන අර්ථයි. යමහි සචචඤ්ච ධමමොච යනු යම් පුද්ගලයෙකු කෙරෙහි චතුරාර්ය සත්‍යයට වස්තු වූ පූර්වභාග සත්‍ය ඥානයද ලොචිතුරු දහමද ඇත.

අහිංසා යනු අනුන්ට හිංසා නොකිරීම, පීඩා නොකිරීම, සඤ්ඤමො යනු සීල සංවරය, දමො යනු ඉන්ද්‍රිය දමනය. මේ ගුණ ධර්ම යම් පුද්ගලයෙකු තුළ ඇත්ද? එතදරියා සෙචනහි යනු ආර්ය වූ බුදුවරයෝද, පසේ බුදුවරයෝද බුද්ධ ශ්‍රාවකයෝද මේ තැන සේවනය කරත්. මෙබඳු පුද්ගලයෙකු වෙත එළඹෙත් හජනය කරත් යන අර්ථයි. එතං ලොකො අනාමතං යනු මේ ගුණය ලෝකයෙහි නොමැරෙන බව සාධනය කරන බැවින් අමත නම්.

මෙසේ බෝසතාණන් වහන්සේ පිය පුතුන්ට දහම් දෙසා සිව්බඹ විහරණ වඩා බඹලොව උපන්නෝය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා චතුරාර්ය සත්‍යය වදාරා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍යය දේශනාව කෙළවර පිය පුත් දෙදෙනා සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියාහුය. එකල පියපුත් දෙදෙනා දැනුත් පිය පුත් වූහ. තාපසයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.2.7

සමිද්ධි ජාතකය

අභූතවා හිකබසි හිකඛු යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ රජගහ නුවර ඇසුරුකොට තපෝදාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක් සමිද්ධි තෙරුන් අරඹයා වදාළ සේක.

එක්දිනක් සමාද්ධි තෙරුන් වහන්සේ මුළු රැයක් කෙලෙස් තැවීම සඳහා උත්සාහ කොට අරුණු නැගෙන වේලාවෙහි ස්නානය කොට රන්වන් සිරුර තෙත සිඳුවමින් අදනය ඇදගෙන සිවුර අතින් ගෙන මනාසේ ඔපමට්ටම් කළ රන් පිළිමයක් මෙන් සිටි සේක. පිරිපුන් සිරුරක් ඇති බැවින් උන්වහන්සේට සමිද්ධි යයි නමක් විය. ඉක්බිති උන්වහන්සේගේ ශරීර සෞභාග්‍රය දැක එක්තරා දෙව්දුවක් උන්වහන්සේ පිළිබඳ සිත් ඇතිව තෙරුන් වහන්සේ වෙත පැමිණ හික්කුන් වහන්ස! නුඹවහන්සේ වනාහි ලාබාලය. තරුණය. කලුකෙස් ඇත්තෝය. හඳු යෞවනයෙන් යුක්තය. විශිෂ්ට වූ රූ ඇත්තෝය. දැකුම්කලය. දුටුවන් පහදවන සුළුය. මෙසේ ඇතිකල්හි කම්සැප නොවිඳ මහණදම් පිරිමෙන් ඇති එලය කුමක්ද? පළමුකොට කම්සුව විදින්නවා! පසුව පැවිදිව මහණදම් පුරන්නෙහි යයි කීවාය.

ඉක්බිති ඇයට තෙරුන් වහන්සේ දෙව්දුවනි! අසවල් නම් වයසෙහි සිටියේ මැරෙන්නෙමිසි කියා මගේ මරණයට කල් නොදනිමි. මට ඒ කාලය සැඟවුනේය. ඒ නිසා තරුණ කාලයේදීම මහණදම් පුරා දුක් කෙළවර කරන්නෙමිසි කී සේක. දෙව්දුව තෙරුන් වහන්සේගේ සමීපයෙන් සුභද පිළිතුරක් නොලබා එහිම අතුරුදහන් වූවාය. තෙරුන් වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත එළඹ එම කරුණ සැලකර සිටි සේක. එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ සමිද්ධි! දැන් දෙව්දුව විසින් ඔබව පොළඹවන ලද්දේ නොවෙයි . පෙරත් දෙව් දුවරු පැවිද්දන් පෙළඹවූහයි වදාරා සමිද්ධි තෙරුන් විසින් අයදින ලද්දානු අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදක් රජු රජ කරන කල්හි අප මහ බෝසතාණන් වහන්සේ කසිරට එක්තරා බමුණු කුලයක ඉපිද වැඩිවියට පත්වූ විට සියලු ශිල්පයන්හි නිමාවට පත්ව තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව පඤ්ච අභිඥා සහ සමාපත්ති අට උපදවාගෙන හිමාලය වන පෙදෙසෙහි

එක්තරා ස්වාභාවික විලක් ඇසුරුකොට වාසය කළ සේක. හෙතෙම මුලු රාත්‍රියෙහිම කෙලෙස් දුරුකිරීමට වීරය වඩා අරුණ උදාවන වේලාවෙහි ජලස්නානය කොට එක් වැහැරි සිවුරක් හැඳ එක් සිවුරක් අතින් ගෙන සිරුරේ තෙත සිඳුවමින් සිටියෝය. ඉක්බිති රූපයෙන් අගතැන්පත් මොහුගේ සිරුර බලා පිළිබඳ සිත් ඇතිව එක් දෙවිඳුවක් බෝසතාණන් වහන්සේ පොළොබවමින්

අභුච්චා හිකබ්බි හිකඬු! නහි භුච්චාන හිකබ්බි,
භුච්චාන හිකඬු හිකබ්බසු මා තං කාලො උපච්චගා
යන මේ පළමු ගාථාව කීවාය.

මහණ! පස්කම් සුව නොවළඳ පිඬු සිඟන්තෙහිය. පස්කම් සැප වළඳ පසුව පිඬු පිණිස හැසිරිය යුතුයි. තරුණ කාලයෙහි පස්කම් සුව වළඳ මහලු කල පිඬු සිඟන්න. තරුණ කාලය නොඉක්මවන්න.

එහි, අභුච්චා හිකබ්බි හිකඬු යනු මහණ! නුඹ තරුණ කාලයෙහි ක්ලේශ කාම වශයෙන් (රාගයෙන්) කාම වස්තූන් නොවළඳම පිඬු පිණිස හැසිරෙන්නෙහි, නහි භුච්චාන හිකබ්බි යනු පස්කම් සුව වළඳ පිඬු පිණිස හැසිරිය යුතු නොවේද? ඔබ කම්සැප නොවිඳම පිඬු පිණිස හැසිරීමට එළඹියෙහිය. භුච්චාන හිකඬු හිකබ්බසු යනු මහණ! පළමුව තරුණ කාලයේ කම්සැප විඳින්න. එසේ කොට පසුව මහලුකල පිඬු පිණිස හැසිරන්න. මා තං කාලො උපච්චගාහි, මේ කම්සුව වළඳන තරුණ කාලයයි. එම කාලය නොඉක්මවන්න.

බෝසතාණන් වහන්සේ දෙවිඳුවගේ කථාව අසා තමන්ගේ අදහස්ද දක්වනු කැමැත්තේ

කාලං වොභං නජානාමි ජනෙනා කාලො නදීසසති
තසමීං අභුච්චා හිකබාමි මා මං කාලො උපච්චගා
යන දෙවන ගාථාව කීහ.

මම කාලය නොදනිමි. සැඟවුණු කාලය නොපෙනේ. එබැවින් කාමයන් අනුභව නොකොට පිඬු පිණිස හැසිරෙමි. මගේ තපස් කාලය නොඉක්මවේවා!

එහි කාලං වොහං න ජානාමී යනු වො යනු නිපාත මාත්‍රයකි. මම පුරුම වයසෙහි. (අවුරුදු 1-33) හෝ මධ්‍යම වයසෙහි (අවුරුදු 34-66) හෝ පශ්චිම වයසෙහි (අවුරුදු 67-100) හෝ මා විසින් මරණයට පත්විය යුතුයයි මෙසේ තමාගේ මරණ කාලය නොදනිමි.

අති පණ්ඩිත පුද්ගලයා විසින් ද,
ජීවිතං ව්‍යාධි කාලො ච දෙන නිකෙධපනං ගති
පඤ්ඤවතෙ ජීවලොකසමිං අනිමිත්තො න ඤායරෙ ති

මෙපමණ කලක් ජීවත් වෙමි. අසවල් රෝගයෙන් මිය යයි. පෙරවරු පස්වරු ආදී අසවල් කාලයේ මිය යයි. මළසිරුර අසවල් තැන දමයි. මියගොස් අසවල් තැන උපදියි යන මේ කරුණු පහ මේ ජීව ලෝකයෙහි තීරණය කළ නොහැකි හෙයින් අනිමිත්තය. දැනගත නොහැකියි.

ජනෙනා කාලො නදිසසති යනු ඒ නිසා අසවල් නම් වයස් කාලයේදී හෝ හේමන්ත (සීතල කාලය) ආදී සෘතු කාලයේ හෝ මවිසින් මරණයට පත්විය යුතුයයි මට ඒ වැසි ඇති කාලය නොපෙනේ. මනාකොට වැසි සිටියේ නොපැහැදිළිය. තසමා අභුක්වා හිකධාමී යනු ඒ කරුණෙන් කම්සුව නොවළඳම පිඬු සිගමි. මා වං කාලො උපවවගා යනු මා මහණදම් පුරණ කාලය ඉක්ම නොයේවා! මේ කාරණයෙන් ලාබාල කාලයේදීම පැවිදිව මහණදම් පුරමි.

දෙවිදුව බෝසතාණන් වහන්සේගේ වචනය අසා එහිම අතුරුදන් වූවාය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල දෙවිදුව ද මේ දෙවිදුවම වූවාය. මම ම එකල තාපසයා වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.2.8

සකුණෝසි ජාතකය

සෙණො බලසා පනමානො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් තම අදහස් අනුව සකුණෝවාද සූත්‍රය මුල්කරගෙන දේශනා කළ සේක.

එක්දිනක් බුදුරජාණන් වහන්සේ හික්කුන් අමතා මහණෙනි! සිය පියා ගිය මගෙහි යමින් ගොදුරු සොයවී යන මේ සංයුක්ත නිකායේ මහා වග්ගයෙහි සුත්‍රාන්තය දේශනා කරමින් තෙපි සිටිව්! පෙර තිරිසන්ගත සතුන් පවා සිය පියා ගිය මග හැර අස්ථානයේ හැසිරෙන්නාහු සතුරන්ගේ අතට පත්ව, තම නුවණින් උපාය කුසලතාවයෙන් සතුරන්ගේ අතින් මිදුනාහයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ කැටකුරුළු යෝනියේ ඉපදී සී සානවිට නඟුලට කැපී මතු වූ මැටි කැට ඇති තැන වාසය කෙළේය. හෙතෙම එක්දිනක් තමන්ට අයිති ප්‍රදේශයේ ගොදුරු ගැනීම හැර අනුන්ගේ සීමාවෙහි ගොදුරු ගන්නෙමැයි වනාන්තර කෙළවරට ගියේය. ඉක්බිති එහි ගොදුරු ගන්නා වූ උභ දැක උකුස්සියක් වහා පැමිණ අල්ලා ගත්තාය. උකුස්සිය විසින් ගෙනයනු ලබද්දී ඒ කැට කුරුල්ලා යම්බඳු වූ අපි අපට අයිති නැති ස්ථානයෙහි, අන් අයගේ කොටසෙහි හැසිරුණෙමුද ඒ අපිම මහා අවාසනාන්තයෝ වෙමු. මඳපින් ඇත්තෝ වෙමු. ඉදින් අද අපි අපට අයත් කොටසෙහි පියා ගිය මග අනුව හැසුරුනෙමු නම් මේ උකුස්සිය මෙවැනි මා සමග යුද කිරීමට (මා අල්ලා ගැනීමට) සුදුසු නොවන්නට ඉඩකිවුණි යනුවෙන් හඬන්නට විය.

එවිට උකුස්සිය 'හොඳයි, කැට කුරුල්ලාණෙනි, නුඹේ පියා නියම කළ සීමාව කුමක්ද? සීසාන විට නඟුලට කැපෙන මැටිකැට ඇති තැන අපේ සීමාවයි. ඉක්බිති ස්වකීය බලයෙහි උඩඟු නොවූ උකුස්සිය කැට කුරුල්ලාණෙනි, ඔබ යන්න. එහිදීත් ඔබට මගෙන් මිදීමක් නැතැයි කියා උභ මුදා හැරියාය. කැට කුරුල්ලා එහි ගොස් ලොකු මැටි පිඩැල්ලක් මත නැගී උකුස්සියනි, දැන් එවයි උකුස්සිය කැඳවමින් සියේය. උභ සිය බලයෙහි දැඩි වූයේ (දැඩි විශ්වාස ඇත්තේ) පියාපත් දෙකෙහි පිහිටා කැට කුරුල්ලා වෙත වේගයෙන් පැමිණියේය. කැට කුරුල්ලා මේ උකුස්සිය

බොහෝ සෙයින් මා වෙත පැමිණියේ යයි දැනගත් විට පෙරළී ඒ මැටි පිඩැල්ල අතරට රිංගා ගත්තේය. උකුස්සිය වේගය පාලනය කරගන්නට නොහැකිව ඒ මැටි පිඩැල්ලෙහිම පුච්ච ඇත ගන්නාය. මෙසේ උකුස්සිය බිඳුණු හදවතින් පිටතට නික්මුණු ඇස් ඇතිව මරණයට පත්වූවය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ අතීත කථාව ගෙනහැර දක්වා, මහණෙනි! මෙසේ නිරිසන්ගත සත්තු පවා නුසුදුසු තැන්වල හැසිරීමෙන් සතුරන් අතට පත්වෙති. ගොදුරු ගැනීමේදී තමන්ගේ පියා ගියමග පියා ගිය සීමාවේ හැසිරෙන්නේ නම් සතුරන් අතට පත් නොවෙත්. ඒ නිසා තෙපින් නුසුදුසු තැන් අනුන්ගේ සීමාවෙහි, නොහැසිරෙව්. මහණෙනි! අනුන්ගේ සීමාවෙහි හැසිරෙන තැනැත්තාට මරණයට ඉඩකඩක් ලබයි. මාරයා ආහාරයක් ලබයි. මහණෙනි, හික්කුට නුසුදුසු තැන අනුන්ගේ සීමාව කුමක්ද? මේ පංචකාම ගුණයයි. ඒ පහ මොනවාද? ඇසට අරමුණු වන රූපය, කතට අරමුණු වන ශබ්දය, නාසයට අරමුණු වන ගඳුසුවද, දිවට දැනෙන රසය, කයට දැනෙන ස්පර්ශය. මහණෙනි, මේ හික්කුට නුසුදුසු තැනයි. අනුන්ගේ සීමාවයි යනුවෙන් වදාරා බුදුටී

සෙණො බලසා පතමානො ලාප ගොවරයායිනං
සහසා අජ්ඣාපපනො මරණං තෙනුපාගමී
යන පළමු ගාථාව වදාළ සේක.

වේගයෙන් දිවෙන උකුස්සා සුදුසු තැන සිටියා වූ කිරිල්ල වෙතට වහා පැමිණියේය. ඒ සීඝ්‍ර ගමණින් මරණයට පැමිණියේය.

එහි, බලසා පතමානො යනු කැට කුරුල්ලා ගන්නෙමිසි බලයෙන්, ශක්තියෙන් වැඩෙන්නේ. අගොවරයායිනං යනු තමන්ගේ සීමාවෙන් නික්මී ගොදුරු පිණිස වනය කෙළවර සිටියේ. අජ්ජපපනො යනු පැමිණියේ. මරණං තෙනුපාගමී යනු එයින් මරණයට පැමිණියේය.

උකුස්සා මරණයට පැමිණිවිට කැට කුරුල්ලා එළියට අවුත් මවිසින් සතුරා පිටු දක්නා ලදැයි කියා උකුස්සාගේ පුච්ච මත සිට උදන් අනමින් සොහං නයෙන සමපනො පෙනතිකෙ ගොවරෙ රතො
අපෙන සත්තු මොදාමී සමපසසං අපථමත්තනො
යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

උපායෙන් යුක්ත වූ පියාගේ ගොදුරු සීමාවෙහි ඇලුණු පහ වූ සතුරා ඇති ඒ මම තමන්ට යහපතක් බලාපොරොත්තු වෙමින් සතුටු වෙමි.

එහි, නයෙන යනු උපායෙන්, අතතමනනනො යනු තමන්ගේ නිරෝගී බව නැමති අභිවෘද්ධියයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා සිව්සස් වදාරා ජාතක කරුවා නිමවා වදාළ සේක. ඒ සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර බොහෝ හිඤ්ඤ සෝවාන් ඵල ආදියට පැමිණියානුය. එකල උකුස්සා දෙව්දත් තෙර ය. කැට කුරුල්ලා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.2.9

අරක ජාතකය

යො වෙ මෙතෙතන විතෙතන යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් මෙත්ත සූත්‍රය මුල් කරගෙන දේශනා කළ සේක.

එක් සමයෙක්හි බුදුරජාණන් වහන්සේ හිඤ්ඤන් අමතා, මහණෙනි! ආදරයෙන් සෙවුනා ලද භාවිතා කරන ලද, බහුල වශයෙන් වඩනා ලද, යානාවක් මෙන් කරන ලද වස්තුවක් මෙන් කරන ලද, එළඹ සිටියා වූ, පුරුදු කරන ලද මොනවට පටන් ගන්නා ලද, මෙමුත්‍රී වේතො විමුත්තියගේ (මෙමුත්‍රී භාවනාවේ) ආනිසංස එකොළහක් කැමතිවිය යුතුයි. කවර එකොළසක්ද යත්,

1. සැපසේ නිදයි, 2. සැපසේ පුබුද්ධියි, 3. නපුරු සිහින නොදකියි,
4. මිනිසුන්ට ප්‍රිය වෙයි, 5. අමනුෂ්‍යයන්ට ප්‍රිය වෙයි, 6. දෙවියෝ රකිත්,
7. මෙමුත්‍රී භාවනාව වඩන පුද්ගලයාගේ සිරුරෙහි ගිනි හෝ විෂ හෝ ආයුධ හෝ නොවදියි, 8. වහා සිත සමාධිගත වෙයි. 9. මුහුණ පැහැපත් වෙයි, 10. සිහිමුලා නොවී කලුරිය කෙරෙයි, 11. රහත් ඵලය අවබෝධ කළ නොහැකි වීනම් බඹලොව උපදියි.

මහණෙනි, ආදරයෙන් සෙවුනා ලද -පෙ- මෙමිනි වේතෝ විමුක්තියගේ මේ එකොළොස් වැදෑරුම් ආනිසංස කැමතිවිය යුතුයි. මේ කරුණු එකොළසෙන් යුත් මෙමිනි භාවනාව වර්ණනාකොට වදාරා මහණෙනි! හික්කු ව විසින් සියලු සත්ත්වයන් කෙරෙහි සීමා වශයෙන් හා අසීමිත වශයෙන් මෙමිනිය වැඩිය යුතුය. හිතවතාට ද හිතවත්කම පැතිරවිය යුතුයි. අහිතවතාට හිතවත්කම පැතිරවිය යුතුයි. මධ්‍යස්ථ තැනැත්තාටද හිතවත්කම පැතිරවිය යුතුයි. මෙසේ සියලු සත්ත්වයන් කෙරෙහි සීමා ඇතුව හා සීමා නැතුව හෝ මෙමිනිය වැඩිය යුතුයි. ඒ වාගේම කරුණාව මුදිතාව උපේක්ෂාව වැඩිය යුතුයි. සිව්බල විහරණයෙහිම ක්‍රියාකළ යුත්තේමය. මෙසේ මෙමිනි භාවනාව වඩමින් මාර්ගයක් හෝ ඵලයක් හෝ නොලැබුවත් බලිලොව උපදින්නෝය. පුරාණයේ නුවණ ඇති අයද සත්වසක් මෙමිනි භාවනාව වඩා සංවට්ට විවට්ට කල්ප හතක් බලිලොවෙහිම විසුවාහුයයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

අතීතයේ එක් කල්පයක බෝසතාණන් වහන්සේ එක් බමුණු කුලයක ඉපදී වැඩිවියට පත්වුවාහු කම්සැප හැරදමා තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව සිව්බල විහරණ ලැබූ 'අරක' නම් ශාස්තෘවරයා වී හිමවත් ප්‍රදේශයේ වාසය කළ සේක. එතුමාට මහත් පිරිවරක් සිටියේය. හෙතෙම වනාහි සෘෂි සමූහයට ඔවදන් දෙමින් පැවිද්දන් විසින් සියලු සත්ත්වයන් කෙරෙහි මෙමිනි භාවනාව වැඩිය යුතුයි. කරුණා භාවනාවද, මුදිතා භාවනාවද, උපේක්ෂා භාවනාවද වැඩිය යුත්තාහ. අර්පණා ධ්‍යානයට පත් මේ මෙමිනි සිත බලිලොව උපත සාදා දෙන්නේ යයි මෙමිනි භාවනාවේ අනුසස් ප්‍රකාශ කරන්නේ

යො වෙ මෙතෙනන විතෙනන සබබලොකානුකමපති
 උදධං අධො ව තිරියඤ්ච අප්පමාණෙන සබබසො

අප්පමාණං හිතං විතතං පරිපුණණං සුභාවිතං
 යං පමාණකතං කමමං න තං තත්‍රාවසිසසති
 යන මේ ගාථා කීවේය.

යමෙක් ඒකාන්තයෙන්ම අප්‍රමාණ වූ මෙත් සිහින් උඩින් ද යටින්ද සරසින්ද සර්ව ප්‍රකාරයෙන් සියලු ලෝවැසියන් කෙරෙහි අනුකම්පා කෙරේද,

පිරිපුන්, මනාව වැඩු අප්‍රමාණ කොට සියලු සතුන් වෙත වැඩු මෙෙත්‍රී ධ්‍යාන එකක් වේද ප්‍රමාණකොට කරන ලද යම් කාමාවචර කර්මයක් වේද ඒ කාමාවචර කර්මය ඒ ධ්‍යාන සිතෙහි (රූපාවචර කර්මය තුළ (විපාකදීම් වශයෙන්) ඉතිරි නොවේ.

එහි, යො වෙ මෙතෙතන විතෙතන සබ්බලොකානුකම්පති යනු ක්‍ෂත්‍රිය ආදීන් කෙරෙහි හෝ මහණ බමුණන් කෙරෙහි හෝ යම් කිසිවෙක් අර්පණා ධ්‍යානයට පැමිණි මෙෙත්‍රී සිතින් සියලු සත්ත්ව ලෝකයට අනුකම්පා කරයි යනු පොළොවේ සිට නේවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන බ්‍රහ්මලොව දක්වා, අධො යනු පොළොවෙන් යට උසුපත් (උස්සද) මහානිර්වය දක්වාද, තිරියං යනු මිනිස් ලොවෙහිද යම් පමණ සත්වලවල් ඇත්ද ඒ සියලු තන්හි උපන්නා වූ සියලු සත්ත්වයෝ ද්වේෂ නැත්තෝ වෙත්වා, දොමිතස් නැත්තෝ වෙත්වා. උච්චුරු (දුක්) නැත්තෝ වෙත්වා සැපවත් ජීවිත පරිහරණය කරත්වායි කියා මෙසේ වඩනා ලද මෙෙත්‍රී සිතින් යන අර්ථයි.

අප්‍රමාණෙන යනු අපමණ සත්ත්වයන් පිළිබඳ අපමණ අරමුණු ඇති බැවින් අප්‍රමාණෙන. සබ්බසො යනු සියලු ආකාරයෙන් උඩ, යට, සරස වශයෙන්, මෙසේ සියලු සුගති දුගති වශයෙන්ය යන අර්ථයි. අප්‍රමාණං හිතං විතතං යනු අප්‍රමාණ කොට වඩනා ලද සියලු සත්ත්වයන් කෙරෙහි හිතවත් වූ සිත. පරිපුණණං යනු පිරිපුන්. සුභාවිතං යනු මනාව වඩනා ලද මේ අර්පණා (ධ්‍යාන) සිතට නමකි. මේ නම යං පමාණකතං කමමං යනු යම්බඳු අප්‍රමාණ අප්‍රමාණාරම්භනයයි. මෙසේ අරමුණු තුනක් වශයෙන්ද වසීභාවයට පැමිණීම් වශයෙන්ද සිහිකොට කළ ස්වල්ප වූ කාමාවචර කර්මයයි.

න තං තත්‍රාවසිසසති යනු ඒ කාමාවචර නම් වූ කුඩා කර්මය අප්‍රමාණ සිත යන සංඛ්‍යාවට ගිය රූපාවචර කර්මය ඇතුළෙහි ඉතිරි නොවේ. මහජල පාරකින් වැසීගිය සුළු වතුරක් මහජල පහර ඇතුළෙහිම පැතිර යයි. ඒ සුළු වතුරට මහජලපාර යටපත් කළ නොහැකිය. මහජල පාර තුළ සුළුවතුර ඉතිරිවීමක් නොවන අතර මහජල පහරම සුළුවතුර යටපත් කරගෙන සිටියි.

එසේම ස්වල්ප වූ කාමාවචර කුශලය ඒ මහග්ගත කර්මය ඇතුළෙහි

විපාකදීම ඉඩක් නොලැබීම නිසා ඉතිරි නොවෙයි. කාමාවචර කර්මයට විපාක දීමට ඉඩක් නැත. මහග්ගත කර්මයම කාමාවචර කර්මය යටපත්කොට විපාක දෙයි.

(මෙහි අදහස මෙයයි: යම් පුද්ගලයෙක් මුලදී කාමාවචර කර්මයක් කරයි. පසුව රූපාවචර ධ්‍යානයක් ලබයි. රූපාවචර ධ්‍යානයෙන් නොපිරිහී මිසයන පුද්ගලයාට විපාක දීමට ඉදිරිපත් වන්නේ රූපාවචර කර්මයයි. කාමාවචර කර්මයට ඒ අවස්ථාව ලබාගත නොහැකිය.)

මෙසේ බෝසතාණන් වහන්සේ අතවැසියන්ට මෙමිත්‍රී භාවනාවේ අනුසස් කියා නොපිරිහුණු ධ්‍යාන ඇත්තේ බඹලොව ඉපිද සංවර්ත විවර්ත කල්ප හතක් මේ ලෝකයට නොපැමිණි සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක.

එකල තවුස් පිරිස මේ බුදුපිරිස වූහ. අරක ශාස්තෘවරයා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.2.10

කකණ්ඨක ජාතකය

නායං පුරෙ ධනමති යන මේ කකණ්ඨක ජාතකය මහා උම්මග්ග ජාතකයේ මතු සඳහන් වන්නේය.

දෙවැනි සන්ථව වර්ගය නිමියේය.

2.3.1

කලාණ ධම්ම ජාතකය

කලාණ ධම්ම යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරනසේක් එක්තරා බිහිරි නැන්දා කෙනෙකු මුල් කරගෙන දේශනා කළ සේක.

සැවැත්නුවර සැදැහැති ප්‍රසන්න, තෙරුවන් සරණගිය පන්සිල් රකින එක් කෙළෙඹි පුත්‍රයෙක් (විවාහකයෙක්) විසීය. හෙතෙම එක්දිනක් ගිතෙල් ආදී බොහෝ බෙහෙත් ද, මල්, සුවඳ වර්ග වස්ත්‍රාදිය ද රැගෙන ජේතවනාරාමයෙහි බුදුරජාණන් වහන්සේ සමීපයේ බණ අසන්නෙමිසි එහි ගියේය. ඔහු එහි ගිය අවස්ථාවෙහි නැන්දා කන බොන දෑ රැගෙන දුවණිය දකිනු කැමැත්තී දුවගේ ගෙට ගියාය. ඇ (නැන්දා) ද ටිකක් බිහිරි ස්වභාවයෙන් යුක්ත වෙයි. නැන්දා දුව සමග ආහාර අනුභව කොට පසුව ඇතිවන බත්මතය දුරු කරමින් අනතුරුව දුවගෙන් විවාළාය. කිම දරුව! නුඹේ සැමියා සකුටින් වාද විවාද නොකරමින් ප්‍රියමනාප ලෙස වාසය කරයිද? අම්මේ! මොනවා කියනවද? නුඹේ බැණා යම්බඳු සීලයෙන් හා ගතිපැවතුම්වලින් යුක්ත ද එබඳු පැවිද්දෙක් පවා දුර්ලභයි. ඒ උපාසිකාව දුවගේ වචනය හරි හැටියට තේරුම් නොගෙන පැවිද්දෙක් යන වචනය පමණක් ගෙන දුවේ! කුමක් නිසා නුඹේ සැමියා පැවිදි වූයේදැයි මහත් සෝභාවක් කළාය. එය අසා ගෙදර සියලු දෙනා අපේ කෙළඹි පුත්‍රයා පැවිද්දෙකැයි කැගැසූහ. ඔවුන්ගේ සෝභාව අසා නිවස අසලින් සංචාරය කරන්නෝ ඒ කුමක්ද මේ නිවසෙහි කෙළඹි පුත්‍රයා වනාහි පැවිද්දෙක්දැයි විවාළාහුය.

ඒ කෙළඹි පුත්‍රයාද බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය අසා විහාරයෙන් නික්මී නුවරට පිවිසියේය. ඉක්බිති එක් පුරුෂයෙක් අතරමගදී ඔහු දැක යහලුව! ඔබ පැවිදි වූවෙහියයි නුඹේ ගෙදර අඹුදරුවෝද සෙසු සේවක ජනයාද හඬනිසි කීවේය. ඉක්බිති ඔහුට මේ අදහස ඇතිවීය. මොහු මා පැවිදි නොවීම පැවිද්දෙක් යයි කියයි. මට ඇතිවූ මේ කිතුගොස අතුරුදහන් කර නොගත යුතුයි. අදම මම පැවිදිවීමට වටී යයි එතැනින්ම ආපසු හැරී බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත ගොස් සිටිවිට, උපාසකයා දැන්ම බුද්ධ උපස්ථානය කොට ගොස් දැන්ම ආපසු ආවේ කුමක් නිසාදැයි කී

කල්හි ඒ කාරණය පවසා ස්වාමීනි! කීර්ති නාමයක් ඇතිවූ විට එය අතුරුදහන් කරගැනීම නොවටීයි. ඒ නිසා පැවිදි වෙනු කැමතිව ආවෙමිසි කීවේය. හෙතෙම පැවිදි උපසම්පදාව ලබා මනාව පිළිවෙත් පුරන්නේ නොබෝ දිනකින්ම රහත් බවට පැමිණියේය.

මේ කරුණ හික්කුන් වහන්සේලා අතර ප්‍රකට විය. දිනක් හික්කුහු දම් සභාවේදී මේ සිද්ධිය මතු කළාහුය. ඇවැත්නි! අසවල් කෙළඹි පුත්‍රයා උපන්නා වූ කිතුගොස අතුරුදහන් කර නොගත යුතුයයි කියා පැවිදිව දැන් රහත් බවට පැමිණ සිටියි. එහි වැඩමකළ බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි, මා එන්නට පෙර මෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විමසා මෙනම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි මහණෙනි! පැරණි පඬිවරයෝ පවා උපන්නා වූ කිතුගොස විනාශ කිරීමට නොවටීයයි සිතා පැවිදි වූවාහුයයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

අතීතයෙහි බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ සිටුකුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්වූයේ පියාගේ ඇවැමෙන් සිටු තනතුරට පැමිණියහ. ඔහු දිනක් සිටු ගෙදරින් නික්මී රාජ්‍ය සේවයට ගියේය. ඉක්බිති මොහුගේ නැන්දා දියණිය බලන්නෙමිසි ඇගේ ගෙදර ගියාය. ඇය ටිකක් බිහිරි ස්වභාවයක් ඇත්තිය යනාදී සියල්ල වර්තමාන කථාවට සමානයි. ඔහු වනාහි රාජ්‍ය සේවය නිමවා තමන්ගේ නිවස එතු දැක එක් පුරුෂයෙක් නුඹ වනාහි පැවිදි වියයි නුඹගේ ගෙදර මහත් වැළපීමක් පවතියයි කීවේය. බෝසතාණන් වහන්සේ උපන්නා වූ කීර්ති සෝභාව අතුරුදහන් කරන්න නොවටී යයි එතැනින්ම ආපසු හැරී රජු සම්පයට ගොස් සිටියේය. මහ සිටුකුමනි! දැන්ම ගොස් ආපසු ආවේ ඇයිදැයි කී කල්හි දේවයන් වහන්ස! ගෙදර ජනයා වනාහි මා පැවිදි නොවීම පැවිද්දෙක් යයි කියා වැළපෙති. උපන්නා වූ කිතුගොස අතුරුදහන් නොකළ යුතුයි මම පැවිදි වන්නෙමි. මගේ පැවිද්දට අවසර දෙනු මැනවිසි මේ කරුණු ප්‍රකාශ කරමින්

කල්‍යාණ ධම්මොති යදා ජනිඤ
 ලොකෙ සමඤ්ඤා අනුපාපුණාති
 තසමා න හියෙඨ නරො සපඤ්ඤා
 හිරියාපි සනෙතා ධුරමාදියනති

සායං සමඤ්ඤා ඉධ මජ්ජ පතතා
 කලාණ ධර්මොති ජනිඤ්? ලොකෙ
 තාහං සමෙකධං ඉධ පබ්බජ්ජසං
 නහි මජ්ඣී ඡන්දො ඉධ කාමභොගෙ
 යන මේ ගාථා කීහ.

1. රජතුමනි! ලෝකයෙහි යම්කලෙක (යමෙකු ගැන මේ තැනැත්තා) කලාණ ධර්ම ඇත්තෙකැයි සම්මතයට පැමිණියේද, නුවණ ඇති මනුෂ්‍ය තෙමේ ඒ (තමාට ලැබුණු) සොඳුරු බව නොපිරිහෙළයි. ලජ්ජාවෙන් යුත් සත්පුරුෂයෝ පැවිද්ද ලබා ගනිත්.

2. නිරිඳුනි! මේ ලෝකයෙහි කලාණ ධර්මයයි යමක් ඇත්තේද ඒ මේ ප්‍රඥප්තිය (හොඳනම) මවිසින් අද ලබන ලදී. ඒ ප්‍රඥප්තිය මම ලබන්නෙමි. පැවිදි වන්නෙමි. කම්සැප කෙරෙහි කැමැත්තක් නැත.

එහි, කලාණ ධර්මො යනු යහපත් ධර්මයයි. සමඤ්ඤං අනුපාපුණාහී යනු යම්කලෙක සිල්වතා කලාණ ධර්ම ඇති පැවිද්දෙකැයි යන යෙදෙන මේ පැණවිම් ව්‍යවහාරයට පැමිණෙයිද, තසමා නහියෙඨ යනු එහෙයින් පැවිද්දෙන් නොපිරිහෙයි. හිරියාපි සනෙතා ධුර මාදියනහි යනු මහරජ! සත්පුරුෂයෝ නම් ආධ්‍යාත්මයෙන් මතු වූ ලජ්ජාවෙන්ද බාහිර වශයෙන් හටගත් බියෙන්ද යුක්ත වූ මේ පැවිදි ධුරය ගනියි.

ඉධ මජ්ජ යනු මෙහි මා විසින් අද, තාහං සමෙකධං යනු ඒ මම ගුණ වශයෙන් ලබන ලද පැවිද්ද නුවණින් මෙනෙහි කරන්නේ, බලන්නේ, නහි මජ්ඣී ඡන්දො යනු මට ඡන්දරාගය, කැමැත්ත නැත. ඉධ කාම භොගෙ යනු මේ ලෝකයෙහි ක්ලේශ කාම, වස්තු කාමයන් පරිභෝග කිරීමයි.

බෝසතාණන් වහන්සේ මෙසේ කියා රජු ලවා පැවිද්දට අවසර ලබාගෙන හිමවත් පෙදෙසට ගොස් තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව අභිඤ්ඤා, සමාපත්තිද උපදවාගෙන බලිලොව උපන් සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල රජතුමා නම් ආනන්දය. බරණැස් සිටුවුමා වනාහි ලොච්ඡුරා බුදු වූ මම ම වූවෙහි යි වදාළහ.

2.3.2

දද්දර ජාතකය

කොනු සදෙන යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරායෙහි වැඩවාසය කරනසේක් කෝකාලික හික්කුච මුල් කරගෙන වදාළ සේක.

ඒ කාලයෙහි බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇති හික්කුහු, රතු සිරියල් තලාවක නාදකරන තරුණ සිංහයන් මෙන් අහස් ගඟට බසින්නාක් මෙන් සංඝයා වැද දහම්කොටස කියත්. ඒ හික්කුන් දහම් කොටස කියන කල්හි කෝකාලික හික්කුච තමාගේ නුවණ හිස් බව නොදැනම මම ද දහම් කොටස කියන්නෙමියි හික්කුන් අතරට ගමිණ අපට දහම් කොටස කීමට අවස්ථාවක් ලබා නොදෙති. ඉදින් අපටත් අවස්ථාවක් ලබාදෙන්නාහු නම් අපින් කියන්නෙමුයි හික්කු සංඝයාගේ නම ඉදිරිපත් නොකරම ඒ ඒ තැන කියමින් ඇවිදීයි. උන්වහන්සේගේ ඒ කථාව හික්කු සංඝයා අතරෙහි ප්‍රකට විය. හික්කුහු පළමුකොටම කෝකාලික හික්කුච විමසන්නෙමුයි යන හැඟීමෙන් "ඇවැත්නි! කෝකාලික, අද සංඝයාට ධම්මපද දේශනාව සිදු කරන්නයි කීහ. කෝකාලික ද තමන්ගේ බලය නොදැනම යහපතැයි පිළිගෙන අද ධම්මපද කියන්නෙමියි තමන්ට යෝග්‍ය කැඳ වැළඳුවේය. කැවිලි වැළඳුවේය. යෝග්‍ය එළවලුවලින් දන් වැළඳුවේය. හිරු බැස ගිය පසු බණ ඇසීමට මේ කාලයයි සෝෂා කළ (දැන්වූ) කල්හි හික්කු සංඝයා රැස්වූහ. කෝකාලික හික්කුච කටු කරඬු මල්පැහැය ඇති කහවකක් ඇදගෙන කිණිහිරි මල් පැහැති සිවුරක් පොරවාගෙන සංඝයා මැදට පිවිස තෙරුන් වහන්සේලාට වැද, සරසන ලද රුවන් මණ්ඩපයෙහි පනවන ලද උතුම් ධර්මාසනය නැග සරසන ලද විජිනිපත ගෙන ධම්මපද දේශනා කරන්නෙමියි හිඳ ගත්තේය. එකෙණෙහි උන්වහන්සේගේ ශරීරයෙන් දහඩිය ගැලුවේය. ලජ්ජාවට පත්විය.

පළමු ගාථාවෙහි පළමු පදය දේශනාකොට ඊළඟ පදය නොදුටුවේය. සිහිනොවීය. හෙතෙම වෙවුලමින් ධර්ම ආසනයෙන් බැස ලජ්ජාවෙන් සංඝයා මධ්‍යයෙන් බැහැරව තමන්ගේ පන්සලට වැඩියේය. වෙනත් බහුග්‍රහ හික්කුචක් ධර්මාසනාරූඪව ධම්මපද ගාථා වදාළ සේක. එතැන් පටන් හික්කුහු කෝකාලික හික්කුචගේ හිස් බව දැන ගත්තාහුය. ඉක්බිති එක්දිනක් හික්කුහු දම්සභාවෙහිදී ඇවැත්නි! කෝකාලික හික්කුචගේ

හිස්බව පළමුව දැනගැනීමට අපහසු විය. දැන් වනාහි මේ තෙමේ තමන්ම වහසි බැණ (නාදකොට) ප්‍රකට කෙළේය යන කථාව මතු කළාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමකොට මහණෙනි! මා එන්නට පෙර නුඹලා මෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විමසා කෝකාලිකගේ සිද්ධිය පිළිබඳව යයි කී කල්හි, මහණෙනි! කෝකාලික නාදකොට හෙවත් පුරසාරම් කියා ප්‍රකට වූයේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් නාදකොට ප්‍රකට වූයේ යයි වදාරා අතීත කතාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජු කරන කල්හි බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ හිමාලය වන පෙදෙසේ සිංහ යෝනියෙහි ඉපිද බොහෝ සිංහයන්ගේ රජා විය. හෙතෙම නොයෙක් සිංහයන් පිරිවරාගෙන රිදී ගුහාවක වාසය කරයි. ඒ අසල එක්තරා ගුහාවක එක් හිවලෙක්ද වාසය කරයි. ඉක්බිති දිනක් වැස්ස වැස නතර වූවාට පසු සියලු සිංහයෝ සිංහ රජුගේ ගුහා දොරටුව ළඟට රැස්වී සිංහනාද පවත්වමින් ඔවුන්ගේ ක්‍රීඩා කළාහුය. ඔවුන් එසේ නාදකොට සෙල්ලම් කරන අවස්ථාවේ ඒ හිවලාද නාද කෙළේය. සිංහයෝ හිවලාගේ හඬ අසා මේ හිවලාත් අප සමග නාද කරන්නේ යයි ලජ්ජාවට පත්ව නිහඬ වූහ. සිංහයන් නිහඬ වූ කල්හි බෝසත් සිංහයාගේ පුත් වූ සිංහ පෝතකයා, පියාණෙනි! මේ සිංහයෝ නාද පවත්වමින් සිංහ ක්‍රීඩා කරමින් සිටියදී එකකුගේ හඬ අසා ලජ්ජාවෙන් නිහඬ වූහ. තමන්ගේ හඬින් තමා කවුරුන්දැයි දන්වා සිටින මොහු කවරෙක්දැයි පියාගෙන් විමසන්නේ

කොනු සඳොන මහතා අභිනාදෙති දද්දරං
 කිං සීහා නප්පට්තඤ්ඤානි කොනාමෙසො මීගාධිභු
 යන පළමු ගාථාව කීවේය.

මෘගරාජයා! මේ රිදී පර්වතය මහත් ශබ්දයෙන් ගුගුරුවන්නේය. කවරෙක්ද? කවර හෙයින් සිංහයෝ පිළිතුරු නාද නොකෙරෙත්ද? මේ තෙමේ කිනම් ඇත්තෙක්ද?

එහි, අභිනාදෙති දද්දරං යනු දද්දර පර්වතය එකම නාදයක් කරයි. මීගාධිභු යනු පියා අමතයි. මේ එහි අර්ථයයි. සිංහයන්ගේ අධිපතිතුමනි, සිංහ ප්‍රධානියා! සිංහ රජුනි! ඒ කවරෙක්දැයි නුඹෙන් විමසමි.

ඉක්බිති ඔහුගේ වචනය අසා පියා

අධමො මීගජාතානං සිගාලො තාක වසසති
ජාතිමසස ජ්ගුවජනතා තුණහී සිහා සමච්ඡරෙ
යන ගාථාව කීවේය.

දරුව! මෘග ජාතීන්ට අධම වූ හිවලා හඬයි. මොහුගේ වර්ගය පිළිකුල් කරමින් සිංහයෝ නිහඬව සිටිත්.

එහි, සමච්ඡරෙ යනු සං යනු උපසර්ග මාත්‍රයකි. නැවතී සිටිත් යන අර්ථයි. තුණහී අව්ජනනී, නිහඬව හිඳිත් යයි කියන ලද්දේ වෙයි. පොත්වල වනාහි සමච්ඡරෙති යනුවෙන් ලියත්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි! කෝකාලික තමන්ගේ නාදයෙන් තමන් ප්‍රකට කෙළේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් ප්‍රකට කෙළේ යයි මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල හිවලා නම් මේ කෝකාලිකය. සිංහ පෝතකයා නම් රාහුලය. සිංහ රජ වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.3.3

මක්කට ජාතකය

තාත! මාණවකො එසො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා කුහක (නැති ගුණ පෙන්වන) හික්ෂුවක මුල් කරගෙන දේශනා කළ සේක.

කථා පුවත ප්‍රකීර්ණක නිපාතයෙහි උද්දාල ජාතකයෙහි මතු සඳහන් වන්නේය. එකල්හි වනාහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහණෙනි! මේ හික්ෂුව කුහකයෙක් වූයේ දැන් පමණක් නොව, පෙරත් වඳුරෙකු වී ගිනි නිසා කුහක කම් කෙළේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදක් රජු රජකරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ එක්තරා කසීමගක බමුණු කුලයක ඉපදී වැඩිවියට පත්ව තක්සලා නුවරින් ශිල්ප ඉගෙන ගෙන අවුත් ගෘහ ජීවිතයට පිවිසි සේක. ඉක්බිති ඔහුගේ බැමිණිය එක් පුතෙකු බිහිකර පුතා දුවපැන ඇවිදින කාලයේදීම මව මිය ගියාය. බෝසතාණන් වහන්සේ ඇගේ අවමඟුල් කටයුතු සිදුකර දැන් මට ගිහිගෙයි වාසය කිරීමෙන් ඇති ඵලය කුමක්ද? පැවිදි වන්නෙමියි සිතා හඬා වැටෙන නෑ මිතුරු කැල හැර දමා තම පුතා රැගෙන හිමාල වනයට පිවිස තවුස් පැවිදිව එහි වන මුල්, පළතුරු ආහාරය ගනිමින් වාසය කෙළේය. හෙතෙම එක්දිනක් වැසි කාලයක වැසි වසිද්දී අරටු සහිත දර දල්වා ගිනි තපිමින් ලෑල්ලෙහි නිදාගත්තේය. මොහුගේ පුත් තාපස කුමරා පා සම්භාහනය කරමින් හුන්නේය. ඉක්බිති එක් වන වදුරෙක් සීතලෙන් පෙළෙමින් තවුසාගේ අසපුවේ ඒ ගිනිගොඩ දැක ඉදින් මෙහි පිවිසෙන්නෙමි නම් වදුරෙක් වදුරෙක් යයි කියා මට තලා නෙරපයි. ගිනි තපින්න නොලබන්නෙමි. දැන් මට කිසියම් උපායක් ඇත. තවුස් වෙස් ගෙන කුහකකම පෙන්වා පිවිසෙන්නෙමියි සිතා මියගිය එක් තවුසෙකුගේ වැහැරී සිටුරු ඇඳගෙන පසුදා පැසද (කුඩය) පළතුරු තෙළන කෙක්කද ගෙන අසපු දොරටුව අසල ඒ තල්ගසක් ඇසුරුකොට ගුලිවී සිටියේය. තවුස් කුමරා දැක වදුරෙකු බව නොදන්නේ එක් මහලු තවුසෙකු සීතලෙන් පෙළෙන්නේ ගිනි තපින්න එන්නට ඇතැයි තවුසාට කථාකොට මොහු පන්සල තුළට කැඳවා ගිනි තපින්නට සලස්වන්නෙමියි සිතා පියා අමතන්නේ

තාත මාණවකො එසො තාලමූලං අපසසිනො
 අගාර කඤ්චිදං අතී හඤ් දෙමසස ගාරකං
 යන පළමු ගාථාව කීවේය.

පියාණෙනි! මේ මානවකයා තල්ගස මූල ඇසුරු කොට සිටී. මේ ගෙයද ඉඩ ඇත. එබැවින් මොහුට අපගේ ගෙය ඉඩ දෙමු.

එහි, මාණවකො එසො යනු සත්ත්වයෙකුට නමකි. එහෙයින් පියාණෙනි! එක් තරුණ සත්ත්වයෙකි. එක් තවුසෙක් යයි ප්‍රකට කරයි. තාල මූලං අපසසිනො යනු තල්ගසක් ඇසුරුකොට සිටියේය. අගාරකඤ්චිදං අතී යනු අපගේ මේ පැවිදි ගෙයද ඇත. පන්සල සඳහා කියයි. හඤ් යනු පරිත්‍යාග කිරීම් අර්ථයෙහි නිපාතයකි. දෙමසසගාරකං යනු මොහුට එකත්පසෙක විසීම පිණිස ගෙය දෙමු.

බෝසතාණන් වහන්සේ පුතාගේ කීම අසා නැගිට අසපු දොරටුවෙහි සිට බලන්නේ ඔහුගේ වානර භාවය දැන දරුව! මිනිසුන්ට නම් මෙබඳු මුහුණක් නැත. මොහු වදුරෙක්. ඒ නිසා මොහු නොකැඳවිය යුතුයි කියා

මා බො තං තාත! පකෙකාසී දුසෙය්‍ය නොඅගාරකං
නෙතා දිසං මුඛං හොති බ්‍රාහ්මණස්ස සුසීලනො
යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

දරුව! මොහු නොකැඳව. අපේ ගෙය අපිරිසිදු කරන්නේය.
සුසිල්වත් බමුණෙකුගේ මුහුණ මෙබඳු නොවේ.

එහි, දුසෙය්‍ය නො අගාරකං යනු මොහු මෙහි ඇතුල් වූවොත් මහන්සියෙන් තනාගත් මේ පන්සල ගින්නෙන් හෝ දවාලන්නේය. මල මුත්‍රා කිරීමෙන් හෝ අපවිත්‍ර කරන්නේය. නෙතාදිසං යනු සිල්වත් බමුණෙකුගේ මුහුණ මෙබඳු නොවේ. මොහු වදුරෙක් යයි කියා බෝසතාණන් වහන්සේ එක් ගිනිපෙනෙල්ලක් ගෙන මෙහි සිටින්නේ කුමටදැයි දමා ගසා උග පලවා හැරියේය. වදුරා වැහැරී සිවුරු ඉවත දා ගසකට නැග කැලෑ පෙදෙසට පිවිසියේය. බෝසතාණන් වහන්සේ සිව්බඹ විහරණ වඩා බඹලොව උපන්නේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ජාතක දේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එදා වදුරුව උපන්නේ මේ කුහක හිඤ්චයි. තවුස් කුමරා රාහුලය. තවුසා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.3.4

දුබ්භිය මක්කට ජාතකය

අදමහ තෙ වාරි බහුකරුපං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ වේළවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් දෙව්දත් තෙරුන් වහන්සේ අරබයා වදාළ සේක. එක්දිනක් දම් සභාවෙහි හිඤ්ඤන් වහන්සේලා දෙව්දත්

තෙරුන්ගේ කෙළෙහිගුණ නොදත්ක, මිත්‍රදෝහි භාවය කියමින් හුන්නාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ, මහණෙනි! දේවදත්ත අකාතඥ මිත්‍රදෝහි වූයේ දැන් පමණක් නොවෙයි. පෙරත් මෙබදු ස්වභාව වූයේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යට්ඨිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ කසී රට එක්තරා ගක බමුණු කුලයක ඉපද වැඩිවියට පැමිණියාහු ගෘහ ජීවිතයට පත්වූහ. එකල වනාහි කසී රටෙහි මහමග අසල තිරිසනුන්ට බැසිය නොහැකි එක් ගැඹුරු ලීඳක් ඇත. මගට පිවිසෙන පිං කැමති අය දිග ලණුවක් යෙදූ කලයකින් වතුර ඇඳ එක් ඔරුවකට පුරවා තිරිසන්ගත සතුන්ට වතුර බොන්නට දෙති. එහි භාත්පස මහ වනයක් ඇත. එහි බොහෝ වදුරෝ වාසය කරත්. ඉක්බිති ඒ මාර්ගයෙහි දෙතුන්දිනක් මිනිස් සංචාරය නතර විය. තිරිසන් සත්තු ජලය නොලැබූහ. පිපාසයෙන් පෙළුණු එක් වදුරෙක් ජලය සොයමින් ලීඳ සමීපයෙහි හැසිරෙයි. බෝසතාණන් වහන්සේ කිසියම් කටයුත්තක් සඳහා ඒ මගට පිවිස එහි යන්නාහු පැන් පිරිසිදුකර පානයකොට අත් පා සෝදාගෙන සිටින විට ඒ වදුරා දුටු සේක. ඉක්බිති වදුරාට දිය පිපාස බව දැන පැන් ඇඳ ඔරුවෙහි දමා දුන් සේක. පැන් දී විඩා සංසිඳුවා ගැනීම සඳහා එක් ගසක් මුල නිදා ගත්තේය. වදුරා පැන් බී නුදුරෙහි හිඳගෙන විහිලු කරමින් බෝසතාණන් වහන්සේට පීඩා කරවීය. බෝසතාණන් වහන්සේ වදුරාගේ ඒ ක්‍රියාව දැක එම්බල දුෂ්ඨ වානරය! පිපාසයෙන් ක්ලාන්ත වූ තට මම බොහෝ පැන් දුන්නෙමි. දැන් නුඹ මට මුඛ විකාර, විහිලු කරන්නෙහිද? අහෝ පව්ටාට කළ උපකාරය නිරර්ථක යයි කියා

අදමහ තෙ වාරි බහුතරූපං
සමමාහිතතකසස පිපාසිතසස
සොදානි පීඨාන කිකිං කරොසි
අසංගමො පාපජනෙන සෙයොහා
යන පළමු ගාථාව කී සේක.

"හිරු රැසින් තැවී පිපාසිත වූ නුඹට බොහෝ ජලය දුන්නෙමි. ඒ නුඹ ජලය බී දැන් කිං කිං වදුරු හඬ කරන්නෙහිය. පාප ජනයන් හා එක් නොවීම ශ්‍රේෂ්ඨයි."

එහි, සොදානි පීඨානන කිකිං කරොසි යනු ඒ නුඹ දැන් මා විසින් දෙන ලද පැන් බී මුඛ විකාර කරමින් කිකි යන ශබ්ද කරන්නෙහිද? අසංගමො පාප ජනෙන සෙයොෆා යනු පවිකාරයා සමග එක්වීම උතුම් නොවේ. එක් නොවීම ශ්‍රේෂ්ඨයි.

ඒ අසා මිත්‍රද්‍රෝහී වඳුරා මෙපමණකින්ම ඒ ක්‍රියාව නිමවී යයි නුඹ සිතුවෙහිද? දැන් නුඹේ හිසෙහි වර්වස හෙළා යන්නෙමියි කියා

කො තෙ සුතො වා දිට්ඨො වා සීලවා නාම මකකටො
ඉදානි බො තං උභවච අසමාක ධම්මතං
යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

"කවර නම් වඳුරෙක් සිල්වතැයි තා විසින් අසන ලදද?
දක්නා ලදද? දැන් තා හිස මතට වර්වස් හෙළා කිලිටි කෙරෙමි.
එය වඳුරන් වැනි අපේ ධර්මතායයි."

මේ එහි කෙටි අරුතයි. එම්බා බමුණ! මකකටො වඳුරා කළගුණ දන්නේ ආචාර සම්පන්න වූයේ. සීලවා නාම සිල්වත්කම් ඇත්තේයයි නුඹ විසින් කොහිදී සුතො වා දිට්ඨො වා අසා හෝ දැක හෝ තිබේද? ඉදානි බො දැන් මම, තං උභවච නුඹේ හිසෙහි වර්වස් කොට යන්නෙමි. අසමාකං අප වඳුරන්ගේ, එසා ධම්මතා උදව් කළ කෙනාගේ හිසෙහි වර්වස් කළ යුතුය යන්න මේ ජන්ම ගතියයි.

ඒ අසා බෝසතාණන් වහන්සේ නැගිට යන්නට පටන් ගත්හ. වඳුරා ඒ අවස්ථාවෙහිම උඩට පැන අත්තෙහි හිදගෙන ලඹයක් බාන්නාක් මෙන් ඔහුගේ හිසට වර්වස් (කොට) හෙළා කෑ ගසමින් වනලැහැබට පිවිසියේය. බෝසතාණන් වහන්සේ හිස් සෝදා නා ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි! දෙව්දත් අකෘතඥ වූයේ දැන් පමණක් නොවෙයි. පෙරත් මා විසින් කරන ලද ගුණ නොසැලකුවේ යයි වදාරා මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල වඳුරා දෙව්දත්ය. බමුණා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.3.5

ආදිච්චුපටියාන ජාතකය

සබ්බසු කිර භුතෙසු යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා කුහක (බොරු සිල් පෙන්වන) හික්කුවක අරඹයා දේශනා කළ සේක. කථා වස්තුව යට (මුලින්) කියන ලද පරිදිමය.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝධිසත්වයන් වහන්සේ කසිරට බමුණු කුලයක ඉපද වැඩිවියට පත්ව තක්සලා නුවරින් ගිල්ප ඉගෙනගෙන තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව අභිඤාද සමාපත්තිද උපදවාගෙන මහත් පිරිවර ඇතිව නායක ශාස්තෘවරයා වී හිමාල වනයෙහි වාසය කළ සේක. හෙතෙම එහි බොහෝ කාලයක් වාසයකොට ලුනුඇඹුල් සෙවීම පිණිස පර්වතයෙන් බැස පසල් දනව්වක එක් ගමක් ඇසුරුකොට පන්සලක වාසයට එළඹී සේක. ඉක්බිති එක් කෑදර වදුරෙක් තවුස් පිරිස පිඬු සිඟීමට ගියකල්හි අසපුවට අවුත් සෙවිලිකොට ඇති තණකොළ ගලවා දමයි. පැන් කලවල ජලය ඉවක දමයි. පැන් කෙණ්ඩිය බිඳ දමයි. ගිනිහල්ගෙයි මලපහ කරයි. තාපසවරු වස් වැස දැන් හිමාල වනය මල්ගෙඩි වලින් සමෘද්ධිවත්ය. සිත් අලවන්නේය. එහිම යන්නෙමුයි, පසල් දනව්වෙහි වැසියන්ගෙන් විමසුහ. මිනිස්සු, ස්වාමීනි! හෙට අපි හික්කාව ගෙන අසපුවට එන්නෙමු. එය අනුභවකොට යන්නැයි කියා දෙවන දවසේ බොහෝ කන බොන දෑ රැගෙන එහි ගියාහුය. එය දැක ඒ වදුරා කුහක බව පෙන්වා මිනිසුන් සිත් දිනාගෙන මටද කෑ යුතු බොජුන් ගෙන්වා ගන්නෙමියි සිතුවේය. හෙතෙම තපස් රකින්නෙකු මෙන් සිල් ඇත්තෙකු මෙන් පෙන්වා තවුසන්ගේ නුදුරෙහි හිරු දෙවියන්ට (සුර්යයාට) වදිමින් සිටියේය. මිනිස්සු වදුරා දැක සිල්වතුන් ළඟ වසන්නෝ සිල්වත්ත යයි කියා

සබ්බසු කිර භුතෙසු සනති සීල සමාහිතො
පසස සාබාමිං ජමමං ආදිච්ච මුප නිට්ඨති
යන පළමු ගාථාව කීවාහුය.

"සියලු සත්ත්වයන් කෙරෙහි සිල්වත් එකඟ සිත් ඇත්තෝ සිටිත්ලු, හීන වූ ගති ඇති වදුරා බලවා වදුරා සුර්යයා වදිමින් සිටියි."

එහි, සනති සීල සමාහිතා යනු සීලයෙන් යුක්ත වූවෝ විද්‍යමාන වෙත්. සිල්වත්හු ද තැන්පත් සිත් ඇත්තෝද එකඟ සිත් වැන්නෝ ද විද්‍යමාන වෙත් යන අර්ථයි. ජමම. යනු පහත්, ලාමක, ආදිවච්චුපතිට්ඨති යනු හිරුට වදිමින් සිටියි.

මෙසේ ඒ මිනිසුන් වඳුරාගේ ගුණ කියනු දැක බෝසතාණන් වහන්සේ තෙපි මේ කපටි වඳුරාගේ සීලාචාරකම නොදැන පැහැදිය යුතු තැනම පැහැදුනේ යයි කියා

නාසස සීලං විජානාථ අනඤ්ඤාය පසංසථ
අග්ගිභුතතඤ්ඤව උභහනනං දෙව ච භින්නං කමණ්ඩලු
යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

"මොහුගේ සීලය නොදන්නහුය. නොදැන ප්‍රශංසා කරන්නාහුය. වඳුරා විසින් ගිනි දෙවියා පුදන කෙණෙසේස ද වර්චසින් කිලිටි කරන ලදී. කෙණ්ඩි දෙකද බිඳින ලදී."

එහි, අනඤ්ඤාය යනු නොදැන, උභහනනං යනු මේ පවිටු වඳුරා විසින් කිලිටි කරන ලද, කමණ්ඩලු යනු කෙණ්ඩිය දෙව ච කුණ්ඩිකා තෙන පැන් කෙණ්ඩි දෙක ද ඔහු විසින් භින්නාති බිඳින ලදැයි අගුණ කීහ.

මිනිස්සු වඳුරාගේ කුහක බව දැන මැටිකැට හා කෝටුවලින් තලා පලවා හැර තවුස් පිරිසට හිඤ්ඤාව දුන්නාහුය. සෘෂිවරුද හිමාල වනයටම ගොස් නොපිරිහුණු ධ්‍යාන ඇත්තාහු බඹලොව උපන්නාහුය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල වඳුරා මේ කුහක හිඤ්ඤවයි. තවුස් පිරිස බුදුපිරිසයි. නායක තවුසා නම් මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.3.6

කළාය මුට්ඨි ජාතකය

බාලො වනයං සාබගොවරො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරනසේක් කොසොල් රජතුමා මුල්කරගෙන දේශනා කළ සේක.

එක් වැසි කාලයක පසේනදී කොසොල් මහරජතුමාගේ පසල් දනව්වක කැළඹීමක් ඇතිවිය. එහි සිටියා වූ යෝධයෝ (ආරක්‍ෂක හටයෝ) දෙතුන්වරක් යුද කළත් පසල්දනව් වැසියන් පාලනය කිරීමට, යටත් කිරීමට නොහැකිව රජතුමාට හසුනක් යැවූහ. රජතුමා නොකල්හි වැස්ස පවතිද්දීම නික්මී දෙවරම් වෙහෙර සමීපයෙහි කඳවුරු බැඳ මේ කාලයෙහි යුද කටයුතු සඳහා යන්නේ දියකදුරු ආදියෙහි දිය පිරි මාර්ගය අවහිරව ඇත. බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත එළඹෙන්නෙමි. උන්වහන්සේ මහරජතුමනි! කොහි යන්නෙහිදැයි මගෙන් විමසන සේක. එවිට මම මේ කාරණය කියන්නෙමි. බුදුරජාණන් වහන්සේ වනාහි පරළොව අභිවෘද්ධිය සඳහා පමනක් මට අනුග්‍රහ නොදක්වන සේක. මෙළොව අභිවෘද්ධිය සඳහාද අනුග්‍රහ දක්වන සේක. ඒ නිසා ඉදින් මාගේ යාමෙන් අවැඩක් වන්නේ නම් මහරජ! අකාලයයි කියති. ඉදින් වනාහි වැඩක් වන්නේ නම් නිහඬ වන සේක යනුවෙන් සිතිය. රජතුමා දෙවරමට ගොස් ශාස්තෘන් වහන්සේට වැඳ එකත්පසෙක හිඳගත්තේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මහරජ! ඔබ කොහිසිට මේ මහදවල් ආවෙහිද? ස්වාමීනි! මම පසල් දනව්වක කැළඹීමක් සංසිදුවන්නට යන ගමන් ඔබවහන්සේට වැඳ නමස්කාර කොට යන්නට ආවෙමිසි කිය. එවිට උන්වහන්සේ මහරජ! පෙරත් රජවරු සේනා සමග විශේෂ ගමන් යනවිට නුවණ ඇති අයගේ කීම අසා නොකල්හි ගමන් නොගියාහුයයි වදාරා ඔහු විසින් අයදින ලද්දාහු අතීත කථාව ගෙනහැර පෑ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදක් රජු රජකරන සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ රජුට අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කරන හැම කාර්යයටම සම්බන්ධ ඇමතිවරයා වූ සේක. ඉක්බිති රජුගේ පසල් දනව්වක් කිපුණු කල්හි ප්‍රත්‍යන්ත යෝධයෝ රජුට හසුන්පත් යැවූහ. රජතුමා වැසිකල්හි නික්මී උයනෙහි කඳවුරු බැන්දේය. බෝසතාණන් වහන්සේ රජු සමීපයේ සිටි සේක. ඒ අවස්ථාවෙහි අශ්වයන්ට කළ

මෑඇට පොඟවා ගෙනවුත් ඔරුවක දැමූහ. උයනෙහි වඳුරන් අතුරෙන් එක් වඳුරෙක් ගසින් බැස එයින් මෑ ඇට ගෙන මුඛයෙහි පුරවාගෙන අත්වලිනුත් ගෙන උඩ පැන ගසෙහි හිඳ කන්තට පටන් ගත්තේය. ඉක්බිති කනු ලබන්නා වූ මොහුගේ අතින් එක් මෑ ඇටයක් බිම වැටුනේය. වඳුරා කවින්ද අත්වලින්ද ගන්නා ලද සියලු මුංඇට ඉවත විසිකර ගසින් බැස ඒ මෑඇටයම සොයන්නේ ඒ මෑ ඇටය නොදැකම නැවත ගසට නැගී නඩු දහසක් පැරදුනු එකකු මෙන් සෝක කරමින් දුර්මුඛව ගසේ අත්තෙහි හිඳ ගත්තේය. රජතුමා වඳුරාගේ ක්‍රියාව දැක බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ අමතා මිත්‍රය! වඳුරා විසින් මේ කෙළේ කුමක්දැයි විචාළේය. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ මහරජ! බොහෝ දේ ගැන නොබලා අල්ප දේ ගැන බලා බුද්ධිය අඩු බාලයෝ මෙබඳු දේ කරන්නෝ යයි කියා

බාලො වනයං ධුම සාඛ ගොවරො
 පඤ්ඤා ජනිඤ්ඤා නයිමසස විජ්ජ ති
 කළාය මුට්ඨිං අවකිරිය කෙවලං
 එකං කළායං පතිතං ගවෙසති
 යන පළමු ගාථාව කීහ.

"ජන නායකයාණෙනි! ගස් අතු වල හැසිරෙන මේ වඳුරා ඉඳුරාම මෝඩයෙකි. මොහුට නුවණ නැත. කළු මෑ ඇට මීට බිම හෙළා බිම වැටුණු එකම මෑ ඇටය සොයයි."

එහි දුමසාඛ ගොවරො යනු වඳුරාය. උභ්‍ය වනාහි ගස්වල අතු වල ඇති දෑ ආහාරයට ගනියි. යම්තාක් මොහුගේ ආහාරය සැරිසරණ තැන්වල ඇති දේවල්ය. ඒ නිසා දුමසාඛ ගෝවර යයි කියනු ලැබේ. ජනිඤ්ඤා යනු රජුට අමතයි. රජතුමා වනාහි පරම ඉසුරු බැවින් ජනයාගේ අධිපතියා නිසා ජනිඤ්ඤා නම් වේ. කළාය මුට්ඨිං අවකිරියාති විසුරුවා, කෙවලනති සියල්ල, ගවෙසති යනු බිම වැටුණු එකම මෑඇටය සොයයි යනුයි.

මෙසේ කියා නැවත බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ රජුට අමතමින්

එව මෙව මයං රාජ! යෙ වඤ්ඤා අතිලොහිනො
 අපෙපන බහුජ්ජයාම කළායෙනෙව වානරො
 යන දෙවන ගාථාව කීහ.

"මහරජ! එපරිද්දෙන්ම දැඩි ලෝහී වූ අපිද යම් අනෙක් කෙනෙක්දැයි යන සියල්ලෝම මෑ ඇට මිටින් පැරදුණු වදුරා මෙන් බෙහෙවින් පිරිහෙමු."

මේ එහි කෙටි අරුතයි. මහරජ, එවමෙව මයඤ්ච අඤ්ඤාව එසේම අපි ද අන්‍යයෝද ලෝභයෙන් මඩනා ලද සියලු ජනයා, අපේපන බහුං ජය්‍යාව අපි වනාහි දැන් නොකල්හි වැසි සමයේ මගෙහි ස්වල්ප ප්‍රයෝජනයකට යන්නාහු බොහෝ ප්‍රයෝජනයෙන් පිරිහෙමු. කළායෙනෙව වානරෝ යනු මේ වදුරා එක් මෑ ඇටයක් සොයමින් එක් මෑ ඇටයක් නිසා සියලු මෑවලින් පිරිහුණේ යම්සේද, එසේම අපිද නොකල්හි දියකදුරු ආදිය ජලයෙන් පිරුණු කල්හි යාමෙන් ස්වල්පමාත්‍ර වූ ප්‍රයෝජනයක් සොයමින් බොහෝ ඇත් වාහන, අස් වාහන, මෙන්ම බලසේනාවෙන්ද පිරිහෙන්නෙමු. ඒ නිසා නොකල්හි යන්නට නොවටින්තේ යයි රජුට ඔවදන් දුන් සේක.

රජතුමා බෝසතාණන් වහන්සේගේ කථාව අසා එතනින් නැවතී ආපසු බරණැස් නගරයටම පිවිසියේය. සොරුද රජ සොරුන් මැඩලීම පිණිස නගරයෙන් නික්මුනේ යයි අසා පසල්දනව්වෙන් පලා ගියාහුය. වත්මන් සොරුද කොසොල් රජ නික්මුනේයයි අසා පලා ගියාහුය. කොසොල් රජ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මදේශනාව අසා අස්නෙන් නැගිට වැද පැදකුණුකොට සැවත්තුවරට පිවිසියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල්හි රජතුමා ආනන්දය, නුවණ ඇති ඇමතියා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.3.7

නින්දක ජාතකය

ධනුහත්කලාපෙහි යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවීරම් වෙහෙරෙහි වැඩ වාසය කරන සේක් උන්වහන්සේගේ ප්‍රඥා පාරමිතාව මුල් කරගෙන දේශනා කළ සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මහාබෝධි ජාතකයෙහි මෙන්ද උම්මග්ග ජාතකයෙහි මෙන්ද තමන් වහන්සේ ප්‍රඥාවෙන් හා උපායශීලිව ක්‍රියා කෙළේ දැන් පමණක් නොවේ, පෙරත් එසේ ක්‍රියා කෙළේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදක් රජු රජ කරද්දී බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ වදුරු ආත්මයෙහි ඉපිද අසුදහසක් වදුරන් පිරිවරාගෙන හිමාල වනයෙහි වාසය කළ සේක. ඒ අසල එක් පිටිසර ගමක් විය. සමහර කලෙක මිනිස්සු වාසය කරති. සමහර කාලයක නොවසති. ඒ ගම මැද අතුපතර විහිදුනු මිහිරි ගෙඩි ඇති එක් තිඹිරි ගසක් ඇත. වදුරු සමූහයා මිනිසුන් නොවසන කාලයෙහි අවුත් එහි ගෙඩි අනුභව කරති. ඉක්බිති ගෙඩි හටගන්නා අනිත් වාරයෙහි ඒ ගම ජනාවාස විය. බට දඬුවලින් වටකරන ලද්දේ දොර ඇති නිවාස තනති. ඒ ගසද එල බරින් නැමුණු අතු ඇති විය. වදුරු සමූහයා අපි පෙර අසවල් ගමෙහි තිඹිරි ගෙඩි කෑවෙමු. ගසේ ගෙඩි හටගෙන තිබේද? මිනිස්සු පදිංචිව සිටින්නද? නොසිටින්නදැයි මෙසේ සිතූහ. මෙසේ සිතා යව, මේ තොරතුරු දැන එවයි එක් වදුරෙකු යැවූහ. ඒ වදුරා ගොස් ගසේ ගෙඩි හටගෙන ඇති බවත්, ගමෙහිද මිනිසුන් බහුලව ඇති බවත් දැනගෙන අවුත් දැන්වීය. වදුරෝ තිඹිරි ගෙඩි හටගෙන ඇති බැව් අසා මිහිරි තිඹිරි ගෙඩි කන්නෙමුයි උනන්දු වූවාහු බොහෝ වදුරෝ වදුරු නායකයාට ඒ බව සැල කළාහුය. වදුරු නායකයා ගම ජනාවාසද නැද්දැයි විචාලේය. නායකතුමනි! එය ජනාවාස වී ඇත. "එසේනම් එහි යා යුතුයි. මිනිස්සු බොහෝ මායම් දනිති" යනුවෙන් නායක වදුරා කීය. නායකතුමනි! මිනිසුන් නිදාගන්නා වේලාවේ මධ්‍යම රාත්‍රියෙහි ගොස් කන්නෙමුයි කීහ. බොහෝ වදුරෝ ගොස් නායක වදුරා කැමති කරවාගෙන හිමාලයෙන් බැස ඒ ගමට නුදුරෙහි මිනිසුන් නිදාගන්නා වේලාව බලාපොරොත්තු වෙමින් මහ ගල්තලාව මත නිදා මැදියම් රැයෙහි මිනිසුන් නින්දට ගියකල්හි ගසට නැග ගෙඩි කෑවාහුය.

ඉක්බිති එක් පුරුෂයෙක් ශරීරකෘත්‍යය (වැසිකිළි යාම) සඳහා ගෙයින් නික්මී ගම මැදට ගියේ වදුරන් දැක මිනිසුන්ට කීවේය. බොහෝ මිනිස්සු දුනු හියවුරෙන් සන්නද්ධ වී, නොයෙක් ආයුධ ගත් අත් ඇතිව ගල්කැට දඬුමුගුරු ආදිය රැගෙන රැය පහන් වූ විට වදුරන් ටික අල්ලා ගන්නෙමුයි ගස වටකරගෙන සිටියාහුය. අසුදහසක් වදුරෝ මිනිසුන් දැක මරණ

බියෙන් තැනිගෙන අපට වදුරු නායක හැර වෙනත් පිළිසරණක් නැතැයි
නායකයා සමීපයට ගොස්

ධනුහස් කලාපෙහි නෙතතිංස වරධාරිහි
සමනතා පරිකිණණමහා කථං මොකෙබා හවිසසති
යන පළමු ගාථාව කීවාහුය.

“දුනු හියවුරු ගත් දුනුවායන් විසින්ද, උතුම් කඩුගත් යෝධයන්
විසින්ද හාත්පසින් පිරිවරණ ලදුම්හ. මෙයින් මිදීමක් නම්
කෙසේ වන්නේද?”

එහි, ධනුහස්කලාපෙහි යනු දුනු හියවුරු ගත් ඇති අය විසින් දුනු
සහ ඊතල හියවුරු ගෙන සිටියවුන් විසිර යන අර්ථයි. නෙතතිංස වර
ධාරිහි යනු නෙතතිංසා යනු කඩුයි. උතුම් කඩු දරන්නන් විසින් යන
අර්ථයි. පරිකිණණමහා යනු පිරිවරණ ලදුම්හ. කථං යනු කිසියම් උපායකින්
අපට මොකෙබා හවිසසති විදීමක් වන්නේද?

ඔවුන්ගේ කථාව අසා වදුරු නායකයා බිය නොවන්න! මිනිසුන්ට
නම් වැඩ අධිකයි. අද ද මැදියම් රැය තවම පවතී. අපව මරන්නෙමුයි
සිටියවුන්ට මේ ක්‍රියාවට බාධාවන අන්දමේ වෙනත් ක්‍රියාවක් උපදවන්නේ
නම් යෙහෙකැයි සිතා වදුරන් සනසා

අපෙව බහුකිව්වානං අපො ජායෙථ කොචිතං
අපී රුකබසස අවර්තනං බජජතඤ්ඤඤව තිඤ්ඤං
යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

“බොහෝ වැඩපල ඇති අයට කිසියම් අර්ථයෙක් උපන්නේ නම්
යෙහෙක, තිඹිරි ගසෙහි ගෙඩි නොකැඩූ තැන් ඇත. තිඹිරිගෙඩි
කන්නට ලැබේවා!”

එහි නායං යනු නිපාත මාත්‍රයකි. අපෙව බහුකිව්වානං මිනිසුන්ට
වෙනත්, කොචි අපො කටයුත්තක් උපදින්නේ නම් මැනවි යන මෙය
මෙහි අර්ථයයි.

අපී රුකබසස අවචිතනං යනු මේ ගසේ ගෙඩි එහාට මෙහාට සොලවීම් වශයෙන් නොකඩන ලද බොහෝ තැන් ඇත. බජ්ජනඤ්ඤාව තිඤ්ඤං යනු තිඹිරි ගෙඩි කනු ලබාවා. තොපි ඇතිතරම් ගෙඩි කනු. පහරදෙන කාලයේ අපි දැන ගන්නෙමු.

මෙසේ මහා සත්ත්වයා වඳුරු සමූහයා සැනසුවේය. එපමණකින් ආස්වාදයකවත් නොලබන ඒ සියලු දෙනාම පැලුණු හදවතින් මරණයට පැමිණෙන්නාහුයයි බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ මෙසේ වඳුරු සමූහයා සනසා සියලු වඳුරන් එක්රැස් වෙව් යයි කීහ. එක්රැස් වෙමින් බලනවිට ඔහුගේ බෑණා වන සේනක නම් වඳුරා නොදැක වඳුරු සමූහයාට සේනක ඇවිත් නැතැයි කීවාහුය. ඉදින් සේනක නොපැමිණියා නම් තෙපි බිය නොවව්. දැන් තොපට ඔහු යහපතක් කරන්නේයයි කීහ. සේනකයාද වඳුරු සමූහයා එන අවස්ථාවෙහි නිදා පසුව පිබිඳී කිසිවෙකු නොදැක ඔවුන් ආ මග එමින් මිනිසුන් දැක වඳුරු සමූහයාට භයක් උපන්නේ යයි දැන ගමේ කෙළවර එක් ගෙයක ගිනිදල්වා කපු කවින මහලු ස්ත්‍රියක ළඟට ගොස් කෙතට යන ගම් දරුවෙකු මෙන් එක් ගිනි පෙණෙල්ලක් ගෙන සුළඟ ඉහළට හමනවිට ගමට ගිනි දැල්වීය. මිනිස්සු වඳුරන් හැර ගිනි නිවීමට ගියහ. වඳුරෝ පලා යද්දී සේනක සඳහාද එක් එක් එලය බැගින් රැගෙනම පලා ගියාහුය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එදා බෑණා වූ සේනක මහානාම සාකායා විය. වඳුරු පිරිස බුදු පිරිසයි. වඳුරු රජ වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.3.8

කච්ඡප ජාතකය

ජනිතතමෙම භවිතතමෙම යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් මහා මාරිය (අභිවාතක)යෙන් මිදීමක් මුල්කරගෙන දේශනා කළ සේක. සැවැත්නුවර එක් කුලගෙයක මහාමාරිය රෝගය ඇතිවිය. දෙමාපියෝ පුතාට දරුව, මේ ගෙදර

නොහැසිරෙන්න. බිත්තිය බිඳගෙන පලාගොස් යම්කිසි තැනකට ගොස් ජීවිතය රැකගන්න. පසුකලෙක මෙහි අවුත් අසවල් ස්ථානයේ ඇති මහන් නිදානය ගොඩගෙන විවාහවී සැපෙන් ජීවත් වන්නැයි කීහ. පුතා ඔවුන්ගේ කීම පිළිගෙන බිත්තිය බිඳ පලාගොස් තමන්ගේ රෝගය සංසිඳුනාට පසුව ආපසු අවුත් මහා නිධානය ගොඩගෙන ගිහි ගෙයි විසුවේය.

ඔහු එක්දිනක් ගිතෙල් තෙල් ආදිය ද රැගෙන රෙදි පොරෝණාදියද ගෙන්වාගෙන දෙවරම් වෙහෙරට ගොස් ශාස්තෘන් වහන්සේ වැඳ හිඳ ගත්තේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔහු සමග පිළිසඳර කථාකොට නොපගේ නිවසෙහි මහාමාරිය රෝගය ඇතිවූ බව ඇසුවමි. කුමක්කොට එයින් මිදුනෙහිදැයි විචාළ සේක. හෙතෙම ඒ පුවත ප්‍රකාශ කෙළේය. එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ උපාසකයා! පෙරත් සමහරු භයක් ඇතිවූ විට තමන් වසන තැනට ආසාකොට වෙන තැනකට නොගොස් මරණයට පැමිණියාහුය. වාසස්ථානයට ආසා නොකොට වෙනත් තැනකට ගිය අය ජීවිතය ලැබුවාහුයයි වදාරා සිටිවිට ඔහු විසින් අයදින ලද්දේ අතින් කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ ගමක කුඹල් කර්මාන්තය කොට අඹුදරුවන් පෝෂණය කෙළේය. එකල බරණැස් මහ ගඟ සමග එකට බැඳුණු ස්වාභාවික විලක් තිබුනේය. ඒ විල වතුර වැඩිවූ විට ගඟ සමග එකම ජලාශයක් විය. ජලය අඩු වූ විට වෙන් වෙයි. මාළුවෝ ද කැස්බෑවෝ ද වනාහි මේ අවුරුද්දේ හොදින් වැසි ඇතිවන්නෝය. මේ වසරේ වැසි නොවන්නේයයි දැනිති. ඉක්බිති ඒ විලෙහි උපන් මස් කැස්බෑවෝ මේ අවුරුදු කාලයේ වැස්ස නැතිවන බව දැනගෙන ජලය ඒකාබද්ධ වන කාලයේදීම ඒ විලෙන් නික්මී ගඟට ගියාහුය. එක් කැස්බෑවෙක් මේ විල මගේ උපන් ස්ථානයයි. වැඩුණු තැනයි. මව්පියන් වාසය කළ තැනයි කියා මෙය අත්හැර යන්නට නොහැකි වෙමිසි කියා ගඟට නොගියේය. ඉක්බිති නියගය පැමිණිවිට විලෙහි දිය සිඳුණේය. ඒ කැස්බෑවා බෝසතාණන් වහන්සේ මැටි ගන්නා ස්ථානයේ බිම භාරා පිටිසියේය. බෝසතාණෝ මැටි ගන්නෙමිසි එතනට ගොස් මහ උදල්ලකින් බිම භාරන්නේ කැස්බෑවාගේ පිට බිඳී මැටිපිඩක් මෙන් උග්‍ර උදල්ලක් සමග උඩට ගොඩබිම හෙළීය. කැස්බෑවා වේදනාවට පත්ව මම වසන තැන ගැන ආසාව අත්හැරිය නොහැකි වූ නිසා මෙබඳු විනාශයකට පැමිණියෙමිසි කියා වැළපෙමින්

ජනිතතමෙම භවිතතමෙම ඉති පංකෙ අවසසයි.
තං මං පංකො අජ්ඣභවි යථා දුඛබලකං තථා
තං තං වදාමි භගව! සුභොහි වචනං මම,

ගාමෙ වා යදි වාරඤ්ඤා සුඛං යත්‍රාධිගච්ඡති
තං ජනිතතං භවිතතං ච පුරිසසස පජානතො
යමහි ජීවෙ තමහි ගච්ඡ නනිකෙත හතො සියා
යන මේ ගාථා කීවේය.

1. "මාගේ උපන් බිම්ම කියාද, වැඩුණු බිම්ම කියාද මඩෙහි වැද
හොත්තෙමි. ඒ මඩ දුර්වල වූවෙකු විනාශයට පමුණුවන්නේ යම්සේද
එසේම මා විනාශයට පැමිණවිය. භාර්ගවය! එහෙයින් තට කියමි.
මාගේ වචන අසව."

2. "ගමෙහි වේවයි ආරණ්‍යයෙහි වේවයි යම් තැනෙකහි සුව
පැමිණියේද ඒ ස්ථානය කරුණු දන්නා වූ පුරුෂයාට උපන් තැනද
වැඩුණු තැනද වේ. යම් තැනෙකහි ජීවත්විය හැක්කේද එතැනට
යන්නේය. වසන තැන නැති වූයේ නොවන්නේය."

එහි, ජනිතතමෙම භවිතතමෙම යනු මේ මාගේ උපන් ස්ථානයයි.
ඉති පංකෙ අවසසයි යනු මේ කාරණයෙන් මම මේ මඩෙහි හොත්තෙමි.
වාසය කළෙමි යන අර්ථයි. අජ්ඣභවි යනු අධි අභවි විනාශයට
පැමිණවිය. භගවො යනු කුඹල්කරුට අමතයි. මේ භගව යන වචනය
කුඹල්කරුවන්ට නම් වශයෙන් ගෝත්‍ර වශයෙන් පැණවීමයි. සුඛං යනු
කයේ හා සිතිවිලිවල ආස්වාදයයි. තං ජනිතතං භවිතතඤ්ච යනු ඒ උපන්
තැන හා වැඩුණු ස්ථානයද ජානිතං භවිතං යනුවෙන් දීර්ඝ වශයෙන්ද
පාඨයක් ඇත. එම අර්ථයමයි. පජානකො යනු අර්ථා අන්තර්, කාරණා
අකාරණා දන්නහුගේ, න හිකෙත හතොසියා යනු වාසස්ථානයට
ආසාකොට වෙත තැනකට නොගොස් වාසස්ථානයෙන් නැසුනේ මෙබඳු
මරණ දුකකට පැමිණි කෙනෙක් නො වන්නේය.

මෙසේ කැස්බැව්‍යා බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ සමග කථා කරමින්ම
කලුරිය කෙළේය. බෝසතාණන් වහන්සේ කැස්බැව්‍යා රැගෙන සියලු
ගම්වාසීන් රැස්කරවා ඒ මිනිසුන්ට ඔවදන් දෙමින් මෙසේ කී සේක.

බලන්න! මේ කැස්බෑවා දෙස. මේ තෙමේ සෙසු මසුන් කැස්බෑවන් මහ ගඟට යන අවස්ථාවෙහි තමන්ගේ වාසස්ථානයෙහි ආලය අත්හැරීමට නොහැකිව ඔවුන් සමග නොගොස් මැටි ගොඩක් තුළට පිවිස හුන්දෝ. ඉක්බිති මම මැටි ගන්නේ මහ උදැල්ලකින් මොහුගේ පිට බිඳී මැටිපිඩක් මෙන් උභ ගොඩට හෙලුවෙමි. මේ තෙමේ තමන් කළ ක්‍රියාව සිහිකොට ගාථා දෙකක් කියා වැළපී කල්‍යාණය කෙළේය. මෙසේ මොහු තමන්ගේ වාසස්ථානයට ආසාදනට මරණයට පැමිණියේය. ඒ නිසා තුඹලාන් මේ කැස්බෑවා මෙන් නොවිය යුතුයි.

මෙතැන් පටන් මාගේ රූපය, මාගේ ශබ්දය, මාගේ ගන්ධය, මාගේ රසය, මාගේ ස්පර්ශය, මගේ පුතා, මගේ දුව, මගේ දාස දාසීන් යයි වෙන්නොට රන්රුවන් තෘෂ්ණා වශයෙන් හෝ පරිභෝග කළ යුතු දෑ වශයෙන් හෝ නොගනිවි. මේ එක් එක් සත්ත්වයාම තුන් භවයෙහි සැරිසරන්නේ යයි මෙසේ බුදුවරයෙකුගේ ලීලාවෙන් මහජනයාට අවවාද දුන් සේක. ඒ අවවාද සියලු දඹදිව පැතිරී හත්සියයක් අවුරුදු අවවාද වශයෙන් පැවතියේ යයි කී සේක. මහජනයා බෝසතාණන් වහන්සේගේ අවවාදයෙහි පිහිටා දානාදී පිංකම්කොට දෙවිලොව උපන්න.

බෝසතාණන් වහන්සේ ද එසේම පිංකම්කොට දෙවිලොව උපන් සේක. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර ඒ කුලපුත්‍රයා සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය.

එකල කැස්බෑවා නම් ආනන්දය. කුඹල්කරුවා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.3.9

සත ධම්ම ජාතකය

කඤ්ච අපසං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් හික්කුන් වහන්සේ විසින් අනුගමනය නොකළ යුතු විසිඑක් වැදෑරුම් අනෙසන (නුසුදුසු ජීවිකාවන්) මුල් කරගෙන දේශනා කළ සේක. එක් කලෙක බොහෝ හික්කුහු වෙදකම් කිරීමෙන් ගිහියන්ගේ පණිවිඩ ඒ ඒ තැනට ගෙනයාම නම් වූ දුකකර්මයන් ගෙන් ගෙට අසුන් ගෙන යාම නම් වූ පහේන ගමනත් මද දෙයක් දී වැඩිපුර ගන්නා බව යනාදී මෙබඳු විසිඑක් වැදෑරුම් හික්කුන්ට නුසුදුසු ජීවන ක්‍රම අනුගමනය කළාහුය. ඒ විස්තරය සාකේත ජාතකයෙහි මතු සඳහන් වන්නේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔවුන් එසේ ජීවත් වනබව දැන "මෙකල බොහෝ හික්කුහු නුසුදුසු ලෙස දිවි ගෙවන්ද ඔවුන් වනාහි මෙසේ දිවි ගෙවා යක්‍ෂ හෝ ප්‍රේත ආත්මවලින් නොමිඳෙන්නෝය. ගැල උසුලන ගොනුන් වී උපදිති. නිරයෙහි උපදිති. එසේ ජීවත් වෙන්නන්ගේ හිතසුව පිණිස සැප පිණිස තම අදහස අනුව, සිය වැටහීම අනුව එක් දම් දෙසුමක් කිරීමට සුදුසු යයි හික්කු සංඝයා රැස් කරවා, මහණෙනි! විසිඑක් වැදෑරුම් වූ නුසුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍යය ඉපදවීම නොකළ යුතුයි. නුසුදුසු පරිදි උපදවා ගන්නා පිණ්ඩපාතය දැල්වෙන යකඩ ගුලි හා සමානයයි. නපුරු විෂක් හා සමානයයි. නුසුදුසු ලෙස මේ ප්‍රත්‍යය සෙවීම බුදු, පසේබුදු, ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා විසින් ගරහන ලද්දකි. නුසුදුසු පරිදි උපදවන පිණ්ඩපාතය වළදන හික්කුවට හිනාවක් හෝ සතුටක් හෝ නැත. මෙසේ උපදවා ගන්නා පිණ්ඩපාතය මගේ ශාසනයෙහිදී සැඩොලාගේ ඉඳුල් ආහාරය හා සමානයයි. ඒ ප්‍රත්‍ය පරිභෝග කිරීම සතධම්ම මාණවකයාගේ, සැඩොලා විසින් ඉඳුල් කළ බත පරිභෝගය හා සමාන වේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ සැඩොල් කුලයෙහි ඉපිද වැඩිවියට පත්වූවාහු කිසියම් කටයුත්තක් සඳහා මගදී ප්‍රයෝජනයට අවශ්‍ය සහල් ද බත් මුලක්ද ගෙන මගට පිළිපන්නෝය. එකල බරණැස් ප්‍රසිද්ධ බමුණු මහසල් කුලයක උපන් සතධම්ම නම් එක් මානවකයෙක් සිටී. ඔහුද කිසියම් කටයුත්තක් සඳහා සහල් හෝ බත්මුලක්

හෝ නොගෙනම මගට පිළිපත්තේය. මේ දෙදෙනාම මහමග එකට ගමන් කළාහ. මානවකයා බෝසතාණන්ගෙන් ඔබ කිනම් ජාතිකයෙක්දැයි විචාළේය. ඒ මම නම් සැඬොලෙක්මියි කියා, නුඹ කිනම් ජාතිකයෙක්දැයි මානවකයාගෙන් විචාළේය. මම ප්‍රසිද්ධ බමුණෙක්මි. හොඳයි යමුයි දෙදෙනාම මගට පිළිපත්හ. බෝසතාණන් වහන්සේ උදේ කෑම වේලාවෙහි ජල පහසුව ඇති තැනක හිඳ අත් සෝදාගෙන බත්මුල ලිහා මානවකයාට බත් අනුභව කරන්නයි කීහ. බොල! වණ්ඩාලය! මට බතෙන් කාර්යක් නැතැයි කීය. බෝසතාණන් වහන්සේ යහපතැයි කියා බත්මුල ඉඳුල් නොකරම තමන්ට යැපෙන ප්‍රමාණයට වෙනත් කොළයක බහා මුල බැඳ පසෙක තබා අනුභව කොට පැන් බී සෝදන ලද අත් පා ඇතිව සහල්ද ඉතිරි බත් කොටසද ගෙන යමු තරුණය කියා මගට පිළිපත්තෝය. ඔවුහු දවස පුරාම ගොස් සවස් කාලයේ දෙදෙනාම එක් ජල පහසුව ඇති තැනක නා ගොඩට ආවාහුය.

බෝසතාණන් වහන්සේ පහසු තැනක හිඳ බත්මුල ලිහා මානවකයාගෙන් නොවීමසා අනුභව කරන්නට පටන් ගත්තේය. දවස පුරාම ඇවිද ගමන් විඩාවෙන් ක්ලාන්ත වූ මානවකයා සාගින්නෙන් පෙළෙන්නේ ඉදින් මට බත් දෙන්නේ නම් අනුභව කරන්නෙමියි බලමින් සිටියේය. අනිකාද කිසිවක් නොකියා අනුභව කෙළේමය. මානවකයා මේ සැඬොලා මට නොදීම සියල්ල අනුභව කරයි. පීඩා කොට එය ගෙන උඩින් ඇති ඉඳුල් බත් ඉවත දමා ඉතිරිවා අනුභව කරන්නට වටීයි සිතුවේය. ඔහු එසේකොට ඉඳුල් බත් අනුභව කෙළේය. ඉක්බිති අනුභව කළ අවස්ථාවේදීම මොහුට මා විසින් ජාති කුල ගෝත්‍රයට නුසුදුසු ක්‍රියාවක් කරන ලදී. මවිසින් සැඬොලාගේ ඉඳුල් බත් කන ලදී යයි බලවත් විපිළිසර භාවයක් උපන්නේය. එවේලේම ලේ සහිත බත් ඔහුගේ මුවින් පිටවීය. හෙතෙම අල්පමාත්‍ර වූ කරුණක් නිසා මා විසින් මේ නුසුදුසු ක්‍රියාව කරන ලදී යයි උපන් බලවත් සෝකයෙන් වැළපෙමින්

තඤ්ච අප්පඤ්ච උච්ඡ්ඨං කඤ්ච කීච්චන නොආදා
 සො හං බ්‍රාහ්මණ ජාතිකො යං භූතතං තමපි උගතං
 යන පළමු ගාථාව කීවේය.

ඒ බතද ස්වල්පය, ඒ ස්වල්ප බතද ඉඳුල්ය. ඒ මද වූ ඉඳුල් වූ බත දුකසේ දුන්නේය. (ලැබුණි) ඒ මම පිරිසිදු බමුණු කුල ඇත්තෙමි. මවිසින් කන ලද ඒ ආහාරය ද ලේත් සමග උඩට නැගී වමනය වීය.

මේ එහි සංකේෂ්ප අර්ථයි. යමක් මා විසින් අනුභව කරන ලද ද එයද අපො උච්ඡ්ඨංතංව නො ටිකක් ඉඳුල්ය. එයද අපට ඒ සැඩොලා තමන්ගේ කැමැත්තෙන් තොරව ඉක්බිති වනාහි පෙළුමින් කිවෙන්න අපහසුවෙන් දුන්නේය. සොහං ඒ මම පිරිසිදු බමුණෙක් හෙයින් මවිසින්, යං භුක්තං තමපි යමක් අනුභව කරන ලදද එය ලේ සමග, උග්ගතනි වමැරියේය. වමනය විය.

මෙසේ මානවකයා වැළපී කිම දැන් මා විසින් මෙබඳු නුසුදුසු ක්‍රියාවක් කොට ජීවත් වීමෙන් ඇති එලය කුමක්ද? වනගතව කිසිවෙකුට නොපෙනී රහසිගතව පිළිසරණක් නැතිව මළේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ අතිත කථාව දක්වා මහණෙනි! යම්සේ සතධම්ම මානවකයාට ඒ සැඩොලා ඉඳුල් කළ බත අනුභව කොට තමා විසින් යුතු නැති ආහාරය අනුභව කළ බැවින් සිනාවක් හෝ සතුටක් උපන්නේ නැත. මෙසේ යමෙක් මේ බුදු සසුනෙහි පැවිදි වූයේ නුසුදුසු පරිදි දිවි ගෙවන්නේ එසේ ලබන ලද සිවුපසය පරිභෝග කරයි නම් බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිකුල් කළ ගරහන ලද ජීවිත ඇතිව ජීවත් වූ බැවින් සිනාවක් හෝ සොම්නසක් උපදින්නේ නැතැයි වදාරා බුදුවී

එවං ධම්මං නිරං කඤ්චා යො අධමෙමන ජීවති
 සතධමෙමා ච ලාභෙන ලද්ධනපි න නන්ති
 යන දෙවන ගාථාව වදාළ සේක.

එලෙසින් (ආජීව පාරිශුද්ධි සීල නම්) ධර්මය දුරකොට
 යම් මහණෙක් අධර්මයෙන් ජීවත් වේද, හෝ සතධම්ම බ්‍රාහ්මණයා
 මෙන් ලද අහරින් කුටු නොවේ. (දුකට පැමිණ)

එහි, ධම්මං යනු ආජීව පාරිශුද්ධි සීල ධර්මයයි. නිරං කඤ්චා යනු බැහැරකොට ඉවතලා, අධමෙමන යනු විසිඑක් වැදැරුම් නුසුදුසු දිවි පැවතුම් නමැති වැරදි ජීවිත ක්‍රමයෙන් සත ධම්මො යනු ඔහුගේ නම, සත්ත ධම්මො යනුද පාඨයකි. නනන්ති යනු සතධම්ම මානවකයා සැඩොලා ඉඳුල් කළ බත් මා විසින් ලබන ලදැයි ඒ ලාභයෙන් සතුටු නොවෙන්නා සේ මේ ශාසනයේ පැවිදි වූ කුල පුත්‍රයා නුසුදුසු ලෙස ලබන ලද ලාභය අනුභව කරමින් සතුටු නොවෙයි. සන්තෝෂ නොවෙයි.

ගැරහිය යුතු ජීවන ක්‍රමයෙන් ජීවත් වෙමිසි, දොම්නසට පත් වූයේම වෙයි. ඒ නිසා නුසුදුසු විධියට දිවි ගෙවන්නාට සකධම්ම මානවකයාට මෙන් වනයට ගොස් අනාථව මරණයට පත්වීම උතුම්ය.

මෙසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ සකධම්ම ධර්මදේශනාව දක්වා සිව්සස් දේශනාකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. වතුරාර්ය සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර බොහෝ හික්කුහු සෝවාන් ආදී මාර්ගඵල වලට පැමිණියාහුය. එකල මම ම සැඩොල් පුත්‍රයා වූයෙමි යි වදාළහ.

2.3.10

දුද්දද ජාතකය

දුගුදං දදමානානං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් සාමුහිකව දුන් දානයක් මුල් කරගෙන වදාළ සේක. සැවැත්නුවර වනාහි යහලු කෙළඹි පුත්‍රයෝ සම්මාදම් කොට සියලු පිරිකර සහිත දානයක් සුදානම්කොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රධාන හික්කු සංඝයාට ආරාධනා කොට සතියක් මහදන් දී සත්වෙනි දින සියලු පිරිකර පූජා කළහ. ඔවුන් අතුරෙන් පිරිසේ නායකයා බුදුරජාණන් වහන්සේට වැද එකත්පසෙක සිට ස්වාමීනි! මේ දානයෙහි වැඩිපුර කැපවී ක්‍රියා කළ අයද සිටිති. ඒ සියලු දෙනාටම මේ දානය මහත්ඵල වේවායි දානමය පිත පැවරුවේය. එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ උපාසකවරුනි, තොප වනාහි බුදුපාමොක් මහසඟනට දන් දී මෙසේ පිං පැවරීමෙන් මහත් කුලල කර්මයක් කරන ලදී. පෙර නුවණ ඇති ජනයාද දන් දී මෙසේම පිං පැමිණවූහයි වදාරා, ඒ උපාසකයා විසින් අයදින ලද්දාහු අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ කසිරට බමුණු කුලයක ඉපදී වැඩිවියට පත්වූවාහු තක්සලා නුවරින් සියලු ශිල්ප ඉගෙනගෙන ගිහිගෙයි වාසය අත්හැර තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව තවුස් පිරිසේ අනුශාසකයා වී හිමාල වනයෙහි කලක්

වාසයකොට ලුහු ඇඹුල් සෙවීම පිණිස ජනපද වාරිකාවෙහි හැසිරෙමින් බරණැස් නුවරට පැමිණ රජ උයනෙහි වාසයකොට දෙවන දවසේ නුවර දොරටුව අසල ගමක පිරිවර සමග පිඬුසිඟා හැසුරුණෝය. මිනිස්සු දානය දුන්නාහුය. දෙවන දවසේ බරණැස් නුවර හැසුරුණෝය. මිනිස්සු සතුටින් පිළිගෙන හික්කාව දී සාමූහිකව සම්මාදම් එකතුකොට දන් පිළියෙල කොට තවුස් පිරිසට මහදන් පැවැත්වූහ. දන් දී අවසානයේ පිරිස් නායකයාද මෙසේම කියා මේ ක්‍රමයෙන්ම දානමය පින පැවරීය. බෝසතාණන් වහන්සේ ඇවත්ති! සිතේ පැහැදීම ඇතිවිට දානය අල්පයයි සැලකීමක් නම් නැතැයි කියා අනුමෝදනා කරමින්

දුද්දදං දදමානානං දුක්කරං කම්මකුබ්බතං
අසනෙනා නානුකුබ්බනති සතං ධම්මො දුරනනයො

තසමා සතඤ්ච අසතඤ්ච නානා හොති ඉතො ගති
අසනෙනා නිරයං යනති සනෙනා සගභරායණා
යන මේ ගාථාව කීවේය.

1. අසත්පුරුෂයෝ (හැමදෙනා විසින්ම නොකළ හැකි හෙයින්) දුද්දද නම් වූ දන් දෙන්නවුන්ද, දුෂ්කර වූ ක්‍රියා කරන්නවුන්ද අනුකරණය නො කෙරෙති. (එසේම) සත්පුරුෂයන්ගේ ස්වභාව සංඛ්‍යාත දානය (මෙබඳු ඵලවිපාක ඇතැයි නොදන හැකි වෙති.
2. එහෙයින් සත්පුරුෂයන්ගේද, අසත්පුරුෂයන්ගේද මෙයින් මතු භවයෙහි ප්‍රතිසන්ධිය වෙනස් වෙයි. අසත්පුරුෂයෝ නිරයට යෙති. සත්පුරුෂයෝ සර්ග පරායන වෙත්.

එහි, දුද්දදං යනු දානය නම් ලෝභය ආදිකොට ඇති කෙලෙස් දොස්වලින් යුතු අසත්පුරුෂයන් විසින් දීමට නොහැකිය. ඒ නිසා දුද්දද යයි කියනු ලැබේ. තං එය, දදමානානං දුක්කරං කම්ම කුබ්බතං යනු ඒ දානමය පිංකම සියලුදෙනා විසින් ක්‍රියාත්මක කිරීමට නොහැකි නිසා දුෂ්කර වූ ඒ දානමය ක්‍රියාව කරන්නවුන් අසනෙනාති පණ්ඩිත නොවූ අය, බාලයෝ නානුකුබ්බනති යනු ඒ කර්මය අනුකරණය නොකරත්. සතං ධම්මො යනු නුවණ ඇති අයගේ ස්වභාවයයි. දානය සදහා මෙය කියන ලදී. දුරනනයො යනු දානඵලය සම්බන්ධයෙන් දැනගැනීමට

අපහසු, මෙබඳු දානයාගේ මෙබඳු ඵලවිපාක වේයයි අවබෝධ කරගැනීමට අපහසු. තවද, දුරන්තයෝ යනු දුරධිගමෝ, මෝඩයන් විසින් දානයක් දී දානයෙහි ඵලවිපාකයක් නම් ලැබීමට නොහැකිය යන අර්ථයි. නානාහොති ඉතො ගති යනු මෙයින් චුතවී පරලොච යන්නවුගේ පිළිසිඳ ගැනීම් නන් අයුරු වෙයි. අසනෙතා නිරයං යනහි යනු මෝඩ දුසිල් අය දන් නොදී සිල් නොරැක අපායට යත්, සනෙතා සග්ගපරායණා යනු නුවණ ඇති අය දන් දී සිල් රැක, පෙහෙවස් වැස තුන් සුවරිත ධර්මයන් පුරා දෙවිලොච යත්. මහත් සග සුව සැප අනුභව කරත් යනුයි.

මෙසේ බෝසතාණන් වහන්සේ දානානුමෝදනාව කොට වැසි හාරමස එහිම වාසයකොට වැසි ඉක්මුණු කල්හි හිමාල වනයට ගොස් ධ්‍යාන උපදවා නොපිරිහුණු ධ්‍යාන ඇත්තාහු බ්‍රහ්මලොච උපන් සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල තවුස් පිරිස මේ බුදුපිරිසයි. නායක තවුසා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

තෙවැනි කලායාණ ධර්ම වර්ගය නිමියේය.

2.4.1

අසදිස ජාතකය

ධනුගහහෝ අසදිසෝ යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවන මහා විහාරයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් උන්වහන්සේගේ මහතිනික්මන මුල්කරගෙන දේශනා කළ සේක. එක්දිනක් හිඤ්ඤන් වහන්සේලා දම්සභාවෙහි රැස්ව භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ මහා නෙක්ඛම්ම පාරම්භාව වර්ණනා කරමින් වැඩ සිටියාහුය. එහි වැඩමකළ ශාස්තෘන් වහන්සේ, මහණෙනි! තරාගතයන් වහන්සේ දැන් පමණක් මහතිනික්මන් කළාහු නොවෙති. පෙරත් රජසැප හැරදමා (සේසත හැරදමා) නික්මුණාහු යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ ඔහුගේ අගමෙහෙසියගේ කුසෙහි පිළිසිඳ ගත් සේක. ඒ දරුවා සුවසේ

උපන් බැවින්, නම් තබන දවසේ "අසදීස" කුමරායයි නම් කළාහුය. ඉක්බිති මොහු ඒ මේ අත දුවපැන හැසිරෙන කාලයේ තවත් පිං ඇති දරුවෙක් (සත්ත්වයෙක්) දේවියගේ කුසෙහි පිළිසිඳ ගත්තේය. ඔහුද සුවසේ උපන් බැවින් නම් තබන දවසේ "බඹදත්" කුමරා යයි නම් කළාහුය. ඔවුන් දෙදෙනාගෙන් බෝසතාණන් වහන්සේ සොළොස් වයස් කාලයේ තක්සලා නුවරට ගොස් දීසා පාමොක් ඇදුරුකුමාගේ සමීපයෙහි ත්‍රිවේදයද අටළොස් ශිල්පද ඉගෙනගෙන දුනු ශිල්පයෙහි අසමාන පුහුණුවක් ලබාගෙන බරණැසට පෙරළා පැමිණියේය. පිය මහරජකුමා අවසාන කාලයේ අසදීස කුමාරයාට රාජ්‍යය දී බඹදත් කුමරුට යුවරජකම දෙවිය කියා සිටියදී කලුරිය කෙළේය. පියා කලුරිය කළ කල්හි බෝසතාණන් වහන්සේ තමන්ට රජකම දෙද්දී මට රාජ්‍යයෙන් එලක් නැතැයි රජකම ප්‍රතිකේෂප කළහ. ඒ නිසා බඹදත් කුමරු රාජ්‍යයෙන් අභිෂේක කළහ. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ මට කීර්තියෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැතැයි කිසිවක් නොකැමති වූ සේක. කණිටු සොහොයුරා රජ කරද්දී සාමාන්‍ය ස්වභාවයෙන්ම විසුචේය. රජකුමා ළඟින්ම ඇසුරු කරන්නෝ අසදීස කුමාරයා රජකම බලාපොරොත්තු වන්නේ යයි කියා රජු කෙරෙහි බෝධිසත්ත්වයන් බිඳවූහ. රජකුමාද ඔවුන්ගේ වචනය විශ්වාසකොට බිඳුණු සිත් ඇත්තේ මගේ සහෝදරයා අත්අඩංගුවට ගනිවී යයි මිනිසුන් යෙදවීය. ඉක්බිති බෝසතාණන් වහන්සේගේ යහපතෙහි හැසිරෙන එක් නැතැත්තෙක් ඒ බව දැන්වීය. බෝසතාණන් වහන්සේ බාල සහෝදරයාට කිපී වෙනත් රටකට ගොස් එක් දුනුවායෙක් අවුත් රජ දොරටුවේ සිටියේ යයි රජු දැනුවත් කරවූහ. රජකුමා ධනය කොපමණ බලාපොරොත්තු වන්නේදැයි විචාළේය. වසරකට කහවණු ලක්ෂයක් අවශ්‍ය බව කීවිට හොඳයි එන්නැයි කීවේය. ඉක්බිති රජකුමා අවුත් සමීපයේ සිටි ඔහුගෙන් නුඹ දුනුවායෙක්දැයි ඇසීය. එසේය දේවයන් වහන්ස! යහපති. මට උපස්ථාන කරනුයි කීය. හෙතෙම එතැන් පටන් රජුට උපස්ථාන කෙළේය. ඔහුට වියදම් දෙන ප්‍රමාණය දැක ලොකු වැටුපක් ලබන්නේ යයි පැරණි දුනුවායෝ දොස් නැගූහ.

ඉක්බිති එක්දිනක් රජකුමා උයනට ගොස් මඟුල් ගල්තලාව සමීපයෙහි තිරරෙදිවලින් වටකරවා අඹගස මුල මහා යහනක වැතුරුණේ උඩ බලමින් ගස මුදුනෙහි එක් අඹ පොකුරක් දැක මෙය ගසට නැග කඩාගන්න නොහැකියයි සිතා දුනුවායන් කැඳවා මේ අඹ පොකුර ඊතලෙන් විඳ කඩා හෙළන්නට හැකිදැයි ඇසීය. දේවයන් වහන්ස! මෙය

අපට බැරිකමක් නැත. දේවයන් වහන්සේ විසින් බොහෝ වාරවලදී අපේ ක්‍රියා දැක ඇත. එහෙත් අළුතෙන් පැමිණි දුනුවායා අපට වඩා වැඩි වැටුප් ලබයි. ඔහු ලවා කඩවා ගනු මැනවියි කීහ. රජතුමා බෝසතාණන් වහන්සේ කැඳවා දැරුව! මේ අඹපොකුර බිම හෙළිය හැකිවන්නේදැයි ඇසීය. එසේය මහරජ, එක් අවස්ථාවක් ලබිමින හැකිවන්නෙමියි කීහ. කොතැනකටදැයි රජ ඇසීය. ඔබවහන්සේගේ සයනය තුළට යයි බෝසත්හු කීහ. රජතුමා සයනය ඉවත්කරවා ඉඩ සැලැස්වීය. බෝධිසත්වයන් වහන්සේගේ අතෙහි දුන්තක් නැත. ඇඳුම් අතරෙහි සන්නද්ධකොට තබා හැසිරෙයි. ඒ නිසා වටතිරයක් ලැබිය යුතුයයි කීහ. රජතුමා යහපතැයි තිරයක් ගෙන්වා වට කෙරෙව්වේය.

බෝසතාණන් වහන්සේ තිරය ඇතුළට පිවිස උඩින් ඇඳ ඇති සුදු වස්ත්‍රය ඉවත්කොට එක් රතුපාට වස්ත්‍රයක් ඇඳ බඳපටිය බැඳ පසිම්බුවෙන් සන්ධි යුක්ත (කැලි සතක) කඩුව පිටතට ගෙන වම් උරේ එල්ලාගෙන සන්නද්ධ වී රන් හැට්ටය ඇඳගෙන ඊතල කොපුව පිටෙහි එල්ලාගෙන කැලි සවිකර තැනූ (සන්ධි යුක්ත) බැටළු අඟෙන් සාදන ලද දුන්න අතින් ගෙන පබලු වැලක් වැනි ඉතා රතු දුන් ලනුවක් ලාගෙන නළල්පට හිසේ ගැට ගසා තියුණු ඊතලය නියවලින් පෙරළමින් තිරය දෙබෑකොට පොළොව පලාගෙන මතු වෙන සරසන ලද නා කුමාරයෙකු මෙන් නික්මී ඊතල විදින තැනට ගොස් ඊතලය සන්නද්ධ කොට රජතුමාට කීහ.

මහරජතුමනි, කෙසේද? මේ අඹ පොකුර උඩට යන ඊ පහරින් මම බිම හෙළන්නෙමිද? නැතිනම් පහළට එන ඊ පහරින් බිම හෙළන්නෙමිද? දැරුව! මම බොහෝවිට උඩට යන ඊ පහරින් කැඩෙණු දැක ඇත්තෙමි. පහළට එන ඊ පහරින් කැඩෙනු දැක නැත්තෙමි. පහළට එන ඊ පහරින් හෙළන්නැයි කීය. මේ ඊතලය වාතුර්මහාරාජික භවනය දක්වා ඉහළට ගොස් තෙමීමට බසින්තේය. ඊතලය බසින්තරු ඔබවහන්සේ විසින් ඉවසා සිටීමට වටීයයි කීහ. රජතුමා යහපතැයි පිළිගත්තේය. දුනුවායා නැවතත් රජුට මෙසේ කීවේය. මහරජතුමනි! මේ ඊතලය වනාහි ඉහළ නගිමින් අඹපොකුරේ නටුව මැද සාරාගෙන ඉහළ නගින්නේය. පහළට බසිමින් කෙසඟක් පමණවත් ඒ මේ අත නොගොස් සැරෑ සීමාවටම වැටී අඹපොකුර ගෙන බසින්තේය.

මහරජතුමනි! බලනු මැනවියි වේගය උපදවා ඊතලය විද්දේය.

ඊතලය අඹපොකුරේ නටුව මැද සාරාගෙන ඉහළ නැංගේය. බෝසතාණෝ දැන් ඒ ඊතලය වාතුර්මහා රාජක භවනය දක්වා යන්නට ඇතැයි දැනගෙන පළමුව යැවූ ඊතලයට වඩා වේගයෙන් අනිත් ඊය විද්දේය. එය ගොස් මුලින් යැවූ ඊයේ පසු කෙළවරට පහර ගසා ආපසු හරවා එම ඊය තව්තිසා භවනට නැගුනේය. එහිදී එය දෙවියෝ අල්ලා ගත්හ. ආපසු එන ඊතලයේ හුළං කපාගෙන එන ශබ්දය හෙණහඬ මෙන් විය. මහජනයා විසින් මේ කිනම් ශබ්දයක්දැයි කීකල්හි බෝසතාණන් වහන්සේ ආපසු එන ඊතලයේ ශබ්දයයි කියා තම තමන්ගේ ශරීරවලට ඊය වැදේ යයි බියෙන් තැති ගත් මහජනයා බිය නොවන්නයි කියා අස්වසා ඊතලය බිමට වැටෙන්නට නොදෙන්නෙමියි කීවේය.

ඊතලය පහළට එමින් කෙසඟක් පමණවත් එහා මෙහා නොගොස් නටුවේ වල සැරෑ සීමාවටම වැටී අඹ පොකුර නටුවෙන් සිත්දේය. බෝසතාණන් වහන්සේ අඹපොකුර ද ඊතලය ද බිම වැටෙන්නට නොදී අහසේදීම (උඩදීම) පිළිගනිමින් එක් අතකින් අඹ පොකුරත්, අනිත් අතින් ඊයත් අල්ලා ගත්හ. මහජනයා ඒ අසිරිය (පුදුමය) දැක අප විසින් මෙබඳු පුදුමයක් මීට පෙර දැක නැතැයි මහා පුරුෂයාට ප්‍රශංසා කරති. මහත් නාද කරති. අත්පොළසන් දෙති. අසුරුසන් දෙති. උණබට දහස් ගණනින් නාද පතුරුවති. තුටුපහටු වූ රජ පිරිස බෝසතාණන් වහන්සේට දුන් ධනය කෝටි ගණනකි. රජතුමාද ඔහුට ධන වර්ෂාවක් වස්වන්නාක් මෙන් බොහෝ ධනය හා කින් පැසසුම්ද ලබා දුන්නේය.

මෙසේ රජතුමා විසින් සත්කාර ගරුකාර කරන ලද බෝසතාණන් වහන්සේ එහි වසනකල්හි අසදිස කුමාරයා බරණැස් නුවර නැතැයි දැනගත් රජවරුන් සත්දෙනෙක් පැමිණ බරණැස් නුවර වටකරගෙන රාජ්‍යය දෙව; නැත්නම් යුද කරවයි රජුට තල්පතක් (ලිපියක්) යැවූහ. බඹදන් කුමරා මර බියෙන් බිපත් වී මාගේ සහෝදරයා කොහි වසන්නේදැයි විචාරා එක් අසල්වැසි රජ කෙනෙකුට උපස්ථාන කරන්නේ යයි අසා සහෝදරයා නොපැමිණියහොත් මගේ දිවි නැත. යච්; මාගේ වචනයන් ඔහුගේ පා වැද ක්ෂමා කරවා කැඳවාගෙන එවයි දුනයන් යැවීය. ඔවුහු ගොස් බෝසතාණන්ට ඒ පුවත සැල කළාහුය.

බෝසතාණන් වහන්සේ ඒ පුවත රජතුමාට පවසා බරණැසට ආපසු ගොස් සහෝදර රජතුමාට බිය නොවන්නැයි අස්වසා ඊතලයක අකුරු

කපා අසදීස කුමාරයා වන මම ආවෙමි, තවත් එක් ඊතලයක් විදිමින්
 නොප හැමදෙනාගේ දිවි තොර කරන්නෙමි. ජීවත්වීමට කැමති අය
 පලායවයි අටල්ලෙහි (මුරගෙයි) සිට සත් රජවරුන් අනුභව කරන
 රත්තලියෙහි ඇති මොට්ටුව මත ඊතලය හෙළාහ. ඔවුහු ඒ අකුරු දැක
 මර බියෙන් සියල්ලෝම පලා ගියහ. මෙසේ බෝසතාණන් වහන්සේ
 කුඩා මැස්සෙකු බොන තරම්වත් ලේ බිඳක්වත් නොසොල්වා, සත් රජවරුන්
 පලවාහැර බාල සහෝදරයා දෙස බලා, කම්සැප හැරදමා තවුස් පැවිද්දෙන්
 පැවිදිව අභිඥා හා සමාපත්ති උපදවාගෙන දිවි කෙළවර බඹලොව
 උපන්නාහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි! මෙසේ අසදීස කුමාරයා සත්
 රජවරුන් පලවාහැර දිනන ලද යුද ඇත්තේ තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදි
 වූයේ යයි සම්මා සම්බුදු වී

ධනුගහහො අසදීසො රාජ පුතො මහබ්බලො
 දුරෙපති අකඛණ වෙධි මහා කායපපදාලතො

සබ්බාමිතො රණං කඛා නව කිඤ්චි විහෙයයි
 භාතරං සොත්ථිං කඛාන සඤ්ඤමං අඤ්ඤපාගමී
 යන මේ ගාථා වදාළ සේක.

මහත් වූ බල ඇති ඊතලය දුරට විදිනා වූ ඉලක්ක නොවරදවා
 විදින මහාකායයන් පලන්නා වූ අසදීස නැමති රාජපුත්‍ර දුනුවායා

සියලු සතුරන් යුදකොට පලවාහැර කිසිවක්හු නො පෙළීය.
 මලනුවන් සුවපත්කොට සීල සංයමයට හෙවත් පැවිද්දට
 පැමිණියෙමි.

එහි, අසදීසො යනු හුදෙක් නමින් පමණක් නොව බලයෙන්,
 චීර්යයෙන් හා නුවණින්ද අසමාන වේමය. මහබ්බලො යනු කාය බලයෙන්
 හා ඤාණ බලයෙන්ද මහ බල ඇති, දුරෙපති යනු වාතුර්මහා රාජිකය හා
 තාවකිංස භවනය දක්වා ඊතලය යැවීමට සමත් බැවින් දුර හෙළන්නා වූ
 අකඛණවෙධි යනු නොවරද්දාම විදින්නා වූ. නැතහොත් විදුලියට අකඛණං

යයි කියනු ලැබේ. එක් විදුලියක් නික්මෙනවිට ඒ එළියෙන් සත්අට වරක් ඊතල ගෙන විදිය යන අර්ථයෙන් අක්ඛණවෙධී නම් වේ. මහාකායපප දාලොන යනු ලොකු ශරීර පලයි. 1. සමිකය, 2. දරකය, 3. ලෝභ කය, 4. යකඩ කය, 5. වැලිතලා කය, 6. ජලකය, 7. ලෑලි කය, මේ හත මහා කාය නම්. එහි සමිකය පලන අනිකෙක් මීහරක් හම සිදුරු කරයි. ඔහු වනාහි මීහරක් සම් සියයක් පසාරු කරයි. අනිකෙක් අගල් අටක් සන නිමිරි ලෑල්ලක් අගල් හතරක් සන පියා ලෑල්ලක් (පියා පෝරු) සිදුරු කරයි. හෙතෙම (බෝසත්තුමා) වනාහි එකට බැඳි ලෑලි සියයක් චුවද සිදුරු කරයි. එසේම දැගුල් (අගල් 2) සන තඹ තහඩුවක්ද අගලක් සන වූ යකඩ තහඩුවක්ද, වැලි කරත්තයක හෝ ලෑලි කරත්තයක හෝ පිදුරු කරත්තයක හෝ පසුපසින් ඊයක් යවා ඉදිරිපසින් විදියි. ප්‍රකෘති ජලයෙහි සතර උසබක් (රියන් පන්සිය හැටක්-560) පමණ ගැඹුරු තැනකට චුවද ඊ යවයි. ගොඩබිම අට උසබක් (රියන් එක්දහස් එකසිය විස්සක්-1120 පමණ ගැඹුරට විදියි) මෙසේ මේ මහාකාය සත පලන බැවින් මහාකායපලනො නම් වේ. සබ්බාමිනෙත යනු සියලු අමිත්‍රයන්, රණංකත්වා යනු යුද්ධකොට පලවා හැරියේය ය න අර්ථයි. නවකිඤ්චි විහෙඨයි යනු එකෙකුද නොවෙහෙසුවේය. වෙහෙසට පත් නොකරමින්ම ඊතලය යැවීම් පමණකින්ම යුදකොට සඤ්ඤමං අජ්ඣපාගමී යු සීල සංවරයට පැවිද්දට එළඹියේය යනුයි.

මෙසේ ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එතල බාල සහෝදරයා ආනන්දය. අසදිස කුමාරයා වනාහි මම ම වෙමි යි වදාළ සේක.

2.4.2

සංගාමාවචර ජාතකය

සංගාමාවචරො සුරො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක නන්ද තෙරුන් වහන්සේ අරඹයා වදාළ සේක. බුදුරජාණන් වහන්සේ කපිලවත්ත පුරයට ප්‍රථමවරට

වැඩිය ගමනේදී කණිටු සොයුරු නඤ්ඤ කුමරු පැවිදි කරවා කපිල වස්තු පුරයෙන් නික්මී පිළිවෙළින් සැවැත්නුවරට වැඩම කර වසන සමයෙහි ආයුෂ්මන් නඤ්ඤ තෙරුන් වහන්සේ, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පාත්‍රය ගෙන තථාගතයන් වහන්සේ සමග රජ මාලිගයෙන් නික්මෙන අවස්ථාවෙහි නඤ්ඤ කුමාරයා බුදුරජාණන් වහන්සේ සමග යන්නේ යයි අසා අඩක් පිරු කෙස් ඇතිව ජනේලය අතරින් බලා "ස්වාමීනි! වහාම එනු මැනවයි" යන ජනපද කලාණිය කියන ලද වචන සිහිකරමින්, කලකිරුණාහු ඇල්මක් නැතිව සුදුමැලි පඬුවන් පැහැ ඇතිව හතර ඉල්පි ගිය සිරුර ඇත්තෝ වූහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ නඤ්ඤ තෙරුන් වහන්සේගේ ඒ තත්ත්වය දැන මම නඤ්ඤ තෙරුන් වහන්සේ රහත් ඵලයෙහි පිහිටුවන්නේ නම් ඉතා යෙහෙකැයි සිතා උන්වහන්සේ වසන පන්සලට වැඩමකොට පනවන ලද අසුනෙහි වැඩහුන් සේක් නඤ්ඤයෙනි! කෙසේද? ඔබ මේ ශාසනයෙහි සිත් අලවන්නෙහිදැයි විචාළ සේක. එවිට නඤ්ඤ තෙරුන් වහන්සේ ස්වාමීනි! ජනපදකලාණිය පිළිබඳ සිත් ඇති බැවින් සසුනෙහි සිත් නොඅලවමයි කීහ. නඤ්ඤ! හිමාල වනයෙහි චාරිකා කර ඇද්ද? ස්වාමීනි! එහි ගොස් නැත. එසේනම් එහි යමුයි වදාළහ. එවිට ස්වාමීනි! මට සෘද්ධිය නැත. මම කෙසේ යන්නෙමිද? එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ නඤ්ඤ! ඔබව මාගේ සෘද්ධි බලයෙන් ගෙන යන්නෙමියි තෙරුන් අතින් අල්ලාගෙන අහසට පැන නැගී ගමන් කරමින් අතර මගදී එක් දැවුණු හේනක් පෙන්වා එහි දැවුණු කණුවක හුන් දැවී ගිය කන් නාසා වලිගය ඇති, දැවී ගිය ලොම් ඇති, කැටුණු හම ඇති, හම පමණක් ඇති ලෙසින් වැසුණු එක් වැදිරියක් දැක්වූ සේක. නඤ්ඤ! මේ වැදිරිය දුටුවෙහිද? එසේය ස්වාමීනි. එසේනම් මෙය හොඳින් බලන්නැයි වදාළහ.

ඉක්බිති නඤ්ඤ තෙරුන් රැගෙන සැටයොදුන් රත් සිරියල් තලාව, අනෝතත්ත විල ආදී සත්මහා විල්, පස්මහා ගංගා, රත් පර්වත, රිදී පර්වත, මැණික් පර්වතවලින් සැරසුණු නොයෙක් සියගණන් වස්තූන්ගෙන් රමණීය වූ හිමාල පර්වතයද පෙන්වා, නඤ්ඤ, තච්චිසාව දැක තිබේදැයි විමසා දැක නැතැයි ස්වාමීනියි කී කල්හි එන්න නන්ද! ඔබට තච්චිසා භවනය පෙන්වන්නෙමියි එහි රැගෙන ගොස් පඬුපුල් සලස්නෙහි වැඩසිටි සේක.

සක්දෙව්දු දෙදෙව්ලොව දේව සමුහයා සමග අවුත් වැද පකත් පසෙක හුන්නේය. කෝට් දෙකහමාරක් පමණ ඔහුගේ භාර්යාවරුද, පරෙව් පා මෙන් රතු පා ඇති දෙවඟනන් පන්සියයක්ද අවුත් වැද එකත්පසෙක හුන්නාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ආයුෂ්මත් නෂ්‍ය තෙරුන් ලවා ඒ පන්සියයක් අප්සරාවන් දෙස කෙළෙස් අදහසින් නැවත නැවතත් බැලෙව්වාහුය. නන්ද! මේ පරෙව් පා මෙන් රතු අප්සරාවන් දකිහිද? එසේය ස්වාමීනි. මේ අප්සරාවෝ ශෝභමාන වෙත්ද? නැතිනම් ජනපද කලාණිය ශෝභාමත්ද? ස්වාමීනි! ජනපද කලාණියට ගලපන වීට ඒ වැදිරිය ශෝභාවත් නොවේ. මේ අප්සරාවන්ට ගලපනවීට ජනපද කලාණිය ශෝභාවත් නොවේයයි කීහ. දැන් කුමක් කරන්නෙහිද? කිනම් කර්මයක් කොට ස්වාමීනි! මේ දෙවඟනන් ලබන්ද? පැවිද්දෙකුට අයත් ධර්ම අනුගමනය කොට ලබතියි වදාළහ. ස්වාමීනි! ඉදින් මට මොවුන් ලබාදීමට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඇප වන්නාහු නම් මම මහණදම් රකින්නෙමියි කීහ. නන්ද, මහණදම් සම්පූර්ණ කරන්න. මම ඔබට ඇප වන්නෙමියි වදාළහ.

මෙසේ තෙරුන් වහන්සේ දිව්‍ය සමුහයා මැද බුදුරජුන්ගෙන් පොරොන්දුවක් (ඇපවීම) ලබාගෙන ස්වාමීනි! වැඩිපුර පමා නොකරන සේක්වා. එනු මැනවි. වඩිමු. මම මහණදම් පුරන්නෙමියි කීහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ නන්ද රැගෙන දෙවරම් වෙහෙරටම ආපසු වැඩි සේක. නන්ද තෙරුන් වහන්සේද හොඳින් මහණදම් පුරන්නට පටන් ගත් සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දම්සෙනෙව් සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ අමතා, සාරිපුත්‍රයෙනි! මාගේ කණිටු සොයුරා වන නන්ද තච්චිසා දෙව්ලොවදී දිව්‍ය සමුහයා මධ්‍යයේදී දිව්‍ය අප්සරාවන් සඳහා මා ඇපයක් ලෙස ගත්තේ යයි සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේට දැන්වූ සේක. මේ අන්දමින් මහ මුගලන් තෙරුන් වහන්සේට, මහා කාශ්‍යප තෙරුන් වහන්සේට අනුරුද්ධ තෙරුන් වහන්සේට, ධර්ම භාණ්ඩාගාරික ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේට, අසුමහා ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලාට, බහුල වශයෙන් සෙසු හික්කුන් හටද මේ කරුණ දැන්වූ සේක. දම්සෙනෙව් සැරියුත් මහතෙරුන් වහන්සේ නන්ද තෙරුන් වෙත එළඹ, ඇත්තද ඇවැත්නි? නන්ද තච්චිසා දෙව්ලොවදී දිව්‍ය සමුහයා මැදදී දිව්‍ය අප්සරාවන් ලැබීමට මහණදම් පුරන්නෙමියි, බුදුරජාණන් වහන්සේව ඇපයක් ලෙස ගත්තේයයි වදාරා මෙසේ ඇතිකල්හි තුඹගේ බඹසර විසීම ස්ත්‍රීන් මුල්කොට පවතී.

කෙලෙස් ඇසුරුකොට පවතී. කුලියට වැඩකරන කම්කරුවෙකු සමග ස්ත්‍රීන් සඳහා මහණදම් පුරන ඔබගේ ඇති වෙනස කුමක්දැයි නන්ද තෙරුන් ලජ්ජා කරවූ සේක. තේජස නැති කළ සේක. මේ ක්‍රමයට සියලු අසුමනා ශ්‍රාවකයෝද සෙසු හික්කුහු ද ඒ තෙරුන්ට ලජ්ජා ඇති කරවූහ.

නන්ද තෙරුන් වහන්සේ මවිසින් ඒකාන්තයෙන්ම අයුතු දෙයක් කරන ලද්දේයයි ලජ්ජාවෙන්ද බියෙන්ද දැඩිව විරියය උපදවාගෙන විදර්ශනා වඩමින් රහත් වී බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත එළඹ ස්වාමීනී! මම ඔබවහන්සේගේ පොරොන්දුව නිදහස් කරන්නෙමිසි කී සේක. එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ නන්ද! යම් දවසක ඔබ රහත් බවට පැමිණියේද එකල්හි ඒ ඇපයෙන් මම මිදුනෙමැයි වදාළ සේක. මෙය මුල් කරගෙන දම් සභාවෙහි හික්කුහු අවවාද පිළිගන්නා මේ නන්ද තෙරුන් වහන්සේ එක අවවාදයෙන්ම ලජ්ජා භය උපදවාගෙන මහණදම් පුරා රහත්භාවයට පත්වූ සේක යනුවෙන් කථාවක් මතු කළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි! මෙහි දැන් කවර කථාවකින් යුක්තව උන්නාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි මහණෙනි! නන්ද අවවාද පිළිගත් කෙනෙකැයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ ඇතුන් පුහුණු කරන කුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පැමිණියාහු ඇතුන් පුහුණු කිරීමේ ශිල්පයෙහි නිමාවට පැමිණියාහු බරණැස් රජුගේ එක් විරුද්ධ රජෙකුට උපස්ථාන කෙළේය. ඔහු ඒ රජුගේ මඟුල් ඇතා මනාකොට හික්මවීය. රජතුමා බරණැස් රාජ්‍යය අල්ලා ගන්නෙමිසි බෝසතාණන් වහන්සේ කැටුව මඟුල් ඇතුපිට නැග මහාසේනාව සමග බරණැසට ගොස් නුවර වට කරගෙන, රාජ්‍යය දෙනු. නැතිනම් යුද්ධ කරවයි ලියා රජුට හසුනක් යැවීය. බඹදන් රජුද යුද දක්වමිසි පවුරු, දොරටු, අට්ටාල, දොර කොටුවල ආරක්‍ෂක භටයන් රඳවා යුද්ධයට අවස්ථාව දුන්නේය.

සතුරු රජතුමා මඟුල් ඇතාට යුද ඇඳුම් අන්දවා තෙමේත් යුද ඇඳුම් පැළඳගෙන ඇතුපිටට නැගුනේ තියුණු හෙණ්ඩුව ගෙන නගරය බිඳ සතුරා මරා රාජ්‍යය අත්පත් කරගන්නෙමිසි ඇතා නගරය දෙසට යැවීය. ඒ ඇතා උණු මඩ ආදියද ගල් පෙරළීමද නොයෙක් පහරදීම් මුදාහරින බව දැක මරණ බියෙන් තැතිගෙන ඉදිරියට යාමට නොහැකි වන්නේ ආපසු ආවේය. ඉක්බිති ඇත් ශිල්පියා ඇතා ළඟට එළඹ දරුව!

නුඹ ශුරයෙකි. යුද්ධයෙහි හැසිර පුරුදුය. මෙබඳු අවස්ථාවක පසුබැසීම නම් නුඹට නුසුදුසුයයි කියා ඇතාට ඔවදන් දෙන්නේ,

සංගාමාවචරො සුරො බලවා ඉති විසසුතො
කිනනු තොරණමාසජ්ජ පටිකකමසි කුඤ්ජර

ඔමඤ ඛිප්පං පළිසං එසිකානිව අබබ්භ
තොරණානි පවදදිඤා ඛිප්පං පවිස කුඤ්ජර

යන මේ ගාථා කීවේය.

යුද්ධෙහි හැසිර පළපුරුදු බලවත් ශුරයෙක් යයි ප්‍රසිද්ධය. ඇතුනි! තොරණ (වාසල් දොරටුව) ළඟට පැමිණ කුමක් නිසා පසුබසිහිද?

දොරගුළු විනාශකොට ඉන්ද්‍රබීලද (අගුළුකණු) උදුරා දමන්න.
තොරණද (වාසල් දොරටුව) මැඩපවත්වා ඇතුනි! වහා නගරයට පිවිසෙන්න.

එහි, ඉති විසසුතො යනු දරුව! නුඹ පැවති ප්‍රහාර ඇති යුද්ධය මර්දනය කොට හැසිරෙන බැවින්, සංගාමාවචරො යනුවෙන්ද ස්ථිර දැඩි සිතක් ඇති බැවින්, සුරො යනුවෙන්ද ශක්ති සම්පන්න බැවින් බලවා යනුවෙන්ද මෙසේ ප්‍රසිද්ධ වූ බොහෝදෙනා දැනගන්නා ලද්දේ ප්‍රකට වූයෙහිය. තොරණ වාසජ්ජා යනු නුවර වාසල් දොරටුවට පැමිණ, පටිකකමසි යනු කුමක් නිසා පසුබසිහිද? කුමන කරුණක් නිසා නවතිහිදැයි කියයි. ඔමඤ යනු විනාශ කරන්න. පහතට හෙළන්න. එසිකානිව අබබ්භා යනු නුවර දොරටුවෙහි සොළොස් රියනක් හෝ අටරියනක් පොළොවෙහි ප්‍රවේශකොට නිසලකොට පිහිටුවන ලද ඉන්ද්‍රබීල වේ. ඒවා වහා උදුරන්න. උගුලා දමන්නැයි අණ කරයි. තොරණානි පමදදිඤා යනු නගර දොරටුවේ පිට තාප්පය මර්දනය කොට (කඩා) ඛිප්පං පවිස යනු වහා නගරයට පිවිසෙන්න. කුඤ්ජර යනු ඇතා අමතයි.

ඒ අසා ඇතා බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේගේ එකම අවවාදයෙන් නැවති නුවර මැද කණුව හොඬවැලින් පටලවා 'බිම්මලක්' (හත්තක්) මෙන් සිඳ තොරණ මැඩ පවත්වා දොරපොල්ල මැඩ නුවර දොර කඩා නගරයට පිවිස රාජ්‍යය ගෙන දුන්නේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල ඇතා නන්දය. රජ ආනන්දය. ඇත් ශිල්පියා මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.4.3

වාලෝදක ජාතකය

වාලොදකං අප්පරසං නිහිනං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරනසේක් පන්සියයක් ඉඳුල් කන්තන් මුල්කරගෙන වදාළ සේක. සැවැත්නුවර වනාහි පන්සියයක් උපාසකවරු සිය ගේදොර කටයුතු අඹුදරුවන්ට පවරා දී බුදුබණ අසමින් එක්වම හැසිරෙත්. ඔවුන් අතුරෙන් සමහරෙක් සෝවාන් වූවෝය. සමහරෙක් සකාදාගාමී වූවෝය. සමහරෙක් අනාගාමී වූවෝය. පුහුදුන් එකෙක්ද නැත. බුදුරජාණන් වහන්සේට ආරාධනාවක් කරනවිට උපාසකවරුන් ඇතුළත්කොට ආරාධනා කෙරෙති. ඔවුන්ට වනාහි දැහැටිදඬු, මුහුණ සෝදන දිය, සුවඳ මල් ආදිය දෙන පන්සියයක් උපස්ථායකයෝ (ඔවුන්ගේ) ඉඳුල් බත් අනුභව කරන්නන් බවට පත්ව වාසය කරති. ඔවුහු උදේ බත් අනුභවකොට නිදා නැගිට අවිරවතී ගංතෙරට ගොස් ගං ඉවුරෙහි කෑගසමින් මල්ලවපොර අල්ලත්. ඒ පන්සියයක් උපාසකවරු නිහඬව සෝෂා නැතිව භාවනාවෙහි (විවේකයෙහි) යෙදෙත්. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ ඉඳුල් බත් කන්තන්ගේ උස්භඬ අසා ආනන්දය! මේ කිනම් ශබ්දයක්දැයි තෙරුන්ගෙන් විමසා ස්වාමීනි! ඉඳුල් බත් කන්තන්ගේ ශබ්දයයි කී කල්හි, ආනන්දය! මේ ඉඳුල් කන්තෝ දැන් පමණක් ඉඳුල් කා කෑගසන්නෝ නොවෙති. පෙරත් කෑගැසූහ. මේ උපාසකවරුද නිහඬව තැන්පත්ව සිටියෝ පෙරත් එසේ සිටියෝ යයි වදාරා තෙරුන් වහන්සේ විසින් ඉල්ලන ලද්දාහු අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසනාණන් වහන්සේ ඇමති කුලයේ ඉපදී වැඩිවියට පත්වූවාහු රජතුමාට අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කරන්නා වූහ. ඉක්බිති එක් කලෙක ඒ රජතුමා පසල් දනව්වක කැළඹීමක් අසා පන්සියක් සිත්ධව අසුන් සුදානම් කරගෙන සිවිරග

සෙනඟ පිරිවරා ගොස් පසල් දනව්වේ කැළඹීම සංසිඳුවා බරණැසටම ආපසු ඇවිත් අසුන් ක්ලාන්ත වී ඇති බැවින් සිසිල් බිමක් වශයෙන් ඔවුන්ට මිදියුෂ දෙවයි අණ කෙළේය. අසුන් සුවද මිදි යුෂ පානය කොට අස්හලට ගොස් තම තමන්ගේ තැන්වල සිටියාහුය. ඔවුන්ට දී ඉතිරි වූ රසවත් මිදි කසට ඉතිරි විය. මිනිස්සු මේවාට කුමක් කළ යුතුදැයි රජතුමාගෙන් විචාළහ. වතුරෙන් (මිදි රොඩු) පොඩිකර පරන රෙදිවලින් පෙරා අශ්වයන්ට කෑම ගෙනයන කොටඵවන්ට දෙවියයි දෙවිය. රජතුමා මහ ජනේලය විචාතකොට රජමිදුල දෙස බලමින් ළඟ සිටි බෝසතුන් අමතා යහලුව! කොටඵවෝ කසට වතුර බී මත්වී කෑගසමින් උඩ පාවෙමින් හැසිරෙත්. සෛන්ධව කුලයෙහි උපන් අශ්වයෝ වනාහි සුවද පානය බී නිහඬව සිටින්නෝ උඩ නොපනිති. කුමක් නිසාදැයි විමසමින්

වාළොදකං අපපරසං නිහීනං
 පීඤ්චා වදො ජායති ගද්භානං
 ඉමඤ්ච පීඤ්චාන රසං පණීතං
 මදො න සඤ්ජායති සිත්ඨවානං

යන පළමු ගාථාව කීවේය.

හණ නුල් පෙරහණින් පෙරණ ලද අල්ප වූ නිරස වූ දිය බී කොටඵවන්ට මදය ඇතිවෙයි. ප්‍රණීත රසයෙන් යුත් මිදි යුෂ බීවී අශ්වයන්ට මද ඇති නොවෙයි.

එහි, වාළොදකං යනු හණ (නියද) නුලින් කළ පෙරහණින් පෙරු (මිදි) ජලය, වාච්ඡදකං යනුද පදයකි. නිහීනං නිරස බැවින් නිහීනයයි. නසඤ්ජායති යනු සෛන්ධව අසුන්ට මත නූපදී. කාරණය කුමක්දැයි විචාළේය. ඉක්බිති රජුට කරුණු කියන බෝසතාණන් වහන්සේ,

අපසං පිච්ඤාන නිහීන ජවෙචා
 සො මජ්ජති තෙන ජනිඤ්ච පුට්ඨො
 ධොරයහසීලො ච කුලමිහි ජාතො
 නමජ්ජති අගගරසං පිච්ඤා

යන දෙවන ගාථාව කී සේක.

රජතුමනි! පහත් ජාති ඇති ඒ පහත් වූ බිමෙහි පහස ලැබූ ඔහු (කොටඵවා) රසය අඩු ජලය බී මත් වෙයි. වියගස උසුලන ස්වභාව ඇති

උසස් කුලයෙහි උපන් නිසා සෛන්ධව අශ්වයා අග්‍ර වූ මිදිරසය බිවත් මක් නොවේ.

එහි, තෙන ජනිතු! ඵ්‍රධෙයා යනු ජනපතිතුමනි! උතුම් රජතුමනි, හෙතෙම පහත් ජන්ම ඇත්තේ ඒ පහත් ජන්ම භාවයෙන් ස්පර්ශ කරන ලද්දේ. මජ්ඣනි ප්‍රමාද වෙයි. ධොරයහසීලි යනු ධුරය උසුලන සුලු, වියගස උසුලා හැසිරෙන ගතියෙන් යුක්ත වූ උපතින් සෛන්ධව වූ අශ්වයෝ අග්‍රසං යනු සියලුම මුලින් ගත් මිදි යුෂ. පිවිසා න මජ්ඣනි යනු බී මත් නොවේ.

රජතුමා බෝසතාණන් වහන්සේගේ වචන අසා කොටඵවන් රජමිදුලෙන් පන්නා දමා, බෝසතාණන් වහන්සේගේ අවවාදයෙහි පිහිටියේ දානාදී පිංකම්කොට කම් වූ පරිද්දෙන් මියපරලොව ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල කොටඵවෝ පන්සියය මේ ඉඳුල් කෑ පිරිස වූහ. පන්සියයක් උතුම් අශ්වයෝ මේ උපාසක පිරිසයි. රජතුමා ආනන්දය, නුවණ ඇති ඇමතියා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.4.4

ගිරිදන්ත ජාතකය

දුසිනො ගිරිදෙනෙත යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ වේඵවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක් විපක්‍ෂය ඇසුරු කරන එක් හික්‍ෂු කෙනෙකුන් මුල්කරගෙන දේශනා කළ සේක.

මෙහි වර්තමාන කථාව යට (මුලින් ඇති) මහිලාමුඩ ජාතකයෙහි කියන ලද්දේමය. ශාස්තෘන් වහන්සේ මහණෙනි! මේ හික්‍ෂුව දැන් පමණක් විරුද්ධ පක්‍ෂය ඇසුරු නොකරයි. පෙරත් මේ තෙමේ විරුද්ධ පක්‍ෂය ඇසුරු කළ කෙනෙකි යි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර සාම නම් රජ රජ කෙළේය. ඒ කාලයේ බෝසතාණන් වහන්සේ ඇමති කුලයක ඉපදී වැඩිවියට පත්වූවාහු ඒ රජුට අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කරන්නා වූහ. ඒ රජුට අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කරන්නා වූහ. මංගල අශ්වයා පණ්ඩව නම් වේ. ගිරිදත්ත යනු ඔහුගේ අශ්වයා පුහුණු කරවන්නාය. ඔහු කොර ගසන්නෙකි. අශ්වයා කට කලියා ලනුව ගෙන ඉදිරියෙන් යන ඒ කොරා දැක මොහු මාව හික්මවන්නේය යන හැඟීමෙන් ඔහු අනුගමනය කරමින් කොරෙක් විය. අශ්වයාගේ කොර බව රජුට දැන්වූහ. රජතුමා වෙදුන් යැව්වේය. ඔවුහු ගොස් අශ්වයාගේ සිරුරෙහි රෝගයක් නොදැක මොහුගේ රෝගයක් නොදකිමුයි රජුට කීහ. රජතුමා යහලුව! යව මෙහි හේතුව දැනගන්නයි කියා බෝසතුන් යැවීය. හෙතෙම ගොස් අශ්වයා පුහුණුකරන කොර මිනිසා සමග එක්වීම නිසා කොරවූ බව දැන රජුට ඒ බව දන්වා එක්වීම් දෝෂයෙන් මෙසේ වන්නේ යයි දක්වමින්

දූසිතො ගිරිදතෙනන හයො සාමසස පණ්ඩවො
 පොරාණං පකතිං හිත්වා තසෙසව අනුවිධියති
 යන පළමු ගාථාව කීහ.

සාම රජුගේ පණ්ඩව නම් මංගල අශ්වයා කොර ගසන ගිරිදත්ත විසින් දූෂණය කරන ලදී. පැරණි ස්වභාවය හැර ඔහු අනුකරණය කරයි.

එහි, හයො සාමස්ස යනු සාමරාජ රජුගේ මංගල අශ්වයා, පොරාණ පකතිං හිත්වා යනු තමන්ගේ පැරණි ස්වභාවය වූ ප්‍රියමනාප භාවය හැර, අනුවිධියති යනු අනුව හික්මෙයි, හෙවත් අනුකරණය කරයි.

ඉක්බිති රජතුමා බෝසතුන් යහලුව! දැන් කුමක් කළ යුතුදැයි ඔහුගෙන් විචාළේය. එවිට බෝසතාණන් වහන්සේ කොර නොවූ යහපත් අසුන් බඳින්නෙකු යෙදෙව් විට අශ්වයා පෙර තත්ත්වයට පත්වන්නේ යයි කියා

සවෙව තනුජො පොසො සිබරාකාර කප්පිතො
 ආනනෙ තං ගහෙත්වාන මණ්ඩලෙ පරිචතතයේ
 බිප්පමෙව පහත්වාන තසෙසව අනුවිධියති
 යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

"ඉදින් ඕ හට අනුරූපව, උපන් සොඳුරු බැවින් සැදුම් ලත් පුරුෂයෙක් මුව ලනුව ගෙන අසු මණ්ඩලයෙහි ඇවිද්ද වි නම් කොර බව හැර වහාම අශ්වයාගේ උකුම් ස්වභාවය අනුව හික්මේ."

එහි, කනුපො යනු ඔහුගේ බාල සහෝදරයා යෝග්‍ය පරිදි උපන් නිසාද, අනුජ නම්. ඒ බාල සොහොයුරාගේ වැඩිමලා කනුජයි. මෙය කියන ලද්දේ වෙයි. ඉදින් මහරජ! ඒ ප්‍රියමනාප ආචාර සම්පන්න අශ්වයාට සුදුසු වූ (ගැලපෙන) යහපත් පෙනුමෙන් යුතු පොසො මීනිසෙක් සිබරාකාර කප්පිනො යනු යහපත් අයුරින් කපන ලද කෙස් රැවුල් ඇති. කං අශ්වයා, ආනනෙ ගහෙඤා නාස් ලනුව ගෙන අශ්ව මණ්ඩලයෙහි හික්මවන්නේය. වහාම මේ තෙමේ ඒ කොර ගතිය හැර මේ සුදුසු ආචාර සම්පන්න අසුන් බලන්නා මා හික්මවයි යන හැඟීමෙන් වහාම ඔහු අනුව යයි. ශ්‍රව හික්මෙයි. ප්‍රකෘති භාවයෙන්ම සිටියි.

රජතුමා එසේ කෙළේය. අශ්වයා ප්‍රකෘති තත්ත්වයේ පිහිටියේය. රජතුමා තිරිසන්ගත සතුන්ගේ පවා අදහස් දන්නේ යයි සතුටු සිත් ඇත්තේ බෝසතාණන් වහන්සේට මහත් කීර්තියක් ගෙන දුන්නේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල ගිරිදත්ත (කොරා) දෙවිදත්ය. අශ්වයා විරුද්ධ පක්‍ෂය ඇසුරු කළ හික්මවයි. රජ ආනන්දය. පණ්ඩිත ඇමතියා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.4.5

අනගිරනි ජාතකය

යථොදකෙ ආචිලෙ අප්‍යනෙන යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවන මහා විහාරයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා බමුණු කුමාරයෙකු අරබයා දේශනා කළ සේක.

සැවැත් නුවර එක්තරා බමුණු කුමාරයෙක් ත්‍රිවේදයෙහි පරතෙරට ගොස් බොහෝ ක්‍ෂත්‍රිය කුමාරවරුන්ටද බමුණු කුමාරවරුන්ටද මන්ත්‍ර ඉගැන්වීය. ඔහු පසුකලෙක ගිහිජීවිතය අරඹා වස්ත්‍රාභරණද දැසිදස්, කෙත්වතු, ගව මහිස, අඹුදරු ආදීන්ගේ ප්‍රයෝජනය සිතමින් රාග, ද්වේශ, මෝහයන්ට වසඟ වී කැළඹුණු සිත් ඇත්තේ විය. මන්ත්‍ර පිළිවෙළින් කියන්නට නොහැකි විය. අතරින් පතර මන්ත්‍රවල අරුත් නොවැටහේ. ඔහු එක්දිනක් බොහෝ සුවද, මල් ආදිය රැගෙන දෙවීරම් වෙහෙරට ගොස් බුදුරජාණන් වහන්සේට පූජාකොට වැද එකත්පසෙක හිඳ ගත්තේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔහු සමග පිළිසඳර පවත්වා මානවකයා! කෙසේද? මන්ත්‍ර උගන්වන්නෙහිද? ඔබට මන්ත්‍ර ප්‍රගුණදැයි විමසූහ. ස්වාමීනි! පෙර මට මන්ත්‍ර ප්‍රගුණයි. ගිහිගෙයි කටයුතුවලට අවධානය යොමුවූ කාලයේ සිට මාගේ සිත කැළඹුණු ස්වභාවයෙන් යුක්තය. ඒ නිසා මට මන්ත්‍ර ප්‍රගුණ නොවෙයි. මතක නැත. ඉක්බිති ඔහුට බුදුරජාණන් වහන්සේ මානවකයා! දැන් පමණක් නොවෙයි. පෙරත් සිත නොකැළඹී සිටි කාලයෙහි මන්ත්‍ර ප්‍රගුණ විය. රාගාදියෙන් සිත කැළඹුණු කාලයෙහි නුඹේ මන්ත්‍ර සිහිපත් කරගැනීමට නොහැකි වූයේයයි වදාරා ඔහු විසින් අයදින ලද්දාහු අතිත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජකරන කල්හි බෝසතාණන් වහන්සේ බමුණු මහසල් කුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්වූවාහු තක්සලා නුවරින් මන්ත්‍ර ඉගෙනගෙන දිසාපාමොක් ගුරුතුමා වී බරණැස් නුවර බොහෝ ක්‍ෂත්‍රිය බ්‍රාහ්මණ කුමාරවරුන්ට මන්ත්‍ර ඉගැන්වූහ. ඔහු සමීපයෙහි එක් බමුණු මානවකයෙක් ත්‍රිවේදය ප්‍රගුණ කළේය. එක පදයකවත් සැකයක් නොමැතිව කීමෙහි දෙවන ගුරුවරයා වී මන්ත්‍ර ඉගැන්වීය. හෙතෙම පසුකලෙක ගෘහවාසයට පත්ව, ගෘහ සැප පිළිබඳ සිතිවිල්ලෙන් යුතුව කැළඹුණු සිත් ඇතිව මන්ත්‍ර කියන්නට නොහැකිවිය.

ඉක්බිති ගුරුවරයා තමන් සමීපයට පැමිණි ඔහුගෙන් මානවකයා! කෙසේද? මන්ත්‍ර ප්‍රගුණදැයි විචාරා ගෘහවාසය හා සම්බන්ධ වූ කාලයේ පටන් මගේ සිත කැළඹුණේය. මන්ත්‍ර කියන්නට නොහැක්කෙමිසි කී කල්හි, දරුවා! සිත කැළඹුණු කල ප්‍රගුණ කළ මන්ත්‍ර වුවද නොවැටහේ. නොකැළඹුණු කල්හි වනාහි නොවැටහීමක් නම් නැතැයි කියා

යථොදකෙ ආචිලෙ අපසසනෙන
 නපසසති සිප්පික සමබ්බකඤ්ච
 සකඛරං වාචකං මච්ඡගුමඛං
 එවං ආචිලෙහි විතෙන
 නපසසති අනතදත්ථං පරත්ථං

යථොදකෙ අවෙඡ්චි පීපසනෙන
 සො පසසති සිප්පික සමබ්බකඤ්ච
 සකඛරං වාචකං මච්ඡගුමඛං
 එවං අනාචිලෙ හි විතෙන
 සො පසසති අත්ථදත්ථං පරත්ථං

යන මේ ගාථා කීවේය.

යම්සේ මධි මිශ්‍ර වූ නොපැදුනු ජලයෙහි රත්වත් බෙල්ලන් ද, වට බෙල්ලන් ද, ගල්කැට, වැලි, මත්සායන් නොදකීයි. එසේම සිත කැළඹුණු කල්හි තමන්ගේ යහපත හෝ අනුන්ගේ යහපත නොදකීයි.

යම්සේ නො කැළඹුණු පැදුනු ජලයෙහි රත්වත් බෙල්ලන්ද, වට බෙල්ලන් ද, ගල්කැට, වැලි, මාලුන් ද ඔහු දකීයි. එසේම සිත රාගාදී කෙලෙස්වලින් නොකැළඹුණු කල ඔහු තම යහපතත් අනුන්ගේ යහපතත් දකීයි.

එහි, ආචිලෙ යනු කැළඹුණු මධි ඇති, අපසසනෙන යනු ඒ කැළඹීම නිසාම අප්‍රසන්න වූ (නොපැදුනු) සිප්පික සමබ්බකං යනු රත්වත් බෙල්ලන්ද වට බෙල්ලන්ද මුතු බෙල්ලන්ද මච්ඡගුමඛං යනු මාලු සමූහයා, එවං ආචිලෙ යනු මෙසේම රාගාදී කෙලෙස්වලින් කැළඹුණු සිතෙහි, අත්ථදත්ථං පරත්ථං යනු තමාගේ යහපතත් අනුන්ගේ යහපතත් නොදක්නේය යන අර්ථයි. සො පසසති යනු එසේම සිත නොකැළඹුණු කල ඒ පුරුෂයා තම යහපතත් අන් යහපතත් දකීයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙම ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා සිව්සස් වදාරා, ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. චතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාවගේ කෙළවර බමුණු කුමරා සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. එදා මානවකයා මේ මානවකයාම විය. ගුරුවරයා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.4.6

දැඩි වාහන ජාතකය

වණණගන්ධ රසුපෙනො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ වේඵවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක් විපක්‍ෂය ඇසුරු කළ හික්‍ෂු කෙනෙකුන් මුල් කරගෙන දේශනා කළ සේක.

මෙහි වර්තමාන කථාව යට (මුලින්) සඳහන් කළ කථාව හා සමානය. ශාස්තෘන් වහන්සේ වනාහි මහණෙනි! පව්ටන් සමග වාසය නම් ලාමකය. අනර්ථකාරීය. එහි මිනිසුන්ට පව්ටන්ගේ ආශ්‍රය අනතුරුදායක බව කියනුම කවරේද? පෙර තිත්ත, අමිහිරි කොහොඹ ගස සමග වාසයට පැමිණ, මිහිරි රස ඇති දිව්‍ය රසය හා සමාන වූ සිත් නැති මිහිරි අඹ ගස පවා අමිහිරි තිත්ත එකක් බවට පත්වූයේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී කසිරට බමුණු සහෝදරයෝ හතරදෙනෙක් තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව හිමවත් පෙදෙසෙහි පිළිවෙළින් පන්සල් තනාගෙන වාසය කළාහුය. ඔවුන්ගේ වැඩිමල් සහෝදරයා කලුරියකොට ශක්‍ර පදවියට පත්විය. හෙතෙම ඒ කාරණය දැන අතරින් පතර සන්ආට දවසක් ගිය තැන සහෝදරයන් තුන්දෙනාට උපස්ථාන කිරීම පිණිස එන්නේ එක් දවසක් වැඩිමල් තවුසා වැද එකත්පසෙක හිඳ ස්වාමීනි! ඔබවහන්සේට කිනම් දෙයක් අවශ්‍යදැයි විචාළේය. පාණ්ඩු රෝගයෙන් පෙළෙන තාපසයා මට ගින්නෙන් ප්‍රයෝජන ඇතැයි කීවේය. ශක්‍රයා ඔහුට වෑ පොරවක් දුන්නේය. වාසි එරසුව නම් මීටට ඇතුල් කිරීම වශයෙන් වෑයන් වේ පොරවත් වේ. එවිට තවුසා කවරෙක් මේ පොරොව ගෙන දර ගෙන එන්නේදැයි කීය. ඉක්බිති ශක්‍රයා ඔහුට ස්වාමීනි! ඔබට දර අවශ්‍ය වූ විට අත පිසදමා මේ පොරොව මට දර ගෙනවිත් ගිනි දල්වන්නයි කියන්න. දර ඉබේම ඇවිත් ගිනි දල්වන්නේ යයි කීවේය. මෙසේ කියා ඔහුට වෑ පොරොව දී දෙවැන්නා ළඟට ගොස් ස්වාමීනි! ඔබවහන්සේ කුමකින් ප්‍රයෝජන ඇත්දැයි විචාළේය. ඔහුගේ පන්සල අසලින් ඇතුන් යන මාර්ගයක් ඇත. තවුසා මම ඇතුන්ගෙන් පීඩාවට පත්වීමි. ඇතුන් නිසා මට දුකක් උපදියි. ඔවුන් පලවා හරින්නැයි කීවේය. ශක්‍රයා ඔහුට එක් බෙරයක් ගෙනවිත් දී ස්වාමීනි, මේ බෙර ඇසට ගැසූවිට කොපගේ සතුරෝ පලා යන්නෝය. මේ පැත්තට

ගැසූ විට මෙන් සිත් ඇතිව සිව්වරග සේනාවෙන් පිරිවරා ගන්නේ යයි කියා ඒ බෙරය දී, බාල සහෝදරයා සමීපයට ගොස්, ස්වාමීනි! ඔබ වහන්සේට කවර දෙයකින් ප්‍රයෝජනදැයි විචාළේය. ඔහුද පාණ්ඩු රෝගියෙකි. එහෙයින් මට දීකිරිවලින් ප්‍රයෝජන ඇතැයි කීවේය. ශක්‍රයා ඔහුට එක් මිදුණු කිරි කලයක් දී ඉදින් ඔබ කැමති වන්නේ නම් මෙසේ ආවර්ජනා කරන්න. මහ ගගක් වී මහා සැඩ පහරක් ඇතිවී නුඹ වහන්සේට රාජ්‍යය ගෙන දෙන්නට පවා සමත් වන්නේ යයි කියා ගියේය. එතැන් පටන් වෑ පොරොව වැඩිමල් සහෝදරයාට ගිනි සපයයි. අනිකා විසින් බෙර ඇසට පහර දුන්විට ඇත්තු පලා යත්. බාල සහෝදරයා දීකිරි අනුභව කරයි.

එකල එක්තරා උගරෙක් පැරණි ගමක් තිබුණු තැනක හැසිරෙන්නේ බලසම්පන්න එක් විශාල මැණිකක් දුටුවේය. ඒ උගරා ඒ ලොකු මැණික කටින් ධූන්ගෙන එහි බලයෙන් අහසට පැන නැගී මුහුදු මැද එක් දිවයිනකට ගොස් මෙහි දැන් මා විසින් වාසය කිරීමට වටින්නේ යයි එහි බැස පහසු තැනක එක් තිඹිරි ගසක් මුල වාසය කෙළේය. උගරා දිනක් ඒ ගස මුල මැණික තමා ඉදිරියෙහි තබා නින්දට ගියේය.

ඉක්බිති කසීරට වැසි එක්තරා මිනිසෙක් මොහු අපට නොගැළපෙන්නේ යයි මිච්චියන් විසින් ගෙදරින් තෙරපන ලද්දේ වරායක් සහිත වූ ගමකට ගොස් නැවියන්ගේ කම්කරුවෙක් වී නැවකට නැගී යන්නේ මුහුදු මැදදී නැව කැඩුණු නිසා ලැල්ලක් පිහිට කරගෙන ඒ දිවයිනටම පැමිණ ලොකු කුඩා පළතුරු සොයන්නේ ඒ උගරා නිදන අයුරු දැක සෙමින් ගොස් ලොකු මැණික ගෙන එහි අනුභවයින් අහසට පැන නැගී දිඹුල්ගසේ හිඳගෙන මෙසේ සිතුවේය.

මේ උගරා මේ මැණිකේ ආනුභාවයෙන් අහසින් සැරිසරන්නෙකු වී මෙහි වාසය කරන්නේ යයි හඟිමි. මා විසින් වනාහි පළමුවෙන්ම මූ මරා මස් කා පසුව යන්නට වටී යයි සිතුවේය. හෙතෙම එක් දණ්ඩක් කඩා උගරාගේ හිසට හෙළුවේය. උගරා නැගිට මැණික නොදැක වෙවිලමින් ඒ මේ අත දුටුවේය. ගස උඩ සිටි පුරුෂයා සිනාසුන්නේය. උගරා වටපිට බලන්නේ ඒ පුරුෂයා දැක ඒ ගසට හිසෙහි පහරදී එහිම මළේය. ඒ පුරුෂයා බැස ගිනි ගසා උගරාගේ මස් පුළුස්සා කා අහසට පැන නැගී හිමාල වනය උඩින් යන්නේ අසපුව දැක දෙටු තවුසාගේ අසපුව ළඟ

බැස දෙතුන් දිනක් වාසයකොට තවුසාට වත් පිළිවෙත් කෙළේය. වෑ පොරවේ බලමහිමයද දුටුවේය. ඔහු මෙය මා විසින් ගැනීමට වටනේ යයි සිතා මැණිකේ බලයද තාපසයාට දක්වා, ස්වාමීනි! මාගේ මේ මැණික ගෙන වෑපොරව මට දෙවයි කීවේය. තාපසයා අහසින් හැසිරෙණු කැමැත්තේ ඒ මැණික ගෙන වෑපොරව ඔහුට දුන්නේය. ඔහු එය ගෙන ටික දුරක් ගොස් වෑපොරව පිරිමැද වෑපොරව! තවුසාගේ හිස සිඳ ලොකු මැණික මට ගෙන එවයි කීවේය. වෑපොරව ගොස් තවුසාගේ හිස සිඳ මැණිකක් ගල ගෙනාවේය. හෙතෙම වෑපොරව සැඟවුණු තැනක තබා මද්දුම තවුසා ළඟට ගොස් කීපදිනක් වාසය කොට බෙරයෙහි බලය දැක ලොකු මැණික දී බෙරය ගෙන පෙර පරිද්දෙන්ම ඔහුගේද හිස ගස්වා, කණිටු තවුසා වෙත එළඹ දී කලයේ බලමහිමය අසා ලොකු මැණික දී දීකලයද ගෙන පෙර පරිද්දෙන්ම ඔහුගේ හිස සිඳවා ලොකු මැණිකද, වෑපොරවද, බෙරයද, දීකලයද රැගෙන අහසට පැන නැගී බරණැසට නුදුරෙහි සිට බරණැස් රජුට රාජ්‍යය දෙව, නැතිනම් යුද්ධ කරවයි එක් පුරුෂයෙකු අත ලිපියක් යැවීය.

රජතුමා ලියමන අසාම සොරා ගත්තෙමිසි නික්මුනේය. අර පුරුෂයා එක් බෙර පලවකට පහර දුන්නේය. එවිට සිවුරග සෙනඟ ඔහු වටා පිරිවරා ගත්තේය. රජතුමා පසුබසින බව දැන දී කලය විසිරෙව්වේය. එවිට මහ ගඟක් ඇතිවීය. මහජනයා කිරිවල එරී (ගලී) නික්මෙන්නට නොහැකි වූහ. වෑපොරව පිරිමැද රජුගේ හිස සිඳ රැගෙන එවයි කීවේය. වෑපොරව ගොස් ඔහුගේ හිස රැගෙන විත් ඔහුගේ පාමුල දැමීමේය. එකෙකුත් ආයුධ ඔසවන්නට සමත් නොවීය. ඔහු මහත් බලයෙන් පිරිවරණ ලද්දේ නගරයට පිවිස අභිෂේක කරවා 'දධිවාහන' නම් රජවී දැහැමින් රජ කරවීය.

දිනක් ඔහු මහ ගඟෙහි දැල් කොටුවක ජලක්‍රීඩා කරද්දී කර්ණ මුණ්ඩ නම් පොකුණෙන් දෙවියන් විසින් පරිභෝග කරන ලද එක් අඹ ගෙඩියක් ගඟෙහි ගසාගෙන අවුත් දැලෙහි රැදුනේය. දැළ ඔසවන්නෝ එය දැක රජුට දුන්නාහුය. එය ලොකු කලයක් පමණ රවුම් රන්වන් එකක් විය. රජතුමා මේ කිනම් ගෙඩියක්දැයි වැද්දන්ගෙන් විචාරා අඹ ගෙඩියක් යයි අසා අඹරස වීද ඒ ඇටය තම රජ උයනේ සිටුවා කිරිදිය ඉස්සවාපීය. ගස හැදී තුන්වන අවුරුද්දේ ගෙඩි හට ගත්තේය. අඹ ගසට සත්කාර වැඩිවීය. කිරි දියර ඉසින්. සුවඳ පසඟුල් දෙත්. මල්දම්වලින් වටකරත්.

සුවද තෙලින් පහන් දල්වත්. ඒ අඹගසට පටසඵවෙන් කළ වැටක් විය. මිහිරි අඹගෙඩි රන්වන් විය.

ද්විවාහන රජතුමා සෙසු රජවරුන්ටත් අඹඵල යවන්නේ අඹඇට සිටුවා අඹගස් රෝපණය කරවී යන බියෙන් අංකුර හටගන්නා තැන වඩු කටුවලින් විද යැව්වේය. ඔවුන්ගේ අඹ අනුභවකොට සිටුවන ලද ඇට පැල නොවෙයි. ඔවුහු මීට හේතු කවරේදැයි විමසමින් ඒ රහස දැන ගත්තාහුය.

මේ අතර එක්තරා රජෙක් උයන්පල්ලා කැඳවා ද්විවාහන රජුගේ අඹවල රස නසා තිත්ත භාවයට පත්කළ හැකි වන්නෙහිදැයි විචාරා, එසේය මහරජතුමනිය කී කල්හි එසේනම් යවයි දහසක් දී යැව්වේය. හෙතෙම බරණැසට ගොස්, එක් උයන්පල්ලෙකු පැමිණියේ යයි රජුට දන්වා රජු විසින් කැඳවන ලද්දේ, රජු වෙත පිවිස රජුට වැඳ නුඹ උයන්පල්ලෙක්දැයි විචාළේය. එසේය දේවයන් වහන්සයයි කියා තමන්ගේ හැකියාවන් බලමහිමය වර්ණනා කෙළේය. රජතුමා යව, අපගේ උයන්පල්ලා සමීපයේ හිඳුවයි කීවේය. ඔවුන් දෙදෙනා එතැන් පටන් උයන සංරක්ෂණය කරති. අළුතන් පැමිණි උයන්පල්ලා අකාලයෙහි මල්, ගෙඩි ඇති කරමින් උයන සිත්කලු කෙළේය.

රජතුමා ඔහුට පැහැදී පැරණි උයන්පල්ලා ඉවත්කොට අළුත් උයන්පල්ලාට උයන බාර කෙළේය. හෙතෙම උයනේ පාලනය තමන් අතට පත්වූ බව දැන අඹගස වටකොට කොහොඹ ගස්ද අඟුල් වැල් හෙවත් අඟුන වැල් රෝපණය කෙළේය. පිළිවෙලින් කොහොඹ ගස් වැඩුණේය. මුලෙන් මුල ද අත්තෙන් අත්තද ගැටී එකිනෙක වෙලී බැඳුනේ විය. ඒ නිසා කටුක අමිහිරි රස එක්වීමෙන් එතෙක් මිහිරි අඹඵල තිත්ත රස විය. කොහොඹ කොළ රස සමාන විය. අඹඵල තිත්ත බව දැන උයන්පල්ලා පලා ගියේය.

ද්විවාහන රජතුමා උයනට ගොස් අඹගෙඩි කන්නේ කටට ගත් අඹරසය කොහොඹ කහට මෙන් ගිලින්නට නොහැක්කේ කාරා බීම හෙලීය. එකල බෝසතාණන් වහන්සේ ඒ රජුට අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කරන්නෙකු වූ සේක. රජතුමා බෝසතාණන් වහන්සේ අමතා, පඬිතුමනි, මේ අඹගසට කළමනා ප්‍රතිකාරයෙන් අඩුවක් නැත. එසේ තිබියදීත් අඹගෙඩි තිත්ත විය. ඒ කුමක් නිසාදැයි විමසන්නේ,

වණණ ගන්ධ රසුපෙනො අමබ්බාසං අහුවා පුරෙ
තමෙව පුජං ලභමානො කෙනමෙබ්බා කටුකප්පලො
යන පළමු ගාථාව කීවේය.

මේ අඟ්ග පෙර වර්ණයෙන්, සුවදින්, රසයෙන් යුක්ත වූයේ විය.
ඒ පුද සැලකිලිම ලබන්නේ කුමක් නිසා අඟ් දැන් අමිහිරි තිත්ත
රස වූයේද?

ඉක්බිති අඟ් නිරස වීමට කරුණු කියන්නා වූ බෝසතාණන් වහන්සේ,

පුච්ඡෙජුපරිවාරො අමෙබ්බා තෙ දධිවාහන!
මූලං මූලෙන සංසට්ඨං සාධා සාධා නිසෙවරෙ
අසාත සනනිවාසෙන තෙනමෙබ්බා කටුකප්පලො
යන දෙවන ගාථාව කී සේක.

"දධිවාහන රජකුමනි, ඒ අඟ් ගස කොහොඹ ගස් පිරිවරකොට
ඇත්තේ මූලෙන් මූල බැඳී, අත්තෙන් අත්ත ගැටී සිටියි. අමිහිරි
කොහොඹ සමග එක්වීමෙන් මිහිරි අඟ් ගස තිත්ත එල ඇත්තේ
විය."

එහි, පුච්ඡෙජු පරිවාරො යනු කොහොඹ ගස් පිරිවරකොට ඇත්තේ,
සාධා සාධා නිසෙවරෙ යනු කොහොඹ අතු හා අඟ් අතු එකට ඇසුරු
කිරීමෙන් ගැටීමෙන්, අසාත සනනිවා සෙන යනු අමිහිරි කොහොඹ
සමග ඇසුරු කිරීමෙන්, තෙන යනු ඒ කාරණයෙන් අයං අමෙබ්බා
කටුකප්පලො මේ අඟ්ගස අමිහිරි තිත්ත ඇත්තේ විය.

රජකුමා ඔහුගේ කීම අසා සියලුම කොහොඹ ද අඟුනවැල් ද කපා
දමවා මුල් උදුරා දමවා වටේට අමිහිරි රස උපදවන පස් ඉවත්කොට
මිහිරි බව ඇතිකරන පස් දම්මවා කිරිවතුර, හකුරු, සුවද දියෙන් අඟ්ගස
සංරක්ෂණය කරවීය. ඒ අඟ් මිහිරි රස සංයෝගයෙන් නැවත මිහිරි රස
විය. රජකුමා මුල් උයන්පල්ලාටම උයන පවරා දී දිවි ඇතිතෙක් වාසය
කොට කම්බු පරිද්දෙන් මියපරළොව ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක
කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල මම ම නුවණ ඇති ඇමතියා වූයෙමි.

2.4.7

චක්‍රමවිධ ජාතකය

උච්ච විට්ඨිමාරායහ යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරනසේක් එක්තරා මහලු හික්‍ෂුවක මුල්කර ගෙන දේශනා කළ සේක.

එක්දිනක් අගසඵි දෙදෙනා වහන්සේ ඔවුනොවුන් ප්‍රශ්න අසා විසඳමින් සිටින අවස්ථාවක එක්තරා මහලු හික්‍ෂුවක් අගසඵි දෙදෙනා වහන්සේ ළඟට ගොස් තුන්වැන්නෙකු වී හිඳගෙන ස්වාමීනි, අපිද නුඹ වහන්සේලාගෙන් ප්‍රශ්න විචාරන්නෙමු. නුඹවහන්සේලාත් තමන්ගේ සැක කරුණු ඇතොත් අපෙන් විමසුව මැනවයි කීවේය. දැගසඵිවත් වහන්සේලා ඒ හික්‍ෂුව පිළිකුල් කොට නැගිට වැඩියහ. තෙරුන් වහන්සේලාගෙන් බණ ඇසීමට සුදානම්ව සිටි සිරිස රැස්වීම විසිරී ගිය අවස්ථාවෙහි බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත ගොස් සිටිනවිට අවේලාවේ කුමක් නිසා ආවහුදැයි වදාළ කල්හි ඒ සිද්ධිය දන්වා සිටියහ. එවිට බුදුහු මහණෙනි, සැරියුත් මුගලන් දෙදෙනා මේ හික්‍ෂුව පිළිකුල්කොට කථා නොකර ඉවත්ව ගියේ, දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් මෙසේ ඉවත්ව ගියාහුයයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ වනාන්තරයක රුක් දෙවියෙකු වී සිටි සේක. ඉක්බිති හංසපැට්ඨි දෙදෙනෙක් විතුකුට පර්වතෙයන් නික්මී ඒ ගසෙහි හිඳ ගොදුරු පිණිස ගොස් ආපසු එමින් ද ඒ බෝසතාණන් වහන්සේ සමග හංස පෝතකයන්ගේ විශ්වාසයක් ඇතිවිය. යන එන ගමන්වලදී ඔවුනොවුන් සතුටු වී දැහැමි කථා කියා යන්නාහුය. ඉක්බිති එක්දිනක් ඔවුන් ගස මුදුනේ සිට බෝසතාණන් වහන්සේ සමග කථාකරන කල්හි එක් හිවලෙක් ඒ ගස යට සිට ඒ හංසපැට්ඨි සමග කථා කරමින්,

උච්ච විට්ඨිමාරුඤ මනනයවෙහා රහොගතා
නීවෙ ඔරුඤ මනනවෙහා මීගරාජාපි සොසසති
යන පළමු ගාථාව කීවේය.

"උස් ගසක අත්තකට නැගී රහසිගතව මන්ත්‍රණය කරන්නාහුය. බිමට බැස කථා කරවී මෘගරාජයා ද අසන්නේය."

එහි, උච්ච විටහිමාරුයහ යනු ස්වභාවයෙන්ම උස මේ ගසෙහි වඩා උස දෙබලකට නැගී, මනනයවෙහා යනු මන්ත්‍රණය කරවී. කථා කරවී. නිවෙ ඔරුයහ යනු ගසින් බැස පහත් නැන සිට මන්ත්‍රණය (කතා) කරවී. මිගරාජාපි සොසස ති යනු තමා මාගරාජයෙකු (සිංහයෙකු) කොට කීවේය.

හංස පැටව් පිළිකුල්කොට නැගිට විත්‍රකුටයටම ගියෝය. ඔවුන් ගියකල්හි බෝසතාණන් වහන්සේ හිවලාට

යං සුපණේණා සුපණේණ න දෙවො දෙවෙන මනනයෙ
කිං තෙතං චතුමධස්ස බිලං පවිස ජම්බුකා
යන දෙවන ගාථාව කී සේක.

“යම් කරුණකින් හංසයා හංසයා සමගද දෙවියා දෙවියා සමගද මන්ත්‍රණය කෙරේද? ඒ මන්ත්‍රණයෙහි (කතාවෙහි) ශරීරය, ජාතිය, ස්වරය, ගුණය යන සතර කරුණකින් හීන වූ තට කවර නම් ප්‍රයෝජනයක්ද? සිගාලය! බිලයට පිවිසෙව.”

එහි, සුපණේණා යනු යහපත් පියාපත් ඇති හංසයා සුපණේණන යනු දෙවන හංස පෝතකයා සමග, දෙවො දෙවෙන යනු ඒ දෙදෙනාම දෙවියන් කොට (සලකා දෙවියා දෙවියන් සමග යනුවෙන්) කියයි. චතුමධස්ස යනු සිරුරෙන්, ජාතියෙන්, හඬින් (ස්වරය) ගුණයෙන් යන මේ කරුණු හතරින් ඔපමට්ටම් වූ පිරිසිදු වූ ඔබට යන වචනාර්ථයයි. අපිරිසිදු වුව හිවලාට ප්‍රශංසා කරන වචනයෙන් නින්දා කරමින් මෙසේ කීය. මේ කරුණු හතරින් ලාමක වූ පහත් වූ හිවලාට ඔබට මෙහි කවර ප්‍රයෝජනයක්ද යන මෙය මෙහිදීත් අදහස් කරන ලදී. බිලං පවිස යන මෙය බෝසතාණන් වහන්සේ බියජනක අරමුණු පෙන්වා හිවලා පලා යවමින් කීහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල මේ මහලු පැවිද්දා හිවලා විය. හංස පෝතකයෝ දෙදෙනා සැරියුත් මුගලන් දෙදෙනාය. රුක් දෙවියා වනාහි මම ම වෙමි යි වදාළ සේක.

2.4.8

සිහ කොප්පුක ජාතකය

සිහංගුලි සිහනබො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක් කෝකාලික තෙරුන් අරබයා වදාළ සේක.

එක් දවසක් වනාහි කෝකාලික හික්සුව අන්‍ය බහුශ්‍රැත ධර්මකථිකයන් වහන්සේලා ධර්මය දේශනා කරන කල්හි තමනුත් ධර්මය කියනු කැමැත්තේ විය යනාදිය සියල්ල යට (මුලින්) කියන ලද අන්දමට විස්තර කළයුතුය. ඒ ප්‍රවෘත්තිය අසා බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි, කෝකාලික හික්සුව තමන්ගේ හඬින් ප්‍රකට වූයේ දැන් පමණක් නොවෙයි. පෙරත් එසේ ප්‍රකටවියයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත් රජු රජ කරද්දී අප මහා බෝසතාණන් වහන්සේ හිමාලය වන පෙදෙසෙහි සිංහයෙක් වී ඉපිද එක් හිවලියක සමග සංවාසයේ යෙදීමෙන් පුතෙකු ලැබූහ. ඒ සිංහ පැටියා ඇඟිලිවලින්, නියවලින්, කෙසරුවලින්, පැහැයෙන්, හැඩරුවෙන් මේ ආකාරවලින් පියා හා සමාන විය. කටහඬින් මව හා සමාන විය. ඉක්බිති එක් දිනක් වැස්ස වැස පහවූ කල්හි (නතර වූ විට) සිංහයෝ නාද කර කර ක්‍රීඩා කරන කල්හි ඒ සිංහ පැටවාද සිංහයන් අතරෙහි නාදකරනු කැමතිව හිවල් හඬින් නාද කෙළේය. ඉක්බිති මොහුගේ ශබ්දය අසා සිංහයෝ නිහඬ වූහ. ඔහුගේ හඬ අසා බෝසතාණන් වහන්සේගේ ස්වකීය වර්ගයට අයත් වෙනත් සිංහ පුත්‍රයෙක් පියාණෙනි, මේ සිංහයා පැහැයෙන් හැඩරුවෙන් අප හා සමානයයි. නමුත් මොහුගේ ශබ්දය වනාහි වෙනස්ය. මේ කවරෙක්දැයි විමසමින්

සිහංගුලි සිහ නබො සිහපාද පතිට්ඨිතො
සො සීහො සිහ සංගමහි එකො නදති අක්කැඤ්ථා
යන පළමු ගාථාව කීවේය.

"සිංහයන්ට බඳු ඇඟිලි ඇති, සිංහයන්ට බඳු නිය ඇති, සිංහ පාදයන්ගෙන් පිහිටී මේ සිංහ තෙමේ සිංහ රංචුවෙහි හුදකලාව අනෙක් පරිද්දෙකින් (හිවල් හඬින්) නාද කෙරේ."

එහි, සීහපාද පතිට්ඨිකො යනු සිංහ පාදයන්ගේම පිහිටියේ (සිංහ පාද ඇති) එකො නදකි අක්කුරා යනු තනිව සෙසු සිංහයන්ට අසමානව හිවල් හඬින් නාදකරමින් අන් අයුරින් නාද කරයි.

ඒ අසා බෝසතාණන් වහන්සේ දරුව! මේ ඔබේ සහෝදරයාය. හිවලියගේ පුත්‍රයාය. රූපයෙන් මා හා සමානය. හඬින් මව හා සමානයයි කියා හිවලියගේ පුතා අමතා දරුව! නුඹ මෙතැන් පටන් මෙහි වාසය කරමින් ශබ්ද නොකර වාසය කරන්න. ඉදින් යළිත් නාද කළොත් ඔබේ හිවල් බව ඔවුහු දැනගන්නාහු යයි අවවාද දෙමින්

මා කුං නදී රාජ පුත්ත! අප්ප සද්දො වනෙ වස
සරෙන බො තං ජානෙය්‍යුං නහි තෙ පෙනතිකො සරො
යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

"සිංහ රාජයාගේ පුත්‍රයාණෙනි! ඔබ නාද නොකරන්න. නිහඬව වනයෙහි වාසය කරන්න. ඔබ ඔබේ ස්වරයෙන් (හඬින්) හැඳින් ගනී. ඔබට පියාගේ කටහඬ නැත්තේය."

එහි, රාජ පුත්ත යනු මෘගරාජ වූ සිංහයාගේ පුත්‍රයාණෙනි! මේ අවවාදය අසා නැවත සිංහභැටියා නාද කරන්නට උත්සාහ නොගත්තේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල හිවලා කෝකාලික හික්කුච විය. සහජාතික පුත්‍රයා රාහුල කුමාරයාය. මෘගරාජයා (සිංහයා) වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.4.9

සීහ වම්ම ජාතකය

නෙතං සීහසස නදිතං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙව්රම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් කෝකාලික තෙරුන් මුල් කරගෙනම දේශනා කළ සේක. ඒ තෙරුන් වහන්සේ එකල ධර්මය හඬ

නගා කියනු කැමැත්තේ විය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ පුවත අසා අතින් සිද්ධිය ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රාජ්‍යය කරනු ලබන කල්හි බෝසනාණන් වහන්සේ ගොවි කුලයෙහි ඉපිද වැඩිවියට පැමිණ ගොවිතැනින් දිවි ගෙවූ සේක. එකල එක් වෙළෙන්දෙක් කොටඵවාට පිට බඩු ගෙනයමින් වෙළඳම් කරමින් හැසිරෙයි. ඔහු ගිය ගිය තැන්වලදී කොටඵවාගේ පිටින් බඩු බා කොටඵවාට සිංහ සමක් පොරවා ඇල් හා බාර්ලි (යව) කුඹුරුවලට මුදාහරියි. කෙත් රකින්නෝ කොටඵවා දැක සිංහයෙකු යන හැඟීමෙන් ළංවීමට නොහැකි වෙත්. ඉක්බිති දිනක් ඒ වෙළෙන්දා එක්තරා ගම් දොරටුවක (ගමක) ගෙයක් කුලියට ගෙන උදේ බත උයවන අතරේ කොටඵවාට සිංහ හම පොරවා බාර්ලි (යව) කුඹුරකට මුදා හැරියේය. කුඹුර රකින්නෝ සිංහයෙකු යන හැඟීමෙන් ළඟට යාමට නොහැකි වන්නේ ගෙට ගොස් දැන්වූහ. එවිට සියලු ගම්වැසියෝ ආයුධ රැගෙන හක් පිහිමින්, බෙර ගසමින් කුඹුර ළඟට ගොස් මහත් නාද කළහ. කොටඵවා මරබියෙන් බියපත්ව කොටඵ හඬින් නාද කෙළේය. ඉක්බිති මොහුගේ කොටඵ බව දැන බෝසනාණන් වහන්සේ

නෙතං සිහසස නදිතං න ව්‍යග්ගසස න දීපිනො
පාරුතො සිහ වමෙමන ජමෙමා නදති ගදහො
යන පළමු ගාථාව කී සේක.

"මෙය සිංහයෙකුගේ නාදය නොවේ. ව්‍යාඝ්‍රයෙකුගේවත්,
දීවියෙකුගේවත් නාදය නොවේ. සිංහ හමක් පොරවාගත් පහත්
කොටඵවා නාද කරයි."

එහි, ජමෙමා යනු ලාමක (පහත්)

ගම්වැසියෝ ද උග්‍රයේ කොටඵ බව දැන ඇට කඩමින් තලා සිංහ හම රැගෙන ගියාහුය. ඉක්බිති ඒ වෙළෙන්දා අවුත් ඒ ව්‍යසනයට (වීපතට) පත් කොටඵවා දැක

විරමපි බො තං බාදෙය්‍ය ගදහො හරිතං යවං
පාරුතො සිහ වමෙමන රවමානොව දුසයි

යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

"කොටඵවා සිංහහම් පොරවන ලදුව බොහෝ කාලයක් කොළ පැහැති යව කැවේය. කොටඵ හඬින් හඬමින් විනාශයට පත්විය."

එහි, තං යනු නිපාත මාත්‍රයකි. මේ ගද්‍යො කොටඵවා තමන්ගේ කොටඵ බව නොපෙන්වා, සිහ වමෙමන පාරුතො විරමපි සිංහ හම පොරවන ලදුව කලක්, හරිතං යවං කාදෙය්‍යා නිල්වන් යව කැවේය යන අර්ථයි. රවමානොව දුසයි යනු තමාගේ කොටඵ හඬ හඬමින් තමා විනාශ විය. මෙහි සිංහ හමේ දෝෂයක් නැත.

ඔහු මෙසේ කියද්දීම කොටඵවා එහිම වැනිවී මළේය. වෙළෙන්දාද උභ්‍ය හැරදමා ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල කොටඵවා මේ කෝකාලිකය. නුවණ ඇති ගොවියා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.4.10

සීලානිසංස ජාතකය

පසස සදාධාය සීලසස යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා සැදැහැති උචසුවෙකු මුල්කරගෙන දේශනා කළ සේක. ඒ උපාසකයා වනාහි සැදැහැ ඇත්තේය. ප්‍රසන්න ආර්ය ශ්‍රාවකයෙකි. එක්දිනක් දෙවරම් වෙහෙරට යන්නේ සවස අවිරවති ගංතෙරට ගොස් නැවියන් නැව ඉවුරෙහි තබා බණ ඇසීමට ගියකල්හි තොටෙහි නැව නොදැක බුද්ධාලම්භන ප්‍රීතිය ඇතිකරගෙන ගඟට බැස්සේය. පා ජලයෙහි ගිලා නොබැස්සේය. ඔහු පොළෝ තලයෙහි යන්නාක් මෙන් ගඟ මැදට ගියකල්හි රළ පහර දුටුවේය. ඉක්බිති ඔහුගේ බුද්ධාලම්භන ප්‍රීතිය මද වූයේ පා ගිලෙන්නට පටන් ගත්තේය. ඔහු බුද්ධාලම්භන ප්‍රීතිය දැඩිකොට ජලය මතුපිටින්ම ගොස් දෙවරමට පිවිස බුදුරජාණන් වහන්සේට වැද එකත්පසෙක හිඳ ගත්තේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔහු සමග පිළිසඳර කරාකොට උපාසකයා කෙසේද? වැඩි අපහසුවක් නැතිව ආවෙහිදැයි විචාරා, ස්වාමීනී! බුද්ධාලම්භන ප්‍රීතිය උපදවාගෙන ජල මතුපිට පිහිට ලබාගෙන පොළොව පාගාගෙන එන්නාක් මෙන් ආවෙමිසි කී කල්හි උපාසකයා! නුඹ පමණක් බුදුගුණ මෙතෙහිකොට පිහිට ලැබුවේ නොවේ. පෙරත් උපාසකවරු මුහුදු මැද නැව කැඩුණුවිට බුදුගුණ සිහිකිරීමෙන් පිහිට ලැබුවාහුයයි වදාරා ඔහු විසින් ඉල්ලන ලද්දාහු අතීත කරාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස කසුප් සම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේදී සෝවාන් වූ ආර්ය ශ්‍රාවකයෙක් කරණවැමි කෙළඹි පුත්‍රයෙකු සමග නැවකට නැංගේය. ඒ කරණවැමියාගේ බිරිඳ ආර්යයෙනී! මොහුගේ සැපයුක් නුඹට බාරයි කියා කරණවැමියා ඒ උපාසකයා අතට පත් කළාය. ඉක්බිති ඒ නැව හත්වෙනි දින මුහුදු මැදදී කැඩුනේය. ඒ දෙදෙනා එක් ලැල්ලක වැතිරී එක් දූපතකට පැමිණියාහුය. එහිදී ඒ කරණවැමියා කුරුල්ලන් මරා පිස කන්නේ උපාසකයාටද දෙයි. උපාසකයා මට අවග්‍ර නැතැයි කියා අනුභව කරයි. ඔහු "අපට මේ ස්ථානයේ තුන් සරණේ හැර වෙනත් පිහිටක් නැතැයි" සිතුවේය. ඔහු තෙරුවන් ගුණ සිහි කෙළේය. ඉක්බිති මොහු තෙරුවන් ගුණ සිහිකරත් සිහිකරත්ම ඒ දිවයිනේ උපන් නාරජ තමන්ගේ සිරුර මහ නැවක්කොට මැව්වේය. මුහුදු දෙවියා නැව පදවන්නා (නියාමකයා) විය.

නැව රත් රුවණින් පිරෙව්වේය. කුඹ ගස් තුනකි. ඉඳුනිල් මැණික්මය යොත් (ලණු) විය. රණින් කළ ලෑලිය. මුහුදු දේවතාවා නැවේ සිට ජම්බු ද්වීපයට (බරණැසට) යනු කැමැත්තෝ ඇත්දැයි සෝෂා කෙළේය. උපාසකයා අපි යන්නෙමුයි කීවේය. එසේනම් එන්න. නැවට නගින්නයි කිය. හෙතෙම නැවට නැග කරණවැමියා කැඳවීය. මුහුදු දේවතාවා ඔබට යන්නට ලැබෙයි. මොහුට යන්නට ලැබෙන්නේ නැතැයි කීවේය. ඒ කුමක් නිසාදැයි ඇසීය. මොහුට සිල්ගුණ හා යහපත් පැවැත්මක් නැත. එයයි කාරණය. මම නුඹ සඳහා නැව ගෙනාවෙමි. මොහු සඳහා නොගෙනාවෙමිසි කීහ. එසේ වේවා! මම තමා විසින් දුන් දානයේ රකින ලද සීලයේ, වඩන ලද භාවනාවේ අනුසස් මොහුටද අනුමෝදන් කරමිසි අනුමෝදනා කරවීය. කරණවැමියා අනුමෝදන් වෙමිසි ස්වාමීනියි කිය.

දේවතාවා දැන් ගන්නෙමිසි, ඔහුද නංවා ගෙන ඒ දෙදෙනා මුහුදෙන්

එතෙර කරවා ගඟ දිගේ බරණැස් නුවරට ගොස් තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් දෙදෙනාට ඔවුන්ගේ නිවෙස්වල ධනය පිහිටුවා නුවණ ඇති අය සමගම ආශ්‍රය කළයුතුයි. ඉදින් මේ කරණවෑමියා මේ උපාසකයා සමග ආශ්‍රය නොකළානම් මුහුදු මැදදීම නැසෙන්නට තිබුණි යනුවෙන් නුවණැතියන්ගේ ආශ්‍රයෙහි ගුණ කියමින්

පසස සඬාය සීලසස වාගසස ව අයං එලං
නාගො නාගාය වණෙණන සඬං වහති උපාසකං

සබ්බිරෙව සමාසෙථ සබ්බි කුබ්බෙථ සඤ්චං
සතංහි සනනිවාසෙන සොඤ්චිං ගච්ඡති නහාපිතොනි

යන ගාථා කීවේය.

ශ්‍රද්ධාවෙහි ද, සීලයෙහි ද, පරිත්‍යාගයෙහි ද ප්‍රතිඵලය බලන්න. නාගයා නැවක හැඩයෙන් යුක්තව උපාසකයා ජලයේ උසුලාගෙන යයි.

සත්පුරුෂයන් ඇසුරු කරන්න, සත්පුරුෂයන් සමගම මිතුරුකම් පවත්වන්න. සත්පුරුෂයන්ගේ ඇසුර නිසා කරණවෑමියා සුවසේ යයි.

එහි, පසස යනු කිසිවෙකු නියම නොකොට බලවී යනුවෙන් අමතයි. සඬායා යනු ලෞකික ලෝකෝත්තර ශ්‍රද්ධාවෙන් සීලයෙහිද මේ ක්‍රමයමයි. වාගසසා යනු දානවස්තු පරිත්‍යාගයේද කෙලෙස් පරිත්‍යාගයේද, අයං එලං යනු මේ ඵලයයි. ගුණය ආනිසංසය යන අර්ථයි. නැතහොත් පරිත්‍යාගයෙහි ප්‍රතිඵලයද බලව. මේ නාගයා නැවක හැඩයෙන් යුතුව යනුවෙන් මෙසේ මෙහි අර්ථය දතයුතුයි. නාවාය වණෙණන යනු නැවක හැඩයෙන්, සඬං යනු රතනත්‍රය කෙරෙහි පිහිටි ශ්‍රද්ධාවයි. සබ්බිරෙව යනු නුවණ ඇත්තන් සමගම, සමාසෙථා යනු එක්ව වසන්නේය යන අර්ථයි. කුබ්බෙථ යනු කරන්නේය. සඤ්චං යු මිතුරුව විසීමයි. තෘෂ්ණා වශයෙන් ඇසුරු කිරීම වනාහි කිසිවෙකු සමගත් නොකළ යුතුයි. නහාපිතො යනු කරණවෑමි කෙලෙඹි පුත්‍රයා. නහාපිතො පාඨයකි.

මෙසේ මුහුදට අරක් ගත් දේවතාවා අහසෙහි සිට දහම් දෙසා අවවාද දී නාගරාජයා ගෙන තමන්ගේ විමානයටම ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාවකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. වතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාවගේ කෙළවර උපාසකයා සකෘදාගාමී ඵලයෙහි පිහිටියේය. එකල සෝවාන් වූ උපාසකයා පිරිනිවීය. එකල නාරජු සැරියුත් තෙරුන්ය. මුහුදට අරක් ගත් දේවතාවා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

සිව්වැනි අසඳිස වර්ගය නිමියේය.

2.5.1

රුහක ජාතකය

අමෙහා රුහක ඡන්දනාපි යන මේ දේශනාව, බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් පැරණි භාර්යාවගේ පෙළඹවීමක් මුල්කරගෙන වදාළ සේක. විස්තර කථාව අටවන නිපාතයේ ඉන්ද්‍රිය ජාතකයේ මතු සඳහන් වන්නේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ හික්කුට්ට මහණ! ඔබට වනාහි මේ ස්ත්‍රිය අනර්ථකාරීය. පෙර ආත්මයකත් ඇ ඔබට රජු සහිත පිරිස් මැද ලජ්ජා කරවා පමුණුවා ගෙදරින් තෙරපා හරින ලදැයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර පෑ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී අප මහා බෝසතාණන් වහන්සේ ඔහුගේ අගමෙහෙසියගේ කුසෙහි පිළිසිඳගෙන ඉපදී වැඩිවියට පත්වූවාහු පියාගේ ඇවෑමෙන් රාජ්‍යයෙහි පිහිටා දැහැමින් රාජ්‍යය කළ සේක. ඔහුට රුහක නම් පෙරවි බමුණෙක් සිටියේය. රුහකට 'පුරාණී' නම් බැමිණිය බිරිඳ වූවාය. රජතුමා බමුණාට අශ්ව භාණ්ඩවලින් අලංකාර කොට අශ්වයෙකු දුන්නේය. බමුණා ඒ අසුපිට නැග රජුට උපස්ථානයට යයි. ඉක්බිති ඔහු අලංකාර කරන ලද අශ්වයාගේ පිටෙහි හිඳගෙන යන එන අයුරු දැක ඒ ඒ නැන සිටි මිනිත්සු, අනෝ! අශ්වයාගේ රූපය අනේ අශ්වයා බබළයි යනුවෙන් අශ්වයාට පසසත්. බමුණා ගෙට අවුත් ප්‍රාසාදයට නැග බිරිඳ ඇමතීය. සොඳුරිය! අපගේ අශ්වයා ඉතා හොබෙන්යයි මග දෙපස සිටි මිනිස්සු අපගේ අශ්වයාම වර්ණනා කෙරෙත්.

ඒ බැමිණිය වනාහි මදක් කොරය. නොමනා පැවතුම් ඇත්තීය. ඇ ඔහුට මෙසේ කීවාය. ආර්යයෙනි! නුඹ අශ්වයා ශෝභාමාන වීමට

හේතුව නොදන්නෙහිය. මේ අශ්වයා තමන්ගේ අලංකාර කරන ලද අශ්ව භාණ්ඩ නිසා බබළයි. ඉදින් නුඹද අශ්වයෙකු මෙන් සෝභාමත් වීමට කැමති වන්නෙහි නම් අශ්ව භාණ්ඩ පැළඳගෙන ඇතුල් වීපියට බැස අශ්වයෙකු මෙන් පා කොටමින් ගොස් රජතුමා දකින්න. රජතුමාද ඔබව වර්ණනා කරන්නේය. මිනිස්සුද ඔබව වර්ණනා කරන්නේය.

ඒ උමතු ස්වභාවය (බොළඳ) ඇති බමුණා ඇගේ කීම අසා මේ කරුණ නිසා ඇ කියන්නී යයි නොදැන ඇත්තක් කියන්නේ යයි සිතා කී පරිදි කෙළේය. ඔහු දකින දකින අය පරිභාසයට සිතාසෙමින් ඇදුරුතුමා ශෝභාමානයයි කීවාහුය. රජතුමා ඒ දැක ඇදුරුතුමනි, ඔබේ පිත කීපුනේද? උමතු වූවෙහිද? ආදිය කියා ලජ්ජා කෙළේය. එවිට බමුණා නුසුදුසු දෙයක් මවිසින් කරන ලදැයි ලජ්ජාවට පත්ව බැමිණිය කෙරෙහි කිපී තී විසින් රජතුමා ඇතුළු සේනාව අතරෙහි මම ලජ්ජා කරවන ලදිමියි තලා ඇ පළවා හරින්නෙමියි ගෙට ගියේය. ධූර්ත බැමිණිය ඔහු කිපී එන බව දැන කල් ඇතිවම කුඩා දොරටුවකින් නික්මී රජ ගෙදරට ගොස් දින හතරක් පහක් එහිම සිටියාය. රජතුමා ඒ කාරණය දැන පුරෝහිතයා කැඳවා ඇදුරුතුමනි, ස්ත්‍රියගේ නම් දොස් ඇත්තේමය. බැමිණියට සමාව දීමට වටී යයි සමා කරවා

අමෙහා රුහක ඡින්නාපි ජියා සන්ධියනෙ පුන
සන්ධියසු පුරාණියා මා කොධසස වසං ගමී
යන පළමු ගාථාව කීවේය.

"එම්බා රුහක! දුන්නේ දුනුදිය (ලනුව) කැඩුනත් නැවත එය ගැටගසා සන්ධි කරනු ලැබේ. ඒ වාගේම නුඹද පුරාණී නම් බිරිඳ සමග එක්වනු. ක්‍රෝධ වසඟයට නොයනු."

මේ එහි කෙටි අර්ථයයි. හෝ රුහක එම්බා රුහක! ඒකාන්තයෙන් ඡින්නාපි දුන්නෙහි කැඩුණු ලනුව නැවත සන්ධියනෙ එකට සම්බන්ධ කරනු ලැබේ. එසේම නුඹද පුරාණියා පුරාණී නම් බිරිඳ සමග, සන්ධියසු කොධසස වසං මාගමීනි එක්වන්න. (සමගි වන්න.) ක්‍රෝධ වසඟයට නොයන්න.

ඒ අසා රුහක බමුණා

විජ්ජමානාසු මරුවාසු, විජ්ජමානෙසු කාරිසු
අඤ්ඤං ජියං කරිසසාමී අලඤ්ඤාව පුරාණියා
යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

දුන්නෙහි ලණුව (දුනුදිය) 'මරුව' නම් වූ වැහැරි ඇති කල දුනුදිය
කරන අය ඇති කල වෙනත් දුනුදියක් කරන්නෙමි. 'පුරාණී' නම්
බිරිය නොකැමැත්තෙමි.

එහි අර්ථය මහරජ! මරුවා නම් වැහැරි ද දුනුදිය සාදන මිනිසුන් ද
ඇතිකුල වෙනත් දුනුදියක් (ලනුවක්) කරන්නෙමි. මේ කොර වූ පුරාණී
නම් වූ බිරිඳ තමන්ට දුනුදියෙන් කම් නැත. මට එයින් එලක් නැත.
මෙසේද කියා ඇ තෙරපා වෙනත් බැමිණියක ගෙනාවේය.

බුදුරජාණන් මේ ජාතක ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය
ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. වතුරාර්ය සත්‍ය
දේශනාවගේ කෙළවර කලකිරුණු හික්කුව සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය.
එදා පුරාණී නම් බිරිඳ අද පුරාණ දුකිකාව වූවාය. රූහක බමුණා කලකිරුණු
හික්කුවයි. බරණැස් රජු වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.5.2

සිරි කාලකණ්ණි ජාතකය

ඉතී සියා රූපවතී'ති ආදී "සිරි කාලකණ්ණි ජාතකය" මහා
උම්මග්ග ජාතකයෙහි මතු දක්වන්නේය.

2.5.3

මුල්ල පද්ම ජාතකය

අයමෙව සා අහමපි අනඤ්ඤා යන මේ දේශනාව, බුදුරජාණන්
වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් කලකිරුණු හික්කුවක
මුල්කරගෙන වදාළ සේක. විස්තර කථාව උමමදනන ජාතකයේ මතු
ප්‍රකාශ වන්නේය.

ඒ හික්කුච වනාහි බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ඇත්තද මහණ? නුඹ කලකිරුණේදැයි විමසා වදාළ කල්හි, ඇත්තයි භාග්‍යවතුන් වහන්ස යයි කීවේය. කවරෙක් නුඹව කලකිරෙව්වේදැයි වදාළ කල්හි, ස්වාමීනි! මම අලංකාරකොට සරසන ලද එක් ස්ත්‍රියක දැක කෙලෙස් වසඟව ගොස් කලකිරුණෙමි යි කීවේය. ඉක්බිති ඒ හික්කුචට බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණ! ස්ත්‍රිය නම් කෙළෙහිගුණ නොදත්, මිත්‍රඥ්‍යාහි දැඩි සිත් ඇත්තිය. පුරාණයේ නුවණ ඇති අය පවා තමන්ගේ දකුණු උරහිස පලා ලේ පොවා ජීවිත දානය දීමෙන් පවා ස්ත්‍රියගේ සිත නොලැබුහයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර පෑ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ රජුගේ අග මෙහෙසියගේ කුසෙහි පිළිසිඳ ගත් සේක. නම් තබන දවසේ ඔහුට පදුම කුමාරයා යයි නම් කළහ. ඒ කුමාරයාට තවත් කණිටු සහෝදර කුමාරවරුන් හයදෙනෙක් සිටියහ. ඒ හත්දෙනාම පිළිවෙලින් වැඩිවියට පත්ව ගිහිගෙයට සම්බන්ධව (විවාහවි) රජකුමාගේ යහලුවන් මෙන් හැසිරෙත්. ඉක්බිති එක්දිනක් රජකුමා රජමිලුල බලමින් සිටියේ මහ පිරිවරින් රජුට උපස්ථාන කිරීමට එන්නා වූ ඒ කුමාරවරුන් දැක, මොවුහු මා මරා රාජ්‍යය ගන්නාහු යයි සැක උපදවා ඔවුන් කැඳවා දරුවනි! තොපි මේ නගරයේ වාසය නොකරව්. අන් තැනකට ගොස් සිට මගේ ඇවෑමෙන් මෙහි අවුත් පරපුරට අයත් රාජ්‍යය ගනිව් යයි කීවේය.

ඒ කුමාරවරු පියාගේ කීම පිළිගෙන හඬා වැළපී තම තමන්ගේ ගෙවලට ගොස් බිරින්දන් රැගෙන කොතැනකට හෝ ගොස් ජීවත් වන්නෙමුයි නුවරින් නික්මී මාර්ගයේ යන්නාහු එක් කාන්තාරයකට පැමිණියෝය. එහිදී ආහාරපාන නොලැබ සාගින්න ඉවසා සිටීමට නොහැකිව අපි ජීවත්ව සිටියොත් ස්ත්‍රීන් ලබන්නෙමුයි බාල සොයුරාගේ බිරිඳ මරා කොටස් දහතුනකට බෙදා මස් කෑවාහුය. බෝසතාණන් වහන්සේ තමන්ට හා බිරිඳට ලැබුණු කොටස්වලින් එක් කොටසක් තබා අනික බෙදාගෙන කෑවාහුය. මෙසේ දින හයක් බිරින්දන් හය දෙනෙකුම මරා මස් කෑවාහුය. බෝසතාණන් වහන්සේ පසුදින එක් එක් කොටස බැගින් කොටස් හයක් තැබූහ. සත්වෙහි දවසේ බෝසතාණන් වහන්සේගේ බිරිඳ මරන්නෙමුයි කී කල්හි බෝසතාණෝ ඒ කොටස් හය ඔවුන්ට දී අදට මේ කොටස් හය අනුභව කරව්. හෙටට වෙන විදියක් දනිමුයි කියා ඔවුන් මස් කා නිදන අවස්ථාවේ දී තම බිරිඳ රැගෙන පලා ගියහ. ඈ ටික දුරක් ගොස් යන්නට අපහසුයි ස්වාමීනියි කව්‍යය.

ඉක්බිති බෝසතාණන් වහන්සේ ඇය කර තබාගෙන අරුණ නැගෙන වේලාවේදී කාන්තාරයෙන් නික්මුණු සේක. ඇ හිරු උදාවේදී පිපාසයි ස්වාමීනියි කීවාය. බෝසතාණෝ සොඳුරිය, ජලය නැතැයි කියා, නැවත නැවතත් කියද්දී කඩුවෙන් දකුණු උරහිස පලා සොඳුරිය, ජලය නැත. මේ මාගේ දකුණු උරහිසේ ලේ බොමින් හිඳින්න යයි කීහ. ඇ එසේ කළාය. ඔවුන් දෙදෙනා අනුපිළිවෙලින් අවුත් ලොකු ගඟක් ළඟට පැමිණ පැන් බී නා ලොකු කුඩා පළතුරු කා පහසු තැනක විශ්‍රාම ගෙන ගංගාවක් තවතින එක්තරා තැනක ආශ්‍රමයක් තනාගෙන වාසය කළාහුය.

ඉක්බිති ගඟ මත්තෙහි රාජ අපරාධ කළ සොරෙකු අත් පාද කන් නාසාද කපා එක් ඔරුවක හිඳුවා මහ ගඟෙහි පාකර හැරියහ. ඒ කොටා මහා බැගෑපත් හඬක් පිට කරමින් ඒ ස්ථානයට පැමිණියේය. බෝසතාණන් වහන්සේ ඔහුගේ කරුණාබරිත හඬ අසා, දුකට පත් සත්ත්වයෙකු මා සිටිද්දී නොමැරේවායි ගංතෙරට ගොස් ඔහු ඔසවාගෙන අසපුවට ගෙනවුත් කසට වතුරෙන් තුවාල සෝදා බෙහෙත් ගල්වා තුවාලවලට ප්‍රතිකාර කළහ. බෝසත් බිරිඳ මෙබඳු කොටෙක් ගඟෙන් ගොඩට ගෙනවුත් ඇප උපස්ථාන කරන්නේ යයි කියා ඒ කොටා පිළිකුල් කරමින් කෙළ ගසමින් හැසිරෙයි. බෝසතාණන් වහන්සේ ඔහුගේ තුවාල සුව වූවාට පසු බිරිඳ සමග ඒ අසපුවෙහි රඳවා වනයෙන් ලොකු කුඩා ගෙඩි ගෙනවුත් කොටාද බිරිඳද පෝෂණය කරති.

ඔවුන් මෙසේ වසන කල්හි ඒ ස්ත්‍රිය ඒ කොටා සමග පිළිබඳ සිත් ඇති වී ඔහු සමග අනාවාරයේ හැසිර, එක් උපායකින් බෝසතාණන් වහන්සේ මරනු කැමති වී මෙසේ කීවාය. ස්වාමීනි, මම නුඹ වහන්සේගේ උරෙහි හිඳගෙන කාන්තාරයෙන් නික්මෙද්දී එක්තරා පර්වතයක් දෙස බලා ආර්යයෙනි! පර්වතයට අරක්ගත් දේවතාවනි! ඉදින් මම සැමියා සමග සුවදායක ජීවිතයක් ලබන්නේ නම් ඔබවහන්සේට බලි පූජාවක් කරන්නෙමිසි ආයාචනා කෙළෙමි. ඒ බාරය දැන් මා තැනි ගත්වයි. බලි පූජාව කරමුයි කීවාය. බෝසතාණන් වහන්සේ ඒ ස්ත්‍රී මායම නොදන්නාහු යහපතැයි පිළිගෙන දේව පූජාව සුදානම් කර ඇය ලවා බලි පූජා භාජන ගෙන්වාගෙන පර්වතය මුදුනට නැංගාහ.

ඉක්බිති ඔහුට ඇ මෙසේ කීවාය. ස්වාමීනි! දේවතාවන් අතරින් ඔබම උතුම් දේවතාවා වෙති. එනිසා පළමුකොට ඔබට වනමලින් පුදා පැදකුණු කොට වැඳ පසුව දේවතාවාට දේව පූජාව කරන්නෙමිසි කියා

ඈ බෝසතාණන් වහන්සේ ප්‍රපාතයට අභිමුඛව තබා වනමලින් පුදා පැදකුණු කොට වදින්න මෙන් සැරසී පිටිපස සිට පිටට ගසා ප්‍රපාතයට හෙළා මා විසින් සතුරා පිටුදකින ලදීයයි (සතුරාගෙන් නිදහස් වී යයි) සතුටු සිත් ඇතිව පර්වතයෙන් බැස කොටා සමීපයට ගියාය. බෝසතාණන් වහන්සේද පර්වත ප්‍රපාතයෙන් වැටෙන්නාහු දිඹුල් ගසක් මත කටු නොමැති කොළවලින් ගහණ එක් ලැහැබක රැඳුනේය. පර්වතය යටට බසින්නට නොහැකි වූවාහු උන්වහන්සේ දිඹුල් කා අතු අතර හුන්නාහ.

ඉක්බිති ලොකු ශරීරයක් ඇති එක් තලගොයෙක් පර්වත පාමුල සිට ගසට නැග එහි දිවුල්ගෙඩි කයි. ගොයා එදවස බෝසතුන් දැක පලා ගියේය. දෙවන දවසේ අවුත් එක් පැත්තක ගෙඩි කා ගියේය. මෙසේ ගොයා නැවත නැවතත් එහි එන්නේ බෝසතාණන් වහන්සේ සමග විශ්වාසයක් ඇතිවී නුඹ මේ තැනට කෙසේ ආවෙහිදැයි විමසා මෙනම් කාරණයෙන් යයි කී කල්හි එසේනම් බිය නොවන්නයි කියා බෝසතාණන් වහන්සේ තමන්ගේ පිට මත හිඳුවාගෙන බස්වා කැලෙන් නික්මී මහ මග හිඳුවා මේ මගින් යවයි බෝසතාණන් වහන්සේ යොමු කරවා ගොයා කැලයටම පිවිසියේය.

බෝසතාණන් වහන්සේ එක් ගමකට ගොස් එහි වසමින් පියා කලුරිය කළ බව අසා බරණැස් නුවරට ගොස් පිය පරපුරට අයත් රාජ්‍යයෙහි පිහිටා පදුම නම් රජවී දසරාජ ධර්මය කඩ නොකරමින් දැහැමින් රජ කරවමින් නගරයෙහි දොරටු සතරෙහි ද නගර මධ්‍යයෙහිද නිවාස දොරටුවෙහිද යන ස්ථාන හයෙහි දන්සල් කරවා දවස් පතා හඤ්ඤා ලක්ෂයක් වියදම්කොට දන් දුන්හ.

ඒ පවිටු ස්ත්‍රියද ඒ කොටා කරෙහි හිඳුවාගෙන කැලයෙන් නික්මී මිනිස් වාසයෙහි ආහාර සිගමින් කැඳ බත් සකස් කර ඒ කොටා පෝෂණය කළාය. මොහු නුඹේ කවරෙක්දැයි විචාරණ අවස්ථාවේදී මම මොහුගේ මාමාගේ දුවයි. මොහු මගේ නැන්දාගේ පුතාය. (මව්පියෝ) මා ඔහුටම දුන්හ. ඒ මම දඬුවම් ලැබූ තම ස්වාමියා ඔසවාගෙන යමින් රැකබලා ගෙන හිඟා කා පෝෂණය කරමියි කීවාය. මිනිස්සු මේ තැනැත්තිය නියම පති භක්තිය ඇත්තියකැයි සිතා එතැන් පටන් වැඩිපුර කැඳ බත් දුන්නාහුය. වෙනත් අය ඇයට මෙසේ කීවාහුය. නුඹ මෙසේ නොහැසිරෙන්න. පදුම රජතුමා බරණැස රජ කරයි. සියලු දඹදිව කළඹා දන් දෙයි. එතුමා ඔබ දැක සතුටු වන්නේය. සතුටු ව බොහෝ ධනය දෙයි. නුඹේ සැමියා මෙහි

හිඳුවා ගෙන යවයි කියා වේවැල් කුඩයක් සකස්කොට දුන්නාහුය. ඒ වැරදි හැසිරීම් ඇති තැනැත්තිය ඒ කොටා වේවැල් කුඩයෙහි හිඳුවාගෙන පැස උස්සාගෙන බරණැස් නුවරට ගොස් දන්සැල්වල අනුභව කරමින් හැසිරෙන්නීය.

බෝසතාණන් වහන්සේ සරසන ලද ඇතා පිට නැගී දන්සැල් වෙත ගොස් අට දෙනෙකුට හෝ දසදෙනෙකුට හෝ දන් දී නැවත මාළිගාවට යති. ඒ අනාවාර ස්ත්‍රිය ඒ කොටා කුඩයෙහි හිඳුවාගෙන පැස ඔසවාගෙන ඒ රජුගේ ගමන්මග සිටියාය. රජතුමා ඒ දැක මේ කිනම් තැනැත්තියක්දැයි (එහි සිටියවුන්ගෙන්) විචාළේය. ස්වාමීනි! එක් පතිවත රකිත තැනැත්තියකිසි කිහ. ඉක්බිති ඇය කැඳවා හැදිනගෙන කොටා කුඩයෙන් ඉවත් කරවා මොහු තට කවරෙක් වන්නේදැයි විචාළේය. දේවයන් වහන්ස! මොහු මගේ නැන්දාගේ පුතාය. (මස්සිනා) කුලයෙන් දෙන ලද ස්වාමී පුරුෂයා යයි කීවා ය. ඒ අතර ඇති කථාව නොදන්නා වූ මිනිස්සු අනෝ! පතිවත රකිත දෙවඟනයි ආදිය කියා ඒ අනාවාරී ස්ත්‍රිය වර්ණනා කළහ. නැවත රජතුමා මේ කොටා කුලයෙන් සරණ පාවා දුන් සැමියාදැයි ඇගෙන් විචාළේය. ඇ රජතුමා නොහඳුනන්නී එසේය දේවයන් වහන්සයයි දැඩිව කීවාය.

ඉක්බිති රජතුමා බරණැස් රජුගේ මේ පුතා කවරෙක්ද? ඔබ පද්ම කුමාරයාගේ බිරිඳ නේද? අසවල් රජතුමාගේ දුව නේද? අසවල් නම් ඇත්තී නේද? යනුවෙන් ඇගෙන් විමසීය. මගේ උරහිස පලා ලේ බී මේ කොටා කෙරෙහි පිළිබඳ සිත් ඇතිව මා ප්‍රපාතයට හෙලුවෙහිය. දැන් ඒ නුඹ නළලෙහි මරණය රැගෙන මා මළේ යයි සිතාගෙන මෙතනට ආවෙහිද? මම තවම ජීවත් නොවෙමිදැයි කියා ඇමතියන් අමතා එමිබා ඇමතිවරුනි! නුඹලා විසින් විචාරණ ලද මම "මාගේ බාල සහෝදරයෝ හය දෙනා භාර්යාවන් හය දෙනා මරා මස් කැවාහුය. මම වනාහි මාගේ බිරිඳ නිරෝගි කොට ගංතෙරට ගෙන ගොස් අසපුවෙහි වසන්නේ වදයට පැමිණවූ අත් පා නැති එක් කොටෙකු ඔසවා ගෙන අවුත් රැක්කෙමි. ඒ ස්ත්‍රිය කොටා ගැන පිළිබඳ සිත් ඇතිව මාව මරා දැමීමට පර්වතය පාමුලට හෙළුවාය. මම මගේ මෙන් සිතේ බලයෙන් දිවි ලැබුවෙමිසි මෙසේ නොකීවෙමද? යම් තැනැත්තියක විසින් මම පර්වතයෙන් හෙළනු ලැබුවෙමිද ඒ වෙනත් තැනැත්තියක් නොවේ. දුසිල් තැනැත්තියකි. මේ දුස්සිල තැනැත්තියමය. ඔහුට වධයට පත් කොටාමය. අනිකෙක් නොවේයයි කියා

අයමෙව සා අහමපී සො අනඤ්ඤා
 අයමෙව සො හත්ථච්ඡෙනො අනඤ්ඤා
 යමාහ කොමාර පතී මමනති
 චජ්ඣධර්මියො නත්ථී ඉත්ථීසු සච්චං.

ඉමඤ්ඤ ජමමං මුසලෙන හන්තවා
 දුරුඤං ඡචං පරදාරූප සෙචිං
 ඉමීසසා ච නං පාප පතිබ්බතාය
 ජීවනතියා ඡ්ඤුඨ කණණ නාසං.

යන මේ ගාථා කීවේය.

මෑ (මව්පින් පෝෂිත) ඒ තැනැත්තීමය. මමද (මෑය පෝෂණය කළ තැනැත්තා මීස) අනිකෙක් නොවෙමි. අත් සිදින ලද මේ කොටාද අනිකෙක් නොවේ. මගේ කුමාර කල හිමියායි. යමක් කීද ඕ නොමෝ මෑය. ස්ත්‍රීහු වධයට සුදුසුය. ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි ඇත්තක් නැත.

රුදුරු වූ පහත් ගතිවලින් මළකදක් බඳු වූ පර අඹුවන් සෙවුනා වූ ලාමක වූ මේ කොටා ද මෝල් ගසින් තලා දමවූ. නින්දිත පතිවත ඇතිව ජීවත් වන්නා වූ මෑගේ කන් නාසා කපවූ.

එහි, යමාහ කොමාරපතී මමං යු මේ තැනැත්තිය යමෙකුට මේ තෙමේ මගේ කුමාර කල ස්වාමියාය. කුලචූස්සන් (දෙමාපියන්) දුන් සෑමියා යයි කීවාද අයමෙව සො න මේ ඔහුමය. අනිකෙක් නොවේ. යමාහු කුමාර පතී යනුද පාඨයකි. මෙයත් පොත්වල ලියන ලද්දේ වෙයි. එහිද මේ අර්ථයමයි. මෙහි වචන පෙරළීමක් පමණක් බව දතයුතුයි. යමක් රජතුමා විසින් කියන ලදද එයම මෙහි එන ලදී. චජ්ඣධර්මියො යනු ස්ත්‍රීහු නම් වධයට පැමිණවිය යුතුයි. නැසිය යුතුමයි. නත්ථී ඉත්ථීසු සච්චං යනු ස්ත්‍රීන් ළඟ එක ස්වභාවයක් නැත. ඉමඤ්ඤ ජමමං යනාදිය ඒ දෙදෙනාටම දඬුවම් පැමිණවීම් වශයෙන් කියන ලදී.

එහි, ජමමං යනු පහත්, නීච මුසලෙන හන්තවා යනු මෝල්ගසින් ගසා, තලා ඇට පොඬිකර සුණුවිසුණු කොට දුරුඤං යනු දරුණු වූ, ඡචං යනු ගුණයක් නැති බැවින් ජීවයක් නැති මළමිනියක් වැනි වූ, ඉමීසසා ච

නං යනු මෙහි නං යනු නිපාත මාත්‍රයකි. මේ පාපපතිබ්බතා නින්දිත පතිවත ඇති අනාවාරී වූ දුසිත් වූ ජීවනනියාව කණණනාසං ඡන්දු පණ ඇති තැනැත්තියගේ කන් නාසා කපවු යන අර්ථයි.

බෝසනාණන් වහන්සේ ක්‍රෝධය ඉවසිය නොහැකිව මෙසේ ඔවුන්ට දඬුවම් අණකරවාද එසේ නොකරවූහ. කෝපය අඩුකොට ඇට පැස හිසෙන් බිම තබන්න නොහැකි වන පරිදි දැඩිකොට බදවා කොටා එහි හිඳුවා තම රාජ්‍ය සීමාවෙන් තෙරපා යැවූහ.

ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර කලකිරුණු හික්‍රව සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. එකල සහෝදරයෝ හයදෙනා එක්තරා තෙරුන් වහන්සේලා හය නමක් වූහ. බිරිඳ විංචි මානවිකාවයි. කොටා දෙවිදත්ය. තලගොයි රජා ආනන්දය. පදුම රජතුමා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.5.4

මණි වෝර ජාතකය

න සනභි දෙවා පවසනනිනුනා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ වේඵවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක් බුදුරජුන් මැරීමට උත්සාහ කළ දෙවිදත් තෙරුන් මුල් කරගෙන වදාළ සේක. එකල්හි වනාහි බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවිදත් තමන් වහන්සේ සාතනය කිරීමට උත්සාහ කරතියි අසා මහණෙනි! දැන් පමණක් නොව පෙරත් මොහු මට මරණය පමුණුවන්න උත්සාහ කෙළේය. එසේ උත්සාහ කළත් මාව මරන්නට නොහැකි වී යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර පෑ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසනාණන් වහන්සේ බරණැසට නුදුරෙහි ගමක ගහපති කුලයෙහි උපන්න. ඉක්බිති වැඩිවියට පත් ඔහුට බරණැසින් කුලදුවක ගෙනාහ. ඈ ප්‍රිය මනාපය. මනා රූ ඇත්තිය. දැකුම්කලුය. දිව්‍ය අප්සරාවක වැනිය. නැලවෙන මල්වැලක්

වැනිය. මත් කිඳුරියක් වැනිය. නමින් සුජාතා නම් විය. පතිවත රකින්නිය. මනා පැවතුම් ඇත්තිය. වත් පිළිවෙත් රකින්නිය. හැමවිටම ස්වාමියාගේ වත්, නැන්දා මාමාගේ වත් නොපිරිහෙලා ඉටු කරන ලදී. ඇ බෝසනාණන් වහන්සේට ඉතා ප්‍රියමනාප වූවාය. මේ අන්දමින් දෙදෙනා සතුටු වෙමින් සමාන සිත ඇතිව සමගියෙන් වාසය කළාහුය.

ඉක්බිති එක්දිනක් සුජාතාව මව්පියන් දකිනු කැමැත්තෙමිසි බෝසනාණන් වහන්සේට දැන්වූවාය. හෙතෙම යහපති සොඳුරිය! මාර්ගෝපකරණ අවශ්‍ය තරම් සුදානම් කරවයි කැවිලි විශේෂ සුදානම් කරවාගෙන කැවිලි ආදිය යානාවක තබාගෙන යානය පදවමින් යානය ඉදිරියේ සිටියේය. සුජාතාව පසුපස වූවාය. ඔවුන් නුවර සමීපයට ගොස් වාහනය මුදවා නා අනුභව කළාහුය. නැවතත් බෝසනාණන් වහන්සේ යානය සුදානම් කර ඉදිරියෙන් හිදගත්හ. සුජාතාව වස්ත්‍ර මාරුකොට සැරසී පිටුපසින් හිදගත්තාය. යානය ඇතුළු නුවරට පිවිසි කල්හි බරණැස් රජු ඇතෙකු පිට නැගී නගරය පැදකුණු කරන්නේ ඒ පෙදෙසට ගියේය. සුජාතාව යානයෙන් බැස පසුපස පයින් ගමන් කළාය. රජතුමා ඇ දැක ඇගේ රූසපුවෙන් ඇදගනු ලැබූ ඇස් ඇතිව පිළිබඳව සිත් ඇතිව එක් ඇමතියෙකු අමතා යව! ඇයට සැමියෙකු ඇති බව හෝ සැමියෙකු නැති බව හෝ දැනගනුවයි යැවීය. ඔහු ගොස් ඇයට සැමියෙකු ඇති බව දැන දේවයන් වහන්ස! සැමියෙකු සිටී. යානයේ සිටි පුරුෂයා ඇගේ සැමියා යයි කීවේය.

රජතුමා ඇය ගැන බැඳුණු සිත වෙනස් කරන්නට නොහැකිව කෙලෙස් වසඟව එක් උපායකින් ඔහු මරවා ඔහුගේ බිරිඳ ගන්නෙමිසි සිතා එක් පුරුෂයෙකු අමතා යව එම්බල! මේ සිළුමිණ වීථියෙහි යන්නෙකු මෙන් වී ඒ පුරුෂයාගේ යානාවට දමා එවයි සිළුමිණ දී යැවීය. ඔහු යහපතැයි එය ගෙන ගොස් යානාවෙහි තබා දේවයන් වහන්ස! මා විසින් මැණික තබන ලදැයි දැන්වීය. රජතුමා මාගේ සිළුමිණ නැතිවී යයි කීවේය. මිනිස්සු මහත් කෝලාහලයක් කළාහුය. රජතුමා සියලු දොරටු වසා සංචාරය (ගමන් බිමන්) නවත්වා සොරා සොයන්නයි කීවේය. රාජ පුරුෂයෝ එස්ස කළාහුය. නගරය එකම කැළඹීමක් විය. අනිත් පුරුෂයා මිනිසුන් රැගෙන බෝසතුන් සමීපයට ගොස් එම්බල! යානය නවත්වවී. රජතුමාගේ සිළුමිණ නැතිවීය. යානය පරීක්ෂා කරන්නෙමුයි කීවේය. හෙතෙම යානය පරීක්ෂා කරමින් තමා විසින් තබන ලද මැණික ගෙන

බෝසතුන් අල්ලාගෙන මැණික් හොරා යයි අත්වලට හා පාවලට තලා අත් පිටුපසට තබා බැඳ පමුණුවා මේ මැණික් හොරායයි රජුට දැක්වීය. රජතුමා මොහුගේ හිස සිඳින්නයි අණ කෙළේය. ඉක්බිති රාජපුරුෂයෝ ඔහුට කසපහර හතර හතර බැගින් තලමින් දකුණු දොරටුවෙන් නගරයෙන් පිටමං කළාහුය.

සුජාතාවද යානය හැර දැන් ඔසවාගෙන හඩා වැළපෙමින් ස්වාමීනි! මා නිසා මේ දුකට පැමිණියේ යයි වැළපෙමින් පසුපස්සේ ගියාය. රාජපුරුෂයෝ මොහුගේ හිස සිඳෙන්නෙමුයි බෝසතාණන් වහන්සේ උඩුකුරුව හින්දවූහ. ඒ දැක සුජාතාව තමාගේ සීල ගුණය ආවර්ජනා කොට මේ ලෝකයේ සිල්වතුන් වෙහෙසන පවිකාර සැහැසි මිනිසුන් වලකා මැඩලිය හැකි දෙවි දේවතාවන් ඒකාන්තයෙන් නැතැයි සිතමි යනාදිය කියා වැළපෙමින්

න සනති දෙවා පවසනති නුන
සහනුන සනති ඉධ ලොකපාලා
සහසා කරොනතානං අසඤ්ඤතානං
නහනුන සනති පටිසෙධිතාරො
යන පළමු ගාථාව කීවාය.

"සිල්වතුන් රක්තා දෙවියෝ නැතැයි සිතමි. (එබඳු කටයුතුවලින්) බැහැර යෙහියි සිතමි. මෙලොව ලෝකපාලක දෙවියෝද නැතැයි සිතමි. අපරීක්ෂාකාරීවැ දරුණුකම් කරන්නා වූ දුශ්සීලයන්ගේ දරුණු ක්‍රියා වළකන්නෝ ද නැතැයි සිතමි."

එහි, නසනති දෙවා යනු මේ ලෝකයේ සිල්වතුන් දෙස බලන්නා වූ පවි වලක්වන දෙවියෝ ඒකාන්තයෙන් නැත. පවසනති නුන යනු මෙබඳු ක්‍රියා ඇතිවූ විට ඒකාන්තයෙන් බැහැර යති. ඉධලොකපාලා යනු මේ ලෝකයේ ලෝකපාලක සම්මත සිල්වතුන්ට අනුග්‍රහ කරන මහණ බමුණෝද, නහනුනසනති ඒකාන්තයෙන් නැත. සහසා කරොනතානං අසඤ්ඤතානං යනු වහා, නොවීමසා සැහැසි දරුණු ක්‍රියා කරන්නා වූ දුශ්සිලන්ට, පටිසෙධිතාරො යනු මෙබඳු ක්‍රියා නො කරවී. මෙබඳු ක්‍රියා කරන්න නොලැබෙන්නේය යනුවෙන් වළක්වන්නෝ නැත.

මෙසේ සිල්වත් වූ ඇය වැළපෙමින් කියනවිට සක්දෙව් රජු හුන් ආසනය උණුසුම් ආකාරයක් දැක්වීය. එවිට ශක්‍රයා කවරෙක් මා සක්දෙව් පදවියෙන් පහකරනු කැමැත්තෝදැයි සිහිපත් කරන්නේ මේ කරුණ දැන බරණැස් රජු ඉතා දරුණු ක්‍රියාවක් කරයි. සිල්වත් සුජාතාව වෙහෙසයි. දැන් මම එහි යන්නට වටිනි යයි දෙව්ලොවින් බැස තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් ඇතුළුව හිඳ යන්නා වූ ඒ පව්වු රජ ඇතුළුවත් බස්සවා දම්ගෙඩියෙහි උඩුකුරුව හිඳුවා බෝසතාණන් වහන්සේ ඔසවා තබා සියලු ආහරණයෙන් සරසා රජ වෙස් ගත්වා ඇතුළුව ඉන්ද්‍රවීය. පොරොව ඔසවාගෙන සිටි, හිස සිඳින්නෝ (වධකයා) රජුගේ හිස සින්දෝය. සිඳි අවස්ථාවේදී රජුගේ හිස බව දැනගත්හ.

සක්දෙව්දු පෙනෙන සිරුරෙන් යුතුව බෝසතුන් සමීපයට ගොස් බෝසතාණන් වහන්සේට රාජාභිෂේකයත් සුජාතාවට අගමෙහෙසි තනතුරත් දෙවීය. ඇමතිවරුද බමුණු ගෘහපති ආදීහුද සක්දෙව් රජ දැක අදැහැමි රජු මරන ලදී. දැන් අප විසින් ශක්‍රයා විසින් දෙන ලද දැහැමි රජෙක් ලබන ලදී යයි සොම්නසට පත්වූහ. ශක්‍රයාද අහසේ සිට මේ තොපට ශක්‍රයා දුන් රජතුමාය. මෙතැන් පටන් දැහැමින්, රාජ්‍යය කරවන්නේය. යම් විදියකින් රජ අදැහැමි වෙයිද? අකල්වැසි වසියි. සුදුසු කලට වැසි නොවසියි. සාගිනි බිය, රෝග බිය හා ආයුධ බිය ඇතිවෙයි. මේ භය තුන පහව නොයන්නේ යයි ඔවා දෙමින්

අකාලෙ වසසති තසස කාලෙ තසස න වසසති
 සග්ගාව වචතිට්ඨානා නනුසො තාවතා හතො
 යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

(නොදැහැමි රජුගේ රාජ්‍යයෙහි) නොකල් වැසි වසී. ඒ රටෙහි කාලයෙහි නොවසී. ඒ නොදැහැමි රජ දෙව්ලොවින් මීදෙයි.
 (අපායෙහි උපදියි) ඒකාන්තයෙන් විනාශයට පත්විය.

එහි, අකාලෙ යනු අදැහැමි රජුන් රජකරන රාජ්‍යයෙහි නොකල්හි ගොයම් පැසෙන කාලයෙහි හෝ කපන පාගන කාලයෙහි හෝ වැස්ස වසසති වසියි. කාලෙ යනු සුදුසුකල්හි වපුරණ කාලයේ පුදින්න ආසන්නයේ හෝ බණ්ඩි කාලයේ ද න වසසති නොවසී. සග්ගා ව වචතිට්ඨානා යනු ස්වර්ග සංඛ්‍යාත තැනින් දෙව්ලොවෙන් යන අර්ථයි. අදැහැමි රජ

දෙව්ලොව නො ඉපදීම දෙව්ලොවින් වුන වෙයි. සර්ගයෙහි හෝ රජකරන අදැහැමි රජ ඉන් වුන වෙයි යන අර්ථයි. නනු සො කාවකා හතො යු ඒකාන්තයෙන් ඒ අදැහැමි රජ එපමණින් මලේ වෙයි. නැතහොත් ඒකාන්ත බව කියන මෙහි 'න'කාරය ඔහු ඒකාන්තයෙන් මෙපමණකින් නැසුනේ නොවේ. අටමහා නිරයන්හිද සොළොස් ඔසුපත් නිරයන්හිද හෙතෙම නසනු ලබන්නේය යන මෙය මෙහි අර්ථයයි.

ශක්‍රයා මෙසේ මහජනයාට අවවාද දී තමන්ගේ දෙව්ලොවටම ගියේය. බෝසතාණන් වහන්සේද දැහැමෙන් රාජ්‍යකොට සර්ගයට ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව ගළපා වදාළ සේක. එකල අදැහැමි රජ දෙව්දත්ය. ශක්‍රයා අනුරුද්ධිය. සුජාතාව රාහුල මාතාවයි. (යශෝධරාව) සක්කදත්තිය (ශක්‍රයා දුන්) රජ වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.5.5

පබ්බතූපත්ථර ජාතකය

පබ්බතූපත්ථර රමෙම යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙව්රම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් කොසොල් රජතුමා මුල් කරගෙන දේශනා කළ සේක.

කොසොල් රජතුමාගේ එක් ඇමතියෙක් අන්ත:පුරයෙහි එක් ස්ත්‍රියක දූෂණය කළේය. රජතුමා පරීක්ෂා කරන්නේ එය තත්වු පරිදි දැන බුදුරජාණන් වහන්සේ වැද, ස්වාමීනි, එක් ඇමතියෙක් අපගේ අන්ත:පුරයේ එක් ස්ත්‍රියක දූෂණය කළේය. ඔහුට කුමක් කරන්නට වටින්නේදැයි විචාළේය. ඉක්බිති ඔහුට බුදුරජාණන් වහන්සේ මහරජ! ඒ ඇමතියා ඔබට උපකාර කරන්නෙක්ද? ඒ ස්ත්‍රියද ප්‍රියදැයි විචාරා, එසේය ස්වාමීනි! අතිශයින් උපකාරකයෙකි. රජගෙදර සියලු කටයුතුවල වගකීම් දරයි. ඒ ස්ත්‍රියත් මට ප්‍රියයයි කී කල්හි, මහරජ! තමන්ට උදව් වන සේවකයන් කෙරෙහිද, ප්‍රියමනාප ස්ත්‍රීන් කෙරෙහිද ද්‍රෝහී වන්නට නොහැකිය. පෙරත්

රජවරු නුවණ ඇත්තන්ගේ කථා අසා මධ්‍යස්ථ වූහයි වදාරා ඔහු විසින් අයදින ලද්දාහු අතීත සිද්ධිය ගෙනහැර පෑ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ ඇමති කුලයක ඉපදී වැඩිවියට පත්වූවාහු ඒ රජුට අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කරන්නා වූ සේක. ඉක්බිති ඒ රජුගේ එක් ඇමතියෙක් අන්තෘපුර ස්ත්‍රියක් දූෂණය කළේය. රජතුමා ඒ තත්වු පරිදි දැනගෙන ඇමතියාද මට බොහෝ උපකාර කරයි. මේ ස්ත්‍රියද ප්‍රියමනාපයි. ඒ නිසා මොවුන් දෙදෙනාම මරන්නට නොහැකිය. පණ්ඩිත ඇමතියාගෙන් ප්‍රශ්නයක් විමසා ඉදින් ඉවසිය යුතුනම් ඉවසන්නෙමි. ඉදින් නොඉවසිය යුතුනම් නොඉවසන්නෙමියි බෝසතාණන් වහන්සේ කැඳවා අසුනක් දී, පඬිතුමනි! ප්‍රශ්නයක් විචාරන්නෙමියි කියා මහරජතුමනි! විචාරව. විසඳන්නෙමියි කී කල්හි ප්‍රශ්නය අසමින්

පබ්බතූපඤ්ඤා රමෙම ජාතා පොකඛරණී සිවා
තං සිගාලො අපාපාසි ජානං සීහෙන රකඛිතං
යන පළමු ගාථාව කීවේය.

සිත්කලු වූ හිමාලය පර්වත සම්පයෙහි අගිල්දිය ඇති පොකුණක් විය. ඒ පොකුණ සිංහයෙකු විසින් රකින බව දන්නා හිවලෙක් දිය බී ගියේය.

එහි, පබ්බතූපඤ්ඤා රමෙම ජාතා පොකඛරණී සිවා යනු සිසිල් මිහිරි ජලය ඇති පොකුණක් හට ගත්තේය. තවද පොකුණෙන් ගැටසී ගත් ගඟ ද පොකුණක් එය අපාපාසි යනු අප යනු උපසර්ගයකි. අපාසි බීවේය යන අර්ථයි. ජානං සීහෙන රකඛිතං යනු ඒ පොකුණ සිංහයන් ප්‍රයෝජනයට ගන්නා සිංහයකු විසින් රක්නා ලද්දේය. ඒ හිවලා ද සිංහයා විසින් මෙය රකින ලද්දේයයි දැනගෙනම පානය කෙළේය. නුඹ කුමක් සිතන්නෙහිද? හිවලා සිංහයාට බිය නොවී දිය බීවේය. මේ එවැනි පොකුණකිසි යනු මෙහි අදහසයි.

බෝසතාණන් වහන්සේ ඒකාන්තයෙන් එක් ඇමතියෙක් මොහුගේ අන්තෘපුරයෙහි දූෂණය කරන ලද්දේ වැන්නේයයි දැන

පිපනති වෙ මහාරාජ! සාපදානි මහානදිං
න තෙන අනදී භොති ඛමසසු යදිතෙ පියා
යන දෙවන ගාථාව කී සේක.

මහරජ! ඉදින් සිටුවාවෝ මහ නදියෙහි දිය බොත්මය. එසේ
බිච්චාට ගඟ ගඟක් නොවන්නේ නොවේ. ඉදින් ඔවුන් ඔබට
ප්‍රිය වී නම් (දෙදෙනාටම) කමා කරව.

එහි, සාපදානි යනු හුදෙක් හිචලා පමණක් නොව සෙසු දිවියන්,
බල්ලන්, හාවන්, බලලුන් ආදී සියලු සත්තු එය පොකුණෙන් වැසී ගිය
බැවින් පොකුණයයි ලබන ලද නම් ඇති ගඟෙන්ම බොන්නාහුය යනුයි.
න තෙන අනදී භොති යනු දෙපා සිච්චා සත්ත්වයෝද සර්පයෝද
මත්ස්‍යයෝද සියලු පිපාසිත ප්‍රාණිහු ගඟෙහි පැන් බොත්. ගඟ ඒ
කාරණයෙන් ගඟක් නොවන්නේ නොවේ. ඉඳුල් කළ ගඟක් නොවේ.
කුමක් නිසාද? එය සියල්ලන්ටම සාධාරණ බැවිනි. යම්කිසිවෙකු විසින්
ගඟෙහි පැන් බොන ලද පමණින් ගඟ දූෂ්‍ය නොවේ. මෙසේම ස්ත්‍රියද
කෙලෙස් වශයෙන් සැමියා ඉක්මවා අනිකෙකු සමග සංවාසයේ යෙදුණු
පමණින් ස්ත්‍රියක් නොවන්නේ නොවේ. කුමක් නිසාද? සියල්ලට සාධාරණ
බැවිනි. ඉඳුල් කළ ස්ත්‍රියක් නොවේ. කුමක් නිසාද? එම සංවාසය
අවසානයේදී පිරිසිදුවීම සඳහා ජලය ගනු ලබන හෙයිනි. ඛමසසු යදි තෙ
පියා යනු ඉදින් වනාහි ඔබට ඒ ස්ත්‍රිය ප්‍රියද? ඒ ඇමතියා බොහෝ
උපකාර කරන්නෙක්ද ඒ දෙදෙනාටම ඉවසනු. මැදහත්කමින් සිටින්න
යනුයි.

මෙසේ මහා සත්ත්වයන් වහන්සේ රජුට අවවාද දුන්නේය. රජතුමා
ඔහුගේ අවවාදයේ සිට නැවත මෙබඳු පච්ඡාදී නොකරවයි කියා
දෙදෙනාටම සමාව දුන්නේය. එතැන් පටන් ඒ දෙදෙනා එක් නොවූහ.
රජතුමාද දානාදී පිංකම් කොට දිවි කෙළවර දෙච්චොව උපන්නේය.
කොසොල් රජද මේ ධර්මදේශනාව අසා ඒ දෙදෙනාටම සමාව දී
මධ්‍යස්ථ විය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක
කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල රජ ආනන්දය. නුවණ ඇති ඇමතියා
වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.5.6

වාලාහස්ස ජාතකය

යෙන කාහනනි ඔවාදං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක් එක් කලකිරුණු හික්කුචක අරඛයා වදාළ සේක. බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් මහණ, ඔබ කලකිරුණේ සත්‍යයක්දැයි විමසන ලද ඒ හික්කුච සත්‍යයයි කී කල්හි කුමක් නිසාදැයි විමසුවිට අලංකාර වූ එක් කාන්තාවක් දැක කෙලෙස් වශයෙනැයි කිය. ඉක්බිති ඒ හික්කුච අමතා, බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණ! ස්ත්‍රීහු නම් තමන්ගේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ යන කරුණුවලින්ද ස්ත්‍රී මායම් විලාසිතාවන්ගෙන්ද පුරුෂයන්ට වාටු බස් කියා නලවා වසඟයට එළඹී බව දැන සිල්වත්කමද, ධනවත්කමද විනාශ කරන අර්ථයෙන් යකින්නියෝ යයි කියනු ලැබෙත්. පෙරත් යකින්නියෝ ස්ත්‍රී මායමෙන් පුරුෂයන්ගෙන් යුතු ගැල් කණ්ඩායමක් වෙත එළඹී වෙළඳුන්ට වාටුබස් කියා තම වසඟයට ගෙන නැවත වෙතත් පුරුෂයන් දැක ඒ සියලු දෙනාම මරණයට පත්කර හකු දෙකොණින් (කට දෙකොණින්) ලේ පෙරමින් මුරු මුරු යන හඬින් කැවාහුයයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර පෑ සේක.

යටහිය දවස තම්බපණ්ණී දීපයෙහි (ලක්දිව සිරිප වස්තු නම් යකුන්ගේ නගරයක් විය. එහි යකින්නියෝ වාසය කළාහුය. ඒ යකින්නියෝ කැඩුණු නැව්වලින් වෙළෙන්දන් ආවිට අලංකාර ලෙස පිළියෙළ කරන ලද කෑ යුතු අනුභව කළ යුතු දෑ ගෙන්වාදෙන දාසි සමූහයා පිරිවරාගෙන දරුවන් වඩාගෙන එන වෙළඳුන් වෙත එළඹෙත්. ඔවුන්ට අපි මිනිස් වාසයකට ආවෙමුයි හැඟෙන පරිදි ඒ ඒ තැන ගොවිතැන්, ගව පාලනය ආදිය කරන්නා වූ මිනිසුන් ගව පට්ටි, බල්ලන් මේ ආදිය දක්වන්නෝය. වෙළෙන්දන් සමීපයට ගොස් මේ කැඳ බොව්, බත් අනුභව කරව්, කෑ යුතු ජාති කන්නයි කියති. කිසිවක් නොදන්නා වෙළෙන්දෝ ඔවුන් විසින් දෙන ලද දේවල් අනුභව කරත්. ඉක්බිති ඔවුන්ගේ කැමී බිම් අවසන්ව විවේකව සිටිනවිට පිළිසඳර කථා කරති. තෙපි කොහි වසන්නෝද? කොහි සිට ආවාහුද? කොහි යන්නහුද? කුමන කටයුත්තක් සඳහා මෙහි ආවාහුදැයි ප්‍රශ්න කරති. නැව කැඩුණු නිසා ආ බව කී කල්හිද බොහොම භෞද්‍ය ආර්යයෙනි! නැව් නැගී ගිය අපගේ ස්වාමි පුරුෂයන්ට වසර තුනක් ඉක්ම ඇත. ඔවුන් මැරෙන්නට ඇත. තොපින් වෙළෙන්දෝය. අපි තොපගේ බිරින්දන් වන්නෙමුයි කියා ඒ වෙළෙන්දන් ස්ත්‍රී මායම් පෙන්වා

පොළඹවාගෙන යක් පුරයට ගෙන ගොස් ඉදින් පළමුව ගත් මිනිස්සු සිටිත් නම් ඔවුන් දේව හැකිල්ලෙන් (මාංචුවලින්) බැඳ ආරක්ෂක තැනක (සිරකුටියක) රඳවත්. තමන් වසන තැන බිඳුණු නැවක මිනිසුන් නොලබන අවස්ථාවක වනාහි එතෙරින් කැලණිය දක්වාද, මෙතෙරින් නාගදීපය දක්වාද මෙසේ මේ අතරේ මුහුදු තීරය දිගේ හැසිරෙත්. ඒ ඔවුන්ගේ ස්වභාවයයි.

ඉක්බිති එක්දිනක් කැටුණු නැව් ඇති පන්සියයක් වෙළෙන්දෝ ඒ යකින්නියන්ගේ නුවර සමීපයෙහි ගොඩබැස්සාහුය. ඒ යකින්නියෝ ඔවුන් සමීපයට ගොස් පොළඹවාගෙන බැඳ ආරක්ෂක කුටියක රඳවා ප්‍රධාන යකින්න ප්‍රධාන වෙළෙන්දාද සෙසු යකින්නන් සෙසු වෙළෙන්දන්ද වශයෙන් ඒ යකින්නියෝ පන්සියය, ඒ වෙළඳුන් පන්සියය තම තමන්ගේ සාමිවරු කළාහුය. ඉක්බිති ඒ ප්‍රධාන යකින්න රාත්‍රී කාලයේ වෙළෙන්දා නින්දට ගියවිට නැගිට ගොස් සිරකුටියේ රඳවා සිටි මිනිසුන් මරා මස් කා එන්නීය. සෙසු යකින්නියෝද එසේ කරත්. ප්‍රධාන වෙළෙන්දා යකින්න මිනී මස් කා පැමිණි අවස්ථාවේ සිරුර සිසිල් වෙයි. ප්‍රධාන වෙළෙන්දා පරීක්ෂා කරන්නේ ඇය යකින්නියක බව දැන මේ පන්සියයම යකින්නියෝ වන්නාහ. අප විසින් පලායන්නට වටියයි සිතා දෙවන දවසේ මුහුණ සේදීමට ගොස් සෙසු වෙළෙන්දන්ටද දැන්වීය. මේ යකින්නියෝය. මනුෂ්‍ය ස්ත්‍රීහු නොවෙති. බිඳුනු වෙනත් නැව් ආ විට එහි සිටින අය සැමියන් බවට පත්කොට අපව කන්නාහුය. ඒ නිසා අපි පලායමුයි කීවේය. ඔවුන්ගෙන් දෙසිය පනහක් පමණ අපට මොවුන් අත්හරින්නට නොහැකි වන්නමු. ඒ නිසා තොපි යව්. අපි නොයන්නෙමුයි කීවාහුය.

ප්‍රධාන වෙළෙන්දා තම වචනයට අවනත වූ දෙසිය පණහක් වෙළෙන්දන් රැගෙන ඒ යකින්නියන්ට බිය වූයේ පලා ගියේය. ඒ කාලයේ බෝසතාණන් වහන්සේ වාලාභස්ස යෝනියේ උපන්න. සම්පූර්ණයෙන් සුදුපැහැති කවුඩුවන්ගේ පැහැ සමාන වූ මුහුණක් ඇති ඉතා නිල් කෙස් වැටියක් ඇති සෘද්ධියෙන් අහසින් ගමන් කිරීම් ඇති අශ්වයෙක් වූහ. ඒ අශ්වයා හිමවතින් අහසට පැන නැගී තාමුපණ්ණි දීපයට ගොස් එහි තාමුර්ණි විලේ මඩෙහි ඉබේ හටගත් ඇල් වී කා යයි. මෙසේ යන්නේ ජනපදයට යනු කැමති අය ඇත්ද ජනපදයට යනු කැමති අය ඇත්ද යනුවෙන් තුන්වරක් කරුණාන්විත මිනිස් වචනයෙන් කියයි. ඒ වෙළෙන්දෝ අශ්වයාගේ වචනය අසා ළඟට අවුත් ඇදීලී බැඳ ස්වාමීනී! අපි ජනපදයට

යනු කැමැත්තෙමුයි කීවාහුය. එසේනම් මගේ පිට උඩට නගිවියයි කීහ. ඉක්බිති ඇතැමෙක් පිටට නැංගාහුය. ඇතැමෙක් වලිගයෙන් අල්ලා ගත්හ. ඇතැමෙක් ඇඟිලි බැඳගෙන සිටියහ. බෝසතාණෝ යටත් පිරිසෙයින් ඇඟිලි බැඳගෙන සිටි සියලු දෙනාද සමග දෙසිය පණහක් පමණ වෙළෙන්දන් තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් ජනපදයට (දඹදිවට) පමුණුවා ඒ ඒ අයගේ ගෙවලට යවා තමන්ගේ වාසස්ථානයට ගියේය. ඒ යකින්නියෝද වෙනත් පිරිසක් ආ කල්හි වෙළෙඳුන් සමග නොගොස් එහි නැවතී සිටි දෙසි පනහක් මිනිසුන් මරා කැවාහුය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ හිකුණුන් අමතා මහණෙනි! යම්සේ යකින්නියන්ගේ වසඟයට ගියා වූ ඒ වෙළෙන්දෝ මරණයට පත්වූවාහුද වාලාහස්ස අශ්ව රජුගේ කීම අසා ක්‍රියා කළ අය තම තමන්ගේ තැන්වල පිහිටියාහුද එසේම බුදුවරුන්ගේ අවවාද නොපිළිපදින හිකුණු හිකුණිහුද, උපාසක උපාසිකාවෝද සතර අපායවල පස් ආකාර වද බන්ධනවලට ලක්ව මහා දුකකට පැමිණෙත්. අවවාද පිළිපදින අය (කෂත්‍රිය, බ්‍රාහ්මණ, ගෘහපති යන) ත්‍රිවර්ග කුල සම්පත්තියද සද්ව්‍ය ලෝකද විසිවැදැරුම් බ්‍රහ්ම ලෝකද යන මේ තැන්වලට පැමිණ අමාමහ නිවනද අවබෝධ කරගෙන බොහෝ සැප අනුභව කරන්නාහුයයි වදාරා අභිසම්බෝධියට පත්ව

යෙන කාහනති ඔවාදං නරා බුද්ධෙන දෙසිතං
ව්‍යසනං තෙ ගමිසසනති රකබ්බිහිව වාණිජා

යෙව කාහනති ඔවදං නරා බුද්ධෙන දෙසිතං
සොත්ථිං පාරංගමිසසනති වාලාහෙනනෙව වාණිජා
යන මේ ගාථා දේශනා කළ සේක.

යම් කෙනෙක් බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද අවවාද අනුව ක්‍රියා නොකරත්ද ඒ මිනිස්සු යකින්නියන්ට ගොදුරු වූ වෙළෙන්දන් මෙන් විපතට පත් වන්නාහ.

යම් කෙනෙක් බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශිත අවවාද අනුව ක්‍රියා කරත්ද ඒ මිනිස්සු වලාහක අසු මගින් බේරී ගිය වෙළෙන්දන් මෙන් අනතුරක් නැතිව පරකෙරට (නිවනට) පැමිණෙන්නාහුය.

එහි, යෙ න කාහනති යනු යමෙක් නොකරන්නාහු නම් වාසනා නෙ ගමිසසනති යනු ඔවුහු මහත් විපතකට පැමිණෙන්නාහුය. රකබ්සීහීව වාණිජා යනු යකින්නන් විසින් පොළඹවන ලද වෙළෙන්දන් මෙන්. සොඤ්චී. පාරංගමිසසනති යනු අනතුරකින් තොරව නිවනට පැමිණෙන්නාහුය. වාලාහෙනෙව වාණිජා යනු වාලාහ අශ්වයා විසින් එන්නැයි කී කල ඔහුගේ වචනය අනුව ක්‍රියා කළ වෙළෙන්දන් මෙන් යම්සේ ඔවුහු මුහුදෙන් එතෙර ගොස් සිය ගෙවල් වෙත ගියාහුද එසේම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අවවාදයට අනුව ක්‍රියා කරන්නෝ සසරින් එතරව නිවන අවබෝධ කරගනිත් යයි අමාමහ නිවනින් ධර්ම දේශනාව මුසුන්පත් විය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා චතුරාර්ය සත්‍ය ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර කලකිරුණු හික්කුච සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. සෙසු බොහෝ දෙනාද සෝවාන්, සකාදාගාමී, අනාගාමී, අර්හත් ඵලවලට පැමිණියාහුය. එකල වාලාහ අස්වරුන්ගේ කීම ඇසූ දෙසිය පනහක් වූ වෙළෙන්දෝ බුදු පිරිස වූහ. වාලාහ අස් වරු වනාහි ලොච්ඡුරා බුදු වූ මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.5.7

මිත්තා මිත්ත ජාතකය

න නං උභයයනෙ දිසවා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත්නුවර වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා හික්කුචක අරබයා වදාළ සේක. එක්තරා හික්කුචක් මා විසින් ගත්කල්හි මාගේ උපාධ්‍යායන් වහන්සේ විසින් නොකිපෙන්නාහුයයි සිතා උපාධ්‍යායන් වහන්සේ විසින් තබන ලද රෙදිකඩක් විශ්වාසයෙන් ගෙන පාවහන් දමන පසිම්බුවක් මසා පසුව උපාධ්‍යායන් වහන්සේගෙන් විචාළේය. ඉක්බිති උපාධ්‍යායන් වහන්සේ කුමක් නිසා මගේ රෙදිකඩ නුඹ ගත්තෙහිදැයි අසා, මා විසින් ගත්කල්හි නොකිපෙන්නාහු යයි සිතා නුඹ වහන්සේ කෙරෙහි විශ්වාසයෙන් ගත්තෙමි යි කල්හි මාත් සමග ඔබට කිනම් විශ්වාසයක් දැයි කියා කිපී

නැගිට පහර දුන්න. හික්කුච්චගේ ඒ ක්‍රියාව හික්කුන් අතරෙහි ප්‍රකට විය. ඉක්බිති එක්දිනක් හික්කුන් වහන්සේලා දම්සභාවේදී "ඇවැත්නි! අසවල් ලාබාල හික්කුච්ච උපාධ්‍යායන් වහන්සේ කෙරෙහි විශ්වාසයෙන් රෙදිකඩක් ගෙන පාවහන් දමන පසිම්බුවක් මැසුවේය. ඉක්බිති උපාධ්‍යායන් වහන්සේ මා සමග ඔබට කිනම් විශ්වාසයක්දැයි කියා කිපී නැගිට පහර ගැසූහ" යනුවෙන් කථාවක් මතුකළාහුය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි! මෙහි මා එන්නට පෙර කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විමසා මෙනම් කථාවෙකින් යයි කී කල්හි, මහණෙනි! මොහු සද්ධිවිහාරික හික්කුච්ච සමග අවිශ්වාස වූයේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් අවිශ්වාසව සිටියේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ කසිරට බමුණු කුලයක ඉපද වැඩිවියට පැමිණ තාපස පැවිද්දෙන් පැවිදිව අභිඥා ද සමාපන්නී ද උපදවාගෙන පිරිසේ අනුශාසකයා වී හිමාල වනයෙහි වාසය කළහ. ඒ තාපස පිරිස අතරෙහි එක් තවුසෙක් බෝසත් තාපසයාගේ කීම පිළිගෙන, මව මළ එක් ඇත් පැටවෙකු ඇතිදැඩි කෙළේය. ඉක්බිති වැඩිවියට පත් ඇතා ඒ තවුසා මරා කැලයට ගියේය. තවුසාගේ ශරීරය පිළිබඳ අවසන් කටයුතු නිමකළ තාපස පිරිස බෝසතාණන් වහන්සේ පිරිවරාගෙන ස්වාමීනි! කිනම් කරුණකින් මිත්‍ර බව හෝ අමිත්‍ර බව හෝ දැනගත හැකිදැයි විචාළේය. බෝසතාණන් වහන්සේ මේ කාරණයෙන් යයි කියමින්

නනං උමහයතෙ, දීසවා න ච නං පටිනඤ්චි,
 චකඤ්ඤි වසස නද්දාති පටිලොමඤ්ච වනතති

යෙ තෙ භවතති ආකාරා අමිතසමිං පතිට්ඨිතා
 යෙහි අමිතනං ජානෙය්‍ය දීසවා සුචා ච පණ්ඩිතො
 යන ගාථා කී සේක.

ඔහු දැක සිතහ පහළ නො කෙරේ නම් වචනයට සතුටු
 නොවේ නම්, ඔහු දෙස සෘජුව නොබලා නම් ඔහුට විරුද්ධව
 පවතී.

පණ්ඩිතයා යම් ආකාරයකින් දැක ද, අසා ද අමිත්‍රයා (හතුරා) දැන ගනීද මේ කරුණු සතුරා කෙරෙහි පිහිටියේ වෙයි.

එහි, නතං උමගයතෙ දීඝවා යනු යමෙක් යමෙකුගේ අමිත්‍රයෙක් වේද ඔහු ඒ පුද්ගලයා දැක සිතන නොවේ. සතුටු බවක් නොදක්වයි. න ව නං පටිනන්දති යනු ඔහුගේ වචන ඇසුවද ඔහු ඒ පුද්ගලයාට සතුටු නොවෙයි. හොදයි ප්‍රයෝජනවත් දෙයක් (සුභාමිතයක්) කියන ලදැයි සතුටු නොවේ. වකඛුනි වසස නදදානි යනු ඇසින් ඇස ගැටී ඉදිරියෙහි සිට නොබලයි. ඇස් වෙන අතකට හරවයි. පටිලොමඤ්ච වහනති යනු ඔහුගේ කාය කර්ම, වාග් කර්ම කැමති නොවෙයි. විරුද්ධ පිළිවෙළට ගනී. විරුද්ධ ගැනීමමයි. ආකාරා යනු කරුණුය. යෙහු අමිත්‍රයා යනු යම් කරුණුවලින් ඒ කරුණුවලින් අමිත්‍රයා දීඝවා ව සුඛා ව පණ්ඩිතො දැක හෝ අසන හෝ පණ්ඩිතයා මේ පුද්ගලයා මගේ අමිත්‍රයෙකි යි ජානෙය්‍ය දැනගන්නේය. මෙයට විරුද්ධ ආකාරයෙන් මිතුරු බව දනගනුයි.

මෙසේ බෝසතාණන් වහන්සේ මිත්‍ර අමිත්‍ර බවට කරුණු කියා සතර බඹ විහරණ වඩා බඹලොව උපන්නෝය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල ඇත්පැටවා පෝෂණය කළ තවුසා සද්ධිවිහාරික හික්කුවයි. ඇතා උපාධ්‍යයන් වහන්සේය. තාපස සමුහයා බුදුපිරිසයි. තවුස් නායකයා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.5.8

රාධ ජාතකය

පවාසා ආගතො තාතා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් කලකිරුණු හික්කුන් වහන්සේ නමක් අරබයා වදාළ සේක. ශාස්තෘන් වහන්සේ විසින්, ඇත්තද? මහණ! ඔබ කලකිරුණෙහිදැයි විමසන ලද්දේ, ඇත්තයි ස්වාමීනියි කියා, කුමන කාරණාවක් නිසාදැයි වදාළ කල්හි, එක් සරසන ලද ස්ත්‍රියක් දැක ඇය

කෙරෙහි කෙලෙස් වසඟයට පත්වීම නිසායයි කීවේය. ඉක්බිති ඔහුට බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළේ, මහණ! ස්ත්‍රිය නම් ආරක්ෂා කිරීමට අපහසුය. පෙර දොරටුපාලයන් යොදාත් රක්තේ නමුදු රැකගැනීමට නොහැකි වූහ. ඔබට ස්ත්‍රියගෙන් කුමන ප්‍රයෝජනයක්ද? ලැබුණත් ඇය රකින්න නොහැකියයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී අප මහා බෝසතාණන් වහන්සේ ගිරා යෝනියෝ උපන් සේක. ඒ ගිරවාගේ නම රාධය. මොහුගේ කණිටු සහෝදරයාගේ නම පොට්ඨපාදය. මේ සතුන් දෙදෙනා තරුණ කාලයේදීම එක් වැද්දෙක් අල්ලා ගෙනවුත් බරණැස් නුවර එක්තරා බමුණෙකුට දුන්නේය. බමුණා ඔවුන් දරු තනතුරෙහි තබා පෝෂණය කළේය. බමුණාගේ බැමිණිය ආරක්ෂා කළ නොහැකි දුසිල් තැනැත්තියකි. ඔහු වෙළඳම් කිරීමට යනවිට ඒ ගිරා පෝතකයා අමතා, දරුවනි! මම වෙළඳම් පිණිස යමි. කාලයේ හෝ අකාලයේ හෝ තොපගේ මව කරන ක්‍රියාවන් (හැසිරීම) පරීක්ෂා කර බලව්. අන් පුරුෂයන් කරා යන බව හෝ නොයන බව දැනගනිව් කියා බැමිණිය ගිරා පෝතකයන්ට පවරා දී ගියේය. ඇ බමුණා පිටත් වූන කාලයේ පටන් අනාවාරයේ හැසුරුණාය. රැ දාවල් යන එන පුරුෂයන්ගේ ප්‍රමාණයක් නැත. ඒ දැක පොට්ඨපාද රාධගෙන් විචාළේය. බමුණා මේ බැමිණිය අපට පවරා දී ගියේය. ඇයද පාප ක්‍රියා කරන්නීය. ඇයට ඒ ගැන කියමිසි කී විට රාධ නොකියන්නයි කීවේය. පොට්ඨපාද රාධගේ කීම නොසලකා මැණියනි! කුමක් නිසා පව්කම් කරන්නීදැයි කීවේය. බැමිණිය ඒ ගිරවා මරණු කැමතිව දරුව! ඔබ මගේ පුතාය. මෙතැන් පටන් ඒ පව්කාර ක්‍රියා නොකරන්නෙමි. එව දරුවයි ප්‍රියමනාප විදියට ළඟට කැඳවා ආවිට අල්ලාගෙන නුඹ මට් අවවාද දෙන්නෙහිද? තමන් ප්‍රමාණය නොදන්නෙහියයි බෙල්ල කරකවා මරා ලිප තුළට දැමීමාය. බමුණා අවුත් විඩාහැර බෝසතුන් අමතා දරුව, රාධ! කීම තොපගේ මව අනාවාරයේ හැසුරුණාද නැද්දයි විමසමින්

පවාසා ආගතො තාත ! ඉදානි න විරාගතො,
 කච්චිනනු තාත! තෙ මාතා න අඤ්ඤ මුපසෙවති
 යන පළමු ගාථාව කීවේය.

දරුව! විදේහයෙන් ආවෙමි. (පැමිණ) බොහෝකල් නොවෙමි.
 කෙසේද? දරුව! තොපගේ මව අන් පුරුෂයකු ඇසුරු කළේද?

එහි අර්ථය මම තාන පවාස ආගතො දරුව විදේහයෙන් පැමිණියෙමි. ඔහු නොදන්නේ රාධගෙන් විවාරමි. කවිනු තාන තෙ මාතා අඤ්ඤං පුරිසං න උපසෙවති යනු දරුව, ඔබේ මව අන් පුරුෂයකු සේවනය කෙළේද?

බෝසත් රාධ පියාණනි! නුවණ ඇති අය සිදු වූ හෝ සිදු නොවූ හෝ සසර රඳවන දේ නොකියතියි දන්වමින්

නබො පනෙනං සුභණං ගිරං සවචුපසංහිතං
පයෙථ පොට්ඨපාදොව මුමමුරෙ උපකුසිතො
යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

"සත්‍යයෙන් යුක්ත වූ මේ වචනය ඇති සැටියෙන් කිවයුතු නොවේ. (ඉදින් ඇති සැටියෙන් ප්‍රකාශ කළ කෙනෙක් වෙන්නම්) ගිනි මුසු අඵයෙහි දමා හොවන ලද පොට්ඨපාදයා මෙන් හෝනේමයි.

එහි, ගිරං යනු වචනයයි. දැන් 'වචනය' යනුවෙන් කියන්නා සේ එකල (වචනය වෙනුවට) 'ගිරං' යනුවෙන් කියනු ලැබීය. ඒ ගිරා පොව්වා වෙනස නොසලකා මෙසේ කීවේය. මේ එහි අර්ථයයි. දරුව! නුවණ ඇත්තා විසින් සවචුප සංහිතං සිදු වූ පරිදි, සත්‍යයෙන් යුක්ත ස්වභාව වචනය වුවද සසරින් මිදීම පිණිස නොවේනම් නසුභණං නොකියන්නේය. සසරින් මිදීම පිණිස පවතින ඇත්ත වුවද කියන පුද්ගලයා සයෙථ පොට්ඨපාදොව මුමමුරෙ උපකුසිතො යම්සේ පොට්ඨපාද උණු අලුවල පිළිස්සුනේ නිදයිද එසේම නිදන්නේය. උපකුසිතො යනුද පාඨයකි. මේ අර්ථයමයි. මෙසේ බෝසතාණන් වහන්සේ බමුණාට බණ දෙසා අපටද මෙහි විසීමට නොහැකියයි කියා බමුණාගෙන් විමසා වනයටම පිවිසියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා චතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළහ. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර කලකිරුණු හික්කු ව සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. එකල පොට්ඨපාද ගිරවා ආනන්දය. රාධ වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.5.9

ගහපති ජාතිකය

උභයමෙම න බමනී යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක උකටලී වූම හික්කු කෙනෙකුන් අරබයා වදාළ සේක. එසේ වදාරණ සේක ස්ත්‍රිය නම් රැකිය නොහැකිය. වැරැද්දක් කොට යම්කිසි උපායකින් සැමියා රවටන්නේම යයි වදාරා අතීත කපාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජකරන කල්හි අපමහ බෝසතාණන් වහන්සේ ගහපති කුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්වූයේ පවුල් දිවියට එළඹී සේක. ඔහුගේ බිරිඳ දුසිල්ය. ගම්මුලාදැනියා සමග අනාවාරයෙහි හැසිරෙන්නීය. එය දැනගත් බෝසතාණන් වහන්සේ පරික්ෂා කරමින් හැසිරෙති. එකල්හි වනාහි වැසිකාලය තුළ බිජ වැපිරූ කල්හි ආහාර අහේනියක් ඇතිවිය. ගොයම් පුදින කාලය උදාවිය. සියලු ගම්වැසියෝ මෙයින් මාස දෙකක් ගියවිට ගොයම් කපා පාගා වී දෙන්නෙමැයි එක්ව ගම්මුලාදැනියාගෙන් එක් මහලු ගොනෙක් ලබාගෙන මස්කර කෑවාහුය. ඉක්බිති එක්දිනක් ගම්මුලාදැනියා කල්යල් බලා සිට බෝසතාණන් වහන්සේ බැහැරගිය අවස්ථාවක ගෙට පිවිසියේය. ඔවුන් දෙදෙනා සැපසේ වැතිර සිටි අවස්ථාවේදීම බෝසතාණන් වහන්සේ ගම් දොරටුවෙන් පිවිස නිවස බලා පිටත්වූ සේක. ගම් දොරටුව දෙස බලා සිටින ඒ ස්ත්‍රිය ඔහු දැක මේ කවරෙක්දැයි එළිපත්ත උඩ සිට බලන්නී ඒ සැමියාම යයි දැන ගම්මුලාදැනියාට කීවාය. ගම්මුලාදැනියා බියෙන් තැති ගත්තේය.

ඉක්බිති ඇ ඔහුට බිය නොවන්න. එක් උපායක් ඇත. අප විසින් නුඹෙන් ගවමස් කන ලදී. නුඹ මස් මිළ ඉල්ලන්නෙකු ලෙස හිඳිවී. මම වී කොටුවට නැග කොටුව දොර ළඟ සිට වී නැතැයි කියමි. නුඹ ගෙයි මැද සිට අපගේ ගෙදර දරුවෝ සාගින්නේ සිටිති. මට මස් මිළ දෙන්නයි පුත පුතා වෝදනා කරවයි කියා කොටුවට නැගී කොටුදොර ළඟ හිඳ ගත්තාය. ගම්මුලාදැනියා ගෙයි මැද සිට මස් මිළ දෙන්නයි කියයි. ඇ කොටු දොරටුව ළඟ සිටින්නී කොටුවේ වී නැත. ගොයම් කපා පාගා ගත්විට දෙන්නෙමි. ඒ නිසා යන්නයි කීවාය.

බෝසතාණන් වහන්සේ ගෙට පිවිස ඔවුන්ගේ ක්‍රියාව දැක මේ පවිටු ස්ත්‍රිය විසින් කළ උපායක් වන්නේ යයි දැන ගම්මුලාදැණියා අමතා එම්බා ගම්මුලාදැණියා! අපි නුඹේ මහලු ගෙනාගේ මස් කැවාහු මෙයින් මාස දෙකක් ගියතැන වී දෙන්නෙමුයි කියා නුඹ අඩ මසක්වත් යන්නට කලින් දැන්ම කුමක් නිසා ඉල්ලා පැමිණියේද? නුඹ මේ කාරණය සඳහා පැමිණ නැත. වෙනත් කරුණක් සඳහා ආවෙහිය. මට නුඹේ පවිටු වැඩ රූපි කරන්නේ නැත. මේ අනාවාර පවිකාරියද කොටුවෙහි වී නැති බව දනි. ඈ දැන් කොටුවට නැගී වී නැතැයි කියන්නීය. නුඹත් දෙන්නයි කියන්නෙහිය. නුඹලා දෙදෙනාගේම ක්‍රියා මට රූපි නැතැයි ඒ අර්ථය පැහැදිලි කරමින්

උභයමෙම නබමති උභයමෙම න රුවවති
 යාවායං කොට්ඨමොතිණණා නදසසං ඉති භාසති

නං නං ගාමපති බුදුමි කදරෙ අපසසම් ජීවිතෙ
 දෙව මාසෙ කාරං කඤ්චාන මංසං ජරගභවං කිසං
 අපසතකාලෙ වොදෙසි තමපි මයාං නරුවව
 යන මේ ගාථා කීහ.

(දෙදෙනාගේම) දෙබසම මට කැමති නැත. දෙබසම මට රිසි නොවෙයි. මේ තැනැත්තී (වී නැති බව දැන දැනම) කොටුවට බැස වී නොදකිමියි කියයි.

ඒ කරුණින් ගම්පතියා! තොපට මෙය කියමි. කර්කස වූ අල්ප ජීවිතය පවත්නා කල්හි වී පිණිස මස් දෙන්නේ දෙමසකින් දිය යුතු බවට ගිවිස කෙටිවු ගොන්මාල්ලා දී දැන් කාලය පැමිණීමට පෙර ඉල්ලයි. එයද මට තොරුස්තේයි.

එහි, නංනං ගාමපති බුදුමි යනු එම්බා ගම් දෙටුවාණෙනි! ඒ කාරණයෙන් ඔබට කියමි. කදරෙ අපසසම් ජීවිතෙ යනු අපගේ ජීවිතය නම් කරදරය. හැඩිදැඩිය. ගොරෝසුය. දුක් සහිතය. අල්පය. මදය. ස්වල්පය. ඒ අපට එබඳු ජීවිතයක් පවතිද්දී, දෙව මාසෙ කාරං කඤ්චාන මංසං ජරගභවං කිසං යනු මස් ගන්නා වූ අපට මහලු කෙටිවු, දුර්වල, ජරාවට පත් ගවයා දෙමින් නුඹ මාස දෙකකින් මුදල් දිය යුතුයයි මෙසේ

දෙමසකින් දෙන පොරොන්දුව කොට, අප්‍යන්තකාලෙ වොදෙසී යනු ඒ කාලය නොපැමිණි කල්හි අතරතුරේ වෝදනා කළෙහිය. තමපි මයහං නරුවච්චි යනු යම් මේ පවිකාර දුස්සීල ස්ත්‍රිය ඇතුල්කොටුවෙහි වී නැති බව දැනගෙනම නොදන්නියක මෙන් වී කොටය්මොතිණණා වී කොටු දොරටුවෙහි සිට නදසසං ඉතිභාසති වී නොදකිසි කියයිද ඇයද නුඹ නොකල්හි යම් වෝදනාවක් කෙළෙහිද තමපි යනු ඔබද යන මේ දෙදෙනාටම මගේ කැමැත්තක් නැත. (මට) රුවී කරන්නේද නැත.

හෙතෙම මෙසේ කිය කියාම ගම්මුලාදැණියා කෙස් මුදුණෙන් අල්ලා ඇදගෙන ගේ මැද හෙළා "මම ගම්මුලාදැණියා වෙමි"යි කියද්දී අනුන් රැකබලා ගන්නා භාණ්ඩවලට අපරාධ කරන්නෙහිදැයි ආදී වශයෙන් අපහාස කර තලා දුර්වලකොට බෙල්ලෙන් අල්ලා ගෙයින් නෙරපා, ඒ දුෂ්ට ස්ත්‍රියද කෙස්වැටියෙන් අල්ලා වී කොටුවෙන් බස්සවා තලා ඉදින් මෙවැන්නක් නැවත කරන්නෙහි නම් (මා නිට කරන දේ) දැන ගන්නෙහියයි තර්ජනය කෙළේය. එතැන් පටන් ගම්මුලාදැණියා ඒ ගේ දෙස බලන්නටවත් අසමත් විය. ඒ පවිකාර ස්ත්‍රියද මනසින්වත් පරපුරුෂ සේවනයක් කරන්න අසමත් වූවාය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා චතුරාර්ය සත්‍ය දේශනාකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර කලකිරුණු හික්කුව සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටි සේක. එකල ගම්මුලාදැණියාට නිගාකළ ගහපතියා මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.5.10

සාධු සීල ජාතකය

සරීරදව්‍යං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවිරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා බමුණෙකු අරබයා වදාළ සේක. ඔහුට දුවරු සිව්දෙනෙක් සිටියහ. පිරිමි සිවුදෙනෙක් ඒ තරුණියන් ලබාගැනීමට ප්‍රාර්ථනා කරති. ඔවුන් අතුරෙන් එක් පුරුෂයෙක් මනා රු ඇත්තේ කඩවසම් සිරුරක් ඇත්තෙකි. එක් අයෙක් වයස්ගත මහල්ලෙකි. එක් අයෙක් උසස් කුල ඇත්තෙකි. එක් අයෙක් සිල්වත්ය. බමුණා තම

දූවරු මේ සතර දෙනාගෙන් කවරෙකුට දිය යුතුදැයි සිතුවේය. දූවරු වාසය කරන්නන් විසින් පිහිටුවන්නන් විසින් කවරෙකුට දිය යුතුද? රූප සෝභාවෙන් යුතු තැනැත්තාටද නැතිනම් වයස්ගත තැනැත්තාටද, උසස් කුලවතා හා සිල්වතා යන දෙදෙනාගෙන් එක් අයෙකුටද හෙතෙම ඒ ගැන සිතන්නේ නමුදු නොදැන මේ කරුණ ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ දනිති. උන්වහන්සේ විචාරා ඔවුන් අතුරෙන් සුදුස්සාට දෙන්නෙමිසි සිතා සුවද, මල් ආදිය ගෙන්වාගෙන විහාරයට ගොස් ශාස්තෘන් වහන්සේට වැද එකත්පසෙක හුන්නේ (නමන් පැමිණි) ඒ කාරණය මුල සිට කියා, ස්වාමීනි! ඒ සතර දෙනාගෙන් කවරෙකුට දිය යුතුදැයි විචාළේය. එවිට ශාස්තෘන් වහන්සේ පෙරත් මේ ප්‍රශ්නය නුවණ ඇති අය ඔබට කීවාහුය. භවයෙන් වැසී ඇති බැවින් (ඒ පිළිතුර) සලකා බලන්නට ඔබ අසමත් වන්නෙහි යයි වදාරා ඔහු විසින් ඉල්ලන ලද්දාහු අතිත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ බමුණු කුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්ව තක්සලා නුවරින් ශිල්ප ඉගෙනගෙන අවුත් බරණැස් නුවර දිසාපාමොක් ඇදුරුතුමා විය. ඉක්බිති එක්තරා බමුණෙකුට දූවරු සතරදෙනෙක් සිටියහ. මේ අයුරින්ම ඒ දූවරුන් පුරුෂයෝ සතරදෙනෙක් පැතුහ. බමුණා කවරෙකුට දිය යුතුදැයි නොදන්නේ ඇදුරුතුමාගෙන් විචාරා දිය යුත්තෙකුට දෙන්නෙමිසි ඔහු සම්පයට ගොස් ඒ කරුණ විචාරමින්

සරීර දව්‍යං වදබව්‍යං සොජච්චං සාධුසීලියං
 බ්‍රාහ්මණනෙත්ථව පුච්ඡාම කතනු තෙසං චණිමහසෙ
 යන පළමු ගාථාව කීවේය.

"එකකුගේ ශරීර ශෝභාවද ඇත. එකකුගේ වයස්ගත බව ඇත. එකකුගේ කුලවත් බවද ඇත. එකකුගේ සිල්වත් බව ඇත. බ්‍රාහ්මණය, තොප විචාරමි. මොවුන් අතුරෙන් කවරකු කැමති වෙමුද?"

එහි, සරීරදව්‍යං යනාදියෙන් ඒ හතරදෙනා තුළ පවතින බව ප්‍රකාශ කරයි. මේ එහි අදහසයි. පුරුෂයෝ සතරදෙනෙක් මගේ දූවරුන් ප්‍රාර්ථනා කරත්. ඔවුන්ගෙන් එකෙකුට, සරීරදව්‍යං ශරීර සම්පත්තිය රූපවත් බව

සුඡවචනා යනුද පාඨයකි. එකෙකුට සාධුසීලියං සදාචාර බව සිල්වත් බව ඇත. බ්‍රාහ්මණනෙත්‍රව පුච්ඡාම යනු මොවුන් අතුරෙන් අසවලාට මොවුන් දිය යුතුදැයි නොදන්නා වූ අපි භවත් බ්‍රාහ්මණයන්ගෙන්ම විමසමු. කනනු තෙසං චණීමහසෙ යනු ඒ සතර දෙනාගෙන් කවරෙකුට කැමැත්තෙමුද? කවරෙකුට ඒ කුමාරිකාවන් දෙමුදැයි විචාරයි.

ඒ අසා ඇදුරුකුමා රූප සම්පන්නි ආදිය විද්‍යමාන කල්හිද දුසිල්වත්කම ගැරහිය යුතු බවට පත්වෙයි. ඒ නිසා ඔහු දියණිය දීමට නුසුදුසුය. සිල්වත් බව අපට රූපි වෙයි යනුවෙන් මේ අර්ථ ප්‍රකාශ කරමින්

අඤ්ඤා අඤ්ඤා සරීරසමිං වදධව්‍යසස නමොකරෙ
 අඤ්ඤා අඤ්ඤා සුජාතසමිං සීලං අසමාකරුවචති
 යන දෙවන ගාථාව කීහ.

"රූපත් සිරුරෙහිද අර්ථයක් ඇත. වැඩිහිටි බවට නමස්කාර කරමි. උසස් කුලයෙහි උපන් තැනැත්තා කෙරෙහිද වැඩක් ඇත. එහෙත් සිල්වත් කමම අපට රූපි කරයි."

එහි, අඤ්ඤා අඤ්ඤා සරීරසමිං යනු රූපත් සිරුරුවලද අර්ථයක් ඇත. විශේෂයක්, වැඩිමක් ඇත්තේමය. අගයක් නැතැයි නොකියමි. වදධව්‍යසස නමො කරොති වෘද්ධ භාවයට නමස්කාර කරමි. වෘද්භවාදය ඇති තැනැත්තා වැදුම් පිදුම් ලබයි. අඤ්ඤා අඤ්ඤා සුජාතසමිං උසස් ජන්මයක් ඇති පුරුෂයා කෙරෙහි වැඩිමක් ඇත. ජාති සම්පන්නියද කැමතිවිය යුතුමය. සීලං අසමාකරුවචති යනු අපට සීලයම රූපි වෙයි. සිල්වතා ආචාර සම්පන්නය. ශරීර ශෝභාවෙන් නැති වුවද පිදිය යුත්තෙකි. ප්‍රශංසා කළ යුත්තෙකි.

බමුණා ඔහුගේ කීම අසා සිල්වතාටම දුවරුන් දුන්නේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර බමුණා සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. එකල බමුණා මේ බමුණාම විය. දිසාපාමොක් ඇදුරුකුමා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

පස්වෙනි රූහක වර්ගය නිමියේය.

2.6.1

බන්ධනාගාර ජානකය

න තං දුෂ්ටං බන්ධනමාහු 'ධීරා' යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක බන්ධනාගාරයක් මුල් කරගෙන දේශනා කළ සේක. ඒ කාලයේ බොහෝ ගෙවල් බිඳින, මං පහරණ, මිනිස් ඝාතන සිදුකරන සොරුන් අල්ලාගෙන අවුත් කොසොල් රජතුමාට දැක්වූහ. රජතුමා දැම්මැලෙන් බැඳීම, රැහැන්වලින් බැඳීම, හැකිල්ලෙන් මාංවු ලෑම යන බන්ධනවලින් ඔවුන් බැන්දවීය. තිහක් පමණ ජනපද හික්කුහු බුදුරජාණන් වහන්සේ බැහැරැකීමට කැමතිව අවුත් දැක වැඳ දෙවන දවසේ පිඬු පිණිස හැසිරෙන්නාහු රජුගේ හිරගෙදරට ගොස් ඒ සොරුන් දැක පිණිඩිපාතය නිමවා දන් වළඳ පැමිණ හවස් කාලයෙහි තථාගතයන් වහන්සේ වෙත එළඹ ස්වාමීනි! අද පිඬු පිණිස හැසිරෙන අප විසින් හිරගෙදර බොහෝ සොරු යදම් බැඳුම් ආදියෙන් බඳින ලද්දාහු මහ දුකක් විඳිනු දක්නා ලදහ. ඔවුහු ඒ බැම් සිඳ පලායන්නට අපොහොසත් වෙති. මේ බන්ධනවලට වඩා දැඩිවූ වෙනත් බන්ධනයක් ඇත්දැයි විමසූහ. එවිට ශාස්තෘන් වහන්සේ මහණෙනි! මේවා කිනම් බන්ධනද? යම් ඒ ධන ධාන්‍ය අඹුදරු ආදීන් කෙරෙහි තෘෂ්ණා සංඛ්‍යාත කෙළෙස් බන්ධනයක් වේද එය මේ බන්ධනවලට වඩා සියඳහස් ගුණයකින් දැඩිය. මෙසේ ඒ මහත් වූද ඒ සිඳලිය නොහැකි බන්ධනය පෙර සිටි පඬිවරු සිඳ දමා හිමාල වනයට පිවිස පැවිදි වූවාහු යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ එක් දුප්පත් ගෘහපති කුලයක උපන්න. වැඩිවියට පත් ඔහුගේ පියා කලුරිය කෙළේය. ඔහු බැලමෙහෙවර කර මව පෝෂණය කෙළේය. ඉක්බිති මව ආවාහයකට අකමැත්තා වූම ඔහුට එක් කුලදුවක ගෙදරට කැඳවා පසුකලෙක කලුරිය කළාය. ඔහුගේ බිරිඳගේ කුසෙහි දරුගැබක් පිහිටියේය. ඔහු ගැබ පිහිටි බව නොදන්නේ ඇය අමතා සොඳුරිය, නුඹ කුලියක් මලියක් කර ජීවත් වෙව. මම පැවිදි වන්නෙමියි කීවේය. ඇ ද මට දරුගැබක් පිහිටියේය. දරුවා බිහිවූවාට පසුව දරුවා දැක පැවිදි වන්නෙහියයි කීවාය. ඔහු යහපතැයි පිළිගෙන ඇගේ දරු ප්‍රසූතියෙන් පසුව සොඳුරිය, නුඹ සුවසේ දරුවා බිහි කළෙහිය. දැන් මම පැවිදි

වන්නෙමිදැයි විචාළේය. ඉක්බිති ඇ පුතාගේ කිරිබොන කාලය නිම වනතුරු නවතින්නැයි ඔහුට කියා නැවතත් ගැබ ගත්තිය.

ඔහු මැය කැමති කරවාගෙන නම් යන්නට නොහැකිය. මැයට නොකියාම පලාගොස් පැවිදි වන්නෙමිසි සිතුවේය. ඔහු ඇයට නොකියාම රාත්‍රී කාලයේ නැගිට පලා ගියේය. එසේ යනවිට නගර ආරක්ෂකයෝ ඔහු අල්ලා ගත්තාහුය. හෙතෙම ස්වාමීනී, මම මවට උපස්ථාන කරන්නෙක්මි. මා නිදහස් කරවයි කියා ඔවුන් අතින් තමන් නිදහස් කරවාගෙන එක්තරා ස්ථානයක නතර වී සිට ප්‍රධාන දොරටුවෙන්ම නික්මී හිමාල වනයට ගොස් තාපස පැවිද්දෙන් පැවිදිව අභිඥා සහ සමාපත්ති උපදවාගෙන, ධ්‍යාන ක්‍රීඩාවෙන් ක්‍රීඩා කරමින් (ධ්‍යානසුව විදිමින්) විසිය. ඔහු එහි වාසය කරමින් මෙබඳු සිදලීමට අපහසු අඹුදරු බන්ධනය කෙලෙස් බන්ධනය කපා දැමුවෙමිසි උදන් අනමින්

නතං දළහං බන්ධනමාහු ධීරා
යදා යසං දාරුඡං බබ්බජ්ඤව
සාරත්ත රත්තා මණිකුණ්ඩලෙසු
පුත්තෙසු දාරෙසුව යා අපෙකබා

එතං දළහං බන්ධනමාහු ධීරා
ඔලාරිතං සිථිලං දුපපමුඤ්චං
එතමපි ජෙත්වාන වජනති ධීරා
අනපෙකබිනො කාමසුඛං පහායා

යන මේ ගාථා කීවේය.

යකඩයෙන් කළ බන්ධනයද, දැවයෙන් කළ බන්ධනයද, වැහැරි ආදියෙන් කළ බන්ධනයද දැඩි බන්ධනය යයි නුවණැත්තෝ නොකියත්. මණිකුණ්ඩලයන්හි (ආහරණවලට) දැඩි ඇල්මක් ඇත්ද? අඹුදරුවන් කෙරෙහි යම් අපේක්ෂාවක් ඇද්ද?

(මුලින් කී) මේ බන්ධනය දැඩි යයි නුවණ ඇත්තෝ කියත්. ඔබ්නොබ ඇදහෙළන්නා වූ සිථිල වූ (සිනිඳු වූ) මුදාලිය නොහැක්කා වූ යම් ක්ලේශ බන්ධනයක් ඇද්ද එයද සිදු කාමයන්හි අපේක්ෂා නැති නුවණැත්තෝ කම්සුව හැරපියා තපසට යෙති.

එහි දිරිය ඇති අය යන අර්ථයෙන් ධීරා නම් වේ. නින්දා කරන ලද පව් ඇත්තෝය යන අර්ථයෙන් ධීරා නම් වේ. නැතහොත් ප්‍රඥාවට 'ධී' යයි කියනු ලැබේ. ඒ ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වූවාහු 'ධීරා' නම් වෙයි. බුදු, පසේබුදු, බුදුසව්, බෝසත් යන මේ අය ධීරයෝ නම් වෙති. යදායසං යන ආදියෙහි යං සංඛලික සංඛ්‍යාත යකඩින් කරන ලද ආයසං දම්වැලින් බැදීම නම් වූ දාරුඡං බබ්බජ්ඤාව යනු බබ්බජ නම් වූ තණවලින් හෝ සෙසු වැහැරි පට්ටා ආදියෙන් යම් ලණුවක් තනා කරන ලද රැහැන් බැඳුම (රජ්ජ්‍ර බන්ධනය) තං ධීරා දණං ධීරයෝ ඒ බන්ධනය දැඩියයි නාහු නො කියති. සාරත්ත රත්තා යනු දැඩි ඇලීමෙන් යුතුව ඇලුණු, බහුල වූ රාගයෙන් ඇලුණු යන අර්ථයි. මණිකුණඛලෙසු යනු මැණික් කෙරෙහිද ආහරණ කෙරෙහිද නැතහොත් මැණික් යෙදූ ආහරණ කෙරෙහි

එතං දණං යනු යමෙක් මැණික් කුණ්ඩලාහරණ කෙරෙහි දැඩි ඇලීමෙන් යුතුව ඇලුණාහු ද ඔවුන්ගේම යම් රාගයක් වේද යා ඔවුන්ගේ අඹුදරුවන් කෙරෙහි යම් අපෙකබා තෘෂ්ණාවක් වේද, කෙලෙස්වලින් හටගත් බැම්ම දැඩියයි ස්ථීරයයි නුවණ ඇති අය කීවාහුය. ඔහාරිතං යනු ඇදගෙන ගොස් සතර අපායවල හෙළන බැවින්, පහතට ගෙනයයි, යටට ගෙනයයි යන අර්ථයෙන් 'ඔහාරිතං' වේ. සිථිලං යනු බදින තැන සිවිය, මස්, හම නොසිඳියි, ලේ පිටතට නොගනියි. බැඳපු බවක්වත් නොදන්වයි යන අර්ථයෙන් 'සිථිල' නම් වේ. දුපපමුඤ්චං යනු තෘෂ්ණා ලෝභ වශයෙන් එක්වරක් හෝ උපන් කෙලෙස් බැම්ම, දෂ්ට කළ තැනින් මුදාහැරීමට අපහසු කැස්බෑවකු මෙන් මුදාහැරීමට අපහසු වෙයි යන අර්ථයෙන් 'දුපපමුඤ්චං' නම් වේ. එතමපි ඡේත්වාන කෙසේ මෙසේ දැඩි වූද ඒ කෙලෙස් බන්ධනය නුවණ නමැති කවුටෙන් සිඳ යකඩ දම්වැල් කඩා දමා යන මත් ඇතුන් මෙන්ද කුඩු කඩාගෙන ඉවත්ව යන සිංහ පෝතකයන් මෙන්ද අශුවි දමන භූමියක ජීවත්වීම පිළිකල් කරන්නාක් මෙන් අනපෙකබිනො තෘෂ්ණාව නැති අය වී කාමසුඛං පහාය වජනති කම්සුව හැර යත්. හැරගොසින් නොනැවතී හිමවතට පිවිස තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව ධ්‍යාන සුවයෙන් කල්ගෙවති යන අර්ථයි.

මෙසේ බෝසතාණන් වහන්සේ මේ උදානය ප්‍රකාශකොට නොපිරිහුණු ධ්‍යාන ඇත්තාහු බබ්ලොව උපන් සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා

චතුරාර්ය සත්‍ය දේශනා කළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර සමහරෙක් සෝවාන් වූහ. සමහරෙක් සකාදාගාමී වූහ. සමහරෙක් අනාගාමී වූහ. සමහරෙක් රහත් වූහ.

එකල මව මහාමායා දේවිය වූවාය. පියා සුද්ධෝදන මහරජය. හාර්යාව රාහුල මාතාවය. පුතා රාහුලය. අඹුදරුවන් හැරදමා නික්මී පැවිදි වූ තැනැත්තා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.6.2

කේළි සීල ජාතකය

හංසා කොඤ්ඤා මයුරා ව යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් මහ වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් ආයුෂ්මත් ලකුණ්ටක හද්දිය තෙරුන් මුල්කරගෙන දේශනා කළ සේක. ඒ තෙරුන් වහන්සේ වනාහි බුදු සසුනෙහි ප්‍රඥාවෙන් ප්‍රකට වූහ. මිහිරි කටහඬ ඇති සේක. මධුර ධර්මකථිකයෙක් වූ සේක. සිව් පිළිසිඹියා පත්වූ සේක. අසුමහා ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා වැඩසිටි මාහ ඤීණාශ්‍රවයන් වහන්සේ නමක් වූ සේක. මිටි වූ ලකුණ්ටක හද්දිය තෙරුන් වහන්සේ සාමණේර නමක මෙන් කුඩාය. කෙළිසෙල්ලම් පිණිස සිටින කෙනෙකු බදුය. එක්දිනක් උන්වහන්සේ තථාගතයන් වහන්සේට වැද පේතවනාරාම කොටුවට වැඩම කළවිට ජනපදවාසී තිස්නමක් පමණ භික්ෂුහු දසබලධාරීන් වහන්සේ වදින්නෙමුයි දෙවරමට පිවිසෙන්නාහු විහාර කොටුවෙහි වැඩසිටි තෙරුන් දැක, එක්තරා සාමණේරයකු යන හැඟීමෙන් තෙරුන් වහන්සේගේ සිවුරු කොන් ගනිමින් අත් අල්ලා ගනිමින් හිස අහගාමින්, නාසය පිරිමදිමින්, කන අල්ලා සොලවා, හස්තවිකාර කොට පාසිවුරු තැන්පත් කොට ශාස්තෘන් වහන්සේ වෙත එළඹ වැද හිඳගෙන, බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් මිහිරි ලෙස පිළිසඳර කතාකළ කල්හි, ස්වාමීනි, මිහිරි ලෙස බණ කියන ලකුණ්ටක හද්දිය නම් වූ ශ්‍රාවකයෙක් ඔබවහන්සේට සිටියි. ඒ තෙරුන් වහන්සේ දැන් කොහි සිටිත්දැයි විමසූහ. මහණෙනි, ත්‍රුලිලා දකිනු කැමැත්තහුද? එසේය ස්වාමීනි. මහණෙනි, ත්‍රුලිලා දොර කොටුවෙහිදී යමෙකු දැක සිවුරු කොන් ආදියෙන් ගනිමින් හස්තවිකාර කොට ආවාහුද?

ඒ ලකුණටක හද්දියයි. ස්වාමීනි! මෙබඳු පැතු පැතුම් ඇති ශ්‍රාවකයෙකු කුමක් නිසා අල්පේශාකෘතව උපන්නේද? බුදුරජාණන් වහන්සේ තමා විසින් කරන ලද පෙර පවක් නිසා යයි වදාරා උන්වහන්සේලා විසින් අයදින ලද්දාහු අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ සක්දෙව් රජව උපන් සේක. එකල බඹදත් රජුට දිරාගිය ජරාවට පත්වූ ඇතෙකු හෝ අශ්වයෙකු හෝ ගොතෙකු හෝ පෙන්වන්නට නොහැකි විය. කෙළිලොල් වී එබඳු සතෙකු දුටුවිට ලුහුබදවයි. දිරාගිය කරන්නක් වුවද දැක කඩා බිඳ දම්මවයි. දිරාපත් ස්ත්‍රීන් දැක කැඳවා බඩට ගස්සවා බිම වට්ටවා නැවත නැගිටුවා බිය ගන්වයි. දිරාපත් පුරුෂයන් දැක පිනුම් ගසන්නාක් මෙන් බිම පිනුම් ගැසීම් ආදී ක්‍රීඩා කරවයි. නොදක්නේ නමුදු අසල් නිවසෙහි මහල්ලෙකු ඇතැයි අසාද කැඳවා ක්‍රීඩා කරයි. මිනිස්සු ලජ්ජාවට පත්ව තමන්ගේ මව්පියන් වෙනත් රටවලට යවත්. මවට උවටැන් කිරීමේ සිරිත, පියාට උවටැන් කිරීමේ සිරිත සිදී ගියේය. රාජ සේවකයෝද කෙලිලොල් ගතියෙන්ම යුක්ත වූහ. මැරුණු මැරුණු අය සතර අපාය පුරවත්. දෙව් පිරිස පරිභාණියට පත්වෙති. සක්දෙව්ද අලුත් දේව පුත්‍රයන් නොදක්නේ කාරණය කුමක්දැයි සිහිපත් කරන්නේ ඒ කරුණු දැන මේ රජු දමනය කරන්නෙමි යි මහලු පෙනුමක් මවාගෙන දිරාගිය යානයක කිරිමෝරු හැලි දෙකක් තබවාගෙන දිරාගිය ගොනුන් දෙදෙනෙකු යොදාගෙන එක්තරා සැණකෙළි දිනයක, සරසන ලද ඇතෙකු පිට නැග බඹදත් රජු සරසන ලද නගරය පැදකුණු කරන කල්හි දිරාගිය වස්ත්‍රයක් ඇද ඒ යානය පදවමින් රජුගේ ඉදිරියට ගියේය. බඹදත් රජතුමා දිරාගිය යානය දැක මේ යානය ඉවත් කරවයි කියයි. මිනිස්සු දේවයන් වහන්ස! කොතනදැයි නොදක්නෙමු යි කීවාහුය. ශක්‍රයා තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් රජුට පමණක් තමා පෙන්වයි.

ඉක්බිති බොහෝදෙනා ඔහු වෙත පැමිණි කල ඔහුගේ හිස මතින් රථය පදවමින් රජුගේ හිසමත එක් කිරි මෝරු සැලියක් බිඳ වත්කර අනෙක් කිරි මෝරු සැලියත් බිත්දේය. ඉක්බිති රජුගේ හිසෙන් සිරුර පුරා කිරි මෝරු වැගිරෙයි. රජතුමා එයින් කරදරයට ලැජ්ජාවට පිළිකුලට පත්වෙයි. ඉක්බිති රජතුමාට එයින් කරදරයක් අපහසුවක් ඇති වූ බව දැන ශක්‍රයා, යානය අතුරුදහන්කොට ශක්‍ර ආත්මය මවාගෙන වජ්‍රය, ගත් අත් ඇත්තේ අහසෙහි සිට පඵකාර අදැහැම් රජතුමනි! කිම ඔබ

මහල්ලෙක් නොවන්නෙහිද? නුඹේ ශරීරය ජරාවට පත් නොවන්නේද? කෙළිලොල් වී මහල්ලන් වෙහෙසන්නෙහිද? මේ එකකු නිසා මේ පාප කර්මය කොට මැරී මැරී යන අය අපායවල් පුරවති. මිනිස්සු මව්පියන්ට ඇප උපස්ථාන කරන්නට (පෝෂණය කරන්නට) නොලබත්. ඉදින් මේ පාප කර්මයෙන් නොවලකින්නේ නම් වජ්‍රයෙන් නුඹේ හිස පළන්නෙමි. මෙතැන් පටන් මේ පව්කර්මය නොකරවයි තැනි ගන්වා මව්පියන්ගේ ගුණ කියා වැඩිහිටියන් පිදීමේ උතුම් අනුසස් පවසා ඔවදන් දී සිය ස්ථානයටම (ශක්‍ර හවනයට) ගියේය. රජතුමා එතැන් පටන් එබඳු ක්‍රියා කරන්නට සිතුවිල්ලක්වත් ඉපදවූයේ නැත. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා සම්මා සම්බුදුව

හංසා කොඤ්චා මයුරාව න්‍යායො පසදා මිගා
සබ්බෙ සිහසු භායනති න්‍යායී කායසම්භ තුල්‍යතා

එවමෙව. මනුසෙසසු දහරො වෙපි පඤ්ඤවා
සොහි න්‍යාය මහාහොති නෙව බාලො සර්චවා
යන මේ ගාථා වදාළ සේක.

හංසයෝද, කොස්වා ලිහිණියෝද, මොණරුද, ඇත්තුද, පසද මුවෝද
අනිත් මුවෝද යන සියලු සත්තු සිංහයාට බිය වෙති. ශරීරයේ
සමාන බවක් නැත. (ශරීරයෙහි ලොකු කුඩා බව කරුණක් නොවේ.)

මෙසේම මිනිසුන් අතරෙහි දහරයෙකු (කුඩා කෙනෙකු) වුවද
නුවණ ඇති නම් ඔහු වනාහි එහි ලොකු කෙනා වේ. බාලයා,
මෝඩයා ලොකු ශරීරයක් තිබුණත් මහත් නොවේ.

එහි, පසදමිගා යනු පසද නම් මුවෝ, පසද මුවෝද සෙසු මුවෝද
යන අදහසයි. පසදමිගාහි යනුද පාඨයකි. පසද මුවෝ යන අර්ථයි. න්‍යායී
කායසම්භ තුල්‍යතා යනු සිරුරෙහි ප්‍රමාණයක් නම් නැත. ඉදින් මහත්
ශරීර ඇත්තෝ (මෙහි අදහස් කරනු ලැබෙත් නම්) ඇත්තුද පසද මුවෝද
සිංහයා මරන්නාහුය. සිංහයා හංසාදී කුඩා ශරීර ඇති සතුන් මරන්නේය.
කුඩා ශරීර ඇති සත්තුම සිංහයාට බිය වෙති. ලොකු ශරීර ඇත්තෝ බිය
නොවෙති. ශරීර ප්‍රමාණය පිළිබඳ සැලකීමක් නැති හෙයින් සියලු සත්තු
සිංහයාට බිය වෙති. සර්චවා යනු බාලයා මහ සිරුරක් ඇත්තෙක් වුවද

මහත් නම් නොවේ. ඒ නිසා ලකුණට හද්දිය ශරීරයෙන් කුඩා කෙනෙකැයි සිතා ඤාණයෙන්ද ඔහු කුඩා කෙනෙකැයි නොසිතවී.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර ඒ හික්කුන් අතුරෙන් කිසිවෙක් සෝවාන් වූහ. කිසිවෙක් සකදාගාමී වූහ. කිසිවෙක් අනාගාමී වූහ. කිසිවෙක් රහත් වූහ.

එකල රජතුමා වූයේ මේ ලකුණටක හද්දියය. ඒ කෙළිලොල් බව අන් අයටද කෙළිලොල් වීමට හේතුවිය. ශක්‍රයා වූයේ ලොචිතුරා බුදු වූ මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.6.3

බන්ධ වන්න ජාතකය

වීරූපකෙඛහි මෙ මෙතතං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා හික්කු කෙනෙකුන් අරඛයා දේශනා කළ සේක. ඔහු ගිනිහල් ගෙයි දොරටුවෙහි දර පලනවිට දිරූ දරකඩක් තුළින් එක් සර්පයෙක් අවුත් පයේ ඇඟිල්ලකට දෂ්ට කෙළේය. ඒ හික්කුව සර්ප විෂ වැදී එහිම අපවත් විය. උන්වහන්සේගේ අපවත් වීම විහාරය පුරාම ප්‍රකට විය. දම්සභාවෙහිදී හික්කුහු ඇවැත්නි! අසවල් හික්කුව වනාහි ගිනිහල් ගේ ඉදිරිපිට දර පලන්නේ සර්පයෙකු විසින් දෂ්ට කරන ලද්දේ එහිම අපවත් වී යයි කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එතැනට වැඩමවා මහණෙනි, මෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි ඉදින් මහණෙනි, ඒ හික්කුව සතර සර්පරාජ කුලයන් අරඛයා මෙන් සිත වැඩුවේ නම් ඔහුට සර්පයා දෂ්ට නොකරන්නේය. පැරණි තවුසෝද බුදුවරු නොමැති කාලවලත් සර්පරාජ කුල සතර කෙරෙහි මෙන් සිත වඩා ඒ සර්පරාජ කුලයන් නිසා උපදින බියෙන් මිදුනාහයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බලිදත් රජු රජකරන කාලයේදී බෝසතාණන් වහන්සේ කසීරට බමුණු කුලයක ඉපදී වැඩිවියට පත්වූවාහු කම්සුව හැරදමා තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව අභිඥා ද සමාපත්තීන්ද උපදවා හිමවත් පෙදෙසෙහි ගඟක් නවතින එක්තරා තැනක පත්සලක් තනවාගෙන ධ්‍යාන සුවයෙන් පසුවන්නේ තාපස පිරිස පිරිවරාගෙන වාසය කළ සේක. එකල්හි ගංඉවුරෙහි නොයෙක් ආකාර සර්පයෝ තාපසවරුන්ට අනතුරු කරත්. බොහෝවිට සෘෂිවරු මරණයට පත්වෙති. තාපසවරු ඒ කරුණ බෝසතාණන් වහන්සේට සැල කළාහුය. බෝසතාණන් වහන්සේ සියලු තාපසවරු රැස්කරවා ඉදින් නුඹලා වනාහි සර්ප කුල හතර කෙරෙහි මෙන් සිත වඩන්නාහු නම් තොපට සර්පයෝ දුෂ්ට නොකරන්නාහුය. ඒ නිසා මෙතැන් පටන් සර්පරාජ කුලයන් කෙරෙහි මෙසේ මෙන් වඩවී යයි කීහ.

විරූපකෙඛ්ඨි මෙ මෙතනං මෙතනං ඵරාපථෙහි මෙ ජබ්‍යාපුතෙහි මෙ මෙතනං මෙතනං කණ්භාගොතමකෙහිව යන මේ ගාථාව කී සේක.

"මාගේ මෙෙත්‍රිය විරූපාක්‍ෂ නම් නාරජ කුලයන් සමගද වේ.
 මාගේ මෙෙත්‍රිය ඵරාපථ නම් නාරජ කුලයන් සමගද වේ.
 මාගේ මෙෙත්‍රිය ජබ්‍යාපුත්ත නම් නාරජ කුලයන් සමගද වේ.
 මාගේ මෙෙත්‍රිය කණ්භා ගෝතමක නම් නාරජ කුලයන් සමගද වේ."

එහි, විරූපකෙඛ්ඨි මෙ මෙතනං යනු විරූපාක්‍ෂ නම් නාගරාජ කුලයන් සමග මාගේ මෙෙත්‍රිය වේ. ඵරාපථ ආදී නාකුලයන් පිළිබඳවද මේ ක්‍රමයමයි. ඵරාපථ නාගරාජ කුලය ජබ්‍යාපුත්ත නාගරාජ කුලය, කණ්භා ගෝතමක නාගරාජ කුලය යනු ඒ නාගරාජ කුලයෝය. මෙසේ නාගරාජ කුල සතර දක්වා ඉදින් තෙපි මොවුන් කෙරෙහි මෙෙත්‍රිය වඩන්න හැකිවන්නාහු නම් දීර්ඝ ජාතික සත්තු තොපට දුෂ්ට නොකරන්නාහුය. වෙහෙසට පත් නොකරන්නාහුයයි කියා දෙවන ගාථාව කී සේක.

අපාදකෙහි මෙ මෙතනං මෙතනං දිපාදකෙහි මෙ වතුපාදෙහි මෙ මෙතනං මෙතනං බහුපාදෙහි මෙති

"පා නැතියන් සමගද මාගේ මෙමත්‍රිය වේ. දෙපා ඇත්තන් සමගද මගේ මෙමත්‍රිය වේ. සිවුපාවුන් සමගද මගේ මෙමත්‍රිය වේ. බහුපා ඇති සතුන් සමග මගේ මෙමත්‍රිය වේ."

එහි පළමු පාදයෙන් (මෙමත්‍රියෙහි) සීමාව දක්වා පා නැති සියලු දීර්ඝ ජාතික (බඩගා යන සර්ප ආදීන්) සතුන් කෙරෙහිද මසුන් කෙරෙහිද මෙමත්‍රී භාවනාව දක්වන ලදී. දෙවන පාදයෙන් මිනිසුන් කෙරෙහිද කුරුළු ජාතීන් කෙරෙහිද, තුන්වන පාදයෙන් ඇත්, අස් ආදී සියලු සිවුපාවුන් කෙරෙහිද හතරවන පාදයෙන් ගෝණුස්සන්, පත්තෑයන්, දළඹුවන්, මකුණු, මකුළු ආදීන් කෙරෙහිද දක්වන ලදී. මෙසේ ස්වරූප වශයෙන් මෙමත්‍රී භාවනාව දක්වා දැන් ඉල්ලීම් (ආයාචනා) වශයෙන් දක්වමින්

මා මං අපාදකො හිංසි මා මං හිංසි දීපාදකො
මා මං චතුපදො හිංසි මා මං හිංසි බහුපදො
යන මේ ගාථාව කීහ.

"අපාදක සතෙක් මට හිංසා නොකෙරේවා. දෙපා සතෙක් මට හිංසා නොකෙරේවා. සිව්පා සතෙක් මට හිංසා නොකෙරේවා. බහුපා ඇති සතෙක් මට හිංසා නො කෙරේවා."

එහි, මා මං යනු මෙසේ අපාදක ආදී ඒ සතුන් අතුරෙන් කිසියම් එක් සතෙක් හෝ මට හිංසා නොකෙරේවා. මා නොපෙලාවායි මෙසේ ආයාචනා කරමින් මෙමත්‍රිය වඩවී යන අර්ථයි. දැන් (මෙමත්‍රියෙහි) සීමාවක් නොදැක්වීම් වශයෙන් භාවනාව දක්වන්නාහු

සබ්බෙ සත්තා සබ්බෙ පාණා සබ්බෙ භුතාව කෙවලා
සබ්බෙ හද්දාණි පසසනතු මා කඤ්චි පාප මාගමා
යන මේ ගාථාව කීහ.

"සියලු සත්හුද, සියලු ප්‍රාණිහුද සියලු භුතයෝද යන සියල්ලෝම යහපතක්ම දකින්නවා. කිසිවෙකු කරා දුකක් නොපැමිණේවා!"

එහි, තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි වශයෙන් සසරෙහි පඤ්චස්කන්ධයන්හි ඇලුණු, පැටලුණු යන අර්ථයෙන් සත්තා නම් වේ. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස පැවතීම්

සංඛ්‍යාත පාණන (හුස්ම ගැනීම) වශයෙන් පාණා නම් වේ. මෙසේ වචනවල විශේෂය දකයුතුය. ඉපදී වැඩීම් වශයෙන් භූතා නම් වේ. මෙසේ අවිශේෂයෙන් (සාමාන්‍යයෙන්) ඒ සියලු පද සියලු සත්ත්වයන් ඇතුළත් වන පදයයි දකයුතුය. කෙවලා යනු සියලු. මෙය 'සබ්බ' ශබ්දයට පරියාය (සමාන) වචනයකි. හද්‍යානි පසසනතු යනු ඒ සියලු සත්ත්වයෝ සුන්දර වූවක්ම යහපත් වූවක්ම හොඳ දෙයක්ම දකින්නෝ! මාකඤ්චි පාප මාගමා යනු මොවුන් අතුරෙන් කිසියම් එකම සත්ත්වයෙකුවත් පාපී ලාමක දුකක් නොප්වා, නොපැමිණේවා. සියල්ලෝම තරහ නැති, සතුටු සිත් ඇති, සැප ඇති, දුක් නැති අය වෙන්නෝය මෙසේ සියලු සත්ත්වයන් කෙරෙහි සීමාවක් නැතිව මෙන් වඩවිසි කියා නැවත තෙරුවන් ගුණ මෙනෙහි කරවන්නට අපපමාණො බුද්ධො, අපපමාණො ධම්මො, අපපමානො සංඝොති ආහ.

බුදුගුණ අනන්තය. දහම් ගුණ අනන්තය. සඟ ගුණ අනන්තයයි කිහ.

එහි, ප්‍රමාණයක් ඇති කෙලෙස් නැති හෙයින්ද ගුණවලින් ප්‍රමාණයක් නැති හෙයින්ද බුද්ධ රත්නය අප්‍රමාණය. ධම්මො යනු නවවිධ ලොච්ඡුරා දහම එහිද ප්‍රමාණයක් කළ නොහැකි නිසා අප්‍රමාණයි. ඒ අප්‍රමාණ ධර්මයෙන් යුතු බැවින් සංඝයා ද අප්‍රමාණය.

මෙසේ බෝසතාණන් වහන්සේ මේ තෙරුවන් ගුණ සිහි කරවයි කියා, තෙරුවන්හි අප්‍රමාණ ගුණ දක්වා ප්‍රමාණ සහිත සත්ත්වයන් දැක්වීමට

පමාණ වනතානි සිරිංසපානි අහිව්ච්ඡිකා
 සතාදී උණණානොහි සරබුමුසිකා
 යන මේ ගාථාව කිහ.

"සිරිත් සප හෙවත් දීර්ඝ ජාතිහුද, සර්පයෝද ගෝණුස්සෝද, පත්තෑයෝද, මකුළුවෝද, සිකනල්ලුද, මීයෝද ප්‍රමාණවත් ගුණ ඇත්තෝය." කිහ.

එහි, සිරිංසපානි යනු සියලු දීර්ඝ ජාතික සත්තුන්ට නමකි. සැරිසරන්නා වූ ඔවුහු හිසෙන් (හිස බිම තබවා) යති යන අර්ථයෙන්

සිරිංසප නම් වෙති. අභි යන ආදිය ඔවුන්ගේ ස්වරූප (හැඩරුව) වශයෙන් පෙන්වයි. එහි උණණානාහි යනු මකුළුවෝය. උන්ගේ පෙකණියෙන් සිහින් ලොම්ගසක් වැනි නූලක් නික්මෙයි. ඒ නිසා උණණානාහි යයි කියනු ලැබේ. සරඹු යනු හුනෝ ය.

මෙසේ බෝසතාණන් වහන්සේ යම් හෙයකින් මොවුන්ගේ සිත් ඇතුළත රාගාදී ප්‍රමාණකර ධර්ම ඇද්ද. ඒ නිසා මේ දීර්ඝ ජාතික සත්තු ප්‍රමාණවත්හු යයි දකවා අප්‍රමාණ වූ තෙරුවන්ගේ බලයෙන් මේ ප්‍රමාණවත් (දෙපා ඇති) සතුන්ට දිවා රැ ආරක්‍ෂාව සලසවී යනුවෙන් මෙසේ තෙරුවන් ගුණ සිහිකරවී යයි කියා එයින් මත්තෙහි කළයුතු දේවල් දැක්වීමට

කරා මෙ රකඛා කථා මෙ පරිත්තා
පටිකකමනතු භූතානි සොහං නමො භගවතො
නමො සත්තනනං සමමා සමබුද්ධා නං
යන මේ ගාථාව කීවේය.

"මා විසින් (තෙරුවන් බලෙන්) ආරක්‍ෂා කරන ලදී. මා විසින් පරිත්‍රාණය (රැකවරණය) සලසන ලදී. මට අහිතවත් සත්ත්වයෝ ඉවත් වෙත්වා. ඒ මම බුදුරජාණන් වහන්සේට නමස්කාර කරමි. සත් බුදුවරයන් වහන්සේලාට ද නමස්කාර කරමි."

එහි, කථා මෙරකඛා යනු තෙරුවන් ගුණ සිහිකරන මා විසින් තමන්ගේ රැකවරණය ගෝපනය කරන ලදී. කථා මෙ පරිත්තා යනු මා විසින් තමන්ගේ පරිත්‍රාණය කරන ලදී. පටිකකමනතු භූතානි යනු මා කෙරෙහි අහිත අදහස් ඇති භූතයෝ (සත්ත්වයෝ) ඉවත් වෙත්වා. බැහැරට යෙත්වා. සොහං නමො භගවතො යනු ඒ මම මෙසේ කරන ලද පරිත්‍රාණ (රැකවරණය) ඇත්තේ, අතීතයේ සිට පිරිනිවි සියලු භාගාවත් බුදුරජාණන් වහන්සේලාට නමස්කාර කරමි. නමො සත්තනනං සමමා සමබුද්ධානං යනු විශේෂයෙන් අතීතයේදී පිළිවෙලින් පිරිනිවියා වූ සත් බුදුවරයන් වහන්සේලාට නමස්කාර කරමි යනුයි.

මෙසේ නමස්කාර කරමින් සත් බුදුවරයන් වහන්සේලා සිහිපත් කරවී යයි කියා බෝසතාණන් වහන්සේ තවුස් පිරිසට මේ පිරිත (මේ ආරක්‍ෂක ගාථා) බැඳ දුන් සේක.

මූල පටන් ඇති ගාථා දෙකෙන් සතර සර්පරාජ කුලයන් කෙරෙහි මෙන් වැඩිම විස්තර කළ බැවින් සීමා ඇති නැති වශයෙන් හෝ දෙවදැරුම් මෙහි භාවනා විස්තර කළ බැවින් මේ සිරිත මෙහි කියන ලදැයි දතයුතුයි. වෙනත් කරුණක් හෝ සෙවිය යුතුයි.

එතැන් පටන් සෘෂි සමූහයා බෝසතාණන් වහන්සේගේ අවවාදයෙහි පිහිටා මෙන් වැඩුහ. බුදුගුණ මෙනෙහි කළහ. මෙසේ ඒ තාපසවරු බුදුගුණ මෙනෙහි කරනවිට සියලුම දීර්ඝ ජාතී සත්ත්වයෝ ඉවත් වූහ. බෝසතාණන් වහන්සේද සිව්බඹ විහරණ වඩා බඹලොව උපන් සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල සෘෂි සමූහයා නම් අද බුදුපිරිසයි. තවුස් නායකයා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.6.4

වීරක ජාතකය

අපි වීරක පසෙසසී යන මේ දේශනාව ජේතවන මහා විහාරයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් බුද්ධ ලීලාව දැක්වීමක් අරඹයා වදාළ සේක.

සැරියුත් මුගලන් මහා ශ්‍රාවක තෙරුන් වහන්සේලා දෙවිදන් හිකුචුගේ පිරිස රැගෙන වැඩිම කළ කල්හි බුදුරජාණන් වහන්සේ ශාරිපුත්‍රයනි! තෙපි දැක දෙවිදන් කුමක් කළෙහිදැයි විමසා, ස්වාමීනි! සුගත් ලීලාව දැක්වියයි කී කල්හි ශාරිපුත්‍රයෙනි, දෙවිදන් මා අනුකරණය කරමින් විනාශයට පත්වූයේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් විනාශයට පැමිණියේ යයි වදාරා, තෙරුන් වහන්සේලා විසින් ඉල්ලන ලද්දාහු අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ හිමවත් පෙදෙසෙහි දියකාවන්ගේ යෝනියෙහි ඉපදී එක් විලක් ඇසුරුකොට විසූ සේක. ඔහුට වීරක යයි නම් විය. එකල්හි කසී රටේ

දුර්භික්‍ෂයක් විය. මිනිස්සු කවුඩු බතක් දෙන්නට හෝ යකුන්, නාගයන් සඳහා බලිකර්ම කරන්නට හෝ නොහැකි වූහ. දුර්භික්‍ෂය ඇති රටෙන් කාක්කෝ බොහෝ සෙයින් වනයට පිවිසියහ. බරණැස වැසි සවිවිධක නම් එක් කපුටෙක් කැවිඩිය රැගෙන 'වීරක' නම් දියකාවා වසන තැනට ගොස් ඒ විල ඇසුරුකොට එකත්පසෙක වාසය කෙළේය.

කවුඩා එක්දිනක් ඒ විලෙහි ගොදුරු ගනිමින් විලට බැස මසුන් කා ගොඩට පැමිණ සිරුර වේලන (අව්ව තපින) වීරකයා දැක, මේ දියකාවා නිසා බොහෝ මසුන් ලබන්නට හැකියයි සිතා මොහුට උපස්ථාන කරන්නෙමිසි දියකාවා වෙත ගොස් යහලුව ඇයිදැයි විමසූ කල ස්වාමීනි, ඔබට උවටැන් කිරීමට කැමැත්තෙමිසි කියා ඔහු විසින් යහපතැයි පිළිගත් කල්හි එතැන් පටන් උපස්ථාන කෙළේය. වීරකද එතැන් පටන් නමන්ට යැපෙන පමණට අනුභවකොට මාලුන් ගොඩදමා සවිවිධකට දෙයි. උද ඇතිතරම් අනුභවකොට සෙස්ස කැවිඩියට දෙයි. පසුකලෙක කපුටාට මේ තෙමේ දියකාවෙකි. කළුවන්ය. මමද කළුවන්ය. ඇස් හොට පාවලින් මොහුගේත් මගේත් වෙනසක් නැත. මෙතැන් පටන් දියකාවා විසින් අල්ලාගන්නා ලද මසුන්ගෙන් මට වැඩක් නැත. මම ම අල්ලා ගන්නෙමිසි මානය උපන්නේය. උඟ වීරක වෙත ගොස් යහලුව, මෙතැන් පටන් මම ම විලට බැස මාලුන් අල්ලා ගන්නෙමිසි කියා එසේ කියා යහලුව! තුඹ ජලයට බැස මසුන් අල්ලන කුලයෙහි උපන්නෙක් නොවේ. නැසෙන්නට එපායයි වළක්වද්දීම ඒ වචන ගණන් නොගෙන විලට බැස දිය යටට පිවිස උඩට එමින් දියසෙවෙල් සිදගෙන මතුවන්නට නොහැකි විය. දියසෙවෙල් අතරෙහි රැඳුණේය. හොටේ අග පමණක් පෙනෙන්නට විය. කපුටා හුස්ම ගැනීමට නොහැකිව ජලය තුළදීම මරණයට පත්විය. ඉක්බිති කවුඩාගේ බිරිඳ පැමිණ කපුටා කවුඩා නොදක්නේ වූ දේ දැන ගන්නට වීරකයාගේ සමීපයට ගොස් ස්වාමීනි! සවිවිධක නොපෙනෙයි. ඔහු කොහිදැයි විමසමින්

අපි වීරක පසෙසසි සකුණං මඤ්ජු භාණකං
මයුරගීව සංකාසං පනිං මයහං සවිවිධකං
යන පළමු ගාථාව කීවාය.

"වීරක! මියුරු ලෙස හඬන, මොණර බෙල්ලකට බඳු පැහැ ඇති මගේ සැමියා වන සවිවිධක නම් පක්ෂියා දක්නෙහිද?"

එහි අපි චීරක පසෙසසී යනු ස්වාමීනි! චීරක දුටුවෙහිද? මඤ්ජුභාණකං යනු මිහිරි ලෙස හඬන කැවිඬිය රාග වශයෙන් (සැමියා කෙරෙහි ඇති රාගය නිසා) මගේ සැමියා මිහිරි හඬ ඇති කෙනෙකැයි සිතයි. එහෙයින් මෙසේ කීවාය. මයුරගීව සංකාසං යනු මොණරකුගේ බෙල්ලට සමාන වර්ණය ඇති.

ඒ අසා චීරක ඔව්. නුඹේ ස්වාමී පුරුෂයා ගිය තැන දැනිමි යයි කියා

උදකඵලවරසස පකඛිනො නිවචං ආමක මච්ඡ භොජ්නො
 තසසානුකරං සවිට්ඨකො සෙචාලෙ පළිගුණධීනො මනො
 යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

"දියගොඩ දෙකේ හැසිරෙන නිතර අමු මසුන් ආහාරයට ගන්නා, දියකාවා අනුකරණයට ගිය සවිට්ඨක නම් කපුටා දිය සෙවෙල්වල පැටලී මළේය."

එහි, උදකඵල වරසස යනු දියෙහිද ගොඩබිමෙහිද හැසිරීමට සමත් යනුවෙන් තමා අරමුණුකොට කියයි. තසසානුකරං ඔහු අනුකරණය කරන්නේ පළිගුණධීනො මනො යනු ජලයෙහි පිවිස දියසෙවෙල් කඩාගෙන මතුවන්නට නොහැකි වන්නේ දියසෙවෙල්වලින් වෙළෙන ලද්දේ ජලය යටදීම මළේය. බලව, උඟ්ගේ හොටය පෙතේ යනුයි.

ඒ අසා කැවිඬිය වැළපී බරණැසටම ගියාය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල සවිට්ඨක දෙව්දත් තෙරය, චීරක වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.6.5

ගංගෙයා ජාතකය

සොහති මච්ඡා ගංගෙයො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙව්රම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් ලාබාල භික්ෂූන් දෙනමක් මුල්කරගෙන වදාළ සේක.

සැවැත් නුවරවාසී ඒ කුලපුත්‍රයෝ දෙදෙනෙක් සසුනෙහි පැවිදිව අසුභ භාවනාවෙහි නොයෙදී රූපයට ප්‍රශංසා කරන්නෝ ව රූපය වර්ණනා කරන්නෝ ව හැසුරුණාහ. ඔවුහු එක්දිනක් නුඹ ලස්සන නැතිතෙහිය. මම ලස්සන වෙමිසි රූපය නිසා උපන් විවාදය, නුදුරෙහි සිටි එක් මහලු තෙර නමක් දැක මේ හිඤ්ච අපගේ ලස්සන බව හෝ අවලස්සන බව දන්නේ යයි ඒ තෙරුන් වෙත එළඹ ස්වාමීනි! අප දෙදෙනාගෙන් වඩා ලක්ෂණ කවරෙක්දැයි විචාළහ. ඒ මහඑ හිඤ්ච ඇවැත්නි! තොප අතරින් මම ම වඩා ලක්ෂණ වෙමිසි කීවේය. ලාබාල දෙනම, මේ මහල්ලා අප විසින් විචාරණ ලද කරුණ නොකියා නොවීමුදු දෙයක් කීවේ යයි ඔහුට අපහාසකොට ගියාහුය. ඔවුන්ගේ මේ ක්‍රියාව හිඤ්ච සංඝයා අතරෙහි ප්‍රකට විය.

ඉක්බිති එක්දිනක් දම්සභාවෙහි ඇවැත්නි! මහලු තෙරුන් වහන්සේ වනාහි රූපය ගැන සැලකිලිමත් ලාබාල තෙරුන් දෙනම ලජ්ජාවට පත් කළහ යනුවෙන් කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩිමවා මහණෙනි! මෙහි කවර කථාවකින් යුතුව සිටියාහුදැයි විමසා මෙනම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි මහණෙනි! මේ ලාබාල හිඤ්චන් දෙනම රූපයට ප්‍රශංසා කරන්නාහු දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් රූපයම නළවමින් හෙවත් අගයමින් හැසිරුණාහයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රාජ්‍යය කරන සමයෙහි බෝසතාණන් වහන්සේ ගංගානම් ගං තීරයේ රුක්දෙවියෙක් වී සිටියේය. එකල ගංගා, යමුනා නදී දෙක එක්වන ස්ථානයෙහි ගංගෙයා ද යාමුනෙයාද යන මසුන් දෙදෙනා මම ශෝභාමත් වෙමි. නුඹ ශෝභාමත් නොවෙහි යයි නුඹේ රූපය නිසා තර්ක කරමින් නුදුරෙහි ගංඉවුරෙහි කැස්බෙකු සිටිනු දැක, මොහු අපගේ ලස්සන බව හෝ අවලක්ෂණ බව හෝ දන්නේ යයි කැස්බෑවා වෙත ගොස් යහලු කැස්බෑවාණෙනි! ගංගෙයා ලස්සනද නැතිනම් යාමුනෙයා ලස්සනදැයි විචාළහ. එවිට කැස්බෑවා ගංගෙයාද යාමුනෙයාද දෙදෙනාම ශෝභමාන වෙති. එහෙත් නුඹලා දෙදෙනාටත් වැඩියෙන් මම ලස්සන වෙමිසි යන මේ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින්

සොහති මවෙජා ගංගෙයො අපො සොහති යාමුනා
 චතුපපදායං පුරිසො නිග්‍රෝධ පරිමණධිලො
 ඊසකායක ගිවො ච සබ්බව අතිරොචති
 යන පළමු ගාථාව කීවේය.

"ගංගාවෙහි මත්ස්‍යයාද බබළයි. යමුනාවෙහි උපන් මත්ස්‍යයාද බබළයි. නුගරුකක් මෙන් වටවූ කයක් ඇති ඒරියා කඳක් වැනි දිග බෙල්ලක් ඇති පා සතරක් ඇති මේ සතා හැමදෙනාටම වඩා බබළයි."

එහි, වතුපසාදායං යනු පා සතරක් ඇති මේ තෙමේ පුරිසො යනු තමන් සඳහා කියයි. නිග්‍රෝධ පරිමණ්ඩලො යනු මනාව වැඩුණු නුගගසක් මෙන් වටවූ ඊසකායතගිවො යනු රථයක ඒරියා කඳ මෙන් දිග බෙල්ලක් ඇති, සබ්බව අතිරොවති යනු මෙසේ සටහන්වලින් (ලකුණ) යුත් කැස්බෑවා සියල්ලන්ටම වඩා බබළයි. මම ම තෙපි සියල්ල ඉක්මවා බබළන්නෙමි යි යි.

මාලුවෝ කැස්බෑවාගේ කථාව අසා එම්බා පවිකාර කැස්බෑවෙහි, අප විසින් ඇසූ ප්‍රශ්නයට උත්තර නොදී අනිකක්ම කීවේයයි කියා

යං පුච්ඡිතො නතං අකබ්‍යා අකුකුං අකබ්‍යාසි පුච්ඡිතො
අත්තප්පසංසකො පොසො නායං අසමාක රුවච්ඡි
යන දෙවන ගාථාව කීවාහුය.

"යමක් ඇසීද එයට උත්තර නොකියේය. ඇසූවිට අනිකක් කීවේය. තමන් වර්ණනා කරගන්නා මේ පුද්ගලයා (කැස්බෑවා) අපට රුවි නොකරයි."

එහි, අත්තප්පසංසකො යනු තමන් ප්‍රශංසා කරගන්නා සුලු තමා උසස්කොට කථාකරන පුද්ගලයා, නායං අසමාක රුවච්ඡි යනු මේ පවිකාර කැස්බෑවා අපට රුවි නොවෙයි. නොඉවසයි. කැස්බෑවාගේ මතුපිටට ජලය විසිකොට සිය ස්ථානවලටම ගියාහුය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල්හි මාලුවෝ දෙදෙනා මේ ලාබාල හික්කුන් දෙදෙනා වූහ. කැස්බෑවා මහලු හික්කුවය. මෙම කරුණ ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත් (ඇසින් දුටු) ගංතෙර උපන් රුක්දෙවියා මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.6.6

කුරුංග මිග ජාතකය

ඉංස වදාබමයං පාසං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ වේච්චනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් දෙව්දත්, තෙරුන් අරබයා වදාළ සේක. එකල්හි බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ මැරවීමට දෙව්දත් උත්සාහ කරතියි මහණෙනි, මාව මරන්නට දෙව්දත් උත්සාහ කළේ දැන් පමණක් නොවේ. අතීතයේත් උත්සාහ කෙළේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බබ්බදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ කුරුංග නම් මුවෙකු වන සේහි එක් විලක් නුදුරෙහි එක් ලැහැබක වාසය කළ සේක. ඒ විල අසලම එක් ගසෙක කැරලෙක් ද විලෙහි ඉබ්බෙක් ද වාසය කළහ. මෙසේ මේ තිදෙනාම යහලුව, ඔවුනොවුන් ප්‍රියමනාපයෙන් වාසය කළාහුය. ඉක්බිති එක් මුව වැද්දෙක් වනයෙහි හැසිරෙන්නේ පැන් තොටෙහි (දිය බීමට එන තැන) බෝසතාණන් වහන්සේගේ පාසටහන දැක ලෝභයෙන් තැනූ දම්වැලකට සමාන වූ හම්පටින් තැනූ මරුවැල අටවා ගියේය. බෝසතාණන් වහන්සේ දිය බීමට පැමිණි මුල් අවස්ථාවේදීම මලෙහි බැඳී බැගෑ හඬ පැතිරවූහ. මුවාගේ ඒ හඬින් ගස මුදුනේ කැරලාද දියෙන් ඉබ්බාද අවුත් කුමක් කළ යුතුදැයි සාකච්ඡා කළහ. ඉක්බිති කැරලා ඉබ්බා අමතා යහලුව, නුඹට දත් ඇත. නුඹ මේ මලපුටුව කපව. මම ගොස් යමිසේ වැද්දා නොඑයිද එසේ බාදා කරන්නෙමි. මෙසේ අප දෙදෙනාම කරන ලද උත්සාහයෙන් අපගේ යාලුවාගේ ජීවිතය ලබන්නේ යයි කියා මේ කරුණ ප්‍රකාශ කරමින්,

ඉංග වදාබමයං පාසං ඡ්ඤ දනෙනහි කව්ඡප
අහං තථා කරිසසාමී යථා නෙනහිති ලුද්දකො
යන පළමු ගාථාව කීවේය.

"එබැවින් ඉදිබුවාණෙනි! වරපටින් ඇඹරූ පුඩු දත්වලින් කපව. යමිසේ වැද්දා නො එන්නේද, එපරිදි (පමා කිරීම) මම කරන්නෙමි."

ඉබ්බා සම්පටිය කන්නට (සිදලන්නට) පටන් ගත්තේය. කැරලා වැද්දා වාසය කරන ගමට ගියේය. වැදිපුත්‍රයා ඉතා පාන්දරින්ම උල්

අවියක් රැගෙන නික්මුණේය. කැරලාද ඔහුගේ නික්මෙන වේලාව දැන හඬලා පියාපත් ගසා දමා, ඉදිරිපස දොරටුවෙන් නික්මෙන ඔහුගේ මුහුණෙහි හැප්පුනේය. වැදිපුත්‍රයා, මේ කාලකණ්ණි පක්‍ෂියා මගේ ඇගේ හැපුනේ යයි නැවතී වික වේලාවක් නිදාගෙන නැවතත් උල් ආයුධය රැගෙන නැගිටිවේය. කැරලා, මොහු පළමුව ඉදිරිපස දොරටුවෙන් නික්මුණු නිසා දැන් පසුපස දොරටුවෙන් නික්මෙන්නේ යයි දැන ගෙයි පසුපස සැඟවී හුන්නේය.

වැද්දා ද ඉදිරිපස දොරටුවෙන් නික්මෙන මා විසින් කාලකණ්ණි කුරුල්ලා දක්නා ලදී. දැන් පසුපස දොරෙන් නික්මෙන්නෙමිසි පසුපස දොරටුවෙන් නික්මුනේය. කැරලා නැවතත් හඬාගෙන ගොස් මුහුණෙහි හැප්පුනේය. වැද්දා නැවතත් කාලකණ්ණි කුරුල්ලා විසින් මම පහර ලද්දෙමි. මොහු මට යන්නට නොදෙන්නේ යයි නැවතී අරුණු නැගෙන තෙක් නිදා අරුණු නැගුණු පසු නැගිට ආයුධය රැගෙන නික්මුනේය. කැරලා වේගයෙන් පියාඹා ගොස් වැද්දා එන්නේ යයි බෝසාතණන් වහන්සේට කීවේය. ඒ අවස්ථාවෙහි ඉබ්බා විසින් එක වරපටක් හැර සෙසු වරපටවල් හපා සිඳින ලදී. ඉබ්බාගේ දත් වැටෙන තරමට පත්ව මුඛය ලෙයින් තෙත් විය.

බෝසතාණන් වහන්සේ වැදිපුත්‍රයා උල් ආයුධය රැගෙන හෙණ වේගයෙන් එනු දැක ඒ වරපටක් සිඳිගෙන වනයට පිවිසියේය. කැරලා ගස මුදුනේ ඉඳගත්තේය. ඉබ්බා වනාහි මහත්සි වැඩිකමට ඒ අසලම සිටියේය. වැදිපුත්‍රයා ඉබ්බා පසිම්බුවක දමා එක් කණුවක එල්ලුවේය. බෝසතාණන් වහන්සේ නැවතී බලන්නේ ඉබ්බා අල්ලා ගත් බව දැන සහායකයාට ජීවිතය රැක දෙන්නෙමිසි දුර්වලයෙකු මෙන් අඟවා වැද්දාට පෙනෙන්නට සැලැස්වීය. වැද්දා මේ මුවා දුර්වලයෙකු වන්නේ යයි උභ මරන්නෙමිසි සිතා ආයුධය ගෙන ලුහුබැන්දේය. බෝසතාණන් වහන්සේත් ඉතා ළං වන්නේත් නැතිව දුර වන්නේත් නැතිව යන්නේ වැද්දා රැගෙන කැලයට පිවිසියේය. දුරට ගිය බව දැන පා වංචාකොට අන් කෙටි මගකින් පවතට බඳු වේගයෙන් ගොස් අඟින් පසිම්බුව ඔසවා බිම දමා පලා ඉබ්බා එළියට දැමීමේය. කැරලාද ගසින් බැස්සේය. බෝසතාණන් වහන්සේ දෙදෙනාටම අවවාද දෙමින් මම නුඹලා නිසා පණ රැකගනිමි. තොප විසින් යහලු වූ මට කළයුතු දේ කරන ලදී. දැන් වැද්දා අවුත් තොප අල්ලා ගත්තේය. ඒ නිසා යහලු කැරලා නුඹ තමන්ගේ දරුවන්

රැගෙන අන් කැනකට යව. යහලු ඉබ්බාණනි, නුඹද දියට පිවිසෙන්නයි කීවේය. ඔවුහු එසේ කළාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්බුද්ධත්වයට පත්ව

කවඡපො පාවිසි වාරිං කුරුංගො පාවිසි වනං
සතපතො දුමගගමහා දුරෙ පුතො අපානයි
යනු දෙවන ගාථාව වදාළ සේක.

"ඉබ්බා ජලයට පිවිසියේය. කුරුංග මුවා වනයට පිවිසියේය. කැරලා දුෂ්කර මගින් දරුවන් ඇතට රැගෙන ගියේය."

එහි, අපානයි යනු ඉවත්කර ගත්තේය. රැගෙන ගියේය යන අර්ථයි.

වැද්දා ඒ ස්ථානයට අවුත් කිසිවක් නොදැක ඉරුණු පසිම්බුව රැගෙන දොම්නසට පත්වූයේ තම ගෙදරට ගියේය. මේ තුන් යාලුවෝ දිවි ඇති තෙක් විශ්වාසය කඩ නොකර වාසය කර කම් වූ පරිද්දෙන් මීය පරලොව ගියහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල වැදිපුත්‍රයා දෙවිදන්ය. කැරලා සැරියුත්ය. ඉබ්බා මුගලන්ය. කුරුංග මුවා නම් ලොචිතුරා බුදු වූ මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.6.7

අස්සක ජාතකය

අයමසසක රාජෙන යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් පැරණි බිරිඳගේ පෙළඹවීමක් මුල් කරගෙන වදාළ සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් මහණ! නුඹ කලකිරුණේ සනාදැයි විමසන ලද ඒ හික්කුව එසේය ස්වාමීනියි කී කල්හි කවුරුන් විසින්

කලකිරුවන ලදදැයි විමසුවිට පෙර අඹුව විසින් යයි කීවේය. ඉක්බිති ඔහුට බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණ! ඒ ස්ත්‍රියගේ ඔබ ගැන ආදරයක් නැත. පෙරත් ඔබ ඇය නිසා මහත් දුකට පැමිණියේ යයි වදාරා අනිත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර කසී රට පෝතල නම් නුවර අස්සක නම් රජ කෙනෙක් රජය කරවීය. ඒ රජතුමාට උබබරී නම් අගමෙහෙසියක් වූවාය. ඇ ජ්‍රියමනාපය. මනා රූ ඇත්තිය. දැකුම්කලය. මිනිස් රූප සම්පන්නිය ඉක්මවා සිටියාය. දිව්‍ය රූපශෝභාවට නො පැමිණියාය. ඇ මියගියාය. ඇගේ අභාවයෙන් රජතුමා ශෝකයෙන් මැඩුනේ දුක් දොම්නස් ඇත්තේ විය. රජතුමා ඇගේ මෘත දේහය ඔරුවක තැන්පත් කරවා තෙල් ආදිය දම්මවා ඇදයට තබබවා නිරාහාරව හඬමින් වැළපෙමින් හොත්තේය. මව්පියෝ, සෙසු නෑයෝ, ඇමතිවරු, බමුණු ගහපති ආදීහුද මහරජ සෝක නොකරන්න. සංස්කාර ධර්ම අනිත්‍යයයි යනාදිය කියන්නාහු කරුණු හඟවන්නට නොහැකි වූහ. වැලපෙන ඔහුට හත්දින ගතවිය. එකල්හි අප මහබෝසතාණන් වහන්සේ පඤ්ච අභිඤා, අටය සමාපත්තිලාභී තවුසෙක්ව හිමාල වනයෙහි වාසය කරන්නාහු ආලෝකය වඩා දිවැසින් දඹදිව දෙස බලන්නාහු එසේ වැළපෙන ඒ රජු දැක මොහුට මා විසින් පිහිටවිය යුතුයයි සිතා සෘද්ධි බලයෙන් අහසට පැන නැගී රජුගේ උයනෙහි බැස මඟුල් ගල්තලාව මතු වෙහි රත්පිළිමයක් මෙන් හුන්නාහුය.

ඉක්බිති පෝතල නුවර වැසි එක් බමුණු මානවයෙක් උයනට ගියේ බෝසතාණන් වහන්සේ දැක වැද හුන්නේය. බෝසතාණන් වහන්සේ ඔහු සමග පිළිසඳර කථාකොට මානවයා! කෙසේද? රජතුමා දැහැමිදැයි විචාළ සේක. එසේය ස්වාමීනි! රජතුමා දැහැමිය. නමුත් රජතුමාගේ බිසව කලුරිය කළාය. එතුමා ඇගේ මෘතදේහය ඔරුවක තැන්පත් කරවා වැළපෙමින් වැතිරී සිටියි. අද ඔහුගේ හත්වෙනි දවසයි. නුඹවහන්සේ රජතුමා මෙබඳු දුකින් නොමුදවන්නේ ඇයි? නුඹවහන්සේලා වැනි සිල්වතුන් සිටිද්දී රජතුමා මෙබඳු දුකක් විදීම යුත්තියක් තිබේද? මානව! මම රජතුමා නොහඳුනමි. ඉදින් වනාහි හෙතෙම අවුත් මගෙන් විමසන්නේ නම් මම මොහුට බිසව උපන් තැන කියා රජතුමාගේ ඉදිරිපිටදීම ඇය ලවා කථා කරවන්නෙමි. එසේනම් ස්වාමීනි! රජතුමා මෙහි කැඳවාගෙන එනතෙක්, නුඹවහන්සේ මෙහිම හිඳුවයි කියා බෝසතාණන් වහන්සේගේ ප්‍රතිඥාව ගෙන රජතුමා සමීපයට ගොස් ඒ කාරණාව කියා ඒ දිවැස් ඇත්තාගේ සමීපයට යන්නට වටියයි කීවේය.

රජතුමා උබබරී බිසව දකින්නට ලැබෙන්නේ යයි සතුටු සිත් ඇත්තේ රථයට නැගී එහි ගොස් බෝසතාණන් වහන්සේට වැද එකත්පසෙක හුන්නේය. ඇත්තද, ඔබතුමා දේවීන් වහන්සේ උපන් තැන දන්නෙහුදැයි විචාළේය. එසේය මහරජතුමනිය කී සේක. කොහි උපන්නීද? මහරජ, ඇය වනාහි රූපශ්‍රියෙන් මත්ව ප්‍රමාදයට පැමිණ යහපත් ක්‍රියා නොකොට මේ රජ උයනෙහිම ගොම කෘමි යෝනියෙහි උපන්නේ යයි කීහ. මම එය නොඅදහමි යි කිය. එසේනම් ඔබට පෙන්වා කථා කරවන්නෙමි යි කීහ.

හොඳයි කථා කරවනු මැනයි කිය. බෝසතාණන් වහන්සේ තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් ගොම කෘමියන් දෙදෙනා ගොම පිටු දෙකක් පෙරළ පෙරළා රජුගේ ඉදිරියට එත්වායි ඔවුන්ගේ පැමිණීම සිදුකළහ. ඔවුහු එසේම ආවාහුය. බෝසතාණන් වහන්සේ උඟ පෙන්වමින් මහරජතුමනි! මේ ඔබතුමාගේ උබබරී දේවියයි. ඔබ අතහැර දමා ගොම පණුවාගේ පසුපස එයි. ඇය බලවයි කීහ. ස්වාමීනි! උබබරී ගොම කෘමි යෝනියෙහි උපන්නියයි කීමනම් මම නොපිළිගමි යි කිය. මහරජතුමනි! ඇය ලවා කථා කරවන්නෙමි. ස්වාමීනි! කථා කරවනු මැනවි. බෝසතාණන් වහන්සේ තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් ඇය ලවා කථා කරවමින් උබබරී යයි කීහ. ඇ මිනිස් බසින් ඇයි ස්වාමීනියි කීවාය. තී අතීත ආත්ම භාවයේදී කවරනම් තැනැත්තියක් වූවාද? ස්වාමීනි අස්සක රජුගේ උබබරී නම් අගමෙහෙසිය වූයෙමි. දැන් ඔබට ප්‍රිය අස්සක රජද නැතිනම් ගොම කෘමියාද? ස්වාමීනි, ඒ මගේ පෙර ජාතියයි. එකල මම මේ උයනේ අස්සක රජු සමග රූප-ශබ්ද-ගන්ධ-රස-පොට්ඨබ්බයන් (පස්කම් සැප) අනුභව කරමින් හැසුරුනෙමි. දැන් වනාහි හවයෙන් වැසීගිය කාලයේ පටන් ඒ රජතුමා මට කවරෙක් වේද? මම වනාහි දැන් අස්සක රජ මරා ඔහුගේ ගෙල සිඳි ලේ මගේ සැමියා වන ගොම කෘමියාගේ පාවල තවරන්නේ යයි කියා පිරිස මැද මිනිස් බසින්

අයමසසක රාජේන දෙසො විචරිතො මයා
අනුකාමයානුකාමෙන පියෙන පතිනා සහ

නවෙන සුඛ දුකෙඛන පොරාණං අපිරීයති
තසමා අසසක රඤ්ඤාව කීටො පියතරො මමං.
යන මේ ගාථා කීවාය.

ඔහු මට කැමතිය. ඒ මා විසින් කැමති වන ලද ප්‍රිය සැමියා වූ අස්සක නම් රජු සමග පෙර මේ පෙදෙසෙහි හැසිරෙන ලදී.

අළුතින් ඇති වූ සැප දුක් දෙකින් පැරණි (කල තිබූ) සුව දුක් දෙක වසනු ලැබේ. එහෙයින් අස්සක නම් රජුට වඩා මේ ගොම පණුවාම මට අතිශයින් ප්‍රිය වේ.

අයමසසකරාජෙ දෙසො විවරිතො මයා යනු මේ රමණීය උයන් පෙදෙස පෙර කල්හි මා විසින් අස්සක රජු සමග හැසිරෙන ලදී. (පෙර කල්හි මම මේ රමණීය උයන් පෙදෙසෙහි අස්සක රජු සමග හැසිරුනෙමි.) අනුකාමයානුකාමෙන යන තැන අනු යනු නිපාත මාත්‍රයකි. මා විසින් කැමති වන ලද ඔහුද ඔහු විසින් කැමති වන ලද මම ද සමග යන අර්ථයි. පියෙන යනු ඒ ආත්ම භාවයෙහි ප්‍රිය වූ. නවෙන සුබදුකෙබන පොරාණං අපිටියති යනු ස්වාමීනි, අලුත් සැපයෙන් පරණ සැපයද අල්ලන දුකෙන් පැරණි දුකද වසනු ලැබේ. මෙය ලෝකයේ ධර්මතාවයයි දක්වයි. තසමා අසසකරඤ්ඤාව කීටො පියතරො මමං යනු අලුත් සැප දුක්වලින් පැරණි සැපදුක් වැසෙන හෙයින් අස්සක රජතුමාට වඩා සිය ගුණයකින් මට ගොම කෘමියා ප්‍රියය.

ඒ අසා අස්සක රජතුමා පසුතැවිලි වී උයනෙහි සිටිමින්ම උබ්බරියේ කුණපය බැහැර කරවා ඉස් සෝදා නා බෝසතුන්ට වැද නගරයට පිවිස අතින් තැනැත්තියක අග මෙහෙසිය කොට දැහැමෙන් රාජ්‍යය කරවීය. බෝසතාණන් වහන්සේද රජුට අවවාද දී ශෝකය දුරුකොට හිමාල වනයට ගිය සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා චතුරාර්ය සත්‍යය පවසා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර කලකිරුණු හික්කුච සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. එකල උබ්බරී (මෙකල) පැරණි බිරිඳ වූවාය. අස්සක රජ කලකිරුණු හික්කුචයි. මානවයා සැරියුත්ය. තාපසයා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.6.8

සුංසුමාර ජාතකය

අලමෙතෙහි අමෙබ්බි යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් දේවදත් තෙරුන් බුදුරජුන් මැරීමට ගත් උත්සාහය මුල් කරගෙන වදාළ සේක.

එකල්හි බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙව්දත් තමන් වහන්සේ මැරීමට උත්සාහ කරන්නේ යයි අසා මහණෙනි! දෙව්දත් මාව මරන්නට උත්සාහ කෙළේ දැන් පමණක් නොවෙයි. පෙරත් උත්සාහ කළේමය. එහෙත් අඩු තරමින් බිය වැද්දීමක්වත් කරන්නට නොහැකි වී යයි වදාරා අතීත සිද්ධියක් ගෙනහැර දැක්වූ

පෙර බරණැස් නුවර බබ්බදත් රජු රජ කරද්දී හිමාල වන පෙදෙසහි බෝසතාණන් වහන්සේ වඳුරු යෝනියෙහි ඉපදී ඇතෙකුට තරම් බලය ඇති ශක්ති සම්පන්න මහත් සිරුරක් ඇති සෝභා සම්පන්න වඳුරෙක් වී ගංගා නැවැත්මක වන රොදක වාසය කළහ. එකල ගඟෙහි කිඹුලෙක්ද විසිය.

ඉක්බිති උගේ බිරිඳ බෝසත් වඳුරාගේ සිරුර දැක උගේ හදවත කැමට දොළඳුකක් උපදවාගෙන කිඹුලාට ස්වාමීනී! මම ඒ වඳුරු රජුගේ හෘදය මාංශය කනු කැමැත්තෙමියි කීවාය. එවිට කිඹුලා, සොඳුරිය! අපි ජලයෙහි හැසිරෙන්නෝ වෙමු. වඳුරා ගොඩබිම හැසිරෙන්නෙකි. ඒ නිසා උභ්‍ය අල්ලා ගන්නට කෙසේ හැකි වන්නෙමිද? යම්කිසි උපායකින් අල්ලා ගන්න. ඉදින් නොලබන්නෙමිද මැරෙන්නෙමියි කීවාය. එසේනම් භය නොවන්න. එක් උපායක් ඇත. උගේ හෘදය මාංශය ඔබට කන්නෙමියි කිඹුලිය සනසවා, බෝසතාණන් වහන්සේ ගඟින් පැන් බී ගංතෙර සිටින අවස්ථාවක සම්පයට ගොස් මෙසේ කීවේය.

වඳුරාණෙනි! මේ පෙදෙසෙහි කසට රස ඇති ගෙඩි කන්නේ කිම? නුඹ පුරුදු තැනම හැසිරෙන්නෙහිද? ගඟින් එගොඩ අඹ දෙල් ආදී මිහිරි පළතුරුවල කෙළවරක් නැත. කිම නුඹට එහි ගොස් ලොකු කුඩා ගෙඩි කන්නට නොවටින්නේද? කිඹුල් රජාණෙනි! ගඟ මහදිය පැතිරී ඇත. කෙසේ එහි යන්නෙමිද? ඉදින් යන්නෙහි නම් මම නුඹව පිට මත තබාගෙන ගෙන යන්නෙමියි කීය.

වදුරා ඒ කීම අදහමින් යහපතැයි පිළිගත්තේය. එසේ නම් එව, මගේ පිටමතට නගින්නයි කී කල්හි එසේ නැංගේය. කිඹුලා ටිකදුරක් ගෙනගොස් දිය යට ගිල්ලවන්නට විය. බෝසතාණන් වහන්සේ යහලුව! මා වතුරෙහි ගිල්වන්නෙහිද? මේ කීමදැයි කීවේය. මම නුඹව ධර්මයෙහි යහපත් බව සලකා රැගෙන නොයන්නෙමි. මාගේ බිරිඳට නුඹේ හදවත කැමට දොළක් උපන්නේය. මම නුඹේ ඒ හදවත කවනු කැමැත්තෙමියි කිය. යහලුව! නුඹ විසින් මෙය කීමෙන් යහපතක් කරන ලදී ඉදින් අපගේ බවෙහි හදවත ඇතිනම් අතුඅග හැසිරෙන අපගේ එය සුණු විසුණු වන්නේයයි කිය. බෝසතාණන් වහන්සේ නුදුරෙහි තොපි එය කොතැනක තැබුවාහුද? තිබු පොකුරු පිටින් ඉදි ඇති එක් දිඹුල් ගසක් පෙන්නමින් බලව ඒ අපගේ හදවත. ඒ දිඹුල් ගසේ එල්ලෙකියි කිහ. ඉදින් මට හදවතක් දෙන්නෙහි නම් මම නුඹව නොමරන්නෙමියි කිය. එසේනම් එහි පමුණුවනු මම නුඹට ගසෙහි එල්ලෙන දෙකක් දෙන්නෙමියි කිහ. කිඹුලා වදුරාව ගෙන එහි ගියේය.

බෝසතාණන් වහන්සේ කිඹුලා පිටින් පැන තිඹිරි ගසෙහි හිඳ යහලු මෝඩ කිඹුලො! මේ සතුන්ගේ හදවත නම් ගසේ අතුඅග තිබෙයි හැඟීමක් වීද? නුඹ බාලයෙකි. මම ඔබ රැවට්ටුවෙමි. නුඹේ පළතුරු නුඹටම වේවා! නුඹේ ශරීරය මහත් වූවාට නුවණ නැතැයි කියා මේ කරුණු පැහැදිලි කරමින්

අලමෙනෙහි අමෙබ්හි ජමබ්හි පනසෙහිව
 යාති පාරං සමුද්දසස් වරං මගං උදුමබරො

මහති වන තෙ බොඤ්ඤා නව පඤ්ඤා තදුපිකා
 සුංසුමාර වඤ්චිතො මෙසි ගච්ඡදානි යථා සුබං
 යන මේ ගාථා කිහ.

ගඟෙන් එතෙර ඇති යම් අඹ, ජම්බු, කොස් ආදියක් දක්නා ලදද ඒවායින් මට කම් නැත. මගේ දිඹුල් ගසම (මට) උතුම්ය.

නුඹේ ශරීරය මහත්ය. ඊට යෝග්‍ය පරිදි නුවණ නැත. මා විසින් ඔබ රවටන ලද්දෙහිය.

එහි, අලමෙතෙහි යනු නුඹ විසින් පෙන්වන ලද ඒ පළතුරු දක්නා ලදී. එයින් මට කම් නැත. වරං මඤ්ඤාං උදුමබරො යනු මට මේ දිගුල් ගසම උතුම්ය. බොඤ්ඤා යනු සිරුරයි. තදුපිකා යනු ඔබේ නුවණ වනාහි ශරීරයට යෝග්‍ය පරිදි ප්‍රමාණවත්ව නැත. ගච්ඤානි යථා සුඛං යනු දැන් සැපයේ යව, නුඹට හදවතක් ලැබෙන්නේ නැත.

කිඹුලා දහසින් පරාජනයෙකු සේ දුක් දොම්නස් ඇතිව ශෝකයෙන් ලතවෙමින් තමන්ගේ වාසස්ථානයටම ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල කිඹුලා දෙව්දන්ය. කිඹුලිය විංචි මානවිකාවයි. වදුරු රජා මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.6.9

කක්කර ජාතකය

දිට්ඨා මයා වනෙ රුකකා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් දම්සෙනෙවි සැරියුත් මහතෙරුන් වහන්සේගේ අතවැසි ලාබාල හික්කුචක අරඹයා වදාළ සේක.

ඒ හික්කුච වනාහි තමන්ගේ සිරුර ආරක්ෂා කර ගැනීමේ ක්‍රියාවෙහි දක්ෂ විය. මගේ ශරීරයට සැපයක් නොවන්නේ යයි බියෙන් ඉතා සිත දේවල් හෝ ඉතා උෂ්ණ දේවල් පරිහරණය සිත උෂ්ණ දෙකින් සිරුර වෙහෙසෙන්නේ යයි බියෙන් බැහැර නොනික්මෙයි. ඉතා තෙත් වූ නොතැම්බුණු අහාර නොවළඳයි. ඒ හික්කුචගේ සිරුර ආරක්ෂා කිරීමේ දක්ෂ බව සංඝයා අතර ප්‍රකට විය. දම්සභාවෙහි හික්කුචු ඇවැත්නි! අසල් ලාබාල හික්කුච වනාහි සිරුර ආරක්ෂා කීමේ කටයුතුවල දක්ෂයෙකි යනුවෙන් කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා, මහණෙනි! මෙහි දැන් කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විචාරා, මෙතම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි මහණෙනි! මේ ලාබාල හික්කුච සිරුර ආරක්ෂා කිරීමෙහි දක්ෂයෙක් වූයේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් දක්ෂයෙක්ව සිටියේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී අප මහ බෝසතාණන් වහන්සේ වනගත ප්‍රදේශයක රුක් දෙවියෙක් වී උපන්නෝය. ඉක්බිති කුරුළු වැද්දෙක් එක් කොරවක් දෙනක් රැගෙන අශ්ව කෙදිවලින් කළ රැහැණ ද (වාළපාසය) යෂ්ටියද ගෙන කැලයෙහි කොරවකුන් බදින්නේ පලාගොස් කැලයට පිවිසි එක් පරණ කොරවක්කෙකු බැඳගැනීමට පටන් ගත්තේය. ඒ කොරවකා වාළහිසෙයෙහි දැකෂ නිසා තමන් බදින්නට නොදෙයි. උගුල් උඩින් පැන පැන සැඟවෙයි. වැද්දා තම කය කොළ අතු වලින් වසාගෙන නැවත නැවතත් යෂ්ටිය ද උගුල ද අටවයි. කොරවකා වැද්දාට ලජ්ජා කරවනු කැමැත්තේ මිනිස් වචන පිටකරමින්

දිට්ඨා මයා වනෙ රුකබා අසසකණණ විහිටකා
 නනානි එවං සකකනනි යථා ත්වං රුකබ සකකසී
 යන පළමු ගාථාව කීවේය.

"වෘක්ෂය! මා විසින් වනයෙහි දක්නා ලද අශ්වකර්ණ (සල්) නම් වූද බුළු නම් වූද වෘක්ෂයෝ වෙති. ඒ ගස් ඔබ හැසිරෙන අයුරින් නො ඇවිදියි."

එහි අර්ථය, යහලු වැද්දාණනි! මයා මා විසින් මේ වනෙ වනයෙහි හටගත් බොහෝ සල් ගස්ද බුළු ගස් ද පෙර දැක ඇත. තානි ඒ ගස්, යථා තං සකකසී ඔබ එහා මෙහා හැසිරෙන්නේ යම්සේද එවං නසකකනනි එසේ නොහැරෙන්නේය යනුයි.

මෙසේ කියා ඒ කොරවකා පලාගොස් වෙන තැනකට ගියේය. උභ පලාගිය අවස්ථාවේදී වැද්දා

පුරාණ කකකරො අයං හෙත්වා පඤ්ජරමාගතො
 කුසලො වාළපාසානං අපකකමති භාසති
 යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

"මැදිරිය බිඳගෙන ආ මේ පුරාණ කොරවක්කා (සේවවුවා) වාලයෙන් ඇඹරූ පාසයෙන් ගැළවීමෙහි දැකෂ වූයේ පලා යයි. (මිනිස් බසින්) කියන්නේය."

එහි, කුසලො වාළපාසානං යනු අස්ලොමීන් කළ මරුවැල් (තොණ්ඩු) ආදියෙහි දක්ෂව තමා බඳින්න ඉඩ නොදී, අපකකමති ඉවත් වේ. භාසතිව ප්‍රකාශකොට පලා යයි. මෙසේ කියා වැද්දා වනයෙහි හැසිර ලද දේ ගෙන ගෙදරම ගියේය.

බුදුරජාණන් මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක නිමවා වදාළ සේක. එකල වැද්දා දෙවිදන්ය. කොරවකා වූයේ සිරුර ආරක්‍ෂා කරගැනීමට දක්‍ෂ වූ ලාබාල හික්‍ෂුවයි. ඒ කරුණ ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන් දුටු රුක්දෙවියා වනාහි ලොව්තුරා බුදුවූ මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.6.10

කන්දගලක ජාතකය

අමෙභා කො නාමායං රුකෙඛා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ වේඵවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක් බුද්ධ ලීලාවක් මුල් කරගෙන වදාළ සේක.

එකල්හි බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවිදන් තෙර බුද්ධ විලාශය කළේයයි අසා, මහණෙනි! දෙවිදන් මාව අනුකරණය කරමින් විනාශයට පත්වූයේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් විනාශයට පැමිණියේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් නම් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ හිමවත් ප්‍රදේශයේ ගස්වලට කොටන කුරුළු යෝනියෙහි (කැරලෙක්ව) ඉපදී කිහිරි වනයෙහිම ගොදුරු ගත්තේය. මොහු 'කදිරවනිය' යයි නමක් විය. ඔහුට එක් කන්දගලක නම් යහලුවෙක් සිටියේය. හෙතෙම පාළිහද්දක (එරමුදු) නම් වනයෙහි ගොදුරු ගනියි. උඟ එක් දවසක් බදිරවනියගේ සමීපයට ගියේය. බදිරවනිය තම සත්‍යාකයා ආවේයයි කන්දගලක රැගෙන කිහිරි වනයට පිවිස කිහිරි කඳකට හොටෙන් පහරදී ගසෙන් පණුවන් පිටතට ගෙන දුන්නේය. කන්දගලක තමාට දුන් දුන් පණුවන් මිහිරි කැවුම් කන්නා සේ කඩ කඩා කැවේය. මේ කද්දීම කන්දගලකට මාන්තයක් උපන්නේය. මොහුත් ගස්වලට කොටන

යෝනියෙහි උපන්නෙකි. මමත් එසේය. ඒ නිසා මොහු විසින් දෙන ලද ගොදුරුවලින් මට කවර ප්‍රයෝජනයක්ද? තමාම කිහිරි වනයෙහි ගොදුරු සොයා ගන්නෙමිසි සිතා හේ කදිරවනියට යහලුව! නුඹ දුක් නොවිඳින්න. මම ම කිහිරි වනයෙහිදී ගොදුරු සොයා ගන්නෙමිසි කීවේය.

ඉක්බිති කදිරවනිය, කන්දගලකට යහලුව! නුඹ ඉඹුල්, ඉරමුදු ආදී වනයෙහි නිසරු ගොදුරු (ආහාර) ගන්නා කුලයෙහි උපන්නෙකි. කිහිරි නම් ගස් හටගත් අරටු ඇත්තේය. තදය එය ඔබට රුවි නොවේවායි කීවේය. කන්දගලක දැන් මම ගස්වලට කොටන යෝනියෙහි උපන්නේ වෙමිසි ඔහුගේ වචනය නොසලකා වේගයෙන් ගොස් කිහිරි ගසකට හොටෙන් පහර දුන්නේය. ඒ අවස්ථාවේදීම කන්දගලකගේ හොට බිඳුණේය. ඇස් පිටතට නෙරා ගිය ආකාරයක් ඇතිවිය. හිස පැලුණේය. කන්දගලක ගසෙහි සිටින්නට නොහැකි වූයේ බිම වැටී

අමෙහා කො නාමායං රුකෙඛා සීන පනො සකණ්ඨකො
යථ එකපපහාරෙන උත්තමංගං විසාවිතං
යන පළමු ගාථාව කීවේය.

"පින්වත, යම් ගසකට ගසන ලද එක පාරිත්ම හිස බිඳින ලදද සියුම් කොළ ඇති කටු සහිත මේ ගස කුමක්ද?"

එහි, අමෙහා කො නාමායං රුකෙඛා යනු එම්බා කදිරවනිය! මේ කිනම් ගසක්ද? කොනාම සො යනුද පාය්යකි. සීනපනො යනු සියුම් කොළ. යථ එකපපහාරෙනා යනු යම් ගසකට දුන් එක පහරින්ම; උත්තමංගං විසාවිතං යනු හිස බිඳින ලදී. හිස පමණක් නොව හොටයද කැඩුණේය. හෙතෙම වේදනාවෙන් මන්ව කිහිරි ගස කිනම් ගසක්දැයි දැන ගැනීමට නොහැකි වන්නේ වේදනාවෙන් මන්වී මේ ගාථාවෙන් දෙඩවීය. ඒ අසා කදිරවනිය

අචාරිනායං විතුදං වනානි. කට්ඨංග රුකෙඛසු අසාරකෙසු
අපාසදා බදිරං ජාතසාරං යථබ්හි ගරුළො උත්තමංගං
යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

"අරටු නැති නිසරු ලී ඇති ගස්වලට අනිමිත් (විදිමිත්) මේ වනයෙහි

කන්දගලකයා ඇවිදින ලද්දේය. පසුව පක්ෂියා යම් රුකකක්හි (ගසකට) ඇත හිස පලා ගත්තේද එසේ වූ හර ඇති කිහිරි රුකට පැමිණියේයි."

එහි, අවාරිතායං යනු ඒකාන්තයෙන් මේ තෙමේ හැසිරුණේය. විතුදං වනානි යනු නිසරු ඉඹල්, එරබදු ගස් ඇති කැලෑ ආදිය (ගස් වලට) විදිමින් කවඩංග රුකෙබසු අසාර කෙසු යනු අරටු නැති නිසරු දැව ඇති ගස්වල, අපාසදා බදිරං ජාතසාරං යනු පැල කාලයේ සිට අරටු සහිත කිහිරි ගස් ළඟට පැමිණියේය. යඤ්ඛනිදා ගරුළො උතතමංගං යන තනී යඤ්ඛනිදා යනු යම් කිහිරි ගසක බිත්දේය. පැලුවේය. ගුරුළො යනු පක්ෂියා. සියලු කුරුල්ලන්ට මෙය ගරුසහිත ආදර සහිත වචනයකි.

මෙසේ කදිරවනිය උභට කියා එම්බා කන්දගලක! යම්තැනක නුමේ හිස බිදගත්තේද එය කිහිරි නම් අරටු ගස යයි කීවේය. ඔහු එහිම මරණයට පැමිණියේය.

ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල කැරුගලක නම් දේවදත්ත විය. කදිරවනිය වනාහි මම ම වූවෙම් යි වදාළ සේක.

සයවැනි නතං දළ්භ වර්ගය නිමියේය.

2.7.1

සෝමදත්ත ජාතකය

අකාසී යොගං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් ලාඵදායී තෙරුන් වහන්සේ අරබයා වදාළ සේක.

ඒ තෙරුන් වහන්සේ වනාහි මිනිසුන් දෙකුන් දෙනෙකු ඉදිරියේ එක් වචනයක්වත් ගළපා කියන්නට නොහැකි වෙයි. ඇලීම් බහුල නියා අනෙකක් කියන්නෙමියි, අනිකක්ම කියයි. ඔහුගේ ඒ සිද්ධිය හික්කුහු දම්සභාවෙහි කියමින් හුන්නාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා

මහණෙනි! දැන් මෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි, මහණෙනි! කාළදායී ලජ්ජාබහුල වූයේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් ලජ්ජාබහුල වූයේ යයි වදාරා අතිත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ තක්මිලාවෙහි ශිල්ප හදාරා නැවත නිවසට අවුත් මව්පියන්ගේ දිළිඳු බව දැන පිරිහී ගිය කුලය (පවුල) නගාසිටුවන්නෙමිසි මව්පියන්ගෙන් විචාරා බරණැස්ට ගොස් රජුට උපස්ථාන කෙළේය. ඔහු රජතුමාට ප්‍රියමනාප විය. ඉක්බිති මොහුගේ පියා ගොනුන් දෙදෙනෙකුගෙන් ගොවිතැන්කොට දිවි ගෙවයි. ඔහුගේ එක් ගොනෙකු මළේය. ඔහු බෝසත්තුමා වෙත ගොස් පුත! එක් ගොනෙක් මළේය. ගොවිතැන් නොපවතියි. රජතුමාගෙන් එක් ගවයෙකු ඉල්ලා දෙන්නැයි කීවේය. පියාණෙනි! මා විසින් රජතුමා දක්නා ලද්දේ මැතදීය. (මා රජු ළඟට පැමිණියේ මේ ළඟදීය) දැන්මම ගොනුන් ඉල්ලීම යුතු නැති නිසා තුඹම ඉල්ලව. පුත! තුඹ මගේ ඇලීම් බහුල බව නොදන්නෙහිද? මම වනාහි දෙතුන් දෙනෙකු ඉදිරියේ කථාවක් කිරීමට නොහැක්කෙමි. ඉදින් මම රජු සමීපයෙන් ගොනෙකු ඉල්ලන්නට යන්නෙමිද මේ ගොනාත් දී එන්නෙමිසි කීවේය. පියාණෙනි! වෙත දෙයක් වේවා! මව්පියන් රජුගෙන් ඉල්ලන්නට නොහැක්කේය. එසේ වුවත් මම ඔබ ලවා සුදුස්සක් කරවන්නෙමිසි කීහ. හොඳයි, එසේනම් මා ලවා සුදුස්සක් කරවන්නැයි කීය. බෝසතාණන් වහන්සේ පියා රැගෙන බිරණන්ඵම්භක නම් සොහොනට ගොස් ඒ ඒ තැන තණමිටි කීපයක් බැඳ මේ රජය, මේ යුව රජය, මේ සේනාපතියා යයි නම්කොට පිළිවෙලින් පියාට දක්වා පියාණෙනි! තුඹ රජ සමීපයට ගොස් මහරජතුමනි! ඔබට ජයවේවායි ශුභ පතා මෙසේ මේ ගාථාව කියා ගොනෙකු ඉල්ලන්නෙහි යයි

දො මෙ ගොනා මහා රාජ යෙහි බෙතනං කසාමසෙ
තෙසු එකො මතො දෙව! දුතියං දෙහි බතතියා
යන ගාථාව ඉගැන්වීය.

"මහරජතුමනි! මට කෙත සීසෑමට යොදාගන්නා ගොනුන් දෙදෙනෙක් සිටියහ. ඔවුන්ගෙන් එකෙකු මළේය. ක්‍ෂත්‍රිය රජතුමනි! දෙවැන්නෙකු දෙනු මැනවි."

බමුණා එක් අවුරුද්දකින් ගාථාව ප්‍රගුණ (පුහුණු) කොට බෝසතාණන්ට කීවේය. දරුව! සෝමදත්ත මට ගාථාව ප්‍රගුණ විය. මම දැන් එය යම්කිසිවෙකු ඉදිරියේ කීමට හැක්කෙමි. මා රජතුමා හමුවට පමුණුවන්නෙමි කිය. ඔහු යහපති පියාණෙනියි කියා සුදුසු පඩුරු (තැගි) ගන්වාගෙන පියා රජු ඉදිරියට පැමිණවීය. බමුණා ජයවේවා! මහරජතුමනියි කියා පඩුරු දුන්නේය. රජතුමා, සෝමදත්තයෙනි! මේ බමුණා ඔබේ කවරෙක්දැයි ඇසීය. මහරජ, මගේ පියාය. කුමක් සඳහා ආවේදැයි විමසීය. ඒ අවස්ථාවෙහි බමුණා ගොතෙකු ඉල්ලීම පිණිස ගාථාව කියන්නේ

ඥෙ මෙ ගොනා මහාරාජ යෙහි බෙතතං කසාමසෙ
 තෙසු එකො ම තො දෙව දුතියං ගණන බතතිය

"මහරජතුමනි, මට කෙන සීසෑමට ගන්නා ගොනුන් දෙදෙනෙක් සිටියහ. ඉන් එකෙක් මළේය. කෂත්‍රිය රජතුමනි! දෙවැන්නෙක් ගන්න" යි කිය.

රජතුමා බමුණා විසින් වරදවා කී බව දැන සිතාසී සෝමදත්තයෙනි, තොපගේ ගෙදර බොහෝ ගොනුන් ඇතැයි සිතමි කීවේය. මහරජතුමනි, ඔබවහන්සේ විසින් දෙන ලද ගොනුන් විය හැකිය බෝසත්හු කිහ. රජතුමා බෝසතාණන් වහන්සේට සතුටුවී බමුණාට ගොනුන් දහසයක්ද විසිතුරු බඩුද, වාසයට ගමක්දැයි යනුවෙන් ඔහුට රජකු විසින් කළයුතු පරිත්‍යාගකොට මහත් යසසින් යුතුව බමුණා යැවීය. බමුණා සියලු සුදු අසුන් යෙදූ රථයකට නැගී ගමට ගියේය. බෝසතාණන් වහන්සේ රියෙහි වාඩිවී පියා සමග යමින් පියාණෙනි! මුලු අවුරුද්දක්ම මම ඔබට සුදුස්සෙකු කරවූයෙමි. එහෙත් කළයුත්තට කාලය පැමිණි කල්හි ඔබ (ඔබට ඉතිරිව සිටී) ගොනාද රජතුමාට දුන්නෙහි යයි කියා

අකාසී යොගං ධුවමප්ප මතොනා
 සංචච්ඡරං බීරණාඤ්ච කසමි.
 ව්‍යාකාසී සඤ්ඤං පරිසං විගය්‍යා
 න නිය්‍යමො තායති අප්ප පඤ්ඤං

යන පළමු ගාථාව කිහ.

බිරණත්ථම්භක සොහොනෙහි අවුරුද්දක් අප්‍රමාදව නිරතුරු පුහුණු කෙළේය. පිරිස් අතරට වැද ඒ සංඥාව විකෘත කෙළේය. උත්සාහය ප්‍රඥා නැත්තහු නො රකී.

එහි, අකාසි යොගං ධුව මප්‍ය මනෙතා සංවච්ඡරං බිරණත්ථම්භක සමීං යනු නුඹ නිරන්තරයෙන් නොපමා වූයේ බිරණත්ථම්භක නම් සොහොනේදී යෝග්‍ය දේ (පුහුණුව) කෙළේය. ව්‍යාකාසි සඤ්ඤං පරිසං විගය්‍ය යනු එහෙත් පිරිස අතරට බැසගෙන (පුහුණුවෙන් ලත්) ඒ දැනීම විකාරයට පැමිණවීය. කණපිට පෙරළුවේය යන අර්ථයි. න නිය්‍යමො තායති අප්‍යපඤ්ඤං යනු උත්සාහය පුහුණුව බහුලව කරන ලද දෙයි. ප්‍රඥාව නැති තැනැත්තා නොරකීයි. (උත්සාහය ආදී කරුණුවලට මෝඩයා රැකිය නොහැකිය.)

ඉක්බිති මොහුගේ කීම අසා බමුණා

අවයං යාවනකො තාන සොමදතන නිගච්ඡති
අලාභං ධනලාභංඤච එවං ධම්මාහි යාවනා
යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

"පුත සෝමදත්තය, ඉල්ලන්නේ අලාභයටද ධන ලාභයටදැයි දෙකකට පැමිණෙයි. යාවිඤ්ඤාව නම් මෙබඳු ස්වභාව ඇත්තේයි. (ඉල්ලීමෙන් ලාභයත් අලාභයත් දෙකම සිදුවිය හැකිය. ඉල්ලීමේ හැටි එසේය.)

එහි, එවං ධම්මාහි යාවනා යනු ඉල්ලීමේ ස්වභාවය මෙසේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි! ලාභදායී ලජ්ජා බහුල වූයේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් ලජ්ජා බහුලව සිටියේ යයි වදාරා මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල සෝමදත්තගේ පියා ලාභදායී විය. සෝමදත්ත වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.7.2

උච්ඡිටිය හත්ත ජාතකය

අඤ්ඤා උපරිමො වණේණා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් මහ වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් පැරණි අඹුවගේ පෙළඹවීමක් මුල් කරගෙන වදාළ සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ඇත්තද මහණ? ඔබ පැවිද්දට කලකිරුණෙහිදැයි විමසන ලද ඒ හික්කුච ඇත්තයි කියා පිළිතුරු දුන්විට, කවරෙක් ඔබ කලකිරීමට පත් කළෙහිදැයි විමසුවිට පැරණි අඹුවයයි කීවේය. ඉක්බිති බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ හික්කුචට මේ ස්ත්‍රිය ඔබට අනර්ථකාරිය. පෙරත් තමන්ගේ සොර සැමියාගේ ඉඳුල් බත් සිය සැමියාට අනුභව කරවියයි වදාරා අතිත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසනාණන් වහන්සේ එක්තරා දිළිඳු, නටන කුලයක ඉපදී වැඩිවියට පත්ව දුප්පත්ව විරූපිව හිඟමනේ හැසිර දිවි ගෙවූහ. එකල්හි කසීරට එක්තරා ගමක එක් බමුණෙකුගේ බැමිණිය දුසිල්ව පවිකම් කරන්නී දුරාවාරයෙහි හැසිරෙන්නීය. ඉක්බිති එක් දවසක් කිසියම් කටයුත්තක් සඳහා බමුණා පිටතට ගියකල්හි ඇගේ සොර සැමියා ඒ අවස්ථාව බලා ඒ ගෙට පිවිසියේය. ඇ ඔහු සමග අනාවාරයේ හැසිර මොහාතක් නවතින්න. බත් කා යවයි බත් උයා වාසඤ්ජන සහිතව උණු බත් බෙදා කොට නුඹ අනුභව කරවයි ඔහුට දී තොමෝ බමුණාගේ පැමිණීම බලමින් දොරටුවෙහි සිටියාය. බෝසනාණන් වහන්සේගේ බැමිණියගේ සොර සැමියා අනුභව කරන ස්ථානයේ කෑම ටිකක් බලාපොරොත්තුවෙන් සිටියේය. ඒ අවස්ථාවෙහි බමුණා ගෙදර බලා එයි. බැමිණිය එන්නා වූ ඒ බමුණා දැක වේගයෙන් ගෙට පිවිස නැගිටිනු, බමුණා එන්නේ යයි සොර සැමියා කොටුවට බස්සවා, බමුණා ඇතුල්වී හුන් කල්හි බත් කන මේසය ළඟට කර අත සෝදන පැන් දී භොර සැමියා අනුභවකොට ඉතිරි වූ සීතල වූ ඉඳුල් බත්වලට උඩින් උණු බත් බෙදා බමුණාට දුන්නීය. හෙතෙම බතෙහි අත දමා උඩින් උණුසුම්වත් යට බත් සීතලටත් තිබෙනු දැක මේ අනිකෙකු විසින් අනුභව කර ඉතිරි වූ බත් විය යුතුයයි සිතා ඔහු බැමිණියගෙන් විමසන්නේ

අඤ්ඤා උපරිමො චණණා අඤ්ඤා චණණා ච හෙට්ඨිමො
බ්‍රාහ්මණිං තෙව පුච්ඡාමි කිං හෙට්ඨා කිංච උපපරි
යන පළමු ගාථාව කීවේය.

“(බත් පිඟානේ) උඩ කොටස එක් ආකාරයකි. යට කොටස තවත්
ආකාරයකි. බැමිණිය, ඔබගෙන්ම විමසමි. යට බත කුමක්ද?
උඩ බත කුමක්ද?”

එහි, චණණා යනු ආකාරයකි. මොහු උඩ කොටස උණුසුම්
බවත්, යට කොටස සීතල බවත් විමසමින් මෙසේ කීවේය. කිං හෙට්ඨා
කිඤ්ච උපපරි යනු බෙදා තිබුණු බතක් නම් උඩ සිසිල්වත් යට උණුසුම්වත්
තිබිය යුතුයි. නමුත් මෙය එසේ නොවේ. ඒ නිසා උඩ බත උණුසුම්වත්
යට බත සිසිල්වත් තිබෙන්නේ ඇයිදැයි ඔබෙන් විමසමි.

බැමිණිය තමා කළ ක්‍රියාව හෙළිවන බිය නිසා බමුණා නැවත
නැවතත් ඒ ගැන කියද්දීත් නිහඬ වූවාය. ඒ අවස්ථාවෙහි බෝසනාණන්
වහන්සේට මේ අදහස ඇතිවිය. කොටුවෙහි රඳවන ලද පුරුෂයා සොර
සැමියා විය යුතුයි. මේ ගෘහ ස්වාමියා විය යුතුයි. බැමිණිය කළ වැරදි
ක්‍රියාව හෙළිවන බිය නිසා කිසිවක් නොකියන්නීය. ඉදින් මම මැගේ
ක්‍රියාව ප්‍රකාශකොට සොර සැමියා කොටුවෙහි සිටින බව බමුණාට
කියන්නෙමි නම් මැනවි. හෙතෙම බමුණා ගෙදරින් නික්මුණු කාලයේ
පටන් සොර සැමියා ගෙට ඇතුල්වීම අනාවාරයේ හැසිරීම, සොර සැමියා
විසින් බතෙහි අග්‍ර කොටස අනුභව කිරීම, බැමිණිය දොර ළඟ සිට මග
බලාගෙන සිටීම, අනිකා වී කොටුවෙහි බැස සැඟවී ඇති බව යන ඒ
සියලු පුවත් කියා

අහං නටොසමි හදදනෙන හිකඛකොසමි ඉධාගතො
අයං හි කොට්ඨි මොතිණණො අයං සො යං ගවෙසසී
යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

“ස්වාමීනි! මම නළුවෙක්මි. අහර සොයමින් මෙහි ආවෙමි.
ඔබ යමෙකු සොයතිද? ඇගේ සොර සැමියා වූ ඔහු කොටුවට
බැස ගත්තේය.”

එහි, අහං නටොසමි හදදනෙන යනු ස්වාමීනි! මම නළුවෙක්මි. හිකබකොසමි ඉධාගනො යනු ඒ මම සිඟන්තෙක්ව සිඟමන් සොයමින් මෙතැනට ආවෙමි. අයංහි කොට්ඨමොතිණෙණා යනු ඇගේ සොර සැමියා වන මොහු මේ බත අනුභව කරමින් ඔබට බියෙන් කොටුවට බැස්සේය. අයං සොයං ගවෙසසි යනු මේ ඉඳුල් බත කවරෙකුගේ විය යුතුදැයි සිතමින් ඔබ යමෙකු සොයයිද මේ ඔහුය.

කෙස් වැටියෙන් අල්ලාගෙන කොටුවෙන් ඔහු ඉවත් කරවා නැවත මෙබඳු පාපයක් නොකරන ලෙසට හිතිය ඇතිකරවන්නැයි (මතක හිටින ලෙස දඬුවම් කරන්නැයි) කියා සිඟන්නා ගියේය.

බමුණාද ඒ දෙදෙනාට නැවත එබඳු පාපයක් නොකරන අයුරින් තර්ජනය කිරීම් තැළීම් පෙළීම් ආදියෙන් හික්මවා කම් වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍ය ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර කලකිරුණු හික්කු ව සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටි සේක. එකල බැමිණිය (දැන්) පැරණි බිරිඳ වූවාය. බමුණා කලකිරුණු හික්කුවයි. නළුවා වනාහි ලොච්ඡුරා බුදු වූ මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.7.3

හරු ජාතකය

ඉසීන මනතරං කඛා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් කොසොල් රජතුමා අරබයා වදාළ සේක.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේටද හික්කු සංඝයාටද ලාභ සත්කාර වැඩිපුර ලැබෙන්නට විය. කෙසේද යත් ඒ කාලයෙහි වනාහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සත්කාර කිරීම, ගරුකිරීම, පුදන ලද, පූජා කරන ලද, ගරුකරන ලද්දේ සිවුරු, පිණ්ඩපාතය, සෙනසුන්, ගිලන්පස, බෙහෙත් පිරිකර ආදිය

ලැබෙන්නේය. හික්කු සංඝයාටද සත්කාර කරන්නේ වෙයි. -පෙ- පිරිකරද ලැබේ. අන්‍ය තීර්ථක පිරිවැජ්ජයන්ට එවැනි සත්කාර ලැබෙන්නේ නැත. -පෙ- පිරිකර ආදියද නොලබති. ඔවුහු මෙසේ පිරිහුණු ලාභ සත්කාර ඇත්තාහු රැ දාවල් රහසේ රැස්ව ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් පහළ වූ තැන් පටන් අපි නැසුණු ලාභ සත්කාර ඇත්තෝ වෙමු. ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයෝ ලාභයෙන් යසසින් අගතැන්පත් වූහ. කුමන කරුණක් නිසා උන්වහන්සේ මේ සම්පත් ලැබෙන්නේදැයි සාකච්ඡා කරති.

ඔවුන්ගෙන් ඇතැමෙක් ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් වහන්සේ මුළු දඹදිවටම උතුම් බිම් පියසක වසන සේක. ඒ නිසා උන්වහන්සේට මේ ලාභ සත්කාර උපදී යනුවෙන් කිහි. සෙසු අය ඒ කතාවෙහි ගතයුත්තක් ඇත. අපිත් ජේතවනය පිටුපස තීර්ථක ආරාමයක් කරවමු. මෙසේ (වීචාරදී) ලාභ ලබන්නෝ වන්නෙමුයි කීවාහුය. ඒ සියල්ලෝම එසේ යයි තීරණය (සනිටුහන්) කොට, ඉදින් අපි රජතුමාට නොදන්වා ආරාමයක් කරවන්නෙමු නම් හික්කුහු වළක්වන්නාහ. ලාභයක් ලැබ මෙසේ වෙන කෙනෙක් නම් නැත. ඒ නිසා රජතුමාට අල්ලසක් දී ආරාමයකට සුදුසු තැනක් ලබා ගන්නෙමුයි සාකච්ඡාකොට උපස්ථායකයන්ගෙන් ඉල්ලාගෙන රජතුමාට ලක්ෂයක් දී මහරජතුමනි! අපි ජේතවනාරාමය පිටුපස තීර්ථක ආරාමයක් කරන්නෙමු. ඉදින් හික්කුහු එය කරන්නට නොදෙමුයි ඔබතුමන්ට කියන්නම් උන්වහන්සේලාට පිළිතුරක් නොදිය යුතුයයි කීවාහුය.

රජතුමා අල්ලසට ලොල්වී යහපතැයි පිළිගන්නේය. තීර්ථකයෝ රජතුමාට සංග්‍රහකොට වඩුවන් කැඳවා වැඩ පටන් ගත්හ. මහත් සෝභාවක් ඇතිවිය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ කුමන අරගලයක්දැයි ආනන්ද තෙරුන්ගෙන් විචාළ සේක. ස්වාමීනි! අන්‍ය තීර්ථකයෝ දෙවරම පිටුපස තීර්ථක ආරාමයක් කරවති. මේ එහි සෝභාවයි. ආනන්දය! මේ ස්ථානය තීර්ථක ආරාමයකට නුසුදුසුයි. තීර්ථකයෝ උස්හඬින් කථාකරනු කැමති අය වෙති. ඔවුන් සමග වාසය කළ නොහැකියයි වදාරා හික්කු සංඝයා රැස් කරවා, මහණෙනි, යන්න රජුට කියා තීර්ථක ආරාමය තැනීම වළක්වමයි වදාළ සේක. හික්කු සංඝයා ගොස් රජ මාලිගයේ දොරටුව ලඟ වැඩසිටියහ. රජතුමා සංඝයා පැමිණි බව ඇසුවේ නමුදු තීර්ථක ආරාමය නිසා එන ලදැයි සිතා අල්ලස් ගත් නිසා රජතුමා මාලිගාවේ නැතැයි කියවීය. හික්කුහු ගොස් ශාස්තෘන් වන්නසේට සැල කළාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ, අල්ලස නිසා එසේ කරන්නේ යයි, අගසව් දෙනම

යැවූ සේක. රජතුමා උන්වහන්සේලාගේ පැමිණි බවද අසා කලින් කිවූ පරිදිම කියවීය. උන්වහන්සේලාද අවුත් බුදුරජාණන් වහන්සේට සැල කළාහුය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සාරිපුත්තයෙනි! දැන් රජතුමා මාලිගාවේ සිටීමට නොලබන්නේය. බැහැර නික්මෙන්නේ යයි පසුදින පෙරයම් වේලාවෙහි හැද පොරවා පාත්‍රයද සිවුරද රැගෙන හික්කුන් පන්සියයක් සමග රජතුමාගේ මාලිගාවේ දොරටුව ළඟට වැඩි සේක. රජතුමා ඒ බව අසා ප්‍රාසාදයෙන් බැස පාත්‍රය ගෙන ශාස්තෘන් වහන්සේ ඇතුළට වැඩමවා, බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රධාන මහා සංඝයාට කැඳ හා කැවිලි වර්ග වළඳවා බුදුන් වැඳ එකත්පසෙක හිඳ තිබේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ රජතුමාට එක් ආකාරයක ධර්ම දේශනාවක් ආරම්භ කරමින් මහරජ! පෙර රජවරු අල්ලස් ගෙන සිල්වතුන් අතරෙහි ඔවුනොවුන් හේද කරවා කෝලාහල ඇතිකොට තමන්ගේ රටෙහි නායකත්වයෙන් මිදී මහා විනාශයකට පත් වූහයි වදාරා රජතුමා විසින් ඉල්ලන ලද්දාහු අතිත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස හරු රටෙහි හරු නම් රජෙකු රාජ්‍යය කරවීය. එකල බෝසතාණන් වහන්සේ පඤ්ච අභිඥා සහ අෂ්ට සමාපත්තිලාභීව පිරිස් අනුශාසක තවුසා වී හිමවත් පියසෙහි බොහෝ කාලයක් වාසයකොට ලුනුඇඹුල් සෙවීම පිණිස පන්සියයක් තාපසවරුන් පිරිවරන ලද්දේ හිමාල වනයෙන් බැස පිළිවෙලින් හරු නගරයට පැමිණ එහි පිඬු සිඟා හැසිර නුවරින් නික්මී උතුරු දොරටුවෙහි අතුපතර විසිර ඇති නුග ගසක් මුල හිඳ දන් වළඳ ඒ ගස මුලම වාසය කෙළේය. මෙසේ එහි සෘෂිවරු එහිම වාසය කරමින් අධි මාසයක් ගිය තැන වෙනත් පිරිස් අනුශාසකයෙක් පන්සියයක් පිරිවර සමග අවුත් නගරෙහි පිඬු සිඟා ඇවිද නුවරින් නික්මී දකුණු දොරටුවෙහි එවැනිම නුග ගසක් මුල හිඳ දන් වළඳ එහිම වාසය කෙළේය. මෙසේ ඒ තවුස් කණ්ඩායම් දෙකම කැමති තාක්කල් තරම් වාසය කොට හිමාල වනයටම ගියාහුය. ඔවුන් ගියකල්හි දකුණු දොරටුවෙහි නුග ගස වියලී ගියේය. දෙවන වාරයෙහි එන කල්හි දකුණු දොරටුවෙහි නුග ගස මුල සිටි අය පළමුව අවුත් තමන්ගේ නුග ගස වියලී ගිය බව දැන පිඬු සිඟා හැසිර නුවරින් නික්මී උතුරු දොරටුව අසල නුග ගස යටට ගොස් බත්කිස නිමවා එහි වාසය කළාහුය. අනිත් තාපසවරු පසුව අවුත් නුවර පිඬු සිඟා හැසිර තමන්ගේ ගස මුලටම ගොස් දන් වළඳ

වාසය කළාහුය. ඔවුහු (මේ) තොපේ ගස (නොවේ.) අපේ ගසයයි කියමින් ගස නිසා ඔවුනොවුන් කෝලාහල කළහ.

කෝලාහලය විශාල එකක් විය. එක් පිරිසක් අපි පළමුව වාසය කළ තැන තොපි නොලබන්නෙහු යයි කියත්. අනිත් පිරිස අපි මෙවර පළමුව මෙහි ආ බැවින් තොපි නොලබන්නෙහු යයි කියත්. මෙසේ ඔවුහු අපියි අයිතිකරුවෝ අපියි අයිතිකරුවෝ යයි කියමින් කෝලාහල කරන්නේ ගස මුල අයිතිය සඳහා රජ මාලිගයට ගියහ. රජතුමා පළමුව විසූ සෘෂි සමූහයාම හිමිකරුවන් කළේය. අනිත් පිරිස දැන් අපි මොවුන්ගෙන් නොපැරදුනෝ වෙමුයි කියා මෙහි අයිතිය තමන්ගේ බව රජතුමා ලවා කියවමින්නෙමුයි දිවැසින් බලා සක්විති රජවරු පරිහරණය කරන ලද එක් රිය මැදිරියක් දැක ගෙනවුත් රජතුමාට අල්ලස් දී මහරජ, අපවත් අයිති කරුවන් කළ යුතුයයි කීවාහුය.

රජතුමා අල්ලස් ගෙන දෙපිරිසම වසන්වායි දෙපිරිසම අයිතිකරුවන් කළේය. අනිත් සෘෂිවරු ඒ රිය මැදිරියට රන් රෝද ගෙනවිත් අල්ලස් වශයෙන් දී මහරජතුමනි, අපම අයිතිකරුවන් කරනු මැනවැයි කීවාහුය. රජතුමා එසේ කළේය. තාපසවරු වස්තුකාමයන්ද ක්ලේශ කාමයන්ද හැර දමා පැවිදි වූ අප විසින් ගස්මුලක් නිසා කළහ කරමින් අල්ලස් දෙමින් අයුතු ක්‍රියාවක් කරන ලදැයි පසුතැවිලි වී ඉක්මණින් පලාගොස් හිමවතටම ගියාහුය.

හරු රටවාසී සියලු දෙවියෝ එකතුවී සිල්වතුන් ලවා කලහ කරවීමෙන් රජතුමා විසින් අයුක්තියක් කරන ලදැයි හරු රජුට කිපී යොදුන් තුන්සියයක් පමණ වූ හරු රට මුහුදු උතුරුවා නොරටක් කළාහුය. මෙසේ එක හරු රජෙකු නිසා සියලු රටවැසියෝ විනාශයට පත්වූහයි වදාරා ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ අතීත කථාව ගෙනහැර දක්වා අභිසම්බෝධියට පත්ව

ඉසීනමනතරං කඛවා හරු රාජාති මෙසුතං
උච්ඡිනෙනා සහරධෙයන සරාජා විභවං ගතො

තසමා හි ඡන්දාගමණං නපසසං සනති පණධිතා
අද්‍රුධා විතො භාසෙයා ගිරං සවුච්ච සංහිතං

යන ගාථා වදාළ සේක.

හරු රජතුමා සෘෂිවරුන්ට අනතුරක් කොට රාජ්‍යය සමග නැසෙමින් ඒ රජ විනාශයට ගියේයයි මා විසින් අසන ලදී.

ඒ නිසා ඡන්දයෙන් අගනිගාමීව ක්‍රියා කිරීම නුවණ ඇත්තෝ නොපසසත්. ද්වේෂයෙන් දූෂිත නොවූ සිත් ඇත්තා සත්‍යයෙන් යුතු වචන කියන්නේය.

එහි, අනතරං කඛවා යනු ඡන්දයෙන් අගනියට යෑම් වශයෙන් විවරයක් (අනතුරක්, හේදයක්) කොට, හරු රාජා යනු හරු රටේ රජතුමා, ඉති මෙසුතං යනු මෙසේ මා විසින් පෙර වූ මේ සිද්ධිය අසන ලදී. තසමා හි ඡන්දාගමණං යනු යම් හෙයකින් ඡන්දයෙන් අගනියට ගොස් රටවැසියන් සමග හරු රජතුමා නැසුනේද එහෙයින් ඡන්දයෙන් අගනියට යාම පණ්ඩිතයෝ නො පසසත්. අදුට්ඨ විතො යනු කෙලෙස්වලින් දූෂ්‍ය නොවූ සිත් ඇතිව, භාසෙය්‍ය ගිරං සවුචුපසංහිතං යනු ස්වභාවය ඇසුරු කළ, අර්ථවත් වූ, කරුණු සහිත වූ ම වචන කියන්නේය.

එහිදී හරු රජුගේ ඒ අල්ලස් ගැනීම අයුක්තියකි යි යමෙක් ප්‍රතිකේෂ්ප කරමින් සත්‍යයෙන් යුත් වචන කීවාහුද පොල් දිවයින් (නාළිකෙර දීපයෙහි) ඔවුන් සිටි තැන අදත් දිවයින් දහසක් පෙන්නේයයි කියනු ලැබේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා මහරජතුමනි! ඡන්දයෙන් අගනිගාමී නොවිය යුතුයි. පැවිද්දත් ලවා කලහ ඇතිකරවීම නොවටිනා දෙයක් යයි වදාරා ජාතක කර්තෘව නිමවා වදාළ සේක. මම ඒ කාලයේ ප්‍රධාන සෘෂිවරයා වීමි. රජතුමා තර්කාගතයන් වහන්සේ දත් වළඳ වැඩිකල්හි මිනිසුන් යවා තීර්ථකාරාමය කඩා බිඳ දමීමවන ලදී. තීර්ථකයෝ පිහිටක් නැති අය වූහ.

2.7.4

පුණණ නදී ජාතකය

පුණණං නදීං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් ප්‍රඥා පාරමිතාව මුල් කරගෙන දේශනා කළ සේක. එක්දිනක් දම්සභාවට රැස්වූ හික්කුන් වහන්සේලා

තථාගතයන් වහන්සේගේ ප්‍රඥාව අරඹයා මහා ප්‍රඥා ඇති පුටු ප්‍රඥා ඇති භාසු ප්‍රඥා ඇති, ජවන ප්‍රඥා ඇති තිකඛ ප්‍රඥා ඇති නිබ්බේධික ප්‍රඥා ඇති සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ උපාය ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වූ සේකැයි කථාවක් මතු කළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩම කර මහණෙනි! කවර කථාවකින් යුක්තව දැන් මෙහි සිටියාහුදැයි විමසා මෙනම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි මහණෙනි! දැන් පමණක් නොව තථාගතයන් වහන්සේ පෙරත් ප්‍රඥාවෙන් හා උපාය කුසලතාවයෙන් යුතුව සිටියාහු යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ පෙරෙවි බමුණු කුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්ව තක්සලා නුවරින් සියලු ශිල්ප ඉගෙන ගෙන පියාගේ ඇවෑමෙන් පුරෝහිත තනතුර ලබා බරණැස් රජුට අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කරන්නා වූ සේක. පසුකලෙක රජතුමා බිඳුවන්නන්ගේ කථා පිළිගෙන කිපී මගේ සමීපයෙහි නොවසවයි බෝසතාණන් වහන්සේ බරණැසින් පිටමං කෙළේය. බෝසතාණන් වහන්සේ සිය අඹුදරුවන් රැගෙන කසීරට එක්තරා ගමෙක වාසය කළ සේක. පසුකලෙක රජතුමා ඔහුගේ ගුණ සිහිකර කුමක් හෝ යවා මගේ ඇදුරුතුමා කැඳවා ගැනීම යුතු නොවෙයි. ඒ නිසා එක් ගාථාවක් රචනාකොට ලිපියක් ලියා කපුටු මස් පිසවා ලියමන ද කපුටු මස් ද සුදු වස්ත්‍රයකින් ඔතා රාජ මුද්‍රාවෙන් සටහන් (සීල්) තබා යවන්නෙමි. ඉදින් නුවණ ඇත්තෙක් නම් ලිපිය කියවා කවුඩු මස් බව දැන එන්නේය. ඉදින් නොඑන්නේ නම් (යනුවෙන් සිතා) ඔහු

පුණණං නදිං යෙනව පෙය්‍යමාහු
ජාතං යවං යෙනව ගුයහමාහු

දුරං ගතං යෙන ච අවහයනති
සොත්‍යාගතො හඤ්ච භුඤ්ඤ ඛුහමණ

යන මේ ගාථාව ලිවේය.

"පිරුණා වූ නදිය යමෙකු විසින් පානය කළ යුතුයයි කියාද, වැඩුණා වූ යව (සත්‍යයන්) යමෙකු විසින් සැඟවීමට සුදුසුයයි කියාද, දුර ගිය ප්‍රියයකු පැමිණීම, යමෙකු කරණ කොටගෙන කියාද ඔහු තොපට ගෙනෙන ලදී. එබැවින් බ්‍රාහ්මණය, අනුභව කරව."

පිරුණු ගඟෙහි දිය බොන තැනැත්තා,
 වැඩුණු ගොයම් ඇතුළට වී සැඟවෙන තැනැත්තා,
 දුරගිය හිතවතෙකු පැමිණෙන බව කියන තැනැත්තා,
 කවරෙක්ද ඔහු (හෙවත් කපුටා එනම් කපුටු මස්) ඔබට ගෙනෙන ලදී
 බමුණ එහෙයින් අනුභව කරන්න.

එහි, පුණ්ණං නදීං යෙන ච පෙය්‍යමාහු යනු "කාක්කෙකුට දිය බීමට සුදුසු නදිය ගැන කියමින් යමෙකු විසින් පිරුණු නදිය පානය කළ යුතුයයි කිය. නොපිරුණු ගඟ කාක්කෙකුට දියබීමට සුදුසු නදියයි නොකියනු ලැබේ. ගංඉවුරෙහි සිට බෙල්ල දිගුකොට කාක්කෙකුට දිය බීමට හැකිනම් එපමණට දිය පිරුණු නදියට 'කාකපෙය්‍ය' හෙවත් කපුටෙකුට දිය බීමට සුදුසු නදියයි කියති.

ජාතං යචං යෙන ච ගුණමාහු යන මෙහි 'යච' යනු දේශනා ශීර්ෂයක් පමණි. මෙහි ('යච' නමැති ධාන්‍ය වර්ගය පමණක් නොව) පැලවී හොඳට වැඩුණු සියලුම ධාන්‍ය වර්ගවලට අයත් ගස්, පඳුරු අදහස් කරන ලදී. පඳුරු අතරට කාක්කෙකු ඇතුල් වූ විට උඟ නොපෙනෙන ලෙස වසා ගැනීමට හැකිවන තරමට පඳුරු වැඩී ඇත්නම් එවිට සඟවයි යන අර්ථයෙන් 'ගුණ' යයි කියනු ලැබේ. කුමක් සඟවයිද? කාක්කා සඟවයි. මෙසේ කාක්කාගේ සැඟවීම කාක් සැඟවීමයි. (කාකගුණං) මෙසේ කියමින් කාක්කා විසින් සඟවන වචනයට කරුණු වශයෙන් 'ගුණ' යයි කියති. එහෙයින් යෙන ච ගුණමාහු යයි කියන ලදී.

දුරං ගතං යෙන ච අවහයනති යනු දුර ගිය වෙන්ව වාසය කළ යම් ප්‍රිය පුද්ගලයකු පැමිණ සැඟවී සිටිනු දැක (දකින පුද්ගලයා) කපුටාට අමතා කපුටා! අසවලා එන්නේ නම් හඬලන්නැයි කියා හඬලන ඒ කපුටු හඬ අසා හෝ අසවලා එන්නේ යයි කියා කාක්කා හඬලයිද මෙසේ කියමින් යමෙකු විසින් (පැමිණියේ හෝ පැමිණෙන අය හෝ) කැඳවන්ද කථා කරන්ද මන්ත්‍රණය කරන්ද යන අර්ථයයි.

සො ත්‍යාගතො ඔහු (කපුටා) විසින් කැඳවන ලද ඔහු (ඒ පුද්ගලයා)

හඤ ච භුඤ්ඤ ඛ්‍රාහමණ යනු බමුණ මෙය ගන්න. අනුභව කරන්න. මේ කපුටු මස් කන්න යන අර්ථයයි.

මෙසේ රජතුමා මේ ගාථාව කොළයක ලියා බෝසතාණන් වහන්සේට යැව්වේය. හෙතෙම ලිපිය කියවා රජතුමා මා දකිනු කැමැත්තේ යයි කියා

යතො මං සරති රාජා වයසමපි සහෙනවෙ
හංසා කොඤ්චා මයුරා ච අසතියෙව පාපියා
යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

"රජ තෙමෙ කවුඩු මසක්වත් එවනු පිණිස යම්කලෙක මා සිහි කරයිද, හංසයෝ, කොස්වාලිහිණියෝය, මොණරු යන මොවුන් ලද කල්හි කිම සිහි නොකෙරෙයිද, එසේ සිහි නොකිරීමම ලාමකය.

එහි, යතො මං සරති රාජ වායසමපි සහෙනවෙ යනු යම්කලෙක කවුඩු මස් ලැබ ඒවා එවන්නට රජතුමා මා සිහිකරයි. හංසො කොඤ්චා මයුරාව යනු යම්කලෙක මොහුට හංස ආදීහු පිළිගන්වන්නේ නම් ඒ හංස මස් ආදිය ලබන්නේ නම් එකල්හි කුමක් නිසා මාව සිහි නොකරන්නේද? යන අර්ථයි. අටුවාවෙහි වනාහි, හංස කොඤ්ච මයුරාහං යන පාඨය ඇත. ඒ පාඨය වඩා සුදුසුය. මේ හංසාදීන්ගේ මස් ලැබ කුමක් නිසා මාව සිහි නොකරන්නේද යනු මෙහි අර්ථයයි. අසතියෙව පාපියා යනු යම්කිසිවක් ලැබ සිහිපත් කිරීම නම් යහපත්ය. ලොවෙහි අමතක කිරීමම පවකි. අමතක කිරීමම හීන ලාමක දෙයකි. එයද අපගේ රජතුමාට නැත. රජතුමා මා සිහිකරයි. මගේ පැමිණීම බලාපොරොත්තු වෙයි. ඒ නිසා යන්නෙමි.

යානයක් යොදවාගෙන ගොස් රජතුමා බැහැදුටුවේය. රජතුමා සතුටු වී පුරෝහිත තනතුරෙහිම පිහිටෙව්වේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල රජතුමා ආනන්දය. පුරෝහිත බමුණා මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.7.5 කවිඡප ජාතකය

අවධි වන අතනානං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් කෝකාලික හික්කුච අරබයා වදාළ සේක. විස්තර කථාව මහා කක්කාරි ජාතකයෙහි මතු සදහන් වන්නේය. එකල්හි දැන් පමණක් කට නිසා නැසුනේ නොවේ. පෙරත් කට නිසා නැසුනේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටහිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජකරන සමයෙහි බෝසතාණන් වහන්සේ ඇමති කුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්ව, රජුගේ අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කරන්නා වූ සේක. ඒ රජතුමා අධික කථා ඇත්තෙක් විය. ඔහු කථා කරන කල්හි අන් අයගේ වචනයට අවකාසයක් නම් නැත. බෝසතාණන් වහන්සේ රජතුමාගේ ඒ බහුභාණි බව (අධික කථාව) අන් හරවන්නට එක් උපායක් සොයමින් හැසිරෙති. ඒ කාලයෙහි හිමවත් පෙදෙසෙහි එක් විලක ඉබ්බෙක් වාසය කරයි. හංස පොව්වෝ දෙදෙනෙක් ගොදුරු සොයා හැසිරෙමින් උභෙද විශ්වාසයක් ඇතිකර ගත්හ. ඔවුහු දැඩි විශ්වාසවන්තයෝ බවට පත්වී එක් දිනක් ඉබ්බාට මෙසේ කීවාහුය. යහලු ඉබ්බාණෙනි! හිමාල වනයෙහි චිත්‍රකුට නම් ගල්තලාවෙහි රන් ගුහාවෙහි අප වාසය කරන තැන සිත්කලු පෙදෙසකි. අපිත් සමග එහි යන්නෙහිද? මම කුමක් කොට යන්නෙමිද? ඉදින් නුඹ කට රැක ගන්නට හැකි වන්නෙහි නම් කිසිවෙකුට කිසිවක් නොකියන්නෙහි නම් අපි ඔබ රැගෙන යන්නෙමු. ස්වාමීනි, (මම කට) රැක ගන්නෙමි. මාව රැගෙන යවුයි කීවේය.

ඔවුන් දෙදෙනා යහපතැයි කියා එක් ලී කැබල්ලක් ඉබ්බා ලවා කටින් අල්ලවාගෙන තුමු (හංසයෝ) ඒ කෝටුවේ දෙකෙළවර ඩැහැගෙන අහසට ඉහිලුනාහ. හංසයන් විසින් එසේ ගෙන යනු ලබන ඉබ්බා දුටු ගම්දරුවෝ හංසයෝ දෙදෙනෙක් ඉබ්බෙකු කෝටුවකින් ගෙන යන්නෝ යයි කීවාහුය. ඉබ්බා, "දුෂ්ට ගම්දරුවනි! යහලුවෝ මා රැගෙන යති. නුඹලාට මෙහි කුමක කථාදැයි කියනු කැමැත්තේ හංසයන්ගේ වැඩි වේගය නිසා බරණැස් නුවර රජමාලිගාවේ ඉහළ පෙදෙසට පැමිණි කල්හි ඩැහැගෙන තිබුණු තැනින් දණ්ඩ අතහැරී මාලිගාවේ අහස් මිදුලට වැටී දෙකඩ විය. ඉබ්බෙක් අහසින් බිමට වැටී දෙකට බිඳුනේ යයි එකම කෝලාහලයක් විය.

රජතුමා බෝසතාණන් වහන්සේ රැගෙන ඇමති පිරිස පිරිවරාගෙන ඒ ස්ථානයට ගොස් ඉබ්බා දැක බෝසතාණන් ගෙන් පඬිතුමනි! කුමක්කොට මේ ඉබ්බා වැටුනේ දැයි විමසීය. බෝසතාණන් වහන්සේ ඔබ බොහෝකලක සිට රජතුමාට අවවාදයක් දෙනු කැමතියි. උපායක් සොයමින් හැසිරෙමි. මේ ඉබ්බා විසින් හංසයන් සමග විශ්වාසයක් ඇති කරවන්නට ඔවුන් විසින් අපි ඔබ හිමාලයට ගෙන යන්නෙමුයි කෝටුවක් කපින් අල්ලවාගෙන අහසින් යන්නට ඇත. ඉක්බිති ඉබ්බා කිසිවෙකුගේ වචනයක් අසා කට රැක ගන්නට නොහැකිව කිසිවක් කියනු කැමතිව කෝටුව කපින් මුදන්නට ඇත. මෙසේ අහසින් වැටී මරණයට පත් වන්නට ඇතැයි සිතා එසේය මහරජ! දොඩමලු පුද්ගලයෝ කෙළවරක් නැතිව වචන කීමෙන් මෙවැනි දුකකට පැමිණෙත් යයි කියා

අවධිවන අහතානං කච්ඡපො ව්‍යාහරං ගිරං
සුගගභීතසමීං කඨඨසමීං වාචාය සකියා වධි

එතමපි දිසවා නරවිරිය සෙධධි
වාචා පමුඤ්ඤව කුසලං නාතිවෙලං
පසසසි බහු භාණෙන කච්ඡපං ව්‍යසනං ගතං

යන මේ ගාථා කීවේය.

ඉබ්බා කථා කරන්නට ගොස් ඒකාන්තයෙන් තමා නැසීය. මුඛින් මනාකොට ඩැහැගත් දඬුකඩ ඇතිකල්හි තමාගේ තෙපුලෙන් තෙමේ ම තමා නැසීය.

මිනිසුන් කෙරෙහි විරියයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨ වූ මහරජ, මේ කාරණාව දැක (නුවණ ඇත්තා) සත්‍ය වචනයෙන් යුත් හෙයින් කුඹල වූ වචන කල් නොයවා කියන්නේය. බොහෝකොට කීමෙන් කට රැකගන්න බැරිව විනාශයට පත් ඉබ්බා දක්නෙහිය.

එහි, අවධි වන යනු සාතනය කෙළේය. ඒකාන්තයෙන් ව්‍යාහරං යනු කථා කරන්නේ, සුගගභීතසමීං කඨඨසමීං යනු කපින් මනාකොට ඩැහැගත් දඬුකඩ ඇති කල්හි වාචාය සකියා වධි යනු දොඩමලුකම නිසා නොකල්හි වචන පිට කරමින් ඩැහැගත් තැන අහභැර තමන්ගේ ඒ වචනය නිසා තමන් වධයට පත්විය. සාතනය විය. මෙසේ මොහු මරණයට පැමිණියේය. වෙනත් හේතුවක් නැත.

එතමයි දිසවා යනු මේ කරුණද දැක. නරවිරිය සෙට්ඨා යනු මිනිසුන් කෙරෙහි විරියයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨයාණෙනි! උතුම් විරියයෙන් යුතු උතුම් රජතුමනි! වාචං පමුඤ්ඤව නාතිවෙලං යනු සත්‍යය ආදී කරුණුවලින් යුක්ත වූ නිවැරදි දේම (කුඹල වූ) පණ්ඩිත පුරුෂයා මුදාහරින්නේය, කියන්නේය. එයද ප්‍රයෝජනවත්ය. කාලයට සුදුසුය. බොහෝ කාලයක් කතා නොකරයි. කාලය ගෙවී ගියවිට සීමාවක් නැති වචන නොකියන්නේය. පසසසී යනු ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන් (තම දැසින්) ඒකාන්තයෙන් දකින්නෙහිය. බහුභාණෙන යනු බොහෝකොට කථා කිරීමෙන්. කවිඡපං ව්‍යසනං ගතං යනු ජීවිතක්‍ෂයට (මරණයට) පත් මේ ඉබ්බා.

රජතුමා, මා සඳහා කියන්නේ යයි දැන, පඬිතුමනි! අප සඳහා කියන්නෙහිදැයි කීවේය. බෝසතාණෝ මහරජතුමනි! නුඹ හෝ වේවා, වෙන අයෙකු හෝ වේවා, පමණ ඉක්මවා කථා කරන්නේ නම් මෙබඳු විපතකට පැමිණේ යයි ප්‍රකටකොට කීවේය. රජතුමා එතැන් පටන් බහුල කථාවෙන් වැළකී මදක් කථා කරන්නෙක් (මඤ්ජාණී) විය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල ඉබ්බා කෝකාලිකය. හංස පෝතකයෝ දෙදෙනා දැගසව්වෝය. රජතුමා ආනන්දය. පණ්ඩිත ඇමතියා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.7.6

මවිඡ ජාතකය

න මායමග්ගි තපති යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් පැරණි බිරිඳගේ පෙළඹවීමක් අරඹයා වදාළ සේක.

ශාස්තෘෂ්‍යන් වහන්සේ ඒ හික්‍ෂුවගෙන් ඇත්තද මහණ! නුඹ කලකිරුණේදැයි විචාරා, ඇත්තයි ස්වාමීනි! යි කී කල්හි කවුරුන් විසින්

කලකිරවන ලද්දේදැයි විමසූ විට පුරාණ බිරිඳ විසින් යයි කීවේය. ඉක්බිති බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණ! මේ ස්ත්‍රිය තොපට අනර්ථ කරන්නියකි. පෙරත් නුඹ මේ තැනැත්තිය නිසා උලෙහි විඳ අඟුරු මත පිස කෑ යුතු බවට පැමිණියේ පණ්ඩිතයන් නිසා දිවි ලැබුවේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජ රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ ඔහුගේ පෙරවී බමුණා වූ සේක. ඉක්බිති එක්දිනක් මසුන් මරන්නෝ දැලෙහි පැටලුණු මාළුවෙක් උඩට ගෙන උණු වැලිපිට තබා ගිනි අඟුරුවලින් පිස කන්නෙමුයි උලක් සැසුහ. මාලුවා මාලු දෙන ගැන වැලපෙමින්

නමායමගහි තපති හසුලො සාධු තව්ඡතො
යඤච මං මඤඤති මච්ඡ අඤඤං සො රතියා ගතො

සොමං දහති රාගගහි විතතං වූපතපෙනි මං.
ජාලිනො මුඤචථයිරා මං න කාමෙ හඤඤතෙ කච්චි
යන මේ ගාථා කීවේය.

මේ ගින්න මා නොතවයි. මනාකොට සසිත ලද හුලද මා නොතවයි. කම්සුව විදීමට ඔහු (මගේ සැමියා) අන් මාලු දෙනක වෙත යන්නට ඇතැයි මාලුදෙන මා ගැන සිතයි නම්

ඒ රාග නමැති ගින්න මා දවයි. ඒ රාගයෙන් යුත් සිතද මා තවයි. ස්වාමී වූ මසුන් මරන්නනි! මා නිදහස් කරව. කාම හේතුවෙන් හැසිරෙන කිසිවෙක් මසුන් මරන්නන් විසින් නොනසනු ලැබේවා!

එහි, න මායමගහි තපති යනු මේ ගින්න මා නොතවයි. තැවීමක් නූපදවයි. සෝක නොකරන්නේය, යන අර්ථයි. න සුලො යනු මේ උලද, සාධු තව්ඡතො මනාව සසිත ලද්දේ මා නොතවයි. මට සෝකයක් නූපදවයි. යඤචමං මඤඤති යනු ඔහු (මගේ සැමියා) පංචකාමයට ඇති ඇල්මෙන් වෙනත් මාලුදෙනක වෙත ගියේයයි මා ගැන මගේ මාලුදෙන යමක් කියයි නම් එයම මා තවයි. සෝක කරයි. සො මං දහති යනු යම් මේ රාග ගින්නක් ඇද්ද, ඒ ගින්න මා දවයි. විතතං වූප තපෙනි මං යනු

රාග සම්ප්‍රසුක්ත වූ මගේ හිතම මා තවයි. ක්ලාන්ත කරයි. වෙහෙසට පත් කරයි. ජාලිනෝ යනු මසුන් මරන්නන් අමතයි. ඔවුහු දැල් ඇති නිසා 'ජාලිනෝ' යයි කියනු ලැබෙත්. මුඤ්ච ටයිරා මං යනු ස්වාමීනි, කාමයෙහි පිහිටි, කාමයෙන් මෙහෙයවනු ලබන සත්ත්වයා කිසිවෙක් නොනසනු ලැබේ. නුඹලා වැනි අය මා වැනි සතෙකු මරන්නට නුසුදුස්සෝ යයි වැළපෙයි. නැතහොත්, කාමෙ යනු හේතු වචනයෙහි සත්තමී විභක්තියයි. (භූමමං) කාම හේතුවෙන් (ලිංගික සුව හේතුවෙන්) මැසිනිය (මාලුදෙන) ලුහුබැඳ යන කිසි මාලුවෙක් නොනිවැනියන් විසින් නො නසනු ලැබෙයි වැළපෙයි.

එකල්හි බෝසතාණන් වහන්සේ ගංතෙරට ගියාහු ඒ මාලුවාගේ වැළපීම අසා මසුන් මරන්නන් (කේවච්චයන්) වෙත එළඹ ඒ මාළුවා නිදහස් කෙළේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා චතුරාර්ය සත්‍ය ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව නිමාවට පත්කළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර කලකිරුණු හික්කු ව සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. එකල මැසිනි (මාලු ගැහැණු සතා) පැරණි අඹුවයි. කලකිරුණු හික්කු මාළුවාය. පෙරවී බමුණා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.7.7

සෙග්ගු ජාතකය

සබ්බො ලොකො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් පණ්ණික නම් උපාසකයෙකු අරබයා වදාළ සේක.

විස්තර කථාව ඒකක නිපාතයෙහි විස්තර කරන ලද්දේමය. මගේ වනාහි බුදුරජාණන් වහන්සේ උපාසකය, බොහෝ කලකින් ආවහිදැයි ඒ උපාසකගෙන් විමසා ස්වාමීනි! මාගේ දියණිය නිතර සිනාසන මුහුණින් යුක්ත වූවාය. මම ඇය විමසීමට ලක්කොට එක් කුල දරුවෙකුට

පාචා දුන්නේමි. එහි වැඩකටයුතුව තිබුණු නිසා ඔබවහන්සේ බැහැදැකීමට එන්නට අවකාශය නොලැබුවෙමියි කීවේය. ඉක්බිති ඔහුට බුදුරජාණන් වහන්සේ උපාසකයා! මේ තැනැත්තිය දැන් පමණක් සිල්වත් වූයේ නොවේ. පෙරත් සිල්වත් වූවාය. නුඹ දැන් පමණක් ඇය විමසා නොබැලුවෙහිය. පෙරත් විමසුවෙහි යයි වදාරා ඔහු විසින් ඉල්ලන ලද්දාහු අතීත කරුව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ රුක් දෙවියෙකු වී උපන් සේක. එකල මේ පණණක උපාසකයාම දුව විමසා බලන්නෙමියි කැලයට ගෙන ගොස් කෙලෙස් වශයෙන් කැමති වන්නෙකු මෙන් අතින් ගත්තේය. ඉක්බිති හඬා වැළපෙන ඇයට

සබ්බො ලොකො අත්තමනො අහොසි
 අකොච්චා ගාම ධම්මසස සෙගු
 කොමාරිකො නාම තච්ඡ ධම්මො
 යං තං ගහිතා පචනෙ පරොදසි
 පළමු ගාථාව කීවේය.

සියලු ලෝවැසි තෙමෙ කාමසේවනයෙන් සතුටු විය. සෙගු තී ග්‍රාම ධර්මයෙහි (කාමසේවනයෙහි) අදක්‍ෂ වුව දුව කුමරිය! යම් හෙයකින් මහ වනයෙහි (කාම සේවනය පිණිස) අත ගන්නා ලද තෝ හඬයිද? දැන් තිගේ ස්වභාව කිනම් වීද?

එහි, සබ්බො ලොකො අත්තමනො අහොසි යනු දරුව! සියලු සෙසු සත්ත්ව ලෝකයා ඒ කාමසේවනයෙන් සතුටු විය. අකොච්චා ගාම ධම්මසස සෙගු යනු 'සෙගග' යනු ඇගේ නමයි. දරුව සෙගු නුඹ වනාහි මේ ග්‍රාම ධර්මයෙහි අදක්‍ෂ වූවා ග්‍රාමය වූ, වසල වූ, අකුශල ධර්මයෙහි අදක්‍ෂ වූවෙහිය යි කියන ලද්දේ වෙයි. කොමාරිකො නාම තච්ඡ ධම්මො යනු දරුව! කුමරිය! අද නුඹේ ස්වභාවය කුමක්ද? යං තං ගහිතා පචනෙ පරොදසි යනු යම්හෙයකින් මේ මහ වනයෙහිදී කාම සේවනය සඳහා අතින් ගත් කල්හි හඬන්නෙහිය. නොපිළිගන්නීය. ඔබේ ස්වභාවය කුමක්දැ ඔබ කුමාරිකාවක්දැයි විමසයි.

ඒ අසා කුමරිය එසේය පියාණෙනි! මම කුමරි බඹසර ඇත්තියක්මි. මම මෙවුම්දම් සේවනය නොදන්නෙමි කියා වැළපෙමින්

යො දුකඩ ඵ්ඨයාය භවෙය්‍ය තාණං
 සො මෙ පිතා දුභි වනෙ කරොති
 සා කසස කඤාමි වනසස මඤ්ඤං
 යො තායිතා සො සහසා කරොති
 යන දෙවන ගාථාව කීවාය.

"යමෙක් දුකින් පීඩිත වූ තැනැත්තියට පිහිට වන්නේද ඒ මාගේ පියතුමා මහ වනයේදී දෝහිකම් කෙරෙයි. ඒ මම වන මැද කවරෙක් හට ඇසෙන්න හඬමිද? යමෙක් රකින්නේ නම් ඔහු සැහැසිකම් කෙරේ යයි."
 අටුවාව යට සඳහන් කළ පරිදීමය. (ඒකක නිපාතය - පරෝසන වර්ගය II පණ්ණික ජාතකය 2

මෙසේ ඒ පණ්ණික එකල දුව විමසා ගෙදර කැඳවා ගෙන ගොස් කුල කුමරෙකුට විවාහ කරදී කම් වූ පරිද්දෙන් පරලොව ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා චතුරාර්ය සත්‍යය ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර පණ්ණික උපාසක තෙමේ සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. එකල දුව මේ දුවමයි. පියා මේ පියාමයි. ඒ කාරණය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත් රුක් දේවතාවා මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.7.8

කුට වාණිජ ජාතකය

සයස්ස සාධෙය්‍යමිදං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක් කපටි වෙළෙන්දෙකු මුල් කරගෙන දේශනා කළ සේක.

සැවැත්නුවර වාසී කපටි වෙළෙන්දාය. පණ්ඩිත වෙළෙන්දාය යන දෙදෙනා කොටස්කරුවන් වී පන්සියයක් ගැල්වල බඩු පුරවාගෙන

නැගෙනහිරෙන් බස්නාහිරට යමින් වෙළඳම්කොට බොහෝ ලාභ උපදවාගෙන සැවැත් නුවරට ආපසු ආවාහුය. පණ්ඩිත වෙළෙන්දා කපටි වෙළෙන්දාට යහලුව! වෙළඳ භාණ්ඩ බෙදා ගනිමුයි කිය. එවිට කපටි වෙළෙන්දා, මේ තෙමේ දින ගණනාවක් හරියාකාර නින්දක් නොමැතිව සුදුසු අහරක් නොලැබුණු නිසා ක්ලාන්ත වූයේ තම නිවසේ නොයෙක් රසයෙන් යුත් බත් අනුභවකොට අප්පිණයෙන් මැරෙන්නේය. මොහු මළ පසු මේ සියලු බඩු මුට්ටු මටම අයත් වන්නේ යයි සිතා නැකත හොඳ නැත, දිනය හොඳ නැත. හෙට දෙන්නෙමි. දෙවන දවසේ දෙන්නෙමි යි කල් ගෙවයි.

ඉක්බිති පණ්ඩිත වෙළෙන්දා ඔහු පෙළා බඩු බෙදවාගෙන සුවද, මල් රැගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්පයට ගොස් වැද පුදා එකත්පසෙක හුන්නේය. එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ කවදා ආවෙහිදැයි විමසා ස්වාමීනි, පැමිණි මට දැන් අඩමසක් පමණ වේයයි කියා ඉක්බිති කුමක් නිසා මෙසේ පමාවී බුද්ධෝපස්ථානනයට ආවෙහිදැයි විමසුවිට ඒ කාරණය සැළ කෙළේය. උපාසකය! මොහු අද පමණක් නොව පෙරත් කපටි වෙළෙන්දෙක්ම යයි වදාරා ඔහු විසින් අයදින ලද්දාහු අතීත කථාව ගෙනහැර පෑ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ ඇමති කුලයෙහි ඉපදී විසපත්ව රජුගේ නඩු විසඳන ඇමති තනතුරට පත් වූ සේක. එකල ගම්වැසි ද නගරවැසි ද වෙළඳුන් දෙදෙනෙක් මිතුරෝ වූහ. ගම්වැසි වෙළෙන්දා නගරවැසි වෙළෙන්දා සම්පයෙහි යකඩ තහඩු (හිවැල්) පන්සියයක් තැබුවේය. නගරවැසි වෙළෙන්දා ඒවා විකුණා මුදල් ගෙන යකඩ තහඩු තැබූ ස්ථානයේ මී වසුරු (මී බෙට්) විසුරුවා තැබුවේය. පසුකලෙක ගම්වැසි වෙළෙන්දා අවුත් මගේ යකඩ තහඩු දෙවයි කීවේය. නගරවැසි කුට වෙළෙන්දා නුඹේ යකඩ තහඩු මියන් විසින් කන ලදැයි මී බෙට් පෙන්නුවේය. ගම්වැසි වෙළෙන්දා මියන් කැවනාම එසේ වේවා! මියන් විසින් කන ලද්දේ නම් කුමක් කරන්නදැයි කියා ඔහුගේ (කපටි වෙළෙන්දාගේ) පුතා රැගෙන නැමට යමින් එක් යහලුවෙකුගේ ගෙදර මොහුට කිසිතැනක යන්නට නොදෙන්නැයි කියා ඇතුල් කාමරයක හිඳුවා තමා නා කපටි වෙළෙන්දාගේ ගෙදරට ගියේය.

ඔහු මගේ පුතා කොහිදැයි විමසුවේය. යහලුව, නුඹේ පුතා ඉවුරෙහි තබා මම ජලයෙහි ගිලුණු කාලයෙහි එක් උකුස්සෙක් අවුත් නුඹේ පුතා නිය පදුරෙන් ගෙන අහසට පැන්නේ මම අත්පුඩි ගසා කැගසා උත්සාහ කරන්නේම මුදා ගැනීමට නොහැකි විය. නුඹ බොරු කියන්නෙහිය දරුවන් රැගෙන යන්නට පුළුවන් උකුස්සෙක් නම් නැත. යහළුව එය එසේ වේවා! අයුක්තියක් වුවත්, මම කුමක් කරමිද? උකුස්සාම නුඹේ පුතා ගෙන ගියේයයි (ගම්වැසි වෙළෙන්දා) කිය.

හෙතෙම ඔහු තැති ගත්වා එම්බා දුෂ්ට සොර මිනී මරුව. දැන් නුඹ අධිකරණයට පමුණුවා වනසා දමන්නෙමියි නික්මුනේය. හෙතෙම නුඹට කැමති දෙයක්ම කරවයි ඔහු සමගම අධිකරණය වෙත ගියේය. කපටි වෙළෙන්දා බෝසතාණන් වහන්සේට ස්වාමීනි! මොහු මගේ පුතා රැගෙන නාන්නට ගියේය. මගේ පුතා කොහිදැයි ඇසූ කල්හි උකුස්සෙකු විසින් ගෙන ගියේයයි කීවේය. මේ නඩුව විසඳ දෙනු මැනවි යි කීවේය.

බෝසතාණන් වහන්සේ මෙය ඇත්තදැයි අනිකාගෙන් විචාළේය. එසේය ස්වාමීනි! මම ඒ ළමයා රැගෙන ගියේ උකුස්සෙකු විසින් ඩැහැගත් බව ඇත්තමයි ස්වාමීනි යි කිය. කිම! ලොව උකුස්සෝ නම් දරුවන් පැහැර ගනිත්ද? ස්වාමීනි! මමත් නුඹ වහන්සේගෙන් විමසමි. උකුස්සෝ දරුවන් රැගෙන අහසින් යන්නට නොහැකි වෙත්. මීයෝ යකඩ තහඩු කතිද? ඒ කතාව කුමක්ද? ස්වාමීනි මා විසින් මොහුගේ ගෙදර යකඩ පලු හෙවත් හිවැල් පන්සියයක් තබන ලදී. මේ තෙමේ මීයන් විසින් ඔබේ යකඩපලු කන ලදැයි කියා ඒ යකඩ තහඩු කෑ මීයන්ගේ වර්චස් යයි මී බෙටි පෙන්වයි. ස්වාමීනි! ඒකාන්තයෙන් මීයෝ යකඩ පලු කති. උකුස්සෝද දරුවන් ගෙන යති. ඉදින් නොකන්නාහු නම් උකුස්සෝද දරුවන් නොගෙන යති. මේ තෙමේ වනාහි ඔබේ යකඩ තහඩු මීයන් විසින් කන ලදැයි කියයි. මීයන් කෑ බව හෝ නොකෑ බව හෝ දැනගනු මැනවි. මගේ නඩුව විසඳනු මැනවයි කීවේය. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ කපටියාට කපටිකමක්ම කර දිනන්නෙමියි මොහු විසින් සිතන ලද්දේ වන්නේ යයි දැන නුඹේ සිතුවිල්ල යහපත් යයි කියා

සඨසස සාදේයා මීදං සුවිනතිතං
 පව්වාඩ්ඪිතං පති කුටසස කුටං
 පාලෙඤ්ච අදෙයුපුං මුසිකා
 කසමා කුමාරං කුළලා නො හරෙයුපුං

කුටසස හි සනති කුට කුටා
 හවති වාපි නිකතිනො නිකතා
 දෙහි පුතනනටය ඵාලනටයසස ඵාලං
 මා තෙ පුතනමහාසි ඵාලනටෙයා
 යන මේ ගාථා කීවේය.

කපටියාට (කළයුතු) කපටි බව මනාව සිතන ලදී. කපටි වූවහුට පෙරළා (කරන) කපටි බව මනාකොට අටවන ලදී. ඉදින් මීයෝ සිවැල් කැවාහු නම් කුමක් හෙයින් උකුස්සෝ කුමරු නොගෙන ගියාහුද?

කපටියාට අති කපටියෝ ඇත. නැවත වංචකයාට වංචාවෙන් යුක්ත වූයෙක් ඇත්තේමය. පුත්‍රයා නැසුනු තැනැත්ත, හිවැල් නැසුනු තැනැත්තහුට හිවැල් දෙව. හිවැල් නට තැනැත්තේ තාගේ පුත්‍ර නොගෙන යේවා.

එහි, සයසස යනු කපටි බැවින් කෙරාටික කමින් එක් උපායක් කොට අනුන් සන්තක දේ කන්තට වටින්නේ යයි සිතන කපටියාගේ සායේයා මිදං සුවිනතිතං යනු (මුලින් කළ කපටිකමට) පිළිතුරු වශයෙන් කළ මේ කපටිකම සිතන්නා වූ ඔබ විසින් මනාව සිතන ලදී. පවොඩ්ඪිතං පතිකුටසස කුටං යනු කුට පුද්ගලයාට ඔබ විසින් කළ පිළිතුරු කපටිකම (මුලින් අටවන ලද උගුලකට) පිළිතුරු වශයෙන් අටවන ලද උගුලකට සමාන අයුරින්ම කරන ලදී යන අර්ථයි. ඵාලකෙඤ්ඤ අදෙයුං මුසිකා යනු ඉදින් මීයෝ හිවැල් හෙවත් නගුල් තල කන්නාහු කසමා කුමාරං කැළලා නොහරෙයුං යනු මීයන් නගල් තල කද්දී උකුස්සෝ කුමක් නිසා කුමරුවන් නොගෙන යන්නහුද? කුටසස හි සනති කුටකුටා යනු මීයන් ලවා නගුල්තල කවන ලද පුරුෂයා වන මම ම කපටියා යයි ඔබ සිතන්නෙහිය. එබඳු කපටි පුද්ගලයෙකුට මේ ලෝකයෙහි (තවත්) බොහෝ කපටියෝ සිටිති. කපටියාට කපටියෝ යන මෙය කපටියාට පිළිතුරු වශයෙන් කපටිකම් කරන්නන්ට නමකි. කපටියාට පිළිතුරු වශයෙන් කපටිකම් කරන්නෝ ඇත්තාහ යනුවෙන් කියන ලදී. හවති වාපි නිකතිනො නිකතා යනු වංචාකාරී පුද්ගලයාගේ වංචාවට (පිළිතුරු වශයෙන් වංචා කරන) වෙනත් වංචාකාරී පුද්ගලයෙක් ඇත්තේමය. දෙහි පුතනනටය ඵාලනටයසස ඵාලං යනු පුතා නැති වූ පුරුෂයා ඔබ නගුල්තල නැති වූ

මොහුට නගුල්තල දෙන්න. මා තෙ පුතනමහාසි එාලනටෙයා යනු ඉදින් ඔබ ඔහුට නගුල්තල නොදෙන්නෙහි නම් ඔබේ පුතා ගෙන යන්නේය. ඔහුට ඒ දරුවා නොගෙනයාවා. මොහුට නගුල්තල දෙන්න. ස්වාමීනි! මගේ පුතා දෙන්නේ නම් (නගුල්තල) දෙමි. ස්වාමීනි! මගේ තුල්තල දෙන්නේ නම් (පුතා) දෙමි. මෙසේ පුතා නැතිවූ තැනැත්තා පුතාද නගුල්තල තල නැතිවූ තැනැත්තා නගුල්තලද ලබා දෙදෙනාම කම් වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එදා කපටි වෙළෙන්දා අදත් කපටි වෙළෙන්දාමය. පණ්ඩිත වෙළෙන්දා පණ්ඩිත වෙළෙන්දාමය. විනිශ්චය දුන් ඇමතියා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.7.9

ගරහිත ජාතකය

හිරඤ්ඤමෙම සුවණණමෙම යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් සසුනෙහි නොඇළුණු, කලකිරුණු එක්තරා හික්කුවක අරඹයා දේශනා කළ සේක.

මේ හික්කුවට (කලකිරීම සඳහා ස්ත්‍රී අරමුණක් ආදී වශයෙන්) වෙන්කොට ගන්නා ලද අරමුණක් නැත. නොඇල්මෙන් යුක්තව වාසය කරන ඒ හික්කුව (අන් හික්කුහු) බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙතට පැමිණවූහ. හෙතෙම බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ඇත්තද? මහණ! ඔබ ශාසනයෙහි කලකිරුණෙහිදැයි විමසුවිට ඇත්තයි ස්වාමීනි'යි කියා කුමන කරුණක් නිසාදැයි විමසුකල්හි කෙලෙස් නිසා යයි කීය. ඉක්බිති ඔහුට බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණ! මේ කෙලෙස් නම් පෙර තිරිසන්ගත සතුන් විසින් පවා නින්දා කරන ලද්දකි. නුඹ මෙබඳු ශාසනයෙහි පැවිදිව කුමක් නිසා තිරිසන් සතුන් පවා ගරහන ලද කෙලෙස් නිසා කලකිරුණේ දැයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජකරන සමයේ

බෝසතාණන් වහන්සේ හිමාලය වන පෙදෙසේ වඳුරු යෝනියේ උපන්න. එක් වැදි පුත්‍රයෙක් ඒ වඳුරා අල්ලාගෙන අවුත් රජතුමාට දුන්නේය. ඒ වඳුරා බොහෝ කල් රජගෙදර වසමින් වත් සම්පන්න විය. (යහපත් හැසිරීමෙන් යුක්ත විය) මිනිස්ලොව පවතින ක්‍රියාපිළිවෙල වැඩි වශයෙන් දැන ගත්තේය. රජතුමා වඳුරාගේ පැවැත්මෙහි පැහැදී වැද්දා කැඳවා මේ වඳුරා අල්ලාගත් ස්ථානයෙහිදීම මුදාහරින්නැයි අණ කෙළේය. වැදි පුත්‍රයාද එසේ කෙළේය.

වඳුරු සමූහයා බෝසතාණන් වහන්සේ පැමිණි බව දැන යහු බැලීම පිණිස මහත් ගල්තලාවක් මත රැස්වී බෝසතාණන් වහන්සේ සමග සතුටු සාමිච්චි කථා පවත්වා යහලුව! මෙපමණ කලක් කිනම් ප්‍රදේශයක වාසය කළෙහිදැයි විමසූහ. බරණැස රජ මාලිගයේ යයි කීහ. ඉක්බිති කෙසේ නිදහස් වූයේදැයි ඇසූහ. රජතුමා මාව සෙල්ලක්කාර වඳුරෙකු කොට මගේ වත් පිළිවෙත් කෙරෙහි පැහැදී මාව මුදා හැරියේය.

ඉක්බිති ඔහුගෙන් ඒ වඳුරෝ මිනිසුන් අතර පවතින ගතිපැවතුම් තෙපි දන්නෙහුය. අපට ඒ ගැන කියව. අපිත් ඒවා අසන්නට කැමැත්තෙමුයි කීහ. මිනිසුන්ගේ ක්‍රියා කලාපයන් නම් මගෙන් ප්‍රශ්න නොකරව්. කියන්න අපි අහන්න කැමැත්තෙමුයි (නැවතත්) කීහ. බෝසතාණන් වහන්සේ මිනිස්සු ක්‍රියායෝ ද බමුණෝද මගේ, මගේ යයි කියත්. ඇතිව නැතිවන හෙයින් අනිත්‍ය ස්වභාවය නොදනිත්. දැන් ඒ අන්ධ බාලයන්ගේ ක්‍රියා කලාපය අසවයි කියා

හිරඤ්ඤමෙම සුවණණමෙම එසා රතනිඤ්චං කථා
දුමෙමධානං මත්‍රසසානං අරිය ධම්මං අපසසනං

දෝ දෝ ගහපනයෝ ගෙහෙ එකො තඤ්ඤ අමසසුකො
ලමබ්ඤ්ඤො වෙණි කතො අථො අංකිත කණණකො
කිතො ධනෙන බහුතා සොනං විතුදතෙ ජනං
යන මේ ගාථා කීහ.

මේ මාගේ මසුරන්ය. මේ මාගේ රන්ය යනුවෙන් ආර්ය ධර්මයන් නොදන්නා නුවණ නැති මිනිසුන්ගේ දිවා රාත්‍රී කථාව වෙයි.

නිවෙස්වල ගෘහපතිවරු දෙදෙනා බැගින් සිටිති. ඔවුන් අතරෙහි එකෙක් දැළිඳවුල් නැත්තේය. එල්ලෙන තන ඇත්තේය. සකස් කළ කෙස්කළඹ ඇත්තේය. කන් විද ඇත්තේය. බොහෝ ධනය දී මිළට ගන්නා ලද්දේය. ඔහු (ඒ ගෘහපතියා) නිවැසි ජනයාට වචන නමැති ආයුධයෙන් අනියි.

එහි, හිරඤ්ඤමෙම සුවණණමෙම යනු මෙය දේශනා ශීර්ෂයක් (මාතෘකාවක්) පමණයි. මේ පද දෙකින් දැක්වූ රත්නයන්, හැල්වි, යව ආදී පුබ්බණ්ණ කෙත්වතුද, මුං මෑ, තල ආදී අපරණ්ණ කෙත්වතුද දෙපා සිව්පා සතුන්ද සියල්ල දක්වමින් මේවා මගේය. මේවා මගේයයි කීවේය. එසා රහතින්දීවා කථා යනු මෙය මිනිසුන්ගේ දිවා රැ දෙකෙහි නිතර වන කථාවයි. පංචස්කන්ධය අනිත්‍යයි කියා හෝ ඇතිව නැතිවේ කියා හෝ ඔවුහු නොදනිති. (මගේ මගේ ආදී වශයෙන්) මෙසේ වැලපෙමින් හැසිරෙති. දුමෙමධානං යනු අනුවණයන්ගේ අරියධමමං අපසසනං යනු බුද්ධාදී ආර්යයන් වහන්සේලාගේ ආර්ය වූ ධර්මය හෝ නිදොස් තවලෝකෝත්තර ධර්මය හෝ නොදකින්නවුන්ට ඇත්තේ මේ කථාවමය. අනිත්‍යය කියා හෝ දුකෙකි කියා හෝ වෙනත් කථාවක් ඔවුන්ට ඇත්තේම නැත. ගහපතයෝ යනු නිවසෙහි අධිපති වූ එකො කණ්ඩු නිවසෙහි අධිපති වූ මේ දෙදෙනා අතරින් එකෙක් යනු කාන්තාව සඳහා කියයි. එහි, වෙණිකතො යනු ගෙතු කොණ්ඩා ඇති, නොයෙක් ආකාරයෙන් සකස් කරන ලද කෙස් කළඹ ඇති යන අර්ථයි. අපො අංකිත කණ්ණ කො යනු ඒ විදින ලද කන් ඇති තැනැත්තාම සිඳුරු කළ කන් ඇති තැනැත්තාට එල්ලෙන කන් ඇති බව ගලපා කිය. කීතො ධනෙන බහුතා යනු රැවුල නැති, එල්ලෙන තන ඇති, ගෙතු කොණ්ඩය ඇති, විදින ලද කන් ඇති, මව්පියන්ට බොහෝ ධනය දී මිළට ගත්, සරසා, ආහරණ පළඳවා යානයකට නංවා මහත් පිරිවරින් ගෙදරට ගෙනෙන ලද ඒ මේ තැනැත්තා සො තං විතුදතෙ ජනං යනු ඒ ගෘහපතියා ආ දවසේ පටන් ඒ ගෙයි දැසි දස් ආදී ජනයාට එම්බා දුෂ්ට දාසය, දුෂ්ට දාසිය, මෙය නොකරව, මෙය නොකරවයි කියමින් වචන නැමති ආයුධයෙන් පහර දෙයි. අනියි. ස්වාමියා මෙන් වී කටයුතු විමසයි. මෙසේ මිනිස්ලොව අභියෝගයන්ට අයුක්ති සහගතය යනුවෙන් මිනිස්ලොවට ගැරහීය.

ඒ අසා සියලුම වදුරෝ නොකියව, නොකියවයි කියා නොඇසිය යුත්තක් ඇසුවෙමුයි කියා අත් දෙකින් කන් තදින් වැසූහ. මෙතැනදී අප

විසින් මේ අයුක්ති සහගත දේ අසන ලදැයි ඒ කරුණටත් ගරහා අන් තැනකට ගියාහුය. ඒ ගල්තලාවද "ගරහන ලද ගල්තලාව" යනුවෙන් ප්‍රකට විය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය වදාරා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර ඒ හික්කුච සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. එකල වදුරු සමූහයා බුදු පිරිස විය. වදුරු නායකයා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.7.10

ධම්මද්ධප් ජාතකය

සුඛං ජීවිතරූපොසී යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ වේළවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක් ඝාතන උත්සාහයක් මුල් කරගෙන දේශනා කළ සේක.

එකල්හි වනාහි බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි! දැන් පමණක් නොව දෙව්දත් තෙරුන් වහන්සේ පෙර ආත්මයකත් මාව මැරීමට උත්සාහ ගත්තේ වී නමුත් තැනි ගැන්මක්වත් ඇති කරවන්නට නොහැකි වූයේ යයි වදාරා අතීත සිද්ධිය ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර "පායාසි පාණි" නම් රජතුමා රාජ්‍යය කරවීය. "කාලක" නමැත්තා ඔහුගේ සෙන්පතියා විය. එකල නමින් ධම්මද්ධප් වූ බෝසතාණන් වහන්සේ ඔහුගේ පුරෝහිතයා වූ සේක. රජතුමාගේ හිසකෙස් සකසන කපුටා 'ජත්තපාණි' නම් විය. රජතුමා දැහැමින් රජ කරවයි. ඔහුගේ සෙන්පතියා විනිශ්චය කරමින් අල්ලස් කයි. (ගනී.) අසම්මුඛයෙහි (නැති තැන) දොස් කියන මොහු අල්ලස් ගෙන අභිමියන් හිමියන් බවට පත්කරයි. ඉක්බිති එක්දිනක් නඩු විනිශ්චයකින් පැරදුණු මිනිසෙක් දැන් හිස බගෙන හඬමින් විනිශ්චයෙන් (අධිකරණයෙන්) නික්මෙන්නේ රජුට උවදුරක් කිරීමට යන්නා වූ බෝසතාණන් වහන්සේ දැක උන්වහන්සේගේ පාමුල වැටී ස්වාමීනි! නුඹවහන්සේ වැනි අය රජතුමාට අර්ථයෙන්

ධර්මයෙන් අනුශාසනා කරද්දී 'කාලක' සෙන්පතියා අල්ලස් ගෙන අභිමියන් හිමියන් බවට පත්කරයි, කියමින් තමාගේ පරාජය කීවේය.

බෝසතාණන් වහන්සේ කරුණාව උපදවාගෙන පින්වත! එව, නුඹේ නඩුව මම විසඳන්නෙමි යි ඔහු රැගෙන අධිකරණයට ගියේය. මහජනයා රැස් වූහ. බෝසතාණන් වහන්සේ ඒ නඩුව නැවත විසඳ හිමියාම හිමියා කළේය. මහජනයා සාධුකාර දුන්හ. ඒ ශබ්දය විශාල එකක් විය. රජතුමා එය කිනම් ශබ්දයක්දැයි විචාළේය. දේවයන් වහන්ස! වැරදි තීන්දුවක් දුන් නඩුවක් ධම්මද්ධප් පඬිතුමා විසින් නැවත විනිශ්චය කළේය. මේ එහි සාධුකාර ශබ්දයයි.

රජතුමා සතුටු වී බෝසතාණන් වහන්සේ කැඳවා ඇදුරැතුමනි, නුඹ නඩුව විසඳුවෙහිදැයි අසා, එසේය මහරජ "කාලක" විසින් වැරදි තීන්දුවක් දුන් නඩුවක් මා විසින් විසඳන ලදැයි කී කල්හි මෙතැන් පටන් නුඹම නඩු විසඳව, මටද කනට සුවයක් වන්නේය. ලෝකයාටද වැඩක් සිදුවන්නේ යයි කියා අකමැතිවන්නා වූ ඔහුගෙන් සත්ත්වයන්ට අනුකම්පාවෙන් විනිශ්චයාසනයෙහි හිඳුවයි ඉල්ලා සිට කැමතිකරවා ගත්තේය. එතැන් පටන් බෝසතාණන් වහන්සේ අධිකරණයෙහි පෙනී සිටිති. හිමියාම හිමියන් කරති. කාලක එතැන් පටන් අල්ලස් නොලබන්නේ ලාභයෙන් පිරිහී මහරජ! ධම්මද්ධප් පඬිතුමා නුඹවහන්සේගේ රාජ්‍යය පතන්නේ යයි බෝසතාණන් හා රජතුමා අතර හේද කෙළේය.

රජතුමා එය නොඅදහන්නේ එසේ නොකියවයි ප්‍රතිකේෂප කොට නැවතත් ඔහු විසින් ඉදින් මගේ කීම නොපිළිගන්නේ නම් ඔහු පැමිණෙන අවස්ථාවෙහි කවුළුවෙන් බලනු මැනවි. මොහු විසින් සියලු නගරයම තමන් අතට පත් කරගෙන ඇති සැටි බලාගනු මැනවැයි කියන ලදී. රජතුමා ඔහුගේ (ධම්මද්ධප්ගේ) නඩු කියන පිරිස දැක ඔහුගේම පිරිස යයි හැඟීමෙන් හේදහින්න වී කුමක් කරමුද සෙන්පතියයි ඇසීය. දේවයන් වහන්ස! මොහු මරන්නට වටී යයි කිය. බරපතල දෝසයක් නොදක්නේ කෙසේ මරන්නෙමුදැයි කීවේය. එක් උපායක් ඇතැයි කිය. කිනම් උපායක්දැයි ඇසීය. ඔහුට කළ නොහැකි වැඩක් පවරා එය කළ නොහැකි වූ විට ඒ දෝෂයෙන් මරන්නෙමුයි කිය. කළ නොහැකි ක්‍රියාව කුමක්දැයි ඇසීය. මහරජ, සරුබිමක සිටුවන ලද ගස් ඇති රැකවරණ සලසන උයනක් වසර දෙක තුනකින් එල දරයි. නුඹ වහන්සේ ඔහු කැඳවා හෙට

උයන් කෙළි කෙළින්නෙමි. මට උයනක් ඉදිකරන්නැයි කියනු මැන. ඔහු උයන ඉදිකිරීමට නොහැකි වන්නේය. එවිට ඒ දෝෂය මුල්කොට ගෙන මරන්නෙමුයි කීවේය.

රජතුමා බෝසතාණන් වහන්සේ අමතා පඬිතුමනි! අපි පැරණි උයනේ බොහෝ කලක් ක්‍රීඩා කළෙමු. දැන් අළුත් උයනක් ක්‍රීඩා කරනු කැමැත්තෙමු. හෙට ක්‍රීඩා කරන්නෙමු. අපට උයනක් ඉදිකර දෙව. ඉදිත් උයනක් ඉදිකරන්නට නොහැකි වන්නෙහි නම් නුඹගේ ජීවිතය නැතැයි කිය. බෝසතාණන් වහන්සේ අල්ලස් නොලැබෙන කාලක් විසින් රජතුමා බිඳවන ලද වන්නේ යයි දැන, පිළිවන් වී නම් කරන්නෙමු මහරජතුමනියි කියා ගෙට ගොස් යහපත් බොහුන් අනුභව කොට සිතමින් සයනෙහි වැතිරුණහ. ශක්‍රයාගේ වාස භවනය උණුසුම් ආකාරයක් දැක්වීය. ශක්‍රයා ඒ ගැන ආවර්ජනා කරන්නේ බෝසතාණන් වහන්සේගේ චිත්ත පීඩාව දැන වහා පැමිණ බෝසතුන්ගේ සිරියහන් ගැබට (නිදන කාමරයට) පිවිස අහසෙහි සිට පඬිතුමනි! කුමක් සිතන්නෙහිදැයි විචාළේය. නුඹ කවරෙක්දැයි ඇසීය. මම ශක්‍රයා වෙමියි කීවේය. රජතුමා මට උයනක් සාදන්නට කීවේය. ඒ ගැන සිතන්නෙමියි කිය. පඬිතුමනි! නොසිතව. මම නුඹට තන්දන වනය විතුලතා වනය හා සමාන උයනක් මවා දෙන්නෙමි. කවර ස්ථානයක මවමිදැයි ඇසීය. අසවල් ස්ථානයේ මවනු මැනවි යි කීහ. ශක්‍රයා උයන මවා දෙවිපුරයටම ගියේය. දෙවන දිනයේ බෝසතාණන් වහන්සේ උයන ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන් දැක ගොස් රජතුමාට මහරජතුමනි, මවිසින් උයනේ වැඩ නිමකරන ලදී. උයන්කෙළි කෙළවයි කීහ.

රජතුමා ගොස් දහඅටරියන් ඇති සිරියල් පාවිත් යුත් ප්‍රාකාරයකින් වටකරන ලද දොරටු අවටාලවලින් යුතු මල්, ගෙඩිවල බරෙන් බරවූ නොයෙක් ගස්වැල්වලින් අලංකාර කරන ලද උයන දැක "කාලක්"ගෙන් විචාළේය. පඬිතුමා විසින් අපගේ වචනය ඉටුකරන ලදී. දැන් කුමක් කරමුදැයි ඇසීය. මහරජතුමනි, එක රැයකින් උයනක් මවන්නට හැකිවන්නේ නම් රජකම ගන්නට හැකිවෙයිද? නොහැකි වෙයිදැයි කීවේය. දැන් කුමක් කරමුදැයි ඇසීය. කළ නොහැකි තවත් ක්‍රියාවක් ඔහු ලවා කරවමුයි කිය. කුමන ක්‍රියාවක්දැයි ඇසීය. සත්රුවන්වලින් කරන ලද පොකුණක් නිර්මාණය කරවමුයි කිය. රජතුමා යහපතැයි කියා බෝසතාණන් අමතා ඇදුරුතුමනි! ඔබ පළමුකොට උයන මවන ලදී. ඊට සුදුසු සත්රුවනින්

කරන ලද පොකුණක් මවනු මැනවි යි කීය. ඉදින් මවා දෙන්නට නොහැකි වන්නේ නම් ඔබගේ ජීවිතය නැතැයි කීය.

බෝසතාණන් වහන්සේ යහපති මහරජතුමනි! හැකි වන්නාහු නම් ඉදිකරන්නෙමු යි කීහ. ඉක්බිති ශක්‍රයා ඔහු වෙනුවෙන් සෝභාවෙන් අගතැන් පත්, බසින තොටවල් සියයකින් යුත් වක් වූ තැන් (ආරුක්කු හැඩ) දහසකින් යුත්, පස් පියුමෙන් ගැවසී ගත් නන්දා පොකුණ හා සමාන පොකුණක් මැවීය. බෝසතාණන් වහන්සේ එයද ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගෙන දේවයන් වහන්සා! පොකුණ මවන ලදී යනුවෙන් රජුට දැන්වූහ. රජතුමා එයද දැක දැන් කුමක් කරමුදැයි කාළකගෙන් විචාළේය. උයනට යෝග්‍ය ගෙයක් මවන හැටියට අණකරනු මැනවි දේවයන් වහන්සා යි කීය. රජතුමා බෝධිසත්ත්වයන් අමතා දැන් ඇදුරුතුමනි! මේ උයනට ද පොකුණට ද යෝග්‍ය වන සියලු දත්වලින් කරන ලද (දන්තමය) ගෙයක් ඉදිකරව. ඉදින් ඉදි නොකරන්නේ නම් ඔබේ ජීවිතයට නැතැයි කීවේය. ඉක්බිති ඔහු වෙනුවෙන් ශක්‍රයා ගෙයක්ද මැවීවේය. බෝසතාණන් වහන්සේ දෙවන දවසේ එයද ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කොට රජුට දැනුම් දුන්හ. රජතුමා එයද දැක කුමක් කළයුතුදැයි කාළකගෙන් විචාළේය. ගෙට යෝග්‍ය වූ මැණිකක් මවන ලෙස අණකරව මහරජතුමනි යි කීවේය. රජතුමා බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ අමතා පඬිතුමනි! නමේ දන්තයෙන් කළ ගෙට යෝග්‍ය මැණිකක් සකස් කරන්න. මැණික් එළියෙන් හැසිරෙන්නෙමු. ඉදින් සකසන්නට නොහැකි වන්නේ නම් නුඹේ දිවි නැතැයි කීවේය. ඉක්බිති ඔහු වෙනුවෙන් ශක්‍රයා මැණිකද මැවීය. බෝසතාණන් වහන්සේ දෙවන දවසේ එයද ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කොට රජතුමාට දැන්වූහ. රජතුමා එය දැක දැන් කුමක් කරන්නෙමුදැයි විචාළේය.

මහරජතුමනි! ධම්මදේවස් බමුණාට කැමති කැමති දේ කරදෙන දෙවියෙකු ඇතැයි සිතමි. දැන් දෙවියෙකුටත් මවන්නට නොහැකි යමක් කරන්නට අණකරනු මැනවි. අංග හතරකින් යුත් මිනිසෙකු දෙවියෙකුටත් මවන්නට නොහැකිය. ඒ නිසා අංග හතරකින් යුත් උයන් පාලකයෙක් මා වෙනුවෙන් මවන්නැයි කියනු මැනවි යි කීය.

රජතුමා බෝසතාණන් වහන්සේ අමතා ඇදුරුතුමනි! නුඹ විසින් අපට උයනක්, පොකුණක්, දතින් නිමවන ලද ප්‍රාසාදයක් හා එය ආලෝක කිරීම පිණිස මැණිකක් මවන ලදී. දැන් මගේ උයන රකින අංග හතරකින්

යුත් උයන්පල්ලෙකු මවනු මැනවි. ඉදින් නොමවන්නේ නම් නුඹේ ජීවිතය නැතැයි කීවේය.

බෝසතාණන් වහන්සේ යහපත සාමිනි! පිළිවන් වී නම් මවන්නෙමි කියා ගෙට ගොස් යහපත් අහර වළඳ සැතපී උදෙන්ම පිබිදී යහන මත හිඳිමින් සක්දෙව් රජ යමක් තමන්ට මවන්නට හැකි නම් ඒ දේ මැව්වේය. අංග හතරකින් යුත් උයන් පාලකයෙකු මැවිය නොහැකිය. මෙසේ ඇතිකල්හි අනුන් අතින් මැරෙනවාට වඩා වනයෙහි අනාථව මරණයට පත්වීම උතුම්යයි සිතූහ.

ඔහු කිසිවෙකුට නොකියා පහයෙන් බැස ප්‍රධාන දොරටුවෙන්ම නුවරින් නික්මී වනයට පිවිස එක්තරා ගසක් මූල සන්පුරුෂ ධර්මය සිහිපත් කරමින් හුන්න. සක්දෙව්දු ඒ කාරණය දැක වැද්දෙකු මෙන් වෙස් වළාගෙන බෝසතුන් වෙත එළඹ බමුණාණෙනි! සියුමැලි වූ, දුකක් දැක නැත්තා වූ කෙනෙකු මෙන් නුඹ මේ අරණට පිවිස කුමක් කරමින් සිටින්නෙහිදැයි කියා ඒ කරුණ විචාරමින්

සුඛං ජීවිත රූපොසි නට්ඨා විචනමාගතො

සො එකකො අරඤ්ඤසමීං රුකඛමූලෙ කපණො විය ඤායසී යන පළමු ගාථාව කීවේය.

"සැපසේ දිවියක් ඇති ස්වභාවකින් යුත්, සිය රටින් නික්ම ජලය නැති වනයට ආවෙහිය. ඒ නුඹ හුදකලාව කැලේ ගසක් මූල දිළින්නෙකු මෙන් සිතන්නෙහිය."

එහි, සුඛං ජීවිත රූපොසි යනු නුඹ සැපසේ ජීවත් වූවෙකුට සමානව සැපසේ වැඩී ඒ සැප විනාශ වූවෙකු මෙන්. රට්ඨා යනු ජනාකීර්ණ ස්ථානයෙන්. විචන මාගතො යනු ජලය නැති ස්ථානයට වනයට පිවිසියේ. රුකඛ මූලෙ යනු ගස ළඟ, කපණො විය ඤායසී යනු දිළින්නෙකු මෙන් තනිව හිඳිමින් සිතති ගැඹුරෙන් සිතති. මේ කුමක් සිතතිදැයි විචාළේය. ඒ අසා බෝසතාණන් වහන්සේ

සුඛං ජීවිතං රූපොසමී රට්ඨා විචනමාගතො

සො එකකො අරඤ්ඤසමීං රුකඛමූලෙ කපණො විය ඤායාමී සතං ධමමං අනුසසරං යන දෙවන ගාථාව කීයේය.

ඒ මම සැපයේ ජීවත් වූ ස්වභාව ඇත්තෙමි. තම රටින් නික්ම ජලය නැති වනයට ආයෙමි. තනිව දිළින්දෙකු මෙන් බුද්ධාදී සත්පුරුෂයන්ගේ (අටලෝ දහම) දහම් සිහි කරමින් ධ්‍යාන කෙරෙමි.

එහි, සතං ධම්මං අනුසසරං යනු යහලුව, එය සත්‍යයකි. මම සැපවත් දිවියක් ඇත්තේ සිය රටින් වනයට පැමිණියෙමි. ඒ මම තනිව මේ කැලයෙහි ගස් මූලක හිඳගෙන දිළින්දෙකු මෙන් ධ්‍යාන කරමි. මේ කුමක් සිතහිඳ යනුවෙන් ඔබ යමක් කියහිඳ එය ඔබට කියා දෙමි. මම වනාහි සත්පුරුෂ ධර්මය සිහි කරමින් මෙහි සිටින්නෙමි. සතං ධම්මං යනු බුදු, පසේ බුදු, ශ්‍රාවකයන්ගේ සත්පුරුෂයන්ගේ නුවණැතියන්ගේ ධර්මයයි. ලාභ, අලාභ, අයස, යස, නින්දා, ප්‍රශංසා, සැප දුක් යනු මේ අටවැදෑරුම් වූ ලෝකධර්මයයි. මේ අටලෝ දහමින් මඩනා ලද සත්පුරුෂයෝ කම්පා නොවෙති. නොසැලෙති. මේ මෙහි කම්පා නොවන ස්වභාවයෙන් යුත් සත්පුරුෂයන්ගේ ධර්මයයි. මේ සත්පුරුෂ ධර්මය සිහි කරමින් හිඳින්නෙමියි දක්වයි.

ඉක්බිති ඔහුට ගක්‍රයා බමුණාණෙනි! මෙසේ ඇතිකල්හි මේ ස්ථානයෙහි කුමක් හෙයින් හිඳින්නෙහිදැයි කිය. රජතුමා අංග හතරකින් සමන්විත උයන් පාලකයෙකු ගෙන්වයි' මට නියම කරයි. එවැන්නෙකු ලැබිය නොහැකිය. අනුන් අතින් සිදුවන මරණයෙන් මට පලක් නැත. කැලයට පිවිස අනාථව මැරෙන්නෙමියි සිතා මෙහි පැමිණ හුන්නෙමියි කීහ. බමුණ! මම සක්දෙව් රජය. මවිසින් නුඹට උයන් ආදිය මවන ලදී. අංග සතරකින් යුත් උයන් පල්ලෙකු මැවීමට නොහැකිය. තොපගේ රජතුමාගේ හිසකෙස් සරසන කපුවා ඡන්තපාණි නම් වෙයි. ඒ කපුවා උයන් පල්ලා කරන ලෙස කියවයි කිය. මෙසේ ශක්‍රයා බෝසතාණන් වහන්සේට ඔවදන් දී බිය නොවන්නයි සනසා තමන්ගේ දෙව්ලොවටම ගියේය.

බෝසතාණන් වහන්සේ ගෙට ගොස් අනුභව කළ උදේ ආහාර ඇත්තේ, රජ ගෙට ගොස් "ඡන්තපාණි"ද එහිදීම දැක අතින් අල්ලාගෙන යහලුව, ඡන්තපාණි! නුඹ අංග සතරකින් සමන්විත වූවෙක්දැයි විචාළහ. කවරෙක් නුඹට මගේ අංග හතරකින් යුත් බව කීවහදැයි කී කල්හි සක්දෙව් රජයයි කියා කුමක් සඳහා කීවාදැයි විමසන ලද්දාහු මේ කාරණය සඳහායයි සියල්ල කීහ. හෙතෙම එසේය මම අංග සතරකින් යුක්ත වෙමියි කීවේය.

ඉක්බිති බෝසතාණන් වහන්සේ ඔහු අතින් අල්ලාගෙනම රජු සමීපයට ගොස් මහරජතුමනි! මේ ඡන්තපාණි අංග සතරකින් සමන්විතයි. උයන් පාලකයෙකුගෙන් ප්‍රයෝජනයක් ඇති කැමති මොහු උයන් පාලකයා කරනු මැනවයි කීහ. ඉක්බිති රජතුමා නුඹ වතුරංග සමන්නාගතදැයි ඔහුගෙන් විචාළේය. ඔහු එසේය මහරජතුමනියි කීහ. කවර අංග සතරකින් යුක්ත වූවෙහිදැයි ඇසීය.

අනුසුයායකො අහං දෙව අමජ්ජපායකො අහං
නිසෙනහකො අහං දෙව අකෙකාධනං අධිධීතො

“දේවයන් වහන්ස! මම ඊර්ෂ්‍යා නොකරන්නෙක් වෙමි. මත්පැන් පානය නොකරන්නෙක් වෙමි. මම ඇලුම් නැත්තෙක් වෙමි. අක්‍රෝධයෙහි පිහිටියේ වෙමි යන හතරින් යුක්ත වෙමි.”

මහරජතුමනි! මා තුළ ඊර්ෂ්‍යාව නැත. මවිසින් මත්පැන් පානය නොකරන ලදී. අනුන් කෙරෙහි මට ඇල්මක් හෝ ක්‍රෝධයක් නැත. මේ සතර අංගයන්ගෙන් යුක්ත වෙමියි කීය.

ඉක්බිති රජතුමා එම්බා “ඡන්තපාණි” ඊර්ෂ්‍යා නොකරන්නෙක් වෙමියි කියන්නෙහිදැයි ඔහුගෙන් ඇසීය. එසේය දේවයන් වහන්ස! ඊර්ෂ්‍යා නොකරන්නෙක්මි. කිනම් අරමුණක් දැක ඊර්ෂ්‍යා නොකරන්නෙක් වූවෙහිද? දේවයන් වහන්ස! අසන සේක්වා! තම ඊර්ෂ්‍යා නොකරන කාරණය කියමින්

ඉත්ථියා කාරණං රාජ බන්ධාපෙසිං පුරෝහිතං
සො මං අප්‍රෙඨ නිවෙසෙසි තසමාහං අනසුයායකො
යන මේ ගාථාව කීවේය.

රජතුමනි! බිසවුගේ කීමට පුරෝහිත බමුණා බන්ධනයට පැමිණවීමි. හෙතෙම මාව යහපතෙහි පිහිටවීය. ඒ නිසා මම ඊර්ෂ්‍යා නොකරන්නෙක් වෙමි.

එහි අර්ථය දේවයන් වහන්ස! මම පෙර මෙම බරණැස් නගරයෙහිම නුඹ වැනිම රජකෙනෙක් වී බිසවගේ කීමට පෙරවී බමුණා බන්ධනයට පැමිණ වූයෙමි.

අබ්බදා බස්සධනි යස ඛාලා පභාසරෙ
බ්බදාපි තස් මුච්චනනි යස ධීරා පභාසරෙ

බාලයෝ (මෝඩයෝ) බැබළෙන (බලවත්) තැන නො බැඳුණු අය බදිනු ලැබෙත්. නුවණැත්තෝ බැබළෙන තැන බැඳුණු අයද මුදනු ලැබෙත්.

මේ ජාතකයෙහි ආවා වූ ක්‍රමයටම එක් කලෙක මොහු ජත්තපාණී රජ වී සේවකයන් හැටහතර දෙනෙකු සමග කිපී (ඔවුහුද) තමාගේ මනදොළ නොපුරන බෝසතුන් නසනු කැමති දේවිය විසින් සිදුවන ලද්දේ ඔහුද බැන්දවූහ.එකල බැඳ ගෙනෙන ලද බෝසතාණන් වහන්සේ දේවියගේ දොස් සිදුවූ පරිදි කියා තමා මිදුනාහු රජතුමා විසින් හිරකරන ලද ඒ සියලුම සේවකයන් ද නිදහස් කරවා ඔවුන්ගේද දේවියගේද අපරාධය ඉවසනු මහරජතුමනියි අවවාද කළහ. සියල්ලම යට කියන ලද ආකාරයටම විස්තර වශයෙන් දැනගනුයි. ඒ සඳහා

ඉත්ථියා කාරණා රාජ බන්ධාපෙසිං පුරොහිතං
සො මං අතො නිවෙසෙසි - තසමාහං අනුසුයාකොයි
කිය.

එකල්හි වනාහි ඒ මම සිතුවෙමි. මම සොළොස් දහසක් ස්ත්‍රීන් හැර මේ එකම තැනැත්තියට කෙලෙස් වශයෙන් සංග්‍රහ කරන්නේ නමුදු තෘප්තියට (සැහීමට) පත් කරන්නට නොහැකි වීමි. මෙසේ (ආසාව) පුරවන්නට අපහසු ස්ත්‍රීන්ගේ කිපීම නම් ඇදිවන කිලිට්ටන කල්හි කුමක් නිසා වස්ත්‍රය කිලිට්ටි වන්නෙහිදැයි කියා කිපීමට සමානය. අනුභව කළ බත අසුවී බවට පත්වන කල්හි කුමක් නිසා මේ ස්වභාවයට පත් වූයෙහිදැයි කියා කීමට සමාන වෙයි. මෙතැන් පටන් යම්තාක් රහත් බවට නොපැමිණෙමිද ඒ තාක් කෙලෙස් නිසා මට ඊර්ෂ්‍යාව නූපදිවායි අධිෂ්ඨාන කෙළෙමි. එතැන් පටන් ඊර්ෂ්‍යාව නැත්තෙක් වෙමි. මේ සඳහා තසමාහං අනුසුයාකො යි කිය.

ඉක්බිති රජතුමා ඔහුට යහලු "ජත්තපාණිය! කිනම් අරමුණක් දැක මත්පැන් නොබොන්නෙක් වූයෙහිදැයි විචාළේය. ඔහු ඒ කරුණ ප්‍රකාශ කරමින්

මනෙතා අහං මහාරාජ පුත්තමංසානි බාදයිං
 තසස සොකෙනහං පුට්ඨො මජ්ජපාණං විචජ්ජයිං.
 යන මේ ගාථාව කීවේය.

"මහරජ! සුරාවෙන් මත්වූ මම පුතුගේ මස් කෑවෙමි. ඒ ශෝකයෙන් මඬනා ලද මම, මත්පැන් බීමෙන් වැළකුණෙමි."

මහරජතුමනි! මම පෙර නුඹ වගේම බරණැස් රජ වී මත්පැනින් තොරව පැවතීමට නොහැකි වීමි. මස් නැතිව බත් බුදින්නට නොහැකි වීමි. නගරයෙහි පොහෝ දිනයන්හි සතුන් මරන්නේ නැත. අරක්කැමියා පක්ෂයෙහි (දින 15ක කාලය) දහනුවන දිනයෙහිම මස් ගෙනවිත් තැබුවේය. අපිළිවෙළට අනාරක්ෂිතව තැබූ ඒ මස් බල්ලෝ කෑවාහුය. අරක්කැමියා පොහෝ දිනයේ මස් නොලැබ රජතුමා නොයෙක් රසයෙන් යුත් බොජුන් පිස ප්‍රාසාදයට ගෙන ගොස් පිළිගන්වන්නට නොහැකි වන්නේ බිසවුන් වෙත එළඹ දේවීන් වහන්ස! අද මා විසින් මස් නොලබන ලදී. නිර්මාංස ආහාර ගෙනවිත් තැබීමට නොහැක්කෙමි. කුමක් කරමිදැයි කීවේය. දරුව! මගේ පුතා රජතුමාට ප්‍රියමනාපයි. මගේ පුතා දැක රජතුමා දරුවා සිඹිමින් වැළඳගනිමින් තමන් (බිසව) සිටින බවක්වත් නොදනියි. මම පුතා සරසා රජතුමාගේ උකුලෙහි හිඳුවන්නෙමි. ඔහු පුතා සමග සෙල්ලම් කරන අවස්ථාවෙහි නුඹ බත් ගෙනවිත් තබවයි කීවාය. ඈ මෙසේ කියා තම සුරතල් පුතු සරසා රජතුමාගේ උකුලෙහි හිඳවුවාය. රජතුමා පුතා සමග සෙල්ලම් කරන අවස්ථාවෙහි අරක්කැමියා බත් පිළිගැන්වීය. රජතුමා සුරාමදයෙන් මත් වූයේ බඳුනෙහි මස් නොදැක මස් කොහිදැයි විචාරා, දේවයන් වහන්ස! අද පෝය නිසා සතුන් නොමරණ බැවින් මස් නොලැබුණේ යයි කී කල්හි මට නම් මස් හිඟ නැතැයි කියා උකුලෙහි හුන් ආදරණීය පුතුගේ ගෙල කරකවා මරණයට පත්කොට අරක්කැමියා ඉදිරියට දමා වහා සකසාගෙන එවයි කීවේය. අරක්කැමියා එසේ කෙළේය. රජතුමා පුතුගේ මස් සමග බත් අනුභව කෙළේය. රජතුමාට බියෙන් හැඬීමට හෝ වැළපීමට හෝ කථා කිරීමට හෝ සමත් කෙනෙක්නම් නොවූහ.

රජතුමා අනුභව කොට යහන් මතුයෙහි නින්දට එළඹ අඵයම් කාලයෙහි පිබිදී පහවූ මත් ගතිය ඇත්තේ මගේ පුතා ගෙනවයි කීවේය. ඒ අවස්ථාවෙහි දේවීන් වහන්සේ අඬමින් රජ පාමුල වැටුණාය. කිම

සොදුරියයි! කී කල්හි දේවයන් වහන්ස, ඊයේ නුඹ වහන්සේ විසින් පුතා මරා පුතාගේ මස් සමග බත් අනුභව කරන ලදීයයි කීවාය. රජතුමා පුත්‍ර ශෝකයෙන් අඩා වැළඹි මට මේ දුක සුරාපානය නිසා උපන්නක් යයි සිතා සුරාපානයෙහි දොස් දැක මෙතැන් පටන් යම්තාක් රහත් බවට නොපැමිණෙමිද ඒ තාක් මෙබඳු විනාශකාරී සුරාව නම් නොබොන්නෙමියි පස්ගෙන මුඛය පිසදමා අධිෂ්ඨාන කෙළේය. එතැන් පටන් මත්පැන් නම් නොබිවෙමි. මේ කරුණු පැහැදිලි කිරීම සඳහා මනෙතා අභං මහාරාජා යන මේ ගාථාව කීවේය.

ඉක්බිති රජතුමා ඔහුට යහලුව! කිනම් අරමුණක් දැක ඇලුම් නැත්තෙක් වූයේදැයි විචාළේය. ඔහු ඒ කරුණ කියමින්

කිතවාසො නාමහං රාජා පුතෙනා පවෙචක බොධිමෙ
 පතතං හිඤ්ඤා වචිතො නිසෙනහෙ තසස කාරණා
 යන මේ ගාථාව කීවේය.

"රජතුමනි! මම කිතවාස නම් රජුගේ පුතා වූයෙමි. පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පාත්‍රය බිඳ දමා අපාගත වූයෙමි. කිසිවක් කෙරෙහි ඇල්මක් නැත්තේ ඒ කාරණය නිසාය."

මහරජතුමනි! පෙර මම බරණැස් නුවර කිතවාස නම් රජ විමි. ඒ මට පුතෙක් උපන්නේය. දේහ ලක්ෂණ පාඨකයෝ කුමරු දැක මහරජතුමනි! මේ කුමාරයා පැන් නොලබා මැරෙන්නේ යයි කීවාහුය. දුෂ්ඨ කුමාරයා යයි ඔහුට නම් තැබීය. ඔහු වැඩිවියට පත්වූයේ යුවරජකම කරවීය. රජතුමා දුෂ්ඨ කුමාරයා පසුපස හෝ ඉදිරිපස හෝ තබාගෙන හැසිරෙයි. පැන් නොලැබ මැරෙන්නේය යන බියෙන් සතර දොරටුවෙහිද නගරය ඇතුළතද ඒ ඒ තැන ඔහු වෙනුවෙන් පොකුණු කරවීය. සතර මංසන්ධිවල මණ්ඩප කරවා පැන්තාලි තැබිබවීය. හෙතෙම (කුමරා) එක් දිනක් අලංකාරයෙන් සැරසී තමන්ම උයනට යන්නේ අතරමගදී පසේ බුදුවරයෙකු දුටුවේය. මහජනයා පසේ බුදුරජුන් දැක උන්වහන්සේටම වදිති. පසසති. ඇදිලි බදිති. රජතුමරා මා වැන්නෙකු සමග යන්නෝ මේ මුඩු මහණාට වදිත්. පසසත්. ඇගිලි බදිත් යයි සිතුවේය. ඔහු කිපුනේ ඇතා පිටින් බැස පසේබුදුන් වෙත එළඹ ශ්‍රමණය, ඔබ විසින් බත් ලබන ලදීදැයි අසා එසේය කුමාරයෙහි වදාළ කල්හි උන්වහන්සේගේ අතින්

පාත්‍රය ගෙන බිම හෙළා බත් සමග පොඩි කර පා පහරින් සුණු විසුණු කෙළේය. පසේබුදුරජාණන් වහන්සේ ඒකාන්තයෙන් මේ සත්ත්වයා විනාශ වියයි සිතා ඔහුගේ මුහුණ බැලූ සේක.

කුමාරයා ශ්‍රමණය! මම කිතවාස රජුගේ පුත්‍රයාය. නමින් දුෂ්ට කුමාරයාය. නුඹ මා කෙරෙහි කිපී ඇස් ඇර (ඔරවා) බලන්නේ කුමක් කරන්නෙහිදැයි ඇසීය. පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ සිඳුණු බත් ඇතිව (දානය නොලැබ) අහසට පැන නැගී උතුරු ගිමාලයෙහි පිහිටි ගන්දමුල පර්වත පෙදෙසටම වැඩි සේක. කුමාරයාටද ඒ අවස්ථාවෙහිදීම කළා වූ පව විපාක දුන්නේය. හෙතෙම දැවෙන්නෙමියි හටගත් ශරීර දාහයෙන් එහි වැටුනේය. තිබුනාක් සියලු පැන් සිඳුනේය. සැලිවල ජලයද සිඳී ගියේය. ඔහු එතනම මරණයට පත්ව අපායෙහි උපන්නේය. රජතුමා ඒ පුවත අසා පුත්‍ර ශෝකයෙන් මඬනා ලද්දේ මෙසේ සිතුවේය. මට මේ ශෝකය ප්‍රිය වස්තුවක් නිසා උපන්නේය. ඉදින් මට ස්නේහයක් නොතිබුණා නම් ශෝකයක්ද නොවන්නේය. මෙතැන් පටන් මට සිත් ඇති නැති කිසිම වස්තුවක් කෙරෙහි ආදරයක් නම් නූපදිව්‍යයි අධිෂ්ඨාන කෙළේය. එතැන් පටන් මොහුට ස්නේහයක් නම් නැත. ඒ සඳහා "කිතවාසො නාම හං" යන ගාථාව කීවේය.

එහි, පුතෙතා පච්චකඛොධිමෙ පහතං ගිජ්ඣ්චා වචිතො යනු මගේ පුතා පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පාත්‍රය බිඳ වූනු වූනේය යන අර්ථයි. නිසෙනහො තසස කාරණා යනු එදා උපන්නා වූ ස්නේහ වස්තුව පිළිබඳ කාරණයෙන් ස්නේහ නැත්තෙක් වූයේය යන අර්ථයි.

ඉක්බිති රජතුමා යහලුව, කුමන අරමුණක් දැක ක්‍රෝධ නැත්තෙක් වූයේදැයි ඔහුගෙන් විචාළේය. ඔහු ඒ කරුණ ප්‍රකාශ කරමින්

අරකො හුච්චා මෙතත විතතං සතත වසසානි භාවයිං
සතත කප්පෙ බ්‍රහ්මලෝකෙ තසමා අකෙකාධනො අහනති
යන මේ ගාථාව කීවේය.

එහි අර්ථය, මහරජතුමනි! මම අරක නම් තාපසව සත්වසක් මෙමනී සිත වඩා සංවර්ධිත-විවර්ධිත (ලොව වැනසෙන හා යලි වැඩෙන) කල්ප හතක් බඹලොව විසුවෙමි. ඒ නිසා මම දිගුකලක් මෙමනී භාවනාව පුරුදුකළ බැවින් ක්‍රෝධ නොකරන්නෙක් වූනෙමි.

මෙසේ "ඡන්තපාණි" විසින් තමන්ගේ සිව් අංගය කී කල්හි රජතුමා පිරිසට ඉඟියක් දුන්නේය. ඒ අවස්ථාවේදීම අමාත්‍යවරුද බමුණු ගහපතිවරුද නැගිට එමිබා අල්ලස් කන දුෂ්ට සොර, නුඹ අල්ලස් නොලැබ පඬිතුමාට දොස් කියා මරවනු කැමැත්තේ වියයි කාළකගේ අත්පාවලින් ගෙන රජ මාලිගයෙන් බස්වා ගත් ගත් ගල් මුගුරුවලින් හිස පලා මරණයට පත්කොට පාවලින් ගෙන අදින්නේ කසල ගොඩට ඇද දැමූහ. එතැන් පටන් රජතුමා දැහැමින් රජකොට කම් වූ පරිද්දෙන් මියපරළොව ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල්හි 'කාළක' සේනාපති වූයේ දෙව්දත්ය. 'ඡන්තපාණි' නම් කපුටා සැරියුත්ය. 'ධම්මද්ධජ' පඬිතුමා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

සත්වන බීරණත්ථම්භක වර්ගය නිමියේය

2.8.1

කාසාව ජාතකය

අතිකකසාවො කාසාවං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් දෙව්දත් තෙරුන් මුල්කරගෙන දේශනා කළ සේක. කථා වස්තුව වනාහි රජගහ නුවරදී හටගත්තේය.

එක් සමයෙක්හි දම්සෙනෙවි සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ පන්සියයක් හික්කුන් වහන්සේලා සමග වේඵවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක. දෙව්දත් තෙරුන් වහන්සේද තමන්ට අනුරූප වූ (ගැළපෙන) දුසිල් හික්කු පිරිසක් පිරිවරාගෙන ගයා ශීර්ෂයෙහි වැඩවාසය කරන සේක. එකල්හි රජගහ නුවරවාසීහු සම්මාදම්කොට දානයක් පිළියෙල කළහ. ඉක්බිති වෙළඳම සඳහා පැමිණි එක් වෙළෙන්දෙක් මේ සඵඵ (විකුණා මුදල්ගෙන) වියදම්කොට මාද පිංකමට කොටස්කරුවෙකු කරනු මැනවැයි කියා වටිනා සුවඳ කහවනක් දුන්නේය. නුවරවැසියෝ මහදත් පැවැත්වූහ. සියල්ල සම්මාදම්කොට එකතු කරන ලද කහවණුවලින්ම අවසන් විය. ඒ සඵඵ අතිරේක පූජාවක් විය. මහජනයා රැස්වී මේ සුවඳ කහවත් සඵඵ

අතිරේක එකකි. එය කාට දෙමුද්? සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේටද නැතිනම් දෙවිදන් තෙරුන් වහන්සේටදැයි සාකච්ඡා කළහ.

එහිදී ඇතැමෙක් සැරියුත් මහතෙරුන් වහන්සේට දෙමුයි කීවාහුය. අනිත් පිරිස සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ විකදිනක් වාසයකොට කැමති පරිදි පිටව යති. දෙවිදන් තෙරුන් වහන්සේ නිරතුරුව අපේ නගරය ඇසුරුකොට වාසය කරති. උන්වහන්සේ මංගල අවමංගල කටයුතුවලදී අපට පිහිට වෙති. දෙවිදන් තෙරුන්ට දෙමුයි කීහ. බොහෝ වාරයක් මේ ගැන කතාබහ කළ කල්හිත් දෙවිදන් තෙරුන් වහන්සේට දෙමුයි කියන අය වැඩිවූහ. ඉක්බිති ඒ සඵල වැඩි කැමැත්ත අනුව දෙවිදන් තෙරුන් වහන්සේට දුන්නාහුය. දෙවිදන් තෙරුන් වහන්සේ එහි කඩ කප්පවා වාටි මසා පඬු පොවා රන් පටියක පැහැ ගන්වා පෙරවූ සේක. එකල තිහක් පමණ හික්කුහු රජගහ නුවරින් සැවැත්නුවරට වැඩම කර බුදුරජාණන් වහන්සේට වැද කරන ලද පිළිසඳර ඇත්තාහු ඒ පුවත ප්‍රකාශකොට ස්වාමීනි! මෙසේ දෙවිදන් තෙරුන් වහන්සේ තමන්ට නුසුදුසු අරහත් ධජය පොරවන ලදැයි දැන්වූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි! දෙවිදන් තමන්ට යෝග්‍ය නොවන අරහත් ධජය පොරවන ලද්දේ දැන් පමණක් නොව, පෙරත් එසේ පොරවන ලදැයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ හිමාලය වන පෙදෙසෙහි ඇත් කුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්ව අසුදහසක් පමණ හස්ති සමූහයා පිරිවරාගෙන ඇත් රැළේ නායකයා වී වනයෙහි වාසය කරති. ඉක්බිති එක් දිළිඳු මිනිසෙක් බරණැස් නගරයෙහි හැසිරෙන්නේ ඇත් දත්වලින් වැඩකරන මිනිසුන් සිටින විටියක කැටයම් කපා වලලු ආදිය කරන අය දැක ඇත් දළ ලැබුණොත් ගන්නාහුදැයි විචාලේය. ඔවුහු එසේය ගන්නෙමුයි කීවාහුය. ඔහු ආයුධයක් රැගෙන කහවතක් හැඳගෙන පසේබුදුවරයෙකුගේ වේසය ගෙන ආයුධය සඟවාගෙන හිස්මුදුන බැඳගෙන ඇතුන් ගමන් කරන මාර්ගය අසල සිට ආයුධයෙන් ඇතුන් මරා දළ රැගෙන බරණැස් නුවරට විකුණමින් දිවි ගෙවීය. හෙතෙම පසුකලෙක බෝසතාණන් වහන්සේගේ පිරිවර ඇතුන්ගෙන් සියල්ලට පසුව යන ඇතා මරන්නට පටන් ගත්තේය. ඇත්තු දිනපතා එකිනෙකා අඩු වන්නට වූ කල්හි කිසියම් කාරණාවක් නිසා ඇතුන් අඩුවෙතියි බෝසතාණන් වහන්සේට සැලකළාහ.

බෝසතාණන් වහන්සේ පරීක්ෂා කරන්නාහු පසේ බුදුවරයෙකුගේ වෙස්ගෙන ඇතුන් ගමන කරන මාර්ගයෙහි කෙළවරක එක් පුරුෂයෙක් සිටියි. ඔහු ඇතුන් මරයිද නොමරයිදැයි පරීක්ෂා කරන්නෙමියි දිනක් ඇතුන් පෙරටු කොට තමන් පසුපසට විය. හරී ඝාතකයා බෝසත් ඇතා දැක ආයුධය ගෙන ඉදිරියට පැන්නේය. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ නැවතී සිටියේ පොළොවේ ගසා මරන්නෙමියි හොඬවැළ දිගුකොටත් ඔහු පොරවාගෙන සිටි කහවත දැක මේ අරහත් ධජයට මා විසින් ගරුකළ යුතුයි සිතා සොඬවැල හකුලා එමීබා පුරුෂයා! මේ අරහත් ධජයක් නොවේද? නුඹට නුසුදුසුයි. නුඹ කුමක් නිසා මේ සිවුර පොරවහිද?

අනිකකසාවො කාසාවං යො ව්‍යථං පරිදහෙසසති
 අපෙතො දමසවෙවන නසො කාසාව මරහති

යොව වනතකසා වසස සීලෙසු සුසමාහිතො
 උපෙතො දම සවෙවන සවෙ කාසාව මරහති
 යන මේ ගාථාව කීවේය.

පහ නොකළ කෙළෙස් කසට ඇති යමෙක් කහවත් (සිවුරු) දරයිද, ඉන්ද්‍රිය දමනයෙන් හා සත්‍යාවබෝධයෙන් පහවූ ඒ පුද්ගලයා කහවත් දැරීමට සුදුසු නැත.

යමෙක් දුරුකරන ලද කෙලෙස් කසට ඇත්තේද හෙවත් කෙලෙස් නසන ලද්දේද සීලයෙහි මනාකොට පිහිටියේද ඉන්ද්‍රිය දමනයෙන් හා පරමාර්ථ සත්‍යයෙන් යුත්තද හෙතෙමේ ඒකාන්තයෙන් කසාවතට (සිවුරට) සුදුසුයි.

එහි, අනිකකසාවො යනු කහවත යයි කියයි. රාගය, ද්වේශය, මෝහය, මක්ඛය (ගුණමකු බව), පලාස (අනුන්ගේ දොස් කීම), ඉස්සා (ඊර්ෂ්‍යාව), මච්ජරිය (මසුරුකම), මායා (කළ වැරදි සඟවන ස්වභාවය) සායේය්‍ය (නැති ගුණ පෙන්නවන ස්වභාව), ඵම්භ (තද ගතිය), සාරම්භ (එකට එක කිරීම), අහිමානය, මදය (තරුණ මද ආදිය) ප්‍රමාදය යනාදී සියලු අකුසල ධර්මයෝ සියලු දුසිරිත්, හවගාමී එක්දාස් පන්සියයක් සියලු කෙලෙස් මේ කසාව නම්. එය (කෙලෙස්) යම් පුද්ගලයෙකුගේ අප්‍රහිණ ද ස්වකීය සන්නානයෙන් අත් නොහරින ලදද, නොහික්මුනේද ඒ පුද්ගලයා අනිකකසාව නම් වේ. කාසාවං යනු කසට රස පොවන ලද

අරහත් ධජයයි. යො ව්‍යථං පරිදහෙසසති යනු යමෙක් මෙබඳු ස්වරූප ඇතිව මෙබඳු වස්තූයක් වැළඳ ගත්තේද, අදින්නේද, පොරවන්නේද, අපෙතො දමසවෙවන යනු ඉන්ද්‍රියයන් දමනය කිරීම් සංඛ්‍යාත වූ දමනයෙන්ද, නිර්වාණ සංඛ්‍යාත වූ පරම සත්‍යයෙන්ද පහවූයේ, වැළකුණේ නිසසකක අර්ථයෙහි කරණ විභක්ති වචනය. අත්හරින ලද මේ ඉන්ද්‍රිය දමනයෙන් හා චතුරාර්ය සත්‍යයෙන් වෙන්වූයේ යන අර්ථයි. මෙහි සත්‍ය යන්නෙන් වාග් සත්‍යය හා චතුරාර්ය සත්‍යයද කියන ලද්දේමය. නසො කාසාව මරහති යනු ඒ පුද්ගලයා කෙලෙස් කසටින් වෙන් නොවූ නිසා අරහත් ධජ නම් වූ කහවත් දැරීමට නුසුදුසුය. ඒ සිවුර ඔහුට යෝග්‍ය නොවේමයි. කසාවසසා යනු යම් පුද්ගලයෙක් කියන ලද පරිදි ඒ කෙලෙස් නැතිවීමෙන් වමාරන ලද කෙලෙස් ඇත්තෙක් වේද, ඒ පුද්ගලයා සිලෙසු සුසමාහිතො යනු මාර්ග සීලයන් මෙන්ම ඵල සීලයන්හිද මනාව සත්සුන් වූයේද ගෙනවුත් තබන ලද්දක් මෙන් ඒවායෙහි පිහිටියේද ඒ සීලයෙන් යුක්ත වූ ඔහුට මෙය නාමයකි. උපෙතො යනු ඇත්තේ, යුක්ත වූයේ, දම සවෙවනා යනු කියන ලද ආකාර ඇති ඉන්ද්‍රිය දමනයෙන් හා චතුරාර්ය සත්‍යයෙන්, සවෙකාසාව මරහති යනු ඵබඳු මේ පුද්ගලයා මේ අරහත් ධජයට කහවතට සුදුසුයි.

මෙසේ බෝසතාණන් වහන්සේ ඒ පුරුෂයාට මේ කරුණ දේශනාකොට මෙතැන් පටන් මෙහි නොඑව. ඉදින් ආවෙහි නම් නුඹේ ජීවිතය නැතැයි තර්ජනයකොට පළවා හැරියහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එදා ඇතුන් මැරූ පුරුෂයා දෙවිදන්ය. ඇත් රැළේ නායකයා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.8.2 චුල්ල නන්දී ජාතකය

ඉදං තදාවරියවචො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ වේඵවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක් දෙවිදන් තෙරුන් මුල්කරගෙන වදාළ සේක.

එක්දිනක් හික්කුහු දම්සභාවෙහි "ඇවැත්නි, දෙව්දත් තෙර කර්කශය, නපුරුය, සැහැසිය. සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ මැරවීමට පුද්ගලයන් යෙදවීය. ගල් විද්දේය. නාලාගිරි ඇතා යෙදවීය. ඉවසීම, මෙමතිය, දයානුකම්පා මාත්‍රයක්වත් ඔහුට තර්කයක්වත් වහන්සේ කෙරෙහි නැත යනුවෙන් කථාවක් මතු කළාහුය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩමවා මහණෙනි! මෙහි දැන් කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි දැන් පමණක් නොව පෙරත් දෙව්දත් තෙර කර්කශ, රඵ, අකාරුණික කෙනෙක් යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරද්දී බෝසනාණන් වහන්සේ හිමාලය වන පෙදෙසේ 'නන්දික' නම් වදුරෙකුට උපන් සේක. ඔහුගේ කණිටු සහෝදරයා වුල්ලනන්දික නම් විය. ඒ දෙදෙනාම අසුදහසක් වදුරන් පිරිවරාගෙන හිමවත් පෙදෙසෙහි අන්ධ වූ මව පෝෂණය කරමින් වාසය කළාහුය. ඔවුහු මව නිදන ලැහැබෙහි තබා වනයට පිවිස මිහිරි ලොකු කුඩා පළතුරු ලැබ මවට එවති. ඒවා ගෙන එන වදුරෝ ඇයට නොදෙති. ඇ සාගින්නෙන් පෙළෙන්ති ඇටත්, හමත්, ඉතිරිවූ වැදිරියක වූවාය. ඉක්බිති ඇයට බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ මෙසේ කී සේක. මැණියනි! අපි නුඹවහන්සේට මිහිරි එලාපල එව්වෙමු. නුඹ කුමක් නිසා වැහැරී ගියාද? දරුව! ඒ එවන ආහාර මම නොලැබුවෙමි යි කීවාය. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ අප වදුරු සමූහයා පාලනය කරන්නට ගියොත් අපේ මව නැසෙන්නිය. වදුරු රැළ හැරදමා මව ම පෝෂණය කරන්නෙමි යනුවෙන් සිතුව.

ඔහු 'වුල්ල නන්දිය' කැඳවා දරුව! නුඹ වදුරු රැළ පාලනය කරව, මම මව පෝෂණය කරන්නෙමි යි කීවේය. ඔහු ද නන්දිය අමතා සොයුර! මට වදුරු රැළ පාලනය කිරීමෙන් එලක් නැත. මම ද මව පිළිදැගුම් කරන්නෙමි යි කීවේය. මෙසේ ඒ දෙදෙනාම ඒකමතිකව වදුරු රැළ අතහැර මව රැගෙන හිමාල වනයෙන් බැස පිටිසරක පිහිටි නුගගසක වාසය කරමින් මව පෝෂණය කළාහුය.

ඉක්බිති බරණැස් නුවර වැසි එක් බමුණු මානවයෙක් තක්සලා නුවර දිසාපාමොක් ඇදුරුකුමා වෙත සියලු ශිල්ප ඉගෙනගෙන ආපසු

යන්නෙමිසි ගුරුතුමාගෙන් විචාළේය. ඇදුරුතුමා විද්‍යා බලයෙන් ඔහුගේ කර්කශ, ඵරුෂය, සැහැසි බව දැන මෙසේ කීවේය. දරුව! නුඹ කර්කශය, ඵරුෂය, සැහැසිය, මෙබඳු ස්වරූප ඇති අයට හැමකල්හිම එක වගේම සමෘද්ධියක් වන්නේ නැත. මහා විනාශයකට, දුකකට පැමිණෙන්නේය. එම නිසා නුඹ කර්කශ නොවන්න. පසුතැවෙන දේ නොකරවයි අවවාද දී යැව්වේය.

හෙතෙම ඇදුරුතුමා වැද බරණැසට ගොස් ගෘහවාසයට පැමිණ (විවාහ වී) වෙනත් ශිල්පයකින් දිවි ගෙවන්නට නොහැකි වන්නේ දුන්නෙන් ජීවත් වන්නෙමි. වැදිකම් කොට ජීවිකාව කරන්නෙමිසි බරණැසින් නික්ම ප්‍රත්‍යන්ත (නගරයෙන් ඇත) ගමක වසමින් දුනු හියවුරෙන් සන්නද්ධව වනයට පිවිස නොයෙක් වන සතුන් මරා මස් විකිණීමෙන් දිවි ගෙව්වේය. ඔහු එක්දිනක් වනයෙහිදී කිසිවක් නොලබා එන්නේ පිට්ටනිය කෙළවර පිහිටි නුගගසක් දැක මෙහි යම් කිසිවක්, ඇතැයි සිතා නුගගස දෙසට පිටත්වීය.

ඒ අවස්ථාවේ ඒ සහෝදරයෝ දෙදෙනා මවට පළතුරු කවා යුතුකම් කොට අනුවල හුන්නාහු එන්නා වූ ඒ පුරුෂයා දැක අපේ මව දැක මොහු කුමක් කරන්නේදැයි සිතා අතු අතර සැඟවුනාහුය. ඒ සැහැසි පුරුෂයාද ගස මුලට අවුත් ඔවුන්ගේ ජරා දුර්වල වූ මව දැක හිස් අතින් යාමෙන් ඇති ඵලය කුමක්ද? මේ වැදිරිය විද මරාගෙන යන්නෙමිසි සිතීය.

ඔහු ඇයට විදීම පිණිස දුන්න ගත්තේය. ඒ දැක බෝසතාණෝ දරුව වුල්ලනන්දිය! මේ පුරුෂයා මගේ මව විදිනු කැමැත්තේය. මම ඇයට ජීවිතය දෙන්නෙමි. නුඹ මගෙන් පසුව මව පෝෂණය කරවයි කියා අතු අතරින් නික්මී එමිබා පුරුෂය! මගේ මවට විදින්න එපා. ඇ අන්ධයි. ජරාවෙන් දුර්වලයි. මම ඇට දිවි දෙන්නෙමි. නුඹ ඇය නොමරා මා මරවයි ඔහුගෙන් පොරොන්දුවක් ගෙන ඊතලය ආසන්නයෙහි හිඳ ගත්තේය.

ඒ අකාරුණික පුරුෂයා බෝසතාණන්ට විද හෙළා ඔහුගේ මවටද විදින්නට නැවත දුන්න සන්නද්ධ කළේය. (ඊතලය යොදා ගත්තේය.) එය දැක වුල්ලනන්දිය මොහු මගේ මවට විදිනු කැමැත්තේය. එකදිනක්

හෝ මගේ මව ජීවත් වන්නී නම් ලබන ලද ජීවිත ඇත්තියකම වෙයි. ඇයට ජීවිත දානය දෙන්නෙමිසි අතු අතරින් නික්මුණේය. එම්බා පුරුෂය, මගේ මවට විදින්න එපා. මම ඇයට ජීවිත දානය දෙමි. ඔබ මට විද සහෝදරයන් දෙදෙනා වන අප මරාගෙන අපගේ මවට ජීවිතදානය දෙන්නැයි ඔහුගෙන් පොරොන්දුවක් ගෙන ඊයට ආසන්නයේ හිඳගත්තේය. ඔහු උෟච්ච විද මරා, ගෙදර දරුවන් පිණිස වන්නේ යයි ඔවුන්ගේ මව වැදිරියටද විද හෙළා තිදෙනාම කදක දමාගෙන ගෙදර දිසාවට නික්මුණි. ඉක්බිති ඒ පවිටු පුරුෂයාගේ ගෙට හෙණයක් වැටී බිරිඳ ද දරුවන් දෙදෙනා ද ගෙය සමග දැවීය. ගෙය මැද කණුව පමණක් ඉතිරි විය. ඉක්බිති එක් පුරුෂයෙක් ගම මැදදී ඔහු දැක ඒ පුවත දැන්වීය. ඔහු අඹුදරුවන් පිළිබඳ සොවිත් මඩනා ලද්දේ ඒ ස්ථානයේම මස් කදන් දුන්නන් ඉවත දමා ඇඳිවත ගළවා නග්නව දැන් හිස බැඳ වැළපෙමින් ගොස් ගෙට පිවිසියේය. ඉක්බිති ඒ කණුව බිඳී ඔහුගේ හිස මත වැටී හිස පැලුණේය. පොළොව විවරයක් (සකස්කර) දුන්නේය. අවිච්ඡිකා නරකයෙන් ගිනිදැල් පැන නැග්ගේය. ඔහු පොළොවේ ගිලෙමින් ගුරුවරයාගේ අවවාද සිහිකර ඒකාන්තයෙන් මේ කාරණය දැක පාරාපරිය බමුණා මට අවවාද දුන්නේ යයි වැළපෙමින්

ඉදාං තදාවරියවචො පාරාසරියො යදබුච්චි
 මා සුත්ථං අකරා පාපං යං ත්ඨං පච්ඡා කතං තපෙ

යානි කරොති පුරිසො තානි අතනනි පසසති
 කල්‍යාණ කාරී කල්‍යාණං පාපකාරීව පාපකං
 යාදිසං වපතෙ බීජං තාදිසං හරතෙ ඵලං

යන මේ ගාථා දෙක කීවේය.

පාරාපරිය බමුණු තෙමේ, තෝ පව් නොකරව. යම්බඳු පවක් කරන ලදද, තෝ පසුව නැවෙන්නෙහිය කියා යම් වචනයක් එකල්හි කියේද මේ ආචාර්ය වචනයයි.

පුරුෂ තෙමේ යම් ක්‍රියාවක් කෙළේද ඒ ක්‍රියාව තමා කෙරෙහි දකී. යහපත් ක්‍රියා කරන්නේ යහපතක් දකී. පාප ක්‍රියා කරන්නේ අයහපතක්ම දකී. යම්බඳු බීජයක් වැපුරුවාද එබඳුම ඵලයක් ගෙන යන්නේය.

එහි අර්ථය පරාපරිය බමුණ, "නුඹ පව් නොකරන්න යම් පවක් කරන ලද්දේ නම් පසුව ඒ පාපයම තවත්තේය. අපි යමක් කීවේද එය ගුරුවරයාගේ වචනයයි. හිත, කය, වචන යන තුන්දොරෙන් පුරුෂයා යම් යම් කර්ම කරයිද එහි විපාක ලබමින් ඒ විපාකම තමා කෙරෙහි දැක්වේ. යහපත් ක්‍රියා කරන්නා යහපත් ප්‍රතිඵල අනුභව කරයි. පාපී ක්‍රියා කරන්නා පාපකාරී වූ ලාමක වූ අනිටු එල අනුභව කරයි. ලෝකයෙහිද යම් ආකාර බිජයක් වපුරයි නම් එබඳු එලයක් ගෙන යයි. බිජයට ගැළපෙන, බිජයට සුදුසුම එලයන් ගෙන යයි. ගනියි. අනුභව කරයි යනුයි.

මෙසේ ඔහු වැළපෙමින් පොළොවට ඇතුල්වී අවිචිඛා නරකයෙහි උපන්නේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි! දෙව්දත් දැන් පමණක් කර්කය වූයේ, රඵපරුෂ වූයේ, අකාරුණික වූයේ නොවේ. පෙරත් කර්කය, පරුෂ, අකාරුණික පුද්ගලයෙක් වූයේ යයි වදාරා මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක.

එකල්හි වැදි පුරුෂයා දෙව්දත් තෙරය. දිසාපාමොක් ඇදුරුතුමා සැරියුත්ය. චුල්ල නන්දිය වඳුරා ආනන්දය. වඳුරු මව මහා ප්‍රජාපතී ගෝතමියයි. මහා නන්දිය වඳුරා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.8.3

පුට හත්ත ජාතකය

නමෙ නමනසස යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක් කෙළඹි පුත්‍රයෙකු අරබයා වදාළ සේක.

සැවැත්නුවර වැසි එක් කෙළඹි පුත්‍රයෙක් පිටිසර ගම්වැසි කෙළඹි පුත්‍රයෙකු සමග වෙළඳම් කෙළේය. හෙතෙම තමන්ගේ බිරිඳ රැගෙන ඒ ණයකැරවා සම්පයට ගියේය. ණයකැරවා ණය දෙන්තට නොහැක්කෙමිසි කිසිවක් නුදුන්නේය. අනිත් තැනැත්තා (සැවතින් පැමිණි කෙළෙඹියා) බත් අනුභව නොකරම පිටත් විය. ඉක්බිති අතරමගදී කුසගින්නෙන්

පෙළෙන ඔහු දැක මග යන මිනිස්සු බිරිඳත් සමග අනුභව කරවයි කියා බත්මුලක් දුන්නේය. ඔහු එය ගෙන බිරිඳට නොදෙනු කැමති වී සොඳුරිය! මේ සොරුන් සිටින ස්ථානයක්. ඒ නිසා නුඹ ඉදිරියෙන් යවයි පිටත්කරවා සියලු බත් අනුභව කොට හිස් මුල ඇ ඔහු විසින් තනිවම අනුභව කළ බව දැන දොම්නසට පත් වූවාය. ඔවුන් දෙදෙනා දෙවරම් වෙහෙර පිටුපසින් යන්නාහු පැත් බොන්නෙමුයි දෙවරමට පිවිසියහ. බුදුරජාණන් වහන්සේද ඔවුන් දෙදෙනාගේ පැමිණීමම බලාපොරොත්තුවෙන් මග රැක සිටින වැද්දෙකු මෙන් ගඳකෙළි සෙවනේ වැඩහුන් සේක. ඔවුහු ශාස්තෘන් වහන්සේ දැක එළඹ වැද හිඳගත්තාහුය. උන්වහන්සේ ඔවුන් දෙදෙනා සමග පිළිසඳර කථාකොට උපාසිකාවනි! මේ නුඹේ ස්වාමී පුරුෂයා හිතවත්ද? ස්තේහ ඇත්තේදැයි විචාළ සේක.

ස්වාමීනි! මම මොහුට ස්තේහ ඇත්තෙමි. නමුත් මොහු මට ස්තේහ නැත්තෙකි. වෙන දවස් තිබේවා! අදම මොහු එන අතරමගදී බත්මුලක් ලැබී මට නොදී තමා තනියම අනුභව කෙළේයයි කීවාය. උපාසිකාවනි! හැමකල්හි නුඹ මොහුට හිතවත් වූවාය. ස්තේහයෙන් යුක්ත වූවාය. මේ තෙමේ නුඹට ස්තේහ නැත්තෙක්ම විය. යම්කලෙක වනාහි නුවණ ඇති අය නිසා නුඹේ ගුණ දැනගනීද? එකල ඔබට සියලු වස්තුව පවරා දෙන්නේ යයි වදාරා ඇය විසින් ඉල්වන ලද්දාහු අතිත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ ඇමති කුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පැමිණියාහු රජුට අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කරන්නා වූහ. එකල්හි රජතුමා තමන්ගේ පුත්‍රයා තමන්ට ශ්‍රෝතිකම් කරන්නේ යයි සිතා සැක කරමින් තෙරපා හැරියේය. ඔහු තම බිරිඳ රැගෙන නුවරින් නික්මී කසිරට එක් ගමක වාසය කෙළේය. ඔහු පසුකලෙක පියා කලුරිය කළ බව අසා කුලසන්නක රාජ්‍යය ගත්තෙමියි බරණැස් නුවරට ආපසු එන්නේ අතරමගදී බිරිඳට ද දී අනුභව කරවයි බත්මුලක් ලැබ ඇයට නොදී තමන් තනියම එය අනුභව කෙළේය. ඇ ඒකාන්තයෙන් මොහු කර්කශ පුද්ගලයෙක් යයි දොම්නසට පැමිණියාය.

ඔහු බරණැස් නුවර රාජ්‍යය ගෙන ඇය අග මෙහෙසුන් තනතුරෙහි තබා මෙපමණක්ම ඇයට ප්‍රමාණවත් යයි වෙනත් සත්කාර සම්මාන

කිසිවක් නොකරයි. කෙසේ යැපෙන්නේ දැයි යන්නවත් නොවිචාරයි. බෝසතාණන් වහන්සේ සිතු සේක. මේ අපගේ දේවිය රජතුමාට බොහෝ උපකාර කරන ස්නේහ ඇති තැනැත්තියකි. නමුත් රජතුමා ඇය කවර තැනැත්තියකද කියාවත් නොසිතයි. ඇයට සත්කාර සම්මාන කරවන්නෙමිසි සිතු සේක. (එසේ සිතා) ඇය වෙත එළඹී ගරුසරු දක්වා එකත්පසෙක සිට කිම දරුවයි (ඇය) කී කල්හි කථාව පටන් ගැනීම පිණිස දේවීන් වහන්ස! අපි නුඹවහන්සේට උපස්ථාන කරමු. කිම මහලු පියවරුන්ට වස්ත්‍ර කැල්ලක් හෝ බත්පිඩක් හෝ දෙන්නට නොවටින්තේදැයි කීහ.

දරුව! මම මා පිණිසවත් කිසිවක් (රජුගෙන්) නොලබමි. තොපට කුමක් දෙන්නෙමිද? ලැබුණු කාලයෙහි නුදුන්නෙමි වීද? දැන් මට රජතුමා කිසිවක් නොදෙයි. වෙන දීමනාවක් තිබේවා! රජකම ගන්නට එන අතරමගදී බත්මුලක් ලැබී බත් ස්වල්පයක්වත් මට නොදී තමන් තනියම අනුභව කෙළේයයි කීවාය. කෙසේද මෑණියනි! රජතුමා ළඟදීත් මෙසේ කියන්නට හැකිවන්නේදැයි ඇසීය. හැකිවන්නෙමි, දරුවයි කීවාය. එසේනම් අදම මා රජු සමීපයෙහි සිටින අවස්ථාවේදී මා විසින් ප්‍රශ්න කරන කාලයේදී මෙසේ කියනු මැනවි. අදම තොපගේ ගුණ දැන ගන්නට සලස්වමිසි මෙසේ කියා බෝසතාණන් වහන්සේ කල්තියා ගොස් රජතුමා ළඟ සිටියහ. ඇද ගොස් රජතුමා සමීපයේ සිටියාය.

ඉක්බිති බෝසතාණන් වහන්සේ මෑණියනි! නුඹවහන්සේ අතිශයින් කර්කශයි. කිම පියවරුන්ට වස්ත්‍ර කැල්ලක් හෝ බත් පිඩක් හෝ දෙන්නට නොවටිසිදැයි ඇයට කීහ. දරුව! රජතුමාගෙන් මමවත් කිසිවක් නොලබමි. නුඹවහන්සේට කුමක් දෙන්නෙමිදැයි කීවාය. ඇයි අගමෙහෙසි තනතුර ඔබට ලැබුණා නේද? දරුව! කිසිම වරප්‍රසාදයක් නොමැති කල අගමෙහෙසි තනතුර කුමක් කරන්නේද? දැන් මට තොපගේ රජතුමා කුමක් දෙන්නේද? ඔහු අතරමගදී බත්මුලක් ලැබී එයින් කිසිවක් නොදී තමන්ම අනුභව කළේයයි කීවාය.

බෝසතාණන් වහන්සේ ඇත්තද මහරජතුමනි?යි විචාළහ. රජතුමා එය පිළිගත්තේය. බෝසතාණන් වහන්සේ ඔහු පිළිගත් බව දැන එසේනම් මෑණියනි, රජු අප්‍රිය කාලයේ සිට නුඹට මෙහි විසීමෙන් ඇති ඵලය කුමක්ද? ලෝකයේ අප්‍රියයන් හා එක්වීම දුකක්මය. නුඹ මෙහි වසන

කල්හි රජතුමාට අප්‍රියයන් හා එක්වීම සිදුවන්නේමය. දුකක් වන්නේමය. මේ සත්ත්වයෝ නම් භජනය කරන කෙනෙකු භජනය කරත්, භජනය නොකරන කෙනෙකු භජනය නොකරන කෙනෙකු බව දැන අන් තැනකට යා යුතුයි. ලෝකයෙහි ජීවත්වන්නෝ බොහෝ වෙතියි කියා

නමෙ නමනහසස භජේ භජනං
කිච්චානුකුඛ්ඛසස කරෙය්‍ය කිච්චං
නානත්ථ කාමසස කරෙය්‍ය අත්ථං
අසම්භ ජනනමපි නසම්භජෙය්‍ය

වජේ වජනං වනථං නකයිරා
අපෙන විනෙන නසම්භජෙය්‍ය
ද්විජෝ දුමං බිණ්ඤ්ඤානි ඤායා
අඤ්ඤං සමෙකෙඛය්‍ය මහාහි ලොකො

යන මේ ගාථා කීහ.

නමස්කාර කරන්නාට, නමස්කාර කරන්නේය. තමා ඇසුරට එන තැනැත්තා ඇසුරු කරන්නේය. තමාගේ ක්‍රියාවට අනුව කටයුතු කරන්නාට පෙරළා කටයුතු කරන්නේය. අවැඩ කැමැත්තහුට වැඩක් නොකරන්නේය. තමා භජනය නොකරන්නාහුද භජනය නොකරන්නේය.

තමා අත්හරින තැනැත්තා තෙමේද හරින්නෝය. ඔහු කෙරෙහි තෘෂ්ණාව නොකරන්නේය. හිතවත්කමින් සිත බැහැර වූ කල්හි ඔහු සේවනය නොකරන්නේය. ගස ඵල රහිත බව දැනගත් පක්ෂියා අන් ගසක් සොයා යන්නේය. ලෝකය මහත්ය. විශාලය. (ලෝකය මිනිසුන්ගෙන් පිරී පවත්නා බැවින් තමා කෙරෙහි ස්නේහ නොකරන පුරුෂයා හැරදමා ස්නේහ කරන පුරුෂයකු සොයාගත යුතුය යනුවෙන් කියන ලද අයුරුය.)

එහි, නමෙ නමනහසස භජේ භජනං යනු යමෙක් තමන්ට වදිසිද ඔහුටම වැදිය යුතුයි. යමෙක් භජනය කරයිද ඔහුම භජනය කළයුතුයි. කිච්චානුකුඛ්ඛසස කරෙය්‍ය කිච්චං යනු තමන්ට ඇති වූ කටයුත්තක් අනුව ක්‍රියා කරන්නාට උපත් ක්‍රියාද (තමාගේ වැඩට උදව් කරන තැනැත්තාටද

උදව් කරන්නේය.) වජ්‍ර වජ්‍රනං වණ්ඨං නකයිරා යනු තමා අතහැර යන තැනැත්තා අත්හරින්නේය. අතහැර යන තැනැත්තා කෙරෙහි කෘෂ්ණා නොකරන්නේය. අපෙන විතෙතන යනු හිතවත්කමින් පහවූ වෙනස් වූ සිත් ඇති. නසමහජෙය්‍ය යනු එබඳු තැනැත්තා සමග ඇසුරක් නොකරන්නේය. දව්ජො දුමං යනු යම්සේ කුරුල්ලා කලින් ගෙඩි හටගත් ගසක ගෙඩි ක්‍ෂය වූ විට මේ ගෙඩි නැති ගසකැයි දැන එය හැරදමා වෙනත් ගසක් දෙස බලයි. සොයයි. මෙසේ අක්‍රැං සමෙකෙධ්‍ය මහා හි එස ලොකෙ ලෝකය විශාලය. එවිට තොපට සෙනෙහස ඇති එක් පුරුෂයකු ලැබෙන්නේ යයි කීහ.

ඒ අසා බරණැස් රජතුමා දේවියට සියලු ඉසුරු දුන්නේය. එතැන් පටන් සමගියෙන් විනෝද වෙමින් විසූහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍ය දේශනාකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර අඹුසැමි යුවල සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියානුය.

එකල අඹුසැමි යුවල මේ අඹුසැමි යුවලම වූහ. පණ්ඩිත ඇමතියා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.8.4 කුම්භීල ජාතකය

යසෙස තෙ වතුරො ධම්මා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් දෙවිදත් තෙරුන් වහන්සේ අරබයා දේශනා කළ සේක.

යසෙසතෙ වතුරො ධම්මා වානරීඤ යථා තව
සචං ධම්මො ධිති වාගො දිට්ඨං සො අභිවතනති

යසස වෙනෙ නච්ඡන්ති ගුණා පරම භඤ්ඤා
සචං ධම්මො ධිති වාගො දිට්ඨං සො නාභිවතනති

වානරේන්ද්‍රයා! වාක් සත්‍යය ද, පරීක්ෂා ඤාණය ද, ධේරුය ද, ත්‍යාගය ද යන මේ ධර්මයෝ සතර දෙන තට මෙන් යම් පුද්ගලයෙකුට විද්‍යමාන වෙත්ද හෙතෙම සතුරා ඉක්මවා පවතී.

වාක් සත්‍යයද, පරීක්ෂා ඤාණයද, ධේරුයද, ත්‍යාගයද යන මේ අති සුන්දර වූ මේ ගුණයෝ යමෙක් හට විද්‍යමාන නොවෙත්ද හෙතෙමේ සතුරා ඉක්මවා නොපවතී.

එහි, ගුණා පරම හඳුකා යනු රාශියක් යන අර්ථයෙන් පිණ්ඩයක් යන අර්ථයෙන් මේ අති සුන්දර වූ ගුණ සතර යමෙකුට නැද්ද ඔහු සතුරා ඉක්මවන්නට නොහැකි වෙයි. මෙහි ඉතිරි සියල්ල යට (මුලින්) කුම්භිල ජාතකයෙහි කියන ලද ක්‍රමය සමග ගළපා ගතයුතුය.

2.8.5

බන්ති වණ්ණන ජාතකය

අතී මෙ පුරිසො දෙව යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙව්රම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් කොසොල් රජතුමා අරඹයා වදාළ සේක. ඒ රජුට බොහෝ උපකාර කරන එක් ඇමතියෙක් අන්තෘපුරය දූෂණය කළේය. රජතුමා තමන්ට උපකාර කරන්නා බව දැනගෙනත්, ඉවසා බුදුරජාණන් වහන්සේට දන්වා සිටියේය. එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ මහරජතුමනි! පෙර රජවරු පවා මෙසේ ඉවසුහයි වදාරා ඔහු විසින් ඉල්ලන ලද්දාහු අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹුදත් රජු රජ කරද්දී ඒ රජුගේ එක් ඇමතියෙක් අන්තෘපුරය දූෂණය කළේය. ඇමතියාගේ සේවකයෙක්ද ඇමති නිවස ද දූෂණය කළේය. හෙතෙම ඔහුගේ අපරාධ ඉවසිය නොහැකි වන්නේ රජු සමීපයට ගොස් දේවයන් වහන්සා! මගේ එක් උපස්ථායකයෙක් සියලු කටයුතු කරන්නේ වෙයි. ඔහු මගේ ගෙයි දූෂණය කළේය. ඔහුට කුමක් කරන්නට වටිදැයි විමසමින්

අතී මෙ පුරිසො දෙව, සබ්බතිවෙවසු ව්‍යාවටො
තසස වෙතො පරාධතී තතථ ත්වං කිනති මඤ්ඤ
යන පළමු ගාථාව කීවේය.

"දේවයනි! මාගේ හැම කටයුත්තකම යෙදුණු පුරුෂයෙක් ඇත.
ඔහුගේද එක් අපරාධයක් ඇත. ඒ අපරාධයෙහිලා ඔබ කුමක්
සිතන්නෙහිද? (කවර නම් දඬුවමක් අනුමත කරන්නෙහිද?)

එහි, තසස වෙතො පරාධතී යනු ඒ පුරුෂයාගේද එක් අපරාධයක්
ඇත. තතථ ත්වං කිනති මඤ්ඤසි යනු එහි ඒ පුරුෂයාගේ අපරාධයට තුඹ
කුමක් කළ යුතුයයි ඔබවහන්සේ සිතන්නෙහිද? යම්සේ ඔබවහන්සේට
සිතක් උපදීද එයට සුදුසු දඬුවමක් මොහුට පනවන්නැයි දක්වයි. ඒ අසා
රජතුමා

අමහාකඤ්චතී පුරිසො එදිසො ඉධ විජ්ජති
දුලලහො අංග සමපනෙනා ධනතිරසමාක රුවච්චි
යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

අපගේද මෙබඳු පුරුෂයෙක් ඇත. (හේ) මෙතන්හි ඇත. සකල
ගුණාංගයෙන් සැදුණු පුද්ගලයෝ දුර්ලභයහ. (එබැවින් මෙබඳු
අවස්ථාවන්හිදී) අපට ඉවසීම අභිමතයි. (සුදුසුයි)

එහි, අමහාකමපි රජවරුන් ලෙස සිටියත් අපගේද (අපටත්). එදිසො
මෙබඳු බොහෝ උපකාර ඇති, නිවස දුෂණය කරන පුරුෂයෙක් ඇත.
ඔහුද ඉධ විජ්ජති දැනුත් මෙහිම සිටී. අපි රජවරුන් ලෙස සිටියත්
බොහෝ උපකාර ඇති බව සලකා ඉවසමු. රජෙකු නොවීත් ඔබට ඉවසීම
භාරය. අංග සමපනෙනා සියලු ගුණ කොටස්වලින් යුක්ත පුරුෂයෙක්
නම්. දුලලහො දුර්ලභය. ඒ කාරණයෙන්. අසමාකං අපට මෙබඳු තැත්වලදී
ඉවසීම ම. රුවච්චි ඉති රුවී වෙයි යනුයි.

ඇමතියා රජතුමා විසින් කියන ලද්දේ තමන් සඳහාම බව දැන
එතැන් පටන් අන්ත:පුරය (අන්ත:පුරයේ ස්ත්‍රීන්) දූෂණය කරන්නට අසමත්
විය. ඔහුගේ ඒ සේවකයාද රජතුමාට කී බැව් දැන එතැන් පටන් ඒ
ක්‍රියාව (ඇමති බිරිඳ දූෂණය) කරන්නට අසමත් විය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල මම ම බරණැස් රජ වූයෙමි. ඒ ඇමතියාද රජතුමා විසින් බුදුරජාණන් වහන්සේට කියන ලද බව දැන එතැන් පටන් ඒ ක්‍රියාව කරන්නට නොහැකි විය.

2.8.6

කෝසිය ජාතකය

කාලෙ නිකඛමණාසාධු යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වෙසෙනා සමයෙහි කොසොල් මහරජතුමා මුල් කරගෙන වදාළ සේක. කොසොල් රජතුමා පසල් දනව්වක් සංසිදවීම සඳහා නොකල්හි නික්මුණේය. (වත්මන්) කථා පුවත යට (මුලින්) කියන ලද ක්‍රමයට සමානය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ අතීත කථාව ගෙනහැර දක්වා වදාළ සේක. මහරජ! යටගිය දවස බරණැස් රජතුමා නොකල්හි නික්මී උයනෙහි කදවුරු පිහිටවීය. එකල එක් බකමුහුණු පක්‍ෂියෙක් උණ ලැහැබකට පිවිස සැඟවුනේය. කවුඩු පිරිසක් අවුත් ඉන් නික්මෙනවිටම උග් අල්ලා ගන්නෙමුයි වට කළේය. බකමුණා හිරු බැස යාම ගැන නොසලකාම කල් ඇතිව නික්මී පලායාමට පටන් ගත්තේය. ඉක්බිති කවුඩෝ උග් වටකරගෙන හොටවලින් අනිමින් බීම හෙළුව. රජතුමා බෝසතාණන් වහන්සේ අමතා පඬිතුමනි! මේ කවුඩන් බකමුණා බීම හෙළුවේ ඇයිදැයි විචාළේය. බෝසතාණන් වහන්සේ, මහරජ! නොකල්හි සිය වාසස්ථානයෙන් නික්මෙන්නේ මෙබඳු දුක් ලබන්නේමය. ඒ නිසා නොකල්හි තමන් වසන තැනින් නික්මෙන්නට නොවටියයි මේ කාරණය ප්‍රකාශ කරන

- කාලෙ නිකඛමණා සාධු - න කාලෙ සාධු නිකඛමො
- අකාලෙනහි නිකඛමම - එකකමපි බහුජනො
- න කිඤ්චි අත්ථං ජොතෙහි - ධංකසෙනාව කොසියං

ධීරොව විධිවිධානඤ්ඤා - පෙරසං විවරනගු
 සබ්බා මිතෙන වසී කඛවා - කොසියොව සුඛී සියා
 යන මේ ගාථා දෙක කීහ.

සුදුසු කාලයෙහි නික්මීම නොහොත් පරාක්‍රමය යහපත් වේ. අකාලෙහි වාසස්ථානයෙන් නික්මීම නොහොත් පරාක්‍රමය යහපත් නොවේ. අකාලයෙහි නික්ම නොහොත් විරියය කොට කිසි දියුණුවක් නොබලයි නොහොත් නොලබයි. නොකල්හි නික්මුණු බකමුණා නැසූ කපුටු සේනාව මෙන් (නොකල්හි) හුදකලා වූවහු (විරිය කළද) බොහෝදෙනා වටකොට විනාශයට පමුණුන්හාහ.

පැරණි පඬිවරුන් ව්‍යවස්ථාකොට තබන ලද විධි, විධාන දන්තා වූ (විධාන ක්‍රම දන්තා වූ) අන්‍යයන්ගේ සිදුරු දන්තා වූ නුවණ ඇත්තා සියලු සතුරන් වසඟකොට නුවණැති බකමුහුණා මෙන් සුවපත් වූයේ වන්නේයි.

එහි, කාලෙ නිකඛමණා සාධු යනු මහරජතුමනි! නික්මීම නම් පිටතට යාම හෝ විරිය කිරීම හෝ සුදුසු කාලයේ යහපත්ය. නාකාලෙ සාධු නිකඛමො යනු නොකල්හි විරිය කිරීම හෝ යහපත් නොවේ. අකාලෙනහි යනු මුල් සතර හතරවන ජේළියද යොදා මෙසේ අර්ථ දැනගනුයි. තමන් වාසය කරන ස්ථානයෙන් පුරුෂයා නොකල්හි නික්ම හෝ, න කිඤ්චි අත්ථං ජොතෙති තමන්ට ස්වල්පමාත්‍ර වූද අභිවාද්ධියක් ඇතිකරගන්නට නොහැකි වෙයි. ඉක්බිති, එකකමපී බහුජනො බොහෝ වූ ඒ සතුරු ජනයා නොකල්හි නික්මෙන හෝ උත්සාහ කරන හුදකලා වූ ඔහුට පහරදී මහා විනාශයකට පමුණුවත්. මේ එහි උපමාවයි. ධංකසෙනාව කොසියං යම්සේ මේ කපුටු රැළ නොකල්හි නික්මෙන උත්සාහ කරන මේ බකමුහුණාට හොටවලින් අනින්ද, මහා විනාශයකට හෙළන්ද එසේය. ඒ නිසා තිරිසන් සතුන් මුල්කොට ඇති කිසිවෙකු විසින් නොකල්හි තමන්ගේ වාසස්ථානයෙන් නොනික්මිය යුතුයි. උත්සාහද නොකල යුතුයි.

දෙවන ගාථාවෙහි, ධීරො යනු නුවණ ඇත්තා, විධි යනු පැරණි නුවණ ඇත්තන් විසින් පිහිටුවන ලද නියමයන්, විධානං යනු කොටසක් හෝ නියම කිරීමක් හෝ, විවරනගු යනු සිදුරක් (වරදින තැනක්) අනුව යමින් (එය) දැනගන්නා තැනැත්තා සබ්බාමිතෙන යනු සියලු සතුරන්

වසී කන්වා යනු තමන්ගේ වසඟයෙහි තබාගෙන, කොසියොව යනු මේ මෝඩ බකමුණා මෙන් නොව නුවණ ඇති වෙනත් බකමුණෙකු මෙන්. මේ අදහස කියන ලදී. යම්කිසි පණ්ඩිතයෙක් මේ කාලයෙහි නික්මිය යුතුය. උත්සාහ කළ යුතුය. මේ කාලයෙහි නොනික්මිය යුතුය. උත්සාහ නොකළ යුතුයයි පැරණි පඬිවරුන් විසින් තබා ඇති ප්‍රවේණි සංඛ්‍යාත විධි (නියමයන් සම්ප්‍රදාය) හෝ කොට්ඨාස සංඛ්‍යාත විධානයන් හෝ ඒ විධාන පිළිබඳ නියම කිරීමක් ඒ අනුව පැවතීමක් දැනියද හෙතෙම විධිවිධානඥයෙකි. හෙතෙම තම සතුරන්ගේ දුර්වලකමක් දැක රාත්‍රිය නමැති තමාට අයත් කාලයෙහි නික්ම උත්සාහකොට ඒ ඒ තැන නිදා සිටින කපුටන්ගේ හිස් සිඳිමින් ඒ සියලු සතුරන් වසඟකොට සුඛී සියා සුවපත් වන්නේය. මෙසේ නුවණැත්තා නියම කාලයෙහි නික්ම උත්සාහ කොට තමාගේ සතුරන් වසඟකොට සැප ඇත්තෙක් දුක් නැත්තෙක් වන්නේය.

රජතුමා බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේගේ වචනය අසා (යුද්ධයට නොගොස්) නැවතුනේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල රජතුමා අනන්දයි. නුවණ ඇති ඇමතියා මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.8.7

ගුප්තාණක ජාතකය

සුරෝ සුරෙන සංගමම යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා හික්කුචක අරඛයා වදාළ සේක.

එකල ජේතවනාරාමයේ සිට ගව්වක් හා අඩ යොදුනක් (ගව් 3ක්) පමණ ඇතිත් එක් නියම්ගමක් ඇත. එහි බොහෝ සලාක බත් (තැන්පත් ලැබුණු හික්කුන්ට දෙන දානය) ඇත. ප්‍රශ්න අසන එක්තරා කොට මිනිසෙක් වාසය කරයි. ඔහු සලාක බත පිළිගැනීමට හා පක්ෂික බත හෙවත් පක්ෂයකට අයත් (පක්ෂයකට මාස භාගයයි. දින 15යි. එයින් 5,8,14,15 යන දිනවලදී දෙන) බත පිළිගැනීමට වැඩම කළ නවක හික්කුන්ගෙන්ද සාමණේර හිමිවරුන්ගෙන්ද කවුරු (කැවිලි) කන්ද කවුරු බොන්ද කවුරු

(බත් ආදිය) අනුභව කරත්ද යනුවෙන් ප්‍රශ්න අසා පිළිතුරු දීමට නොහැකි වූ අය උප්ඡාවට පත් කළේය. ඒ හික්‍ෂු-සාමණේර හිමිවරු ඔහුට බියෙන් සලාක බත් හෝ පක්ඛිත බත් හෝ ලබාගැනීමට ඒ ගමනට නොයත්. ඉක්බිති එක් දිනක් එක් හික්‍ෂුවක් සලාක බෙදන තැනට ගොස් ස්වාමීනි! අසවල් ගමෙහි සලාක බත් හෝ පක්ඛිත බත් හෝ පක්ඛිත බත් හෝ ඇද්දැයි විමසා ඇවැත්නි! ඇත. එහෙත් එහි එක් කොර මිනිසෙක් ප්‍රශ්න අසයි. උත්තර දීමට නොහැකි වූ අයට අක්‍රොස කරයි. අපහාස කරයි. ඒ නිසා ඔහුට බියෙන් කිසිවෙකු එහි යන්නට නොහැකි වෙහිසි කී කල්හි, ස්වාමීනි එහි බත මට පවරනු මැනවි. මම ඔහු දමනය කොට එතැන් පටන් ඔබවන්නෙසේලා දැක පලායන කෙනෙකු බවට පත්කරන්නෙමිසි කිය. හික්‍ෂුහු යහපතැයි පිළිගෙන ඔහුට එහි සලාක බත පැවරූහ.

ඒ හික්‍ෂුන් වහන්සේ එහි වැඩමවා ගම් දොරටුවේදී (ගමට ඇතුල්වන තැනදී) සිටුවරු පෙරවූ සේක. උත්වහන්සේ දැක ප්‍රශ්න අසන්නා නපුරු බැටළුවෙකු මෙන් වේගයෙන් ළඟට අවුත්, ශ්‍රමණයන් වහන්ස! මගේ ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු දෙන්නැයි කීවේය. උපාසකයෙනි! ගමෙහි ඇවිද කැඳ බත් ලබාගෙන ආසන ශාලාවට එන තෙක් මට අවකාශ දෙන්නයි කීහ. ඔහු කැඳ ලබාගෙන ආසන ශාලාවට පැමිණි හික්‍ෂුවට එසේම කීවේය. ඒ හික්‍ෂුන් වහන්සේද ඔහුට මට කැඳ වළඳන තෙක් ඉඩ දෙන්න, ආසන ශාලාව අමදින තෙක් ඉඩ දෙන්න, සලාක බත ලබාගෙන එනතෙක් ඉඩ දෙන්නැයි කියා සලාක ගෙනවුත් ඔහු ලවාම පාත්‍රය ගෙන්වාගෙන, එව නුඹේ ප්‍රශ්නවලට උත්තර දෙන්නෙමිසි ගමින් බැහැරට කැඳවාගෙන අවුත් සිටුර ඒකාංශ කරගෙන ඔහුගේ අතින් පාත්‍රය ගෙන සිටි සේක. එහිදීද ඔහු ඒ හික්‍ෂුවට ශ්‍රමණය! මගේ ප්‍රශ්නයට උත්තර කියන්නැයි කීවේය. ඉක්බිති ඔහුට ඔබේ ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු කියන්නෙමිසි එක් පහරින්ම බිම හෙළා ඇට පොඩිකරමින් තලා මුඛයෙහි අශුවි දමා මෙතැන් පටන් මේ ගමට වඩින කිසිම හික්‍ෂුවකගෙන් ප්‍රශ්න ඇසුවොත් (තට කරන දේ) දැන ගන්නෙමිසි තර්ජනය කොට ගිය සේක.

ඔහු එතැන් පටන් හික්‍ෂුන් දුටුවිටම පලා යයි. පසුකලෙක ඒ හික්‍ෂුවගේ ක්‍රියාව හික්‍ෂු සංඝයා අතර ප්‍රකට විය. ඉක්බිති එක්දිනක් සම්ඝභාවෙහිදී ඇවැත්නි! අසවල් හික්‍ෂුව වනාහි ප්‍රශ්න අසා හික්‍ෂුන් පීඩාවට පත්කළ කොටාගේ මුඛයෙහි අසුවි දමා ගියේයයි කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි! කවර කථාවකින් යුක්තව මෙහි දැන් සිටියාහුදැයි විචාරා, මෙනම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි මහණෙනි! ඒ

හික්‍ෂුච ඔහුට අසුවිච්චිත් හිරිහැර කළේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් හිරිහැර කළේයයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස අංග මගධ වාසිහු ඔවුනොවුන්ගේ රටට යන්නාහු එක් දිනක් දෙරටේ සීමාවෙහි (මායිමේ) එක් විලක් නිසා වාසයකොට සුරා පානය කොට, මස් මාලු අනුභව කොට උදෙන්ම වාහන (කරන්ත) යොදාගෙන ගියාහුය. ඔවුන් ගියකල්හි එක් අසුවි කන පණුවෙක් අසුවි ගදට අවුත් මගීන් විසින් සුරාපානය කළ ස්ථානයේ ඉවත දමන ලද සුරාව දැක පැන් පිපාස නිසා පානයකොට මත් වී අසුවි පිඩක් මත නැංගේය. තෙත අසුවි පිඩ මත නැංගවිට ටිකක් ඇලවීය. ඒ පණුවා මාව දරා සිටීමට පොළොව අසමත් යයි කැගැසුවේය. ඒ අවස්ථාවේදී මද වැහෙන ඇතෙක් ඒ ප්‍රදේශයට පැමිණ අසුවි ගද ආඝ්‍රාණය වී පිළිකුල් කරමින් ආපසු හැරුණේය. පණුවා ඒ දැක මොහු මා දැක බියෙන් පලා යන්නේ යයි හැඟීමෙන් මා විසින් මොහු සමග යුද්ධ කරන්නට වටින්නේ යයි ඇතා කැඳවමින්

සුරෝ සුරෙන සංගමම විකකනෙනන පහාරිනා
එහි නාග නිවනසසු කිනනු හීනො පලායසි
පසසනතු අංග මගධා මම තුඤ්ඤව විකකමං
යන පළමු ගාථාව කීවේය.

සුරතාවයෙන් යුක්ත වූ වික්‍රම ස්වභාව ඇති පහර දෙන්නා වූ පුරුෂයා සමග ශූර පුරුෂ තෙමේ එක් තැනකට පැමිණ (ඔවුනොවුන් සටන් නොකොට කුමට යේද?) ඇත්රජුනි! මෙහි එන්න. නවතින්න. කුමට බිය වූයේ පලායෙයිද? මගේද, නුඹේද වික්‍රමය අගුමගධ දෙරට වැස්සෝ බලන්නවා!

එහි අර්ථය නුඹ, සුරෝ සුර වූයේ සුරෙන සද්ධිං සුර වූ මා සමග එක්ව, විරියයෙන් වික්‍රමයෙන් විකකනෙනන පහරදීමට සමත් බැවින් පහාරිනා කුමක් නිසා යුද නොකරම යන්නෙහිද? එක පහරක් හෝ දිය නොවේද? ඒ නිසා එහි නාග නිවනසසු ඇතුනි! එන්න, නවතින්න, මෙපමණකින්ම මරණ බියෙන් තැති ගත්තේ වී කිනනු හීනො පලායසි කීම? බියෙන් පලා යන්නෙහිද? පසසනතු අංගමගධා මම තුඤ්ඤව විකකමං අංග මගධ දෙකේම අය අපගේ පරාක්‍රමය බලන්නවායි ඒ ඇතා

කන් දී පණුවාගේ වචන අසා නැවතී උග්‍ර ළඟට ගොස් උග්‍රට දොස් කියමින්,

න තං පාදා වධිසසාමි නදනෙනහි න සොණධියා
මිලෙන නං වධිසසාමි පුති හඤ්ඤතු පුතිනාං
යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

"නුඹ පාදයෙන් නොමරමි. දළවලින්ද නොමරමි. සොඬිනුත්
නොමරමි. අසුවියෙන්ම තා මරමි. අසුවියෙන් අසුවිය නසනු
ලැබේවා."

එහි අර්ථය නුඹ පා ආදියෙන් නොමරමි. නුඹට සුදුසු අසුවිවලින්
නුඹ මරන්නෙමි යනුයි.

මෙසේද කියා කුණු අසුවි පණුවා අසුවියෙන්ම මරනු ලැබේවායි
කියා පණුවා මත මහත් වසුරුපිඩක් හෙලා මුත්‍රා විසුරුවා උග්‍ර එහිම
මරණයට පත් කොට කුවනාද පවත්වමින් කැලයටම පිවිසියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක
කථාව නිමවා වදාළ සේක. එදා අසුවි පණුවා කොරා විය. ඇතා ඒ
හිඤ්ඤාවයි. ඒ කරුණ ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන් දැක ඒ වනලැහැබෙහි නැවතී සිටි
දෙවියා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.8.8

කාමනීත ජාතකය

තයො ගිටිං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම
වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් 'කාමනීත' නම් බමුණා අරබයා
වදාළ සේක. වර්තමාන කථාවස්තුවත් අතීත කථා වස්තුවත් දොළොස්වන
නිපාතයෙහි කාම ජාතකයෙහි මතු සඳහන් වන්නේය.

ඒ රාජපුත්‍රයන් දෙදෙනා අතුරෙන් වැඩිමහලු පුතා අවුත් බරණැස්
භූවර රජවිය. කණිටු පුත්‍රයා යුවරජ විය. ඔවුන් අතුරෙන් රජතුමා වස්තුකාම
ක්ලේශ කාමයන්හි තෘප්තියට පත් නොවූයේ ධනයට ලොල් විය. එකල්හි

බෝසතාණන් වහන්සේ සක්දෙව් රජවී දඹදිව දෙස බලන්නේ ඒ රජතුමා දෙපරිදි වූ කාමයන්හිම අතෘප්තිමත් බව දැන, මේ රජුට නිග්‍රහ කොට ලජ්ජාවට පමුණුවන්නෙමිසි බමුණු මානව වේශයෙන් අවුත් රජතුමා බැහැදුටුවේය. රජතුමාද මානවය! කුමක් සඳහා ආවේදැයි කී කල්හි මහරජතුමනි! මම ආරක්‍ෂා සහිත වූ ආහාර සුලබ වූ බොහෝ ඇත්, අස්, රිය, පාබල සේනා ඇති රත්, රුවන් අලංකාරයෙන් පිරුණු නගර තුනක් දුටුවෙමි. සුළු බලයකින් ඒ නගර අල්ලාගත හැකිය. ඒවා ලබාදීම සඳහා මම පැමිණියෙමිසි කිය. කවදා යමුද? මානවකයයි කී කල්හි, මහරජතුමනි! හෙට යමුයි කිය. එසේනම් යව. උදෙන්ම එන්නැයි කීවේය. යහපත මහරජතුමනි! වහා බලසෙනග සුදානම් කරවයි කියා ශක්‍රයා සිය හවනටම ගියේය.

රජතුමා දෙවන දවසේ බෙර හසුරුවා බලසෙනග රැස්කරවා ඇමතියත් කැඳවා, ඊයේ එක් බමුණු තරුණයෙක් උතුරු පසුවල නුවර, ඉදිපත් නුවර, කෙකය යන මේ නගර තුනෙහි රාජ්‍යය ගෙන දෙන්නෙමිසි කීවේය. ඒ තරුණයා සමග ගොස් නගර තුනෙහි රාජ්‍යය ගන්නෙමු. වහාම ඔහුට කැඳවන්නයි කීවේය. දේවයන් වහන්ස! ඔහුට කොතැනක නිවසක් දෙවන ලද්දේදැයි ඇසුහ. මවිසින් ඔහුට වාසයට ගෙයක් නොදෙවන ලදී. ආහාර සඳහා වියදම් දුන්නේද එයද නොදෙන ලදී. එසේනම් ඔහුට කොතැනක සිටීදැයි සොයන්නෙමුදැයි ඇසුහ. නුවර විට්චල බලවයි කීවේය. ඔවුහු සොයමින් නොදැක, නුදුටුවෙමු මහරජතුමනයි කීහ. ඔහු නොදකින රජතුමාට මෙසේ මහත් සම්පත්තියකින් පිරිහුණෙමිසි මහත් ශෝකයක් උපන්නේය. හදවත උණුසුම් විය. හදවතෙහි ලේ කුපිත විය. ලේ අතිසාරය ඇතිවිය. වෛද්‍යවරු පිළියම් කිරීමට නොහැකි වූහ. එයින් දින තුනහතරකට පසු සක්දෙව්දු ආචර්ජනා කරමින් ඔහුගේ ඒ රෝගය දැන ඔහුට බෙහෙත් කරන්නෙමිසි බමුණු වෙසින් අවුත් දොරටුවෙහි සිට වෛද්‍ය බමුණෙක් නුඹවහන්සේට බෙහෙත් කිරීමට ආවේයයි දැනුම් දෙවීය.

රජතුමා ඒ අසා ලොකු ලොකු රාජ වෛද්‍යවරුන්ට පවා මට බෙහෙත් කළ නොහැකි වූහ. ඔහුට මගවියදම් දෙවා පිටත් කරවයි කීවේය. ශක්‍රයා ඒ අසා මට සංග්‍රහ හෝ මගවියදම්වලින් ප්‍රයෝජනයක් නැත. වෙදකමට ලැබෙන ලාභයවත් නොගන්නෙමි. ඔහුට පිළියම් කරන්නෙමි. රජතුමා මට පෙන්වනු මැනවැයි කීවේය. රජතුමා ඒ අසා එසේනම් එවයි කීවේය. ශක්‍රයා පිවිස ජයපතා එකත්පසෙක සිටියේය.

රජතුමා, නුඹ මට බෙහෙත් කරන්නෙහිදැයි ඇසීය. එසේය දේවයන් වහන්සෙයි කීය. එසේනම් පිළියම් කරවයි කීය. යහපති මහරජතුමනි! ආබාධයේ ලක්ෂණ මට කියනු මැනව. කුමන කරුණක් නිසා රෝගය හටගත්තේද? කන ලද බොන ලද කුමකින් උපන්නේද? නැතිනම් දුටු දෙයකින් ඇසූ දෙයකින්දැයි ඇසීය. දරුව! මගේ රෝගය යම්කිසිවක් ඇසීමෙන් උපන්නකිසි කීය. ඒ ඇසූ දෙය කුමක්දැයි ඇසීය. දරුව! එක් තරුණයෙක් අවුත් මට නගර තුනක රාජ්‍යයන් රැගෙන දෙන්නෙමිසි කීවේය. මම ඔහුට නැවතීමට තැනක් හෝ කෑම වියදම් හෝ නොදෙව්වෙමි. ඒ නිසා ඔහු මා කෙරෙහි කිපී අන් රජ කෙනෙකු සමීපයට ගියේ වන්නේය. ඉක්බිති මම මෙසේ මහත් සම්පත්තියකින් පිරිහුනෙමිසි සිතන මට මෙම රෝගය උපන්නේය. ඉදින් ඒ කාම සිතුවිල්ල නිසා උපන් මගේ රෝගයට පිළියම් කරන්නට හැකිවෙහි නම් කරවයි ඒ කාරණය ප්‍රකාශ කරමින්

තයෝ ගිරිං අනතරං කාමයාමි
 පඤ්චාලා කුරයෝ කෙකයෙව
 තතුනතරිං බ්‍රාහමණ කාමයාමි
 නිකිච්ඡ මං බ්‍රාහමණ කාමනීතං

යන පළමු ගාථාව කීවේය.

"බමුණාණෙනි! උත්තර පඤ්චාලය ද කුරු රටද කෙකක නම් රටද යන මේ රාජ්‍ය තුනේ අන්තරයද පතමි. බරණැස් රාජ්‍යයට වඩා වැඩියමක් පතමි. බමුණ! කාමයෙන් පීඩාවට පත්ව සිටින මට පිළියම් කරව."

එහි, තයෝගිරිං යනු ගිරි තුනයි. නැතහොත් "තයෝගිරි" යන්නම පාඨයයි. මෙය සුදර්ශන ගිරියේ ද්වාරයයි ප්‍රකාශ කරයි. මෙහි සුදර්ශන දිව්‍ය නගරය යුදකොට ගැනීම දුෂ්කර නිසාද සෙලවීමට අපහසු නිසාද සුදර්ශන ගිරියයි යම්සේ කියන ලදද මෙසේ මෙහිදීද නගර තුන 'තයෝ ගිරි' නමින් අදහස් කරන ලදී. නගර තුන ද ඒ නගර අතර රටවල් තුනද කැමති වෙමි යනු මෙය මෙහි අර්ථයයි. පඤ්චාලා කුරයෝ කෙකයෙව යනු මේ ඒ රටවල්වල නම්ය. එයින් පඤ්චාලය යනු උත්තර පඤ්චාල දේශයයි. එහි කම්පිල්ල නම් නගරයකි. කුරයෝ යනු කුරු රටයි. එහි ඉදිපත් නම් නගරයකි. කෙකයෙ යනු ප්‍රථමා විභක්ති අර්ථයෙහි දුතියා විභක්ති වචනයයි. එයින් කේකය රට දක්වයි. එහි කේකය රාජධානියම

නගරයයි. තනතුනකරිං යනු මම මෙයින් ලබන ලද බරණැස් රාජ්‍යයට වඩා මත්තෙහි වූ රාජ්‍යයන් තුනක්, කාමයාමී කැමතියෙමි. තිකිවජං මං බ්‍රාහ්මණ කාමනීතං බමුණ! මෙසේ මේ වස්තු කාමයෙන්ද ක්ලේශ කාමයෙන්ද (පීඩාවට) පමුණුවන ලද, නසන ලද මට හැකිනම් පිළියම් කරව.

ඉක්බිති ඔහුට ශක්‍රයා මහරජ! නුඹව මුල් බෙහෙත් ඖෂධ ආදියෙන් සුවකළ නොහැකිය. ඤාණ නමැති බෙහෙතින්ම පිළියම් කළ යුතුයයි කියා

කණ්භා හි දධංසස කරොනති හෙකෙ
අමනුසස වදධංසස කරොනති පණධිතා
නකාම නීතසස කරොති කොචි
ඔකකනන සුකකසස හි කා තිකිවජා

යන දෙවන ගාථාව කිය.

"කළු සර්පයන් විසින් දෂ්ට කරන ලද්දහුට සමහරෙක් පිළියම් කෙරෙති. පඬිවරු අමනුෂ්‍යයන් විසින් මඩනා ලද්දහුට පිළියම් කෙරෙති. කාමයෙන් හානියට පමුණුවන ලද්දහුට කිසිවෙක් පිළියම් නොකරති. (ඒ එසේමයි) කුසල් නොකොට අකුසල්හි පිහිටියා හට පිළියම් කවරේද?"

එහි කණ්භාහිදධංසස කරොනති හෙකෙ යනු ඇතැම් වෛද්‍යවරු සෝර විෂ ඇති කළු සර්පයකු විසින් දෂ්ට කරන ලද තැනැත්තාට මන්ත්‍රවලින් මෙන්ම ඖෂධවලින්ද පිළියම් කරති. අමනුසසවදධංසස කරොනති පණධිතා යනු භූත වෛද්‍ය අනිත් පඬිවරු භූත, යක්ෂ ආදී අමනුෂ්‍යයන් විසින් හිංසාවට පැමිණවූ වධයට පැමිණවූ මැඩගන්නා වූ ගන්නා ලද්දා වූ තැනැත්තාට බලිකර්ම, (මන්ත්‍ර, පිරිත් ආදියෙන්) ආරක්ෂා කිරීම, ඖෂධ යෙදීම ආදියෙන් පිළියම් කරත්. න කාමනීතසස කරොති කොචි යනු කාමයන්ගෙන් හානියට පමුණුවන ලද කාමයම වගී වූ පුද්ගලයාට පණධිතයන් හැර අන් කිසිවෙක් පිළියම් නොකරයි. කළත් කරන්නට සමත් කෙනෙක් නම් නැත. කරුණු මොනවාද? ඔකකනන සුකකසස හි කා තිකිවජා යනු ශුක්ල (සුදු) ධර්මයට බැසගත් කුශල ධර්මයට බැසගත් තැනැත්තාගේ සීමාව ඉක්මවන්නා වූ අකුශල ධර්මයෙහි පිහිටියා වූ පුද්ගලයාට මන්ත්‍ර, ඖෂධ ආදියෙන් කවර පිළියම් කිරීමක්ද? මේ බාලයා (දුර්ජන පුද්ගලයා) ඖෂධවලින් පිළියම් කරන්නට නොහැක්කේය.

මෙසේ ඔහුට මහසත් තෙමේ මේ කාරණය දක්වා තවදුරටත් මෙසේ කීවේය. මහරජතුමනි! ඉදින් නුඹ ඒ රාජ්‍ය තුන ලබන්නේ නම් මේ නගර සතරේ රාජ්‍යය කරමින් එකවරම සාධක යුගල සතරක් අඳින්නෙහිද? රත්බඳුන් සතරක අනුභව කරන්නෙහිද? සිරියහන් සතරක නිදන්නෙහිද? මහරජතුමනි! තෘෂ්ණා වසඟයෙකු විමටනම් නො වටියි. (මේ සියලු) විපත්වලට මුල මේ තෘෂ්ණාවයි. යමෙක් එය (තෘෂ්ණාව) වැඩිදියුණු කරයිද ඒ පුද්ගලයා අටමහා නිරයටද සොළොස් ඔසුපත් නිරයවලටද නොයෙක් ආකාර ප්‍රභේද ඇති සෙසු අපායවලටද හෙළයි.

මෙසේ නරකාදී බියෙන් රජතුමා බියගන්වා මහා සත්ත්වයන් වහන්සේ ධර්මදේශනා කළ සේක. රජතුමා ද ඔහුගේ ධර්මය අසා පහවූ ශෝක ඇත්තේ වී එකෙණෙහිම නිරෝගී භාවයට පැමිණියේය. ශක්‍රයා ද ඔහුට අවවාද දී සීලයෙහි පිහිටුවා දෙවිලොවටම ගියේය. ඒ රජතුමාද එතැන් පටන් දානාදී පිංකොට කම් වූ පරිද්දෙන් මියපරලොව ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල රජතුමා කාමනීත බමුණා විය. ශක්‍රයා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.8.9

පලාසී ජාතකය

ගජගගමෙසෙහි යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් 'පලාසී' නම් පිරිවැජියා අරබයා වදාළ සේක. ඔහු වනාහි වාද කිරීම සඳහා මුළු දඹදිව පුරා ඇවිද කිසිම ප්‍රතිවාදියෙකු නොලැබ පිළිවෙලින් සැවැත්තුවරට ගොස් මා හා වාද කිරීමට සමත් කෙනෙකු ඇද්දැයි මිනිසුන්ගෙන් විචාළේය. මිනිස්සු, ඔබ වැනි දහසක් දෙනා සමග වුවද වාද කරන්නට සමත් වූ දෙපා ඇත්තවුන්ට අගු වූ මහාගෞතම වූ ධර්මයට අධිපති වූ පරවාද මඩින්නා වූ සර්වඥයන් වහන්සේ වැඩසිටිති. සියලු දඹදිව උපන්නා වූ පරවාද ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඉක්මවා යන්නට සමත් නොවේ. වෙරළට පැමිණ රළ බිඳෙන්නාක් මෙන් සියලු වාද උන්වහන්සේගේ පාමුලට පැමිණ සුණු

විසුණු වෙතියි බුදුගුණ කීවාහුය. පිරිවැර්ජයා දැන් උන්වහන්සේ කොහිදැයි විචාරා, දෙවරම් වෙහෙරේ යයි අසා දැන් උන්වහන්සේට වාදාරෝපනය කරන්නෙමියි මහජනයා පිරිවරන ලද්දේ දෙවරම් වෙහෙරට යන්නේ, ජේත රාජ කුමාරයා විසින් නවකෝටියක් ධනය වියදම්කොට කරවන ලද ජේතවනාරාම දොර කොටුව දැක මේ ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් වහන්සේ වාසය කරන ප්‍රාසාදයදැයි විචාරා මේ දොරටුව ළඟ කොටුව යයි අසා දොර කොටුව මෙසේ නම් වාසය කරන ගෙය කෙසේ විය හැකිවන්නේ දැයි අසා කඳකිලිය ප්‍රමාණ කළ නොහැකි යයි කී කල්හි මෙබඳු වූ ශ්‍රමණයන් වහන්සේ කෙනෙකු සමග කවරෙක් වාද කරන්දැයි එතැනින්ම පලා ගියේය.

මිනිස්සු සෝභා කරන්නෝ වී ජේතවනාරාමයට පිවිස සිටිවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් උපාසකවරුනි! අකාලේ ආවේ ඇයිදැයි විමසන ලද්දේ ඒ ප්‍රවෘත්තිය කීවාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ උපාසකවරුනි! මොහු දැන් පමණක් නොව පෙරත් මගේ වාසස්ථානයෙහි දොරකොටුව දැක පලා ගියේයයි වදාරා ඔවුන් විසින් ඉල්ලන ලද්දාහු අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස ගන්ධාර රටෙහි තක්සලා නුවරෙහි බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ රාජ්‍යය කරවූ සේක. බරණැස් නුවර බඹදන් රජ තෙමේ රජකම් කරවීය. ඔහු තක්සලා නුවර ගන්නෙමියි මහත් බලසේනාවක් සමග ගොස් නගරයට නුදුරෙහි සිට මේ ක්‍රමයට ඇතුන් යවවී, අශ්වයන් මේ විදියට යවවී, රථ මෙසේ යවවී, පාබල හමුදාව මෙසේ යවවී, මෙසේ දුවගොස් ආයුධවලින් පහර දෙවී. මේ විදියට ඝන වැසි වලාවක් මෙන් ඊතල වර්ෂාවක් වස්සවවීයි කියමින් සේනාවට අණ දෙමින්

ගජගාමෙසෙහි හයගාමාලිහි
 රථමිජාතෙහි සරාහි වසසහි
 ඵරුගහහා වට්ට දළභපහාරිහි
 පරිවාරිතා තක්කසිලා සමනතතො

අහිධාවථා ව පනථා ව
 විවිධ විනදිතාව දනහිහි
 වත්ත තජ්ජ කුමුලො සොසො
 යථා විජ්ජතා ජලධරසස ගජ්ජතො

යන ගාථා දෙක කීවේය.

උතුම් ඇතුන් නැමති වළාකුළින්ද (මේසයෙන් ද), අග්‍ර අශ්වයන් නැමති මල්මාලාවන්ගෙන්ද සර (ඊතල) නැමති වර්ෂාව ඇති රථ නමැති රළ පෙළින්ද කඩු මිටි ඇත්තා වූ වේගයෙන් හැසිර දැඩි පහර දෙන යෝධයන්ගෙන්ද තක්සලා නම් නගර භාත්පසින් වටකරන ලද්දේය.

නොයෙක් ආකාරයෙන් මහා නාද කරන්නා වූ තෙපි ඇතුන් සමග දුවවී, පනිවු. අද මහත් වූ සෝෂාවෙක් පවතිවා! ගොරවන්නා වූ (ගර්ජනා කරන්නා වූ) මේසයාගේ මුඛයෙන් (වළාකුළින්) නික්මෙන විදුලියක් මෙන් දුවන්නාහු (දුවමින්) නුවර වහා වට කරවී.

එහි, ගජගගමෙසෙහි යනු උතුම් වූ හස්තීන් (ඇතුන්) නමැති මේසයෙන් (වළාකුළින්). කුඤ්චනාදයෙන් ගර්ජනා කරන මත් වූ උතුම් ඇතුන් නමැති වළාකුළින් යන අර්ථයයි. භයගමාලීහි යනු උතුම් වූ අශ්වයන් නමැති මල්මාලාවන්ගෙන් උතුම් වූ සෙසන්ධව අශ්වයන් නමැති මල්මාලාවලින් ගැවසීගත් අශ්ව බලඇණිවලින් යන අර්ථයයි. රජුමිජානෙහි යනු හටගත් රළ වේගයෙන් (උඩට මතු වන) සාගර ජලය මෙන් හටගත් (ඉදිරියට එන) රථ නමැති රළ සමූහයෙන්. රථ ඇණිවලින් (රථ හමුදා බණ්ඩවලින්) යන අර්ථයයි. සරාහිවසසහි යනු ඝන වැහිවළාවක් මඟවැසී වස්සන්නාක් මෙන් ඊවැසී (ඊතල නමැති වැසී) වස්සන්නා වූ ඒ රිය ඇණිවලින්. ටරුගගභාවට දළභකපසභාරීහි යනු (කඩු ආදී ආයුධවල) මිටවල් අල්ලා ගන්නා ලද පෙරළී දැඩි පහර දෙන ඔබ්මොබ හැරී පෙරළී දැඩි සේ පහරදෙන (අතින්) ගන්නා ලද කඩුමිටි නමැති දඬුවලින් යුක්ත වූවන් විසින් පාබල හමුදා හටයන් විසින් යන අර්ථයයි. පරිවාරිනා තක්සලා සමනතනො යනු යම්සේ මේ තක්සලා නුවර පිරිවරන (වටකොට ගන්නා) ලද්දේද ඉතා ඉක්මණින් එසේ කරවී යන අර්ථයයි. (ඉක්මණින් තක්සලා නුවර වටලවී යන්න කී සැටියි.)

අහිධාවථා ව පනථා ව යනු වේගයෙන් දුවවී, උඩපනිවී. විවිධවිනදිනා ව දාහිහි යනු උතුම් ඇතුන් සමග විවිධ ශබ්ද නගන්නෝ වවී. යෝධයන්ගේ හඬ, කැගැසීම්, වාදනය කිරීම් ආදියෙන් නොයෙක් ශබ්ද සෝෂා ඇත්තෝ වවී යන අර්ථයයි. වතනනජ්ජුමුලොසොසො යනු අද විශාල වූ මහත් වූ හෙණහඬ සමාන සෝෂාව. යථා විජ්ජුතා ජලධරසස ගජජනො යනු ගොරවන වැහිවළාවෙන් නික්මෙන විදුලිය හැසිරෙන්නාක් මෙන් හැසිරෙමින් නුවර පිරිවරා රාජ්‍යය ගනිවී යයි කියයි.

මෙසේ ඒ රජතුමා ගර්ජනා කොට සේනාවට විධාන කොට නුවර දොරටුව සමීපයට ගොස් දොරකොටුව දැක මේ රජතුමා වසන ගෙයදැයි විමසා මේ නුවර දොරකොටුව යයි කී කල්හි නුවර දොරකොටුව මෙසේ නම්, රජුගේ මාලිගාව කෙබඳු වන්නේදැයි කියා, වෛජයන්ත ප්‍රාසාදය වැනි යයි අසා මෙබඳු යසස් ඇති රජු සමග යුද කරන්න නොහැකි වන්නෙමි යි දොරටුකොටුව දුටු පමණින්ම නැවතී බරණැසටම පලා ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා, ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල බරණැස් රජු පලාගිය පිරිවැජියා විය. තක්සලා නුවර රජු වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.8.10

දෙවන පලාසි ජාතකය

ධජමං පරිමිතං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක් පලාගිය පිරිවැජියෙකු අරඹයා වදාළ සේක. මේ කථා වස්තුවෙහි ඒ පිරිවැජියා දෙවරමට පිවිසියේය. ඒ අවස්ථාවෙහි බුදුරජාණන් වහන්සේ මහජනයා විසින් පිරිවරන ලද්දාහු සරසන ලද ධර්මාසනයෙහි වැඩසිටිමින් සිරියල් තලාවක සිංහනාද කරන සිංහ පොච්චෙකු මෙන් ධර්මදේශනා කරන සේක. පරිබ්‍රාජකයා දසබලධාරීන් වහන්සේගේ බ්‍රහ්මයෙකුගේ ශරීරයට සමාන වූ රූපශ්‍රීයක්ද, පුන්සඳු මඩලේ සෝභාවෙන් යුත් මුහුණද, රන් පටක් හා සමාන වූ නළල්තලයද දැක කවරෙක් මෙබඳු උත්තම පුරුෂයෙකු දිනන්නට සමත් වන්නේදැයි නැවතී පිරිස අතරට පිවිස පලා ගියේය. මහජනයා ඔහු ලුහුබැඳ නවත්වා බුදුරජාණන් වහන්සේට ඒ සිද්ධිය සැලකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ පිරිවැජියා දැන් පමණක් නොව පෙරත් මගේ රන්වත් මුහුණ දැක පලා ගියේයයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බෝසතාණන් වහන්සේ බරණැස් නුවර රාජ්‍යය කරවීය. තක්සලා නුවර එක් ගන්ධාර රටවැසි රජ කෙනෙක් විය. ඔහු බරණැස් රාජ්‍යය ගන්නෙමි යි සිව්රඟ සෙනග පිරිවරා අවුත්, නුවර

වටකොට, නුවර දොරටුව ළඟ සිටියේ තමන්ගේ බල වාහන බලා, මෙතෙක් බල වාහන (පරදවා) දිනන්නට කවරෙකු හට හැකිවන්නේදැයි තමන්ගේ සේනාව වර්ණනා කොට

ධජමපරිමිතං අනන්තපාරං
දුප්පසහං ධංකෙහි සගාරමීව
ගිරිමීව අභිලෙන දුප්පනසහො
දුප්පසහො අහමජ්ජ තාදිසෙන

යන පළමු ගාථාව කියේය.

“රථවල නගන ලද ධිවජ අපමණය. මාගේ සේනාව කෙළවරක් නැත්තේය. මහමුහුද ඉක්මවා යාමට අසමත් කපුටා මෙන් සතුරන් විසින් මැඩලිය නොහැක්කේය. පර්වත සෙලවීමට අසමත් සුළඟ මෙන් මාගේ සේනාව තා විසිනුත් විනාශ කළ නොහැක්කේය. මම අද ඔබ වැනි අය විසින් මැඩලිය නොහැක්කෙමි වෙමි.”

එහි ධජමපරිමිතං යනු පළමුකොට මගේ රථවල ඇති මොණර පාදයෙහි (මොණර පාදයට සමාන අයුරින් සකස්කළ කොටසෙහි) තබා ඔසවන ලද මේ කොඩි අප්‍රමාණය, බොහෝය. සිය ගණනක් ඇත. අනන්තපාරං යනු මගේ බලවාහන ද මෙපමණ ඇතුන්ය. මෙපමණ අසුන්ය යනුවෙන් ගණනෙහි සීමාවක් නැත. අනන්තය. දුප්පසහං යනු සතුරන් විසින් ඉවසන්නට මැඩපවත්වන්නට නොහැකිය. කෙසේද? ධංකෙහි සාගරමීව යනු බොහෝ කපුටන් විසින් මුහුදේ වේගය යටපත් කිරීම් වශයෙන් හෝ මුහුදෙන් එතෙරට යෑමෙන් හෝ මැඩපවත්වන්නට අපහසුය. මෙසේ “දුප්පසහං” නම් වෙයි. ගිරිමීව අභිලෙන දුප්පසහො යනු වාතයෙන් සෙළවිය නොහැකි හෙයින් පර්වතයක් යම්සේ මැඩලිය නොහැකිද, එසේම මගේ මේ බලකාය අතින් බලකායකින් මැඩලිය නොහැකිය. දුප්පසහො අහමජ්ජ තාදිසෙන යනු මේ බලයෙන් යුක්ත වූ ඒ මම අද ඔබවැන්නකු විසින් මැඩලිය නොහැකිය. අවිචාලයෙහි සිටි බෝසතුන් වෙනුවෙන් කියයි.

ඉක්බිති ඔහු (බරණැස් රජ) පුන්සඳුමඬල මෙන් සශ්‍රීක වූ තමන්ගේ මුහුණ පෙන්නා බාලයා නන් දොඩවන්න එපා. දැන් ඔබගේ බලසෙනඟ හා වාහනද මත්වූ උතුම් ඇතෙකු බටවනයක් පොඩි කරන්නාක් මෙන් විනාශ කරන්නෙමියි තැනි ගන්වා

මාබාලියං විපපලපි නතිසස තාදිසං
 විලයහසෙ නති ලහසෙ නිසෙධකං
 ආසජජසි ගජමිව එකචාරිනං
 යො තං පදා නළමිව පොඨසිසසති
 යන දෙවන-ගාථාව කීවේය.

"නුඹේ මෝඩකම් ප්‍රකාශ නොකරන්න. නුඹ වැනි පුරුෂයෝ රාජ්‍යය ගැන්මෙහි සමර්ථයෝ නොවෙත්. හුදෙක් ක්ලේශ දාහයෙන් දවනු ලැබෙහි, මා වලකන්නට නුසුදුස්සෙහිය. තනිව හැසිරෙන ඇත් රජකු සමීපයට මෙන් එන්නෙහිය. පාදයෙන් පොඩිකළ උණ වනයක් මෙන් හෙතෙම තා මැඩ සුණු විසුණු කෙරේ."

එහි මා බාලියං විපපලපි යනු තමාගේ බාල බව (මෝඩකම) නොකියන්න. න හිසස තාදිසං යනු එබඳු කෙනෙක් නො වන්නේය. මෙයම හෝ පාඨය වෙයි. මගේ බලවාහනං අනන්තයයි මෙලෙස තර්ක කරමින් රාජ්‍යය ගන්නට සමත් වූ එබඳු කෙනෙක් නම් නොවන්නේය. නැත යන අර්ථයයි. විලයහසෙ යනු ඔබ වනාහි තනිකරම රාග දෝස මෝහ මාන යන කෙලෙස් දාහයෙන් දවනු ලබන්නෙහිමය. නති ලහසෙ නිසෙධකං යනු මා වැන්නෙකු මැඩපවත්වා අභිභවනය කොට වළක්වන්නට පළමුකොට නොලබෙහි. අද ඔබ ආ මගින්ම පලා යවන්නෙමි. ආසජජසි යනු සමීපයට එන්නෙහිය. ගජමිව එකචාරිනං යනු තනිව හැසිරෙන, මදයෙන් යුක්ත වූ උතුම් ඇතෙකු මෙන්. යො තං පදා නළමිව පොඨසිසසසි යනු මදයෙන් යුක්ත (මත් වූ) යම් ඇතෙක් යම්සේ පාදයෙන් උණගස් පොඩිකර දමයිද, හොඳින් කුඩුකර දමයිද එසේ ඒ ගන්ධාර රජ පෙළන්නේය. ඔබ (ගන්ධාර රජ) ඔහු (බරණුස් රජ) ළඟට එන්නෙහි යයි තමා සඳහා කීහ.

මෙසේ තර්ජනය කරන්නා වූ මොහුගේ කථාව අසා ගන්ධාර දේශයේ රජතුමා බලන්නේ රන්පටක් හා සමාන වූ මහ නළල දැක තමන්ගේ ගන්නා ලද්දා වූ බිය ඇත්තේ නැවතී පළායන්නේ සිය නගරයටම ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල ගන්ධාර රජ පලාගිය පිරිවැජ්ජා විය. බරණුස් රජ වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

අටවැනි කාසාව වර්ගය නිමියේය.

2.9.1

උපාහන ජාතකය

යථාපී කීනා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ වේළවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් දෙව්දත් තෙරුන් වහන්සේ අරඹයා වදාළ සේක. දම්සභාවෙහි හික්කුන් වහන්සේලා ඇවැත්නි! දෙව්දත් තෙර ගුරුවරයා ප්‍රතිකේෂප කොට තථාගනයන් වහන්සේට විරුද්ධ වී, සතුරු වී මහත් විනාශයට පැමිණියේයයි කථාවක් ඉපදවූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි! මෙහි දැන් කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි, මහණෙනි! දෙව්දත්, ගුරුවරයා ප්‍රතිකේෂප කොට මට විරුද්ධ වී මහා විනාශයකට පත්වූයේ දැන් පමණක් නොවෙයි. පෙරත් විනාශයට පත්වූයේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රාජ්‍යය කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ ඇතුළු පුහුණු කරන කුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්වූවාහු හත් ශිල්පයෙහි නිමාවට පැමිණි සේක. ඉක්බිති එක් කසිරට ගම්වැසි මානවකයෙක් අවුත් ඔහු සම්පයෙහි ශිල්ප ඉගෙන ගත්තේය. බෝසතාණන් වහන්සේලානම් ශිල්ප උගන්වන්නාහු ගුරුමුණ්ඩි තබා නොගනිති. තමන් දන්නා පරිදි ඉතිරි නොකොට ශිල්පයෙහි හික්මවති. ඒ නිසා ඒ මානවකයා බෝසතාණන් වහන්සේට ගුරුතුමනි! මම රජතුමාට උපස්ථාන කිරීමට කැමැත්තෙමි කීවේය. බෝසතාණන් වහන්සේ, දරුව! යහපතැයි කියා ගොස් රජතුමාට මහරජතුමනි! උපස්ථාන කිරීමට කැමැත්තෙමි කීවේය. බෝසතාණන් වහන්සේ, දරුව! යහපතැයි කියා ගොස් රජතුමාට මහරජතුමනි! මගේ අතවැසියා ඔබවහන්සේට උපස්ථාන කිරීමට කැමැත්තේයයි දැන්වූහ. යහපති! උපස්ථාන කරවයි කීවේය. එසේනම් මොහුට වැටුපක් නියම කරනු මැනවියි කීහ. යහපති, තොපගේ අතවැසියා නුඹට සමාන වැටුප් නොලබයි. තොප සියයක් ලබනවිට ඔහු පණහක් ලබයි. දෙකක් ලබන කල්හි එකක් ලබයි කීවේය. බෝසතාණෝ ගෙට ගොස් ඒ පුවත අතවැසියාට සැලකළහ. අතවැසියා ගුරුතුමනි! මම නුඹවහන්සේ හා සමානව ශිල්ප දනිමි. ඉදින් සම වැටුප් ලබන්නේ නම් උපස්ථාන කරන්නෙමි. එසේ නොවේ නම් උපස්ථාන නොකරන්නෙමි කීවේය.

බෝසතාණන් වහන්සේ ඒ පුවත රජතුමාට දැනුම් දුන්හ. රජතුමා ඉදින් ඔහු තොප හා සම ආකාර නම් තොප හා සමානව ශිල්ප දක්වන්නට හැකිනම් සමානව වැටුප් ලබන්නේයයි කීවේය. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ ඒ පුවත ඔහුට දන්වා ඔහු විසින් යහපති. (ශිල්ප) දක්වන්නෙමුයි කී කල්හි ඒ බව රජතුමාට දැනුම් දුන්හ. රජතුමා එසේ නම් හෙට ශිල්ප දක්වවයි කීවේය. යහපති, දක්වන්නෙමි. නගරයෙහි බෙර ගස්සවනු මැනවියි කීවේය. රජතුමා, හෙට ගුරුතුමා හා අතවැස්සා යන දෙදෙනා හස්ති ශිල්ප දක්වන්. හෙට රජමිදුලට රැස්වී දකිනු කැමති අය බලන්නවායි බෙර හැසිරෙව්වේය.

ගුරුතුමා, මගේ අතවැසියා උපාය කොඳලා (උපක්‍රම දක්‍ෂතාවක් ගැන) නොදනිතියි සිතා එක් ඇතෙක් ගෙන එක රැයකින්ම විලෝම ලෙස කියන ලෙසට හෙතෙමේ ඇතාට යන්නැයි කීවිට නවතින්නටද නවතින්නැයි කීවිට යන්නටද සිටගන්නැයි කීවිට වැතිරෙන්නටද වැතිරෙන්නැයි කීවිට සිටගන්නටද ගන්නැයි කීවිට තබන්නටද තබන්නැයි කී විට ගන්නටද පුහුණු කරවා දෙවන දවසේ ඒ ඇතා පිට නැගී රජ මිදුලට ගියේය. අතවැසියාද එක් මනාප ඇතෙකු පිට නැංගේය. මහජනයා රැස්වූහ. දෙදෙනාම සමාන ශිල්ප දැක්වූහ. නැවත බෝසතාණන් වහන්සේ තමන්ගේ ඇතු ලවා විලෝම ලෙස කරවීය. ඇතා යන්නයි කීවිට පසුබැස්සේය. පසුබසින්නැයි කීවිට ඉදිරියට දිව්වේය. සිටගෙන ඉන්න කීවිට වැතිරුණේය. වැතිරෙන්නැයි කී කල්හි සිටගන්නේය. ගන්නැයි කී කල්හි නැබුණේය. තබන්නැයි කී කල්හි ගන්නේය.

මහජනයා එම්බා දුෂ්ට අතවැසියා! නුඹ ගුරුවරයා සමග එකට කරහිද? තමන්ගේ තරම නොදනිහිද? ගුරුවරයා හා සමානව දන්නේ යයි හැඟීම් ඇත්තෙහිද? ගල්කැට දඬු මුගුරුවලින් පහරදී එහිදීම මරණයට පත් කළහ.

බෝසතාණන් වහන්සේ ඇතුපිටින් බැස රජු වෙත එළඹ මහරජතුමනි! ශිල්පය නම් තමන්ගේ සැප පිණිස ගනිති. ඇතැමෙකුට ගන්නා ලද ශිල්පය වැරදි ලෙස සකස් කළ පාවහන් මෙන් විනාශයක්ම ගෙන දෙන්නේ යයි කියා

යථාපි කීතා පුරිසසසුපාහනා
 සුබසස අපථාය දුබං උදබබහෙ
 සමමාහිතතතා තලසා පපිලිතා
 තසෙසව පාදෙ පුරිසසස බාදරෙ

එවමෙව යො දුකකුලිනො අනරියො
 තමහාක විජ්ජඤ්ච සුතඤ්ච මාදිය
 තමෙව සො තත්ථ සුතෙන බාදති
 අනරියො චුච්චති පානදුපමො

යන ගාථා දෙක කීහ.

පුරුෂයාට සුව පිණිස යම්සේ මිළදී ගන්නා ලද (වැරදි ලෙස කළ) උපාහන (පාවහන්) දුකට ඇද දමයිද, (දුක් ගෙන දේද) එසේම විශේෂයෙන් ශ්‍රීෂ්මයෙන් තැවුණා වූද පාදයෙන් පීඩිත වූද පාවහන් ඒ පුරුෂයාගේම පාදයන් කා වණ කරන්නේය. (අවිචේන් රත්වී ඇවිදිනවිට පයට තැලී ගිය නරක සෙරෙප්පුව මිනිසාගේම පාදය තුවාල කරයි.)

එපරිද්දෙන්ම යම්කිසි හීන කුලයක උපන්නා වූ අනාර්ය පුද්ගලයා ආචාර්යවරයාගෙන් විද්‍යාව හා ශ්‍රැතයද උගනියි. එහි ඇසූ දෙයින් පුද්ගලයා තමාම කා දමයි. ඇසූ දෙයින් පුද්ගලයා විනාශයට පත්වේ. අනාර්ය පුරුෂයා උපාහනයක් බඳුයි කියනු ලැබේ.

එහි, උදබබහෙ යනු ඇද දමන්නේය. සමමාහිතතතා තලසා පපිලිතා යනු ශ්‍රීෂ්මයෙන් තැවුණා වූද පාදයෙන් තැලීමට පීඩාවට පත් වූද තසෙසව යනු යමෙකු විසින් සැපය පිණිස මිළයට ගෙන පාවල පැළඳ ගන්නා ලද නොමනාව කළ ඒ පාවහන් ඔහුගේම බාදරෙ යනු (පාදයෙහි) වණයක් ඇතිකරයි. (සිරිමි තුවාලවීම් ආදියෙන්) පාද කා දමයි.

දුකකුලිනො යනු පහත් කුලයෙහි උපන් කුලපුත්‍රයෙකු නොවූ. අනරියො යනු (පාපයට) ලජ්ජා බිය නැති අසත්පුරුෂයා. තමහාක විජ්ජඤ්ච සුතඤ්ච මාදියා යන මෙහි ඒ ඒ දෙය සිතයි යන අර්ථයෙන් "තංමාකො" යනුවෙන් කිවයුතු දෙය "තමහාකො" වී ඇත. ඒ ඒ ශිල්පය පුරුදු කරයි, නැවත නැවත සිහිකරයි යන අර්ථයයි. ආචාර්යවරයාට මෙය නමකි.

එහෙයින් "තමභාකා" නම් වේ. ගාථා බන්ධනයේ පහසුව පිණිස හුස්ව කරන ලදී. (තමභාකා යන්නෙහි ඇති 'කා' යන අකුර 'ක' යනුවෙන් කෙටිකරන ලදී.) විජජං යනු විද්‍යා දහඅට අතුරින් යම් කිසිවක්. සුකං යනු ගෙන (ඉගෙන ගෙන) තමෙව සො තඤ්ඤ සුතෙන බාදනී මෙහි 'තමෙව' යනු 'තමාම'ය. 'සො' යනු යම් කුලභීතයෙක්, අනාර්යයෙන් ගුරුවරයාගෙන් විද්‍යාවද ශ්‍රැතය (ඇසීම) ද ගනී. (උගනී)ද හෙතෙම එහිදී ඇසීමෙන් කා දමයි. ගුරුවරයා සමීපයෙන් අසා ගත් දෙයින් හෙතෙම තමාම කයි යන අර්ථයයි. (ඇසූ දෙයින් තමාම විනාශයට පත්වෙයි.)

අටුවාවෙහි තෙතෙව සො තඤ්ඤ සුතෙන බාදනී යනුවෙන්ද පාඨයක් ඇත. හෙතෙම එහිදී එම ඇසීමෙන් තමාම කා දමයි යනු මෙයම (මෙහි) අර්ථයයි. අනර්යො චුවචනි පානදූපමො මෙසේ අනාර්ය පුද්ගලයා නරක පාවහනකට උපමා කරයි. නොමනා ලෙස කරන ලද පාවහනකට උපමා ඇත්තේ යයි කියනු ලැබේ. වැරදි ලෙස සකස් කළ පාවහන් පුරුෂයා කයිද (විනාශ කරයිද) එසේම මේ පුද්ගලයා ඇසීමෙන් කමින් තමා විසින්ම තමා කා දමයි. පාවහනෙන් තුවාල වූ යන අර්ථයෙන් 'පාන දූ' නම් වේ. පාවහනෙන් තුවාල වූ පාදයට නමකි. ඒ නිසා යම් පුද්ගලයෙක් ඇසීමෙන් (ඇසීම කරණකොට) තමා කයිද හෙතෙම ඒ ඇසීමෙන් කන ලද හෙයින් අනාර්ය යයි කියනු ලැබේ. පාවහනෙන් තුවාල වූ පාදයට උපමා වූ, පාවහනෙන් තැවුණු පාදයට සමානයයි කියනු ලැබේ යන මෙය මෙහි අර්ථයයි. රජතුමා සතුටුව බෝසතුන්ට මහත් වූ සම්පත් දුන්නේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල අතවැසියා දෙවිදන්ය. හස්ති ඇදුරුතුමා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.9.2

විනෝච්ඡිණ ජාතකය

එකවිනිතොව අයමසො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා කුමාරිකාවක අරඹයා වදාළ සේක. ඇ වනාහි සැවැත්නුවර එක් සිටුදුවක් වූ ඇ තමන්ගේ ගෙදර ගොත් රජේකුට සත්කාර කරනු දැක කිරීමවගෙන් මැණියනි, මේ ආකාරයට සත්කාර ලබන මොහු කවරෙක්දැයි විචාළාය. දේවියනි, මේ වෘෂභ රාජයෙකිසි කීවාය. නැවත එක්දිනක් ඇ ප්‍රාසාදයෙහි සිට විදි දෙස බලන්නී එක් කුඳු මිනිසෙකු දැක

ගොනුන් අතර ජ්‍යෙෂ්ඨයාගේ පිටෙහි මොල්ලියක් ඇත. මිනිසුන් අතර ජ්‍යෙෂ්ඨයාගේද මොල්ලියක් තිබිය යුතුය. මොහු මිනිසුන් අතර පුරුෂ වෘෂභයෙක් වන්නේය. මා ඔහුගේ බිරිද (පාද පරිවාරිකාව) විමට සුදුසුයයි සිතුවාය. ඇ දාසියක යවා, සිටුදුව තුමු සමග යනු කැමැත්තිය. අසවල් තැනට ගොස් සිටින්නැයි ඔහුට දන්වා වටිනා බඩු රැගෙන අඳුනාගත නොහැකි ලෙස වෙස් වලාගෙන ප්‍රසාදයෙන් බැස ඔහු සමග පලා ගියාය. පසුකලෙක ඒ ක්‍රියාව නගරයෙහිද හික්කුන් අතරෙහිද ප්‍රකට විය. දම්සභාවෙහි හික්කුන් වහන්සේලා අතර ඇවැත්නි! අසවල් සිටුදුව කුඳු මිනිසෙකු සමග පලා ගියාය යනුවෙන් කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වඩමවා මහණෙනි! මෙහි දැන් කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙතම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි මහණෙනි! මැය කුදෙකුට කැමති වූයේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් එසේ කැමති වූයේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසනාණන් වහන්සේ එක්තරා නියමිතමෙක සිටුකුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්ව ගෘහවාසයෙහි කටයුතු කරමින් දුපුතුන් සමග වැඩෙමින් තමාගේ පුතු බරණැස් සිටුතුමාගේ දුව ආවාහය පිණිස තෝරාගෙන දවසක් නියම කරගත්තේය. සිටුදුව තමන්ගේ නිවසෙහි ගොනෙකුට කරන සත්කාර සම්මාන දැක මේ කවරෙක්දැයි කිරීමවකගෙන් විචාරා ගොනෙක් යයි අසා විවිසක යන්නා වූ එක් කුඳු මිනිසෙකු දැක, මේ තෙමේ ශ්‍රේෂ්ඨ පුරුෂයෙකු වන්නේයයි වටිනා බඩු රැගෙන ඔහු සමග පලා ගියේය.

බෝසතාණන් වහන්සේද සිටුදුව ගෙදරට කැඳවා ගෙන එන්නෙමිසි මහ පිරිවරින් බරණැස් නුවරට යමින් ඒ මාර්ගයටම පිවිසි සේක. ඒ දෙදෙනා මුළු රැයක්ම මාර්ගයෙහි ගියාහුය. ඉක්බිති අරුණෝදයෙහි මුළු රැයක්ම සිතලෙන් පීඩා විදින ලද කුදාගේ සිරුරෙහි වාතය කිපුනේය. මහත් වේදනාවක් ඇතිවිය. ඔහු මාර්ගයෙන් අයින් වී වේදනාවෙන් යුක්තව විණා දණ්ඩක් මෙන් හැකිලී වැතිරුණේය. සිටුදුවද ඔහුගේ දෙපා මුල සිටියාය. බෝසතාණන් වහන්සේ කුදාගේ පාමුල සිටිනු සිටුදුව දැක හැදිනගෙන ඇය වෙත එළඹ සිටුදුව සමග කථා කරමින්

එකවිනනිනොව අයමසො බාලො අපරිනායකො
නහි බුජේජන වාමෙන හොති සංග නතුමරහසි
යන පළමු ගාථාව කීහ.

"මේ කුදා සමග පලාගිය මැනවයි යන මේ කාරණය හුදකලාව සිතන ලදද? (මේ කුදා නුවණ අඩු බැවින්) බාලය. (ස්වභක්තියෙන් යන්නට අපොහොසත් බැවින්) අපරිනායකය. පින්වතිය, කොර වූ අත් පා ඇති කුදා හා සමාගමයට සුදුසු නොවෙහි."

එහි, එකවිනනිනොව අයමසො යනු නැගණිය! ඔබ යමක් සිතා මේ කුදා සමග පලාගියාද, තනිවම ඔබ විසින් මේ අදහස සිතන ලද්දේ වන්නේය. බාලො අපරිනායකො යනු මේ කුදා බාලයෙකි. අනුවණ බැවින් මහල්ලෙක් වුවද, බාලයෙක්මය. රැගෙන (ඔසවාගෙන) යන්නා වූ අනිකකු නැතිකල්හි යන්නට අසමත් බැවින් අපරිනායක වූ නහි බුජේජන වාමෙන හොති සංගනතුමරහසි යනු පින්වතිය, මහා කුලයෙහි උපන් මනා රූ ඇති දැකුම්කලු වූ ඔබ, මිටි බැවින් වාමන වූ මේ කුදා සමග යන්නට නුසුදුසු වෙහිය. එවිට ඔහුගේ ඒ වචනය අසා සිටුදුව

පුරිසුසහං මඤ්ඤවානා අහං බුජ්ජකාවයිං
සොයං සංකුටිතො සෙනි ජිනනතනනි යථා පුණ

යන දෙවන ගාථාව කීවාය.

"මහත්මයාණෙනි! මම එක ගොතෙකු දැක ගවයන්ගෙන් වැඩිහිටි ගවයාගේ පිටෙහි මොල්ලියක් ඇත. මේ තැනැත්තාටත් ඒ මොල්ලිය ඇත. මොහු උතුම් පුරුෂයෙකු විය යුතුයයි මෙසේ මම කුදා උතුම් පුරුෂයෙකුයයි සිතමින් (මොහුට) කැමති වූයෙමි. ඒ මොහු සිඳුණු තත් ඇති විණාවක් මෙන්, විණා දණ්ඩක් මෙන් මෙසේ වකුටු වී නිදයි.

බෝසතාණන් වහන්සේ ඇගේ මෝඩකම නිසාම නික්ම ගිය බව දැන නඟවා සරසා රථයට නංවා ගෙදරටම එකතු කරගෙන ගියහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල මැයම සිටුදියණිය වූවාය. බරණැස් සිටුතුමා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.9.3

විකිණිණක ජාතකය

කාමං යහිං ඉවජසි තෙන ගවජ යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවන මහා විහාරයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා කලකිරුණු හික්කුළුක මුල්කරගෙන වදාළ සේක.

ඒ හික්කුළු දම්සභාවට කැඳවන ලදී. ඇත්තද මහණ? ඔබ කලකිරුණෙහිදැයි බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් විමසන ලද ඒ හික්කුළු ඇත්තයි ස්වාමීනියි කිය. කුමක් නිසා කලකිරුණෙහිදැයි විමසුවිට කාමගුණ නිසායයි කිය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ හික්කුළුට මහණ! මේ පස්කම් ගුණ හරියට ඊතලයේ උල හා සමානයි. (ඒ පස්කම් ගුණ) හදවතෙහි පිහිටීමට වරක් අවස්ථාවක් ලබමින් සිරුර තුළට ගිය ඊතලය කිඹුලා මරණයට පත්කරවන්නාක් මෙන් පුද්ගලයා මරණයට පමුණුවනියි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස අපමහ බෝසතාණන් වහන්සේ බරණැස් නුවර දැහැමින් රජය කරවමින් එක්දිනක් රජ උයනට ගොස් පොකුණු තෙරට පැමිණියේය. නැටුම් ගැයුම් ආදියෙහි දක්ෂ අය නැටුම් ගැයුම් ඉදිරිපත් කළහ. පොකුණෙහි සිටි මාළුවෝ ඉබ්බෝ ගී හඬට ලොල් බැවින් රැස්වී රජු සමගම යති. රජතුමා තල්කදක් හා සමාන වූ මත්සා සමූහයක් දැක මේ මත්සායෝ කුමක් නිසා මා සමග හැසිරෙන්නාහුදැයි ඇමතියන්ගෙන් විචාළේය. ඇමතියෝ දේවයන් වහන්ස! ඔවුන් ඔබවහන්සේට උපස්ථාන කරනියි කීවාහුය. රජතුමා මොවුන් උවටැත් කරනියි සතුටුවී මාලුවන්ට

දිනපතා නිති බත් පැනවීයි (දිනපතා බත් දෙන ලෙසට නියෝග කළේය.)
දිනපතා සහල් අමුණක් පිසයි. බත් වේලාවට ඇතැම් මාලුවෝ එති.
සමහරු නොඑති. උයන බත් අපතේ යයි. රජතුමාට ඒ බව දැනුම් දුන්හ.

රජතුමා මෙතැන් පටන් බත්දෙන වේලාවට බෙර ගස්වා බෙරහඬට
මසුන් රැස්වූ විට බත් දෙවයි කීවේය. එතැන් පටන් බත් සපයන්නා
බෙරයක් ගස්වා රැස්වූ මසුන්ට බත් දෙයි. ඔවුහුද බෙර සංඥාවට පොකුණ
අසලට රැස්වී අනුභව කරත්. ඔවුන් මෙසේ රැස්වී අනුභව කරන කල්හි
එක් කිඹුලෙක් අවුත් මසුන් කෑවේය. බත් සපයන්නා ඒ බව රජතුමාට
සැල කලේය. රජතුමා ඒ අසා කිඹුලා මසුන් කන අවස්ථාවෙහිදී ඊතලයැන්න
විද ගනුවයි කීවේය. ඔහු යහපතැයි කියා ගොස් නැවක සිට මසුන්
කෑමට ආවා වූ කිඹුලාට හී උලෙන් පහර දුන්නේය. එය කිඹුලාගේ පිට
පසා කරගෙන ගියේය. උඟ වේදනාවට පත්ව ඒ ඊය රැගෙනම පලා
ගියේය. බත් පිස දෙන්නා කිඹුලාට විදුණු බව දැන කිඹුලා අමතමින්
පළමු ගාථාව කීවේය.

කාමං යහිං ඉච්ඡසී තෙන ගච්ඡ
විඤ්ඤාසී මමමභි විකණණකෙන
හතොසී හතෙනන සවාදිතෙන
ලොලොච මචේඡ අනුබන්ධ මානො

යන පළමු ගාථාව කීවේය.

ඒකාන්තයෙන් (නුඹ) යම්තැනකට යාමට කැමතිනම් එහි යව.
නපුරු තැනට (මර්මස්ථානයට) හියෙන් විදුනා ලද්දෙහිය.
මත්සරයන් අනුව දුවන්නා වූ ලොල් වූ තෝ බෙර වැයුම් සහිත
වූ බත කරණ කොටගෙන නැසුනෙහිය.

එහි, කාමං යනු ඒකාන්තයෙන්. යහිං ඉච්ඡසී තෙන ගච්ඡ යනු යම්
තැනකට කැමතිනම් එතැනට යන්න. මමම මහි යනු මර්මස්ථානයෙහි.
විකිණික කෙන යනු ඊතලයේ උලෙන්, හතොසී හතෙනන සවාදිතෙන
ලොලොච මචේඡ අනුබන්ධ මානො යනු නුඹ බෙර වැයුම් සංඥාවෙන්
බත් දෙනු ලබද්දී ලොල් වී මසුන් කෑමට ඔවුන් පසුපස ලුහුබදිමින් ඒ
වාදනය සහිත බතෙන් නැසුනෙහිය. ගිය තැනකදී වුවත් තට ජීවිතයක්
නැත.

කිඹුලා තමන්ගේ වාසස්ථානයට පත්ව මරණයට පත්විය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ කරුණ දක්වා අභිසම්බෝධියට පත්ව

එවමසී ලොකාමීසං ඔපතනෙනා
විහඤ්ඤාති විතත වසානුවතති
සො හඤ්ඤාති ඤාති සධාන මජ්ඣෙකං
මච්ඡානුගො සොරිව සුංසුමාරො
යන දෙවන ගාථාව වදාළ සේක.

"ලෝකාමීස යයි කියන ලද පස්කම් සැපයට අනුව දුටන්නා වූ සිතට වසඟව ක්‍රියාකරන පුද්ගලයා එපරිද්දෙන්ම වැනසේ. ඔහු මසුන් අනුව පසුපස දුටන්නා වූ කිඹුලා මෙන් නෑ මිතුරන් මධ්‍යයෙහි වැනසේ."

එහි, ලොකාමීසං යනු පස්කම් ගුණයයි. ඒවා ලෝවැසියා මනොඥ ලෙසින්, ප්‍රිය ලෙසින්, මනාප ලෙසින් ගනියි. එහෙයින් ලෝකාමීස යයි කියනු ලැබේ. ඔපතනෙනා යනු ඒ ලෝකාමීසය අනුව වැටෙන්නේ කෙලෙස් වශයෙන්. විතතවසානුවතති සිතට වසඟව ක්‍රියාකරන පුද්ගලයා, විහඤ්ඤාති යනු වෙහෙසෙයි. සොහඤ්ඤාති යනු එබඳු වූ පුද්ගලයා නෑයන්ගේද යනාදී වශයෙන් මැදදී සො ඔහු හි උලෙන් විදින ලද්දේ, මච්ඡානුගො සුංසුමාරෝ විය. මසුන් අනුව ගිය කිඹුලා මෙන් පස්කම් සැප මනාපයයි ගෙන, හඤ්ඤාති වෙහෙසෙයි. මහත් විනාශයකට පැමිණෙන්නේමය.

මෙසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර කලකිරුණු භික්ෂුව සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. එකල බරණැස් රජ මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.9.4

අසිතාභූ ජාතකය

තවමෙවදානිමකර යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා කුමාරිකාවක අරබයා වදාළ සේක.

සැවැත් නුවර වනාහි අගසව් දෙදෙනා වහන්සේලාට උපස්ථාන කරන එක්තරා කුමාරිකාවක් මනා රූ ඇත්තිය. අතිශයින් දැකුම්කලු වූවාය. වැඩිවියට පත්වූ ඇ සමාන ජාතික කුලයකට ගියාය. සැමියා ඇය ගැන කිසියම්ම හැඟීමක් නැතිව අන්තූතක සිත් ඇතිව හැසිරෙයි. ඇ ඔහුගේ ඒ තමා කෙරේ ආදරයක් නොමැති බව, ගණන් නොගෙන අගසව් දෙනමට ආරාධනා කොට මහදන් දී බණ අසන්නී සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියාය. ඇ එතැන් පටන් මාර්ග හා ඵල සුවයෙන් කල් ගෙවමින්, සැමියා ද මට කැමති නොවේ, ගෙදර වාසයෙන් ද පලක් නැත. පැවිදිවන්නෙමි'යි සිතා මව්පියන්ට කියා පැවිදිව රහත්ඵලයට පත්වූවාය. ඇගේ ඒ ක්‍රියාව හික්කුන් අතරෙහි ප්‍රකට විය. ඉක්බිති එක් දිනක් හික්කුන් වහන්සේලා දම්සභාවෙහිදී "ඇවැත්නි! අසවල් කුලයෙහි දියණිය අර්ථය (නිවන) සොයන්නී සැමියාගේ නොකැමැති බව දැන අගසව් දෙදෙනා වහන්සේලාගෙන් බණ අසා සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටා නැවත මව්පියන්ගෙන් විමසා පැවිදිව රහත් ඵලයට පත්වූවාය. ඇවැත්නි, ඒ කුමරිය මෙසේ (නිවන නමැති) අර්ථය සොයන්නීයයි කථාවක් ඉපදවූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි! මෙහි දැන් කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කතාවෙන් යැයි කී කල්හි මහණෙනි! ඒ කුල දියණිය දැන් පමණක් අර්ථය සොයන්නීයක් නොවූවාය. පෙරත් අර්ථ ගවේසිකාවක්ව සිටියායැයි වදාරා අතීත කතාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ සෑම පැවිද්දෙන් (තවුස් පැවිද්දෙන්) පැවිදිව, අහිඤා ද, සමාපත්තිද උපදවාගෙන හිමවත් පෙදෙසෙහි වාසය කළ සේක. එකල බරණැස් රජතුමා තමාගේ පුත් බඹදන් කුමාරයාගේ පිරිවර සම්පත් දැක උපන්නා වූ සැක ඇත්තේ පුතා රටින් නෙරපිය. ඔහු අසිතාභූ නම් තම දේවියද රැගෙන හිමාල වනයට පිවිස මස්, මාළු හා ලොකු කුඩා පලතුරුද කමින්

පත්සලක වාසය කළේය. කුමරා එහිදී එක්තරා කිඳුරියක දැක පිළිබඳව සිත් ඇතිව මැය බිරිඳ කර ගන්නෙමියි සිතා අසිතාභූ දේවිය ගැන නොසලකා කිඳුරියගේ පියවර අනුව ගියේය. ඇ (අසිතාභූ) ඔහු කිඳුරිය පසුපස යන බව දැක මොහු මා ගැන නොසලකා කිඳුරිය පසුපස යයි. මොහුගෙන් ඇති පලය කුමක්දැයි නොඇලුණු සිත් ඇතිව බෝසතුන් වෙත එළඹ වැඳ තමන්ට කසිණ පරිකර්ම කියවාගෙන කසිණය බලන්නී අභිඤ්ඤාද සමාපත්තිද උපදවාගෙන බෝසතාණන් වහන්සේට වැඳ අවුත් තමන්ගේ පත්සල් දොරටුවෙහි සිටියාය. බඹදත් කුමරාද කිඳුරිය පසුපස ඇවිද ඇය ගියමග ද නොදැක සිඳුණු ආසා ඇතිව පත්සල දෙසට ආවේය. අසිතාභූ දේවිය එන්නා වූ ඔහු දැක අහසට පැන නැගී මැණික්වත් (නිල්) අහස් තලයෙහි සිට ආර්ය පුත්‍රයනි! තුඹ නිසා මා විසින් මේ ධ්‍යාන සැපය ලබන ලදීයැයි කියා

 ඤ්ඤාදානිමකර යං කාමො ව්‍යගමා තයි
 සො යං අප්පට්ඨසක්ඛිකො බරා ඡ්‍යන්තං රොරුකං
 යන පළමු ගාථාව කීවාය.

ඔබ යම් ආකාරයක (මා තුළ තිබූ) කාමාශාව පහවීද ඒ ගුණය ඔබම ඇති කළෙහිය. කියතකින් කපන ලද ඇත්දළක් මෙන් (ධ්‍යානයෙන් ඔබන ලද) ඒ මේ ක්ලේශ කාමය නැවත සම්බන්ධ කළ නොහැක්කක් විය.

එහි, ඤ්ඤාදානිමකර ආර්ය පුත්‍රය, මා හැර ගොස් කිඳුරිය ලුහුබදින තුඹම දැන් මෙය කළෙහිය. යං කාමො ව්‍යගමාතයි යනු ඔබ ගැන මා තුළ තිබූ යම් කාමාශාවක් වීද එය පහ වූයේය. විෂ්කම්භන ප්‍රභාණයෙන් ප්‍රහීන වූයේ (ධ්‍යාන බලයෙන් පහවූයේ) ය. යම් කාමාශාවක් පහවූ බැවින් මම මේ විශේෂත්වයට පත්වූයෙමියි දක්වයි. සොයං අප්පට්ඨසක්ඛි කො යනු ඒ කාමය වනාහි දැන් නැවත නූපදින තත්ත්වයට පත්විය. නැවත එක්කරන්නට නොහැකිය. බරා ඡ්‍යන්තං ව රොරුකං යනු කියතට බර යයි කියනු ලැබේ. ඇත්දළට රොරුක යයි කියනු ලැබේ. යම් සේ කියතෙන් කපන ලද ඇත්දළය නැවත එක්කළ නොහැකි වේ. නැවත පෙර පරිද්දෙන් නොඇලේ. මෙසේ නැවත තුඹ සමග මගේ සිතේ ගැටීමක් නම් නැතැයි කියා ඔහු බලා සිටිද්දීම අහසට නැගී අන්තූතකට ගියාය. හෙතෙම ඇය ගියකල්හි වැළපෙමින්

අත්‍රිච්ඡා අතිලොහෙන අතිලොහමදෙන ච
එවං භායති අත්ථමහා අභංච අසිතාභුයා
යනුවෙන් දෙවන ගාථාව කීවේය.

අත්‍රිච්ඡතාවද අතිලෝභයද අතිලෝභ මදයද යන කරුණු නිසා
මා අසිතාභු දේවියගෙන් පිරිහුණාක් මෙන් මෙසේ අර්ථයෙන්
පිරිහෙයි.

එහි, අත්‍රිච්ඡා අති ලොහෙනා යනු මේ මේ අයට, මේ මේ දෙයට
ඇති කැමැත්ත නමැති ජීවිත තණ්හාවට අත්‍රිච්ඡා යයි කියනු ලැබේ.
(සීමාව) ඉක්මවා පවතින ලෝභයට අතිලෝභ යයි කියනු ලැබේ.
අතිලොහමදෙනව යනු පුරුෂමදය ඉපදීම් වශයෙන් අතිලෝභ මදය
උපන්නේය. අසීමිත ආසාව ඇතිවීම් වශයෙන් අසීමිත ආසාව ඇති
පුද්ගලයා අතිලෝභයෙන්ද අතිලෝභ මදයෙන්ද යන මේ අදහස කියන
ලදී. අභංච අසිතාභුයා යනු මා අසිතාභු රජදුවගෙන් (රජදුව අභිමිච්චිමෙන්)
පිරිහුනාක් මෙන් මෙසේ අර්ථයෙන් පිරිහෙයි.

මෙසේ ඔහු (බ්‍රහ්මදත්ත කුමාරයා) මේ ගාථාව කියා වැලපී කැලයෙහි
තනිවට වාසය කොට පියාගේ ඇවෑමෙන් ගොස් රාජ්‍යය බාර ගත්තේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක
කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල රජපුතූද රජදුවද මේ දෙදෙනා වූහ.
තාපසයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.9.5

වච්ඡන්ධ ජාතකය

සුඛා ඝරා වච්ඡන්ධ යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ
දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් රෝජ මල්ල නම් තැනැත්තා
අරබයා වදාළ සේක.

ඔහු ආයුෂ්මත් ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේගේ ගිහි සභායකයෙකි. හෙතෙම එක් දිනක් ආනන්ද තෙරුන්ට තම නිවසට වැඩමවන ලෙස පණිවිඩයක් යැව්වේය. තෙරුන් වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් විමසා වැඩ සේක. හෙතෙම තෙරුන් වහන්සේට නොයෙක් ආහාර වළඳවා එක්තරාපසෙක සිටියේ තෙරුන් වහන්සේ සමග පිළිසඳර කථාකොට ගිහි සැපතින් හා පස්කම් ගුණයෙන් ආරාධනා කරන්නේ ස්වාමීනී! ආනන්ද හිමියනී! මාගේ ගෙයි ඇති මේ වංචල නිශ්චල වස්තු දෙකට බෙදා නුඹවහන්සේට දෙමි. එනු මැනවි! දෙදෙනාම ගිහිගෙයි වසමුයි කීය. තෙරුන් වහන්සේ ඔහුට කාමයන්හි ආදීනව කියා ආසනයෙන් නැගිට විහාරයට වැඩමකොට ආනන්දයෙනි, රෝප දුටුවාදැයි බුදුරජාණන් වහන්සේ විමසූ සේක. එවිට එසේය ස්වාමීනීයි වදාරා ඔබ ඔහුට කුමක් කිවෙහිදැයි වදාළ කල්හි ස්වාමීනී! රෝප මට ගිහිගෙයි විසීමට ආරාධනා කළේය. එවිට ඔහුට මම ගෘහවාසයෙහි හා පස්කම් සැපයෙහිද ආදීනව කිවෙමියි කීහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ, ආනන්දයෙනි, රෝපමල්ල පැවිද්දන්ට ගෘහවාසයට ආරාධනා කළේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් ආරාධනා කළේයයි වදාරා ආනන්ද තෙරුන්ගේ ඉල්ලීම පරිදි අතීත කථාව වදාළ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ එක්තරා නියමිතමෙක බමුණු කුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්ව තාපස පැවිද්දෙන් පැවිදිව හිමාලය වන පෙදෙසේ බොහෝ කලක් වාසයකොට ලුනුඇඹුල් සෙවීම පිණිස බරණැස් නුවරට පැමිණ රජ උයනෙහි වාසයකොට දෙවන දවසේ බරණැස් නුවර පිවිසි සේක. ඉක්බිති මුත්වහන්සේගේ යහපත් හැසිරීම් කෙරෙහි බරණැස් සිටුතුමා පැහැදී නිවසට කැඳවාගෙන ගොස් වළඳවා උයනෙහි වාසය පිණිස ප්‍රතිඥා ගෙන පෝෂණය කරන්නේ උයනෙහි වාසය කරවීය. ඔවුහු ඔවුනොවුන් අතර උපන් ස්තේහ ඇත්තෝ වූහ.

ඉක්බිති එක් දවසක් බරණැස් සිටුතුමා බෝසතාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ප්‍රේම විශ්වාස ඇතිව පැවිද්ද නම් දුකකි. මාගේ යසහලු 'වච්ඡනබ' පිරිවැර්ඡයාව උපැවිදි (ගිහියකු) කරවා සියලු වස්තුව දෙකට බෙදා ඔහුටද දී දෙදෙනාම සමගියෙන් වසන්තෙමුයි මෙසේ සිතීය. ඔහු එක්දිනක් දානය වළඳ අවසානයේ ඔහු සමග මිහිරි පිළිසඳරක යෙදී ස්වාමීනී! වච්ඡනබ, පැවිද්ද දුකකි. ගිහිගෙයි වාසය සැපයකි. ඒ නිසා එනු මැනවි.

අප දෙදෙනා සමගියෙන් කම්සැප විදිමින් වසමුයි කියා පළමු ගාථාව කීවේය.

සුඛා සරා වච්ඡන ජාතක සහිතඤ්ඤා සහොජනා
යඤ්ඤා භුක්තා ව ජිව්වා ව සයොථ අනුසසුකොති
යන පළමු ගාථාව කීවේය.

"වච්ඡන ජාතක කවුසාණෙනි, මිහිරි අහාර අනුභවකොට මිහිරි පානයක් පානය කොටද යම් සිරි යහනක නොකලකිරී (උකටලී නොව) නිදන්නෙහිය. එම නිසා රන් ඇති බොජුන් ඇති ගිහිගේ සැපයයි ගුණ කිය."

එහි, සහිතඤ්ඤා යනු සත්ථුවන්වලින් යුක්ත වූ. සහොජනා යනු බොහෝ කැයුතු අනුභව කළයුතු ආහාර, යඤ්ඤා භුක්තා ව ජිව්වා ව යනු හිරණ සහිත බොජුන් සහිත ගෙවල්වල නොයෙක් රසයෙන් යුත් බොජුන් වළඳ නොයෙක් බීම වර්ගද පානයකොට. සයොථ අනුසසුකො යනු සරසන ලද යම් සිරියහනක් මත නොකලකිරී නිදන්නෙහිද, ඒ නිසා ගෘහවාසය නම් අතිශයින්ම සැපයකි.

ඉක්බිති මොහුගේ කථාව අසා බෝසතාණන් වහන්සේ මහසීටුකුමනි! නුඹ මෝඩකම නිසා කාමයෙහි ගිජුවූයේ ගිහිගේ ගුණත්, පැවිද්දෙහි අගුණත් කීවෙහිය. ගිහිගේ අගුණ ඔබට කියන්නෙමි. දැන් එය අසන්නැයි කියා කීවේය.

සරා නානී හමානසස සරා නාහණනො මුසා
සරා නාදීනන දණ්ඩසස පරෙසං අනිකුබ්බනො
එවං ජීඤ්ඤා දුරහිභවං කො සරං පටිපජජති
යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

උත්සාහවත් නොවන්නා හට ගෙවල් නැත. බොරු කියන්නා හට ගෘහයෝ නැත. නොගන්නා ලද දඬු ඇති මෙරමා හට දඬුවම් නොකරන්නා හට ගෘහයෝ නැත. මෙකී පරිද්දෙන් ජීද ඇති දුරාරධ්‍ය වූ ගිහිගෙට කවරෙක් නම් පැමිණේද? (නොපැමිණේමය.)

එහි, සරා නානිභමානසස යනු නිතරම ගොවිතැන් හා ගවයන් රැකබලා ගැනීම් කිරීම් වශයෙන් උත්සාහ නොකරන තැනැත්තාට ගෙවල් නැත. ගෘහවාසය සරු නොවේ. (නොපිහිටන්නේය) යන අර්ථයි. සරා නාභණතො මුසා යනු කෙත් වත් රන් රුවන් ආදිය ලබාගැනීම පිණිස බොරු කියන්නාටද ගෙවල් නැත. සරා නාදිනන දණ්ඩසස පරෙසං අනිකුබ්බතො යනු (පහරදීමට ගන්නා වේවැල් ආදී දඬු නොගත් තැනැත්තාට ද දඬු ඉවත දැමූ තැනැත්තාටද අනුන්ට දඬුවම් නොකරන තැනැත්තාටද ගෙවල් නැත. (ගිහි ජීවිතයක් නැත) දඬු අතට ගත් කෙනෙක් වී දාසයන් කම්කරුවන් ආදී අන් අයට කරන කරන වරදට ගැලපෙන වදදීම, බැඳතැබීම (අත් පා ආදිය) කැපීම් තැළීම් ආදී වශයෙන් දඬුවම් කරන තැනැත්තාටම ගිහි ජීවිතය පිහිටයි. (සරුවෙයි) යන අර්ථයයි. එවං ඡ්ඤං දුරහිභවං කො සරං පටිපජ්ජති යනු මෙසේ වංචා කිරීම් ආදිය නොකරන කල්හිද පිරිහීම පිණිස පවතින ඒ ඒ වැරදි කරන කල්හිද නිතරම කටයුතු කළ යුතු බැවින් දුෂ්කර වූද, (ගිහි ජීවිතයට අවශ්‍ය දේ) ලබාගැනීම අපහසු හෙයින්ද ඒ ගිහිගෙයි වාසය කිරීම දුෂ්කරය. සම්පූර්ණ කිරීමට අපහසුය. මම දැන් තැති ගැනීම් නැති කෙනෙක් වී නිතර වාසය කරන්නෙමි. කවර පුද්ගලයෙක් ගිහි ජීවිතයට ඇතුල් වේද?

මෙසේ මහා සත්ත්වයන් වහන්සේ ගිහිගෙයි වාසය කිරීමෙහි දොස් කියා උයනටම වැඩියහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක.

එකල බරණැස් සිටුවරයා රෝජමල්ල විය. වච්ඡනබ පිරිවැජ්ජයා මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.9.6

බක ජාතකය

හඳුකො වනයං පකඛී යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක වංචාකාරී කුහක හික්කුවක අරඹයා වදාළ සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ (තමන් වහන්සේ වෙත) පමුණුවා පෙන්වන ලද ඔහු දැක මහණෙනි! දැන් පමණක් නොවේ. මේ හික්කුච පෙරන් කුහක පුද්ගලයෙක්ම යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදත් රජතුමා රජ කරද්දී අපමහ බෝසතාණන් වහන්සේ හිමාල වන ප්‍රදේශයේ එක් විලක මත්ස්‍යයෙකු වී මහා පිරිවර ඇතිව වාසය කළ සේක. ඉක්බිති එක් කොකෙක් මසුන් කන්නෙමියි විලට ආසන්න තැනක හිස නමාගෙන පියාපත් දෙක විදහාගෙන මද මද වශයෙන් මාලු දෙස බලමින් ඔවුන්ගේ ප්‍රමාදයක් ඇතිවෙන තෙක් බලා සිටියේය. ඒ අවස්ථාවේදී බෝසතාණන් වහන්සේ මාලු සමූහයා පිරිවරන ලද්දාහු ගොදුරු ගනිමින් ඒ ස්ථානයට පැමිණියහ. මත්ස්‍ය සමූහයා ඒ කොකා දැක

හඳුකො වනයං පකඨි ද්විජො කුමද සනතිහො
චුපසනෙනගි පකෙබහි මඤ මඤොව ක්‍රමායති
යන පළමු ගාථාව යිහ.

හෙළැඹුල් මල් පෙති බඳු පියාපත් ඇති මේ පක්‍ෂියා ඉතා යහපත්ය. සන්සුන් පියාපත් ඇතිව (මසුන් දෙස බලමින්) මදින් මද ඉතා දුබල එකතු මෙන් සිතයි. (භාවනා කරයි.)

එහි, මඤ මඤොව ක්‍රමායති යනු ඉතා දුබලයෙකු මෙන් වී කිසිවක් නොදන්නෙකු මෙන් තනිවම භාවනා කරයි.

ඉක්බිති බෝසතාණන් වහන්සේ කොකා දෙස බලා
නාසස සීලං විජානාථ අනඤ්ඤාය පසංසථ
අමෙහ ද්විජො න පාලෙති තෙන පකඨි න එඤ්ඤි
යන දෙවන ගාථාව කී සේක.

(තොපි) මොහුගේ සිල්වත් බවක් නොදන්නෙහුය. නොදැන ප්‍රශංසා කරන්නෙහුය. පක්‍ෂියා අප නොරකීයි. (අල්ලා ගන්නේ කුමන මාලුවාදැයි සිතන) නිසා පියාපත් නොසොල්වයි.

එහි, අනඤ්ඤාය යනු නොදැන, අමෙහ ද්විජො න පාලෙති යනු මේ පක්‍ෂියා අප නොරකීයි. පාලනය නොකරයි. මොවුන් අතුරෙන්

කුමන මාලුවෙක් ආහාරයට ගන්නෙමිදැයි විමසා බලයි. තෙන පකිනි න එඤ්ඤි යනු ඒ නිසා මේ පකිනියා නොසෙල්වෙයි. කම්පා නොවෙයි.

මෙසේ කී කල්හි මාලු සමූහයා ජලය කළඹා කොකා පලවා හැරියහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල කොකා මේ කපටි හිඤ්ඤවයි. මත්ස්‍ය රජතුමා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.9.7

සාකේත ජාතකය

කොනු බො හගවා හෙතු යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ සාකේත නුවර ඇසුරු කොටගෙන වැඩවාසය කරමින් සාකේත බමුණා මුල් කරගෙන වදාළ සේක.

මෙහි අනිත කථාවන්, වර්තමාන කථාවන් යට (මුලින්) ඒකක නිපාතයෙහි සාකේත ජාතකයෙහි කියන ලද්දේමය. ආකාරයමයි. තථාගතයන් වහන්සේ විහාරයට වැඩම කළ අවස්ථාවේදී හිඤ්ඤ, ස්වාමීනී! මේ ස්තේහය නම් කෙසේ පිහිටන්නේදැයි විචාරමින් පළමු ගාථාව වදාළහ.

කොනු බො හගවා හෙතු එකවෙව ඉධ පුගාලො
අනිව හදයං නිබ්බානි විතතඤ්ඤාපි පසීදති
යන පළමු ගාථාව කීහ.

"භාග්‍යවතුන් වහන්ස! මෙලොව ඇතැම් පුද්ගලයෙකු දුටු පමණින් හදවත නිවී යයි. සිතද පැහැදේ. මීට හේතු කවරේද?"

එහි අර්ථය, මේ ලෝකයෙහි ඇතැම් පුද්ගලයන් දුටු පමණින්ම හදවත අතිශයින් නිවී යයි. මනාව සුවද කවන ලද සීතල ජලය කළ දහසකින් තෙමන ලද්දක් මෙන් සීතල වෙයි. ඇතැමෙකු දැකීමෙන් එසේ නොනිමෙයි. ඇතැමෙකු දුටු පමණින්ම සිත පහදීයි. මොළොක් වෙයි. ප්‍රේම වශයෙන් ඇලෙයි. සමහරෙක් දැකීමෙන් නොඇලෙයි. මෙයට හේතු කවරේද?

ඉක්බිති බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ හිඤ්ඤන්ට ප්‍රේම කාරණය දක්වමින් දෙවන ගාථාව වදාළ සේක.

පුබ්බෙව සනනිවාසෙන පවචුප්පනන හිතෙනවා
එවං නං ජායතෙ පෙමං උප්පලංව යථොදකෙ
යන දෙවන ගාථාව කී සේක.

“පෙර හවයෙහි එක්ව විසීමෙන් හෝ මේ හවයෙහි කළ හිතවත් කමක් නිසා හෝ මෙසේ ඒ ප්‍රේමය හටගනී. (මඩන් දියන් නිසා) දියේ උපුල් හටගන්නාක් මෙනි.”

එහි අර්ථය, මහණෙනි! මේ ප්‍රේමය නම් කරුණු දෙකක් මුල් කරගෙන උපදියි. පෙර ආත්මයේදී මව හෝ පියා හෝ දුව හෝ පුතා හෝ සහෝදරයා හෝ සහෝදරී හෝ ස්වාමියා හෝ බිරිඳ හෝ සහායකයා හෝ මිත්‍රයා හෝ වී යමෙක් යමක් සමග එක්තැනක වසන ලද්ද ඔහුට වේ. පුබ්බෙව සනනිවාසෙනවා පෙර හවයෙහි එක්ව විසීමෙන් හෝ හවාන්තරයෙහිද ලුහුබදිමින් හෙතෙම ස්තේහය (ලෙන්ගතුකම) අත් නොහරියි. මේ ආත්මභාවයේදී කරන දෙයින්, පවචුප්පනන හිතෙනවා එවං නං ජායතෙ පෙමං මේ ජීවිතයේදී ඇතිකරගත් හිතවත්කමින් හෝ මෙසේ ඒ ප්‍රේමය උපදී. මේ කරුණු දෙකින් ඒ ප්‍රේමය උපදියි. කෙසේද යත් උප්පලංව යනොද කෙ යනු ‘ව’ කාරයට කෙටි ස්වරය (වා ව විම) යොදන ලදී. මෙය එක් කිරීමේ අර්ථයෙහි කියන ලදී. ඒ නිසා උපුල්ද ජලයෙහි හටගන්නා සෙසු මල්ද යම්සේ ජලයෙහි හටගන්නේ ජලය මෙන් මඩද යන කරුණු දෙක නිසා හටගනියි. එසේම ඒ කාරණ දෙකින් ප්‍රේමය හටගනියි. මෙසේ මෙහි අර්ථය දතයුතුයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව වදාළ සේක. එකල බමුණා සහ බැමිණිය මේ දෙදෙනාම වූහ. පුතා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

2.9.8

ඵකපද ජාතකය

ඉංස එකපදං තාතා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක් කෙළඹි පුත්‍රයෙකු මුල් කරගෙන දේශනා කළ සේක.

මේ කෙළෙඹි පුත්‍රයා සැවැත්තුවර වැසියෙකි. දිනක් තම උකුලෙහි සිටි ඔහුගේ පුතා දියුණුවට දොරටුව වූ එක් ප්‍රශ්නයක් විචාලේය. හෙතෙම ඵ් ප්‍රශ්නය බුදුරජාණන් වහන්සේට විෂය වන්නකි. වෙන කෙනෙකුට පිළිතුරු දීමට නොහැකි වන්නේයයි සිතා පුතා රැගෙන ජේතවනාරාමයට ගොස් බුදුරජාණන් වහන්සේට වැඳ ස්වාමීනි! මගේ උකුල මත සිටිමින් මේ දරුවා දියුණුවේ දොරටුවට හේතුවන ප්‍රශ්නයක් ඇසුවේය. එය නොදන්නා මම මෙහි ආවෙමි. ස්වාමීනි! මේ ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වදාරන සේක්වා. බුදුරජාණන් වහන්සේ උපාසකය! මේ දරුවා අර්ථ ගවේෂකයෙක් වූයේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් අර්ථ ගවේෂකයෙක් වී මේ ප්‍රශ්නය පණ්ඩිතයන්ගෙන් විචාලේය. පැරණි නුවණ ඇත්තෝද මොහුට කීවාහුය. භවයෙන් සැඟවුණු නිසා සිහි නො කරන්නෙහි යයි වදාරා ඔහු විසින් අයදින ලද්දාහු අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසනාණන් වහන්සේ සිටු කුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්වූවාහු පියාගේ ඇවෑමෙන් සිටු තනතුර ලැබූහ. ඉක්බිති ඔහුගේ ළදරු පුත් කුමරා උකුලෙහි හිඳගෙන පියාණෙනි! මට නොයෙක් අර්ථ ඇති එක් පදයකින් යුත් එක් කාරණයක් කියන්නැයි විමසමින්

ඉංස එකපදං තාත අනෙකඤ්ච පද නිසසිතං
කිඤ්චි සංගාහිකං බ්‍රෑහි යෙනතෙඤ්ච සාවයාමසෙ
යන පළමු ගාථාව කීවේය.

"පියතුමනි! යම් පදයකින් දියුණුව ප්‍රකාශ කරන්නෙමුද? එබඳු අරුත් ඇති පදවලින් යුතු වූ එක පදයක් අයදීමි. එය කියනු මැනවි."

එහි ඉංස යනු ඉල්ලීම් අර්ථයෙහිද වෝදනා අර්ථයෙහිද නිපාතයකි.

එකපදං යනු එක් කරුණක් ඇති පදයක්, එක් කරුණක් සංග්‍රහ කළ අකුරු ඇති පදයක්. අනෙකුත් පද නිසිසිතං යනු නොයෙක් අරුත් ඇති කරුණු අඩංගු පද ඇසුරුකොට ඇති කිඤ්චි සංගාහිකං මූඛි යන බොහෝ අර්ථ එක්රැස් කළ එක් පදයක් කියනු මැනවි. මෙයම පාඨයයි. යෙනතෝ සාවයාමසෙ යනු නොයෙක් අර්ථ ඇසුරු කරන ලද යම්කිසි එක් පදයකින් අපි තමන්ගේ දියුණුව ප්‍රකාශ කරන්නෙමුද ඒ පදය මට කියනු මැනවි යනුවෙන් (ප්‍රශ්නය) ඇසිය. ඉක්බිති ඔහුගේ පියා පිළිතුරු දෙමින්,

දකෙධියෙකපදං තාන අනෙකුත් පදනිසිසිතං
 තඤ්ච සීලෙන සංයුතතං බන්ධියා උපපාදිතං
 අලං මිතෙන සුධාපෙතුං අමිත්තානං දුඛාය වා
 යනු දෙවන ගාථාව කිය.

"දරුව! නොයෙක් අර්ථ ඇසුරු කරන ලද ඒ පදය යනු 'වීර්යය'යි. එයද සීලයෙන් ක්ෂාන්තියෙන් යුක්ත වූයේ මිතුරන් සැපවත් කරන්නටත් සතුරන් දුප්පත් කරන්නටත් සමර්ථ වේ."

එහි, දකෙධියෙකපදං යනු දකෙධියාං එකපදං (පද බෙදීමයි) දකෙධියා යනු ලාභ උපදවන, දක්ෂ වූ පුද්ගලයාගේ, ඤාණයෙන් යුක්ත වූ 'වීර්යය'යි. අනෙකුත්පද නිසිසිතං යනු මෙසේ කියන ලද ආකාර ඇති 'වීර්යය' නොයෙක් අර්ථවලින් යුක්තය. ('වීර්යය' යන පදයෙහි නොයෙක් අර්ථ ඇත.) කුමන අර්ථවලින්ද? සීලාදි අර්ථවලින්. ඒ නිසාම තඤ්ච සීලෙන සංයුතතං (එයද සීලයෙන් යුක්තය) යනාදිය කිය. ඒ 'වීර්යය'ද ආචාර සීලයෙන් යුක්ත වූ අධිවාසන ක්ෂාන්තියෙන් (සා පිපාස දී දුක් ඉවසීමෙන්) යුක්තය යනු එහි අර්ථයයි.

මිතෙන සුධාපෙතු අමිත්තානඤ්ච දුඛාය අලං මිතුරන් සුවපත් කරන්නට සතුරන් දුකට පත්කරන්නට සමත්ය. ලාභ උපදවන ඤාණයෙන් යුක්ත වූ දක්ෂ බවෙන් යුක්ත වූ වීර්යයෙන් යුක්ත වූ, ආචාර සීලයෙන් යුක්ත වූ, ඉවසීමෙන් යුක්ත වූ කවර නම් තැනැත්තෙක් මිතුරන් සුවපත් කරන්නටද සතුරන් දුක්පත් (දුකට පත්) කරන්නටද අසමත් වේද? (සමත් වේමය.)

මෙසේ බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු සැපයූහ.

ඔහු ද පියා කියන ලද පරිද්දෙන්ම තමන්ගේ අර්ථය (යහපත, දියුණුව) සිදුකරගෙන කර්මානුරූපව මියපරලොව ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍ය ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව ගළපා නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර පියාද පුතාද සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියහ. එකල්හි පුතා මොහුම වූයේය. බරණැස් සිටුවරයා වනාහි මම්ම වූයෙමිසි වදාළ සේක.

2.9.9

හරිතමාන ජාතකය

ආසිවිසං මම සන්තං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ චේච්චනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් අජාසත් රජතුමා මුල් කරගෙන දේශනා කළ සේක. කොසොල් රජුගේ පියා වූ මහ කොසොල් රජතුමා, බිම්බිසාර රජතුමාට දියණිය දෙමින් තමන්ගේ නැගණියට "නහනමුල" නම් කසිගම දුන්නේය. අජාසත් රජතුමා විසින් පියා මැරූ කල්හි රජතුමාට ආදරයෙන් සිටි ඇ නොබෝ දිනකින්ම කලුරිය කළාය. අජාසත් රජතුමා මව කලුරිය කළ පසුත් ඒ ගම භක්ති විදියි. කොසොල් රජතුමා පීනාසාතක සොරාට මගේ කුල සන්තක ගම නො දෙන්නෙමිසි ඔහු සමග යුද කරයි. ඇතැම්දිනක මාමාට ජයවෙයි. ඇතැම් දිනක බැණාට ජය වෙයි. යම් දවසක අජාසත් දිනයිද එකල් රථයෙහි කොඩි ඔසවා මහත් කීර්තියෙන් නගරයට පිවිසෙයි. යම් දවසක පැරදෙයිද එකල්හි දොම්නසට පත්ව කිසිවෙකුටවත් නොදන්වාම පිවිසෙයි.

ඉක්බිති එක්දිනක් හික්කුහු දම්සභාවෙහිදී ඇවැත්නි! අජාසත් රජතුමා මාමා පරදවා සතුටුවෙයි. තමා පැරදුනවිට දොම්නසට පත්වෙතියි කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි, මා එන්නට ප්‍රථම මෙහි කවර කථාවකින් යුතුව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි මහණෙනි! දැන් පමණක් නොව පෙරත් මොහු දිනා සතුටු වෙයි. පැරදුනවිට දොම්නසට පත්වූයේයයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදක් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ නිල් මැඩි යෝනියෙහි උපන්න. එකල්හි මිනිස්සු ගංගා දිය කඳුරු ආදී තැන්වල මසුන් අල්ලා ගැනීමට කෙමන් ඇටවූහ. එක් කෙමනක බොහෝ මත්ස්‍යයෝ පිවිසියාහුය. ඉක්බිති එක් දියනයෙක් මසුන් කමින් ඒ කෙමනට පිවිසියේය. බොහෝ මත්ස්‍යයෝ එක්වී උග්‍ර සපා කමින් එකම ලේ විලක් කළහ. සර්පයා පිළිසරණක් නොදකිමින් මරණ බියෙන් තැති ගෙන කෙමන් කටින් නික්මී වේදනාවෙන් යුතුව දිය කෙළවර හොත්තේය. නිල් මැඩියාද ඒ අවස්ථාවෙහි උඩට පැන කෙමන් මුලට ඉහළින් වැතිරුණි. සර්පයා විනිශ්චය කරන තැනක් නොලබන්නේ එහි වැතිර සිටින උග්‍ර දැක යහලු නිල් මණ්ඩුකයා! මේ මාලුන්ගේ ක්‍රියාව නුඹට රුචිදැයි විමසමින්

ආසිවිසං මමං සන්තං පවිට්ඨං කුමිනාමුඛං
 රුවචනෙ හරිතා මාතා යං මං බාදනති මච්ඡකා
 යන පළමු ගාථාව කීවේය.

"විෂ දළ ඇති මා කෙමනෙහි කටට පිවිසි කල්හි යම්බඳු මා මාලුවෝ කන්ද නිල් මැඩිදෙන මව කොට ඇතිය. තොපට එය රුචි කරයිද?"

එහි, ආසි විසං මමං සන්තං යනු විෂ ඇති මා (පැමිණි විෂ ඇති මා). රුවචනෙ හරිතා මාතා යං මං බාදනති මච්ඡකා යනු නිල්මැඩි පුතුනි, මේ කරුණ ඔබට රුචිවේද යනුවෙන් කියයි. ඉක්බිති ඔහුට නිල් මණ්ඩුකයා එසේය, යහලුව රුචි වෙයි. කුමක් නිසාද? ඉදින් නුඹද නුඹේ ප්‍රදේශයට පැමිණ මසුන් කන්නෙහිය. මාලුවෝද තමන්ගේ ප්‍රදේශයට පැමිණි නුඹ කති. තම තමන්ගේ සීමාවෙහි ගොදුරු බිමෙහි දුබලයෙක් නම් නැතැයි කියා

විදුමපතෙව පුරිසො යාවසස උපකපපති
 යදා වකෙඤ්ඤා විදුමපනති සො විදුමතො විදුමපතිති
 යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

"යමෙකුට යම්තාක් ධනය බලය (සමෘද්ධිය) ඇත්ද ඒතාක් පුරුෂයා අනුන්ට පහර දෙන්නේය. යම්කලෙක සෙස්සෝ ඉසුරු බවෙහි සිට පහර දෙත්ද එකල පහරන ලද හේ පහරනා ලැබේ."

තස්ථ - එහි, විලුම්පතෙව පුරිසො යාවසස උපකප්පති යනු පුරුෂයාගේ අධිපතිකම එළඹ සිටින තාක් ක්‍රියාත්මක වන තාක් පවතින තාක් ඔහු අනිකෙකුට පහර දෙයි. යාව සො උපකප්පති යනුද පාඨයකි. අනුන්ට පහරදීමට හැකියාව ඇතිතාක් කල් පහරදෙයි යන අර්ථයයි. යදා වඤ්ඤා විලුම්පනති යනු යම්කලෙක අන් අය අධිපති වී පහරදෙත්ද සො විලුනෙනා විලුම්පති යනු පහර ලත් ඔහු අනුන්ටද පහර දෙයි. විලුම්පතෙ යනුද පාඨයකි. මෙම අර්ථයමයි. විලුම්පතං යනුවෙන්ද කියති. එහි අර්ථය නොගැලපෙයි. මෙසේ පහර දෙන්නා නැවත පහර කෑමට ලක් වෙයි.

බෝසනාණන් වහන්සේ නඩුව විසඳු කල්හි දිය නයාගේ දුබල බව දැන සතුරා අල්ලා ගන්නෙමුයි මත්සා සමුහයා කෙමන කටින් නික්මී දියනයා එහිම මරණයට පමුණුවා ගියාහුය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ජාතක දේශනාව ගෙනහැර දක්වා නිමවා වදාළ සේක. එකල දියනයා අජාසත් රජය. නිල්මැඩියා වනාහි මම ම වූයෙමී යි වදාළ සේක.

2.9.10

මහා පිංගල ජාතකය

සබ්බො ජනො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් දෙව්දත් තෙරුන් වහන්සේ අරබයා වදාළ සේක. දෙව්දත් තෙර බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි වෙර බැඳගෙන නවමසක් ගිය තැන දෙවරම් වෙහෙර දොර කොටුවෙහි පොළොවෙහි ගිලුනුවීට ජේතවනවාසීහුද, සියලු රටවැසියෝද බුදුරජාණන් වහන්සේට විරුද්ධ වූ දෙව්දත් තෙර පොළොවෙහි ගිලුනේය. දැන් සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ (කටුවක් වැනි වූ) නැසුණු සතුරා ඇතිසේකැයි තුටු පහටු වූවාහුය. ඔවුන්ගේ කථාව අසා සියලු දඹදිව වාසී යක්ෂ භූත දේව සමූහයාද තුටු පහටු වූවාහුය. ඉක්බිති එක්දිනක් හික්කුහු දම්සභාවෙහිදී

ඇවැත්නි! දෙව්දත් තෙරුන් පොළොවෙහි ගිලුනු කල්හි බුදුරජාණන්

වහන්සේට විරුද්ධ වූ දෙවිදන් තෙර පොළොවෙහි ගිලුනේ යයි මහජනයා සතුටු වූහයි කථාවක් ඉපදවූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි! කවර කථාවකින් යුක්තව මෙහි සිටියාහුදැයි විචාරා, මෙම කථාවෙන් යයි කී කල්හි, මහණෙනි! දෙවිදන් මළ කල්හි මහජනයා සතුටු වූයේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් සතුටු වූහයි, සිනාසුනහයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර මහා පිංගල නම් රජතුමා අදැහැමින්, නපුරුකමින් රාජ්‍යය කරවීය. ඡන්දාදී වශයෙන් පවිකම් කරමින් දඬුවම් වශයෙන් කහවනු ගැනීම් ආදියෙන් උක් යන්ත්‍රයෙහි උක් මෙන් ජනයා වෙලුවේය. කර්කෂය, රළුය, සැහැසිය. අනුන් කෙරෙහි දයානුකම්පා මාත්‍රයක්වත් ඔහු තුළ නැත. රජ ගෙදර ස්ත්‍රීන්ටද දූ පුතුන්ටද ඇමති බමුණු, ගෘහපති, ආදීන්ටද අප්‍රියයි අමනාපයි. ඇසට වැටුණු දූවිල්ලක් මෙන්, බත් පිඬේ ගල්කැට මෙන්ද විලුඹ හිල්වී ඇතුණු කටුවක් මෙන්ද විය.

එකල බෝසතාණන් වහන්සේ මහා පිංගල රජුගේ පුත්‍රයා වී උපන්න. මහා පිංගල දිගුකලක් රාජ්‍යයකොට කලුරිය කළේය. ඔහු කලුරිය කළ කල්හි සියලු බරණැස් වැසියෝ තුටු පහටුව මහත් සේ සිනාසී දර කරන්න දහසකින් මහා පිංගල රජු දවා කළ දහස් ගණනකින් සෑය නිවා බෝසතාණන් වහන්සේ රාජ්‍යයෙහි අභිෂේක කොට අපට දැහැමී රජෙක් ලැබුනේ යයි තුටුපහටු වී නගරයෙහි උත්සව බෙර හසුරුවා ඔසවන ලද ධජපතාක ඇති නගරය සරසා දොරක් දොරක් පාසා මණ්ඩපයක් කරවා විසුරුවන ලද පොරි (විළඳ) හා මල්වලින් සැරසූ භූමිවල, සැරසූ මණ්ඩපවල හිඳ ආහාරපාන අනුභව කළහ.

බෝසතාණන් වහන්සේද සැරසූ මහ පොළොවෙහි ඔසවන ලද සුදුකුඩය ඇති උතුම් වූ ආසනය මැද මහත් සම්පත් විදිමින් හුන් සේක. ඇමති බමුණු, ගෘහපති, රටවැසි දොරටුපාල ආදීහුද රජතුමා පිරිවරාගෙන සිටියාහුය. ඉක්බිති එක් දොරටුපාලකයෙක් නුදුරෙහි සිට ආශ්වාස ප්‍රාශ්වාස කරමින් හැඩුවේය. බෝසතාණන් වහන්සේ එය දැක යහලු දොරටු පාලකයා! මාගේ පියා කලුරිය කළ කල්හි සියල්ලෝම තුටුපහටු වී උත්සව පවත්වමින්, ක්‍රීඩා කරමින් හැසිරෙත්. නුඹ වනාහි අඬමින් සිටී. ඇයි මාගේ පියා නුඹට ප්‍රිය වීද, මනාප වීදැයි විමසමින්

සබ්බො ජනො හිංසිතො පිංගලෙන
 තස්මිං මනෙ පච්චයං වෙදයන්ති
 පියො නුතෙ ආසි අකණ්ඨ නෙතො
 කසමානු ඤං රොදසි ද්වාරපාල
 යන පළමු ගාථාව කීහ.

පිංගල රජු විසින් සියලුදෙනා හිංසා කරනු ලැබූහ. ඔහු මළ කල්හි රටවැසියෝ ප්‍රීති වෙන්. පිඟුවන් ඇස් ඇති තැනැත්ත, තට ප්‍රියවීද? දොරටුපාලය! කවර හෙයින් තෝ හඬන්නෙහිද?

එහි, හිංසිතො යනු නොයෙක් ආකාර දඬුවම් කිරීම් බදු අයකිරීම් ආදියෙන් පෙළෙන ලද, පිංගලෙන දුඹුරු පැහැ ඇති ඇසින්. ඔහුගේ ඇස් දෙකම පලදු වූයේ දුඹුරු පැහැ ඇතිවිය. බළල් ඇස් පැහැයෙන් යුක්ත විය. ඒ නිසාම ඔහුට පිංගල යයි නම් කළාහුය. පච්චයං වෙදයන්ති යනු සතුට විදිත්. අකණ්ඨ නෙතො යනු දුඹුරු පැහැ ඇස් ඇති, කසමානු ඤං යනු කුමන කාරණයක් ඔබ නිසා හඬන්නෙහිද? අටුවාවෙහි කසමා කුවං යන පාඨය ඇත.

හෙතෙමේ ඔහුගේ ච්චනය අසා මම මහ පිංගල මළේ යයි ශෝකයෙන් නොහඬමි. මගේ හිසට සැපයක් ඇතිවිය. පිංගල රජතුමා ප්‍රාසාදයෙන් බසිද්දීන් (ප්‍රාසාදයට) නගිද්දීන් කම්මල්කරුගේ මිටියෙන් පහර දෙන්නාක් මෙන් මගේ හිසට ටොකු අට බැගින් ගසයි. ඔහු පරළොව ගොසිනුත් මගේ හිසට ඇත්තාක් මෙන් නිරය පාලකයන්ගේත් යම් රජුගේත් හිසට ටොකු අතියි. එවිට ඔවුහු මේ තැනැත්තා අපට අතිශයින් බාධා පමුණුවනිසි කියා නැවත මෙහි රැගෙන විත් මුදා හරින්නාහුය. එවිට ඔහු (හිටපු පිංගල රජු) නැවතත් මගේ හිසට ටොකු අතින්නේය යන බියෙන් මම හඬමිසි යන මේ අදහස ප්‍රකාශ කරමින් දෙවන ගාථාව කීවේය.

නමෙ පියො ආසි අකණ්ඨ නෙතො
 භායාමි පච්චාගමණාය තස්ස
 ඉතො ගතො හිංසෙය්‍ය මච්චුරාජං
 සො හිංසිතො ආනෙය්‍ය පුන ඉධාති
 යන දෙවන ගාථාව කීය.

"පිඟුවන් ඇස් ඇති රජ මට ප්‍රිය නොවේ. ඔහුගේ ආපසු පැමිණීමට බිය වෙමි. මෙළොවින් ගියේ යම රජුට හිංසා කරන්නේය. පීඩාවට පත්වූ ඒ යමරජ (ඔහු) යළි මෙහි ගෙනෙන්නේය."

ඉක්බිති ඔහුට බෝසතාණන් වහන්සේ ඒ රජතුමා දරගැල් දහසකින් දවන ලද්දේය. දිය කල සිය ගණනක් ඉසින ලද්දේය. ඔහුගේ ඒ ආදාහන බිමද හාත්පසින් භාරන ලද්දේය. ස්වාභාවයෙන්ම පරළොව ගිය, වෙනත් තැනක උපන් අය නැවත ඒ සිරුරෙන්ම නොඑති. ඔබ බය නොවන්න යනුවෙන් ඔහු අස්වසමින්

දැඩො වාහ සහසෙසභි සිතො සට සතෙහිසො
පරිකබතො වසා භූමි මා භාසි නාග මිසසති

යන ගාථාව කීහ.

"පිංගල රජු දර කරත්ත දහසකින් දවන ලද්දේය. චතුර කළ සියයකින් තෙමන ලදී. ඒ බිමද සාරා දමන ලදී. බිය නොවන්න. ඔහු පෙරළා නොඑන්නේය."

එතැන් පටන් දොරටු පාලයා සැනසීමක් ලැබුවේය. බෝසතාණන් වහන්සේ දැහැමෙන් රජකරවා දානාදී පිංකම්කොට කර්මානුරූපව පරළොව ගියහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල පිංගල රජ දෙවිදන් තෙරය. පුතා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

නවවැනි උපාහන වර්ගය නිමිසේය.

2.10.1

සබ්බදාය ජාතකය

සීගාලො මානසථදෙධා යන මේ ධර්මදේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ වේච්චනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් දෙවිදන් තෙරුන් අරබයා වදාළ සේක. දෙවිදන් තෙර අජාසක් රජු පහදවාගෙන උපදවන

ලද ලාභසත්කාර දිගුකල් පවත්වාගෙන යාමට අසමත් විය. නාලාගිරි ඇතු මෙහෙයවූ විට සිදුවූ ප්‍රාතිහාර්යය (ජනයා) දුටු කාලයේ පටන් ඔහුගේ ඒ ලාභසත්කාර අතුරුදහන් විය. ඉක්බිති එක්දිනක් හිඤ්ඤන් වහන්සේලා දම්සභාවෙහිදී ඇවැත්නි! දෙවිදත් තෙර ලාභ සත්කාර උපදවාගෙන දිගුකල් පවත්වා ගෙනයාමට නොහැකි වී යයි කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි! මා එන්නට පෙර මෙහි කිනම් කතාවකින් යුතුව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙතම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි මහණෙනි! දෙවිදත් තමන්ට උපන්නා වූ ලාභසත්කාර අතුරුදහන් කර ගත්තේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් එසේ අතුරුදහන් කරගත්තේ යැයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජකරද්දී ත්‍රිවේදයෙහිද අටළොස් (18) ශිල්පයන්හිද පරතෙරට ගිය බෝසතාණන් වහන්සේ ඔහුගේ පෙරවි බමුණා වූහ. ඔහු පඨවිජය මන්ත්‍රය (පොලව ජයගැනීමේ මන්ත්‍රයක්) දැනී. පඨවිජය මන්ත්‍රය යනු ආචර්ජන මන්ත්‍රය යයි කියනු ලැබේ. ඉක්බිති එක්දිනක් බෝසතාණන් වහන්සේ ඒ මන්ත්‍රය සජ්ඣායනා කරන්නෙමිසි එක්තරා එළිමහන් තැනක ඇති ගල්තලාවක් මත හිදගෙන සජ්ඣායනා (හඬ නගා කීම) කළහ. ඒ මන්ත්‍රය වනාහි විධි (නියමයන්) අනුගමනය නොකළ අන් කෙනෙකුට ඇසිය නොහැකිය. ඒ නිසා ඔහු එවැනි තැනක සජ්ඣායනා කරයි.

ඉක්බිති ඔහු සජ්ඣායනා කරන කාලයෙහි එක් බෙනයක හුන් එක් හිවලෙක් ඒ මන්ත්‍රය අසාගෙන සිටීමෙන්ම ප්‍රගුණ කළේය. ඒ හිවලා වනාහි මේ ජීවිතයට පෙර ආත්ම භාවයේදී පඨවිජය මන්ත්‍රය පුහුණු කළ එක් බමුණෙක් විය. බෝසතාණන් වහන්සේ සජ්ඣායනාකොට නැගිට, ඒකාන්තයෙන් මේ මන්ත්‍රය මට කටපාඩම් (ප්‍රගුණ) යැයි කීහ. හිවලා බෙනයෙන් එලියට පැමිණ එම්බා බමුණ! මේ මන්ත්‍රය ඔබට වඩා මට ප්‍රගුණයයි කියා පලාගියේය.

බෝසතාණන් වහන්සේ මේ හිවලා මහත් අකුසලයක් (පහත් දෙයක්) කරන්නේ යැයි සිතා ගනිමු, ගනිමු යයි ටිකදුරක් ලුහුබැන්දේය. හිවලා පලාගොස් කැලයට පිවිසියේය. හිවලා ගොස් එක් හිවලියකගේ ඇඟ ටිකක් හැපුවේය. ස්වාමීනි! ඇයිදැයි කී කල්හි ඔබ මා ගැන දන්නෙහිද, නොදන්නෙහිදැයි ඇසිය. ඇ එසේය දනිමිසි කියා පිළිගත්තාය.

හිවලා පට්ඨිජය මන්ත්‍රය මන්ත්‍රය මතුරා නොයෙක් සියගණන් හිවලුන්ට අණකොට සියලුම ඇත්, අස්, සිංහ, ව්‍යාඝ්‍ර, උගරු, මුව ආදී සිවුපාවුන් තමන් සමීපයට ලංකර ගත්තේය. රැස් කරවා සබ්බදාය නම් රජව එක් හිවලියක අගමෙහෙසිය කරගත්තේය. ඇතුන් දෙදෙනෙකුගේ පිටෙහි සිංහයෙක් සිටී. සිංහයාගේ පිටෙහි සබ්බදාය නම් හිවල් රජ හිවල් අගමෙහෙසිය සමග හිඳියි. මහත් සම්පත් විය.

හිවලා මහත් සම්පතින් ප්‍රමාද වී මානය උපදවාගෙන බරණැස් රාජ්‍යය අල්ලා ගන්නෙමිසි සිතා සියලු සිව්පාවුන් පිරිවරන ලද්දේ බරණැස් නුවරට නුදුරු තැනකට පැමිණියේය. සිව්පාවුන්ගේ පිරිස් ප්‍රමාණය දොළොස් යොදුනක් දුරට විය.

හිවලා නුදුරෙහි සිටියේම මට රාජ්‍යය දෙව, තැනිනම් යුද්ධ හෝ කරවයි රජුට පණිවිඩ යැවීය. බරණැස් නුවරවාසිහු බියෙන් තැනිගෙන නගරයෙහි දොරටු වසාගෙන සිටියාහුය.

බෝසතාණන් වහන්සේ රජු වෙත එළඹ මහරජතුමනි, බිය නොවන්න. සබ්බදායීක හිවලා සමග යුධ කිරීම මට බාරයි. මා හැර ඔහු සමග යුධ කිරීමට සමත් වෙන්න කෙනෙක් නම් නැත. ඔහු රජුද නගරවාසීන් ද සනසා කුමක්කොට සබ්බදායීක මේ රාජ්‍යය අල්ලා ගන්නේදැයි පළමුකොට ඔහුගෙන් විචාරන්නෙමිනයි සිතා දොරටු අට්ටාලයට නැග, සබ්බදාය! කුමක්කොට මේ රාජ්‍යය ගන්නෙහිදැයි විචාළේය. සිංහනාද කරවා මහජනයා ශබ්දයෙන් තැනි ගත්වා ගන්නෙමිසි කීවේය.

බෝසතාණන් වහන්සේ කළ යුත්තක් ඇතැයි දැන අට්ටාලයෙන් බැස දොළොස් යොදුන් පමණ වූ බරණැස නුවරවැසි සියලුදෙනාම කන්සිදුරු උඳු (මෑ) පිට්ටලින් තවරා ගන්නැයි බෙර හැසිරවීය. මහජනයා බෙර අණ අසා යටත් පිරිසෙයින් බළලුන් දක්වාම සියලු සිව්පාවුන්ගේද, තමන්ගේද කන් සිදුරු අනුන්ගේ ශබ්දයක් අසන්නට නොහැකිවන සේ උඳුපිට්ටලින් තවරා ගත්හ.

ඉක්බිති බෝසතාණන් වහන්සේ නැවත අට්ටාලයට නැග සබ්බදාය යැයි හිවලාට කීහ. ඇයි බමුණානෙනි! මේ රාජ්‍යය කුමක්කොට

ගන්නෙහිද? සිංහනාද පවත්වා මිනිසුන් තැනිගන්වා මරණයට පමුණුවා ගන්නෙමිසි කීවේය. සිංහනාදයක් කරවා ගන්නට නොහැකි වන්නෙහි උසස් සිව්පා කුලයෙහි උපන් ඉතා රතු අත්පා ඇති කේසර සිංහරාජයෝ නුඹ වැනි නිව හිවලකුගේ අණ නොපිළිපදින්නෝ යැයි කීහ.

හිවලා මානසෙන් දැඩිවී අනිත් සිංහයෝ සිටිත්වා. මා නැග සිටින සිංහයා ලවාම නාද කරවන්නෙමිසි කීවේය. ඉදින් හැකිනම් නාදකරවා ලවයි කීහ. හිවලා තමා නැග සිටින සිංහයාට නාද කරන්නැයි සංඥාවක් දුන්නේය. සිංහයා ඇත්කුඹෙහි මුඛය උලා තුන්වරක් කිසිවකුට නැවතිය නොහැකි සිංහනාදය නාද කළේය. ඇත්තු සන්ත්‍රාසයට පත්වී කැනහිලා බිම දමා උග්‍රගේ හිස පයින් පාගා සුනුවිසුණු කළහ. සබ්බදාය එහිම මරණයට පත්විය. ඒ ඇත්තුද සිංහනාදය අසා මරණ බියෙන් තැනිගෙන එකිනෙකා ඇණගෙන එහිම මරණයට පත්වූහ. සිංහයන් හැර සෙසු මුව උගරු ආදීන්ද, හාවුන්, බළලුන් කෙළවරකොට ඇති සියලු සිව්පාවෝද එහිම මරණයට පැමිණියහ. සිංහයා පලාගොස් වනයට පිවිසියහ. දොළොස් යොදුනක් මඟදිගට මස්ගොඩවල් විය.

බෝසනාණන් වහන්සේ අට්ටාලයෙන් බැස නගරයෙහි දොරටු විවර කරවා සියල්ලෝම තමන්ගේ කන්වල උදුපිටි පහකොට මස් කැමති අයට මස්ගෙන යන්නැයි නුවර බෙර හැසිරවූහ. මිනිස්සු අමු මස් කා සෙස්ස වියලවා වියලි මස් කළාහුය. ඒ කාලයෙහි වියලි මස් සෑදීම ඇතිවීයැයි කියති.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා මේ

සිගාලො මානසුද්ධාව පරිවාරෙන අඤ්ඤා
පාපුණි මහතිං භූමිං රාජාසී සබ්බදායීනං

එව මෙවං මනුසෙසසු යො හොති පරිවාරවා
සොහි තසු මහාහොති සිගාලො විය දායීනං

යන අභිසම්බුද්ධ ගාථා වදාරා ජාතක කථාව ගලපා නිමවා වදාළ සේක.

මහ පිරිවර නිසා මානසෙන් උද්දාම වූ හිවලා තව තවත් පිරිවර කැමති වූයේ මහත් සම්පන්නියට පැමිණියේය. දළ ඇති සියලු සිව්පා සතුන්ට රජවිය.

ඒ වාගේම මිනිසුන් අතුරේ පිරිවර ඇත්තේ වේද, ඔහු දළ ඇති සිවුපාවුන්ට රජ වූ හිවලා සේ ගරු කළ යුතු වේ. (පිරිවර නිසා වැනසේ යනුයි)

එහි, මානස්දේධා යනු පිරිවර නිසා උපන් මානයෙන් දැඩි වූයේ. පරිවාරෙන අඤ්ඤා යනු තවදුරටත් පිරිවරෙන් ප්‍රයෝජන ඇත්තෙක් වී. මහතිං භූමිං යනු මහත් සම්පත්, රාජාසිසබ්බදායීනං යනු දළ ඇති සියල්ලන්ගේ රජවිය. සොහිතනං මහා භොති යනු ඒ පිරිවර ඇති පුරුෂයා ඔවුන් විසින් පිරිවැරු කල්හි 'මහා' නම් වෙයි. සිගාලොච්චිය දායීනං යනු දළ (දත්) ඇති සතුන්ට හිවලා 'මහා' වූවා සේ 'මහා' වෙයි. එවිට (උඩගුකම නිසා) ඒ හිවලා මෙන් මිනිසාද ප්‍රමාදයට පත්ව ඒ පිරිවර නිසා විනාශයට පැමිණෙයි.

එකල හිවලා දෙව්දත්ය. රජ සැරියුත්ය. පුරෝහිත බමුණා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.10.2

සුනඛ ජාතකය

බාලො වකායං සුනඛො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් අම්බල කොට්ඨික නම් ආසන ශාලාව අසල බත් අනුභව කරන බල්ලෙකු අරබයා වදාළ සේක. ඒ බලුපැටියා උපන් කාලයේ (ආසන සාලාවට) පැන් ගෙනයන්නෝ උඟ් රැගෙන විත් එහිදී පෝෂණය කළාහුය. ඒ සුනඛයා පසුකලෙක එහි බත් අනුභව කරමින් මහත් ගරීර ඇත්තෙක් විය. ඉක්බිති එක්දිනක් එක්තරා ගම්වැසි පුරුෂයෙක් ඒ ස්ථානයට පැමිණියේ සුනඛයා දැක පැන් ගෙන එන්නන්ට උතුරු සඵවද කහවණුවක්ද දී හම්පටියකින් බැඳ උඟ් රැගෙන ගියේය. ඔහු (උඟ්) රැගෙන යද්දී නොබිරුවේය. දෙන දෙන දේ කමින් ඔහු පසුපස ගියේය. ඉක්බිති ඒ පුරුෂයා මේ බල්ලා දැන් මට ප්‍රිය කරතියි (ආදරය කරයි) සිතා සම්පටින් නිදහස් කළේය. ඒ සුනඛයා මුදාහළ මොහොතෙහිම එක පිම්මේ ආසන ශාලාවටම ගියේය. හික්කුහු ඒ දැක උඟ් විසින් කළ ක්‍රියාව දැක සවස් කාලයේ දම්සභාවෙහිදී ඇවැත්නි!

ආසන ශාලාවෙහි සිටි බල්ලා බැමීමෙන් මිදීමේ දක්‍ෂයෙක් වී මුදාහළ මොහොතෙහිම නැවත ආවේයයි කථාවක් ඉපදවූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමකර, මහණෙනි! මෙහි දැන් කවර කථාවකින් යුතුව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙතම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි, මහණෙනි! ඒ සුනඛයා බන්ධනයෙන් මිදීමේ දක්‍ෂයෙකු වූයේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් දක්‍ෂයෙක් වී යයි විදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ කසී රට එක්තරා මහා සම්පත් ඇති කුලයක ඉපිද වැඩිවියට පත්ව ගෘහවාසයට පත්වූහ. එකල බරණැස් නුවර එක්තරා මිනිසෙකුට බල්ලෙක් සිටියේය. ඒ සුනඛයා බත්පිඩු ලබමින් මහත් සිරුර ඇත්තේ විය. ඉක්බිති එක් ගම්වැසියෙක් බරණැසට පැමිණියේ ඒ සුනඛයා දැක අයිතිකරුට උතුරු සඵවක් හා කහවනුවක් දී බල්ලා ලබාගෙන හම්පටියකින් උභ බැඳගෙන පටි කෙළවර අල්ලාගෙන යන්නේ කැලෑවට ඇතුල්වන තැනදී එක් ශාලාවකට පිවිස සුනඛයා බැඳ ලෑල්ලක වැතිරී නිදා ගත්තේය. එකල බෝසතාණන් වහන්සේ කිසියම් කරුණක් සඳහා කැලයට පිවිසෙමින් හම්පටින් බැඳ සිටි ඒ බල්ලා දැක

බාලො වතායං සුනඛො යො වරතනං න බාදති
 බන්ධනාව පමුඤ්ඤවය්‍ය අසිතොව සරං චජේ
 යන පළමු ගාථාව කීහ.

වරපට නොකන මේ සුනඛයා ඒකාන්තයෙන් මෝඩය. බන්ධනයෙහි මිදුනේ සතුටින් ගෙට යන්නේය.

එහි, පමුඤ්ඤවය්‍ය යනු මුදා හරින්නේය. මෙයම පාඨයයි. අසිතොව සරං චජේ යනු ආහාර ඇත්තෙක්ව තෘප්තියට පත්ව, හොඳහිත ඇතිව තමන්ගේ වාසස්ථානයට යන්නේය. ඒ අසා සුනඛයා

අට්ඨිතං මෙ වනසමිං මෙ අපො මෙ හදයෙ කතං
 කාලඤ්ඤව පතිකංධාමි යාව පසසුපතූ ජනො
 යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

තොප කියන දැය මා විසින් දැඩිව සිතට ගන්නා ලදී.
 මගේ සිතෙහිද ඒ අදහස ඇත. (මා විසින්) මගේ ද ඔබේද අදහස

හදවතෙහි (තැන්පත්) කරන ලදී. පලා යන්නට නිසි කල් බලමි.
මේ ජන තෙමේ නිද්‍රෝපගත වේවා!

එහි, අධිකං වෙ වනසමිං මෙ යනු තෙපි කියන දෙය මා විසින් දැඩි ලෙස සිතට ගන්නා ලද්දේමය. මගේ සිතෙහි ද ඒ අදහසම ඇත. අපො මෙ හදයෙ කතං යනු ඉක්බිති මාගේද තොපගේද කිම හදවතෙහි (සිතෙහි) තැන්පත් කරන ලද්දේමය. කාලඤ්චපතිකංබාමී යනු කාලය උදාවනතුරු බලා සිටිමි. යාව පසසුපතු ජනො යනු මහජනයා නිදනතුරු, නින්දට බැසගන්නා තුරු මම බලාපාරොත්තුවෙන් සිටිමි. අනිත් අතට, (මිනිසුන් නින්දට යාමට පෙර මා වරපට කන්නට ගියොත්) මේ බල්ලා පලායතියි රාවයක් ඇති වුවහොත් (එය මගේ අදහසට බාධාවකි) එහෙයින් රාත්‍රී භාගයෙහි සියලුදෙනාම නිදිගත් කල්හි සම්පටිය කා පලා යන්නෙමියි කිය.

උඟ මෙසේ කියා මහජනයා නිදිගත් කල හම්පටිය කා සතුටු සිතින් තම ස්වාමියාගේ නිවසටම ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එදා සුනඛයා අදත් එම සුනඛයාමය. නුවණ ඇති පුරුෂයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.10.3

ගුණතිල ජාතකය

සත්තතනතිං සුමධුරං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ වේඵවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් දෙව්දත් තෙරුන් අරඹයා වදාළ සේක. ඒ කාලයේ භික්ෂුහු දෙව්දත් තෙරුන්ට ඇවැත්නි, දේවදත්තයිනි! සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ නුඹවහන්සේගේ ගුරුවරයාය. නුඹ උන්වහන්සේ නිසා ත්‍රිපිටකය ඉගෙන ගත්තෙහි, ධ්‍යාන හතර උපදවා ගත්තෙහි, ගුරුවරයාගේ සතුරෙකු වීම නම් යුතු නොවේ යයි කීහ. එවිට දේවදත්ත, ඇවැත්නි, ශ්‍රමණ හවත් ගෞතමයෝ මට ගුරුවරයා වන්නේ කෙසේද? මා විසින් මගේ උත්සාහයෙන්ම තුන්පිටකය ඉගෙන ගන්නා ලදී. ධ්‍යාන සතර උපදවා ගන්නා ලදීයයි කියමින්

ගුරුවරයා ප්‍රතිකේෂප කළේය. හික්කුන් වහන්සේලා ඒ ගැන දම්සභාවෙහිදී ඇවැත්නි! දෙවිදත් තෙරුන් ගුරුවරයා ප්‍රතිකේෂපකොට බුදුරජාණන් වහන්සේට සතුරු වී මහා විනාශයට පත්වියැයි කථාවක් ඉපදවූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එතනට අවුත් මහණෙනි, දැන් මෙහි කවර කථාවකින් යුතුව සිටියාහුදැයි විචාරා, මෙනම් කථාවෙන් යැයි කී කල්හි මහණෙනි, දෙවිදත් ගුරුවරයා ප්‍රතිකේෂප කොට මට සතුරු වූයේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් එසේ විනාශයට පත් වූයේයැයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ ගාන්ධර්ව කුලයෙහි උපන් සේක. ඔහුට ගුත්තිල කුමාරයා යැයි නම් තැබූහ. ඔහු වැඩිවියට පත්ව ගාන්ධර්ව ශිල්පයෙහි නිමාවට පත්ව ගුත්තිල ගාන්ධර්වයා නමින් මුළු දඹදිවෙහි ප්‍රධාන ගාන්ධර්වයා විය. ඔහු බිරිඳක් පෝෂණය නොකර අන්ධ මවුපියන් පෝෂණය කරයි. එකල්හි බරණැස් නුවර වැසි වෙළෙන්දෝ වෙළෙඳුම පිණිස උදේනි නුවරට ගොස් උත්සවය දැනුම් දුන් කල්හි සම්මාදම්කොට බොහෝ මල්, සුවඳ, විලවුන්ද, කන බොන දෑද රැගෙන සෙල්ලම් කරන ස්ථානයේ රැස්ව මුදල් දී එක් ගාන්ධර්වයෙකු ගෙනඑවයි කීවාහුය. ඒ කාලයෙහි උදේනි නුවර මූසිල ජ්‍යෙෂ්ඨ ගාන්ධර්වයා වෙයි. ඔවුහු ඔහු (මූසිල) කැඳවාගෙන ගොස් තමන් වෙනුවෙන් විණා වාදනය කරවූහ.

මූසිල විණාවාදකයාද විණාව උත්තම සැදුමෙන් සාදා වාදනය කළේය. ඒ වෙළඳුන්ට ගුත්තිල ගාන්ධර්වයාගේ විණා වාදනයෙහි ඇති පළපුරුද්ද නිසා මූසිලයාගේ වාදනය බටපතුරක් පහුරගනනවා වැනියැයි වැටහුණේය. එකෙක්වත් කිසිවක් නොකීවේය. ඉක්බිති ඔවුහු සතුටට පත්වූ බවක් නොදැක්වූහ. මූසිලයා ඔවුන් සතුටු වූ ආකාරයක් නොදක්වන කල්හි ඉතා රළුකොට මම ගායනා කරමි. (කාරණය එයයයි) සිතමින් (විණාව) මැදුම් සැදුමෙන් සාදා වාදනය කළේය. ඔවුහු එවිටත් මධ්‍යස්ථ වූහ. ඉක්බිති මූසිලයා මොවුන් කිසිවක් නොදනිතියි සිතා තමනුත් නොදත්තෙකු මෙන් වී තත් ලිහිල්කොට වාදනය කළේය. ඔවුහු එවිටත් කිසිවක් නොකිහ. ඉක්බිති මූසිලයා, එම්බා වෙළෙන්දනි! මා විණා වාදනය කරනවිට කුමක් නිසා තොප සතුටු නොවන්නහුදැයි ඇසීය. ඔබ විණා වාදනය කළෙහිද? මොහු විණාව සකස් කරගනිතියි අපි කල්පනා කළෙමුයි කීහ. නුඹලා මට වඩා උතුම් ආචාර්යවරයෙකු ගැන දනිවිද? නැතිනම්

නොදන්නා කමින් සතුටු නොවවිදැයි ඇසිය. වෙළෙන්දෝ බරණැස් නුවර ගුත්තිල ගාන්ධර්වයාගේ විණා හඬ අසා ඇති අයට නම් ඔබේ විණා හඬ ස්ත්රීන් දරුවන් නලවන හඬ වැනියයි කීහ. එසේනම් තොප විසින් දුන් මුදල ආපසු බාරගනිව්. මට ඒවායින් ප්‍රයෝජනයක් නැත. එහෙත් බරණැසට යනවිට මාත් රැගෙන යන්නැයි කිය.

ඒ වෙළෙන්දෝ යහපතැයි පිළිගෙන ආපසු යනගමන් ඔහුද රැගෙන බරණැසට ගොස් ඔහුට මෙය ගුත්තිල පඬිතුමා වාසය කරන ස්ථානයයි කියා තම තමන්ගේ ගෙවල්වලට ගියාහුය. මූසිලයා බෝසතාණන් වහන්සේගේ ගෙට පිවිස, බෝසතාණන් වහන්සේගේ එල්ලා තිබුණු උසස් විණාව දැක එය රැගෙන වාදනය කළේය. ඉක්බිති බෝසතාණන් වහන්සේගේ මව්පියන් අන්ධ බැවින් ඔහු නොදැක මීයන් විණාව කතියි සිතා සු සු මීයන් කතියි කීවාහුය. ඒ අවස්ථාවේදී මූසිල විණාව තබා බෝසතාණන් වහන්සේගේ මව්පියන්ට වැද තොපි කොහි සිට ආවෙහිදැයි ඇසූ කල ඇදුරුතුමා ළඟ ශිල්ප ඉගෙනීම පිණිස උදෙණි නුවර සිට ආවෙමියි කීවේය. (මව්පියන්) යහපතැයි කී කල්හි ගුරුතුමා කොහිදැයි විමසා දරුව (ඔහු) බැහැරට ගියේය. අද එන්නේය (යන මේ පිළිතුර) අසා එහිම හිඳ ආවා වූ බෝධිසත්ත්වයන් දැක උන්වහන්සේ සමග කරන ලද පිළිසඳර කතා ඇත්තේ තමන් ආ කාරණය දැන්වීය. බෝසතාණන් වහන්සේ දේහ ලක්ෂණ විද්‍යාව දන්නෙකි. උන්වහන්සේ ඔහුගේ අසත්පුරුෂ බව දැන, දරුව! යව, ඔබට ශිල්ප නැතැයි ප්‍රතික්ෂේප කළහ. හෙතෙම බෝසතාණන් වහන්සේගේ මව්පියන්ගේ පා අල්ලා (වැද) උපකාර කරමින් ඔවුන් සතුටුකොට (පුතා ලවා) මට ශිල්ප ලබා දෙවන්නැයි ඉල්ලීය. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ මවුපියන් නැවත නැවතත් කියද්දී එය නොසලකා හැරීමට නොහැකි වූයේ ශිල්ප දුන්න.

ඔහු බෝසතාණන් වහන්සේ සමගම රජ ගෙදරට යයි. රජතුමා ඔහු දැක ගුරුතුමනි! මොහු කවරක්දැයි විචාළේය. මහරජතුමනි, ඒ මගේ අතවැසියෙකි කීහ. හෙතෙම ක්‍රමයෙන් රජතුමාගේ විශ්වාසවන්තයෙක් විය. බෝසතාණන් වහන්සේ ගුරු මුණ්ඩී නොතබා තමන් දන්නා ක්‍රමයටම සියලු ශිල්ප උගන්වා, දරුව! ඔබේ ශිල්පය අවසාන යැයි කීහ.

ඔහු මට ශිල්ප ප්‍රගුණය, මේ බරණැස් නගරය මුළු දිවයිනටම අග නගරයයි. ඇදුරුතුමාද මහලුය. මව්පියන් මෙහිම විසීම වටීයයි සිතුවේය.

ඔහු ගුරුවරයාට ඇදුරුකුමනි! මම රජකුමාට සේවය කරන්නෙමියි කිය. ගුරුකුමා හොඳයි දරුව! රජකුමාට කියන්නෙමියි කියා ගොස් අපගේ අතවැසියා දේවයන් වහන්සේට සේවය කරන්නට කැමතිය. ඔහුට දියයුතු දෙයක් දැනගනු මැනවැයි රජුට දන්වා, රජකුමා ඔබට ලැබෙන දෙයින් අඩක් ලබන්නේයැයි කී කල්හි ඒ බව මුසිලයාට දැන්වූහ. මුසිලයා මම නුඹවහන්සේට සමානව (වැටුප්) ලබන්නේ නම්, සේවය කරන්නෙමි. එසේ නොලැබෙන්නේ නම් සේවය නොකරන්නෙමියි කීවේය. කුමක් නිසාද? මම නුඹවහන්සේ දන්නා ශිල්ප සියල්ල නොදනිමිදැයි කිය. එසේය. දන්නෙමියි කීහ. මෙසේ ඇතිකල්හි කුමක් නිසා මට අඩක් දෙන්නේද? බෝසතාණන් වහන්සේ ඒ බව රජුට සැල කළ සේක. එවිට රජකුමා ඉදින් මෙසේ ඔබට සමානව ශිල්ප දක්වන්නට (ඔහුට) හැකිනම් සමානව ලබන්නේ යැයි කීවේය. බෝසතාණන් වහන්සේ රජුගේ කීම ඔහුට දන්වා සිටිවිට ඔහු විසින් යහපති, ශිල්ප දක්වමියි කී කල්හි රජුට ඒ පුවත දන්වා හොඳයි ශිල්ප දක්වන්න. කතාබහ කරගන්නේ කෙදිනක පවත්වන්නට දැයි කී කල්හි මහරජකුමනි, මෙයින් සත්වන දවසේ සිදුවෙතියි කිය.

රජකුමා මුසිලයා කැඳවා, නුඹ ගුරුවරයා සමග වාදයට කතාබහ කරන්නෙහියයි කීම සත්‍යයක්දැයි විමසා දේවයන් වහන්ස, ඇත්තයි කී කල්හි ගුරුවරයා සමග වාද කිරීම නොවටී. එසේ නොකරවයි වළක්වද්දීම, මහරජ, කම් නැත. මගේ ගුරුවරයා සමග සත්වැනිදා සාකච්ඡාව (විවාදය) සිදුවේවා. එකතරමට ශිල්ප දන්නා බව පැහැදිලි කරන්නෙමියි කීවේය. රජකුමා යහපතැයි පිළිගෙන මෙයින් සත්වන දින ඇදුරු ගුත්තිලද අතවැසි මුසිලයාද රජමැදුරේ දොරටුව අභියසදී ඔවුනොවුන් සාකච්ඡාකොට විණා ශිල්ප දක්වන්නෝය. නගර වැසියෝ රැස්වී ශිල්ප බලත්වායි බෙර හැසිරවීය.

බෝසතාණන් වහන්සේ මේ මුසිලයා ලාබාල තරුණයෙකි. මම මහලුය. පිරිහුණු ශක්තිය ඇත්තෙක්මි. මහල්ලාගේ ක්‍රියාව නොසැපයේ. (නිසි පරිදි සිදු නොවේ) අතවැසියා පැරදුනත් මට විශේෂයක් නැත. අතවැසියාට ජයග්‍රහණය ඇතිකල්හි පත්විය හැකි ලැජ්ජාවට වඩා වනයට ගොස් මරණයට පත්වීම උතුම්යයි සිතුවේය. ඔහු කැලයට පිවිස මරබියෙන් ආපසු හැරේ. ලැජ්ජාවට බියෙන් නැවත යයි.

මෙසේ යන එන මොහුට දින හයක් ඉක්ම ගියේය. (යන සන මාර්ගයෙහි) තණකොළ මැරුණේය. අධිපාරක් ඇතිවිය. ඒ අවස්ථාවෙහි ශක්‍රයාගේ අසුන උණුසුම් ආකාරයක් දැක්විය. ශක්‍රයා විමසා බලන්නේ ඒ කාරණය දැන ගුත්තිල ගාන්ධර්වයා (සංගීතඥයා) අතවැසියාට බියෙන් වනයෙහි මහ දුකක් අනුභව කරයි. මා විසින්, මොහුට පිහිටවීම සුදුසුයයි සිතා වේගයෙන් අවුත් බෝසතාණන් වහන්සේගේ ඉදිරියෙහි සිට ඇදුරුතමනි, කුමක් හෙයින් වනයට පිවිසියෙහිදැයි විචාරා නුඹ කවරෙක්දැයි කී කල්හි මම ශක්‍රයා වෙමියි කීවේය. ඉක්බිති ඔහු බෝසතාණන් වහන්සේ දෙවරජතුමනි! මම ගෝලයාගෙන් පරාජය වේයැයි බියෙන් කැලයට පිවිසියෙමියි කියා

සත්තනනතිං සුමධුරං රාමණෙයාං අවාචයිං

සො මං රංගමහි අවෙනහි සරණමෙම හොහි කොසිය

යන පළමු ගාථාව කීහ.

සත් තතක් ඇති, ඉති මිහිරි, රමණීය වූ විණා ගායනය ඉගැන්වීමි. ඒ අතවැසියා (වාදය සඳහා) මා රඟමඩලට කැඳවයි. සක් දෙවිඳුනි. මට පිහිටක් වෙනු මැනවි.

එහි අර්ථය - දෙවරජතුමනි, මම මුසිල නම් අතවැසියෙකුට සත් හතක් ඇති, ඉතා මිහිරි, රමණීය වූ විණා ශිල්පය තමන් දන්නා ක්‍රමයට පුහුණු කෙරෙව්වෙමි. ඔහු දැන් මා රඟමඩලට කැඳවයි. කෝසිය ගෝත්‍රයේ උපන් ශක්‍රයාණෙනි! ඒ මට පිහිටක් වෙනු මැනවි.

ශක්‍රයා ඔහුගේ වචනය අසා හය නොවන්න! මම නුඹේ ආරක්‍ෂකයාය. රැකවලායයි කියා

අහං තං සරණං සමම අහමාවරිය පුජකො
නතං ජහිසසති සිසෙසා සිසසමාවරිය ජෙසසසි

මිතුරු! මම තොපට පිහිට වෙමි. මම ගුරුන් පුදන්නෙක්මි. ඒ ශිෂ්‍යයා නොදිනන්නේය. ඇදුරු තෙමේ දිනන්නේය.

එහි, අහං තං සරණං යනු මම (ඔබට) සරණ වී උපකාර වී, පිහිට වී ඔබ රකින්නෙමියි සමමා යනු මෙය ප්‍රිය වචනයකි. සිසසමාවරිය ජෙසසසි යනු ඇදුරුතමනි, නුඹ විණාව වාදනය කරමින් ශිෂ්‍යයා පරදවන්නෙහිය.

තව ද නුඹ විණාව වාදනය කරමින් එක් තතක් සිදු හයකින් වාදනය කරන්න. නුඹේ විණාවෙහි ප්‍රකෘති (නියම) ශබ්දය ඇති වන්නේය. මුසිලයාද තත් සිදියි. එවිට ඔහුගේ විණාවේ ශබ්දය නොවන්නේය. ඒ අවස්ථාවෙහි පරාජයට පත්වන්නේය. එවිට ඔහු පැරදුණු බව දැන දෙවනුව තුන්වෙනුව සතරවෙනුව පස්වෙනුව හයවෙනුව සත්වෙනුව තත් සිදු තනි විණා දණ්ඩම වාදනය කරව. සිදුණු තත් කොනින් හඬ නික්ම දොළොස් යොදුන් මුළු බරණැස් නුවර වසාගෙන පවතියි. මෙසේ කියා ශක්‍රයා බෝසතාණන් වහන්සේට ගුලි (පාසසටිකා) තුනක් දී මෙසේ කීවේය. විණා හඬින් මුළු නුවරම වැසීගිය විට මින් එක් ගුලියක් අහසට විසිකරව. එවිට ඔබ ඉදිරියේ අප්සරාවන් තුන්සියයක් බැස නටන්නාහ. ඔවුන් නටන කාලයෙහි දෙවන ගුලියත් උඩ දමන්න. එවිට තවත් තුන්සියයක් දෙවඟනෝ බැස නුඹේ විණා වාදනය නුදුරෙහි නටන්නාහ. අනතුරුව තුන්වන ගුලියත් විසිකරව. අනතුරුව තවත් දෙවඟනන් තුන්සියයක් බැස රඟමඬලෙහි නටන්නාහ. මම ද ඔවුන් සමීපයට එන්නෙමි. යන්න බිය නොවන්නැයි කීය.

බෝසතාණන් වහන්සේ පෙරවරුවෙහි ගෙට ගියේය. රජමාළිගාවේ දොරටුව අසල මණ්ඩපයක් කරවා එහි රජතුමාට ආසනයක් පැනවූහ. රජතුමා ප්‍රාසාදයෙන් බැස සරන ලද මණ්ඩපයෙහි පර්යංක ආසනයෙහි හුන්නේය. දසදහසක් සැරසුණු ස්ත්‍රීහුද, ඇමති, බමුණු රටවැසි ආදීහුද රජතුමා පිරිවරා සිටියාහුය. සියලු නගරවාසිහුද රැස්වූහ. රජ මිදුලෙහි වලලු පිට වලලුද මැහි පිට මැහි ද බැන්දාහුය. බෝසතාණන් වහන්සේ ද නාගෙන සුවද ගල්වාගෙන නොයෙක් රසයෙන් යුත් බොජුන් අනුභවකොට විණාව ගෙන්වාගෙන තමන්ට පනවන ලද ආසනයෙහි හුන්හ. ශක්‍රයා නොපෙනෙන සිරුරු ඇතිව අවුත් අහසෙහි නොපෙනී සිටියේය. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ පමණක් ශක්‍රයා දකියි. මුසිලයාද අවුත් තමන්ගේ ආසනයෙහි හුන්නේය. මහජනයා පිරිවැරූහ. ආරම්භයේදීම දෙදෙනාම සම සමව විණා වාදනය කළහ. මහජනයා දෙදෙනාගේම වාදනයෙන් සතුටුව වාර දහස් ගණනක් මහා ශ්‍රීති සෝභා පැවැත්වූහ.

ශක්‍රයා අහසෙහි සිට බෝසතාණන් වහන්සේට පමණක් ඇසෙන සේ එක් තතක් සිදු දමන්නට කීවේය. බෝසතාණන් වහන්සේ හමර තත සින්දහ. තත සින්දේ නමුදු කැඩී ඉතිරි වූ තත් කෙළවරෙන් හඬ පිටවීමය. දිව්‍ය සංගීත වාදනයක් පවතින්නාක් මෙනි. මුසිලයාද තතක් කැඩුවේය.

එයින් හඬ නොනික්මුණි. ගුත්තිල ඇදුරුතුමා දෙවන තතද -පෙ- හත්වන තතද සින්දේය. විණා දණ්ඩ පමණක් වාදනය කරන ගුත්තිල ඇදුරාගේ විණා ශබ්දය නුවර වසාගෙන පැතිර සිටියේය. වාර දහස් ගණනක්ද මහා ප්‍රීති සෝෂා පැවැත්වූහ. බෝසතාණන් වහන්සේ එක් ගුලියක් අහසට විසිකළහ. දිව්‍ය අප්සරාවෝ තුන්සියයක් බැස නැවූහ. මෙසේ දෙවන, තුන්වන ගුලිද අහසට දැමූ කල අප්සරාවන් නවසියයක් බැස කියන ලද විදියටම නැවූහ.

ඒ අවස්ථාවෙහි රජතුමා මහජනයාට ඉගියක් කළේය. මහජනයා නැගිට නුඹ ගුරුවරයා සමග විරුද්ධ වී සමච වාදනය කරමිසි උත්සාහ කළෙහිද? තමන්ගේ තරම නොදන්නෙහිදැයි මුසිලයාට තර්ජනයකොට ගත් ගත් ගල්, මුල් ආදියෙන් කුඩුකොට ජීවිතඝෛයට පමුණුවා පාවලින් ඇදගෙන ගොස් කසල ගොඩට ඇද දැමූහ. රජතුමා සතුටු සිත් ඇත්තේ මහවැස්සක් වසින්නාක් මෙන් බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේට බොහෝ ධනය දුන්නේය. එසේම නගරවාසීහුද පුදසත්කාර කළාහුය.

ශක්‍රයාද ගුත්තිල පඬිතුමා සමග පිළිසඳර කථාකොට, පඬිතුමනි! මම නුඹට ආජාතේය අසුන් දහසක් යෙදූ රථයක් ගන්වාගෙන පසුව මාතලී එවන්නෙමි. නුඹ අසුන් දහසකින් යුත් උතුම් වෛජයත්ත රථයට නැගී දෙව්ලොවට එන්නැයි කියා ගියේය. ඉන්පසු ගොස් පාණ්ඩුකම්බල ශෛලාසනයෙහි හිඳින ඔහුගෙන් සක්දෙව් මහරජතුමනි! කොහි ගියෙහිදැයි දෙව්දූවරු විචාළහ. සක්දෙව්දු ඔවුන්ට ඒ කරුණු විස්තර වශයෙන් කියා බෝසතාණන් වහන්සේගේ සීලය, නුවණ ආදී ගුණ වර්ණනා කළේය. දෙව්දූවරු මහරජතුමනි! අපිත් ඇදුරුතුමා දකිනු කැමැත්තෙමු. ඔහුට මෙහි ගෙන්වනු මැනවැයි කීවාහුය.

ශක්‍රයා මාතලී අමතා දරුව! දිව්‍ය අප්සරාවෝ ගුත්තිල ගාන්ධර්වයා දකිනු කැමැත්තාහුය. යව ඔහුව විජයොත් රියෙහි හිඳුවාගෙන එන්නැයි කිය. ඔහු යහපතැයි කියා ගොස් බෝසතාණන් වහන්සේ රැගෙන ආවේය. ශක්‍රයා බෝසතාණන් වහන්සේ සමග සතුටු වී, ගුරුතුමනි! දිව්‍ය කන්‍යාවෝ ඔබේ විණා වාදනය අසනු කැමැත්තාහයි කීවේය. මහරජ! ගාන්ධර්වයෝ වන අපි ශිල්පය නිසා ජීවත් වෙමු. මුදල් ලබන්නාහු නම් වාදනය කරන්නෙමුයි කීහ. වාදනය කරව, මම තොපට මුදල් දෙන්නෙමිසි කිය. මට අතින් මුදලකින් එලක් නැත. මේ දේව දූවරු තමන් කළ යහපත්

ක්‍රියා ඉල්ලන්නේ නම් ඒ අනුව මම වාදනය කරන්නෙමිසි කීහ. ඉක්බිති ඔහුට දේවදූවරු අප විසින් කරන ලද යහපත් ක්‍රියා (පින්කම්) සතුටුව පසුව කියන්නෙමු. ගුරුතුමනි! විණා වාදනය කරවයි කීහ. බෝසතාණන් වහන්සේ සතියක්ම දෙවියන්ට විණා වාදනය කළ සේක. එය දිව්‍ය විණා වාදනයන් අභිභවා පැවතුණේය. සත්වැනි දිනයෙහි මුල පටන් දේව දූවරුගේ යහපත් ක්‍රියා (පින්කම්) විවෘත.

එක් තැනැත්තියක් කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේදී එක් හික්කු නමකට වටිනා වස්ත්‍රයක් පූජාකොට ඒ පිනෙන් ශක්‍රයාගේ පාද පරිවාරිකාව වී උපන්නාය. අප්සරාවන් දහසක් පිරිවරන ලද උතුම් දිව්‍ය කන්‍යාවක් වී උපන්නාය. නුඹ පෙර ආත්මයේ කුමන පිංකමක්කොට උපන්නාදැයි විචාළහ. ඔහුගේ ප්‍රශ්න කරන ආකාරයද (ඇගේ) විසඳන ආකාරයද විමාන වස්තුවෙහි ආවා වූ පරිද්දෙන්මය.

එහි මෙසේ කියන ලදී.
 අහිකකනෙනන වණෙණන යා ත්‍යං තිට්ඨසි දෙවනෙ
 ඔභාසෙනහී දිසා සබ්බා ඔසධී විය තාරකා

දෙව්දූව! ඔබ යහපත් වූ රුසිරින් සියලු දිශාවන් බබුළුවමින් ඕසධී තරුව මෙන් සිටින්නෙහිය.

කෙන තෙ තාදිසො වණෙණා කෙන තෙ ඉධ මිජ්ඣති
 උප්පජ්ජනති ච තෙ භොගා යෙකෙවි මනසො පියා

ඔබතුමියට මෙබඳු පැහැයක් ලැබුණේ කුමකින්ද? කිනම් පිනකින් මෙහිදී ඔබේ සමාද්ධිය (සැපත) සිදුවීද? සිතට ප්‍රිය වූ සම්පත් කුමන පිනකින් ලැබේද?

පුජ්ජාමි තං දෙවි මහානුභාවෙ මනුසස භූතා කිමකාසි පුඤ්ඤං
 කෙනාසි එවං ජලිතානුභාවා වණෙණා ච තෙ සබ්බදිසා පභාසහීති

මහානුභාව සම්පන්න දෙව්දූවනි! මිනිස්ලොවදී කළ පින් ඔබෙන් විමසමි. ඔබේ මේ ශරීර පැහැය සියලු දිසා බබුළුවයි. කවර පිනකින් මෙබඳු දිලිසෙන ආනුභාව ඇතිවීද?

වස්සුන්වම දායිකා නාරී පවරා හොති නරෙසු නාරිසු
එවං පියරූප දායිකා මනාපං දිබ්බං සා ලභතෙ උපෙවච යානං

උතුම් වස්තු දෙන ස්ත්‍රිය ස්ත්‍රී පුරුෂයන් අතර උතුම් වෙයි.
මෙසේ ප්‍රිය වස්තු දෙන ඇ දෙව්ලොවට පැමිණ මනාප වූ දිවසැප
ලබන්නීය.

තසසා මෙ පසස විමානං අවජරා කාම වණණිනිහමසම්
අවජරා සහසස හං පවරා පසස පුඤ්ඤානං විපාකං

ඒ මගේ විමානය බලන්න. මම කැමති සේ රූප දරණ අප්සරාවක්
වෙමි. මම අප්සරාවන් දහසකට උතුම් වෙමි. පිනේ විපාකය
බලන්න.

තෙන මෙ තාදිසො වණෙණා තෙන මෙ ඉධ මිජ්ඣධනි
උපාසුන්ති ච මෙ හොගා යෙ කෙවි මනසො පියා

ඒ පිනෙන් මගේ සිරුරෙහි පැහැය එබඳු වෙයි. ඒ පිනෙන් මාගේ
මෙහි සම්පත්තිය සම්පූර්ණ වෙයි. මට යම් සම්පත්තියක් ප්‍රියමනාප
වේනම් ඒවා පහල වන්නේය.

තෙනමි එවං ජලිතානුභාවා
වණෙණා ච මෙ සබ්බදිසා පභාසනීති

එයින් මෙසේ දිලිසෙන පුණ්‍ය ආනුභාව ඇතිතියක වෙමි.
මාගේ ශරීර ප්‍රභාව සියලු දිසා බබුළුවයි.

තවත් දෙවඟනක් පිඬු පිණිස හැසිරෙන හික්සුවකට පිදීම පිණිස
මල් දුන්නාය. තවත් දෙවඟනකක් දාගැබකට සුවඳ පසඟුල් (ඇඟිලි පහට
අසුවන තරම් ප්‍රමාණයක් සුවඳ-ගන්ධ පඤ්චගුලිකං) දෙවයි සුවඳ දුන්නාය.
තවත් දෙවඟනක් මිහිරි ලොකු කුඩා පළතුරු දුන්නාය. තවත් දෙවඟනක්
උතුම් මිහිරි රස දුන්නාය. තවත් දෙවඟනක් කාශ්‍යප දස බලධාරීන්
වහන්සේගේ සැයට සුවඳ පසඟුල් පිදුවාය. තවත් දෙවඟනක් මගයමින්
තිවසට වැටිය හික්සු හික්සුණින් වෙතින් බණ ඇසුවාය. තවත් දෙවඟනක්

නැවක සිට වැළඳු හික්කුවකට ජලයේ සිට පැන් දුන්නාය. තවත් දෙවඟනක් මිනිස්ලොවදී ගිහිගෙයි වසමින් ක්‍රෝධ නොවී නැන්දාගේද මාමාගේද කටයුතු කළාය. තවත් දෙවඟනක් මිනිස්ලොවදී තමාට ලැබුණු කොටසින්ද බෙදා හදාගෙන අනුභව කළාය. සිල්වතියක්ද වූවාය. තවත් තැනැත්තියක් අනුන්ගේ ගෙයි දාසියක වී ක්‍රෝධ නොකර නිහතමානීව තමන් ලද කොටසින්ද බෙදා හදාගෙන පරිභෝග කිරීමෙන් සක් දෙවිඳුගේ බිරිඳක්ව උපන්නාය.

මෙසේ ගුත්තිල විමාන වස්තුවෙහි සඳහන් වූ තිස්හතක් පමණ වූ සියලුම දිව්‍ය අප්සරාවෝ යම් යම් කර්මයක් කොට එහි උපන්නාහුද ඒ සියලු දෙනාගෙන්ම බෝසතාණන් වහන්සේ විවාළ සේක. ඒ දෙවඟනෝද ඔහුට තම තමන් කළ කුසල් ගාථාවලින්ම කීවාහුය. ඒ මම මෙහි පැමිණ ස්වල්පමාත්‍ර කුශල කර්මයකින් ලබන ලද සම්පත් ගැන ඇසුවෙමිද ඒකාන්තයෙන් එය මට ලාභයකි. ඒකාන්තයෙන් මා විසින් මනාව ලබන ලද්දකි. මෙතැන් පටන් මිනිස්ලොවට ගොස් දානාදී පින්කම් කරන්නෙමියි කියා බෝසතාණන් වහන්සේ මේ ප්‍රීතිවාක්‍ය ප්‍රකාශ කළහ.

සවාගතං චත මෙ අජ්ජ සුප්පභාහං සුවුට්ඨිතං
නයං අද්දසාසිං දෙවතායො අච්ඡරා කාම වණණියො

ඉධාසාහං ධම්මං සුඤ්චාන කාහාමී කුසලං බහුං
දානෙන සමචරියාය සඤ්ඤාමෙන දමෙන ච
සොහං තඤ්ඤාමි සසාමී යඤ්ඤාමි ගන්තවා සොචරොති

ඉක්බිති සක්දෙව්‍රජ සන්දිනක් ගියවිට මාතලී රියදුරාට අණකොට (පඬිතුමා) රථයේ හිඳුවා බරණැස් නුවරටම යැවීය. ගුත්තිල පඬිතුමා බරණැස් නුවරට ගොස් දෙවිලොවදී තමන් දුටු කරුණු මිනිසුන්ට කීවේය. එතැන් පටන් මිනිස්සු උත්සාහයෙන් පින්කිරීමට කල්පනා කළාහුය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව ගලපා නිමවා වදාළ සේක. එකල මූසිලයා දෙවිදන්ය. ශක්‍රයා අනුරුද්ධය. රජ ආනන්දය. ගුත්තිල ගාන්ධර්වයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.10.4

විනිවිභ ජාතකය

යං පසසති න කං ඉවඡති යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක් පලාසිකනම් (අනුන්ගේ දොස් කියන) පරිබ්‍රාජකයෙකු අරබයා වදාළ සේක. ඔහු වනාහි මුළු දඹදිව පුරා ප්‍රතිවාදියෙකු නොලබා සැවැත්නුවරට අවුත් මා සමග වාද කරන්නට සමත් කවුදැයි විචාරා සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ යයි අසා මහජනයා විසින් පිරිවරණ ලද්දේ ජේතවනාරාමයට ගොස් සිටි පිරිස් මැද ධර්මදේශනා කරන භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්නයක් විචාළේය. ඉක්බිති බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔහුගේ ප්‍රශ්නය විසඳ "එක නම් කුමක්ද" යන ප්‍රශ්නය විචාළ සේක. ඔහු පිළිතුරු කියන්නට අසමත් වූයේ නැගිට පලා ගියේය. එහි සිටි පිරිස ස්වාමීනි! ඔබවහන්සේ විසින් එක පදයෙන්ම පරිබ්‍රාජකයා නිගරුවට පත් කරන ලදීන යයි කීවාහුය. උපාසකවරුනි! මම ඔහු එක පදයකින් නිග්‍රහයට පත් කළේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් එසේ කළෙමි යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී අප මහා බෝසතාණන් වහන්සේ කසිරට බමුණු කුලයක ඉපදී වැඩිවියට පත්වූවාහු කම්සැප අත්හැර තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව දිගුකලක් හිමාල වනයෙහි වාසය කළ සේක. හෙතෙම හිමාලය පර්වතයෙන් බැස එක් නියම්ගමක් ඇසුරුකොට ගගේ නැම්මක (ගංගා නිවර්තනයක) ඇති පන්සලක වාසය කළේය. ඉක්බිති එක් පිරිවැජියෙක් සියලු දඹදිව ප්‍රතිවාදියෙකු නොලැබ ඒ නියම්ගමට පැමිණ මා සමග වාද කරන්නට සමත් කිසිවෙක් ඇත්දැයි විමසා, ඇතැයි බෝසතාණන් වහන්සේගේ ආනුභාවය අසා මහජනයා විසින් පිරිවරණ ලද්දේ බෝසතුන් වසන තැනට ගොස් පිළිසඳර කථාකොට හුන්නේය. ඉක්බිති ඔහුගෙන් බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ වන සුවද මුසුවූ ගගෙහි පැන් බොන්නෙහිදැයි විචාළහ. පිරිවැජියා වාදයට බසිමින් කුමන ගංගාවක්ද? වැලි ගඟද, ජල ගඟද, මෙගොඩදී එගොඩදැයි ඇසීය. බෝසතාණෝ පිරිවැජිය! ඒ ජලයත් වැලිත් මෙගොඩත් එගොඩත් හැර ගංගාවක් ලැබෙන්නේ කොහෙන්දැයි ප්‍රශ්න කළහ. පිරිවැජියා එය නොවැටහෙන්නෙක්ව නැගිට පලා ගියේය. ඔහු පලාගිය කල්හි බෝසතාණන් වහන්සේ එහි සිටි පිරිසට දඹ දෙසමින්

යං පසසති න තං ඉච්ඡති
 යඤ්ච න පසසති තංකිර ඉච්ඡති
 මඤ්ඤාමි චිරං වරිසසති
 නහි තං ලච්ඡති යං සො ඉච්ඡති

යං ලභති න තෙන තුසසති
 යං පඤ්චි ලද්ධං හිළෙති
 ඉච්ඡා හි අනන්ත ගොවරා
 චිතිච්ඡානං නමො කරොමසෙ

යන මේ ගාථා කීහ.

දකින දෙයට කැමති නැත. නොදකින දෙයට කැමතිය. (ජලය නැති ගඟක් සොයමින්) බොහෝකල් ඇවිදීන්තේ යයි සිතමි. ඔහු කැමති දේ නොලබන්නේය.

ලද දෙයින් සතුටු නොවේ. පහත ලද දෙය ලැබූ විට එය හෙළාදකියි. ආසාව අනන්ත අරමුණු ඇත්තේය. පහකළ ආසා ඇත්තවුන්ට නම්ස්කාර කරමු.

එහි, යංපසසති යනු ජලය ආදී යමක් දකියිද, එය ගඟක් යයි අකැමති වෙයි. යඤ්ච නපසසති යනු යමෙක් ජලය ආදියෙන් තොර ගංගාවක් නොදකිද එය කැමති වෙයි. මඤ්ඤාමි චිරං වරිසසති යනු මම මෙසේ සිතමි. මේ පිරිවැජ්ජා මෙඛදු (ජලය ආදිය නැති) ගංගාවක් සොයමින් කලක් හැසිරෙන්නේය. ජලය ආදියෙන් තොර ගඟක් සොයන්නාක් මෙන් රූපාදියෙන් තොර ආත්මයක් සොයමින් සසරෙහිම බොහෝ කලක් හැසිරෙන්නේය. නහි තං ලච්ඡති යනු බොහෝ කාලයක් හැසිරෙමින් මෙඛදු ගංගාවක් හෝ ආත්මයක් හෝ කැමති වන්නේ නම් එය නොලබන්නේය.

යං ලභති යනු යම් ජලයක් හෝ රූපාදියක් හෝ ලබයි නම් එයින් සතුටු නොවෙයි. යං පඤ්චි ලද්ධං හිළෙති යනු මෙසේ ලැබුණු දෙයින් සතුටු නොවෙමින් පහත පහත සම්පත් ලැබ මෙයින් ඇති ඵලය කුමක්දැයි පිළිකුල් කරයි. අවමන් කරයි. ඉච්ඡාහි අනන්තගොවරා යනු ලද ලද දේ පිළිකුල් කොට අනෙක් අනෙක් අරමුණු කැමති වීමෙන් මේ ඉච්ඡා නම්

වූ තෘෂ්ණාව අනන්ත අරමුණු ඇති එකක් වේ. විනිවජානං නමො කරොමසෙ යනු ඒ නිසා යමෙක් පහවූ ආසා ඇති බුද්ධාදී උතුමන්ට අපි නමස්කාර කරමු යි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල පිරිවැර්ජ්‍යාම මෙකලත් පිරිවැර්ජ්‍යාම විය. තාපසයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.10.5

මූලපරියාය ජාතකය

කාලොසසති භූතානි යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ උක්කච්ඨා නුවර සුභග වනයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් මූලපරියාය සූත්‍රාන්තය අරඹයා වදාළ සේක. එකල්හි වනාහි ත්‍රිවේදයෙහි පරතෙරට ගියා වූ ඛමුණෝ පන්සියයක් බුදු සසුනෙහි පැවිදිව ත්‍රිපිටකය ඉගෙනගෙන මානයෙන් මත් වී, සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේද තුන්පිටකය දැනිති. අපිද ඒවා දැනිමු. මෙසේ ඇතිකල්හි අපට වඩා උන්වහන්සේගේ ඇති වෙනස කුමක්දැයි සිතා බුද්ධෝපස්ථානයට නොයත්. (අපි) බුදුරජාණන් වහන්සේට සමාන වෙමුයි සිතා හැසිරෙත්.

ඉක්බිති එක් දවසක් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ හික්කුන් වහන්සේලා අවුත් තමන් වහන්සේ සමීපයෙහි හුන් කල්හි අට තැනකින් සරසා මූලපරියාය සූත්‍රාන්තය වදාළ සේක. ඔවුහු (එම සූත්‍රයෙහි) කිසිවක් දැන නොගත්හ. එවිට ඔවුන්ට "අපි අප හා සමාන පඬිවරුන් නැතැයි" මානය ඇතිකර ගනිමු. දැන් අපි කිසිදෙයක් නොදනිමු. බුදුරජාණන් වහන්සේට සමාන පඬිවරයෙක් නම් නැත. අනේ! බුදුගුණයක මහිමයයි සිතා ඔවුන් එතැන් පටන් නිහතමාන වී උදුරා දැමූ දළ ඇති සර්පයන් මෙන් දමනය වූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ උක්කච්ඨා නුවර කැමතිතාක් කල් වැඩසිට විශාලා මහනුවරට වැඩමවා ගෝතමක වේතියෙහිදී ගෝතමක සූත්‍රය වදාළ සේක. ඒ අවස්ථාවේ දහසක් ලෝකධාතූන් කම්පා විය. ඒ (දේශනාව) අසා ඒ හික්කුහු රහත් වූහ. මූලපරියාය සූත්‍රාන්ත දේශනාවගේ කෙළවර බුදුරජාණන් වහන්සේ උක්කච්ඨා නුවර වැඩවාසය කරද්දීම හික්කුහු

දම්සභාවෙහි කථාවක් ඉපිදවූහ. ඇවැත්නි! ආශ්චර්යයකි. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ බුද්ධ බලය, බමුණු කුලයෙන් පැවිදි වූ, මානයෙන් මත් වූ ඒ හික්කුහු බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද මූලපරියාය සූත්‍ර දේශනාවෙන් නිහතමානි බවට පත්කරන ලදහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩමවා මහණෙනි! මා එන්නට පෙර මෙහි කවර කථාවකින් යුතුව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන් යැයි කී කල්හි මහණෙනි! දැන් පමණක් නොව පෙරත් මම මෙසේ මොවුන් මානයෙන් හිස උදුම්මාගෙන හැසිරෙන කල්හි නිහතමානින් කළෙමියි වදාරා අතිත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටහි ය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජකරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ බමුණු කුලයක ඉපදී වැඩිවියට පත්ව ත්‍රිවේදයෙහි පරතෙරට ගොස් දිසාපාමොක් ඇදුරු වී පන්සියයක් මානවකයන්ට මන්ත්‍ර ශාස්ත්‍රය ඉගැන්වූ සේක. ඒ අතවැසි පන්සියයද නිමවන ලද ශිල්ප ඇතිව පාඩම් දී (තවත් ඇද්දැයි ප්‍රශ්නකොට නැති බව දැන) යම් පමණක් අප විසින් ශිල්ප දනිමුද, ගුරුවරයාද එපමණක්ම දනී. දැනීමේ විශේෂයක් නැතැයි මානයෙන් උඩගු වී ගුරුවරයා සමීපයට නොයත්. වත් පිළිවෙත් නොකරත්. ඔවුන් එක් දවසක් ඇදුරුතුමා ඩෙබර ගසක් මුල සිටිනවිට එතුමා වංචා කරනු කැමතිව ඩෙබර ගසට නියෙන් තට්ටුකොට මේ ගස නිස්සාර යැයි කීවාහුය. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ තමන් රචටන බව දැන අතවැසියනි! තොපගෙන් එක් ප්‍රශ්නයක් අසන්නෙමියි කී සේක. ඔවුහු තුටුපහටුව කියනු මැනවි, පිළිතුරු කියන්නෙමුයි කීවෝය. ඇදුරුතුමා ප්‍රශ්නය අසමින්

කාලො සසති භූතානි සබ්බානෙව සහත්තා
 යොව කාල සසො භූතො සභුත පවනිං පච්චි
 යන පළමු ගාථාව කීය.

කාලය තමා හා සමග හැම සතුන්ම කයි. කාලය කාදැමු සත්ත්වයා අළුකළේය. තෘෂ්ණාව දැවීය.

එහි, කාලො යනු පෙරවරු කාලය පස්වරු කාලය ආදියයි. භූතානි යන මෙය සත්ත්වයන්ට නමකි. කාලය, සත්ත්වයන්ගේ සම් මස් ආදිය උදුර උදුරා (උගුල්ල උගුල්ලා) නොකයි. එහෙත් සත්ත්වයන්ගේ ආයුෂය, වර්ණය (ලස්සන) බලය ගෙවා දමමින් තරුණකම මඩිමින් නිරෝගි බව

නැති කරමින් කාදම්බ යනුවෙන් කියන ලදී. මෙසේ කාදම්බින් කිසිවක් ඉතිරි නොකරයි. සබ්බානෙව සියල්ලම කයි. සත්ත්වයන් පමණක්ම නොවෙයි. සහත්තා තමාවත් කයි. (කාලය කාලය විසින්ම කාදම්බු ලැබේ) පෙරවරු කාලය පස්වරු කාලයට නොපැමිණෙයි. පස්වරු කාලය ආදියෙහිද ඒ ක්‍රමයමයි. යො ව කාලසසො භූතො යන මෙය රහතන් වහන්සේට නමකි. උන්වහන්සේ ආර්ය මාර්ගයෙන් මත්තෙහි උපදින (ප්‍රතිසන්ධි) කාලය ගෙවා දමා කා දමා සිටින බැවින් "කාලසසො භූතො" යයි කියනු ලැබේ. ස භූත පවතිං පච්චි යනු සත්ත්වයන් අපායවලදී (එහි ගින්නෙන්) දවන යම් මේ තණ්හාවක් වේද, රහතන් වහන්සේ ඒ තණ්හාව ඤාණ නමැති ගින්නෙන් පිසූහ. දැවූහ. අළුකළහ. එහෙයින් "භූත පවති" යම් තණ්හාව 'පච්චි' පිසුවේයයි (දැවීයයි) කියන ලදී. 'පච්චි' යනුද පාඨයකි. උපදවන්තිය යන අර්ථයයි.

මේ ප්‍රශ්නය අසා මානවයන් අතුරෙන් එක් අයෙක්වත් තේරුම් ගැනීමට සමත් නොවීය. ඉක්බිති ඔවුන්ට බෝසතාණන් වහන්සේ නුඹලා මේ ප්‍රශ්නය ත්‍රිවේදයෙහි ඇතැයි නොසලකන්න. නුඹලා මා දන්නා සියල්ල "අපිත් දනිමුයි" කියා සිතමින් මා වෙබර ගසකට සමාන කරව්ද? නුඹලා නොදන්නා බොහෝ දේ මා දන්නා බව තොපි නොදනිනුද? යව්, සත්දිනක් කල්දෙමි. එපමණ කාලයකින් මේ ප්‍රශ්නය සිතවුයි කීහ. ඔවුන් බෝධිසත්ත්වයන්ට වැද තම තමන් වාසය කරන ස්ථානවලට ගොස් සත් දවසක් සිතුවත් ප්‍රශ්නයේ අගක් මූලක් නොදුටුවාහුය. ඔවුහු සත්වන දින ඇදුරුතුමා වෙත ගොස් වැද හිඳගෙන සිටිවිට කෙසේද? ශිෂ්‍යයිනි, ප්‍රශ්නයට පිළිතුර දැනගන්නාහුදැයි ඇසූහ. ඔවුහු නොදන්නා බව කීවාහුය. නැවත බෝසතාණන් වහන්සේ ඔවුන්ට ගරහමින්

බහුනි නරසීසානි ලොමසානි බ්‍රහානි ව
 ගීවාසු පටිමුක්කානි කොව්දෙවෙහි කණණවා
 යන දෙවන ගාථාව කිය.

බොහෝ කෙස් ඇති, විශාල වූ ශ්‍රීව්‍යන්ති (බෙල්ලවල් උඩ) පැළඳගත් හෙවත් තබා ඇති නර හිස් (මීනිස් ඔළුගෙඩි) බොහෝ ඇත. ඔවුන්ගෙන් කෙනෙක් කන් ඇත්තෙකි. (නුවණ ඇත්තෙකි)

එහි අර්ථය, මීනිස් හිස් ගෙඩි බොහෝ පෙනෙන්නට ඇත. බොහෝ කෙස් ඇති විශාල වූ ඒ හිස් ශ්‍රීව්‍යන්ති පැළඳගෙන ඇත. (බෙල්ලවල් උඩ

තබා ඇත.) තල්ගෙඩියක් මෙන් අතින් ගෙන නැත. මේ කරුණුවලින් ඔවුන්ගේ වෙනසක් නැත. මෙහි කෙනෙක් කන් ඇත්තෙකිසි තමා සඳහා (බෝසත්වු) කීහ. කණණවා යනු ප්‍රඥාවන්තයාය. කිසිවකුට කන්සිදුරක් නැත්තේ නොවේ. (සියල්ලන්ට කන් සිදුරක් ඇත යන අදහසයි)

මෙසේ, මෝඩ වූ තොපට (මස්වලින් සෑදුණු) කන්සිදුර පමණක් ඇත. ප්‍රඥාව (නමැති කත) නැත යනුවෙන් ඒ තරුණයන්ට ගරහා ප්‍රශ්නය විසඳූහ. ඔවුහු (එය) අසා අහෝ ගුරුතුමා නම් (නුවණින්) මහත්යයි සමා කරවාගෙන මානය නැතිකොට බෝසතුන්ට උවටැන් කළහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව ගළපා නිමවා වදාළ සේක. එකල පන්සියයක් තරුණයෝ (මානවකයෝ) මේ හික්කුහු වූහ. ඇදුරුතුමා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.10.6

තෝලෝවාද ජාතකය

හනඤා කඤ්ඤා වධිඤා ව යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ විසාලා මහනුවර ඇසුරු කරගෙන ඇති කුටාගාර ශාලාවෙහි වාසය කරන සේක් සීහ සේනාධිපති අරඹයා වදාළ සේක.

හෙතෙම බුදුරජාණන් වහන්සේ සරණ ගොස් ආරාධනා කොට දෙවන දිනයේ මස් සහිත දානයක් දුන්නේය. නිගණ්ඨයෝ ඒ අසා කිපී නොසතුටු සිත් ඇතිව තථාගතයන් වහන්සේ වෙහෙසනු කැමතිව ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් වහන්සේ දැන දැන තමා උදෙසා සකස් කළ මස් අනුභව කළහ යනුවෙන් ආක්‍රෝස කළාහුය. හික්කුහු දම්සභාවෙහි "ඇවැත්නි! නිගණ්ඨනාථ පුත්‍රයා ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයෝ දැනගෙන තමා උදෙසා සකස්කළ මස් වැළඳූහ යනුවෙන් දොස් කියමින් පිරිස සමග ඇවිදියයි" කථාවක් මතු කළහ. ඒ අසා බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි, නිගණ්ඨනාථ පුත්‍රයා උදෙසා කළ මස් කෑමෙන් මට ගැරහුවේ

දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් ගැරහුවේයැයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී අප මහබෝසතාණන් වහන්සේ බ්‍රාහ්මණ කුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්ව තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව ලුණු ඇඹුල් සෙවීම පිණිස හිමාල වනයේ සිට බරණැස් නුවරට අවුත් දෙවන දවසේ නගරයට පිඬු පිණිස පිවිසියහ. ඉක්බිති එක් කෙළෙඹි පුත්‍රයෙක් තවුසා වෙහෙසන්නෙමීයි සිතා නිවසට කැඳවාගෙන අවුත් පනවන ලද ආසනයක හිඳවා මස් මාංශ සහිත බොජුන් වළඳවා වළඳ අවසානයේදී එකත්පසෙක හිඳගෙන මේ මස් නුඹවහන්සේ උදෙසාම ප්‍රාණින් මරා සකස් කරන ලද්දකි. මේ අකුසලය මට පමණක් නොවේවා! නුඹවහන්සේටත් වේවායි කියා

හනඤා කඤ්ඤා වධිඤා ව දෙතිදානං අසඤ්ඤානො
එදිසං හනතං භුඤ්ජමානො සපාපෙන උපලිප්පති
යන පළමු ගාථාව කිය.

දුසිල් පුද්ගලයා පහරදී ක්ලාන්ත කරවා, මරා දන් දේද, එබඳු දන් වළඳන ඒ පුද්ගලයාද පවින් තැවරේ.

එහි, හනඤා යනු ගසා පහරදී, කඤ්ඤා යනු ක්ලාන්තකොට, වධිඤා යනු මරා, දෙති දානං අසඤ්ඤානො යනු සංයමයක් නැති දුසිල් පුද්ගලයා මෙසේ කොට මෙසේ දන් දේ. එදිසං හනතං භුඤ්ජමානො ස පාපෙන උපලිප්පති යනු උදෙසා පිළියෙළ කළ මෙබඳු (මස් සහිත) බත් අනුභව කරන ඒ ශ්‍රමණයාද පාපයෙන් තැවරේ. සංයෝග වේ.

ඒ අසා බෝසතාණන් වහන්සේ

පුත්තදාරමපි වෙ හනඤා දෙති දානං අසඤ්ඤානො
භුඤ්ජමානොපි සපපඤ්ඤා නපාපෙන උපලිප්පති
යන දෙවන ගාථාව කීහ.

දුසිල් තෙමේ අඹුදරුවනුදු මරා දන්දේද, එය වළඳන නුවණ ඇති තැනැත්තා පාපයෙන් නොතැවරේ. (පවට මුසුවන්නේ නැත.)

එහි, භුඤ්ජමානොප් සපසඤ්ඤාති යනු අනිත් මසක් තිබේවා, අඹුදරුවන් මරා වුවද දුසිල් පුද්ගලයා විසින් දෙන දානය ඉවසීම, මෙම ක්‍රියා ආදී ගුණයෙන් යුත් නුවණ ඇති පුද්ගලයා වළදන්නේ නම් (වැළඳුවත්) පාපයෙන් නොතැවරෙන්නේය. මෙසේ ඔහුට බෝසතාණන් වහන්සේ දහම් දෙසා හුනස්නෙන් නැගී ගිය සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල කෙළෙඹි පුත්‍රයා නිගණ්ඨනාථ පුත්‍රයා විය. තාපසයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.10.7

පාදඤ්ජලී ජාතකය

අදා පාදඤ්ජලී සබ්බෙ යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවන විහාරයේ වැඩවාසය කරන සේක් ලාඵදායී තෙරුන් අරබයා වදාළ සේක. එක්දිනක් අගසව් දෙදෙනා වහන්සේ ප්‍රශ්න විසඳන සේක. හික්කුහු ප්‍රශ්න විසඳන අයුරු අසමිත් තෙරුන්ට ප්‍රශංසා කරත්. පිරිස අතරෙහි හුන් ලාඵදායී තෙර මේ දෙදෙනා වහන්සේ අප හා සමානයි. කුමක් දනිත්දැයි තොල් බිත්දේය. (තොල් සෙලවිය) ඒ දැක අගසව් දෙදෙනා වහන්සේලා හුනස්නෙන් නැගීට වැඩියාහුය. පිරිස විසිරී ගියේය. (බිඳුණේය) දම්සහාවෙහිදී හික්කුහු "ඇවැත්නි! ලාඵදායී තෙර අගසව් දෙදෙනා වහන්සේට නිගරුකොට තොල් බිත්දේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ අසා මහණෙනි! දැන් පමණක් නොව පෙරත් ලාඵදායී තොල් සෙලවීම ඊට වැඩි යමක් නොදන්නේ යැයි වදාරා අතිත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ රජුගේ අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කරන ඇමතියා විය. රජතුමාට බොළඳ මද උත්සාහ ඇති පාදඤ්ජලී නම් පුතෙක් විය. පසුකලෙක පියරජතුමා කළුරිය කළේය. ඇමතිවරු රජුගේ අවමඟුල් කටයුතු කොට කවරෙකු රාජාභිෂේක කරවන්නෙමිදැයි සාකච්ඡා කරමින් රජු පුත් පාදඤ්ජලී රජකරවමුයි කීවාහුය. බෝසතාණන් වහන්සේ වනාහි

මේ කුමාරයා බොළඳ මඳ උත්සාහ ඇත්තේය. ඒ නිසා විමසා බලා ඔහු අභිෂේක කරන්නෙමුයි කීහ. ඇමතිවරු විනිශ්චයක් සුදානම්කොට කුමාරයා ළඟ හිඳුවා නඩුවක් විසඳමින් නිසිලෙස නොවිසඳූහ. ඔවුහු වැරදිකරු නිවැරදිකරු කොට කුමාරයාගෙන් කෙසේද? අපි නඩුව මනාව විසඳුවෙහිදැයි විචාළහ. කුමාරයා තොල් බිත්දේය. බෝසතාණන් වහන්සේ කුමාරයා නුවණ ඇත්තෙකැයි සිතමි. වැරදි විනිශ්චයක් දුන් බව ඔහු විසින් දැනගන්නට ඇතැයි සිතමින්

අද්ධා පාදඤ්ජලී සබ්බෙ පඤ්ඤාය අනිරොචනි
තථාහි ඔට්ඨං භුඤ්ජති උතතරිං නුන පසසති
යන පළමු ගාථාව කීහ.

ඒකාන්තයෙන් පාදඤ්ජලී කුමාරයා අප හැමට වඩා ප්‍රඥාවෙන් ඉතා බබළයි. එය එසේමය. තොල් බිඳී. මත්තෙහි අන් කරුණක් ඒකාන්තයෙන් බලයි.

එහි අර්ථය; ඒකාන්තයෙන්, පාදඤ්ජලී - පාදඤ්ජලී කුමාරයා, සබ්බෙ අප හැමට වඩා. පඤ්ඤාය අනිරොචනි තථාහි ඔට්ඨං භුඤ්ජති නුන උතතරිං නුවණින් බබළයි. එනිසාම තොල් බිඳීයි. ඒකාන්තයෙන් තවදුරටත්, වෙනත් කරුණක් පසසති බලයි.

ඔවුහු තව දවසක විනිශ්චයක් සුදානම්කොට වෙනත් නඩුවක් නිවැරදිව විසඳ කෙසේද? දේවයිනි! නඩුව මනාව විසඳන ලදදැයි විචාළාහුය. කුමාරයා නැවතද තොල් සෙලවීය. ඉක්බිති ඔහුගේ මෝඩ බව දැන බෝසතාණන් වහන්සේ

නායං ධම්මං අධම්මං චන අත්ථා නත්ථං ච බුජ්ජධති
අඤ්ඤානු ඔට්ඨං නිබ්භාගා නායං ජානානි කිඤ්චනං
යන දෙවන ගාථාව කීහ.

මේ පාදඤ්ජලී කුමාරයා, දහමද නොදහමද, දියුණුවද පිරිහීමද නොදනී. තොල් බිඳුම හැර අන් කිසිවක් නොදනී.

ඇමතිවරු පාදඤ්ජලී කුමාරයාගේ බොළඳ බව දැන බෝසතාණන් වහන්සේ රාජ්‍යයෙහි අභිෂේක කළාහුය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතකය ගලපා නිමවා වදාළ සේක. එකල පාදඤ්ජලී කුමාරයා ලාඵදායී විය. නුවණ ඇති ඇමතියා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.10.8

කිංසුකෝපම ජාතකය

සබ්බෙහි කිංසුකො දිට්ඨො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක් කිංසුකෝපම සූත්‍රාන්ත දේශනාව අරබයා වදාළ සේක.

හික්කුන් වහන්සේලා සිව් නමක් නථාගතයන් වහන්සේ වෙත එළඹ කමටහන් ඉල්ලූහ. ශාස්තෘෂ්ඨ වහන්සේ ඔවුන්ට කමටහන් දුන් සේක. උන්වහන්සේලා කමටහන් ලබාගෙන තම තමන්ගේ රැ දාවල් වසන තැන්වලට වැඩියහ. උන්වහන්සේලා අතුරෙන් එක් නමක් ජීවිසසායතන (වක්ඛු එස්සා යන නය -පෙ- මනෝ එස්සායතනය) විමසා බලා රහත් බවට පත්වූහ. එක් හික්කුචක් පඤ්චස්කන්ධය, එක් හික්කුචක් සතරමහා භූතයන්ද, එක් හික්කුචක් අට්ඨාරස ධාතු (ධාතු 18) විමසා බලා රහත් වූහ. උන්වහන්සේලා තම තමන් වහන්සේලා ලැබූ ඤාණ විශේෂයන් බුදුරජාණන් වහන්සේට දන්වා සිටියාහුය. එහිදී එක් හික්කුචකට "මේ කමටහන්වල විවිධත්වයක් ඇත. නිවන එකකි. එසේනම් සියලු දෙනාම රහත් බවට පත්වූයේ කෙසේද යනුවෙන් අදහසක් ඇතිවිය. ඒ හික්කුච බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් විමසීය. ශාස්තෘෂ්ඨ වහන්සේ මහණ! එරබදු ගස දුටු සහෝදරයන් සතරදෙනා කෙසේදැයි වදාරා (සිටිවිට) ස්වාමීනි! ඒ කාරණය අපට වදාරණු මැනවයි ඒ හික්කුන් විසින් ඉල්ලන ලද්දාහු අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජ රජය කරවීය. ඔහුට පුත්‍රයෝ සතරදෙනෙක් සිටියහ. ඔවුහු එක්දිනක් රථාවාරියා කැඳවා යහලුව! අපි කැල ගස් දකිනු කැමැත්තෙමු. එරබදු ගසක් අපට පෙන්වන්නැයි

කීවාහුය. රථාවාරියා යහපති පෙන්වන්නෙමිසි කියා හතර දෙනාටම එකවර නොපෙන්වා පළමුව දෙටු පුත්‍රයා රථයෙහි හිඳුවාගෙන වනයට ගෙන ගොස්, මේ එරබදු ගසක් යයි දලු හටගැනීමට ආසන්න කණුවක් ලෙස පෙනෙන කාලයෙහි එරබදු ගස පෙන්වීය. අනිකාට දලු ඇති කාලයෙහි ද අනිකාට මල් පිපුණු කාලයෙහිද අනිකාට ගෙඩි ඇති කාලයෙහිද එම එරබදු ගස පෙන්වීය. පසුකලෙක සහෝදරයෝ සතරදෙනාම එකට හිඳ එරබදු ගස කෙබඳුදැයි කථාවක් උපදවා සිටිවිට එක් කුමාරයෙක් එය දැවුණු කණුවක් වගේ යයි කීවේය. දෙවැන්නා නුග ගසක් වැනි යයි කීවේය. තුන්වැන්නා මස්කැටි මෙනැයි කීය. හතරවැන්නා මහරි ගසක් වැනියයි කීවේය. ඔවුහු ඔවුනොවුන්ගේ කථාවෙන් සතුටු නොවී පියා සමීපයට ගොස් දේවයන් වහන්ස! එරබදු ගස කොයි වගේදැයි විචාරා, තොප විසින් කුමක් කියන ලදදැයි කී කල්හි තම තමන් කී ආකාරය රජතුමාට කීවාහුය. රජතුමා, නුඹලා හතරදෙනාම එරබදු ගස දැක ඇත. ඔබලා විසින් මේ කාලයෙහි එරබදු ගස කෙසේද? මේ කාලයෙහි කෙසේදැයි කියා බෙදාහදා රියදුරු (ගොස්) නොවිමසන ලදී. ඒ නිසා තොපට සැක උපන්නේයයි කියා

සබ්බෙහි කිංසුකො දිට්ඨො කිනෙත්ථා විචිකිච්ඡථ
 නහි සබ්බෙසු ධානෙසු සාරථී පරිපුච්ඡතො
 යන පළමු ගාථාව කීවේය.

හැමදෙනා විසින්ම කැල ගස දක්නා ලදී. මේ කරුණෙහි කුමක් නිසා සැක කරවීද? එරබදු ගස පෙන්වද්දී ඔබලා විසින් හැම අවස්ථාවක් ගැනම රථාවාරියාගෙන් නොවිමසන ලදී.

එහි, නහි සබ්බෙසු ධානෙසු සාරථී පරිපුච්ඡතො යනු තොප සියලු දෙනා විසින්ම කැල ගස දක්නා ලදී. කුමක් නිසා තෙපි මෙහි සැක කරවීද? හැමවිටම කැල ගස මෙසේදැයි තොප විසින් ගසෙහි සියලු අවස්ථාවන් ගැන රියදුරුගෙන් නොවිමසන ලදී. ඒ නිසා තොපට සැක උපන්නේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ කරුණ දක්වා මහණ! ඒ සොහොයුරන් සතරදෙනා (ගසේ අවස්ථාවන් පිළිබඳ) බෙදා හදා නොවිමසන ලද බැවින් එරබදු ගස පිළිබඳව සැක ඉපදවූහ. මෙසේ නුඹ ද මේ ධර්මයෙහි සැක ඉපදවූයෙහියයි වදාරා බුදු වී

එවං සබ්බෙහි ඤාණෙහි යෙසං ධම්මා අජානිතා
තෙ වෙ ධම්මෙසු කංඛනති කිංසු කසමීං ච භාතරො
යනුවෙන් දෙවන ගාථාව වදාළ සේක.

"මෙසේ සියලු විදසුන් නුවණින් යම් කෙනෙකුත් විසින්
ස්පර්ශයනනාදී ධර්මයෝ නොදක්නා ලදද ඔවුහු ඒකාන්තයෙන්
කැල ගස පිළිබඳ සැක කළ සොයුරන් සේ ධර්මයන්හි සැක කරත්."

එහි අර්ථය, යම්සේ ඒ සහෝදරයෝ සියලු තන්හි කැල ගසේ
විවිධ අවස්ථා නුදුටු බැවින් සැක කළාහුය.

මෙසේ සියලු විදසුන් නුවණින් යමෙකු විසින් සියලු එස්සායනනය,
ස්කන්ධ, භූත ධාතු වශයෙන් බෙදා ඇති ධර්මයන් නොදන්නා ලදද
සෝවාන් මාර්ගය ලබාගන්නා ලදද ප්‍රතිවේද නොකරන ලදද ඒ නිසාම
ඒ එස්ස ආයතන ආදී ධර්මයන්හි සැක කරත්. එකම එරබදු ගස ගැන
සැක කළ සහෝදරයන් හතරදෙනා මෙහි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක
කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල බරණැස් රජ මම ම වූයෙමි යි වදාළ
සේක.

2.10.9

සාලක ජාතකය

එකපුත්තකො හවිසසසි යන මේ දේශනා බුදුරජාණන් වහන්සේ
විහාරයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා මහතෙර නමක් අරබයා
වදාළ සේක.

ඒ තෙරුන්වහන්සේ වනාහි එක් ළමයෙක් පැවිදිකරවා පීඩා කරමින්
එහි වාසය කරති. සාමණේරයා පීඩාවත් ඉවසිය නොහැකිව උපැවිදි විය.
(ගිහි විය.) තෙරුන්වහන්සේ ඔහු වෙත ගොස් කුමාරයා! නුඹේ සිවුර

නුඹටත් (අයත්) වන්නේය. පාත්‍රයද නුඹටමයි. මා සතු පාත්‍රා සිවුරුද නුඹටම (අයත්) වන්නේය. එන්න පැවිදිවන්න යනුවෙන් ඔහු පොළඹවති. ඒ ළමයා මම පැවිදි නොවන්නෙමියි කී නමුදු පුත පුතා කියද්දී යළි පැවිදි විය. ඉක්බිති ඔහු පැවිදි වූ දිනයේ සිට නැවතත් තෙරුන්වහන්සේ සාමණේර නම වෙහෙසවති. ඒ සාමණේර නම පෙළීම නොඉවසමින් නැවතත් උපැවිදිව සිටිනවිට ඒ හික්කුච පැවිදිවන ලෙස නොයෙක්වර ඉල්ලා සිටිද්දී (ඒ දරුවා) ඔබ මා නුරුස්නෙහිය. මා හැර ජීවත්වන්නටද නොහැක්කෙහිය යන්න මම පැවිදි නොවන්නෙමි'යි කියා පැවිදි නොවීය. හික්කුත් වහන්සේලා දම්සභාවේදී ඇවැත්නි! ඒකාන්තයෙන් හොඳ හදවතක් ඇති ඒ ළමයා මහතෙරුන් වහන්සේගේ සිත දැනගෙන පැවිදි නොවීයයි කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩමවා මහණෙනි! මා එන්නට පෙර මෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන් යැයි කී කල්හි මහණෙනි! ඔහු හොඳ හදවතක් ඇතිව සිටියේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් සුභදවුයේ ම එක්වරක් ඔහුගේ දොස් දැක නැවත ඔහු ළඟ නොසිටියේයයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ කෙළෙඹි කුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්ව ධාන්‍ය විකුණා දිවි ගෙවූහ. එක්තරා අභිකුණ්ඨීකයෙක් එක් වදුරෙකු පුහුණු කරගෙන (උගේ ආරක්ෂාවට) උෟ ලවා බෙහෙත් ගන්වාගෙන උෟ නයකු නටවමින් දිවි ගෙවීය. හෙතෙම බරණැස් නුවර සැණකෙළි පවත්වන කාලය දැන්වූ කල්හි එහි සෙල්ලම් කරනු කැමැත්තේ මූ ගැන සැලකිලිමත්ව සිටින්නැයි ඒ වදුරා ඒ ධාන්‍ය වෙළෙන්දාට බාර දී සැණකෙළියෙහි සෙල්ලම්කොට සත්වන දවසේ වෙළෙන්දා ළඟට ගොස් වදුරා කොහිදැයි විචාළේය. වදුරා ස්වාමියාගේ කටහඬ ඇසූ ගමන්ම ධාන්‍ය වෙළඳසලෙන් වේගයෙන් එළියට පැමිණියේය. ඉක්බිති ඔහු වදුරාට උණ පතුරෙන් පිටට ගසා අල්ලාගෙන උයනට ගොස් පැත්තක බැඳ නිදන්නට විය. වදුරා ඔහු නිදන බව දැන තමන්ගේ බැම්ම මුදාගෙන පැනගොස් අඹගසට නැග අඹ ගෙඩියක් කා ඇටය අභිකුණ්ඨීකයාගේ ඇඟට හෙලීය. ඔහු පිබිදී බලන්නේ උෟ දැක මිහිරි වචනයෙන් උෟ රචවා ගසින් බස්සාගන්නෙමියි සිතා උෟ පොළඹවමින්

එක පුත්‍රනකො හවිසසසි
 තවඤ්ච නො හෙසසසි ඉසසරො කුලෙ
 ඔරොහ දුමසමා සාලක
 එහ දානි සරතං වජේමසෙ
 යන පළමු ගාථාව කීවේය.

මගේ එකම පුත්‍රා වූ සාලක! අපගේ ගෙදර ප්‍රධානියා වන්නේ ඔබයි. ඒ නිසා ගසින් බසින්න. එන්න දැන් ගෙට යමිහ.

එහි අර්ථය; නුඹ මගේ එකම පුත්‍රයා වන්නෙහි අපේ ගෙදර සම්පත්වල අධිපතියාද ඔබයි. ඔය ගසින් බසින්න. එන්න, අපේ ගෙදර යමු සාලකයැයි (උගේ) නමින් අමතමින් කීවේය. ඒ අසා වදුරා

නනු මයං හදයෙති මඤ්ඤසි
 යඤ්ච මං හනසි වෙ එයටඨියා
 පකකමඛවනෙ රමාමසෙ
 ගච්ඡතං සරතං යථා සුඛං
 යන දෙවන ගාථාව කීය.

මා තොපගේ මිතුරෙකැයි සිතහිද? යම් හෙයකින් උණ පතුරෙන් මට ගැසුවෙහිද? එහෙයින් තොප සමග නොඑමි. ඉදුණු අඹ උයන්හි රමණය කරමි. තෙපි සුවසේ ගෙට යව.

එහි; නනු මං හදයනිමඤ්ඤසි යනු නුඹ මට හදවතින් අවමන් නොකරන්නෙහිද? මේ මිත්‍රයෙකැයි සිතන්නෙහිද යන අර්ථයි. යඤ්ච මං හනසි වෙඑයටඨියා යනු යමෙකුට මෙසේ අවමන් කරහිද? යමෙකුට උණ පතුරෙන් තලහිද? ඒ නිසා මම නොඑමියි දක්වයි. ඉක්බිති (වදුරා) ඔහුට අපි මේ පකකමඛවනෙ රමාමසෙ, ගච්ඡ තවං සරතං යථා සුඛං ඉදුණු අඹ වනයෙහි රමණය කරමු. (සතුටු වෙමු) නුඹ කැමති පරිදි ගෙදර යවයි කියා ඉහළට පැන කැලයට පිවිසියේය. අහිකුණ්ඨිකයාද නොසතුටු සිත් ඇත්තේ තමන්ගේ ගෙට ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල වදුරා සාමණේරයා විය. අහිකුණ්ඨිකයා මහතෙරය. ධාන්‍ය වෙළෙන්දා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

2.10.10
කපි ජාතකය

අයං ඉසී උපසමසඤ්ඤාමෙ රතො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ, දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක් නැති ගුණ පෙන්වන (කුහක) හික්කුචක අරඛයා වදාළ සේක. ඒ හික්කුචගේ කුහක බව හික්කුන් අතරෙහි ප්‍රකට විය. හික්කුහු දම් සභාවෙහිදී "ඇවැත්නි! අසවල් හික්කුන් වහන්සේ නිවනට පමුණුවන බුදුසසුනෙහි පැවිදිව නැතිගුණ පෙන්වන ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කරති. බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩමවා මහණෙනි! මෙහි දැන් කවර ගාථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන් යැයි කී කල්හි මහණෙනි! මේ හික්කුච දැන් පමණක් කුහකයෙක් වූයේ නොවේ. පෙරත් කුහකයෙක්මය. ගින්නක් හේතුවෙන් වදුරෙක් වී කුහකකම් කළේයැයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ බමුණු කුලයක ඉපදී වැඩිවියට පත්ව පුතා දුවපැන ඇවිදින කාලේයදී බැමිණිය මළ බැවින් පුතා වඩාගෙන හිමාල වනයට පිවිස තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව ඒ පුතුද තවුස් කුමරෙකු කොට පන්සල වාසය කළේය. වැසි පටන්ගත් කාලයෙහි නොකඩවා එකදිගට වැසිවසින කල්හි එක් වදුරෙක් සීතලේ ගැහෙමින් දත් කමින් වෙවුලමින් හැසිරේ. බෝසතාණන් වහන්සේ මහත් දර කොට ගෙනවිත් ගිනි දල්වා ඇදෙහි වැතිරුණහ. ඔහුගේ පුතාද පා පිරිමදිමින් හුන්නේය. ඒ වදුරා එක් මළ තවුසෙකුට අයිති වැහැරී සිවුරක් හැඳ පොරවාගෙන අඳුන් දිවිසමක් ඒකාංශකොට (එක් උරහිසක දමා) (පලාපල ගෙනෙන) කඳත් පැත් කෙණ්ඩියත් රැගෙන තවුස් වෙසින ගොස් පන්සල් දොරටුව ළඟ ගිත්දර තියා (ගිනි තැපීමේ කාර්යයෙන්) (තවුසෙකු නොවී තවුසෙකු ලෙස සිටීමේ කුහකකම කොට සිටියේය.) තවුස් කුමරා ෭෦ දැක පියාණෙනි! සීතලෙන් පීඩා විදින එක් තාපස කෙනෙක් වෙවුලමින් සිටී. ඔහු මෙහි කැඳවන්න. ගිනි තපින්නේයයි පියාගෙන් ඉල්ලමින්

අයං ඉසී උපසම සංයමෙ රතො
සංනිට්ඨති සිසිර භයෙන අට්ඨතො
හන්ද අයං පවිසතුමං අගාරකං
විනෙතු සීතං දරථඤ්ච කෙවලං
යන පළමු ගාථාව කීවේය.

රාගාදී කෙලෙස් සන්සිද්ධිමෙහි නියැලුණු මේ තාපසයා සීතල නිසා හවගත් බියෙන් පෙලුණේ දොරටුව ළඟ සිටී. අනේ මේ තාපසයා ගෙට පිවිසේවා! සියලු සිත පීඩා දුරුකෙරේවා!

එහි, උපසම සංයමෙ රතො යනු රාගාදී කෙලෙස් සංසිද්ධිමෙහි ද, සීල සංවරයෙහිද ඇලුනේ, සංතිට්ඨති යනු ඔහු සිටියි. සිසිරභයෙන යනු සුළඟ හා වැස්ස ඇතිකරන සිසිර සෘතුවට බියෙන්, අධනො යනු පීඩාවට පත්වූයේ, පවිසතුමං යනු මොහු පිවිසේවා! කෙවලං යනු සියල්ල ඉතිරි නොකොට, බෝසතාණන් වහන්සේ පුතාගේ වචනය අසා නැගිට බලමින් වඳුරෙකු බව දැන

නායං ඉසී උපසම සංයමෙ රතො
කපි අයං දුම වරෙ සාධ ගොවරො
සො දුසකො රොසකොවාපි ජමෙමා
සවෙ වජෙ ඉමමපි දුසයෙ ඝරං
යනුවෙන් දෙවන ගාථාව කීවේය.

මේ කෙලෙස් සංසිද්ධිමේ ඇලුණු තවුසෙක් නොවෙයි. මේ වෘක්ෂ ශාඛා ගෝචර කොට ඇති වඳුරෙකි. හෙතෙම එය ගිය තැන මළ මුත්‍රා කිරීම ආදියෙන් දූෂණය කරන්නෙකි. කිපෙන්නෙකි. ලාමකයෙකි. ඉදින් පිවිසියේ වී නම් මේ ගෙදරද දූෂණය කරන්නේය.

එහි, දුමවර සාධ ගොවරො යනු ගස්, අතු ගොදුරු (ආහාර) කොට ඇති, සො දුසකො, රොසකො වාපි ජමෙමා යනු ඒ මොහු (වඳුරා) ගිය ගිය තැන දූෂණය (කැන) කරන හෙයින් දුසකයෙකි. ගැටෙන බැවින් (කිපෙන බැවින්) රොසකයෙකි. ලාමක බැවින් නිවයෙකි. සවෙ වජේ යනු ඉදින් මු පන්සලට යයි නම් පිවිසෙන්නේ නම්, මල, මුත්‍රා කිරීමෙන්ද (පන්සල) ගිනි තැබීමෙන්ද සියල්ල දූෂණය කරන්නේය යනුයි.

මෙසේද කියා බෝසතාණන් වහන්සේ ගිනි පෙනෙල්ලක් ගෙන උඟ තැති ගන්වා පලවා හැරියහ. උඟ උඩ පැන වනයට පලා ගියේ (නැවත නොඑන්නට ම) පලා ගියේය. නැවත ඒ ස්ථානයට නාවේය. බෝසතාණන් වහන්සේ අභිඤ්ඤාද, සමාපත්තිද උපදවාගෙන තාපස කුමාරයාටද කසිණ වඩන හැටි කීහ. ඔහුද අභිඤා හා සමාපත්තීන්

ඉපිදවීය. ඒ පිය පුතු දෙදෙනාම නොපිරිහුණු ධ්‍යාන ඇත්තාහු බඹලොව උපන්නාහුය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි! දැන් පමණක් නොව පුරාණයේ සිටම මොහු කපටිකම් කරන්නෙකැයි වදාරා මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාව අවසානයෙහි ඇතැමෙක් සෝවාන් වූහ. ඇතැමෙක් සකදාගාමී වූහ. ඇතැමෙක් අනාගාමී වූහ. එකල වදුරා කුහක හිඤ්ඤව වීය. පුතා රාහුලය. පියා මම ම වූයෙමී යි වදාළ සේක.

දසවැනි සිගාල වර්ගය නිමියේය.

දෙවැනි නිපාත වර්ණනාව නිමියේය.

3.1.1

සංකප්ප ජාතකය

සංකප්පරාගධොතෙන යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරනසේක් කලකිරුණු හිඤ්ඤවක අරබයා වදාළ සේක. සැවැත්නුවර වැසි මේ කුලපුත්‍රයා රත්ත ශාසනයට උරදී පැවිදි වූයේ එක්දිනක් සැවැත්නුවර පිඬුසිගා හැසිරෙද්දී අලංකාර ලෙස සැරසුණු එක් ස්ත්‍රියක දැක හටගත් කාමරාග ඇත්තේ ශාසනයෙහි ඇල්මක් නැතිව හැසිරුණේය. ආචාර්ය උපාධ්‍යායන් වහන්සේලා ආදී හිඤ්ඤු මොහු දැක ශාසනයෙහි නොඇලීමට කාරණා විමසා ඔහුගේ සිවුරු හැර යාමේ කැමැත්ත දැන ඇවැත්නි! බුදුරජාණන් වහන්සේ රාගාදී කෙලෙස්වලින් පෙලෙන්නන්ගේ කෙලෙස් පිරිහෙලා සත්‍ය දේශනා කොට සෝවාන් ඵලාදිය දෙන සේක. එන්න! නුඹ ශාස්තෘන් වහන්සේ සමීපයට පමුණුවන්නෙමුයි රැගෙන ගියාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් මහණෙනි! කුමක් නිසා නොකැමැති හිඤ්ඤවක රැගෙන ආවාහුදැයි වදාළ කල්හි ඒ කරුණ සැල කළාහුය. එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇත්තද මහණ? ඔබ කලකිරුණේදැයි විමසා ඇත්තයි ස්වාමීනියි කී කල්හි කුමන කරුණක් නිසාදැයි විවාළ සේක. හෙතෙම ඒ කරුණ කියා සිටියේය. ඉක්බිති ඔහුට බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණ! මේ ස්ත්‍රීහු නම් පෙර ධ්‍යාන බලයෙන් යටපත් කළ කෙලෙස් ඇති පිරිසිදු සත්ත්වයන්ට පවා කෙලෙස් ඉපිදවූහ.

මෙබඳු හිස් පුද්ගලයකු කුමක් නිසා නොකෙලසෙන්නෝද? පිරිසිදු සත්ත්වයෝද කෙලසෙන්නෝය.

උතුම් සම්පත්තියෙන් යුක්ත පුද්ගලයන් පවා අපකීර්තියට පමුණුවත්. අපිරිසිදු පුද්ගලයන් ගැන කියනුම කිම. මහමෙර පවා කම්පා කරවන සුලඟ පැරණි කොලයක් නොසොලවන්නෝද? මේ ක්ලේශය බෝමැඩ වැඩහිඳ අභිසම්බෝධියට පත්වන කෙනෙකුද කැළඹිය. මෙබඳු කෙනෙකු නොකළඹවන්නෝදැයි වදාරා ඒ හික්කුන් විසින් අයදින ලද්දාහු අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ අසුකෝටියක් පමණ සම්පත් ඇති බමුණු මහාසාර කුලයක ඉපදී වැඩිවියට පත්ව තක්සලා නුවරින් සියලු ශිල්ප ඉගෙන බරණැස් නුවරට ආපසු පැමිණ බිරිඳක් විවාහ කරගෙන මවිපියන්ගේ ඇවෑමෙන් ඔවුන්ගේ මළගෙවල වැඩකරවා රන් විමසා බැලීමේ ක්‍රියාවෙහි යෙදෙමින් මේ ධනය පෙනෙයි. ධනය රැස්කළ අය නො පෙනෙතියි සිහිකරමින් සංවේගයට පැමිණියේය. සිරුරෙන් දහදිය පිටවිය. ඔහු ගෘහවාසයෙහි බොහෝ කලක් වසමින් මහ දන් දී කම්සුව අතහැර කඳුළු පිරුණු ඇස් ඇති නෑ සමූහයා අතහැර හිමාල වනයට පිවිස සිත්කළු පෙදෙසක පත්සලක් තනාගෙන පිඬු පිණිස හැසිරෙමින් වනමුල් පලාපල ආදියෙන් යැපෙමින් නොබෝ කලකින්ම අභිඤ්ඤා සහ සමාපත්ති උපදවාගෙන ධ්‍යාන සුවයෙන් පසුවන්නේ බොහෝ කලක් වාසයකොට, මිනිස් වාසයට ගොස් ලුණු ඇඹුල් සොයන්නෙමි. මෙසේ මගේ ශරීරයද, ස්ථිර වන්නේය. (ශක්තිමත් වන්නේය) එයින් ඇවිදීමද සිදුවන්නේය. යමෙක් මා වැනි සිල්වතෙකුට දානය දෙන්නද වැඳුම් පිදුම් කරන්නද ඔවුහු ස්වර්ගයට යන්නෝයයි සිතුවේය.

හෙතෙම හිමාලයෙන් බැස පිළිවෙළින් වාරිකාවේ හැසිරෙමින් බරණැස් නුවරට පැමිණ හිරු බැස යන අවස්ථාවේ විසීමට තැනක් සොයමින් රජ උයන දැක, මෙය විවේක සුවයට සුදුසුය. මෙහි වෙසෙන්නෙමිසි උයනට පිවිස, එක්තරා ගසක් මුල හිදිමින් ධ්‍යාන සැපයෙන් රාත්‍රිය ගතකොට, දෙවන දවසේ කරන ලද (මුහුණ සේදීමාදී) ශරීර කටයුතු ඇත්තේ පෙරවරු කාලයේ ජවා-අඳුන් දිවිසම්-වැහැරී සිවුරු දරාගෙන, හික්කා භාජනය (පාත්‍රය) ගෙන, සත්සුන් ඉඳුරන් ඇත්තේ, ශාන්ත සිත් ඇත්තේ මනා ඉරියව්වලින් යුක්තව වියගසක දුර (බඹයක්)

බලන්නේ වී, සියලු අයුරින් සම්පූර්ණ වූ තමන්ගේ රූප ශෝභාවෙන් ලෝකයාගේ තෙත් (ඇස්) ඇද ගනිමින් නුවරට පිවිස, පිඬු පිණිස හැසිරෙමින් රජවාසල දොරටුවට පැමිණියේය.

උඩුමහල් තලයේ සක්මන් කරන රජතුමා වා කවුළු අතරින් බෝසතාණන් වහන්සේ දැක, ඉරියව් පැවැත්මෙහි පැහැදී, ඉදින් (ලෝකයෙහි) ශාන්ත ධර්මයක් ඇත්නම් මොහු තුළ එය තිබිය හැකියයි සිතා, යන්න ඒ තාපසයා කැඳවාගෙන එන්නැයි කියා එක් ඇමතියකුට අණ කළේය. ඔහු ගොස් වැඳ පාත්‍රය ගෙන ස්වාමීනී! රජතුමා නුඹවහන්සේ කැඳවතියි කීවේය. බෝසතාණන් වහන්සේ මහා පින්වත! රජතුමා අප ගැන නොදනියි කීහ. එසේනම් ස්වාමීනී! මම ගොස් එනතුරු මෙහිම සිටිනු මැනවැයි කියා රජතුමාට දැන්වීය. රජතුමා අපට අනෙක් කුලපග තාපසයෙක් නැත. යව, උන්වහන්සේ කැඳවාගෙන එවයි කියා තමාත් වාකවුලුවෙන් අත් දිගුකොට වදිමින් ස්වාමීනී! මෙහි වඩිනු මැනවැ කීවේය. බෝසතාණන් වහන්සේ ඇමතියා අතට හිකෂා භාජනය දී (මාළිගයේ) ඉහළ තලයට ගොඩවුණු සේක.

ඉක්බිති රජතුමා එතුමාට වැඳ රාජාසනයෙහි හිඳවා තමන් සඳහා පිළියෙළ කළ කැඳ, කැවිලි, බත් ආදියෙන් වළඳවා වළඳ නිමකළ උන්වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්නයක් ඇසීය. ප්‍රශ්නය විසඳීමෙන් වඩාත්ම පැහැදී වැඳ, ස්වාමීනී! නුඹවහන්සේ කොතැනක වසන්ද? කොහිසිට ආවෙහුදැයි විචාරා මහරජ, අපි හිමාල වැසියෝ වෙමු. හිමවතින් ආවෙමුයි කී කල්හි නැවත කුමන කරුණක් නිසාදැයි විචාරා, වැසි කාලය බැවින් මහරජ, දිගට වාසය කිරීමට තැනක් ලැබීම වටී යයි කී කල්හි එසේ නම් ස්වාමීනී! රජ උයනෙහි වාසය කරනු මැනවි. නුඹවහන්සේට සිව්පසයෙන් ක්ලාන්ත වීමක්ද නැත. මම ද ස්වර්ගයට යාමට හේතුවන පින් පමුණුවා ගන්නෙමිසි ප්‍රතිඥා ගෙන උදේ ආහාර වැළඳු බෝසතාණන් වහන්සේ සමග උයනට ගොස් පන්සලක් කරවා සක්මනක් තනවා රාත්‍රී ස්ථාන දිවා ස්ථාන ආදී සෙසු ස්ථානද සපයා පැවිදි පිරිකර පිළියෙළ කොට ස්වාමීනී, සැපසේ වාසය කරනු මැනවැයි කියා උයන්පල්ලාට භාර කළේය. බෝසතාණන් වහන්සේ එතැන් පටන් දොළොස් අවුරුද්දක් එහිම වාසය කළ සේක.

ඉක්බිති එක්දිනක් රජුගේ පසල් දනව්වක කැළඹීමක් ඇතිවිය. රජතුමා එය සංසිඳවීම පිණිස යනු කැමතිව දේවින් වහන්සේ අමතා

සොඳුරිය, මම හෝ තුඹ හෝ නුවර නවතින්නට වටියයි කීවේය. දේවයිනි! කුමක් නිසා එසේ කියන්නේද? සොඳුරිය! සිල්වත් තවුසා නිසාය. දේවයන් වහන්ස! මම ඒ සඳහා පමා නොවන්නෙමි. අපගේ ආර්යයන් වහන්සේගේ ඇප උපස්ථාන කිරීම මට බාරයි. තුඹවහන්සේ සැක නැතිව යනු මැනවියි කීවාය. රජතුමා නික්ම ගියේය. දේවියද බෝසතාණන් වහන්සේට එසේම සකසා උපස්ථාන කළාය. බෝසතාණන් වහන්සේත් රජු ගිය කාලයේ සිට වෙනදා වේලාවට අවුත් තමන් කැමති වේලාවට රජ ගෙදරට ගොස් දන් වළඳති.

ඉක්බිති එක්දිනක් බෝසතාණන් වහන්සේ බොහෝ පමා වූ කල දේවිය කන බොන සියලු දෑ පිළියෙළ කර තබා නා සැරසී කුඩා ඇඳක් පනවාගෙන බෝසතාණන් වහන්සේගේ පැමිණීම බලා සිටිමින් සිනිඳු සළුවක් ලිහිල්කොට හැඳ නිදාගත්තාය. බෝසතාණන් වහන්සේද වේලාව සලකා පාත්‍රය රැගෙන අහසින් අවුත් මහා වා කවුළු දොරටුව ළඟට පැමිණි සේක. උන්වහන්සේගේ වැහැරි වස්ත්‍රයේ ශබ්දය අසා වහා නැගිටින දේවියගේ කහපාට සිනිඳු සළුව ගැලවී වැටුණේය. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ විසභාග අරමුණ (ස්ත්‍රී අරමුණ) ඉන්ද්‍රිය සංවරය බිඳ ශුභ වශයෙන් බැඳුණ.

එවිට ධ්‍යාන බලයෙන් සිටිතත් පෙට්ටියක දමා සිටි සර්පයෙකු පෙණය කරගෙන නැගී සිටින්නාක් මෙන් උන්වහන්සේගේ කෙලෙස් නැගී සිටියේය. කිරිගසකට වෑයෙන් කොටන ලද කලක් මෙන් විය. කෙලෙස් ඉපදීමත් සමගම ධ්‍යානාංගයන්ද පිරිහී ගියේය. ඉන්ද්‍රිය අපිරිසිදු විය. තමා තවු සිඳුනු කපුටෙක් මෙන් විය. හෙතෙම පෙර පරිදි වාසී වී දන් වළඳන්නටද අසමත් විය. හිඳ ගන්න කීවත් හිඳ නොගත්තේය.

ඉක්බිති දේවිය කන බොන සියලු දෑ ඔහුගේ පාත්‍රයටම දැමීමාය මීට පෙර දන් වළඳ සීමැදුරු කවුළුවෙන් නික්මී අහසින්ම යන්නා සේ එදින යන්නට නොහැකි විය. දානය රැගෙන මහ තරප්පු පෙලින් බැස උයනට ගියේය. දේවීන් වහන්සේද තමා කෙරෙහි බැඳුනු සිතක් ඔහුට ඇති වූ බව දැනගත්තාය. තාපසයා උයනට ගොස් දානය නොවළඳම ඇඳ යට තබා දේවියගේ අත්පාවල සෝභාව මෙබඳුය, ඉඟ කෙළවර කොට ඇති පෙදෙස මෙබඳුය, කලවයෙහි හැඩරුව මෙසේය යනාදිය දොඩවමින් සතියක් වැතිර සිටියේය. බත් කුණු විය. නිලමැස්සෝ ගැවසී ගත්හ.

ඉක්බිති රජතුමා පසල් දනව්ව සංසිඳුවා ආපසු පැමිණියේ සරසා පිළියෙළ කරන ලද නගරය පැදකුණු කොට රජගෙදරට නොගොසින්ම බෝසනාණන් වහන්සේ බැහැදකින්තෙමීයි උයනට ගොස් කැලිකසල ඇති අසපුව දැක ආපසු යන්නට ඇතැයි සිතා පන්සලේ දොර විවරකොට ඇතුළට පිවිසියේ එහි වැතිර සිටි තවුසා දැක කිසියම් අපහසුතාවකින් මෙසේ වන්නට ඇතැයි සිතා කුණු වූ බත් ඉවත දම්මවා පන්සල පිරිසිදු කරවා, ස්වාමීනි! ඔබවහන්සේට ඇති අපහසුතාවය කුමක්දැයි විචාලේය. මහරජතුමනි! මම විදින ලද්දෙක් වෙමීයි කීය. රජතුමා, මට විදින්නට අවසරයක් (ඉඩක්) නොලබන මගේ සතුරන් විසින් "අපි රජතුමාගේ ප්‍රියවන්තයා දුර්වල කරන්නෙමු"යි කියා අවුත් මොහුට (දුන්නෙන්) විදින්නට ඇතැයි සිතා සිරුර පෙරළා විදින ලද තැන සොයමින්න විද්ද සලකුණක් නොදැක ස්වාමීනි, කොතැනකට විදින ලද්දේදැයි ඇසීය. බෝසනාණන් වහන්සේ මහරජතුමනි! අනිකෙකු මට විද්දේ නැත. මම වනාහි තමා විසින්ම තම හදවතට විදගත්තෙමීයි කියා ආසනයෙන් නැගිට හිඳගෙන

සංකප්පරාග ධොතෙන විතකක නිසිතෙනව
නාලංකටෙන හඳොන නලසුකාරක තෙන ව

තකණණායත මුතෙනන නපිමොරූපසෙවිනා
තෙනමිහි හදයෙ විදොධා සබ්බංග පරිදාහිනා

ආවෙධකෑච න පසාමි යතො රුහිර මසසවෙ,
යාව අයොනිසො විතං සයං මෙ දුකධමා හතං

යන ගාථා කීහ.

කාම විතර්ක සම්ප්‍රසුක්ත රාගය නැමැති ජලයෙන් සෝදන ලද විතර්කය නැමැති ගලෙහි මුවහත් තැබූ නොසැරසූ හී වඩුවෙකු විසිනිදු නොකළ

දකුණු කන්පෙත්ත දක්වා (දුන්නෙහි ලණුව) ඇද (අත) නොහැරියා වූද, මොණරපත් ආදියෙන් නොසාදන ලද, මුළු සිරුර දවන්නා වූ ඒ කෙලෙස් නැමැති ඊයෙන් මගේ හදවත විදින ලද්දේය.

විදින ලද තැනකුදු ලේ වැගිරෙන තැනකුදු නොදකිමි. ඉතා අනුවණ ලෙසින් සිත දියුණු කළේද එහෙයින් මා විසින් මේ දුක පමුණුවා ගන්නා ලදී.

තස් - එහි, සංකප්පරාගධොතෙන යනු කාම විතර්ක සම්ප්‍රයුක්ත රාගය නමැති ජලයෙන් සෝදන ලද, විතකකනිසිතෙන යනු එම රාගය නැමති ජලයෙන් විතර්කය නැමති ගලෙහි මුවහත් කළ නාලංකටෙන භද්දෙන යනු අලංකාර කරන ලද යහපත් වූ, අලංකාර නොකරන ලද පිළිකුල් යන අර්ථයි. නඋසුකාරකතෙනව යනු හි වඩුවෙකු විසින්ද නොකරන ලද බැවින්.

න කණණායත මුතෙන න යනු දකුණු කන් පෙන්න තෙක් ඇද මුදා නොහළ. න පි මොරුපසෙවිනා යනු මොණර පියාපත්, ගිජුලිහිණි පියාපත් ආදියෙන් නොකළ ඒවා පාවිච්චි නොකළ. තෙනමහි භද්දෙය විදේධා යනු ඒ කෙලෙස් නමැති ඊතලයෙන් මම හදවතට විදින ලද්දේ. සබ්බංගපරිදාහිනා යනු සියලු අංග (මුළු සිරුර) දැවීමට සමත්. මහරජතුමනි! ඒ කෙලෙස් නමැති ඊතලයෙන් හදවතට විදින ලද කාලයේ පටන් ගින්නෙන් දිලිසෙන්නාක් මෙන් මගේ මුළු ඇඟ දැවෙන්නේ යයි දක්වයි.

ආවෙධඤ්ච න පසසාමි යනු විදින ලද තැන තුවාලයක් නොදකිමි. යතොරුහිරවසසවෙ යනු ලේ වැගිරෙන තුවාලයක් ද නො දකිමි යන අර්ථයයි. යාව අයොනිසො විතතං යන මෙහි 'යාව' යනු 'දැඩි' අර්ථයෙහි නිපාතයකි. අතිශයින් දැඩිකොට නුනුවණින් සිත වඩන ලදැයි යන අර්ථයි, සයං මෙ දුක්ඛ මාහතං යනු තමා විසින්ම, මා විසින්ම තමන්ගේ දුක් ගෙන එන ලදී.

මෙසේ බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ මේ ගාථා තුනෙන් රජතුමාට දහම් දෙසා, රජතුමා පන්සලින් බැහැරකොට කසිණ පරිකර්ම කොට නැතිවූ ධ්‍යානය යළි උපදවාගෙන පන්සලෙන් නික්මී අහසෙහි සිටිමින් රජතුමාට ඔවදන් දී මහරජතුමනි! මම හිමාලයටම යන්නෙමියි කියා, ස්වාමීනි! නොයායුතුයි කියද්දීම මහරජ, මෙහි වසන මා විසින් මෙබඳු විප්‍රකාරයකට (වෙතසකට) පත්වුණෙමි. එම නිසා දැන් මෙහි වසන්නට නොහැකියයි කියා රජතුමා නවතින්න කියද්දීම අහසට නැගී හිමාල වනයට ගොස් දිවි ඇතිතෙක් සිට බඹලොව උපන්න.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍ය ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර කලකිරුණු හික්කුව රහත් විය. සමහරෙක් සෝවාන් වූහ. සමහරෙක් සකදාගාමී වූහ. සමහරෙක් අනාගාමී වූහ. එකල රජතුමා ආනන්දය. තාපසයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.1.2

නිලමුට්ටි ජාතකය

අජ්ජාපි මෙ තං මනසි යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා කිපෙනසුළු හික්කුවක අරඹයා වදාළ සේක.

එක්තරා හික්කුවක් ක්‍රෝධයෙන් යුක්ත වූයේය. එසේම සිත් තැවුල් බහුල සුළු වචනයකට පවා කිපෙන කෝපය ද ද්වේශය ද නොසතුට ද පළකරන ස්වභාවයෙන් යුක්ත විය. දම්සභාවෙහිදී හික්කුහු "ඇවැත්නි! අසවල් හික්කුව කිපෙනසුළු බලවත් සිත් තැවුල් ඇතිව උදුනට දැමූ ලුහු මෙන් තට තට යන ශබ්ද ඇතිව හැසිරෙයි. ක්‍රෝධ නොකරන මෙබඳු ශාසනයක පැවිදිව කෝපය පමණවත් දුරුකිරීමට නොහැකිවියයි කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ පුවත අසා එක් හික්කුවක් යවා ඒ හික්කුව ගෙන්වාගෙන ඇත්තද මහණ? ඔබ ක්‍රෝධ කරන්නේදැයි විචාරා ඇත්තයි ස්වාමීනියි කීකල්හි මහණෙනි! මේ හික්කුව ක්‍රෝධයෙන් යුක්ත වූයේ දැන් පමණක් නොව පෙරත් ක්‍රෝධයෙන් යුක්ත වූයේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී ඔහුගේ පුත් බඹදත් කුමාරයා නම් විය. පැරණි රජවරු ද තමන්ගේ පුතුන් මෙසේ නසන ලද මාන, අහංකාර ඇතිව සිත, උෂ්ණ ඉවසන සුළු, ලෝ සිරිත් දන්නා අය වන්නෝ යයි තමන්ගේ නුවර දිසාපාමොක් ඇදුරුතුමා සිටිද්දීම ශිල්ප ඉගෙනීම පිණිස දුරු රටකට යවත්. ඒ නිසා ඒ රජද සොළොස් වයස් ගතවූ පුත්‍රයා කැඳවා එක් පටක් ඇති වහන්සලක් ද පත් කුඩයක් ද, කහවණු දහසක් ද දී දරුව! තක්සලා නුවරට ගොස් ශිල්ප ඉගෙන ගනුවයි කියා යැවීය. කුමරා යහපතැයි කියා මව්පියන් වැද නික්මී පිළිවෙළින් තක්සලා නුවරට පැමිණ ඇදුරුතුමාගේ නිවස විචාරා ඇදුරුතුමා තරුණයන්ට ශිල්ප උගන්වා නැගිට ගෙදර දොරටුව ළඟ සක්මන් කරමින් සිටිනවිට ගෙට ගොස් ගුරුතුමා සිටින තැන දුටුවී එහිදීම පාවහන් ගළවා, කුඩය ඉවත්කොට ගුරුතුමාට වැද සිටියේය.

ඇදුරුතුමා කුමාරයාගේ ක්ලාන්ත භාවය දැන ආගන්තුක සත්කාර කරවීය. කුමාරයා ආහාර ගෙන මදක් විවේක ගෙන ගුරුතුමා වෙත

එළඹ වැඳ සිටියේය. දරුව! කොහිසිට ආවෙහිදැයි ඇසුවිට බරණැස සිට යයි කීය. කාගේ පුතෙක්දැයි ඇසුවිට බරණැස් රජුගේ පුතායයි කීය. කුමක් සඳහා ආවෙහිදැයි ඇසුවිට ශිල්ප ඉගෙනීම පිණිස යයි කීවේය. නුඹ ගුරු පඬුරු ගෙනෙන ලදද? නැතිනම් ධර්ම අන්තේවාසිකයෙකු වීමට කැමතිදැයි ඇසීය.

හෙතෙම මවිසින් ගුරු පඬුරු ගෙනෙන ලදැයි කියා, ගුරුතුමාගේ පාමුල දහසක් බැඳි පියල්ල තබා වැන්දේය. ධර්ම අන්තේවාසිකයෝ දිවා කාලයෙහි ගුරුතුමාගේ වැඩපල කොට රාත්‍රී කාලයේ ඉගෙන ගනිත්. ගුරුපඬුරු දුන් අය ගෙදර දෙටු පුත්‍රයන් මෙන් ශිල්ප ඉගෙනීම පමණක් කරති. ඒ නිසා ඒ ගුරුතුමාද සැහැල්ලු නැකතකින් කුමරාට ශිල්ප ඉගැන්වීම ඇරඹීය.

කුමාරයා ශිල්ප උගනිමින් එක්දිනක් ගුරුතුමා සමග නෑමට ගියේය. ඉක්බිති මහලු ස්ත්‍රියක් තල සුදුකොට අතුරා රකිමින් සිටියාය. කුමාර සුදු තල දැක කනු කැමැත්තේ වී එක් තලමිටක් ගෙන කෑවේය. මහලු ස්ත්‍රිය මේ ආසාව වැඩි එකෙකැයි සිතා කිසිවක් නොකියා නිහඬ වූවාය. ඔහු දෙවන දවසේ ද ඒ වේලාවේ එසේම කළේය. ස්ත්‍රියද ඔහුට එදාත් කිසිවක් නොකීවාය. ඔහු තුන්වන දිනයේද එසේම කළේය. එදා මහලු ස්ත්‍රිය දිසාපාමොක් ඇදුරුතුමා තමන්ගේ අතවැස්සන් ලවා මා සතු දේ පැහැර ගත්වන්නේ යයි දෙඅත් හිස බැඳ හැඬුවාය.

ඇදුරුතුමා නැවතී කිමෙක්ද මෑණියනි'යි විචාළේය. ස්වාමීනි! ඔබවහන්සේගේ ගෝලයා මා විසින් සකස් කළ සුදු තලවලින් අද එකමිටක් කෑවේය. ඊයේ එක මිටක් කෑවේය. පෙරේදා එකමිටක් කෑවේය. මෙසේ කමින් ඔහු මා සතු තල සියල්ල නසන්නේයයි කීවාය. මෑණියනි! නොහඬන්න. මම නුඹට මුදල් දෙවන්නෙමියි කීය. ස්වාමීනි! මට මුදල්වලින් වැඩක් නැත. යම්සේ වනාහි මේ කුමාරයා නැවත මෙසේ නොකරයිද එසේ මොහු හික්මවන්නැයි කීවාය. ඇදුරුතුමා එසේනම් බලන්න මෑණියනි! මානවකයන් දෙදෙනෙකු ලවා ඒ කුමාරයා දෙඅතින් අල්ලවාගෙන උණ පතුරක් ගෙන නැවත මෙවැනි දේ නොකරවයි තුන්වරක් පිටට පහර දුන්නේය. කුමාරයා ගුරුතුමා කෙරෙහි කිපී ඇස් රතුකරගෙන දෙපාවල සිට හිස් මුදුන දක්වා බැලුවේය. ඔහු කිපී එසේ බැලූ බව ඇදුරුතුමා දැනගත්තේය.

කුමාරයා ශිල්ප නිමවා කළයුතු වත් දක්වා මා විසින් මොහු මැරවිය යුතුයයි සිතා ගුරුතුමා කළ දඬුවම හිතෙහි තබාගෙන යන අවස්ථාවෙහි ගුරුතුමාට වැඳ ඇදුරුතුමනි! මම බරණැස් නුවර රජකමට පත්ව නුඹවහන්සේ කැඳවාගෙන යාමට කෙනෙකු ඔබතුමා වෙතට එවන්නෙමි. එකල්හි නුඹවහන්සේ එනු මැනවැයි කියා සෙනෙහසින් යුතු කෙනෙකු මෙන් ප්‍රතිඥා ගෙන ගියේය. කුමරා බරණැසට ගොස් මව්පියන් වැඳ ශිල්ප දැක්වීය. රජතුමා ජීවත්ව සිටියදීම මගේ පුතා දක්නා ලදී. ජීවත්ව සිටියදීම මොහුගේ රාජ්‍යශ්‍රීය බලන්නෙමියි පුතා රාජ්‍යයෙහි පිහිටුවීය.

හෙතෙම රජසැප විදිමින්ම ගුරුවරයා විසින් කළ දෝසය (පහරදීම) සිහිකර, උපන් කෝපයෙන් ඔහු මරන්නෙමියි සිතා කැඳවාගෙන ඒමට ඇදුරුතුමා වෙත දූතයෙකු යැවීය. ගුරුතුමා ඔහුට තරුණ කාලයේදී කරුණු අවබෝධ කරවන්නට නොහැකි වන්නේ යයි නොගොස් ඒ රජුගේ මධ්‍යම වයස් කාලයේදී දැන්නම් ඔහුට හොඳ තරක අවබෝධ කරවන්න හැකිවන්නෙමියි ගොස් රජගෙදර දොරටුවෙහි සිට තක්සලා නුවර ඇදුරුතුමා ආවේයයි දන්වා යැවීය. රජතුමා සතුටුව බමුණා (ඇදුරුතුමා) කැඳවා ඔහු තමන් සමීපයට පැමිණි බව දුටුවිට කෝපය උපදවා ඇස් රතුකරගෙන ඇමතියන් අමතා එම්බල! අදත් මගේ ඇදුරුතුමා විසින් පහරදුන් තැන රිඳෙයි. ඇදුරුතුමා නළලින් මරණය රැගෙන මැරෙන්නෙමියි ආවේය. අද මොහුට දිවි නැතැයි කියා

අජ්ජාහි මෙනං මනසි යං මං ඤං නිලමුද්‍රියා
 බාහාය මං ගහෙඤාන ලට්ඨියා අනුතළයි

නනු ජීවිතෙ න රමසි යෙනාසි බ්‍රාහ්මණාගතො
 යං මං බාහා ගහෙඤාන තිකඛනතුං අනුතළයි
 යන පළමු ගාථා දෙක කීවේය.

තලමිටක් නිසා මගේ අත් අල්ලවාගෙන ඔබ මට උණපතුරෙන් තැලුවෙහිය. අදත් ඒ දඬුවම මගේ සිතෙහි ඇත.

බමුණ! යම්බඳු මාගේ අත් අල්ලවාගෙන තෙවරක් තැලුනුද? (මෙහි) පැමිණි හෙයින් ජීවිතයෙහි නොඇලෙතියි සිතමි.

එහි, යං මං බාහාය මං දෙපදයෙහි දුතියා විභක්ති වචනයයි. අල්ලවාගෙන තැලීමේ අපේක්ෂාවෙන්, ඔබ යම් බඳු වූ මට තලමිටක කරුණකින් තැලුවෙහිද? තලන්නේද මාගේ දෙඅත් අල්වාගෙන තැලුවේය. ඒ තැලීම අදත් මාගේ සිතේ තිබේ. මේ එහි අර්ථයයි. නනු ජීවිතෙයනුනරමසී යනු නුඹ තම ජීවිතය කෙරෙහි ඇලීමක් නැත්තෙහියයි හඟිමි. යෙනාසි බ්‍රාහ්මණා ගතො යනු බමුණ, යම්භෙයකින් මෙහි මගේ සම්පයට ආවෙහිද එහෙයිනි. යං මං බාහා ගහෙකාන යනු යම්බඳු වූ මගේ දැන් අල්ලාගෙන යන අර්ථයයි. තිකබතනුං අනුතාලයි යනු තුන්වරක් උණ පතුරෙන් තැලුවෙහිය. දැන් අද ඒ දඬුවමෙහි විපාකය විඳුව.

මෙසේ ඇදුරුතුවාට මරණ තර්ජන කරමින් කීවේය. ඒ අසා ඇදුරුතුවා

අරියො අනරියං කුබ්බානං යො දණෙධන නිසෙධති
 සාසනථං න තං වෙරං ඉතිනං පණ්ඩිතා විදු
 යන තෙවන ගාථාව කීවේය.

යම් ආර්ය පුද්ගලයෙක් පහත් දෙයක් කරන තැනැත්තාට දඬුවම් දී එයින් දඬුවමින් වළක්වයි ද එම දඬුවම හික්මවනු පිණිසය. වෙර පිණිස නොවේ යයි පඬිවරු දනිති.

එහි, අරියො යනු මෙය සුන්දර යන්නට වචනයකි. ඒ ආර්යයා වනාහි හතර ආකාරයකි. ආචාර අරිය, දස්සන අරිය, ලිංග අරිය හා පටිච්ච අරිය යනුවෙනි.

එහි, සුන්දර පැවැත්මෙහි සිටින මිනිසෙක් හෝ වේවා, තිරිසනෙක් හෝ වේවා ඔහු 'ආචාර අරිය' නම්.

අරියං චත්‍තසි චකංග යො වදධම්පවාසසි
 වජාමි තෙ තං භතතාරං ගච්ඡ්‍රුහො යථා සුඛං
 යනුවෙන් මෙයද කියන ලදී.

පක්ෂිය! යම්බඳු වූ ඔබ වැඩිහිටියන් පුදහිද? එහෙයින් ඔබ ආර්යයකු මෙන් හැසිරෙහිය. ඔබේ ඒ සැමියා නිදහස් කරමි. දෙදෙනාම සැපසේ යන්න.

රූපයෙන් ද ඉරියව් පැවැත්මෙන්ද සිතේ සතුට ඇතිකරන ගතියෙන්ද මනා පෙනුමෙන්ද යුක්ත වූයේ 'දසසන අරිය' නම්.

අරියාවකාසොසි පසනනනෙනො
මඤ්ඤා භවං පබ්බජ්නො කුලමහා

කථනනු විනනානි පභාය භොගෙ
පබ්බජ්ජ නිකබ්බම සරා සපඤ්ඤා
යනුවෙන් මෙයද කියන ලදී.

පැහැදුනු ඇස් ඇති ඔබ ආර්යයෙක් මෙන් හැසිරෙන්නෙහිය. ඔබ උසස් කුලයකින් පැවිදි වූවෙකැයි සලකමි. නුවණ ඇති ඔබ ධනය හා භෝග අත්හැර කෙසේනම් ගිහිගෙයින් නික්ම පැවිදි වූවෙහිද?

ඇදීම, පෙරවීම, වහයෙන් පැවිදි වේගය (ලිංගය) ගෙන ශ්‍රමණයෙකු සමාන වී හැසිරෙන දුස්සීලයා වුවද 'ලිංග අරිය' නම්.

ජදනං කත්වාන සුබ්බතානං
පකබ්ඤ්ඤී කුලදුසකො පගබො
මායාවී අසඤ්ඤානො පලාපො
පතිරූපෙන වරං සමගගදුසී

යන්න ඒ සඳහා කියන ලදී.

මහා වෘත ඇතියවුන්ගේ පිළිරූ වෙස් ගෙන පිරිස් මැදට පනිනසුලු වූයේ නොමනා පිළිවෙතින් කුල දූෂණය කරන්නේ කාය, වාග්, මනස් නොසරුප් බුහුටිකම් ඇත්තේ කළ පව් සැඟවීම සංඛ්‍යාත මායා ඇත්තේ සීල සංයමයෙන් සංයත නොවූයේ, හිස් වදන් ඇත්තේ ව්‍යාජයෙන් හැසිරෙන්නේද හේ මාර්ග දුෂිත වේ.

බුදුවරයන් වහන්සේලා වනාහි 'අරිය' නම්. බුදු, පසේබුදු, බුද්ධ ශ්‍රාවකයින් වහන්සේලා ආර්යයෝ යයි කියනු ලැබෙත්. යනුවෙන් එහෙයින් කියන ලදී. ඒ ආර්යයන් සතරදෙනා අතරින් මෙහිදී 'ආචාර ආර්යය' අදහස් කරනු ලැබේ. අනරිය යනු දුස්සීල්, පහත් කරුණු, කුබ්බානං යනු මේ එකම අර්ථය ඇති පදය. අනාර්ය, පහත්, ලාමක, පස්පව්වලට අයත්

ක්‍රියා කරන පුද්ගලයාය. යො යනු ක්‍ෂත්‍රිය ආදීන් අතුරෙන් යම්කිසිවෙක්, දණෙඩන යනු දඬු ආදී පහරදීමට ගන්නා යම්කිසිවකින් මෙබන්දක් නැවත කරන්න එපා යනුවෙන් කියමින් පහරදෙමින්. නිසෙධනි යනු වරදින් වළක්වයි. සාසනාසං නතං වෙරං යනු මහරජතුමනි! ඒ නොකළ යුතු දේ කරන දු පුත්‍රන්ට හෝ අතවැස්සන්ට (ශිෂ්‍යයන්ට) හෝ මෙසේ පහර දී වැළක්වීම නම් මේ ලෝකයෙහි අවවාදයකි. වෙර කිරීමක් නොවේ. ඉතිනං පණ්ඩිතා විදු යනු මෙසේ මෙය නුවණ ඇති අය දනිත්.

ඒ නිසා මහරජතුමනි! නුඹද මෙසේ දැනගන්න. මෙබඳු තැනක වෙර කිරීම නුසුදුසුයි. ඉතින් මහරජතුමනි! මවිසින් ඔබ මෙසේ හික්මවනු නොලැබුවේනම් කල්යාණ කැවුම් කොකිස් ආදියද පලාපල ආදියද ගෙනයමින් සොරකම්වල දැඩිව ඇලී පිළිවෙලින් ගෙවල් බිදීම්, මංපැහැරීම්, ගම් පැහැරීම් ආදියකොට රාජ අපරාධ සොරෙකැයි කියා හොරබඩු සමගම අල්ලාගෙන රජතුමා ඉදිරියට පැමිණවූ විට යව්, මොහුට වරදට සුදුසු දඬුවම් පමුණුවවීයි කී විට රජදඬුවම් ලැබීමේ බියට පත්වන්නට ඉඩ තිබුණි. ඔබවහන්සේට මෙබඳු සම්පතක් කොයින් ලැබෙන්නේද? මේ සම්පත් නුඹ විසින් ලබන ලද්දේ මා නිසා නොවේද?

මෙසේ ඇදුරුතුමා රජතුමාට කරුණු අවබෝධ කරවීය. පිරිවරා සිටි ඇමතිවරු පවා ඇදුරුතුමාගේ කථාව අසා දේවයන් වහන්ස! මේ සියලු ඉසුරු නුඹවහන්සේගේ ගුරුතුමාටම අයිතියයි කීවාහුය.

ඒ අවස්ථාවේ රජතුමා ගුරුතුමාගේ ගුණ සලකා ඇදුරුතුමනි, මේ සියලු සම්පත් ඔබට දෙමි. රාජ්‍යය පිළිගන්නයයි කීවේය. ගුරුතුමා මහරජතුමනි! මට රාජ්‍යයෙන් අර්ථයක් නැතැයි ප්‍රතිකෂේප කෙළේය. රජතුමා (මිනිසුන්) තක්සලාවට යවා ඇදුරුතුමාගේ අඹුදරුවන් ගෙන්වාගෙන මහත් සම්පත් දී ඔහුම පෙරෙව් බමුණාකොට පිය තනතුරෙහි තබා ඔහුගේ අවවාදයෙහි සිට දානාදී පිංකොට දෙවිලොව උපන්නේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය දේශනා කළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර කිපෙනසුළු හික්‍ෂුව අනාගාමී ඵලයෙහි පිහිටියේය. බොහෝදෙනා සෝවාන්, සකදාගාමී, අනාගාමී ඵලවලට පත්වූහ. එකල රජතුමා ක්‍රෝධබහුල හික්‍ෂුව විය. ඇදුරුතුමා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.1.3

මණිකණ්ඩ ජාතකය

මමනනපාණං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ අලව්නුවර අග්ගාලව වෛතෘ ස්ථානයෙහි වාසය කරන සේක් කුටිකාර ශික්ෂාපදය අරබයා වදාළ සේක.

අලව්නුවර වාසී හික්කුහු උපකරණ ඉල්ලාගෙන කුටි කරවමින් පුරුෂයකු දෙන්න, අත්වැඩ දෙන්න ආදිය කියමින් ඉල්ලීම් බහුලව වාසය කළහ. ඉල්ලීමෙන් පීඩාවට පත්වූ මිනිස්සු හික්කුන් දැක බියපත් වූහ. තැති ගත්හ. පලාගියහ. ඉක්බිති ආයුෂ්මත් මහා කාශ්‍යප තෙරුන් වහන්සේ අලව් නුවරට එළඹ පිඬු පිණිස වැඩි සේක. මිනිස්සු තෙරුන් වහන්සේද දැක එසේම පිළිපැද්දාහුය. උන්වහන්සේ දන් වළඳ හවස්වරුවෙහි හික්කුන් අමතා ඇවැත්නි, පෙර නම් අලව් නුවර පිණ්ඩපාතය සුලබයි. දැන් පිණ්ඩපාතය දුලබ වූයේ ඇයිදැයි විචාරා ඒ කාරණය අසා බුදුරජාණන් වහන්සේ අලව් නුවරින් වැඩමවා අග්ගාලවක වෛතෘස්ථානයේ වැඩවාසය කරද්දී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළඹ මෙම කරුණ දැන්වූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ කරුණෙහිලා හික්කු සංඝයා රැස්කරවා අලව්නුවර වැසි හික්කුන්ගෙන් ඇත්තද මහණෙනි, නුඹලා උපකරණ ඉල්ලාගෙන කුටි කරව්දැයි විමසූහ. ඇත්තයි ස්වාමීනියි කී කල්හි ඒ හික්කුන්ට ගරහා මහණෙනි, මේ ඉල්ලීම නම් සත්රුවන් පිරි නාග භවනෙහි වසන නාගයන්ට පවා අමනාප දෙයකි. මිනිසුන් ගැන කියනුම කවරේද? එක් කහවණුවක් උපයාගන්නා අයට ගලකින් මස් උපුටාගන්නා කාලයක් මෙන් වේයයි වදාරා අතීත කරාව ගෙනහැර පෑ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ මහත් සම්පත් ඇති බමුණු කුලයක උපන් සේක. ඔහු දුටුවැන ඇවිදින කාලයේ තවත් පින් ඇති සත්ත්වයෙක් ඔහුගේ මවගේ කුසෙහි පිළිසිඳ ගත්තේය. ඒ දෙදෙනාම වැඩිවියට පත්ව මව්පියන්ගේ කාලක්‍රියාවෙන් සංවේගයට පත් සිත් ඇතිව සෑහි පැවිද්දෙන් පැවිදිව ගංතෙර පන්සලක් සාදාගෙන විසූහ. ඔවුන්ගෙන් වැඩිමලාගේ පන්සල ගඟ ඉහළ විය. බාලයාගේ පන්සලක් ගඟ පහළ විය.

ඉක්බිති එක්දිනක මණිකණ්ඩ නම් නාරජ භවනයෙන් නික්මී තරුණ

මිනිස් වෙසින් ගංතෙර හැසිරෙන්නේ කණිටු සහෝදරයාගේ අසපුවට ගොස් වැද එකත්පසෙක හුන්නේය. ඔවුහු ඔවුනොවුන් සතුටු සාමිච්චි කතාකොට හිතවත් වූහ. වෙන්ව විසීමට නොහැකි වූහ. මණිකණ්ඨ නාරජු නිතර නිතර කණිටු තවුසා සමීපයට අවුත් කථාබස් කරමින් සිට යන්නට සුදානම් වූ අවස්ථාවේ තවුසාට ස්තේනයෙන් මිනිස් සිරුර අත්හැර දරණ වැලිත් තාපසයා වෙළාගනිමින් වැළදගෙන තාපසයාගේ හිස මත මහන් වූ පෙණය තබාගෙන ටික වේලාවක් නිදාගෙන ස්තේනය සංසිඳුවා තාපසයාගේ සිරුරෙන් දරණවැල ඉවත්කොට තාපසයාට වැද සිය හවනටම යයි. තාපසයා නාගයාට බියෙන් නොසියුම් වූයේ, දුර්වර්ණ වූයේ, සුදුමැලි වී පඬුවත් පැහැ ඇතිවූයේ නහර මතු ව සිරුර ඇති වූයේ කෙටිටු විය.

ඔහු දිනක් සහෝදරයා සමීපයට ගියේය. එවිට වැඩිහිටි සහෝදරයා සොයුර, ඔබ මෙසේ රළු වී දුර්වර්ණ වී පඬුවත් පැහැ ඇතිවී නහර ඉල්පි කෙටිටු වූයේ කුමක් නිසාදැයි විචාළේය. කණිටු තවුසා ඔහුට ඒ පුවත කියා සිටිවිට, සොයුර! කිම ඔබ ඒ නයාගේ පැමිණීම කැමතිද, අකමැතිදැයි විචාළ විට අකමැතියයි කීවේය. ඒ නාගරාජයා නුඹ ළඟට එන්නේ කුමන පළදනාවක් පැළදගෙනදැයි කී කල්හි මැණිකක් යැයි කීවේය. එසේපම නුඹ ඒ නාරජු නුඹ සමීපයට පැමිණ හිඳගන්නට කලින්ම මට මැණික දෙන්නැයි ඉල්ලව. එවිට ඒ නාගයා නුඹව දරණවැලිත් වටනොකරම යන්නේය. දෙවන දවසේ අසපු දොරටුව ළඟ සිට ෭෦ එද්දීම ඉල්ලන්න. තුන්වන දවසේ ගංතෙර සිට දියෙන් මතු වනකොටම එය ඉල්ලන්න. මෙසේ නාගයා නුඹ සමීපයට නැවත නොඑන්නේයැයි කීවේය.

තාපසයා, යහපතැයි පිළිගෙන තමන්ගේ අසපුවට ගොස් දෙවන දවසේ නාරජු පැමිණසිටි විටම මට මේ පළදනා මැණික දෙවයි ඉල්ලිය. නාරජු හිඳ නොගෙනම පලාගියේය. ඉක්බිති දෙවන දවසේ අසපු දොරටුවෙහි හිඳ ෭෦ එද්දීම, ඊයේත් මට මැණික නොදුන්නේය. අදවත් ෭෦ වූණොත් හොඳයයි කීවේය. නාගයා අසපුවට නොපිවිසම පලා ගියේය. තුන්වන දවසේ ෭෦ දියෙන් මතු වෙද්දීම අද තුන්වන දවසයි. ඉල්ලන්නා හට මේ මැණික දැන්වත් දෙවයි කීවේය. නාරජු දියෙහි සිටම තාපසයා ප්‍රතිකෂේප කරමින්

මමනනපාණං විපුලං උළාරං
 උපපජ්ජ තී මසස මණිසස හෙනු
 තං තෙ නදසසං අතියාව කොසි
 න වාපි තෙ අසසමං ආගමීසසං

සුසු යථා සකඛර ධොනපාණි
 තාසෙසි මං සෙලං යාවමානො
 තං තෙ න දසසං අතියාවකොසි
 න වාපි තෙ අසසමං ආගමීසසං

යන ගාථා දෙක කීවේය.

මේ මාණිකාය රත්නය නිසා මට උදාර වූ බොහෝ ආහාරපාන පහළ වේ. තොපට එය නොදෙමි. ඔබ පමණ ඉක්මවා ඉල්ලන්නෙහිය. එසේ හෙයින් තොපගේ අසපුවටද යළි නො එන්නෙමි.

තෙල් ගලෙහි ගා මුවහත් කළ කඩුවක් ගත් තරුණයෙකු මෙන් තොපි මැණික් ගල ඉල්ලමින් මා තැති ගැන්වූහ. ඔබ අධිකව ඉල්ලන්නෙහිය. තොපට එය නොදෙමි. තොපගේ අසපුවටද යළි නො එන්නෙමි.

එහි, මමනනපාණං යනු මගේ කැඳබන් ආදී දිවබොජුන් ද දිව්‍යමය අෂ්ටපානද, විපුලං යනු බොහෝ, උළාරං යනු ග්‍රේෂ්ඨ, ප්‍රණීත. තං තෙ යනු ඒ මැණික තොපට, අතියාවකොසි යනු කාලයද ප්‍රමාණයද ඉක්මවා අදට තුන් දවසක් මට ප්‍රියමනාප මැණික් රත්නය ඉල්ලමින් ප්‍රමාණය ඉක්මවූ යාවකයෙක් වෙති. නවාපි තෙ යනු මැණික නොදෙනු පමණක් නොව ඔබේ අසපුවටවත් නොඑන්නෙමි.

සුසු යථා යම් යෙච්චනයෙක්, තරුණ මිනිසෙක් යම්සේ ද. සකඛරධොන පාණි යනු ගලෙහි මුවහත් කළ අත් ඇති, තෙල් ගලෙහි මුවහත් කළ කඩුව ගත් අත් ඇති යන අර්ථයි. තාසෙසි මං සෙලං යාවමානො මේ මැණික ඉල්ලමින් තුඹ රනින් කළ මීටක් ඇති කඩුව (කොපුවෙන්) ගෙන ඔසවා ඔබේ හිස ගසාදමමියි කියන තරුණයකු මෙන් මා තැති ගැන්වූවෙහි.

මෙසේ කියා ඒ නාරජ දියෙහි ගිලී තමන්ගේ නාග භවනටම ගොස් නැවත නො ආවේය.

ඉක්බිති ඒ තාපසයා ඒ දැකුම්කලු නාරජුගේ නොදැකීමෙන් වඩාත්ම කෙටිටු විය. රූක්ෂ විය. දුර්වර්ණ විය. පඬුවන් පැහැ විය. ඉල්පුනු නහර ඇත්තේ විය. ඉක්බිති දෙටු තවුසා කණිටු තවුසාගේ තොරතුරු දැනගන්නෙමිසි ඔහු සමීපයට අවුත් බොහෝසෙයින් පාණ්ඩුරෝගී වූ ඔහු දැක, පින්වත නුඹ කුමක් නිසා වඩාත්ම පාණ්ඩු රෝගියෙක් වූයෙහිදැයි කියා ඒ දැකුම්කලු නාරජුගේ නොදැකීමෙන් යයි අසා මේ තාපසයා නාරජුගෙන් තොරව පැවැත්මට නොහැකියැයි සලකා

න නං යාවෙ යසස පියං ජිගිංසෙ
 දෙසෙසා හොති අතියාවනාය
 නාගො මණිං යාවිතො බ්‍රාහ්මණෙන
 අදසසනං යෙව තද්දුක්ඛ ගමා
 යන තුන්වන ගාථාව කීවේය.

යමෙකුට යමක් ප්‍රියයයි දන්නේද, එය නොඉල්ලන්නේය. අධික යාවනයෙන් ද්වේෂය ඇතිවේ. බමුණහු විසින් මැණික අයදනා ලද නාරජු එතැන් පටන් නොදැක්මට මැ පැමිණියේයි.

එහි, න නං යාවෙ යනු ඒ භාණ්ඩය නොඉල්ලන්නේය. යසස පියං ජිගිංසෙ යනු යම් භාණ්ඩයක් යම් පුද්ගලයකුට ප්‍රියයයි දන්නේ නම්, දෙසෙසා හොති යනු අප්‍රිය වේ. අතියාවනාය යනු පමණ ඉක්මවා උතුම් භාණ්ඩයක් ඉල්ලමින්, ඒ පමණ ඉක්මවා ඉල්ලීමෙන්, අදසසනං යෙව තද්දුක්ඛගමා යනු එතැන් පටන් නොදැක්මටම ගියේය.

ඔහුට මෙසේ කියා මෙතැන් පටන් සෝක නොකරන්නැයි අස්වසා දෙටු සොයුරා තමන්ගේ අසපුවටම ගියේය. ඉක්බිති පසුකලෙක ඒ සහෝදරයෝ දෙදෙනාම අභිඤ්ඤා ද සමාපත්ති ද උපදවා බඹලොව උපන්නාහුය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙසේ මහණෙනි! සන්රුවන් වලින් පිරුණු නාලොව වසන නාගයන්ට පවා ඉල්ලීම ප්‍රියමනාප නොවේ. මිනිසුන් ගැන කියනුම කවරේද? මේ දම්දෙසුම ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල කණිටු තවුසා ආනන්දය. දෙටු තවුසා මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.1.4

කුණ්ඩක කුවිඡ් සින්ධව ජාතකය

භූචා නිණ පරිසාසං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් සැරියුත් මහතෙරුන් වහන්සේ අරබයා වදාළ සේක.

එක් සමයෙක්හි සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත්නු. .; වස් වැස වාරිකාවෙහි හැසිර ආපසු වැඩිය කල මිනිස්සු ආගන්තුක සත්කාර කරන්නෙමුයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රමුඛ මහ සඟනට දන් දෙත්. විහාරයේ එක්තරා ධර්ම සෝභක හික්කුවක් තැබුහ. හෙතෙම යම් යම් අය අවුත් යම් යම් ප්‍රමාණයක හික්කු පිරිසක් කැමති වෙත්ද (ඉල්ලන්ද) ඒ ඒ අයට හික්කුන් තෝරා ලබාදෙයි. ඉක්බිති එක්තරා දුප්පත් මහලු ස්ත්‍රියක් එක් නමකට පමණක් දානය සකස්කොට ඒ ඒ මිනිසුන්ට හික්කුන් තෝරා ලබාදුන් කල උදෑසන ධර්ම සෝභක හික්කුව වෙතට ගොස් මට එක හික්කුවක් දෙන්නැයි කියා ඉල්ලුවාය. සැරියුත් මහතෙරුන් වහන්සේ පමණක් විහාරයේ සිටිති. ඒ හික්කුව මා විසින් සියලු හික්කුහු තෝරා දෙන ලදහ ඔබතුමිය උන්වහන්සේට දානය දෙවයි කීහ. ඇ යහපතියි සතුටු සිත් ඇත්තී ජේතවනාරාමයේ දොර කොටුවෙහි සිට තෙරුන් වහන්සේ වැඩමකළ අවස්ථාවේ වැඳ අතින් පාත්‍රය ගෙන ගෙට වැඩමවා වඩා හිඳවුවාය. එක් මහලු තැනැත්තියක විසින් දම්සෙනෙවි සැරියුත් මහතෙරුන් වහන්සේ තමන්ගේ නිවසෙහි වඩා හිඳවූ සේකැයි බොහෝ සැදැහැතියෝ ඇසූහ. ඔවුන් අතර පසේනදී කොසොල් මහරජතුමා ඒ පුවත අසා ඒ ස්ත්‍රියට මගේ ආර්යයන් වහන්සේට වළඳවනවිට මේ සඵච ඇදගෙන මේ කහවණු වියදම්කොට තෙරුන් වහන්සේට වළඳවන්නැයි කියා සඵචක්ද කහවණු දහසක්ද සමග දන් පිසින බඳුන්ද යැවීය. රජතුමා මෙන්ම අනේපිටු සිටුතුමාද, සුඵ අනේපිටු සිටුතුමාද විශාකා මහෝපාසිකාවද අවශ්‍ය දෑ යැවූහ. සෙසු කුලවල අයද කහවණු සියය, දෙසිය ආදී වශයෙන් තම තමන්ට හැකි පමණින් කහවණු යැවූහ. මෙසේ එක් දිනකින්ම ඒ මහලු ස්ත්‍රිය කහවණු ලක්‍ෂයක් ලැබුවාය. තෙරුන් වහන්සේ ඇය විසින් දෙන ලද කැඳ පමණක් වළඳ, ඇය විසින් සකස් කළ කැවිලි වර්ගද පිසූ දානයද වළඳ අනුමෝදනා පවත්වා මහලු තැනැත්තිය සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටුවා විහාරයටම වැඩි සේක.

දම්සභාවෙහිදී හික්කුන් වහන්සේලා තෙරුන් වහන්සේ පිළිබඳව "ඇවැත්නි! දම්සෙනෙවි සැරියුත් මහතෙරුන් වහන්සේ මහලු ගෘහපතිනිය දුගී භාවයෙන් මීඳෙව් සේක. පිහිටක් වූ සේක. ඇය විසින් පිළිගන්වනු ලැබූ ආහාරපාන පිළිකුල් නොකොට වැළඳු සේක යනුවෙන් ගුණ කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි! මා එන්නට පෙර මෙහි කවර කථාවකින් යුතුව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන්යයි කී කල්හි මහණෙනි! සැරියුත් මේ මහලු ස්ත්‍රියට පිහිට වූයේ දැන් පමණක් නොවේ. ඇය විසින් දෙන ලද ආහාර පිළිකුල් නොකර වැළඳුවේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් වැළඳුවේයයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ උත්තරා පථයෙහි වෙළඳ කුලයෙහි උපන් සේක. උත්තරා පථ ජනපදවාසී පන්සියයක් අස්වෙළෙන්දෝ බරණැසට අසුන් ගෙනවුත් විකුණන්. තවත් අස් වෙළෙන්දෙක්ද පන්සියයක් අසුන් ගෙනවුත් බරණැසට යන මගට පිළිපන්නේය. අතරමග බරණැසට නුදුරෙහි එක් නියම්ගමක් ඇත. එහි පෙර මහා සම්පත් තිබූ සිටුවරයෙක් සිටියේය. ඔහුට විශාල ගෙයක් විය. ඒ කුලය ටිකෙන් ටික පරිහානියට ගියේය. එක් මහලු තැනැත්තියක් ඉතිරි වූවාය. ඇ ඒ මාලිගාවේ වාසය කරයි.

ඉක්බිති ඒ අස් වෙළෙන්දා ඒ නියම්ගමට පැමිණ කුලිය දෙන්නෙමිසි කියා ඒ ගෙයි නවාතැන් ගෙන අසුන් එකත්පසෙක නතර කරවීය. එදවසම ඔහුගේ එක් ආජානිය වෙළඹකට පැටවෙකු ලැබුනේය. ඔහු දෙතුන් දවසක් වාසය කොට රජු දකින්නෙමිසි අසුන් රැගෙන පිටත් විය. ඉක්බිති මහලු තැනැත්තිය ඔහුට ගෙවල් කුලිය දෙන්නැයි කියා හොඳයි, අම්මේ දෙමිසි කී කල්හි දරුව! මට කුලිය දෙනවිට මේ අස් පැටවාගේ වටිනාකම කුලියෙන් අඩු කරගෙන දෙවයි කීවාය. වෙළෙන්දා එසේ කොට ගියේය. ඒ තැනැත්තිය ඒ අස් පැටවා කෙරෙහි පුත් සෙනහස උපදවාගෙන බත් කෑද ද ඉතිරිවන බත් දන්කුඩද (අන් සතුන් කා) ඉතිරිවන ඉඳුල් තණකොළද දී උඹ පෝෂණය කරන්නීය.

ඉක්බිති පසුකලෙක බෝසතාණන් වහන්සේ අසුන් පන්සියයක් රැගෙන එමින් ඒ ගෙයි නවාතැන් ගත්හ. කුඩු කන්නා වූ ඒ සෙසන්ධව පැටියා සිටි තැන ගඳ ආඝ්‍රාණය කොට (ගඳ දැනී) එක අශ්වයෙකුටවත්

ගෙදරට ඇතුල්වීමට නොහැකි විය. බෝසතාණන් වහන්සේ මහලු තැනැත්තියගෙන් මැණියනි! මේ ගෙයි අශ්වයෙකු සිටිත්දැයි ඇසීය. දරුව! අනෙක් අශ්වයෙක් නම් නැත. මම වනාහි පුත් තනතුරෙහි තබා එක් අස් පොව්වෙක් පෝෂණය කරමි. උඟ මෙහි ඇත. මැණියනි! උඟ දැන් කොහිද? දරුව! උඟ කෑමට ගියේය. මැණියනි! කොයි වේලාවෙහි එන්නේද? දරුව! කල් ඇතිව එන්නේයයි කීවාය. බෝසතාණන් වහන්සේ උගේ පැමිණීම බලාපොරොත්තු වෙමින් අසුන් පිටත රඳවාගෙනම හුන්නේය. සෙසන්ධව පෝතකයා ද ඇවිද කල් ඇතිව ආවේය.

බෝසතාණන් වහන්සේ (හාල්) කුඩු ආදිය කුසෙහි ඇති සෙසන්ධව පෝතකයා (කුණ්ඩක කුච්ඡ සින්ධව පෝතක) දැක දේහ ලක්ෂණ සලකා බලා මේ සෙසන්ධවයා ඉතා අනර්ඝය. මැහැල්ලියට මුදල් දී ගෙනයාමට වටී යයි සිතුවේය. සෙසන්ධවයාද ගෙට පිවිස තමන් වසන තැනම සිටියේය. ඒ අවස්ථාවෙහි ඒ අශ්වයන්ටද ගෙට පිවිසෙන්නට හැකි වූහ. බෝසතාණන් වහන්සේ දෙතුන් දිනක් වාසයකොට අසුන් කවා පොවා යන්නේ මැණියනි, මේ අශ්ව පෝතකයා මුදල් ගෙන මට දෙවයි කීවේය. දරුව! කුමක් කියහිද? දරුවන් විකුණන අයත් ඇද්දැයි කීවාය. අම්මේ, නූඹ මේ අස් පොව්වාට කුමක් පොවා පෝෂණය කරන්නෙහිද? බත් කැඳද දන්කුඩද ඉඳුල් තණකොළද කවා කුඩුකැඳද පොවා පෝෂණය කරමි, දරුවයි කීවාය. මැණියනි! මම මු ලබාගෙන රසබොජුන් අනුභව කරවන්නෙමි. සිටින ස්ථානයේ රෙදිවියනක් බැඳ ඇතිරිල්ලක් මත තබන්නෙමියි කීය. දරුව, එසේ ඇතිකල්හි මගේ පුතා සැප අනුභව කෙරේවා! උඟ දගෙන යවයි කීවාය.

ඉක්බිති බෝසතාණන් වහන්සේ අස්පොව්වාගේ කකුල් හතරටද, වලිගයටද, කටටද එකකට දහස බැගින් හයදහසක් බැඳී පියල්ල තබා මහලු ස්ත්‍රියට අලුත් වස්ත්‍රයක් අන්දවා සරසා සෙසන්ධව පෝතකයා ඉදිරියේ තැබුවේය. අශ්ව පෝතකයා ඇස් ඇර මව දෙස බලා කඳුළු හෙළුවේය. මහලු තැනැත්තියද උගේ පිට පිරිමැද මම මා විසින් පෝෂණය සඳහා ලැබිය යුතු මුදල ලැබුවෙමි. දරුව! නූඹ යවයි කීවාය. එකල්හි උඟ වෙළෙන්දා සමග ගියේය. බෝසතාණන් වහන්සේ දෙවන දවසේ අශ්ව පෝතකයාට රස බොජුන් සකසා පළමුව උඟ විමසනු පිණිස තමාගේ බලය දන්නේද නැතිනම් නොදන්නේදැයි සිතා ඔරුවකට කුඩු කැඳ දමා දෙවීය. අශ්ව පෝතකයාද මම මේ බොජුන් අනුභව නොකරන්නෙමියි ඒ

කැඳ බොන්නට නොකැමති විය. බෝසතාණන් වහන්සේ උග්‍ර විමසීම් වශයෙන්

භූඤා තිණ පරිඝාසං භූඤා ආවාම කුණඩකං
එතං තෙ භොජනං ආසි කසමාදාති නභුඤ්ජසි
යන පළමු ගාථාව කීහ.

අශ්වය, ගවයන් කා ඉතිරි වූ තණ ද කැඳ බත් ද කා වැඩුණ හෙයින් මෙය තට භෝජනය විය. දැන් එය කුමක් හෙයින් නොකන්නෙහිද?

එහි, භූඤා තිණ පුරිඝාසං යනු නුඹ පෙර මහලු ස්ත්‍රිය විසින් දෙන ලද ඒ ඒ සතුන් විසින් කා ඉතිරි වූ තිණ පරිඝාස නම් වූ ඉතිරි වූ තණ අනුභව කොට වැඩුණෙහිය. භූඤා ආවාම කුණඩකං යනු මෙහි කැඳ බත් 'ආවාම'යයි කියනු ලැබේ. කුණඩක යනු සහල් කුඩු ආදී වූ කුණඩකමය. මෙය අනුභවකොට වැඩුණේ යන්න දක්වයි. එතනෙත යනු මේවා පෙර ඔබේ ආහාරය විය. කසමාදාති න භුඤ්ජසි යනු විසිනුදු තට එයම දෙන ලෙදී. නුඹ මෙය කුමක් නිසා දැන් අනුභව නොකරන්නෙහිද?

ඒ අසා සෛන්ධව පෝතකයා අනිත් ගාථා දෙක කීවේය.

යසං පොසං නජානනති ජාතියා විතයෙනවා
පහු තසං මහා බුහෙම අපි ආවාම කුණඩකං

ඔබ්බව බො මා පජානාසි යාදිසායං හයුතතමො
ජානනො ජානමාගමම නතෙ භකධාමී කුණඩකං
යන අනිත් ගාථා දෙක කීවේය.

බ්‍රාහ්මණය! යම්තැනක බොහෝ දෙනා උපතින් උසස් බව හා ආචාර ශීලයෙන් යුතු බව නොදනිත්ද? එහිදී කැඳ වතුරද කුඩුද පරිභෝග කරමි.

ඔබ වනාහි මා ශ්‍රේෂ්ඨ අශ්වයෙකුයි හොඳින් දන්නෙහිය. දන්නෙකු වන ඔබ වෙත පැමිණ දන්නෙක් වන මම ඔබේ කුඩු නොකමි.

එහි, යථා යනු යම්තැනක, පොසං යනු සත්වයාය. ජාතියා විනයෙනවා යනු උසස් කුලයක උපන්නේද නැද්ද, යහපත් පැවැත්මෙන් යුක්තද නැද්දැයි මෙසේ නොදනිත්. මහා බුහෙම යනු ගරු ඇමතීමෙන් අමතමින් කිය.

යාදිසා යං යනු සමාන වූ මේ. තමන් සඳහා කියයි. ජානෙනො ජානමාගමම යනු මම තමන්ගේ බලය දන්නේ (වෙමි) (එය) දන්නා වූම ඔබ වෙතට පැමිණ, නුඹ සමීපයේ කුඩු කැඳ නොබුදින්නෙමි. හයදහසක් දී ඔබ මා ලබාගන්නේ කුඩුකැඳ අනුභව කරවනු කැමැත්තෙන් නොවේ.

ඒ අසා බෝසතාණන් වහන්සේ නුඹ විමසීම පිණිස එය මා විසින් කරන ලදී. කිපෙන්න එපා යනුවෙන් අස් අස්වසා යහපත් ආහාර අනුභව කරවාගෙන රජ මිදුලට ගොස් එක්පසෙක අශ්වයන් පන්සියය නවතා, එක්පසෙක විසිතුරු තිරවලින් වටකොට යට බුමුතුරුණු අතුරා උඩට රෙදිවියන් බැඳ සෙන්නධව පෝතකයා නතර කළේය.

රජතුමා අසුන් අසුන් දෙස බලමින් මේ අශ්වයා කුමක් නිසා වෙනම තැබුවේදැයි විමසීය. මහරජ, මේ සෙන්නධව අශ්වයෙකි. මේ අසුන් අය බද්දෙන් මුදාහරින්නේ යයි අසා පින්වත! මේ සෙන්නධවයා යෝහනදැයි විචාළේය. බෝසතාණන් වහන්සේ එසේය මහරජතුමනියි කියා එසේනම් මුගේ වේගය බලමියි කී කල්හි ඒ අශ්වයා අන්දවා පිටට නැග බලව මහරජතුමනි කියා මිනිසුන් ඉවත් කරවා රජ මිදුලෙහි අශ්වයා දුවන්න සැලැස්වීය. මුළු රජ මිදුල අතරක් නැතිව අශ්ව පේළියකින් වටකළාක් මෙන් විය. නැවත බෝසතාණන් වහන්සේ මහරජතුමනි, සින්ධව පැටියාගේ වේගය බලන්නැයි කියා අශ්වයා මුදාහැරියේය. එක් පුරුෂයෙක්වත් ෭෦ නුදුටුවේය. නැවත රතු රෙදිපටක් බඩෙහි ඔතා මුදා හළේය. රතු රෙදිපටම දුටුවාහුය. ඉක්බිති අශ්වයා ඇතුල්නුවර එක් උයන් පොකුණක දිය මතුපිට මුදාහැරීය. එහි දිය මතුපිට දුවන ඔහුගේ කුර අගවත් නොතෙමුනේය. නැවත වාරයක නෙළුම් කොළ මත දුවන්නේ එක් කොළයක්වත් ජලයෙහි නොගිලුනේය. මෙසේ අශ්වයාගේ වේග සම්පන්නිය දක්වා අසුපිටින් බැස අත්පොඩි ගසා අල්ල ඉදිරිපත් කළේය. අශ්වයා පැමිණ පා හතර එකතුකොට අල්ලෙහි සිටියේය.

ඉක්බිති මහබෝසතාණන් වහන්සේ රජතුමාට මහරජතුමනි, මේ

අශ්ව පෝතකයා සියලු ආකාරයෙන් වේගය දක්වද්දී මුහුදු කෙළවර වුවද ප්‍රමාණවත් නොවේයයි කිය. රජතුමා සතුටු වී මහා බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේට රාජ්‍යයෙන් අඩක් දුන්නේය. සෛන්ධව පෝතකයාද අභිෂේක කොට මංගල අශ්වය කළේය. අශ්වයා රජුට ප්‍රියමනාප විය. ඔහුගේ සත්කාරද බොහෝ විය. ඒ අශ්වයා වසන තැනද සරසා පිළියෙල කරන ලද රජුගේ වාසභවනය මෙන් විය. සුවද සතර වර්ගයෙන් බිම ආලේප කළහ. සුවද මල්දම් එල්ලූහ. උඩට රන්තරු අන්දවා ඇති රෙදි වියනක් විය. වටේට විසිතුරු තිරවලින් වටකරන ලද්දේ විය. නිතර සුවද තෙල් පහන් දැල්වෙයි. උභ මලපහ කරන තැනටත් රන් හැළියක් තැබූහ. නිතරම රජෙකුට සුදුසු භෝජනයම අනුභව කෙළේය. මේ අශ්වයා පැමිණි කාලයේ පටන් මුළු දඹදිවම රාජ්‍යය අතට පත්වූවාක් මෙන් විය. රජතුමා බෝසතාණන් වහන්සේගේ අවවාදයෙහි පිහිටා දානාදී පිංකොට දෙව්ලොව උපන්නේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍ය ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව ගළපා නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර බොහෝ අය සෝවාන්, සකදාගාමී, අනාගාමී බවට පත්වූහ. එකල මේ මහලු ස්ත්‍රියම මෙදාද මහලු ස්ත්‍රිය වූවාය. සෛන්ධව අසු සැරියුත්ය. රජ වූයේ ආනන්දය. අශ්ව වෙළෙන්දා වනාහි මම ම වූවෙමි යි වදාළ සේක.

3.1.5

සුක ජාතකය

යාව සො මත්තකෙදාසී යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවන විහාරයේ වැඩවාසය කරන සේක් බොහෝ වැළඳීමෙන් අජීර්ණයෙන් මියගිය එක් හික්සුවක අරබයා වදාළ සේක.

ඒ හික්සුව මෙසේ අපවත් වූ කල්හි දම් සභාවෙහිදී හික්සුහු ඇවැත්නි! අසවල් නම් හික්සුව තමන්ගේ කුසෙහි ප්‍රමාණය නොදැන බොහෝකොට වළඳ දිරවීමට නොහැකි වන්නේ අපවත් වූයේයයි ඔහුගේ අගුණ මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි! මා එන්නට පෙර මෙහි

කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි, මහණෙනි! දැන් පමණක් නොවෙයි. මොහු පෙරත් පමණ ඉක්මවා ආහාර ගැනීමේ හේතුවෙන්ම මළේයයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ හිමාල වන ප්‍රදේශයෙහි ගිරා යෝනියෙහි ඉපදී මුහුදට යාබද හිමාලය පැත්තක නොයෙක් දහස් ගණන් ගිරවුන්ගේ රජා වූහ. ඒ ගිරවාට එක් පුතෙක් සිටියේය. උතු බලවත් වූ විට බෝසතාණන් වහන්සේගේ ඇස් පෙනීම දුර්වල විය. ගිරවුන්ගේ වේගය ශීඝ්‍ර වෙයි. ඒ නිසා උන් මහලු කාලයේදී පළමුවෙන්ම ඇස් පෙනීම දුර්වල වෙයි. බෝසත් ගිරවාගේ පුතා මච්චියන් කුඩුවක රඳවා ගොදුරු ගෙනවුත් පෝෂණය කළේය.

ඒ ගිරවා එක් දවසක් ගොදුරු බිමට ගොස් පර්වතය මත්තෙහි සිටියේ මුහුද දෙස බලන්නේ එක් දිවයිනක් දුටුවේය. එහි වනාහි රන්වන් මිහිරි ගෙඩි ඇති අඹ උයනක් ඇත. ගිරවා දෙවන දවසේ කෑම වේලාවෙහි උඩට ඉහිලී ඒ අඹ උයනට බැස අඹ රස බී අඹ ගෙඩියක් ගෙන ගොස් මච්චියන්ට දුන්නේය. බෝසතාණන් වහන්සේ එය කමින් රසය හැදින දරුව! මේ අඹය, අසවල් දිවයිනේ අඹ ගෙඩියක් නේදැයි ඇසූ විට, එසේය පියාණෙනි! කී කල්හි දරුව, මේ දූපතට යන්නා වූ ගිරව් වැඩි කාලයක් ජීවත් නොවෙහි. ඒ නිසා නුඹ නැවත ඒ දූපතට නොයන්නැයි කීවේය.

ගිරා පෝතකයා පියාගේ වචනය නො පිළිගෙන එහිම ගියේය. දිනක් බොහෝ අඹ රස බී මච්චියන්ට අඹ ගෙඩියක් රැගෙන මුහුද උඩින් එන්නේ අඹ රස බිචි නිසා ක්ලාන්ත වූ සිරුර ඇත්තේ නිදි බරින් මඩනා ලද්දේ ගිරවා නිදිබරිතව ආවේය. කුඩින් ගේන අඹ ගෙඩිය වැටුනේය. ගිරවා පිළිවෙලින් එන මාර්ගය හැර පහතට වැටෙමින් වතුර මතුපිටින් එන්නේ දියට වැටුනේය. ඉක්බිති එක් මත්ස්‍යයෙක් උතු ධූහැගෙන කෑවේය. බෝසතාණන් වහන්සේ උතු එන වේලාවට නොඑනවිට මුහුදට වැටී මළේ යයි දැන ගත්තේය. ඉක්බිති ඔහුගේ මච්චියෝද ආහාර නොලබමින් මලානිකව මැරුණාහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ අතීත කථාව ගෙනහැර දක්වා සම්මා සම්බුද්ධත්වයට පත්ව

යාවං සො මත්ත මඤ්ඤාසී භොජනසමීං විහංගමො
තාව අද්ධානමාපාදී මාතරඤ්ච අපොසයි

යතොව බො බහුතරං භොජනං අජ්ඣධනනුපාහරී
තතො තඤ්ච සංසීදී අමත්තඤ්ඤුහි සො අහු

තසමා මත්තඤ්ඤුතා සාධු භොජනසමීං අගිද්ධතා
අමත්තඤ්ඤුහි සීදන්ති මත්තඤ්ඤුච'න සීදරෙ
යන මේ ගාථා වදාළ සේක.

ඒ කුරුල්ලා ආහාරයේ පමණ මෙතරම් යයි දැන සිටි තාක් කල්
ජීවත් විය. මාපියන්ද පෝෂණය කෙළේය.

යම්කලෙක ඒ කුරුල්ලා ආහාරයෙහි ප්‍රමාණය නොදන්නේද
අධික ලෙස ආහාර අනුභව කළේද, එකල මුහුදෙහිම ගිලුණේය.

ආහාරයෙහි ප්‍රමාණය නොදන්නේ යම් හෙයකින් ගිලෙද්ද,
දන්නෝ නොගිලෙත්ද එහෙයින් ආහාරයෙහි පමණ දැනීමත් එහි
ගිජු නොවීමත් මැනවි.

එහි, යාවං සො යනු යම්තාක් ඒ, විහංගමො කුරුල්ලා ආහාරයෙහි,
මත්ත මඤ්ඤාසී. තාව අද්ධා නමාපාදී යනු ප්‍රමාණය දැනගත්තේද එතෙක්
කලක් ජීවත් විය. ආයුෂ වින්දේය. මාතරඤ්ච යනු මෙය දේශනා ශීර්ෂ
පාඨයයි. මච්චියන්ද, අපොසයි පෝෂණය කළේය යන අර්ථයි.

යතොව බො යනු යම්කිසි කාලයක, භොජනං අජ්ඣධනනුපාහරී යනු
අඹ රස අනුභව කළේද තතො යනු ඒ කාලයේ. තඤ්ච සංසීදී යනු ඒ
මුහුදෙහිම ගිලාබැස්සේය, යටගියේය. මසුන්ගේ ආහාරයක් බවට පත්විය.

තසමා මත්තඤ්ඤුතා සාධු යනු යම් ආකාරයකින් ආහාරයේ පමණ
නොදත් ගිරවා මුහුදෙහි ගිලී මළේද ඒ නිසා, භොජනසමීං අගිද්ධතා තම්
වූ භෝජනයෙහි පමණ දැනීම යහපති, ප්‍රමාණය දැන සිටීම යහපත්ය
යන අර්ථයි.

නැතහොත් නුවණින් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කොට ආහාරය අනුභව කරයි.
එය ක්‍රීඩා පිණිස නොවේ. -පෙ- පහසු විහරණය පිණිසයි (යනුද මෙහි
අර්ථයයි)

අලං සුකඛඤ්ච භුඤ්ජනො න බාලං සුහිතොසියා
උනුදරො මිත්‍යාරො සතො හිකඤ්ච පරිබ්බජේ

වත්තාරො පඤ්ච ආලෙපෙ අභුච්චා උදක පිචෙ
අලංචාසු විහාරාය පහිත්තකසස හිකඤ්චො

මනුෂ්‍ය සදාසතීමනො මත්තං ජානතො ලද්ධ භොජනෙ
නනු තසස භවනති වෙදනා සනිකං ජීරති ආයු පාලයනති

තෙත් ආහාර හා වියලි ආහාර අනුභව කරන්නා බහුලව අනුභව
නොකරන්නේහි කැම අඩුවෙන් ගත් කුස ඇති, පමණට ආහාර
ගත්, සිහියෙන් යුක්ත වූ හික්‍ෂුව සැරිසරන්නේය.

බත් පිඬු හතරක් පහක් නොවළඳ පැන් බොන්නේය. එය කෙලෙස්
තවන විර්යයෙන් යුත් හික්‍ෂුවගේ සැප විහරණය සඳහා සුදුසුය.

හැමකල්හි සිහි ඇති ලැබුණු ආහාරයේ පමණ දන්නා වූ
ඒ මිනිසාගේ ශාරීරික වේදනාවෙන් තැනී වෙති. තම ආයුෂ රකිමින්
ආහාර සෙමින් දිරවයි.

මෙසේ වර්ණනා කරන ලද ආහාරයේ පමණ දැනීමද යහපත්ය.

කන්තාරෙ පුත්තමංසංච අකඛසසබ්භඤ්ජනං යථා
එචං ආහරී ආහාරං යාපනථාය මුට්ඨිතොති

කාන්තාරයේ පුත්‍ර මාංසය මෙන්ද රථයේ අලවංගුවට (බොස් ගෙඩියට)
තෙල් දැමීම මෙන්ද මුළානොවී යැපීම පිණිස ආහාර අනුභව
කරන්නේය.

මෙසේ වර්ණනා කරන ලද ගිජු නොවීම යහපති, පාළියෙහි
(පෙළෙහි) අභිද්ධිමා කියා ලියන ලදී. එයින් අටුවාවේ එන පාඨය වඩා

සුන්දරය. අමනඤ්ඤ හි නිසීදනි යනු හෝජනයෙහි පමණ නොදන්නෝ රස තෘෂ්ණා වශයෙන් පවිකම්කොට සතර අපායවල ගිලෙත්. මනඤ්ඤ ව න සීදරෙ යනු යම්කෙනෙක් හෝජනයෙහි පමණ දනින්ද ඔවුහු මෙලොවත් පරලොවත් විපතෙහි නොගිලෙත්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා චතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර බොහෝ අය සෝවාන්, සකදාගාමී, අනාගාමී, අරහත් වූහ. එකල හෝජනයෙහි පමණ නොදන් හික්කුව ගිරා පැටියා විය. ගිරා රජ වාහානි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.1.6

ජරුදපාන ජාතකය

ජරුදපානං බණවානා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වාසය කරන සේක් සැවැත්නුවර වැසි වෙළෙන්දන් අරබයා වදාළ සේක.

ඔවුන් වහානි සැවැත් නුවරින් බඩුගෙන ගැල් පුරවා වෙළෙඳම් පිණිස යනකල්හි බුදුරජාණන් වහන්සේට ආරාධනා කොට මහදන් දී තිසරණ ගෙන සිල්හි පිහිටා ශාස්තෘන් වහන්සේට වැඳ ස්වාමීනි! අපි වහානි වෙළෙඳම් පිණිස දුර පලාතකට යන්නෙමු. බඩු විකුණා සාර්ථක වූ ගමන් ඇතිව සැපසේ ආපසු අවුත් නැවත ඔබවහන්සේට වදින්නෙමුයි කියා මගට පිළිපත්නාහුය. ඔවුහු කාන්තාර මාර්ගයෙහි පැරණි ලීදක් දැක, මේ ලීදෙහි ජලය නැත. අපිද පිපාසිතයෝ වෙමු. ලීද හාරමුයි කියා සාරමින් පිළිවෙළින් බොහෝ යකඩද -පෙ- වෛදුර්යය මැණික්ද ලැබූහ. ඔවුහු එයින්ම සතුටුව ඒ රුවන්වලින් ගැල් පුරවාගෙන සැපසේ සැවැත් නුවරට ආපසු ගියාහුය. ඔවුහු ගෙන ආ ධනය තැන්පත්කොට සාර්ථක වූ ගමන් ඇතිව දන් දෙමුයි කියා බුදුරජාණන් වහන්සේට ආරාධනා කොට දන් දී වැඳ එකන්පසෙක හුන්නාහු තමන්ට ධනය ලැබුණු ආකාරය බුදුරජාණන් වහන්සේට සැලකළාහුය. එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ උපාසකවරුනි! නුඹලා ඒ ධනයෙන් සතුටුව පමණ දන්නා බැවින් ධනයද,

ජීවිතයද ලැබුවාහුය. පැරණි අය වනාහි ලද දෙයින් සතුටු නොවුවාහු, පමණ නොදන්නාහු නුවණ ඇති අයගේ කීම නොකොට මරණයට පත්වුහයි වදාරා ඔවුන් විසින් ඉල්ලන ලද්දාහු අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරන්නේ බෝසතාණන් වහන්සේ බරණැස් නුවර වෙළඳ කුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්වූවාහු වෙළෙඳ කණ්ඩායමක නායකයා වූහ. හෙතෙම බරණැස් නුවරින් බඩුගෙන ගැල්පුරවා බොහෝ වෙළෙන්දන් රැගෙන ඒ කාන්තාරයටම පිළිපත්නාහු ඒ ලීඳම දුටහ. එහිදී ඒ වෙළෙන්දෝ පැන් බොන්නෙමුයි ඒ ලීඳ භාරමින් පිළිවෙළින් බොහෝ යකඩ ආදිය ලැබූහ. බොහෝ රුවන් ලැබ එයින් සතුටට පත් නොවී මෙහි මීටත් වඩා සුන්දර දේ වන්නේ යැයි ප්‍රමාණය ඉක්මවා ඒ ලීඳ හැරූහ. ඉක්බිති ඔවුන්ට බෝසතාණන් වහන්සේ "පින්වත් වෙළෙන්දනි! මේ ලෝභය වනාහි විනාශයට මූලකි. අප විසින් බොහෝ ධනය ලබන ලදී. එපමණකින් සතුටු වෙවී. වැඩිපුර ලීඳ භාරන්න එපා යනුවෙන් කීහ. ඔහු විසින් ඔවුහු වළක්වනු ලබද්දීන් හැරුවෝමය. ඒ ලීඳ වනාහි නාශයන් විසින් අරක් ගන්නා ලද්දක් විය. ඉක්බිති ඒ ලීඳ යට වසන නා රජ තමන්ගේ විමානය බිඳින කල්හි මැටිකැටද, පස් ද වැටෙන කල්හි කිපියේ බෝසතාණන් වහන්සේ හැර සියල්ලන්ම නාසා වාතයෙන් පහරදී මරණයට පත්කොට නාශවනෙන් නික්ම ගැල් යොදා සන්රුවන් පුරවා බෝසතාණන් වහන්සේ සැපපහසු යානාවක හිඳුවා නාග මානවකයන් ලවා ගැල් පදවමින් බෝසතාණන් වහන්සේ බරණැස් නුවරට පමුණුවා ගෙදරට යවා ධනය තැන්පත් කොට තමන්ගේ නාග භවනයටම ගියේය. බෝසතාණන් වහන්සේ ඒ ධනය විශ්‍රමකොට සියලු දඹදිව නගුල් උඩතබා දන්දී සිල් සමාදන් වී පෙහෙවස් රැක දිවි කෙළවර දෙව්ලොව ගියහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ අතීත කථාව ගෙනහැර දක්වා අභිසම්බෝධියට පැමිණ

ජරුදපානං බණමානා වාණිජා උදකත්ථිකා
අජ්ඣධගංසු අයොලොභං තිපුසිසඤ්ච වාණිජා
රජතං ජාත රූපඤ්ච මුත්තං වෙච්චියා බහු

තෙව තෙන අසනතුට්ඨා හියො හියො අබාණිසුං
තෙතඤ්චිවිසො සොරො තෙජසී තෙජසා හනි

තසමා ඛණේ නාතිඛණේ අතිබාතං හි පාපකං
බාතෙනව ධනං ලද්ධං අතිබාතෙන නාසිතං
යන මේ ගාථා වදාළ සේක.

දියෙන් ප්‍රයෝජන ඇති වෙළෙන්දෝ පැරණි ලිඳක් සාරන්නාහු
කළ යකඩ, තඹ, රියම්, රිදී, රන්, මුතු හා දියමන්ති ලදහ.

එයින් සතුටු වූ ඔවුහු වැඩිවැඩියෙන් සැරූහ. එහි (ලිඳෙහි) උන්
දරුණු තෙද ඇති නයා තෙදින් (විසෙන්) ඔවුන් නැසීය.

එහෙයින් සාරන්ත. පමණට වඩා නොසාරන්ත. පමණ ඉක්මවා
හැරීම ලාමකය. ඒ කියන්නේ මෝ සැරීමෙන් ධනය ලදී. පමණට
වඩා සැරීමෙන් තසන ලදී.

එහි, අයං යනු කළු ලෝහ (යකඩ). ලොහං යනු තඹ ලෝහ.
මුත්තා යනු මුතු. තෙ ව තෙන අසනතුට්ඨා යනු ඒ වෙළෙන්දෝ ඒ
ධනයෙන් සතුටු නොවූවාහු තෙ තඤ්ඤා යනු ඒ වෙළෙන්දන් ඒ ලිඳෙහි.
තෙජසී යනු විෂ තෙදින් යුක්ත වූයේ, තෙජසාහනී යනු විෂ තේජසින්
සාතනය කළේය. අතිබාතෙන නාසිතං යනු අධික ලෙස හැරීම නිසා ඒ
ධනයන් ජීවිතයන් විනාශ විය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක
කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල නාරජ නම් සැරියුත්ය. වෙළඳ නායකයා
වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.1.7

ගාමණී වණ්ඩ ජාතකය

නායං සරානං කුසලො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ
ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් නුවණ පැසසීමක් අරඹයා
වදාළ සේක.

දම්සභාවෙහි හික්කුහු දඟබලධාරීන් වහන්සේගේ නුවණ පසසමින් වැඩසිටියාහුය. ඇවැත්නි! තථාගතයන් වහන්සේ මහා ප්‍රඥා ඇති සේක. පුපු පඤ්ඤා ඇති සේක. භාසු පඤ්ඤා ඇති සේක. ජවන පඤ්ඤා ඇති සේක. නික්ඛ පඤ්ඤා ඇති සේක. සිනාව ප්‍රීතිය බහුල වූ නිවන ඇතියහ. වේගයෙන් දුවන නිබ්බේධික පඤ්ඤා ඇති සේක. දෙවියන් සහිත ලෝකයාගේ ප්‍රඥාවෙන් ඉක්මවා සිටි සේක. බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩමවා මහණෙනි! මා එන්නට පෙර මෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කතාවෙන් යැයි කී කල්හි මහණෙනි! දැන් පමණක් නොව පෙරත් තථාගතයන් වහන්සේ ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වූයේ යැයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර ජනසන්ධි නම් රජෙක් රජ කරන කල්හි බෝසතාණන් වහන්සේ ඒ රජුගේ අගමෙහෙසියගේ කුසෙහි උපන්නේය. ඒ කුමරුගේ මුහුණ මනාව ඔපදමන ලද කැඩපතක් මෙන් ඉතා ප්‍රසන්න විය. ඉතා සෝභාවෙන් අගනැත්පත් විය. ඒ නිසා නම් තබන දිනයේ මොහුට 'ආදාසමුඛ කුමාරයා' යනුවෙන් නම් තැබූහ. ඒ කුමාරයාට සත්වසක් ඇතුළතදීම පියතුමා තුන් වේදයක් ලෝකයේ කළයුතු නොකළ යුතු දෑ සියල්ල උගන්වා සත්හැවිරිදි කාලයේ කථරිය කළේය. ඇමතිවරු මහත් සත්කාරයෙන් රජතුමාගේ ආදාහන කෘතෘය කොට මතක දන් දී සත්වෙහි දින රජම්දුලෙහි රැස්වී කුමරා ඉතා ලාබාලය. රාජ්‍යයෙහි අභිෂේක කිරීමට නොහැකිය. විමසා බලා ඔහු අභිෂේක කරන්නෙමුයි එක්දිනක් නුවර සරසවා විනිශ්චය කරන තැන සකසා පර්යංක ආසනය පනවා කුමරා සමීපයට ගොස් දේවයන් වහන්ස! විනිශ්චය ස්ථානයට යෑම වරීයයි කීහ. කුමාරයා යහපතැයි කියා මහත් පිරිවරින් ගෝස පර්යංක ආසනයෙහි හුන්නේය.

ඔහු හිඳගත් කල්හි අමාත්‍යවරු, දෙපයින් ඇවිදන එක් වඳුරෙකු වාස්තු විද්‍යාව දන්නා කෙනෙකුගේ වෙස් ගන්වා විනිශ්චය ස්ථානයට පමුණුවා දේවයන් වහන්ස! මේ පුරුෂයා පියමහ රජතුමාගේ කාලයේ සිට වාස්තු විද්‍යා (භූමි ශාස්ත්‍රය දන්නා) ආචාර්යවරයාය. ඒ පිළිබඳ පළපුරුද්ද ඇත්තෙකි. පොළව ඇතුළෙහි රියන් හතක් පමණ නැත. දොස් දකියි. මොහු විසින් නියම කරගන්නා ලද ස්ථානයට රජ කුලයෙහි නිවාස සාදන තැන වෙයි. දේවයන් වහන්ස! මොහුට සංග්‍රහ කොට තනතුරෙහි තබවයි කීහ.

කුමාරයා යටිනුත් උඩිනුත් උභ දෙස බලා මොහු මිනිසෙක් නොවෙයි. මොහු වඳුරෙක් යයි දැන, වඳුරෝ නම් කළ කළ දේ විනාශ කිරීමට දනිත්. ඔවුන් නොකළ දෙයක් කරන්නට හෝ විමසන්නට හෝ නොදනිතියි සිතා ඇමතියන්ට

නායං සරානං කුසලො - ලොලො අයං වලිමුඛො
කතං කතං බො දුසෙය්‍ය එවං ධම්මමිදං කුලං
යන පළමු ගාථාව කීවේය.

මේ වඳුරා නිවාස තනන්නට දක්ෂයෙක් නොවේ. මොහු කළ කළ දේවල් දුෂණය කිරීමේ ලෝලයෙකි. මේ වඳුරු කුලය නම් (කළ දෙය විනාශ කිරීමේ) මෙබඳු ස්වභාව ඇත්තේය.

එහි, නායං සරානං කුසලො යනු මේ සත්ත්වයා ගෙවල් තනන්නට හෝ ගෙවල් විමසන්නට හෝ කරන්නට හෝ දක්ෂයෙක් නොවේ. ලොලො යනු කැදර සතෙකි. වලිමුඛො යනු මුහුණෙහි රැළි ඇත්තේය යන අර්ථයෙන් වලිමුඛ වෙයි. එවං ධම්මමිදං කුලං යනු මේ වඳුරු කුලය නම් කළ දේ දුෂණය කරන, විනාශ කරන ස්වභාවයෙන් යුක්තය.

ඇමතිවරු සැබෑවයි දේවයන් වහන්ස! කියා උභ ඉවත් කරවා එක් දවසක් දෙකක් ගිය තැන නැවත උභ ම අලංකාර කරවා විනිශ්චය ස්ථානයට කැඳවා දේවයන් වහන්ස, මේ තෙමේ පියමහ රජතුමාගේ කාලයෙහිදී විනිශ්චය ඇමතියාය. මොහුට විනිශ්චය කටයුතු හොඳින් පිහිටියේය. සංග්‍රහකොට මොහු ලවා විනිශ්චය කටයුතු කරවන්නට වටීයයි කීවාහුය.

කුමාරයා ඔහු දෙස බලා විසිතුරු සිතක් ඇති කෙනෙකුගේ ලෝම මෙසේ නොවේ. මොහු විසිතුරු සිතක් නැති වඳුරෙකි. විනිශ්චය කටයුතු කිරීමට නොහැකිවන්නේ යැයි දැන

නයිදං විතචනො ලොමං නායං අසසාසිකො මිගො
සඤ්ඤං මෙ ජන සඤ්ඤාන නායං කිඤ්චි විජානති
යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

විමසුම් නුවණින් යුතු අයෙකුට මෙබඳු රළු ලෝම නැත. මේ අනුන් සනසන්නා වූ මෘගයකු නොවේ. මොහු කිසිත් නොදැනී යයි ජනසන්ධ රජතුමා විසින් මට අනුශාසනා කරන ලදී. හෙවත් කියන ලදී.

එහි, න ඉදං විතතවතො ලොමං යනු මොහුගේ සිරුරෙහි යම් මේ රළු ලොම් ඇද්ද, විමසුන් නුවණින් යුත් සිත් ඇත්තෙකුට මේ ලොම් නැත. ප්‍රකෘති සිතින් විසිතුරු නොවූ (අවිත්තක) තිරිසන් සත්ත්වයෙකු නැත. නායං අසසාසිකො යනු මේ තෙමේ පිහිට ඇත්තෙක් වී හෝ අනුශාසනා නතකරන්නෙකු හෝ වී අන් අය සනසන්නට අසමත් බැවින් සනසන්නෙකු නොවේ. මීගො යනුවෙන් වඳුරා කියයි. සත්‍යං වෙ ජනසන්ධො යන මගේ පියා ජනසන්ධ විසින් මේ ශාස්ත්‍රය කියන ලදී. වඳුරා නම් කාරණය අකාරණය (හොඳ නරක) නොදනිතියි මෙසේ අනුශාසනා දෙන ලදැයි දක්වයි. නායං කිඤ්චි විජානති යනු ඒ නිසා මේ වඳුරා කිසිවක් නොදනිතියි යනුවෙන් මෙහි අවසන් අර්ථයට යායුතුය පාළියෙහි වනාහි. නායං කිඤ්චි න ද්‍රසයෙ යනුවෙන් ලියන ලදී. එය අටුවාවේ නැත.

ඇමතියෝ මේ ගාථාවද අසා දේවයන් වහන්ස! එසේ වන්නේ යයි උභ ඉවත්කොට නැවතද එක්දිනක් ඒ වඳුරාම අලංකාරකොට විනිශ්චය ස්ථානයට ගෙනවුත් දේවයන් වහන්ස! මේ පුරුෂයා පියමහ රජතුමාගේ කාලයෙහි මව්පිය උපස්ථාන පිරු කුල දෙටුවන් පිදීමේ කටයුතු කරන්නෙකි. මොහුට සංග්‍රහ කිරීම වටීයයි කීහ.

නැවත කුමාරයා උභ දෙස බලා වඳුරෝ නම් සෙලවෙන සිත් ඇත්තෝය. මෙබඳු ක්‍රියා කරන්නට අසමත් යයි සිතා

න මාතරං වා පිතරං භාතරං භගිණිං සකං
භරෙය්‍ය නාදිසො පොසො සිට්ඨං දසරථෙන මෙ
යන තුන්වන ගාථාව කීවේය.

එබඳු වඳුරු ජාතික සත්ත්වයා මව, පියා, සහෝදරයා හෝ සහෝදරී පෝෂණය නොකරන්නේ යයි දසරථ රජු විසින් මට මේ ශාස්ත්‍රය කියන ලදී.

එහි, භාතරං භගිණීං සකං යනු තමන්ගේ සහෝදරයා හෝ සහෝදරිය. පාළියෙහි වනාහි සකං යනුවෙන් කී කල්හි තමන්ගේ සහෝදර සහෝදරියෝ ලැබෙත්. සබං යනුවෙන් කී කල්හි මිතුරා ලැබිය යි විමසීමට ලක් කරන ලද්දේමය. භරෙය්‍ය යනු පෝෂණය කරන්නේය. තාදිසො පොසො යනු මොහු යම් ආකාරයකින් පෙනේද ඒ ආකාරයෙන් යුත් වඳුරු ජාතික සත්ත්වයා (මව්පියන්) පෝෂණය නොකරන්නේය. සිට්ඨං දසරථෙන මෙ යනු මෙසේ පියා විසින් අනුශාසනා කරන ලදී. මොහුගේ පියා වනාහි සතර සංග්‍රහ වස්තුවෙන් කරන්නේ ජනතාව සමඟි කීර්ති වශයෙන් ජනසන්ධා යනුවෙන් කියනු ලැබේ. රථ දහයකින් කළයුත්ත තමන්ගේ එකම රථයෙන් කීර්ති වශයෙන්. දසරථො දසරථ නම් වෙයි. ඔහුගේ සමීපයෙන් මෙබඳු අවවාදයක් ඇසූ බැවින් මෙසේ කීවේය.

ඇමතිවරු මෙසේ වන්නේය. දේවයන් වහන්සැයි වඳුරා ඉවත්කොට කුමාරයා නුවණ ඇත්තෙකි. රජකම කරන්නට හැකිවන්නේ යැයි බෝසතාණන් රාජ්‍යයෙහි අභිෂේක කර 'ආදාසමුඛ' රජුගේ අණයැයි නගරයෙහි බෙර හැසිරවූහ. එතැන් පටන් බෝසතාණන් වහන්සේ දැනුමෙන් සාමයෙන් රාජ්‍යය කරවීය. මොහුගේ නැණවත් බව සියලු දඹදිව පැතිර ගියේය. මොහුගේ නැණවත් බව දැක්වීමට මේ කරුණු දාහතර ගෙනඑන ලදී.

- ගොණො - පුතෙනා - භයො වෙච නළකාරො - ගාමභොජකො
- ගණිකා - තරුණී - සප්පො - මිගො - තිතතිර - දෙවතා
- නාගො - තපසසිනො වෙච අථො බ්‍රාහ්මණමාණවාහි

ගොණා, පුත්‍රයා, අශ්වයා මෙන්ම කුලපොත්තා, ගම්මුලාදැණියා, ගණිකාව, තරුණිය, සර්පයා, මුවා, වටුවා, දෙවියා, නාගයා, නවුසා මෙන්ම තවද බවුණු මානවකයා යනුයි.

මෙහි අනුපිළිවෙළ කථාවයි. බෝසතාණන් වහන්සේ රාජ්‍යයෙහි අභිෂේක කළ කල්හි ජනසන්ධි රජුගේ 'ගාමණීවණ්ඩ' නම් වූ එක් සේවකයෙක් මේ රාජ්‍යය නම් සම වයස් ඇත්තවුන් සමග බබළයි. මම ද මහල්ලෙකි. ළදරු කුමාරයාට සේවය කරන්නට නොහැක්කෙමි. ජනපදයේ ගොවිතැන්කොට ජීවත් වන්නෙමියි, මෙසේ සිතුවේය. හෙතෙම නගරයෙන්

යොදුන් දෙකක් පමණ ගොස් එක් ගමෙක වාසය කළේය. ගොවිතැන් කිරීමට ඔහුට ගවයෝද නැත. හෙතෙම වැසි වැටුණු කල්හි එක් යහළුවකුගෙන් ගොනුන් දෙදෙනෙකු ඉල්ලාගෙන දවස පුරාම සීසා තණ කවා ගොණුන් අයිතිකරුට බාරදීමට ගෙදර ගියේය. හෙතෙම ඒ අවස්ථාවේදී බිරිඳ සමග ගෙයි මැද වාඩිවී ආහාර අනුභව කරයි. ගොන්නුද පුරුද්දට අනුව ගෙට පිවිසියාහුය. ඔවුන් පිවිසෙන කල්හි ස්වාමියා බත් පිඟාන එසවීය. බිරිඳ බත් පිඟාන ඉවත් කළාය. ගාමණී වණ්ඩ මට කෑමට ඇරයුම් කරතියි සලකා ගොනුන් පවරා නොදීම ගියේය. සොරු රාත්‍රියෙහි ගාලකඩා ඒ ගොනුන්ම පැහැරගෙන ගියාහුය. ගොන්හිමියා උදෙන්ම ගාලට පිවිසියේ ඒ ගොනුන් නොදැක සොරුන් විසින් ගෙනගිය බව දැනගෙනත් ගාමණීගෙන් අලාභය ඉල්ලා ගන්නෙමිසි සිතා ඔහු වෙත ගොස් පින්වත, මගේ ගොනුන් දෙවයි කීවේය. ගොන්නු ගෙට පිවිසියාහු තේද? නුඹ විසින් මට ගොන්නු භාර දුන්නාහුද? බාරදුන්නේ නැත. (එවිට ගල්කැටයක් අතට ගෙන පෙන්නා) මම ඔබේ රාජදුතයාය. (රජු වෙත යෑමට) එන්නැයි කීය. ඒ ජනපදයෙහි (සිරිතක් වශයෙන්) යම්කිසි ගල්කැටයක් හෝ කබලක් හෝ ඔසවා මේ ඔබේ රාජදුතයා කියා පෙන්නා (රජු වෙත යාමට) එන්නැයි කී කල්හි නොයන තැනැත්තාට රජ අණ කරති. එහෙයින් ඔහු (ගාමණී වණ්ඩ) 'දුතයා' යන වචනය අසා ඒ නිසා ඔහු (රජු වෙත යාමට) නික්මුණි.

ඔහු (ගවහිමියා) සමග රජගෙට යන්නා වූ ගාමණී මිතුරෙකු වසන එක් ගමකට පැමිණ පින්වත, ඉතා බඩගිනියි. මම ගමට ගොස් කෑම කා එනතුරු මෙහිම සිටුවයි කියා මිත්‍රයාගේ ගෙට පිවිසියේය. ඔහුගේ මිත්‍රයා ගෙදර නැත. සහායිකාව (බිරිඳ) දැක ස්වාමිනි! පිසූ ආහාර නැත. මොහොතක් ඉවසන්න. දැන්මම පිසදෙන්නෙමිසි කියා ඉණිමග දිගේ ඉක්මණින් සහල් කොටුවට ගොඩවෙද්දී බිමට වැටුණාය. ඒ අවස්ථාවේදීම ඇගේ සත්මස් වයස ඇති දරුගැබ වැටුණාය. ඒ මොහොතේ ඇගේ සැමියා ඇවිත් එය දැක නුඹ මගේ බිරිඳට පහරදී ගැබ හෙළුවෙහි. මේ නුඹේ රාජදුතයායි (යමක් පෙන්නා) රජ දුතයන් (රජු වෙත යාමට) එන්නැයි කියා ඔහු රැගෙන නික්මුණේය. එතැන් සිට දෙදෙන ගාමණී වණ්ඩ මැදිකොට ගෙන යති.

ඉන්පසු එක් ගම්දොරකදී එක් අස් ගොවිවෙකුට අශ්වයා නවතා ගැනීමට නොහැකි විය. අශ්වයාද ඔවුන් සමීපයෙන් යයි. අස්ගොව්වා

ගාමණී දැක මාමේ, ගාමණීවණ්ඩ මේ අශ්වයා කිසිවකින් පහරදී නතර කරවයි කීවේය. ඔහු එක් ගලක් ගෙන ගැසුවේය. ගල අශ්වයාගේ පයෙහි වැදී එරඬු දණ්ඩක් මෙන් බිඳී ගියේය. ඉක්බිති ඔහුට අස් ගොවිවා, නුඹ විසින් මගේ අශ්වයාගේ කකුල කඩන ලදී. මේ ඔබේ රාජදුතයායි කියා අල්ලා ගත්තේය. හෙතෙම (ඒ) මිනිසුන් තිදෙනා විසින් ගෙනයනු ලබන්නේ මේ තිදෙනා මා රජතුමාට දක්වන්නෝය. මම ගවයින්ගේ අලාභය ගෙවන්නට ද නොහැක්කෙමි. ගැබ හෙලීමේ දඬුවම ගැන කවර කථාද? අශ්වයාගේ කකුලට ගෙවිය යුතු මුදල කොහෙන් ලබමිද? මට මරණය මැනවැයි සිතිය.

යන්නා වූ ඔහු අතරමඟ වනයෙහි මාර්ගය අසලම එක් පැත්තකින් ප්‍රපාතයක් (පල්ලමක්) ඇති පර්වතයක් දුටුවේය. ඒ පර්වතයෙහි සෙවණැල්ලෙහි නළකාර (උණ-බටලිවලින් වැඩකරන) පිය පුතු දෙදෙනෙක් බට පැළලි වියහි. ගාමණීවණ්ඩ, හිතවත ශරීර කෘතෘය කරුණු කැමැත්තෙමි. මා එනතුරු ටිකක් මෙහිම හිටිවියි කියා පර්වතයට නැගී ප්‍රපාතය (පල්ලම) ඇති පැත්තෙන් වැටෙමින් නළකාර පියාගේ පිටට වැටුණේය. නළකාර පියා එයින්ම මරණයට පත්විය. ගාමණී නැගිට සිටියේය. නළකාර පුතා නුඹ මගේ පියා ඝාතනය කළ වැරදිකරුවෙකි. මේ ඔබේ රාජදුතයා යයි (ගල්කැටයක් ගෙන්වා) කියා අතින් අල්ලාගෙන වැඩපලෙන් නික්මුණේය. මේ කවරෙක්දැයි ඇසූ කල්හි මගේ පියා මැරූ වැරදිකරුයයි කීවේය. එතැන් පටන් ගාමණී මිනිස්සු හතරදෙනා ගාමණී වටකර ගෙන ගියහ.

ඉක්බිති තවත් ගම්දොරකදී එක් ගම්මුලාදැණියෙක් ගාමණීවණ්ඩ දැක මාමේ වණ්ඩ! කොහි යන්නෙහිදැයි අසා රජතුමා බලන්නට යයි කී කල්හි ඒකාන්තයෙන් නුඹ රජතුමා හමුවන්නෙහිය. මම රජතුමාට හසුනක් දෙනු කැමැත්තෙමි. ගෙන යන්නෙහිදැයි ඇසීය. එසේය. ගෙන යන්නෙමියි කිය. "මම ස්වභාවයෙන්ම මනා රූ ඇත්තෙකමි. ධනය ඇත්තෙකමි. පිරිවර ඇත්තෙමි. නිරෝගි කෙනෙකමි. දැන් වනාහි මම දුකට පත්වූවෙකමි. පාණ්ඩු රෝගයෙන්ද පෙළෙමි. එයට හේතුව කුමක්දැයි රජතුමාගෙන් විමසන්න. රජතුමා නුවණ ඇත්තෙක්ලූ. හෙතෙම ඔබට (පිළිතුර) කියන්නේය. නැවත ඔහුගේ පිළිතුර මට කියන්නේ නම් මැනවි"යි කිය. හෙතෙම යහපතැයි පිළිගත්තේය.

ඉක්බිති ඉදිරියේ ඇති එක්තරා ගම්දොරකදී එක් ගණිකාවක් ඔහු දැක මාමේ කොහි යන්නෙහිදැයි අසා රජතුමා හමුවෙන්න යැයි කී කල්හි රජතුමා නුවණ ඇත්තෙක්ලු. මගේ පණිවිඩය ගන්නැයි කියා "මම පෙර බොහෝ ධනය ලැබුවෙමි. දැන් වනාහි සහල් විකක්වන් නොලබමි. මා සමීපයට එන කිසිවෙක් නම් නැත. එයට හේතුව කුමක්දැයි රජුගෙන් විමසා මට කියන්නේය"යි කීවේය.

ඉක්බිති ඉදිරියෙන් ඇති එක්තරා ගම්දොරකදී තරුණ ස්ත්‍රියක් ඔහු දැක එසේම විමසා රජතුමා නුවණ ඇත්තෙක්ලු. මගේ පණිවිඩය ගෙන යවයි කියා "මම සැමියාගේ ගෙයි විසීමට නොහැක්කෙමි. කුලගෙයි (මව්පියන්ගේ නිවසෙහි මහගෙදර) සිටීමටද නොහැක්කෙමි. එයට හේතුව කුමක්දැයි රජුගෙන් විමසා මට කියන්නේ නම් මැනව"යි කීවාය.

ඉක්බිති එයින් පසුව මහමඟ අසල එක් තුඹසක වසන්නා වූ සර්පයෙක් ඔහු දැක වණ්ඩ! කොහි යන්නෙහිදැයි විමසා රජතුමා දකින්න යැයි කී කල්හි රජතුමා නුවණ ඇත්තෙක්ලු. මගේ පණිවිඩය ගෙනයවයි කියා "කුසගිනි ඇති, මැලවුණු සිරුර ඇති මම ගොදුරු සොයා යන කල හුඹහෙන් නික්මෙන්නේ සිරුරෙන් බිල පුරවා සිරුර ඇදගෙන අපහසුවෙන් නික්මෙමි. ගොදුරුගෙන තෘප්තිමත්ව මහත් සිරුර ඇතිව අවුත් බිලට පිවිසෙන්නේ සිදුරු කටෙහි නොගැවී ඉක්මණින්ම පිවිසෙමි. එයට හේතුව කුමක්දැයි රජුගෙන් විමසා මට කියන්නේ නම් මැනවැයි කීවේය.

ඉක්බිති ඉන් ඔබ්බෙහි එක් මුවෙක් දැක එසේම විමසා රජතුමා නුවණ ඇත්තෙක්ලු. මගේ පණිවිඩය ගෙනයවයි කියා මම අන්තැනක තණකන්නට නොහැක්කෙමි. මේ ගස මුල තණම කැමට හැක්කෙමි. එයට හේතුව කුමක්දැයි විමසා මට කියන්නේ නම් යෙහෙකැයි කීවේය.

ඉන්පසුව එක් තිත් වටුවෙක් ඔහු දැක "එක් තුඹසක් පාමුල හිඳ හඬලන මම මිහිරිම නාද කළ හැකි වෙමි. සෙසු තැන්වලදී හිඳ නාද කිරීමට නොහැක්කෙමි. එයට හේතුව කුමක්දැයි රජතුමාගෙන් විමසන්නේ නම් යහපතැ"යි කීවේය.

ඉන්පසුව එක් රුක් දෙවියෙක් ඔහු දැක වණ්ඩය, කොහි යන්නෙහිදැයි විමසා රජු සමීපයට යයි කී කල්හි රජතුමා නුවණ

ඇත්තෙක්ලු. මම පෙර සත්කාර සංග්‍රහවලට පත්වුණෙමි. දැන් නම් කොළ මිටක්වත් නො ලබමි. ඊට හේතුව කවරේදැයි රජතුමාගෙන් විමසන්නේ නම් යහපතැයි කීවේය.

තවත් ඉදිරියෙහිදී එක් නාග රාජයෙක් ඔහු දැක එසේම විමසා රජතුමා නුවණ ඇත්තෙක්ලු. පෙර මේ විලෙහි ජලය පැහැදිලිය. (නිල්) මැණික් පැහැයෙන් යුක්තය. දැන් එය මැඩියන්ගෙන් හා කොළරොඩුවලින් ගැවසී ඇත. එයට හේතුව කවරේදැයි රජතුමාගෙන් විමසන්නේ නම් මැනවැයි කීය.

ඉක්බිති තවදුරටත් ඉදිරියේදී නගරයට ආසන්න තැනක එක් අසපුවක වසන තාපසවරු ඔහු දැක එසේම විමසා රජතුමා නුවණ ඇත්තෙක්ලු. පෙර මේ ආරාමයෙහි පලාඵල මිහිරි විය. දැන් වනාහි ඔජස් නැත්තේය. කසට රසයෙන් යුක්තය. ඊට හේතුව කවරේදැයි රජතුමාගෙන් විමසන්නැයි කීවේය.

තවත් ඉදිරියට යද්දී නුවර දොරටුව සමීපයෙහි එක් සාලාවක බමුණු තරුණයෝ ඔහු දැක, පින්වත් වණ්ඩ! කොහි යන්නෙහිදැයි අසා, රජු සමීපයට යැයි කී කල්හි එසේ නම් අපගේ පණිවිඩයන් රැගෙන යව, අපි පෙර පාඩම් කරන දේ මතකයේ රැඳෙයි. දැන් වනාහි සිදුරු වූ කළයෙහි ජලය මෙන් මතකයේ නොරැඳෙයි. අපැහැදිලියි. අඳුරයි. ඊට හේතුව කවරේදැයි රජතුමාගෙන් විමසන්නැයි කීවාහුය.

ගාමණිවණ්ඩ මේ පණිවිඩ දාහතර රැගෙන රජු සමීපයට ගියේය. (ඒ වනවිට) රජතුමා විනිශ්චය ස්ථානයේම පිහිටියේය. ගවහිමියා ගාමණි වණ්ඩ රැගෙන රජු වෙත එළඹියේය. රජතුමා ගාමණිවණ්ඩව දුටු ගමන්ම හඳුනාගෙන මොහු අපගේ පියාගේ උපස්ථායකයාය. අපව වඩාගෙන රැ කබලා ගත්තේය. මෙතෙක් කල් කොහි වාසය කළේදැයි සිතා වණ්ඩය! මෙපමණ කලක් විසුවේ කොහිද? හුඟකලක සිට පෙනෙන්නට නොසිටියෙහිය. කුමක් සඳහා ආවෙහිදැයි ඇසීය. එසේය දේවයන් වහන්ස! අපගේ දේවයන් වහන්සේ ස්වර්ගස්ථ වූ කාලයේ සිට ජනපදයට ගොස් ගොවිතැන් කොට ජීවත් වුණෙමි. ඒ අතර මේ පුරුෂයා ගව නඩුවක් නිසා රාජ දූතයා දක්වා නුඹවහන්සේ සමීපයට ඇදගෙන ආවේයයි කීය. ඇදගෙන නොආවේ නම් නොඑන්නේය. (ඔහු) ඔබ ඇදගෙන පැමිණීමට

මැනවි. දැන් නුඹව දකින්නට ලබමි. ඒ පුරුෂයා කොහිද? දේවයන් වහන්ස! මේ තෙමේයි කිය. එම්බා පුරුෂය! ඇත්තද ඔබ අපගේ චණ්ඩට දුතයෙකු පෙන්වුවෙහිද? එසේය දේවයන් වහන්ස! කුමක් නිසාද? ස්වාමීනි! මේ තෙමේ මගේ ගෙනුන් දෙදෙනා නොදෙතියි කිය. ඇත්තද චණ්ඩ? එසේනම් දේවයන් වහන්ස! මගේ කපාවත් අසනු මැනවියි දන්වා මුළු පුවතම කීවේය. ඒ අසා රජතුමා ගව හිමියාගෙන් නුඹේ ගොනුන් ගෙට පිවිසෙනු දුටුවාදැයි ඇසීය. දේවයන් වහන්ස! නොදුටුවෙමි. එම්බා පුරුෂය, මාව 'ආදාසමුඛ' නම් රජු බව කියන නුඹ විසින් අසා නැද්ද? විශ්වාසය ඇතිව කියවයි කිය. දේවයන් වහන්ස! දුටුවෙමියි කිය. චණ්ඩය! ගොනුන් භාර නුදුන් බැවින් ගොනුන් සඳහා අලාභය ගෙවන්න. මේ පුරුෂයා වනාහි ගොනුන් දැකත් නුදුටුවෙමියි දැන දැන බොරුවක් කීවේය. ඒ නිසා නුඹම කම්කරුවා වී මේ පුරුෂයාගෙන් ඔහුගේ බිරිදගෙන් ඇස් උපුටා දමා තමා ගොන් මිළ වෙනුවෙන් කහවනු විසිතතරක් දෙවයි කිය. මෙසේ කී කල්හි ගොන්හිමියා බැහැර කළහ. ගොන්හිමියා "ඇස් ඉගුළු කල්හි කහවනුවලින් මොනවා කරන්නදැ"යි සිතා ගාමණී චණ්ඩගේ පාමුල වැටී, ස්වාමීනි, චණ්ඩ! ගොනුන් නිසා ලැබෙන කහවණුද ඔබටම අයිති වේවා! මෙයත් ගන්නයැයි තවත් කහවණු දී පලා ගියේය.

අනතුරුව දෙවැන්න "දේවයන් වහන්ස, මොහු මගේ බිරිදට පහර දී ගැබ හෙළිය"යි කීවේය. ඇත්තද චණ්ඩ? එසේනම් අසනු මැනවි මහරජතුමනිසි චණ්ඩ සියල්ල විස්තර කොට කීවේය. ඉක්බිති රජතුමා නුඹ මොහුගේ බිරිදට පහරදී දරුගැබ හෙළුවේදැයි ඔහුගෙන් විචාළේය. දේවයන් වහන්ස! දරුගැබ නොහෙලුවෙමියි කිය. පින්වත! මොහු විසින් දරුගැබ හෙළූ බව ඔබට ඔප්පුකළ හැකිද? නොහැක්කෙමි දේවයන් වහන්ස! දැන් ඔබ කුමක් කරන්නෙහිද? දේවයන් වහන්ස, මට පුතෙකු ලැබුණොත් මැනවියි කිය. එසේනම් චණ්ඩ, නුඹ මොහුගේ බිරිද නුඹේ ගෙදරට ගෙනවිත් ඇයට පුතෙකු උපන්විට දරුවා ගෙන ගොස් ඔහුට දෙවයි කීවේය. ඔහුද ගාමණීචණ්ඩගේ පාමුල වැටී ස්වාමීනි, මගේ ගේ බිඳීම (බිරිද වෙන්කිරීම) නොකරන්නැයි කියා කහවණු දී පලා ගියේය.

ඉක්බිති තුන්වැන්නා පැමිණ දේවයන් වහන්ස! මොහු විසින් මගේ අශ්වයාගේ පාදය කැඩුවේ යයි කීවේය. එවිට ඇත්තද චණ්ඩයි රජ ඇසුවේය. එසේනම් අසනු මැනවි මහරජතුමනිසි කියා චණ්ඩ ඒ පුවත විස්තර කර කීවේය. ඒ අසා රජතුමා අස්ගොව්වාට කීවේය. ඇත්තද?

නුඹ අශ්වයාට පහරදී නවත්වනයි කීවෙහිද? නොකීවෙමි, දේවයන් වහන්ස! ඔහු දෙවන වර විවාරද්දී එසේය කීවෙමියි කීවේය. රජතුමා වණ්ඩ අමතා එම්බා වණ්ඩය, මොහු (අශ්වයා නවතන්නැයි) කියා නොකීවේයැයි බොරුවක් කළේය. නුඹ මොහුගේ දිව කපා අශ්වයා වෙනුවෙන් ගෙවන මුදල අපගේ සමීපයෙන් ගෙන දහසක් දෙවයි කීවේය. අස් ගොව්වා තවත් කහවණු දී පලා ගියේය.

ඉක්බිති නළකාර පුත්‍රයා දේවයන් වහන්ස! මොහු මගේ පියා ඝාතනය කළ තැනැත්තා යයි කීවේය. ඇත්තද වණ්ඩ? දේවයන් වහන්ස! අසන්නැයි කීවේය. අසමි, කියවයි කීවේය. වණ්ඩ ඒ කාරණයද විස්තර කර කීවේය. රජතුමා නළකාර පුත්‍රයා අමතා දැන් කුමක් කරන්නෙහිදැයි විචාළේය. දේවයන් වහන්ස! මට පියෙකු ලැබීම සැහෙයයි කීවේය. එම්බා වණ්ඩය, මොහුට පියෙකු ලැබීම සැහෙයි. මළ කෙනෙකු ගෙනෙන්නට නොහැකිය. නුඹ මොහුගේ මව ගෙනවුත් නුඹේ ගෙයි තබා මොහුට පියා වෙවයි කීවේය. නළකාර පුත්‍රයා ස්වාමීනි! මියගිය මගේ පියාගේ ගෙය නොබිඳින්නැයි (මෑණියන් වෙන් නොකරන්නැයි) කියා ගාමණිවණ්ඩට කහවණු දී පලා ගියේය.

ගාමිණිවණ්ඩ නඩුවලින් ජය ලබා සතුටු සිත් ඇත්තේ රජතුමාට කීවේය. දේවයන් වහන්ස! නුඹවහන්සේට යම් යම් අය විසින් හසුන් (පණිවිඩ) එවා ඇත. ඒවා ඔබවහන්සේට කියමියි කිය. වණ්ඩයෙනි, කියවයි කිය. බමුණු තරුණයින්ගේ පණිවිඩය පළමු තැනට ගෙන අග සිට මුලට එක එක කීවේය. රජතුමා පිළිවෙලින් විසඳුවේය. කෙසේද යත්,

පළමු හසුන අසා පෙර ඔවුන් වාසය කරන තැන වේලාව තැන හඬලන කුකුළෙක් විය. ඔවුන් ඒ හඬින් නැගිට මන්ත්‍ර පාඩම් කරද්දීම අරුණ උදාවෙයි. ඒ නිසා ඔවුන් පාඩම් කරගත් කරගත් දේ නොනැසෙයි. දැන් වනාහි ඔවුන්ගේ වාසස්ථානයෙහි අවේලාවෙහි හඬලන කුකුළෙක් ඇත. ඒ කුකුළා මහ රැ හෝ ඉතා අලුයම (ඉර උදාවට ළංව) හෝ හඬලයි. මහ රැ හඬලන ශබ්දයෙන් නැගිට මන්ත්‍ර කියා නිදිබරව පාඩම් නොකරම නැවත නිදත්. ඉතා අලුයම හඬලන ශබ්දයෙන් නැගිට පාඩම් කරන්නට (කාලය) නොලබත්. ඒ නිසා ඔවුන් විසින් මතකයට ගත් ගත් දේ අමතක වේ යයි කීවේය.

දෙවැන්න අසා ඔවුන් පෙර මහණදම් පුරමින් කසිණ භාවනා කටයුතුවල යෙදුනාහුය. දැන් මහණදම් අත්හැර නොකටයුතු ක්‍රියාවන්හි යෙදී ආරාමයෙහි හටගන්නා පලාඵල උපස්ථායකයන්ට දී දන් දෙන අයට ආපසු දෙමින් වැරදි ක්‍රමයට දිවී ගෙවත්. ඒ නිසා ඔවුන්ගේ පළතුරු මිහිරි නොවීය. ඉදින් වනාහි ඔවුන් පෙර පරිද්දෙන් සමගිව නැවත තවුස්දම්හි නිරතවන්නාහු නම් නැවත ඔවුන්ගේ පලාඵල මිහිරි වන්නේය. ඒ තවුසෝ රජ (කුලය) තුමා නුවණ ඇති බව නොදනිත්. තවුස් දම් හොදින් කරන්නට ඔවුන්ට කියවයි කීවේය.

තුන්වැන්න අසා ඒ නා රජවරු ඔවුනොවුන් කලහ කරත්. ඒ නිසා ඒ ජලය කැළඹුණේ විය. ඉදින් ඔවුන් පෙර පරිදි සමගි වන්නාහු නම් නැවත පැහැදිලි ජලය වන්නේ යැයි කීවේය.

හතරවැන්න අසා ඒ රුක්දෙවියා මුලදී කැලයට පිවිසි මිනිසුන් රකියි. ඒ නිසා නොයෙක් ආකාර බලිපූජා ලබයි. ඉදින් පෙර පරිදි ආරක්ෂා කරන්නේ නම් නැවත ලාභයෙන් අග තැන්පත් වන්නේය. ඒ දෙවියා රජෙකු ඇති බව නොදනියි. ඒ නිසා කැලයට ඇතුළුවන මිනිසුන් ආරක්ෂාව කරන්නට කියවයි කීවේය.

පස්වැන්න අසා යම් හුඹසක් පාමුල හිද ඒ තිත් වටුවා මිහිරි හඬක් නගයිද ඒ හුඹහ යට මහත් නිධානයක් ඇත. එය උදුරා ගන්නැයි කීවේය.

හයවැන්න අසා යම් ගසක් මුල ඇති තණ කන්නට ඒ මුවා හැකි වෙයිද, ඒ ගස මතුවෙහි මහත් වූ මී වදයක් ඇත. ඒ මුවා මීපැණි වැටී ඇති තණකොල කෑමට ලොල් වූයේ අනිකක් කන්නට නොහැකි වෙයි. නුඹ ඒ මීවදය ගෙන හොඳ මීවද අපට එවන්න. සෙස්ස තමා, විසින් පරිභෝග කරන්නැයි කීවේය.

හත්වැන්න අසා යම් හුඹහක ඒ සර්පයා වාසය කරයිද එහි යට ලොකු නිධානයක් ඇත. නයා එය රකිමින් වසන්නේ නික්මෙන කාලයේදී ධනයට ඇති ආසාවෙන් සිරුර ලිහිල්කොට ලගිමින් නික්මෙයි. ගොදුරු ගෙන ධනයට ඇති ආදරයෙන් නොලගිමින් වේගයෙන් වහා පිවිසෙයි. ඒ නිධානය උදුරා නුඹ ගනුවයි කීවේය.

අටවැනි හසුන අසා ඒ තරුණ ස්ත්‍රියගේ ස්වාමියාද මව්පියන්ද වසන ගම් දෙක අතරේ එක් ගමක සොර සැමියෙක් ඇත. ඇ ඔහුව සිහිකර සෙනෙහසින් යුතුව සැමියාගේ ගෙයි වාසය කිරීමට නොහැකි වන්නී, මව්පියන් බලන්නෙමියි (කියා ගොස්) හොර සැමියාගේ ගෙයි කීප දවසක් වාසයකොට මව්පියන්ගේ ගෙට යයි. එහි කීපදවසක් වාසයකොට නැවත හොර සැමියා සිහිකොට සැමියාගේ ගෙට යන්නෙමියි නැවතත් සොර සැමියාගේ ගෙටම යන්නීය. ඒ ස්ත්‍රියට රජෙකු සිටින බව කියා සැමියාගේ ගෙයිම වාසය කරන්න, ඉදින් නොවසන්නී නම් රජතුමා ඔබ අත්අඩංගුවට ගත්වයි, ඔබට ජීවිතය නැතිවෙයි, සිහියෙන් යුතුව කටයුතු කරන්නට වටීයයි ඇයට කියවයි කීවේය.

නවවැන්න අසා ඒ ගණිකාව පෙර එකෙකුගේ අතින් කුලිය ගෙන ඔහු සමග සතුටු නොවී අනිකෙකුගේ අතින් මුදල් නොගනියි. ඒ නිසා ඇයට පෙර බොහෝ සම්පත් උපන්නේය. දැන් වනාහි තමන්ගේ ධර්මතාවය අනහර එකෙකුගේ අතින් ගත් මුදලට ඔහු සමග සතුටු නොවී අනිකෙකුගේ අතින් තවත් කුලියක් ගනියි. කලින් මුදල් දුන් අයට අවස්ථාවක් නොදී පසුව මුදල් දුන් අය සමග වාසය කරයි. ඒ නිසා ඇයට කුලිය නොලැබෙයි. කිසිවෙක් ඇය වෙත නොඑළඹෙයි. ඉදින් තමන්ගේ නිසි පිළිවෙතෙහි සිටියද පෙර පරිදිම ධනය ලැබෙන්නේය. තමන්ගේ ධර්මතාවයෙහි සිටීමට ඇයට කියවයි කීවේය.

දසවැන්න අසා ඒ ගම්මුලාදැනියා පෙර දැහැමින්, සාමයෙන් නඩු විසඳයි. ඒ නිසා මිනිස්සුන්ට ප්‍රියමනාප විය. ප්‍රියමනාප වීම නිසා මිනිස්සු ඔහුට බොහෝ පඩුරු ගෙනාවාහුය. ඒ නිසා මනා රූ ඇත්තේ ධනය ඇත්තේ කීර්තියෙන් යුක්ත විය. දැන් වනාහි අල්ලසෙන් ගත් ධන ඇත්තෙක්ව අධර්මයෙන් නඩු විසඳයි. එහෙයින් දිළින්දෙක්ව පාණ්ඩු රෝගයෙන් පෙළෙන්නෙක් විය. ඉදින් පෙර පරිද්දෙන් මෙන් දැහැමින් නඩු විසඳන්නේ නම් නැවත පෙර පරිදිම වන්නේය. ඔහු රජෙකු සිටින බව නොදනියි. දැහැමෙන් නඩු විසඳන්නට ඔහුට කියවයි කීවේය.

මෙසේ ඒ ගාමිණීවණ්ඩ මෙපමණ හසුන් රජුට සැල කළේය. රජතුමා නුවණින් ඒ සියල්ලම සර්වඥ බුදුවරයෙකු මෙන් විසඳ ගාමිණී වණ්ඩට බොහෝ ධනය දී ඔහු වසන ගම එහි ආදායම් භුක්තිවිදිය හැකි අයුරින් පරිත්‍යාගකොට ඔහුටම දී පිටත්කර හැරියේය. ඔහු නගරයෙන්

නික්මී බෝසතාණන් වහන්සේ විසින් දෙන ලද පණිවිඩ බමුණු තරුණයන්ටද, තවුසන්ටද, නා රජුටද, රුක් දෙවියාටද දන්වා තිත්තිර වටුවා හිඳිනා තැනින් නිධානය ගෙන මුවා තණ කන තැන ගසෙන් මීපැනි ගෙන රජුට මීපැණි යවා සර්පයා වසන තැනින් තුඹස බිඳවා නිධානය ගෙන තරුණ ස්ත්‍රියටද, ගණිකාවටද, ගම්මුලාදැණියාටද රජතුමා විසින් කියන ලද ආකාරයට තොරතුරු කියා මහත් සම්පතින් තමන්ගේ ගමට ගොස් දිවි ඇතිතෙක් සිට කම්වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියේය. ආදාසමුඛ රජතුමාද දානාදී පිං කොට දිවි කෙළවර දෙවිලොව ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි! තථාගතයන් වහන්සේ මහා ප්‍රඥා ඇත්තේ දැන් පමණක් නොව පෙරත් මහා ප්‍රඥාවන්තයෙක්ම යැයි වදාරා මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය දේශනා කොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාව කෙළවර බොහෝ අය සෝවාන් සකදාගාමී, අනාගාමී, අර්හත් ඵලවලට පත්වූහ. එකල ගාමිණීවණ්ඩ ආනන්දය. අදාසමුඛ රජු වනාහි මමිම වූයෙමිසි වදාළ සේක.

3.1.8

මන්ධාතු ජාතකය

යාවතා වැදීම සුරියා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් පැවිද්දට කලකිරුණු එක් හික්සුවක අරබයා වදාළ සේක.

ඒ හික්සුව වනාහි සැවැත්තුවර පිඬු පිණිස හැසිරෙන්නේ එක් අලංකාරයෙන් සැරසුණු ස්ත්‍රියක දැක කලකිරුණේය. ඉක්බිති ඒ හික්සුව දම් සහාවට කැඳවාගෙන වූත් ස්වාමීනි, මේ හික්සුව කලකිරුණේ යැයි බුදුරජාණන් වහන්සේට දැක්වූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේද ඇත්තද මහණ ඔබ කලකිරුණේ දැයි විචාරා ඇත්තයි ස්වාමීනිසි කී කල්හි, මහණ, තුඹ ගිහිගෙයි වාසය කරමින් කෙදිනක තෘෂ්ණාව පුරවන්නට හැකිවන්නෙහිද? කාම තණ්හාව නම් වූ මෙය මහ මුහුද මෙන් පිරවීම දුෂ්කරය. පැරැ න්තෝ දෙදහසක් කුඩා දිවයින්වලින් පිරිවරන ලද සතරමහ දිවයින්වල

සක්විති රජකම් කර මිනිස් පරිහරණයෙන්ම වාතුර්මහා රාජ්‍ය දෙව්ලොව රජය කරවමින් තව්තිසා දෙව්ලොව ශක්‍රයින් නිස්භය දෙනෙකුගේ කාලසීමාවෙහි දිව්‍ය රාජ්‍යය කරවාද තමන්ගේ කාම තෘෂ්ණාව පුරවන්නට නොහැකි වූයේම කලුරිය කළාහුය. නුම වනාහි මේ තෘෂ්ණාව කවදා පුරවන්නට හැකිවන්නෙහිදැයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස පළමු කල්පයෙහි මහා සම්මත නම් රජ කෙනෙක් විය. ඔහුගේ පුතා රෝජ නම් විය. ඔහුගේ පුතා වරරෝජ නම් විය. ඔහුගේ පුතා කල්‍යාණ නම් විය. ඔහුගේ පුතා වරකල්‍යාණී විය. ඔහුගේ පුතා උපෝසඨ නම් විය. ඔහුගේ පුතා මන්ධාතු නම් විය. හෙතෙම සත්රුවන්වලින්ද, සතර සෘද්ධිපාද වලින්ද යුක්ත වූයේ සක්විති රජය කරවීය. ඔහු වම් අත අකුලාගෙන දකුණතින් අත්පොළසන් දුන් කල්හි අහසින් දිව්‍ය වර්ෂාවක් මෙන් දණක් පමණ සත්රුවන් වර්ෂාවක් වසී. මෙබඳු ආශ්චර්යය මිනිසෙක් විය. ඔහු අසුහාර දහසක් අවුරුදු කුමාර ක්‍රීඩා කළේය. අසුහාරදාහක් අවුරුදු යුවරජකම කරවීය. අසුහාරදහසක් අවුරුදු සක්විති රජකම කරවීය. ඔහුගේ අසංඛ්‍යයක් අවුරුදු ආයුෂ විය.

ඔහු එක් දවසක් කාම තෘෂ්ණාව පුරවන්නට නොහැකි වන්නේ කලකිරුණු ආකාරයක් දැක්වීය. දේවයන් වහන්ස, කුමක් නිසා කලකිරුණේදැයි ඇමතිවරු විචාළහ. මගේ පිං බලය දෙස බලන කල්හි මේ රාජ්‍යය කුමක් කරන්නේද, කිනම් තැනක සිත් අලවන්නේද? මහරජතුමනි! දෙව්ලොවයයි කීහ. රජතුමා චක්‍රරත්නයට පැන් ඉස පිරිවර සමඟ වාතුර්මහා රාජ්‍ය දිව්‍යලෝකයට ගියේය. ඉක්බිති සතර වරම් දෙව් මහරජවරු දිව්‍ය මල්, සුවඳ ගත් අත් ඇති දේව සමූහයා සමඟ පිරිවරාගෙන ඔහුට පෙරගමන්කොට රජතුමා රැගෙන වාතුර්මහා රාජ්‍ය දෙව්ලොවට ගොස් දිව්‍ය රාජ්‍යය දුන්න. සිය පිරිස පිරිවරන ලදුව එහි රජකරන ඔහුට දිගුකලක් ගතවිය. හෙතෙම එහිදීද තෘෂ්ණාව පුරවන්නට නොහැකි වන්නේ කලකිරුණු ස්වභාවයක් දැක්වීය. සතරවරම් දෙව් මහ රජවරු මහරජතුමනි, කුමක් නිසා කලකිරුණේදැයි විචාළහ. මේ දේව ලෝකයට වඩා කිනම් තැනක් සිත්කලුද? දේවයන් වහන්ස! අපි වනාහි අනුන්ට උපස්ථාන ලබන මිනිසුන් හා සමානය. තව්තිසා දෙව්ලොව සිත්කළු තැනකිසි කීහ. මන්ධාතු රජතුමා චක්‍රරත්නයට පැන් ඉස තමන්ගේ පිරිස පිරිවරාගෙන තව්තිසාව බලා පිටත් විය. ඉක්බිති සක්දෙව් රජ දිවමල්, සුවඳ ගත් අත්

ඇතිව දේව සමූහයා පිරිවරා ඔහුට පෙර ගමන්කොට රජතුමාගේ අතින් අල්ලාගෙන මහරජතුමනි, මෙහි එනු මැනවිසි කීවේය. මන්ධාතු රජතුමා දේව සමූහයා පිරිවරාගෙන ගමන් කරන කල්හි පරිත්‍යාසක රත්නය (රජුගේ වැඩිමහල් පුත්‍රයා) වතුරත්නය ද රැගෙන පිරිස සමග මිනිස් ලොවට බැස තමන්ගේ නුවරටම පිවිසියේය. ශක්‍රයා මන්ධාතු රජ තව්නිසා භවනයට පමුණුවා දෙවියන් කොටස් දෙකකට බෙදා තමන්ගේ රාජ්‍යය මැදින් බිඳ අඩක් දුන්නේය.

එතැන් පටන් රජවරු දෙදෙනා රාජ්‍යය කරවූහ. මෙසේ කල්යන්ම ශක්‍රයා තුන්කෝටි හැටලක්ෂයක් අවුරුදු ආයුෂ ගෙවා ඉන් වුත විය. වෙනත් ශක්‍රයෙක් උපන්නේය. ඔහුද දේව රාජ්‍යය කොට ආයුෂ ගෙවීමෙන් වුතවිය. මේ ක්‍රමයෙන් ශක්‍ර දෙවිවරු තිස්හය දෙනෙක් වුතවූහ. මන්ධාතු රජ වනාහි මිනිස් වෙසින්ම දෙවිලොව රජය කරවයි මෙසේ කල් ගතවන විට ඔහුට වඩ වඩාත් කාම තණ්හාව උපන්නේය. මට මේ අර්ධ රාජ්‍යයෙන් ඇති වැඩ කුමක්ද? ශක්‍රයා මරා එකම රාජ්‍යයක් කරන්නේයයි සිතුවේය. ශක්‍රයා මැරීමට නම් නොහැකිය. මේ තෘෂ්ණාව වනාහි විපතට මූලයි. ඒ නිසා මොහුගේ ආයුෂ පිරිහුනේය. මහලුකම ඇතිවිය. මනුෂ්‍ය සිරුරක් දෙවිලොව නොමැරෙයි. ඉක්බිති ඔහු දෙවිලොවින් බැස උයනට ගොඩ බැස්සේය. උයන්පල්ලෝ රජතුමා ආ බව රජගෙදරට දැන්වීය. රජගෙදරින් ඇවිත් උයනෙහිම ආසනයක් පැනෙව්වේය. රජතුමා නොනැගිටින සෙය්‍යාවෙන් හොත්තේය.

ඇමතිවරු, දේවයන් වහන්ස! ඔබවහන්සේගේ අභාවයෙන් පසු අන් අයට කියන්නට කිසිවක් ඇද්දැයි විවාළහ. තොපි මා මළ පසු "මනුකු මහරජ දෙදහසක් කුඩා දිවයින්වලින් පිරිවැරූ සතර මහාද්වීපවල සක්විති රජකම කොට දිගුකලක් වාතුර්මනා රාජ්‍යයේ රජකම් කරවා ශක්‍රයන් තිස්හයකගේ ආයු කාලයක් දෙවිලොව රජකම් කරවා තෘෂ්ණාව පුරවා නොගෙනම මිය ගියේය" යන මේ පණිවිඩය මහජනයාට කියන්නැයි කීය. රජතුමා මෙසේ කියා කම් වූ පරිද්දෙන් මිය ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ අතීත කථාව ගෙනහැර දක්වා අභිසම්බුද්ධත්වයට පත්ව

යාවතා වන්දිම සුරියා පරිහරනති දිසා හනති විරොචනා
සබ්බෙව දාසා මනුකු යො පාණා පය්වි නිසසිතා

නකභාපණ වසෙසන තිත්ති කාමෙසු විජජති
අපපසාදා දුබා කාමා ඉති විඤ්ඤාය පණධිතො

අපි දිබෙබ්බු කාමෙසු රතීං සො නාධිගචජති
තණ්හකඛයරතො හොති සමමා සමබුද්ධ සාවකො
යන ගාථා වදාළහ.

සඳ හිරු දෙදෙනා යම් පමණ තැන් මහමෙර පැදකුණු කෙරෙන්නේද,
යම් පමණ දිසා බබුළුවන්නේද, යම් පමණ බබුළුවන ස්වභාවය
ඇත්තාහුද ඒ තාක් තත්ති පොළොව ඇසුරුකොට වෙසෙන යම්
පමණ මනුෂ්‍ය ප්‍රාණීහු වෙන්නේද ඔහු හැමදෙනා මනිනු රජුගේ
දාසයෝය.

කහවණු වැස්සෙන් පවා කාමයෙහි තෘප්තියක් නොපෙන්.
කාමයෝ අල්ප ආශ්වාද ඇත්තාහයිද, දුකට හේතු වන්නාහයිද
මෙසේ පණ්ඩිත තෙමේ දැන.

හෙතෙම (නුවණ ඇති අය) දිව්‍ය වූ කාම සම්පතෙහිද ඇල්මට
නොපැමිණේ. සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයා
නිවනෙහි ඇලුනේ වෙයි.

එහි, යාවතා යනු වෙන් කිරීමේ වචනයකි. පරිහරනහි යනු යම්
පමණ සීමාවකින් මහමෙර පරිහරණය කරත්, දිසාහනහි යනු දස දිසාවල
බබළුන්ද විරොචනා යනු ආලෝක කිරීම නිසා බබළන ස්වභාවය
ඇත්තේද, සබ්බව දාසා මනිනු යෙ පාණා පට්ඨි නිසසිතා යනු එපමණ
ප්‍රදේශයක පොළොව ආශ්‍රිත යම් පමණ ප්‍රාණීහු වෙන්නේද, ජනපදවාසී
මිනිස්සු වෙන්නේද ඒ අපි සියල්ලෝම මනිනු රජුගේ දාසයෝ වෙමු.
එතුමා මන්ධාතු රජතුමා අපගේ ස්වාමියයි මෙසේ එළඹුණු හෙයින් ණය
නැති අය වුවද දාසයෝම වෙති.

නකභාපණ වසෙසන යනු ඒ දාසයන් වූ මිනිසුන්ට අනුග්‍රහ පිණිස
මනිනු රජතුමා අත්පොළසන් ගසා යම් සත්රුවන් වැස්සක් වස්වයිද,
එය මෙහි කහවණු වැසි යයි කියන ලදී. කිත්ති කාමෙසු යනු ඒ කහවණු
වැස්සෙන්ද, වස්තුකාම ක්ලේශ කාමයන්හි තෘප්තියක් නම් නැත. මෙසේ

ඒ තෘෂ්ණාව පිරවීම අපහසුයි. අපපසාදා දුඛා කාමා යනු සිහිනයක් හා සමාන බැවින් කාමය අල්ප ආශ්වාද ඇත්තේය. ස්වල්ප සැප ඇත්තේය. මෙහි වනාහි දුකම බහුලය. එය දුක්ඛකඛන්ධ සූත්‍ර ක්‍රමයෙන් පැහැදිලි කළ යුතුයි. ඉති විඤ්ඤායා යනු මෙසේ දැන,

දිබ්බෙසු යනු දෙවියන්ගේ පරිභෝග කරනු ලබන රූපාදියෙහි රතිං සො යනු විදර්ශනා වඩන ඒ හික්කු ව දිව්‍ය කාමයන් භුක්ති විදින්නැයි ආරාධනා ලැබුවත් සමීද්ධි තෙරුන් වහන්සේ මෙන් ඒ කාමයන්හි නොඇලෙයි. තණනකඛය රතො යනු නිවනෙහි ඇලුණේ, නිවණට පැමිණ තෘෂ්ණාව ක්‍ෂය වේ. ඒ නිසා එය (නිවන) කණනකඛය යයි කියනු ලැබේ. එහි ඇලුණේ, මනාකොට ඇලුනේ වෙයි. සමමාසමබුද්ධසාවකොති යනු බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනාවෙන් උපන්නේ බොහෝ ඇසු පිරු තැන්, ඇති යෝගාවචර පුද්ගලයාය.

මෙසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාව කෙළවර කළකිරුණු හික්කු ව සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. අන්‍ය බොහෝ අයද සෝවාන් ඵල ආදියට පත්වූහ. එකල මන්ධාතු මහරජ මම ම වූයෙමි යි වදාළහ.

3.1.9

කිරිට වච්ඡ ජාතකය

නයිමසස යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් කොසොල් මහරජුගේ බිසෝවරුන් අතින් පන්සියයක්ද, රජතුමා අතින් පන්සියයක්ද දැයි වස්ත්‍ර දහසක් ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේට ලැබීමේ ප්‍රචත අරභයා දේශනා කළ සේක. මේ කථා වස්තුව යට (මූලදී) දුක නිපාතයෙහි ගුණ ජාතකයෙහි විස්තර කරවූ පරිදිය.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී අප

මහබෝසතාණන් වහන්සේ කසීරට බමුණු කුලයක ඉපදී නම් තබන දවසේ "තිරිට වච්ඡ" කුමාරයා යයි කරණ ලද නම් ඇත්තේ පිළිවෙලින් වැඩිවියට පත්ව තක්සලා නුවරට ගොස් ශිල්ප ඉගෙන ගෙන ගිහිගෙයි වසමින් මව්පියන්ගේ අභාවයෙන් සංවේගයට පත්ව ගෙදරින් නික්ම ගොස් තාපස පැවිද්දෙන් පැවිදිව වනයෙහි වන මුල් පලාඵලවලින් යැපෙමින් වාසය කළහ.

එතුමා එහි වාසය කරද්දී බරණැස් රජුගේ පසල් දනව්වක කැළඹීමක් ඇතිවිය. රජතුමා එහි ගොස් යුද්ධයෙන් පැරදී මරබියෙන් බියපත් වූයේ ඇතු පිටින්ම එක් පසෙකින් පලාවිත්, කැලයෙහි හැසිරෙන්නේ, පෙරවරුවෙහි තිරිටවච්ඡ පලවැල සඳහා ගියකල්හි ඒ තවුසාගේ අසපුවට පිවිසියේය. රජතුමා තවුසන් වසන තැනක්යයි සිතා ඇතුපිටින් බැස සුළඟින් හා අව්වෙන් ක්ලාන්ත වූයේ පිපාසයෙන් යුතුව පැන් කලය සොයමින් කිසිතැනක නොදැක සක්මන් කෙළවර ලීදක් දුටුවේය. ජලය ඇදගැනීමට ලනුවක් හා කලයක් නොදැක පිපාසය ඉවසා ගැනීමට නොහැකිව ඇතාගේ බඩ බැදි කඹය ගෙන ඇතා ලීං ඉවුරෙහි තබා උගේ පයෙහි කඹය බැද කඹයෙන් ලීදට බැස කඹයෙන් ළංවිය නොහැකි වූ නිසා ගොඩවී උතුරුසඵව ලනු කෙළවර ගැටගසා නැවත බැස්සේය. එයද ප්‍රමාණවත් නොවීය. හෙතෙම පා අගින් ජලය ස්පර්ශකොට පිපාසය වැඩි නිසා පිපාසය නැතිකොට මරණය වුවද, යහපත් යයි ලීදට පැන ඇති තරම් පැන් බී ගොඩ එන්නට නොහැකි වන්නේ එහිම සිටියේය. ඇතාද මනාව හික්මවා ඇති බැවින් බැහැර නොගොස් රජු දෙස බලමින් එහිම සිටියේය.

බෝසතාණන් වහන්සේ සවස් කාලයේ පළතුරු ගෙනවිත් ඇතා දැක, රජතුමා එන්නට ඇත, සන්නද්ධ වූ ඇතු පමණක් දක්නට ඇත. කාරණය කුමක්දැයි සිතා තාපසයා ඇතා ළඟට එළඹියේය. ඇතා ඔහුගේ පැමිණීම දැන එකත් පැත්තකට වී සිටියේය.

බෝසතාණන් වහන්සේ ලීං ඉවුරට ගොස් රජතුමා දැක මහරජතුමනි! බිය නොවන්නයි සනසා ඉණිමගක් බැඳ රජතුමා ගොඩකරවා ඔහුගේ සිරුර පිරිමැද තෙල් තවරා නහවා පලාඵල ආදිය දී ඇතාගේ යුද ඇඳුම් මුදාහළේය.

රජතුමා දෙතුන් දිනක් විවේක ගෙන බෝසතාණන් වහන්සේ තමන්ගේ සමීපයට එන ලෙස පොරොන්දු කරවාගෙන ගියේය. රජ බලඇණිය නගරයට නුදුරෙහි කඳවුරු බැඳගෙන සිටියේ රජු එනු දැක පිරිවරා ගනී. බෝසතාණන් වහන්සේද මාස එකහමාරකින් පමණ බරණැසට පැමිණ උයනෙහි වාසයකොට දෙවන දවසේ පිඬු පිණිස හැසිරෙමින් රජ ගෙදර දොරටුව සමීපයට ගියහ.

රජතුමා මහා වා කවුළුව ඇර රජමිදුල දෙස බලමින් බෝසතාණන් වහන්සේ දැක, හැඳිනගෙන ප්‍රාසාදයෙන් බැස වැඳ උඩුමහල් තලයට කැඳවා ඔසවන ලද සුදුකුඩය යට රජ අසුනෙහි හිඳුවා තමන් වෙනුවෙන් පිළියෙළ වූ ආහාර වළඳවා තමනුත් අනුභව කොට උයනට වැඩිමවාගෙන ගොස් එහි උන්වහන්සේට සක්මන්මලු ආදියෙන් යුක්ත වාසස්ථානයක් කරවා සියලු තවුස් පිරිකර දී උයන්පල්ලාට පවරා දී වැඳ ගියේය.

එතැන් පටන් බෝසතාණන් වහන්සේ රජමැදුරේ අනුභව කළ සේක. මහත් සත්කාර පැසසුම් ඇතිවිය. ඒවා නොඉවසිය හැකි ඇමතිවරු මෙබඳු සත්කාර එක් යුද හටයෙකුට කරන්නේ නම්, කුමක්නම් නොකරන්නේදැයි කියා යුවරජු වෙත එළඹ, දේවයන් වහන්ස! අපගේ රජතුමා එක් තාපසයෙකුට අතිශයින් ඇලුම් කරයි. රජතුමා විසින් තවුසා කෙරෙහි කුමක්නම් දක්නා ලදද? තොපිද රජු සමග කථාකරනු මැනවි යි කීහ. යුවරජතුමා යහපතැයි පිළිගෙන ඇමතියන් සමග රජු වෙත ගොස් වැඳ,

නයිමසස විජ්ජාමය මච්චි කිඤ්චි
න බන්ධුවො නො පන තෙ සහායො
අප් කෙන වණණන තිරිට්ඨවච්ඡො
තෙ දණ්ඩකො භුඤ්ජති අගගපිණඩං
යන පළමු ගාථාව කීහ.

විද්‍යාවෙන් ඇති කරගත් කිසි කටයුත්තක් මොහුට නැත. (උගත් කිසිවක් නැත.) තොපගේ නැයෙක් හෝ යහළුවෙක් හෝ නොවේ. ත්‍රිදණ්ඩක් ඇති 'තිරිට්ඨවච්ඡ' නම් වූ මේ තෙම කවර කරුණක් නිසා බොහෝ රස ඇති අග්‍ර භෝජනය (රස බොජුන්) අනුභව කරන්නේද

එහි, නයිමසස විජ්ජාමයමඤ්චී කිඤ්චි යනු මේ තවුසාට විද්‍යාමය කිසි කටයුත්තක් නැත. (උගත් කිසිත් නැත) න බන්ධවො යනු (ඇසීමෙන්, කතාබහ කිරීමෙන් ඇති කරගත් නැයන් වන සුතබන්ධු (එකට ඉගෙනීම නිසා ඇති කරගත් නැයන් වන) සිප්පබන්ධු (තම ගෝත්‍රයට අයත් හෙයින් ඇතිවන) ගොත්ත බන්ධු, (නැන්දා මාමා ආදී වශයෙන් ඇතිවන) ඤාති බන්ධු යන මෙම බන්ධුන් අතරින් එක් අයෙක්වත් නොවේ. නො පන තෙ සභායො යනු වැළි සෙල්ලම් කරන කුඩා කාලයේ සිට ඔබේ යහළුවෙක් ද නොවේ. කෙන වණෙණන යනු කුමක කරුණකින්. තිරිට වචෙජා යනු ඔහුගේ නම ය. තෙදණ්ඩිකො යනු පැන් කෙණ්ඩිය තැබීම සඳහා දඬු තුනක් ගෙන හැසිරෙන. අග්ගපිණ්ඩං යනු රසයෙන් යුක්ත වූ රජතුමාට සුදුසු අග්‍රභෝජනය.

ඒ අසා රජතුමා පුතා අමතා දරුව! මම පසල් දනව්වට ගොස් යුද්ධය පැරදී දෙතුන්දිනක් නොආ බවවත් සිහි කළෙහිදැයි අසා සිහි කෙළෙමිසි කී කල්හි එකල්හි මා මොහු නිසා දිවි ලබන ලදී යයි ඒ සියලු ප්‍රවෘත්තිය කියා, දරුව! මගේ ජීවිත දායකයා මා ළඟට ආ කල්හි වෙමිසි කියා

ආපාසු මෙ යුද්ධ පරාජිතසස
 එකසස කඤ්චා විචනසමි සොරෙ,
 පසාරයි කිව්ජගතසස පාණිං.
 තෙනුදතාරිං දුබ සමපරෙනො

එතසස කිවෙන ඉධානුපතො
 වෙසායිනො විසයා ජ්වලොකෙ,
 ලාභාරහො තාත තිරිටවචෙජා
 දෙඵසස හොගං යජතඤ්ච යඤ්ඤං

යන ඉතිරි ගාථා දෙක කීවේය.

සටනින් පැරදුණු, ජලය නැති බියකරු වනයෙහි විපතව පත් හුදකලා වූ මට විපතේදී ලිඳෙන් ගොඩ එන්නට අත දිගු කළේය. ඒ උපකාරය නිසා දුකින් පෙළුණු මම ගොඩ ආවෙමි.

මේ තාපසයාගේ උපකාරයෙන් මෙහි පැමිණියෙමි. පරලොචින් මිදී මෙළොව වසමි. දරුව! කිරිටවචිජ! තාපසයා සිව්පසය ලබන්නට සුදුස්සෙකි. පරිභෝග කළ යුතු දේද යාගයට ගන්නා යාග ද්‍රව්‍යද දෙවි.

එහි, ආපාසු යනු ආපදාවලදී, එකසස යනු දෙවැන්නෙක් නැතිව, තනිවී, කඩා යනු අනුකම්පා කොට, ප්‍රේමයද උපදවා, විවන සමීං යනු ජලය නැති කැලයෙහි, සොරෙ යනු දරුණු වූ, පසාරයී කිව්ඡගතසස පාණිං යනු ඉණිමගක් බැඳ ලිඳට බස්වා දුකට පත් මට ගොඩඒම පිණිස විරියයෙන් යුක්ත අත දිගුකලේය. තෙතූදතාරිං දුබසමපරෙතො යනු ඒ කරුණෙන් දුක පිරිවරණ ලද්දේ ඒ ලිඳෙන් ගොඩට ආවෙමි.

එතසස කිවෙවන ඉධානුපතො යනු මම ඒ තාපසයාගේ ක්‍රියාවෙන්, මොහු විසින් කරන ලද ක්‍රියාවේ ආනුභාවයෙන් මෙහි පැමිණියෙමි. වෙසායිනො විසයා යනු වේසායී යනු යමයාට නමකි. ඔහුගේ තැන. ජීවලොකෙ යනු මිනිස් ලොවෙහි. මම මේ ජීව ලෝකයෙහි සිටියේ යමයාගේ තැන වූ මාරයාගේ තැන වූ පරලොව ගියේ වෙමි. ඒ මම මොහුගේ ක්‍රියාවෙන් කාරණයෙන් එයින් (ඒ පරලොවෙන්) නැවත මෙහි ආවෙමි කියන ලද්දේ වෙයි. ලාභාරහො යනු ලාභ ලැබීමට සුදුසුයි. සිව්පසය ලැබීමට සුදුසුයි. දෙපසස භොගං යනු මොහු විසින් පරිභෝග කළයුතු සිව්පසය, සියලු ශ්‍රමණ පිරිකර නමැති සම්පත් මොහුට දෙවී. යජතඤ්ච යඤ්ඤං යනු නුඹද ඇමතියෝද, නුවරවැසියෝද යන තෙපි සියල්ලෝම මොහුට සම්පත් දෙවී. යාගයද යදීවී. උන්වහන්සේට දෙන්නා වූ දාන වස්තුව උන්වහන්සේ විසින් අනුභව කළයුතු බැවින් භෝග (ධනය) නම් වෙයි. අන් අයට යාග ද්‍රව්‍ය දීම් වශයෙන් යාගයයි. ඒ නිසා දෙවසස භොගං (ඔහුට භෝග දෙන්න) යජතඤ්ච යඤ්ඤං (යාග ද්‍රව්‍ය දෙන්න)යි කිය.

මෙසේ රජතුමා අහස් තලයේ වන්ද්‍රයා ඔසවා තබන්නකු මෙන් බෝසතාණන් වහන්සේගේ ගුණ ප්‍රකාශ කළ කල්හි ඔහුගේ ගුණ මහිමය හැමතැනම ප්‍රකට විය. අමතරවත් ඔහුට ලාභ සත්කාර උපන්නේය. එතැන් පටන් යුවරජ හෝ ඇමතිවරු හෝ අන් කිසිවෙක් හෝ රජුට කිසිවක් කියන්නට අසමත් විය. රජතුමා බෝසතාණන් වහන්සේගේ අවවාදයෙහි පිහිටා සිට දානාදී පිංකම්කොට දෙවිලොව උපන්නේය. බෝසතාණන් වහන්සේද අභිඥා, සමාපත්තිද උපදවාගෙන බ්‍රහ්මලොව උපන්න.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙසේ පැරණි පඬිවරුද උපකාර වශයෙන්ම (උපකාර) කළහයි වදාරා මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කරුවා නිමවා වදාළ සේක. එකල රජ ආනන්දය. තාපසයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.1.10

දූත ජාතකය

යසසඬා දුරමායනනි යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරද්දී බලවත් ආශා ඇති එක් හික්කුචක අරබයා වදාළ සේක. කතා වස්තුව නවක නිපානයේ කාක ජාතකයේ මතු සඳහන් වන්නේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ හික්කුච අමතා මහණ, දැන් පමණක් නොව පෙරත් ඔබ ලොල් වූයේ ලොල් කාරණයෙන්ම කඩුවෙන් හිස සිඳුම් ලැබුවේයැයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ ඔහුගේ පුත්‍රයා වී වැඩිවියට පත්ව තක්සලා නුවරින් ශිල්ප ඉගෙන ගෙන පියාගේ ඇවෑමෙන් රාජ්‍යයෙහි පිහිටා පිරිසිදුව ප්‍රණීතව ගරුසරු ඇතිව ආහාර අනුභව කරන කෙනෙක් වූහ. ඒ නිසා මොහුට භෝජන සුද්ධික රජතුමා යයි නමක් ඇතිවිය. ඔහුගේ එක් බත් බඳුනකට ලක්ෂයක් වියදම් වන අයුරින් විධිවිධාන සලස්වා ඔහු ආහාර අනුභව කරයි. ඔහු ගෙය තුළ ආහාර අනුභව නොකරයි. තමන්ගේ ආහාර අනුභව කරන පිළිවෙළ බලාසිටින මහජනයා ලවා පින් කරවනු කැමැත්තෙන් රජගෙදර දොරටුවෙහි රුවන් මණ්ඩපයක් කරවා ආහාර ගන්නා වේලාවේ එය සරසවා ඔසවන ලද රනින් කළ සේසත ඇති රාජ ආසනයෙහි හිඳ ක්ෂත්‍රිය කන්‍යාවන් විසින් පිරිවරණ ලදුව ලක්ෂයක් වටිනා රන් බඳුනෙහි රසයෙන් පිරි බොජුන් අනුභව කරයි.

ඉක්බිති එක් ලොල් මිනිසෙක් ඔහුගේ අනුභව කරන පිළිවෙළ බලා ඒ භෝජනය අනුභව කරනු කැමතිව පිපාසය දරාගත නොහැකිව මේ උපාය ඇතැයි සලකා දැඩි ලෙස ඇදගෙන අත් ඔසවා පින්වත, මම දූතයෙක් දූතයෙක් යැයි මහත් ශබ්ද කරමින් රජු වෙත එළඹියේය. එසමයෙහි ඒ ජනපදයෙහි "මම දූතයෙක් වෙමි"යි කියන තැනැත්තා නොවළක්වති. ඒ නිසා මහජනයා දෙපසට වී අවකාශ දුන්න. ඔහු වේගයෙන් අවුත් රජුගේ භාජනයෙන් එක් බත්පිඩක් ගෙන කට්ටි දමා ගත්තේය. ඉක්බිති ඔහුගේ හිස සිඳින්නෙමිසි කඩු දරන්නා කඩුව එළියට ඇද ගත්තේය. රජතුමා පහර නොදෙවයි කියා වැළැක්වීය. (රජතුමා

ඔහුට) බිය නොවන්න, අනුභව කරන්නැයි (කියා) අත සෝදා හුන්නේය. ආහාර ගෙන අවසානයේ ඔහුටද තවත් බොන පැන්ද මුලත් ද දෙවා එම්බල පුරුෂය, නුඹ දුතයෙක්මිසි කියන්නෙහි කාගේ දුතයාදැයි විචාළේය. මහරජතුමනි, මම තෘෂ්ණාවෙහි දුතයා වෙමි. උදරයෙහි දුතයා වෙමි. තණ්හාව මට අණකොට නුඹ යවයි දුතයෙක් කොට එවීයයි

යසසඬා දුරමායනති අමිතතමපි යාවිතුං
තසසුදරසසහං දුතො මා මෙ කුජ්ඣ රථෙසහ

යසස දිවා ච රතො ච වසමායනති මාණවා
තසසුදරසසහං දුතො මා මෙ කුජ්ඣ රථෙසහා
යන පළමු ගාථා දෙක කීවේය.

යමක් සඳහා සතුරාගෙන් වුවද යමක් ඉල්ලා ගන්නට දුරස්ථානයකට යන්ද, මම ඒ උදරයේ දුතයෙක්මි. රජතුමනි! මට නොකිපුණ මැනවි.

සත්ත්වයෝ රැ දවල්හි යම් උදරයක වසඟයට යන්ද, මම ඒ උදරයාගේ දුතයෙක්මි. රජතුමනි, මට නොකිපුණ මැනවි.

එහි, යසසඬා දුරමායනති යනු යමක් සඳහා මේ සත්ත්වයෝ තෘෂ්ණා වසඟව දුරටද යත්. රථෙසහා යනු රථයෙහි සිට යුද්ධ කරන ප්‍රධාන යෝධයාණෙනි! (රජතුමනි!)

රජතුමා ඔහුගේ වචනය අසා එය සත්‍යයකි. මේ සත්ත්වයෝ උදරයෙහි දුතයෝය. තෘෂ්ණා වශයෙන් හැසිරෙත්. තෘෂ්ණාවම මේ සත්ත්වයන් පාලනය කරයි. ඒකාන්තයෙන් මොහු විසින් මනාප වූවක්ම කියන ලදැයි ඒ පුරුෂයා කෙරෙහි සතුටුවී

දදාමී තෙ බ්‍රාහමණ රොහිණීනං
ගවං සහසසං සහ පුංගවෙන
දුතොහි දුතසස කථං න දජ්ජං
මයමපි තසෙසව හවාම දුතා

යන තුන්වන ගාථාව කීවේය.

බමුණානෙති! වෘෂභ රාජයෙකු සහිතව රතුපැහැති ගවයන් දහසක් තොපට දෙමි. දූතයෙක් දූතයෙකුට කෙසේ නොදන්නේද? අපිදු ඔහුගේම (උදරයාගේ) දූතයෝ වෙමු.

එහි, බ්‍රාහ්මණ යනු ඇමතීම් මාත්‍රයකි. රෝගීණිනං යනු රතු පැහැයෙන් යුත් (ගවයන්) සහ පුංගවෙන යනු සමූහයකට නායක වූ උවදුරු රකින්නා වූ වෘෂභයෙකු සමග, මයම්පි යනු මම ද සෙසු සියලු සත්ත්වයෝ ද ඒ උදරයාගේම දූතයෝ වෙමු. ඒ නිසා උදර දූතයෙකුට සමාන වූ මම උදර දූතයකු වූ තොපට කුමක් නිසා නොදෙමිද?

මෙසේත් කියා ඒකාන්තයෙන් ඇසීම (ග්‍රැතිය) ධනය කොට ඇති මේ පුරුෂයා විසින් පෙර නොඅසන ලද කරුණක් අස්වන ලද්දේ වෙමිසි සතුටු සිත් ඇතිව ඔහුට මහත් සම්පත් ලබා දුන්නේය.

(පෙර මා අසා නැති කරුණක් මේ උගත් පුද්ගලයා කීවේය. එය මම ඇසුවෙමි. එනිසා සතුටු සිත් ඇතිව ඔහුට මහත් සම්පත් ලබා දුන්නේය.)

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනා ගෙනහැර දක්වා චතුරාර්ය සත්‍යය ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව ගලපා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාව කෙළවර ඒ ලොල් හික්කුව අනාගාමී ඵලයෙහි පිහිටියේය. බොහෝදෙනා සෝවාන් ආදී මාර්ග ඵලයට පත්වූහ. එකල ලොල් පුරුෂයා මෙකල ලොල හික්කුවයි. හෝජන සුද්ධික රජතුමා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

පළමුවැනි සංකප්ප වර්ගය නිමියේය.

3.2.1

පදුම ජාතකය

යථා කෙසා ව මසුසු ව යන දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් ආනන්ද බෝධියට මල්මාලා පූජාකරන හික්කුන් අරබයා දේශනා කළ සේක. කතා පුවත කාලිංග බෝධි ජාතකයෙහි මතු සඳහන් වන්නේය.

එය වනාහි ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ විසින් රෝපණය කරන ලද බැවින් ආනන්ද බෝධි යයි නම් විය. තෙරුන් වහන්සේ විසින්

ඓක්වනාරාම දොරකොටුව අසල බෝධිය රෝපණය කළ බව සියලු දඹදිව පැතිරුණේය. ඉක්බිති එක්තරා ජනපදවාසී හික්කුහු ආනන්ද බෝධියට මල්මාලා පූජා කරන්නෙමුයි දෙවරමට අවුත් බුදුරජාණන් වහන්සේට වැද දෙවන දවසේ සැවැත්තුවරට පිවිස උපුල් මල් ඇති විදියට ගොස් මල් නොලබා ආපසු ඇවිත් ආනන්ද තෙරුන්ට සැල කළාහුය. ඇවැත්නි! අපි බෝධීන් වහන්සේට මාලා පූජා කරන්නෙමුයි උපුල් විදියට ගොස් එක් මලක්වත් නොලැබුවෙමු. තෙරුන් වහන්සේ ඇවැත්නි! මම ඔබලාට මල් ගෙන එන්නෙමියි කියා උපුල් විකුණන විදියට ගොස් බොහෝ නිලුපුල් මීටි ඔසවාගෙන අවුත් ඔවුන්ට දෙවූහ. උන්වහන්සේලා ඒවා රැගෙන බෝධිපූජා කළාහුය. ඒ ප්‍රවාන්තිය දැන දම්සභාවෙහි හික්කුහු ඇවැත්නි! ජනපදවාසී හික්කුහු පින්මදකමින් උපුල් විකුණන විදියට ගොස් මල් නොලැබුහ. තෙරුන් වහන්සේ වැඩම කළ ගමන්ම ගෙන්වාගෙන වැඩියහ යනුවෙන් තෙරුන් වහන්සේගේ ගුණකථාවක් මතු කළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩම කර මහණෙනි! මා එන්නට පෙර කවර කථාවකින් යුතුව මෙහි සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කතාවෙන් යයි කී කල්හි, මහණෙනි! කීමෙහි, බිනීමෙහි දක්ෂ වූයෝ දැන් පමණක් මල් ලැබුවාහු නොවෙති. පෙරත් ලැබුවාහු යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටහිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසනාණන් වහන්සේ සිටුපුත්‍රයෙක් වූ සේක. ඇතුළු නුවරම එක් විලක නෙළුම් පිපේ. බිඳුණු නාසයක් ඇති එක් පුරුෂයෙක් විල රකී. ඉක්බිති එක්දිනක් බරණැස් නුවර උත්සව කාලය දැනුම්දුන් කල්හි මල් පැළද සැණකෙළි කෙලිනු කැමති සිටුපුත්‍රයෝ තිදෙනෙක් නාසය සිඳුණු අයට බොරු වර්ණනා කියා මල් ඉල්ලන්නෙමුයි ඔහු නෙළුම් මල් කඩන කාලයේ විල අසලට ගොස් එකත්පසෙක සිටියාහුය. ඔවුන්ගෙන් එකෙක් ඔහු අමතා

යථා කෙසා ව මසසුව ඡන්තං ඡන්තං විරූහති

එවං රූහතු තෙ නාසා පද්මං දෙහි යාවිතො

යන පළමු ගාථාව කීවේය.

යම්සේ හිසකෙස්ද, දැලි රැවුල්ද කපන්න කපන්න යළි වැඩේද,
එලෙස තොපගේ නාසය නැවත වැඩේවා. මවිසින් ඔබෙන් ඉල්ලන
ලදී, පියුමක් දෙන්න.

හෙතෙම ඔහු කෙරෙහි කිපී නෙළුම් මලක් නුදුන්නේය. ඉක්බිති ඔහුට දෙවැන්නා

යථා සාර දිකං බිජං බෙතෙන චුතතං විරුහති
එවං රුහතු තෙ නාසා පදුමං දෙහි යාවිතො
යන දෙවන ගාථාව කිය.

යම්සේ කෙතෙහි වැපිරු සරත් සමයෙහි රැගෙන තැත්පත් කළ
බිත්තර වී මනාසේ වැඩේද එපරිදි ඔබේ නාසය නැවත වැඩේවා.
මව්සිත් ඔබෙන් ඉල්ලන ලදී. පියුමක් දෙන්න.

එහි, සාරදිකං යනු සරත් සෘතුවෙහි ගෙන තබන ලද සාරවත්
බිත්තර වී හෙතෙම ඔහුටද කිපී නෙළුමක් නුදුන්නේය. ඉක්බිති ඔහුට
තෙවැන්නා

උභොපි පලපනෙනෙ අපි පදමානි දසසති
වජ්ජුං වා තෙ නවා වජ්ජුං නඤ්චී නාසාය රුහනා
දෙහි සමම පදුමානි අහං යාවාමි යාවිතො

යන තෙවන ගාථාව කීවේය.

මුල් දෙදෙනාම මල් දෙන්නේ යැයි බොරු කියති. ඔව්හු ඔබේ
නාසය වැඩේවායි කීවත් නොකීවත් නාසය වැඩීමක් නැත. මිතුර!
ඉල්ලන ලද්දෙහි පියුම් දෙන්න.

එහි, උභොපි පලපනෙනෙ යනු මොවුන් දෙදෙනාම බොරු
කියති. අපි පද්මානි යනු අපට නෙළුම් දෙතියි සිතා මෙසේ කියති. වජ්ජුං
වා තෙ නවා වජ්ජුං යනු නුඹේ නාසය වැඩේයයි සිතා මෙසේ කීවත්
නොකීවත් ඔවුන්ගේ වචනය ප්‍රමාණයක් නොවේ. කෙසේවත් නාසය
වැඩීමක් නැත. අහං මම නුඹේ නාසය උදෙසා කිසිවක් නොකියමි.
හුදෙක්, යාවාමි ඉල්ලමි. ඒ මට දෙහි සමම පදුමානි යාවිතො යනු
ඉල්ලන ලද්දේ යහළුව, නෙළුම් දෙන්න.

ඒ අසා නෙළුම් විල රකින්නා මේ දෙදෙනා විසින් බොරුවක්
කරන ලදී. තොප විසින් ඇත්ත ස්වභාවය කියන ලදී. නුඹට නෙළුම් මල්
සුදුසුයැයි කියා ලොකු නෙළුම් මිටියක් ගෙනවුත් ඔහුගේ ගෙදරට දී
තමන්ගේ නෙළුම් විලටම ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක
කථාව ගලපා නිමවා වදාළ සේක. එකල නෙළුම් මල් ලැබූ සිටුපුත්‍රයා
මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.2.2

මුද්‍රපාණි ජාතකය

පාණි වෙ මුද්‍රකොවසසා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා කලකිරුණු හික්කුවක් අරඹයා වදාළ සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ, දම්සභාවට කැඳවන ලද ඒ හික්කුවගෙන් ඇත්තද මහණ! ඔබ කලකිරුණේදැයි විචාරා ස්වාමීනි! ඇත්තයි කී කල්හි මහණ, ස්ත්‍රීහු වනාහි කෙළෙස් වසඟයට යාමෙන් ආරක්‍ෂා කළ නොහැකිය. පෙර පඬිවරු පවා තමන්ගේ දුච්ච රැකීමට නොහැකි වූහ. පියා විසින් අතින් අල්ලාගෙන සිටියදීත් දුච්ච පියාට නොදන්වාම කෙළෙස් වසඟව පුරුෂයෙකු සමග පලා ගියේයයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී අප මහ බෝසනාණන් වහන්සේ ඔහුගේ අග මෙහෙසියගේ කුසෙහි පිළිසිඳගෙන බිහිව වැඩිවියට පත්ව තක්සලා නුවරින් ශිල්ප ඉගෙන ගෙන අවුත් පියාගේ ඇවෑමෙන් රාජ්‍යයෙහි පිහිටා දැහැමින් රජය කරවූහ. හෙතම දුච්ච බෑණා ද දෙදෙනාම ඇතුළු ගෙයි පෝෂණය කරමින් එක් දවසක් ඇමතියන් සමග හුන්නේ මගේ ඇවෑමෙන් මගේ බෑණා රජ වන්නේය. මගේ දුච්ච ඔහුගේම අග මෙහෙසිය වන්නේ යයි කියා පසුකලෙක ඔවුන් වැඩි වයසට පත් කාලයේ නැවත ඇමතියන් සමග සිටින්නේ මගේ බෑණාට අනිකෙකුගේ දුච්ච ගෙනෙන්නෙමි. මගේ දුච්ච අන් රජ කුලයකට දෙන්නෙමි. මෙසේ අපට නෑයෝ බොහෝ වන්නාහුයයි කීහ. ඇමතිවරු එය පිළිගත්තාහුය.

ඉක්බිති රජතුමා බෑණාට පිටතින් ගෙයක් දෙවීය. ඇතුළට පිවිසීම වැළැක්වීය. ඔවුහු වනාහි ඔවුනොවුන් පිළිබඳ සිත් ඇත්තෝ වූහ. කුමාරයා කිසියම් උපායකින් රජදුච්ච පිටතට පමුණුවා ගන්නෙමිසි සිතමින් උපායක් ඇතැයි කිරීමට අල්ලසක් දී, ආර්ය පුත්‍රයා! කුමක් කළ යුතුදැයි කී කල්හි මෑණියනි! රජදුච්ච පිටකර ගැනීමට අවකාශයක් කෙසේ ලබන්නෙමුදැයි කීය. රජදුච්ච සමග කතාකොට දැනගන්නෙමිසි කීවාය. හොඳයි මෑණියනිසි කීය. ඇ ගොස් එව දරුවා! ඔබේ ඔලුවේ උකුණන් ගන්නෙමිසි කියා ඇය කුඩා පුටුවක වාඩිකරවා තමා උස් පුටුවක හිඳගෙන ඇගේ හිස තමන්ගේ

කලවෙහි තබාගෙන උකුණන් ගනිමින් හිසට නියපොත්තෙන් ඇත්තාය. රජ දුව මැය තමන්ගේ නියෙන් නොඅනිසි, නැන්දාගේ පුතා වන මගේ කුමාරයාගේ නියෙන් අනිතිසි දැනගෙන මැණියෙනි! නුඹ කුමාරයා සමීපයට ගියාදැයි විචාළාය. දරුව එසේ යයි කීවාය. ඔහු විසින් කුමන පණිවිඩයක් කියන ලදද? දරුව, නුඹ බැහැර කරගැනීමට උපායක් විමසයි යනුවෙන් කීවාය. රජදුව නුවණ ඇති තැනැත්තා දැනගත්තේ යයි සිතා පළමු ගාථාව කියා මැණියෙනි! මෙය ඉගෙනගෙන කුමාරයාට කියන්නයි කීවාය.

පාණී වෙ මුදුකො වසස නාගො වසස සුකාරිතො
 අඤ්ඤා කාරො ව වසෙසය්‍ය අපං නුන තදා සියාති

"ඉතින් අත්තල මොළොක් වී නම්, ඇතා මනාව හික්මවා ඇතිනම්, රූය අඳුරු වී නම්, වැසිද වස්තේ වී නම් අපගේ අදහස ඒකාන්තයෙන් සඵල වන්නේය."

ඇය එය ඉගෙනගෙන කුමාරයා සමීපයට ගොස් මැණියෙනි, රජදුව කුමක් කීවාදැයි ඇසූ කල්හි ආර්ය පුත්‍රයෙනි! අන් කිසිවක් නොකියා මේ ගාථාව එවන ලදැයි කියා ඒ ගාථාව කීවාය. කුමාරයා එහි තේරුම දැන මැණියෙනි! යවයි ඇය පිටත්කර හැරියේය.

ගාථාවෙහි අර්ථය : එදින් ඔබේ එක් සුළු උපස්ථායකයකුගේ අත මගේ අත මෙන් මුදු අසස මොළොක් වන්නේද, ඉදින් ඔබට නොසෙල්වී සිටිය හැකි අයුරින් පුහුණු කළ හෙයින්, සුකාරිතො සුකාරිත නම් වූ එක් ඇතෙක් සිටි ද, ඉදින් අංග සතරකින් යුක්ත වූ අතිශයින් බහුල වූ, අඤ්ඤාකාරො අන්ධකාරයක් පවතින යම් දිනයක් වේද එදින වැස්ස ද, වසෙසය්‍ය වසින්තේ නම්, අපං නුන තදා සියා එබඳු කලක මේ කරුණු සතර පැමිණ ඒකාන්තයෙන් ඔබේ බලාපොරොත්තු මුදුන්පත් වන්නේය.

කුමාරයා ඒ අර්ථය තතු පරිදි දැන රූමත් මෘදු අතක් ඇති එක් සුළු උපස්ථායකු සුදානම්කොට මඟුල් ඇත්ගොව්වාට අල්ලස් දී ඇතා නොසෙල්වෙන අයුරු පුරුදුකොට වේලාව එළඹෙන තුරු සිටියේය. ඉක්බිති එක් මාසේපෝය දිනක (කළු වර පෝ දිනක) මධ්‍යම රාත්‍රිය පැමිණි කල මහා ඝන වැස්සක් වැස්සේය. කුමාරයා දැන් මේ රජදුව

කියන ලද දිනයයි සිතා ඇතුළුව නැගී මෘදු අත් ඇති සුළු උපස්ථායකයා ඇතුළුව හිඳුවාගෙන ගොස් රජගෙදර අහස් මිදුලට මුහුණලා ඇති තැනක ඇතා මහා බිත්තියට හේත්තු කරවා වා කවුළුව (ජනේලය) ළඟ තෙමෙමින් සිටියේය. රජතුමාද දියණිය රකිමින් අත් තැන නිදන්නට නොදෙයි. තමන් ළඟ කුඩා ඇඳක නිඳි කරවයි. ඇ ද අද කුමරා එන්නේ යයි දැන නො නිදාම වැතිර හුන්නාය. පියාණෙනි! නානු කැමැත්තෙමියි කීවාය. රජතුමා එව දරුවයි ඇගේ අතින් අල්ලාගෙන වා කවුළුව සමීපයට පමුණුවා දරුව නාන්තැයි කියා ඔසවා තබා වා කවුළුවේ පිටත ඇති පියුමෙහි තබා එක් අතකින් අල්ලාගෙන සිටියේය. ඇය නාන ගමන්ම කුමාරයාට අත දිගු කළාය. ඔහු ඇගේ අතින් ආහරණ ගලවා උපස්ථායකයාගේ අතෙහි පළඳවා ඔහු ඔසවා රජදුව සිටි නෙළුමෙහි තැබීය. ඇ ඔහුගේ අත ගෙන පියාගේ අතෙහි තැබුවේය.

හෙතෙම ඔහුගේ අතගෙන දුවගේ අත අතහැරියේය. ඇ අතින් අතින්ද ආහරණ ගලවා ඔහුගේ දෙවන අතේ පළඳවා පියා අතෙහි තබා කුමාරයා සමග ගියාය. රජතුමා මේ මගේ දුවය යන හැඟීමෙන් ඒ දරුවා නා අවසන් වූ පසු සිරියහන් ගැබෙහි නිඳි කරවා දොර වසා සිල් තබා ආරක්ෂාව පහන් වූ පසු දොර විවරකොට නිදාගත්තේය. රජතුමා රාත්‍රිය පහන් වූ පස දොර විවරකොට ඒ දරුවා දැක මේ කවරෙක්දැයි විචාළේය. ඔහු කුමාරයා සමග ඇය ගිය බව කීවේය. රජතුමා විපිළිසර වී අතින් අල්ලාගෙන හැසිරුණත් ස්ත්‍රීන් නම් රැකිය නොහැකිය. මෙසේ ඔවුන් නම් නොරැකිය හැකි අය වෙතියි සිතා

අනලා මුදු සමභාසා දුපසුරා තා නදීසමා
සීදනති නං විදිඛාන ආරකා පරිචජ්ජයෙ

යං එතා උප සෙවනති ඡන්දසා වා ධනෙ නවා
ජාන වෙදොව සණ්ඨානං බිප්පං අනුදහනති නං
යන අතින් ගාථා දෙක කීවේය.

පුරුෂයන්ගෙන් තෘප්ත නොවන්නා වූ මෘදු සමභාෂණ ඇති
පුරවන්නට බැරි ගඟක් සමාන වූ ස්ත්‍රීහු තමාට වසඟයන් අපායේ
ගිල්ලති. මෙය දැන ඇය දුරින්ම දුරු කරන්න.

තෙල ස්ත්‍රීහු රුවියෙන් වේවයි ධන හේතුවෙන් වේවයි යම් පුරුෂයෙකු ඇසුරු කෙරෙත්ද තමා සිටි තැන දවන ගින්න සේ සේවනය කළාහුම වනයා දමති.

එහි අනලා මුදුසම්භාසා යනු මොළොක් වචනයෙන් යුතු ස්ත්‍රීය සතුටු කළ නොහැකිය. මෘදු වචන ඇත්තියට සලකන්නට නොහැකිය යන අර්ථයයි. ස්ත්‍රීන්ට පුරුෂයන් ඇතිවීමක් නැත යන අර්ථයෙන් ස්ත්‍රීහු අනල නම් වෙති. (කොපමණ පුරුෂයන් ඇසුරු කළත් ස්ත්‍රීන්ට ඇතිවීමක්, සැහීමක් නැත. එහෙයින් ස්ත්‍රීහු 'අනලා' නම් වෙති. මුදු සම්භාසා යනු දැඩි හදවතක් ඇතිකල්හි ද ස්ත්‍රීන්ගේ වචනය මොළොක්කය යන අර්ථයෙන් ස්ත්‍රීහු 'මුදු සම්භාසා' නම් වෙති.

දුප්පුරා තා නදීසමා යනු එන එන ජලය ගලා යන හෙයින්, නදිය ජලයෙන් පිරවීම දුෂ්කරය. එසේම ස්ත්‍රීය විදින විදින ලද මෙමුන සේවනය (ලිංගික ඇසුර) ආදියෙන් සැහීමකට පත්නොවන හෙයින් (ස්ත්‍රීයගේ ආශාව) පිරවීම අපහසුය. එහෙයින්

"මහණෙනි, කරුණු තුනකින් තෘප්තියකට නොපැමිණි, පසුබැසීමක් නැති ස්ත්‍රීය කලුරිය කරයි. ඒ කරුණු තුන මොනවාද? 1. මෙමුන සේවනයෙන් ද, 2. දරුවන් ලැබීමෙන් ද, 3. (ආභරණ ආදී) අලංකාර දේ ලැබීමෙන් ද යන මේ කරුණු තුනෙන් තෘප්තියකට, පසුබැසීමක් නැතිව මහණෙනි! ස්ත්‍රීය කලුරිය කරයි" යනුවෙන් දේශනා කරන ලදී.

සිද්ධති යනු අටමහා නරකයෙහි ද සොළොස් (16) උස්සද නිරයෙහි ද ගිලෙති. තං යනු නිපාත මාත්‍රයකි. විදිකාන යනු මෙසේ දැන. ආරකා පරිවජ්ජයෙ යනු මේ ස්ත්‍රීහු නම් මෙමුන සේවනය කිරීම් ආදියෙන් සැහීමකට පත්නොවී කලුරියකොට ඒ නිරයවල ගිලෙති. මෙසේ ඒ ස්ත්‍රීහු තමන් ගිලෙමින් අන් කවරෙකුට සැප පිණිස වන්නාහුදැයි මෙසේ දැන පණ්ඩිත පුරුෂයා ඒ ස්ත්‍රීන් දුරින්ම දුරු කරන්නේය යනුවෙන් දක්වයි.

ජන්දසා වා ධනෙන වා යනු තමන්ගේ ජන්දයෙන් හෝ රුවියෙන් හෝ ප්‍රේමයෙන් හෝ රැකියාවක් කුලියක් කොට ලැබෙන ධනයෙන් හෝ යම් පුරුෂයකු ඒ ස්ත්‍රීහු සේවනය කරත්ද, භජනය (ඇසුරු) කරත්ද, ජාතවෙදො යනු ගින්න ය. ඒ ගින්න හටගත් මොහොතෙහිම (උණුසුම)

විදිනු ලැබේ. දැනගත්තේ වෙයි. ප්‍රකට වූයේ වෙයි යන අර්ථයෙන් ජාතවේද නම් වේ. යම්සේ ඒ ගින්න තමා හටගත් තැනත් දවයිද, එසේම මේ ස්ත්‍රීහු තමන් ඇසුරු කරන ධනයෙන්, පිරිවරින්, ශීලයෙන්, ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වූ ඒ පුරුෂයා ද ඒ සියලු පුරුෂයන්ගේ ධන ආදිය විනාශ කිරීම වශයෙන් නැවත ඒ ධනය ඇති නොවන සේ කටයුතු කරමින් වහාම තවති. දවති.

බලවනො දුබලා හොනති - ආමවනොපි භායරෙ
වකඛුමා අන්ධිනා හොනති - මාතුගාම වසංගතා

ස්ත්‍රීන්ගේ වසඟයට ගිය බලවත් අයද දුබලයෝ වෙති.
ශක්තිවන්තයෝ ද පිරිහෙති. ඇස් ඇත්තෝ අන්ධ වෙති.

ගුණවනො නිගුණා හොනති - පඤ්ඤාවනොපි භායරෙ
පමනා බන්ධනෙ සෙනති - මාතුගාම වසංගතා

ස්ත්‍රීන්ගේ වසඟයට ගිය ගුණවන්තයෝ ද ගුණ නැත්තෝ වෙති.
නුවණැත්තෝ ද පිරිහෙති. පමා වූවාහු බන්ධනයෙහි නිදිති.

අජේයධනඤ්ච තපං සීලං සචං වාගං සතිං මතිං
අවර්ණනති සමනතසස පඤ්ඤිච තකකරා

පමා වූවහුගේ ඉගෙනීම ද තපස ද ශීලය ද සත්‍යය ද ත්‍යාගය ද සිහිය ද ප්‍රඥාව ද මංපහරන්නෙකු මෙන් විනාශ කරති.

යසං කීනතිං ධිතිං සුරං බාහුසචං පජානනං
බෙපයනති පමනතසස කඨංපුඤ්ජං ච පාවකො

පමා වූ තැනැත්තාගේ පිරිවරද කීර්තිය ද, උත්සාහය ද, සුරකමද උගත්කම ද නුවණ ද ගින්න දරකඩක් දවන්නා සේ දවත්.

මෙසේ කියා මහාබෝධිසත්ත්වයෝ මවිසින් බැණා ද පෝෂණය කළ යුතුයි සිතා මහත් වූ සත්කාර ඇතිව දියණිය ඔහුටම පාවා දී ඔහු (බැණා) යුවරජකමෙහි පිහිටුවීය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා චතුරාර්ය සත්‍ය දේශනාකොට ජාතක කථාව ගලපා නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාව කෙළවර කළකිරුණු හික්කුට සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. එකල්හි රජතුමා මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.2.3

චුල්ල පලෝහන ජාතකය

අභිජ්ජමානෙ වාරසමී. යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරනසේක් එක් උකටලී වූ හික්කුටක අරබයා දේශනා කළ සේක.

දම්සභාවට කැඳවාගෙන එනු ලැබූ ඒ හික්කුට ඇමතු බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇත්තද මහණ නුඹ කළකිරුණාදැයි විචාරා ඇත්තයි ස්වාමීනියි කී කල්හි මහණ, මේ ස්ත්‍රීහු නම් පෙර පිරිසිදු සත්ත්වයන්ද කෙලෙසුහයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජතුමා දරුවන් නැතිව තමන්ගේ ස්ත්‍රීන්ට පුතෙකු ප්‍රාර්ථනා කරන ලෙස කීවේය. ඒ ස්ත්‍රීහු පුතුන් පතත්, මෙසේ දිගුකාලයක් ගියකල්හි බෝසතාණන් වහන්සේ බඹලොවින් චූනවී අගමෙහෙසියගේ කුසෙහි පිළිසිඳගත් සේක. ඒ කුමරුවා උපන් හැටියේම නාවා කිරි පෙවීම පිණිස කිරිමවට දුන්නාහුය. හෙතෙම කිරි බොමින් හඬයි. ඉක්බිති කුමරු අන් ස්ත්‍රියකට දුන්නේය. ස්ත්‍රියකගේ අතට ගිය කුමරා නිහඬ නොවීය. ඉක්බිති කුමරු සේවකයෙකුට දුන්හ. ඔහු ගත් පමණින් නිහඬ විය. එතැන් පටන් පුරුෂයෝම ඔහුව ගෙන හැසිරෙත්. කිරි පොවනවිට දොවා පොවත්. තිරයක් අතරින් තන පුඩුව කටෙහි තබත්. වැඩෙන්නා වූ ඔහුට පසුකලෙකත් ස්ත්‍රීන් දැකීමට නම් නොහැකිය. ඒ නිසා රජතුමා ඔහුට වෙන් වෙන්ව හිඳිනා තැන් ආදියද ධ්‍යාන වැඩීමට සුදුසු ගෙයක්ද කරවීය.

රජතුමා කුමරු සොළොස් වස් කාලයේදී මට වෙනත් පුතෙක්

නැත. මේ තෙමේ කම් සුව නොවළඳයි. රාජ්‍යයද කැමති නොවන්නේය. මගේ පුතා ඉතා අපහසුවෙන් ලබා ගත් කෙනෙකි යනුවෙන් සිතුවේය. ඉක්බිති නැටුම්, ගැයුම්, වැයුම්වල දක්‍ෂ පුරුෂයින්ට සේවයකොට තමන් වසඟයට පොළඹවා ගැනීමට හැකියාව ඇති එක් තරුණ නිලියක් රජු වෙත එළඹ, දේවයන් වහන්ස! කුමක් සිතන්නාහුදැයි ඇසුවාය. රජතුමා ඒ කාරණාව කීවේය. දේවයන් වහන්ස! එසේ වේවා! මම ඔහුව පොළඹවා කම් රසය දන්වන්නෙමියි කීවාය. ඉදින් මගේ පුත් අනිත්ථිගන්ධ කුමාරයාව පොළඹවා ගන්නට හැකිවන්නෙහි නම් ඔහු රජ වන්නේය. නුඹ අගමෙහෙසිය වන්නේ යැයි කීවේය. ඇ, දේවයන් වහන්ස! එය මට බාරයි. නුඹවහන්සේ ඒ ගැන නොසිතනු මැනවයි කියා ආරක්ෂක මිනිසුන් කරා එළඹ මම අඵයම් කාලයෙහි අවුත් රාජපුත්‍රයා නිදන ධ්‍යානාගාරයෙන් පිටත සිට ගායනා කරන්නෙමි. ඉදින් කිපෙයි නම් මට කියව. මම බැහැර වන්නෙමි. ඉදින් අසා සිටියි නම් මා ගැන වර්ණනා කරවයි කීවාය. ඔවුහු යහපතැයි පිළිගත්තාහුය. ඇ ද අලුයම් කාලයෙහි ඒ ප්‍රදේශයෙහි සිට විණා හඬින් ගී හඬද ගී හඬින් විණා හඬද නොඉක්මවා මිහිරි ස්වරයෙන් ගායනා කළාය. කුමරා එය අසමින්ම නිදා ගත්තේය. දෙවන දවසේද ආසන්නයේ සිට ගායනා කරන්නට අණ කළේය. ඊළඟ දවසේ ධ්‍යානාගාරයෙහි සිට ගයන්නට අණ කළේය. පසුදින තමන් ළඟ සිට ගයන්නට දැයි මෙසේ ක්‍රම ක්‍රමයෙන් තෘෂ්ණාව උපදවා මෙමුද්‍රන සේවනයෙහි යෙදී පංචකාමයෙහි රසය දැන ස්ත්‍රියක නම් අන් අයට නොදෙන්නෙමියි කවුව ගෙන ඇතුල් වීවියට බැස පුරුෂයින් ලුහුබදිමින් හැසිරේ.

ඉක්බිති රජතුමා කුමාරයා අල්ලවාගෙන, ඒ කුමාරිකාව සමග නගරයෙන් නෙරපා හැරියේය. දෙදෙනාම කැලයට පිවිස, ගඟ පහළට ගොස් එක් පැත්තකින් ගඟත්, එක් පැත්තකින් මුහුදත් සිටින ලෙස ඒ දෙක අතරෙහි අසපුවක් තනාගෙන වාසය කළාහුය. කුමාරිකාව අසපුවේ හිඳ අල, මුල් ආදිය උයයි. බෝසතාණන් වන්නසේ වනයෙන් පලාඑල ගෙනඑයි.

ඉක්බිති එක්දිනක් කුමරා පලවාල සඳහා ගියකල්හි, මුහුද මැද දිවයිනක එක් තාපසයෙක් පිඬු සිඟීම පිණිස අහසින් යන්නේ දුම් පිටවෙනු දැක අසපුව ළඟ බැස්සේය. ඉක්බිති ඇ උයනතුරු හිඳගන්නැයි ඒ තවුසාට කියා හිඳුවා ස්ත්‍රී මායම් පෙන්වා පොළඹවාගෙන ලෝකාස්වාද

රතියෙහි යෙදී ධ්‍යානය නැතිකොට මොහුගේ බ්‍රහ්මචරියාව අතුරුදහන් කළාය. හෙතෙම තවු සිද්ධින ලද කපුටෙක් මෙන් හැර යන්නට නොහැකි වන්නේ ඒ දවස එහිම සිට බෝසතාණන් වහන්සේ එනු දැක වේගයෙන් මුහුද දෙසට පලා ගියේය.

ඉක්බිති හෙතෙම මගේ සතුරා වන්නේ යැයි සිතා කඩුව ඔසවාගෙන ඔහුට පුහුබැන්දේය. තාපසයා අහසට නගින ආකාරයක් දක්වා මුහුදට වැටුණේය. බෝසතාණන් වහන්සේ මේ තාපසයා අහසින් එන්නට ඇතැයිද ධ්‍යානය පිරිහී ඇති බැවින් මුහුදට වැටුණේ යයි සිතා දැන් මා විසින් මොහුට උදව් කිරීම වටී යයි සිතා, වෙරළ අසල සිට

අභිජ්ජමානෙ වාරිසමිං සයං ආගමම ඉඤ්ඤා
මිසසීභාවිජ්ජියා ගතඤ්ඤා සංසීදසි මහණණවෙ

ආවට්ඨනී මහාමායා බ්‍රහ්මචරියවිකොපනා
සීදනති නං විදිඤ්ඤාන ආරකා පරිචජ්ජයෙ

යං එතා උප සෙවනති ඡන්දසා වා ධනෙනව
ජාන වෙදොව සණ්ඨානං බිප්පං අනුදහනති නං
යන මේ ගාථා කීහ.

ජලයෙහි නොගැවී සෘද්ධි බලයෙන් අවුත් ස්ත්‍රිය හා ඇසුරට ගොස් මහ මුහුදෙහි ගිලෙන්තෙහිය.

මේ ස්ත්‍රීහු කාමයෙන් පුරුෂයන් පොළඹවන්නෝය. මහාමායා ඇත්තෝය. බඹසර නම් වූ උතුම් හැසිරීම නිසා පුරුෂයන් අපායේ ගිල්වත්. මෙය දැන ඇය දුරින්ම දුරු කරන්නේය.

මේ ස්ත්‍රීහු කැමැත්තෙන් හෝ ධන හේතුවෙන් හෝ යම් පුරුෂයෙකු ඇසුරු කෙතේද, තමා සිටි තැන දවන ගින්න සේ සේවනය කළ තැනැත්තාව වහා දවත්.

එහි, අභිජ්ජමානෙ වාරිසමිං යනු නොසෙල්වෙන, කම්පා නොවන මේ ජලයෙහි, (සයුරහි) ජලය ස්පර්ශ නොකොට තෙමේ අහසින් සෘද්ධියෙන්ම අවුත්, මසසීභාවිජ්ජියා යනු ලෝක ධර්ම වශයෙන් (මෛත්‍රින

සේවනයෙන්) ස්ත්‍රිය සමග මිශ්‍රවීම, ආවටටි මහාමායා යනු මේ ස්ත්‍රීහු නම් කාමය නමැති පෙළඹවීමෙන්, පොළඹවන්නා වූ අනන්ත ස්ත්‍රී මායම්වලින් යුක්ත බැවින් 'මහාමායා' නම් වේ.

මායා වෙනා මර්චිව සොකො රොගො වුපද්දවො
බරා ව බන්ධනා වෙනා මවුපාසො ගුහාසයෙ
නාසු යො විසසසෙ පොසො සො නරෙසු නරාධමො
යනුවෙන් කියන ලදී.

මෙම මායාව මිරිඟුවකි. සෝකයකි. රෝගයකි. උවදුරකි. කර්කශ බන්ධනයකි. මෙය මාර පාසයකි. (මර උගුලකි) ගුහාවක් ඇසුරු කරයි. ඔවුන් කෙරෙහි යම් පුරුෂයෙක් විශ්වාස කරයිද, ඔහු මිනිසුන් අතර අධම (පහත්) පුරුෂයෙකි.

බ්‍රහම වරිය විකොපනා යනු උතුම් හැසිරීමක් වූ, මෙමුනියෙන් වැළකීම නම් වූ මෙමුනියෙන් වැළකීම ශ්‍රේෂ්ඨ හැසිරීම කඩ කරන්නීය. සිද්ධති යනු මේ ස්ත්‍රීහු සෘෂිවරුන්ගේ බලසර කඩකිරීමෙන් අපායවල ගිලෙති. සෙස්ස පෙර පරිදි යොදාගත යුතුයි.

බෝසතාණන් වහන්සේගේ මේ වචන අසා තාපසයා මුහුදු මැද සිටිමින්ම නැසුණා ධ්‍යානය නැවත උපදවාගෙන අහසින් තමන්ගේ වාසස්ථානයටම ගියේය.

බෝසතාණන් වහන්සේ මෙතරම් බර වූ මේ තාපසයා ඉඹුල් පුළුන් මෙන් අහසින් ගියේය. මා විසින්ද මොහු මෙන් ධ්‍යාන උපදවා අහසින් හැසිරීම වටී යැයි සිතූහ. ඔහු අසපුවට ගොස් ඒ ස්ත්‍රිය මිනිස් වාසයට ගෙන ගොස් නුඹ කැමති තැනකට යන්නැයි කියා යවා වනයට පිවිස සිත්කළු භූමි භාගයක අසපුවක් තනාගෙන තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව කසිණ භාවනා කොට අභිඥා සමාපත්ති නිපදවාගෙන නැවත බ්‍රහ්ම ලෝකයෙහි උපන්නේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා සත්‍ය ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව නිමා කළ සේක. සත්‍ය දේශනාව කෙළවර කළකිරුණු හික්කුට සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. ඵකල අනිත්ථිගන්ධ කුමාරයා නම් මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.2.4 මහාපනාද ජාතකය

පණාදො නාම සො රාජා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ගංතෙර වැඩසිටියා වූ හද්දඪී තෙරුන්ගේ ආනුභාවය අරඹයා වදාළ සේක.

එක් සමයෙක්හි බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත්නුවර වස් වැස හද්දිය කුමාරයාට සංග්‍රහ කරන්නෙමිසි හික්‍ෂු සංඝයා පිරිවරාගෙන වාරිකාවෙහි හැසිරෙමින් හද්දියනුවරට වැඩමකොට ජාතියා වනයෙහි කුමාරයාගේ නුවණ මුහුකුරා යාම බලාපොරොත්තු වෙමින් තෙමසක් විසූ සේක. හද්දිය කුමාරයා මහත් සම්පත් ඇති අසුකෝටියක් ධනය ඇති හද්දිය සිටුකුමාගේ එකම පුත්‍රයාය. ඔහුට තුන් සෘතුවට ප්‍රාසාද තුනක් විය. එක එක නිවසක හාර මාසයක් වාසය කරයි. එකක වාසයකොට නාටක ස්ත්‍රීන් පිරිවරණ ලද්දේ මහත් සම්පත් ඇතිව අනෙක් ප්‍රාසාදයට යයි. ඒ අවස්ථාවෙහි කුමාරයාගේ සම්පත් බලන්නෙමුයි මුළු නුවරම කැළඹෙයි. ප්‍රාසාද අතරෙහි වක්‍ර වට වක්‍ර මැසි පිට මැසි බදිත්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ තුන් මසක් වාසයකොට, අපි යමුයි නුවර වාසීන්ට දැන්වූ සේක. නුවර වැසියෝ හෙට වඩිනු මැනවයි බුදුරජාණන් වහන්සේට ආරාධනාකොට, දෙවන දින බුදුන් ප්‍රමුඛ සංඝයාට මහා දානයක් සකස්කොට, නුවර මැද මණ්ඩපයක් තනා සරසා අසුන් පනවා කල් දැන්වූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ හික්‍ෂු සංඝයා පිරිවරාගෙන එහි වැඩමවා වැඩහුන් සේක. මිනිස්සු මහ දන් දුන්නාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ දන් වළඳ අවසානයෙහි මිහිරි ස්වරයෙන් අනුමෝදනාව ආරම්භ කළ සේක. ඒ අවස්ථාවෙහි හද්දඪී කුමාරයා ප්‍රාසාදයෙන් ප්‍රාසාදයට යයි. ඔහුගේ සම්පත් දැකගැනීමට එදින කිසිවෙක් නොපැමිණියේය. තමන්ගේ මිනිස්සු ම පිරිවරා ගන්නාහුය.

හෙතෙම මිනිසුන්ගෙන් වෙනදා මා ප්‍රාසාදයෙන් ප්‍රාසාදයට යනවිට මුළු නුවරම කැළඹෙයි. වක්‍ර පිට වක්‍ර මැසි පිට මැසි බදිත්. අද මගේ මිනිසුන් හැර අනික් කිසිවෙක් නැත. කාරණය කුමක්දැයි විමසිය. ස්වාමීනි! සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ නගරය ඇසුරුකොට තුන්මාසයක් වාසයකොට අද වඩින සේක. උන්වහන්සේ දන් වළඳ නිමවා මහජනයාට

දම්දෙසන සේක. සියලු නගරවාසීන් උන්වහන්සේගේ දහම් කථාව අසනියි කීහ. එසේනම් එව් අපිද බණ අසන්නෙමුයි සියලු ආහරණවලින් සැරසී මහත් පිරිවර සමග එළඹ පිරිස් කෙළවර සිට බණ අසමින් සියලු කෙලෙස් නසා අග්‍රඵලය වූ රහත් භාවයට පැමිණියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ හද්දිය සිටුකුමා අමතා මහ සිටුවරය, ඔබේ පුතා අලංකාරයෙන් සැරසිගෙනම ධර්මකථා අසමින් රහත් ඵලයෙහි පිහිටියේය. ඒ නිසා මොහුට අදම පැවිදිවීම හෝ නැතිනම් පිරිනිවන්පෑම හෝ වටියයි වදාළ සේක. ස්වාමීනි! මගේ පුතාට පිරිනිවන්පෑමට හේතුවක් නැත. ඔහුට පැවිදිකරනු මැනවි. පැවිදිකර වනාහි උන්වහන්සේ සමග හෙට අපගේ නිවසට වඩිනු මැනවියි කීය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ආරාධනාව ඉවසා වදාරා කුල පුත්‍රයා සමග විහාරයට වැඩමවා පැවිදි කරවා උපසම්පදාව දුන් සේක. උන්වහන්සේගේ මව්පිය දෙදෙනා සතියක් මහත් සත්කාර කළාහුය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සතියක් වැඩවාසය කොට කුලපුත්‍රයා (හික්කුච) රැගෙන වාරිකාවේ හැසිරෙමින් 'කෝටි' නම් ගමට වැඩම කළ සේක. කෝටි ගම්වැසියෝ බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රධාන සංඝයාට මහ දන් දුන්නාහ. උන්වහන්සේ දන් වළඳ අවසානයේ අනුමෝදනාව ඇරඹූ සේක. කුලපුත්‍රයා (හද්දඪ් තෙරුන් වහන්සේ) භුක්තානුමෝදනාව පවත්වන වේලාවෙහි ගමෙන් බැහැරට වැඩමවා බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩම කළවිටක නැගී සිටින්නෙමියි සිතා ගංතෙර සමීපයෙහි එක් ගසක් මුල ධ්‍යානයට සමවැද වැඩහුන් සේක. මහලු තෙරුන් වහන්සේලා ආ කල්හිද නොනැගිට බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩමකළ කාලයෙහිම නැගී සිටි සේක. පුහුදුන් හික්කුචු මොහු පෙරදී මෙන් පැවිදිව මහතෙරුන් වහන්සේලා එතකල්හි දුටුවත් නොනැගිටියි කියා කිපියාහුය. කෝටි ගම්වාසීහු නැව් අඟුලක් බැන්දාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ අඟුලෙහි වැඩසිටි හද්දඪ් කොහිදැයි විචාළ සේක. ස්වාමීනි! ඒ හික්කුච මෙහිම සිටියි කීහ. හද්දඪ් එන්න අප සමග එක නැවකට නැගෙවයි වදාළහ. තෙරුන් වහන්සේද ඉහළට නැගී (සෘද්ධියෙන්) එකම නැවෙහි සිටි සේක.

ඉක්බිති ගඟ මැදට ගියකල්හි බුදුරජාණන් වහන්සේ හද්දිය! නුඹ විසින් මහාපතාද රජ කල්හි විසූ ප්‍රාසාදය කොහිදැයි හද්දඪ් තෙරුන්ගෙන් ඇසූහ. ස්වාමීනි! මේ ස්ථානයේ ගිලුනේය. පුහුදුන් හික්කුචු හද්දඪ් තෙරුන්

වහන්සේ අනිකක් කියතියි කීහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එසේනම් හද්දඒ! සබුන්මචාරීන්ගේ සැකය සිදලවයි වදාළ සේක. ඒ අවස්ථාවෙහි තෙරුන් වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේට වැඳ සෘද්ධි බලයෙන් ගොස් ප්‍රාසාදයෙහි කොත් කැරැල්ල ඇඟිල්ලෙන් අල්ලාගෙන විසිපස් යොදුනක් පමණ වූ ප්‍රාසාදය ගෙන අහසට පැන නැගුණහ. ඉහළට පැන නැගුනත් ප්‍රාසාදය යට සිටියවුන්ට ප්‍රාසාදය (කොටසක් දිය යට නිසා) බිඳී පෙනුනේය. උන්වහන්සේ එතැන් සිට තවත් එක් යොදුනක් දෙකක් තුනක් වශයෙන් විසි යොදුනක් දක්වා දියෙන් ප්‍රාසාදය එසෙවී සේක.

ඉක්බිති උන්වහන්සේගේ පෙර ආත්මයේ ඤාතිවරු ප්‍රාසාදයට ලෝභයෙන් මසුන්, ඉබ්බන්, නයි, මැඩියන් වී ඒ ප්‍රාසාදයෙහිම උන්නාහු ප්‍රාසාදය ඔසවද්දී පෙරළි පෙරළි දියටම වැටුනාහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ වැටෙන්නා වූ ඒ ඤාතීන් දැක හද්දිය! තොපගේ ඤාතීන් ව්‍යසනයට පත්වෙතියි වදාළහ. තෙරුන් වහන්සේ ශාස්තෘන් වහන්සේගේ වචන අසා ප්‍රාසාදය හළ සේක. ප්‍රාසාදය පළමු තිබූ තැනම පිහිටියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ගඟෙන් එතෙරට වැඩි සේක. ඉක්බිති උන්වහන්සේට ගංතෙරට අසුනක් පැනවූහ. උන්වහන්සේ පනවන ලද උතුම් බුද්ධාසනයේ තරුණ සුර්යයෙකු මෙන් රැස් විහිදුවමින් වැඩසිටි සේක. ඉක්බිති හික්කුහු බුදුරජාණන් වහන්සේ අමතා ස්වාමීනි! මේ ප්‍රාසාදය හද්දිය තෙරුන් වහන්සේ විසින් කවර කාලයක වසන ලද්දක්දැයි විචාළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ මහාපනාද රජ කාලයෙහි යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දක්වා වදාළ සේක.

යටගිය දවස විදේහ රටේ මිටීලා නුවර 'සුරුවි' නම් රජෙක් සිටියේය. ඔහුගේ පුතාද සුරුවිම විය. ඔහුගේ පුතා වනාහි 'මහාපනාද' නම් විය. ඔවුහුද මේ ප්‍රාසාදම ලැබූහ. මේ ප්‍රාසාදය ලැබීමට හේතුවූ පෙර කර්මය නම් පිය පුතු දෙදෙනා උණබට හා දිඹුල් ලීවලින් පසේ බුදුවරයෙකුට වැඩසිටීමට පන්සලක් කරවූහ. ප්‍රාසාදය ලැබීම සඳහා වූ පුර්ව කර්මය එය යයි වදාළ සේක. මේ ජාතක කථාවෙහි සියලු අතීත විස්තරය ප්‍රකීර්ණක නිපාතයෙහි සුරුවි ජාතකයෙහි මතු සඳහන් වන්නේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ අතීත තොරතුරු ගෙනහැර දක්වා අභිසම්බුද්ධත්වයට පත්ව,

පණාදො නාම සො රාජා යසස යුපො සුවණණයො
තිරියං සොළස පබ්බොධො උච්චමාහු සහසසධා

සහසස කණඩු සතභෙදො ධජාලු හරිතාමයො
අනච්චං තඤ්ඤා ගඤ්ඤා ජ සහසසාති සතභධා

එවමෙතං තදා ආසි යථා භාසසි හද්දඪ්
සකෙකා අහං තදා ආසිං වෙය්‍යාවච්චකරො තචං
යන මේ ගාථා වදාළහ.

යම් රජෙකුගේ ස්වර්ණමය වූ ප්‍රාසාදය පළලින් හී දහසයක්
වැටෙන දුර පමණ වේද, උසින් හී දහසක් වැටෙන දුර පමණ
වේ යයි කීවාහුද ඒ රජ පනාද නම්.

උසින් ඊතල දහසක් පමණ වූ ඒ මාලිගාව සියයක් මහල් ඇත්තේය.
කොඩි බහුල වූයේය. නිල් මැණික්වලින් සාදන ලද්දේය. එහි
හයදහසක් නළුවෝ හත් ආකාරයකින් නැටූහ.

එකල්හි ඒ ප්‍රාසාදය හද්දඪ් කියන අයුරින් විය. එකල්හි තොපට
(විශ්ව කර්ම ලවා මාලිගාව කරවූ) වැඩකාරයා වූ සක්දෙව් රජ
මම වීමි.

එහි, යුපො යනු ප්‍රාසාදයයි. තිරියං සොළස පබ්බොධො යනු පළලින්
ඊතල දාසයක් වැටෙන දුරට පළල් විය. උච්චමාහු සහසසධා යනු උසින්
ඊතල දහසක් ගමන්කරන පමණට උස් විය. ඊතල දහසක ගමන ගණන්
වශයෙන් යොදුන් විසිපහක් පමණ වෙයි. පළල වනාහි අඩ යොදුනක්
පමණ වෙයි.

සහසසකණඩු සතභෙදො යනු දහසක් ඊතල ගමන්කරන දුර
ප්‍රමාණයක් ඇති මේ ප්‍රාසාදය වනාහි මහල් සියයකින් යුක්තය. ධජාලු
යනු කොඩිවලින් යුක්තය. හරිතාමයො යනු නිල් මැණික්වලින් කළ.
අටුවාවෙහි වනාහි, කඩසාලු හරිතාමයො යන පාඨය ඇත. නිල්
මැණික්වලින් කළ දොර උච්චහු, වාකවුච්චලින් යුක්ත වූයේය යන
අර්ථයි. කඩසා යනු නළුවෝය. ජසහසසාති සතභධා යනු නළුවෝ හයදහසක්

කණ්ඩායම් හතකට බෙදී ඔහුගේ ප්‍රාසාදයෙහි සත් තැනෙක රජතුමාට ඇල්ම ඉපදවීමට නැටුවානුය යන අර්ථයි.

ඔවුහු මෙසේ නැටුවත් රජතුමාට සිනාගැන්වීමට නොහැකි වූහ. ඉක්බිති සක්දෙව් රජතුමා දිව්‍ය නළුවකු එවා නාට්‍යයක් කරවීය. එවිට මහාපණාද සිනාසුණි.

යථාභාසසි හඳුළු යනු හද්දුළු නුඹ විසින් මහාපණාද රජකාලයේ විසූ ප්‍රාසාදය කොහිදැයි ඇසුකල්හි ස්වාමීනි, මේ ස්ථානයෙහි ගිලුනේය යනුවෙන් කියන්නා වූ හද්දුළු තෙරුන් වහන්සේ විසින් එකල තමන් සඳහා ඒ ප්‍රාසාදය හටගත් බවත් (තමන්) මහාපණාද රජු බවත් කියන ලද්දේ වෙයි.

ඒ කතාව ඇසුරු කොටගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ හද්දුළු, ඔබ කී පරිදි මේ ප්‍රාසාදය එකල්හි විය. එකල්හි මෙය එසේම විය. එකල ඔබේ වැඩකාරයා වූ සක්දෙව්දු වූයෙමි යි වදාළහ.

මේ අවස්ථාවෙහි පුහුදුන් හික්කුහු නිසැක වූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙසේ දහම් දෙසා ජාතක කථාව පූර්වපර සන්ධිය ගළපා නිමවා වදාළ සේක. එකල මහාපණාද හද්දුළුය, ශක්‍රයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.2.5

බුරුප්ප ජාතකය

දිසවා බුරුප්ප යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් විරිය අත්හල එක් හික්කුන් වහන්සේ තමක අරඹයා වදාළ සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ හික්කුවගෙන් ඇත්තද මහණ, ඔබ විරිය අත්හලෙහිදැයි විචාරා එසේය, ස්වාමීනි යි කල්හි මහණ, කුමක් නිසා

නුඹ නිවනට පමුණුවන සසුනෙහි පැවිදි වී මෙසේ වීර්ය අත්හළෙහිද? පැරණි නුවණ ඇති අය නෙර්යාණික නොවන ස්ථානයෙහින් වීර්යය කළාහුයයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ වන ආරක්ෂක කුලයක ඉපදී වැඩිවියට පත්වූයේ පන්සියයක් පුරුෂයන් පිරිවරණ ලද්දේ වන ආරක්ෂකයන් අතරෙහි සියල්ලන්ට නායකව කැලෑව මායිමෙහි එක් ගමෙක වාසය කළහ. හෙතෙම කුලිය ගෙන මිනිසුන් කැලයෙන් එතෙර කරයි. ඉක්බිති එක්දිනක් බරණැස් නුවර වාසී ගැල් මගින් වෙළඳුම් කරන වෙළෙන්දෙක් පන්සියයක් ගැල් රැගෙන ඒ ගමට පැමිණ ඔහු කැඳවා යහලුව! දහසක් රැගෙන මාව වනයෙන් එතෙර කරවයි කීවේය. හෙතෙම යහපතැයි කියා ඔහුගේ අතින් දහසක් ගත්තේය. කුලිය ගනිමින්ම ඔහු වෙනුවෙන් ජීවිත පරිත්‍යාගයද කළේය. හෙතෙම ඔහු රැගෙන කැලයට පිවිසියේය. කැලය මැදදී සොරු පන්සියයක් නැගී සිටියහ. සොරුන් දුටු ගමන්ම සෙසු මිනිස්සු පපුව යට කරගෙන (මුනින් අතට) වැතිරුණහ. ආරක්ෂක ප්‍රධානියා තනියම කෑගසමින් කොටස් වශයෙන් පහරදී සොරු පන්සියය පලවාහැර ගැල් වෙළෙන්දා නිරූපිතව (හොඳින්) කාන්තාරයෙන් එතෙර කළේය. ගැල් වෙළෙන්දා කාන්තාරයෙන් පිටත ආරක්ෂක ප්‍රධානියාට නොයෙක් රස බොජුන් වළඳවා, තමාද උදේ කෑම ගෙන සැපසේ හිඳ ඔහු සමග කථා කරන්නේ යහලුව, එසේ දරුණු සොරුන් ආයුධ ගෙන මැඩගෙන එතකල්හි කුමන කරුණක් නිසා සිතේ තැති ගැන්මක් නොඋපන්නේදැයි විමසමින්

දිසා බුරුපෙ ධනුවෙග නුනෙන
බගෙග හිතෙ තිබිණෙ තෙල ධොනෙ
තසම්. භයසම්. මරණෙ වියුලෙන
කසමානු තෙ නාහු ඡමහිතතතං

යන පළමු ගාථාව කීවේය.

දුන්නෙහි වේගයෙන් යවන ලද මහා ඊතලද, තෙල් ගලෙහි ගා මුවහත් කළ කඩුද දැක මරණය නිසා පැමිණි එම භයෙහි තොපට කුමක් හෙයින් තැති ගැන්මක් නොවීමද?

එහි, ධනුවෙග නුනෙන යනු දුන්නෙහි වේගයෙන් යවන ලද, බගෙග හිතෙ යනු කඩු මීටෙන් මනාව අල්ලා ගන්නා ලද කඩු ඇති.

මරණේ විසුළුණ මරණය එළැඹී කල්හි කසමානු තෙ නාහු යනු කුමන කරුණකින් ජමහි නොවිද? ජමහිනතතං යනු සිරුරු වෙවිලීම.

ඒ අසා ආරක්ෂක ප්‍රධානියා අනිත් ගාථා දෙක කීවේය.

දිසවා චූරපෙප ධනුවෙග නුනෙන
බගො ගහිතෙ තිබිණෙ තෙල ධොතෙ
තසමිං භයසමිං මරණේ විසුළුණ
වෙදං අලඝං විපුලං උළාරං

සො වෙදජානො අජක්ඛවිං අමිතෙන
පුබ්බෙව මේ ජීවිතමාසි වතතං
නහි ජීවිතෙ ආලයං කුබ්බ මානො
සුරො කයිරා සුරකිවචං කදාවි

යන ඉතිරි ගාථා දෙක කීවේය.

දුන්නෙහි වේගයෙන් යවන ලද ඊතල ද, තෙල් ගලෙහි ගා මුවහත් කල කඩු ද දැක මරණය සමීපව සිටි ඒ භයෙහි උදාර වූ මහත් සතුටක් ලදිමි.

ප්‍රීති වූ ඒ මම සතුරන් යටපත් කළෙමි. පළමුව මගේ ජීවිතය අත්හළේය. ජීවිතයෙහි ආලය කරන ශූරයා කිසිකලෙක ශූර ක්‍රියා නො කරන්නේ ය.

එහි, වෙදං අලඝං යනු සතුට හා සොම්නසද ලැබුවෙමි. විපුලං යනු බොහෝ, උළාරං යනු උතුම් වූ, අජක්ඛවිං යනු ජීවිතය පරිත්‍යාගකොට මැඩලන ලදිමි. පුබ්බෙව මෙ ජීවිතමාසි වතතං යනු මා විසින් කල් ඇතිවම නුඹ අතින් කුලිය ගනිද්දීම ජීවිතය පරිත්‍යාග කරන ලදී. නහි ජීවිතෙ ආලයං කුබ්බමානො යනු ජීවිතයෙහි ආසා කරමින් පුරුෂ ක්‍රියාවක් කිසිදිනක නොකරයි.

මෙසේ හෙතෙම ඊතල වැස්සක් වස්සවමින් ජීවිතාශාව අත්හළ බැවින් තමා විසින් දක්ෂ ක්‍රියාවක් කළ බව දන්වා වෙළෙන්දා යවා සිය ගමට ආපසු පැමිණ දානාදී පිංකම්කොට කම් වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොච ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාකොට ජාතක කථාව ගලපා නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනා කෙළවර විරියය අත්හළ හික්කුව රහත් ඵලයෙහි පිහිටියේය. එකල ආරක්ෂක ප්‍රධානියා මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.2.6

වාතන්ග සින්ධව ජාතකය

යෙනාසි කිසියා පණඬු යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් සැවැත්නුවර එක්තරා කෙළඹි පුත්‍රයකු අරභයා වදාළ සේක.

සැවැත්නුවර වනාහි මනා රූ ඇති ස්ත්‍රියක් එවැනිම රූමත් කෙළඹි පුත්‍රයකු දැක බැඳුනු සිත් ඇති වූවාය. මේ නිසා මුළු සිරුරම දවන්තාක් මෙන් ඇගේ අභ්‍යන්තරයෙහි කෙළෙස් ගින්නක් උපන්නේය. ඇ කයේ ආස්වාදයක් හෝ සිතේ ආස්වාදයක් හෝ නොලැබූවේය. ඇයට කැම රූවී නොවීය. නුදෙක් ඇදෙහි විට්ටම අල්ලාගෙන නිදයි. ඉක්බිති උපස්ථායිකාවෝද මිතුරියෝද කුමක් නිසා නුඹ සැලෙන සිතින් යුතුව ඇද විට්ටම අල්ලාගෙන නිදන්නෙහිද? ඔබේ අපහසුතාව කුමක්දැයි ඇගෙන් විචාළහ. ඇ වරක් දෙකක් කථා නැතුව සිට නැවත නැවත අසන නිසා ඒ කාරණාව සැලකළාය. ඉක්බිති ඒ ස්ත්‍රීහු ඇය සතසා නුඹ ඒ ගැන නොසිතන්න. අපි ඔහුව ගෙන එන්නෙමුයි කියා ගොස් කෙළඹියා සමග සාකච්ඡා කළාහුය. ඔහු ප්‍රතිකේෂප කොට නැවත නැවතත් කියනු ලබද්දී පිළිගත්තේය. ඒ ස්ත්‍රීහු අසවල් දවසේ අසවල් වේලාවට එන්නැයි ප්‍රතිඥා ගෙන වූත් ඇට කීවාහුය. ඇ තමන්ගේ යහන්ගැබ සකස්කර තමනුත් සැරසී ඇ මත සිටින්නී ඔහු අවුත් ඇදේ කොණක සිටිවිට, ඉදින් මොහුට අගය නොපෙන්වා දැන්ම ඉඩ දෙන්නෙමි නම් මගේ සම්පත් පිරිහෙන්නේය. ආ දවසේදීම ඉඩදීම නම් නොකටයුතුයයි අද ඔහු ලජ්ජාවට පත්කොට වෙනත් දවසක ඉඩ ලබා දෙන්නෙමියි සිතුවාය. ඉක්බිති ඇ ඔහුගේ අතින් ගැනීම ආදී වශයෙන් විනෝදවීමට පටන් ගෙන අත් අල්ලාගෙන, ඉවත්ව යන්න, මට නුඹෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැතැයි අත ගසා දැමුවාය. හෙතෙම පසුබැස ලජ්ජාවෙන් නැගිට තමන්ගේ

ගෙදරටම ගියේය. අතික් ස්ත්‍රීහු ඇය විසින් එසේ කළ බැව් දැන කෙළඹියා නික්මෙන කල්හි ඇය වෙත එළඹ නුඹ මොහු කෙරෙහි පිළිබඳ සිත් ඇතිව ආහාර ප්‍රතික්ෂේප කොට වැතිර සිටියාය. ඉක්බිති අපි ඔහුට නැවත නැවතත් යාඥාකොට කැඳවාගෙන ආවෙමු. කුමක් නිසා ඔහුට ඉඩ නුදුන්නේදැයි මෙසේ කීහ. ඇ ඊට හේතු කීවාය. සෙසු ස්ත්‍රීහු එසේනම් ඔහු නොසලකා හැරීමේ විපාක පෙනේවියයි කියා ඉවත්ව ගියාහුය. කෙළඹියා නැවත හැරී බැලුවේවත් නැත. ඇ ඔහු නොලබන්නී ආහාර නොගෙන එහිම මරණයට පැමිණියාය. කෙළඹියා ඇය මළ බව දැන බොහෝ මල් ගඳ සුවඳ විලවුන් ගෙන ජේතවනාරාමයට ගොස් බුදුරජාණන් වහන්සේට පූජාකොට වැඳ එකත්පසෙක හිඳ බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් මේ දිනවල පෙනෙන්නට නොසිටියේ කුමක් නිසාදැයි විමසූ කල්හි ඒ කරුණ පහදා ස්වාමීනි, ඒ මම මෙතෙක් දවසක් ලජ්ජාවෙන් බුද්ධ උපස්ථානයට නාවෙමිසි කීවේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ උපාසකය, දැන් ඇ කෙලෙස් හැඟීමෙන් නුඹ කැඳවාගෙන ආකල්හි නුඹට ඉඩ නොදී ලජ්ජාවට පත් කළාය. පෙර වනාහි නුවණැත්තන් කෙරෙහි පවා පිළිබඳ සිත් ඇතිව කැඳවාගෙන ආ කල්හි ඉඩක් නොදී වෙහෙසා යැව්වා යයි වදාරා ඔහු විසින් අයදින ලද්දාහු අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී අප බෝසතාණන් වහන්සේ සෙසන්ධව නම් අශ්ව කුලයෙහි ඉපදී වාතග්ග සින්ධව යන නම් ඇතිව ඔහුගේ මගුල් අශ්වයා විය. අස්ගොව්වෝ උභ ගෙන ගොස් ගගෙහි නාවද්දී කුන්දලී නම් කොටළු දෙනක් උභ පිළිබඳ සිත් ඇතිව කෙලෙස් අදහසින් සැලෙමින් තණ කෑවේ නැත. දිය බිවේ නැත. මැළවී කෙටිටු වී ඇටත් සමත් ඉතිරිවන තරමට පත්වූවාය.

ඉක්බිති කොටලු දෙනගේ පුත් වූ කොටලු පෝතකයා එසේ මව මළානිකව සිටිනු දැක මෑණියනි, නුඹ කුමක් නිසා තණ නොකා, දිය නොබී මළානික වී ඒ ඒ තැන කම්පා වෙමින් වැතිර සිටින්නෙහිද? ඔබට ඇති අපහසුතාවය කුමක්දැයි විචාළේය. ඇ කථා නැතිව සිට නැවත නැවතත් අසනවිට ඒ කරුණ කීවාය. ඉක්බිති පුත්‍රයා ඇය සනසා මෑණියනි! නොසිතුව මැනවි. මම ඔහු රැගෙන එන්නෙමිසි කියා වාතග්ග අශ්වයා තෑමට ගිය කල්හි අසුවෙන එළඹ පියාණෙනි, මගේ මව නුඹ කෙරෙහි

පිළිබඳ සිත් ඇතිව ආහාර නොගෙන මැළවී මැරෙන්නීය. ඇයගේ දිවි බේරා දෙන්නැයි කීවේය. හොඳයි දරුව, දෙන්නෙමි. අස් ගොව්වෝ මාව නභවා ටික වේලාවක් ගංතෙර ඇවිදීමට මුදා හරිති. කුඹ මව රැගෙන ඒ ප්‍රදේශයට එන්නැයි කීවේය. කොටලු පොව්වා ගොස් මව රැගෙන අවුත් ඒ ප්‍රදේශයේ මුදාහැර එකත්පසෙක සැඟවී සිටියේය. අස්ගොව්වාද වාතන්ග සින්ධවයා ඒ ස්ථානයෙහි මුදා හැරියේය. අශ්වයා ඒ කොටලු දෙන බලා ළඟට ගියේය.

ඉක්බිති ඒ කොටලු දෙන, අශ්වයා තමන් වෙත එළඹ තමන්ගේ සිරුර සිඹිනවිට ඉදින් මම අගය නොපෙන්වා ආවා වූ මොහොතේදීම මොහුට ඉඩ දෙන්නේ නම් මෙසේ මගේ කීර්තියත් සම්පතත් පිරිහී යන්නේ යයි අකමැති තැනැත්තියක මෙන් සිටීම හොඳයයි සිතා අශ්වයාගේ හක්කේ යටි පැත්තට පයින් පහර දී පලා ගියාය. දත්මුල් කැඩී ගියාක් මෙන් විය. වාතන්ග අශ්වයා මැගෙන් මට ඇති ප්‍රයෝජනය කුමක්දැයි ලජ්ජාවෙන් එසැනින්ම පලා ගියේ ගියේය. කොටළු දෙන විපිළිසර වී එහිම වැටී සෝක කරමින් වැතිර සිටියාය. ඉක්බිති ඇගේ පුතා එළඹ විමසමින්

යෙනාසි කිසියා පණඬු යෙන හනනං න රුවච්චි
අයං සො ආගතො තාතො කසමාදානි පලායසි
යන පළමු ගාථාව කීවේය.

යම් කරුණක් නිසා කෙටිවූ වී සුදුමැළි වීද, යම් කරුණකින් කැම අප්‍රිය වීද, හි පතන ඒ ප්‍රේමවන්තයා ආවේය. දැන් කුමට පලායහිද?

එහි යෙන යනු යමෙකු කෙරෙහි බැඳුණු සිත් ඇති බැවින් යම් කරුණක් හේතුකොට ගෙන, පුතාගේ කීම අසා කොටළු දෙන

සවෙ පනාදිතෙනෙව සඤ්චො නාම ජායති
යසො භායති ඉත්ථිනං කසමා තාත පලායහං
යන දෙවන ගාථාව කීවාය.

මුලින්ම සංසර්ග යාලුකම ඇති නොවේ. යම් භෙයකින් ස්ත්‍රීන්ගේ සාධම්බරය නමැති සම්පත පිරිහේද එහෙයින් දරුව පලායමි.

එහි, ආදිකෙනෙව යනු මුලින්ම, පළමුවෙන්ම. සඤ්චො යනු මෙමුන සේවනය කිරීම් වශයෙන් ඇතිවන යාලුකම. යසො භායති ඉඤ්චං දරුව! අගය නොපෙන්වා (ගණන් ඉස්සීමක් නොකොට) මුලින්ම සංසර්ගයෙහි යෙදෙන ස්ත්රින්ගේ කීර්තිය පිරිහෙයි. සම්පත්, උඩගු බව පිරිහෙයි.

ඇ මෙසේ ස්ත්රින්ගේ ස්වභාවය පුතාට කීවාය. බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්මා සම්බුදු පදවියට පත්ව

යසසසිනං කුලෙ ජාතං ආගතං යා න ඉච්ඡති
සොචති විරරතතාය වාතගගම්ච කුඤ්චි
යන තෙවන ගාථාව වදාළහ.

යම් ස්ත්රියක් තමන් ළඟට ආ උසස් කුලයෙහි උපන් පුරුෂයාට අකමැති වේද, ඕ තොමෝ 'වාතග්ග' නම් අශ්වයාට අකමැති වූ 'කුඤ්චි' නම් කොටළු දෙන මෙන් දිගුකලක් ශෝක කරන්නීය.

එහි, යසසසිනං යනු කීර්තිමත්, යා න ඉච්ඡති යනු යම් ස්ත්රියක් එබඳු කුලවත් පුරුෂයෙකුට අකමැති වේද? විරරතතාය යනු රාත්‍රී බොහොමයක්, දිගු කාලයක් යන අර්ථයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ අතීත කථාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍ය දේශනාකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාව කෙළවර කෙළඹියා සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. එකල කොටළු දෙන ඒ ස්ත්රිය වූවාය. වාතග්ග සිතුවයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.2.7

කක්කටක ජාතකය

සිගිමිගො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා ස්ත්‍රියක මුල් කරගෙන වදාළ සේක.

සැවැත්නුවර එක් කෙළඹි පුත්‍රයෙක් බිරිඳ සමග ණය ගෙවීම් පිණිස ජනපදයට ගොස් ණය ගෙවීම කොට එන අතරමගදී සොරුන් විසින් අල්ලා ගන්නා ලද්දේය. මොහුගේ බිරිඳ වනාහි මනා රූ ඇත්තිය. ප්‍රසන්නය. සොරදෙටුවා ඇය කෙරෙහි ඇල්මෙන් කෙළඹි පුත්‍රයාව මරන්නට සූදානම් විය. ඒ ස්ත්‍රිය සිල්වත්ය. හොඳ ගති පැවතුම් ඇත්තිය. පතිවත රකින්නීය. ඇ සොර දෙටුවාගේ පාමුල වැටී ස්වාමීනි! ඉදින් මා කෙරෙහි ස්තේහයෙන් මාගේ සැමියා මරන්නෙහිනම් මම ද වස කා හෝ හුස්ම හිරකරගෙන හෝ මැරෙන්නෙමි. නුඹ සමග නම් නොයන්නෙමි. නිකරුනේ මාගේ සැමියා නො මරවයි යාඥා කොට ඔහුව නිදහස් කරවා ගන්නාය. ඒ දෙදෙනාම සැපසේ සැවැත් නුවරට පැමිණ දෙවරම් වෙහෙරට පිටතින් යමින් විහාරයට පිවිස ශාස්තෘන් වහන්සේට වැඳ යන්නෙමුයි කතාකොට ගඳකිළි මළුවට ගොස් වැඳ එකත්පසෙක හිඳ ගන්නාහුය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් කොහි ගියාහුදැයි විචාරණ ලද ඔවුහු ණය ගෙවීම් පිණිස යයි කීවාහුය. අතරමගදී සැපසේ ආවහුදැයි වදාළ කල්හි, ස්වාමීනි! අතරමගදී මා මරන්න සූදානම් වූ සොර නායකයාට යාඥාකොට මැය මා මුදාගන්නාය. මෑ නිසා මා විසින් දිවි ලබන ලදී යයි කීවේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ උපාසකයා! දැන් මේ තැනැත්තිය විසින් තොපගේ දිවි රැක දෙන ලදී. පෙරත් නුවණ ඇති අයටද දිවි රැක දුන්නා යයි වදාරා ඔහු විසින් අයදින ලද්දාහු අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී හිමාල වනයෙහි මහදිය විලක් විය. එහි රත්වත් මහා කකුළුවෙක් සිටියේය. ඒ විල කකුළුවාගේ වාසස්ථානය වූ බැවින් කුළීරදහ (කකුළු විල) යයි ප්‍රකට විය. කකුළුවා විශාල එකෙකි. කමතක් පමණ විය. ඇතුන් අල්ලාගෙන මරා කයි. ඇතුන් කකුළුවාට බියෙන් ඒ විලට බැස ආහාර ගන්නට නොහැකි

වෙන්. එකල්හි බෝසතාණන් වහන්සේ කකුළු විල ඇසුරුකොට වාසය කරන්නා වූ රළේ නායක ඇතාට දාව ඇතින්තකගේ කුසෙහි පිළිසිඳ ගත්හ. ඉක්බිති ඔහුගේ මව ගැබ ආරක්ෂා කර ගන්නෙමිසි වෙනත් පර්වත ප්‍රදේශයකට ගොස් ගැබ රැක පැටවකු බිහි කළාය. ඒ ඇත් පැටවා පිළිවෙළින් ඇති දැඩි වී ලොකු සිරුරක් ඇතිව ශක්ති සම්පන්නව සෝභාවෙන් අගනැත්පත්ව අඳුන්පැහැ ඇති ගල් පර්වතයක් මෙන් විය.

ඒ ඇතා එක් ඇතින්තක සමග සංවාසයේ යෙදී කකුළුවා ගන්නෙමිසි තමන්ගේ බිරිඳද මවද රැගෙන ඒ ඇත් රැළ වෙත එළඹ පියා දැක, පියාණෙනි! නම කකුළුවා අල්ලා ගන්නෙමිසි කීවේය. ඉක්බිති ඔහුගේ පියා දරුව! ඔබ එයට අසමත් වන්නෙහි යයි වළක්වා නැවත නැවතත් කියන නිසා එසේ නම් නුඹම දැන ගන්නෙහි යයි කීවේය.

හෙතෙම කකුළු විල ඇසුරුකොට වසන සියලු ඇතුන් රැස් කරවා සියල්ලන් සමග විල සම්පයට ගොස් ඒ කකුළුවා විලට බසිනවිට ඇතුන් අල්ලන්නේ ද නැතිනම් ගොඩට එන කාලයේදී දැයි විචාරා ගොඩට එන කාලයේදී යයි අසා, එසේනම් තෙපි කකුළු විලට බැස ඇති තාක් ගොදුරු ගෙන පළමුව ගොඩට එවී. මම පසුව ගොඩ එන්නෙමිසි කීවේය. ඇත්තු එසේ කළාහුය. කකුළුවා පසුව ගොඩට එන බෝසතාණන් වහන්සේ, කම්මල්කරුවා අඬුවකින් යකඩ කුරක් අල්ලන්නාක් මෙන් අඬු දෙකින් පා දැඩිව අල්ලා ගත්තේය. ඇතින්ත බෝසතාණන් වහන්සේ අතහැර නොගොසින් සම්පයෙහි ම සිටියාය. බෝසතාණන් වහන්සේ කකුළුවා අදිමින් උඟ සොලවන්නට අසමත් වූහ. කකුළුවා වනාහි ඇතා අදිමින් තමන් ළඟට කරයි. ඇතා මර බියෙන් තැති ගෙන උගුලකට අසු වූ සතෙකු සේ නාද කළහ. සියලු ඇත්තු මර බියෙන් කුඤ්චනාද කොට මළ මුත්‍රා හළමින් පලාගියහ. ඔහුගේ ඇතින්තද නවතින්නට නොහැකි වන්නී පලා යන්නට සුදානම් වූවාය. ඉක්බිති හෙතෙම තමන් බැඳුණු බව ඇයට දන්වා ඇයට පලා නොයන ලෙස

සිංගිමිගො ආයත වකුඳුනෙතො
 අට්ඨිතතවො වාරිසයො අලොමො
 තෙනාහි භුතො කපණං රුදාමී
 මාහෙව මං පාණසමං ජහෙය්‍ය
 යන පළමු ගාථාව කීවේය.

දිග ඇස් ඇති කටුවම හම වශයෙන් ඇති දියෙහි වෙසෙන ලෝම රහිත වූ 'සිංගිමිග' නම් කකුළුවෙකු උග විසින් පීඩාවට පත් කරන ලද්දෙන් අසරණව හඬමි. පණ හා සම වූ මා හැර නොයන්න.

එහි, සිංගි මිගො යනු අං ඇති රන්වන් සතා. අංවලින් කරන ක්‍රියාව අඬු දෙකින් සිදුකර ගැනීමේ යුක්ති සහගත භාවයෙන් සිංගි යන අර්ථයෙන්, 'මිග' යන වචනය සියලු සතුන් ඇතුළත් වන වචනයක් නිසා මෙහි කකුළුවා යයි කියන ලදී. ආයත වකුලු නෙතො යනු දැකීම් අර්ථයෙන් 'වක්ඛු' නම් වේ. (සත්වයන් එහි මෙහි) ගෙන යන අර්ථයෙන් 'නෙත්ත' නම් වේ. දික් වූ වක්ඛු සංඛ්‍යාත වූ නේත්‍රයෝ ඔහුට ඇතැයි යන අරුතින් 'ආයත වක්ඛු නෙතෙත' නම්. දික් වූ ඇස් ඇත්තේය යන අර්ථයි. මොහුගේ කටුවම හමෙන් කරන කටයුත්ත සිදුකරයි යන අර්ථයෙන් 'අවධීතවො' නම් වේ. තෙතාහිභුතො යනු ඒ කකුළුවා විසින් මඩනා ලද්දේ යටපත් කර ගන්නා ලද්දේ යටපත් කරගන්නා ලද්දේ නිසලව ගන්නා ලද්දෙක් වී. කපණං රුදාමි යනු කරුණාවට පත්වී හඬමි. නාද කරමි. මාහෙව මං යනු මෙබඳු විපතකට පත්වූ තමන්ගේ පණ හා සමාන ප්‍රිය සැමියා වන මා නුඹ අත් නොහරින්න.

ඉක්බිති ඒ ඇතින්න නැවතී ඔහු සනසමින්

අයං නතං ජහිසසාමි කුඤ්ජර සංඛීභායන
පථව්‍යා වාතුරන්තාය සුප්පියො හොසි මෙ තුවං
යන දෙවන ගාථාව කීවාය.

වයස අවුරුදු හැට ඉක්මවීමෙන් ශක්තිය හීන වූ ඇත් හිමියනි! විපතට පත් තොප අත් නොහරින්නෙමි. සතරදිග පැතිර ගිය මුහුදු අවසන් කොට සිටි මහපොළොවටත් වඩා තොප මට ප්‍රිය මනාපය.

එහි, සංඛීභායන යනු උපතින් සැටවයස් කල්හි ඇත්තු ශක්තියෙන් පිරිහෙත්. ඒ මම මෙසේ ශක්තිය හීන වූ මේ විපතට පත්, තං න ජහිසසාමි ඔබ අත් නොහරින්නෙමි. බිය නොවන්න. සිවුදිග පැතිර සමුද්‍රට පැමිණ සිටි මේ වතුරන්තාය පොළොවට වඩා ඔබ මට ප්‍රියමනාපය.

ඉක්බිති ඔහු ශක්තිමත්කොට හිමියනි! දැන් කකුළුවා සමග කෙටි කථාබහක යෙදෙමින් ඔබ මුදාහරවන්නෙමිසි කියා කකුළුවාට යාඥා කරමින්

යෙකුළීරා සමුද්දසමිං ගංගාය නමමදායව
තෙසං ත්වං චාරිජො සෙට්ඨො මුඤ්ච රොදනනියා පතිං.
යන තුන්වන ගාථාව කීවාය.

මුහුදෙහිද, ගංගා නදියෙහිද, නර්මදා නදියෙහිද යම් කකුළු කෙනෙක් ඇද්ද ඒ හැමට වඩා ජලයෙහි උපන් තෙපි රූසපුවෙන් හා මහත්ත්වයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨ වූවාහුය. හඬන්නා වූ මාගේ සැමියා මුදාහරින්න.

එහි අර්ථය, යෙ මුහුදෙහි හෝ ගංගායවා ගංගා නදියෙහි හෝ නමමදායවා නර්මදා නදියෙහි හෝ කුලීරා යම් කකුළුවෙක් ඇද්ද තෙසං සියල්ලන්ට වඩා වර්ණ සම්පන්නියෙන් ද මහත් බැවින් ද නුඹම සෙට්ඨො ශ්‍රේෂ්ඨය. ඒ නිසා නුඹට යාඥා කරමි. අඬමින් සිටින මගේ සැමියා මුදාහරින්න.

කකුළුවා ඒ ඇතින්න කථා කරද්දී ස්ත්‍රී හඬෙහි නිමිති ගෙන සැලැණු සිතින් යුක්තව ඇතාගේ පයෙන් අඬු ඉවත් කරමින් මේ ඇත් තෙමේ මුදාහැරියේ, පසුව මේ දේ කරන්නේ යයි කිසිවක් නොදන්නේය. ඉක්බිති ඇතා පය ඔසවා කකුළුවාගේ පිට පැගුණේය. ඒ මොහොතේ ඇට (කටුව) බිඳුණේය. ඇතා සතුටු හඬින් නාද කළේය. සියලු ඇත්තු රැස්වී කකුළුවා ගොඩට ඇද පොළොවෙහි තබා මඩිමින් සුණුවිසුණු කළහ. කකුළුවාගේ අඬු දෙක සිරුරින් ගැලවී පැත්තකට වැටුණේය. ඒ කකුළු විල ගංගා නදිය සමග ඒකාබද්ධ, ගඟ පිරුණු කල්හි ගංගා ජලයෙන් විල පිරෙයි. ජලය අඬු වී විට විලේ ජලය ගඟට ගලයි. ඉක්බිති ඇත්තු කකුළු අඬු දෙක ඔසවා ගඟෙහි පාකර හැරියහ. එක කකුළු අණ්ඩක් මුහුදට ගියේය. එකක් ජලයෙහි සෙල්ලම් කරන දසබෑ රජවරු ලබාගෙන 'ආණක' නම් මිහිඟු බෙරය කළාහුය. මුහුදට පිවිසි එක අසුරයෝ ගෙන 'ආලම්බර' නම් බෙරය කරවූහ. ඔවුහු පසුකලෙක ශක්‍රයා සමග කළ යුද්ධයෙන් පැරදී එය ඉවත දමා පලා ගියහ. ඉක්බිති එය ශක්‍රයා තමන් සදහා ගන්නා ගත්තේය. ආලම්බර මේසය මෙන් ශබ්ද කරන හෙයින් 'ආලම්බර බෙරය'යි කියති.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය වදාරා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාව කෙළවර ඒ අශ්‍රී සැමි දෙදෙනා සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියාහුය.

එදා ඇතින්න මේ උපාසිකාව වූවාය. ඇතා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.2.8

ආරාම දූෂක ජාතකය

යො වෙ සබ්බමෙත්තාං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දකුණුගිරි ජනපදයෙහි එක්තරා උයන් පාලනය කරන පුත්‍රයකු අරඹයා වදාළ සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ වනාහි වස් අන්තයෙහි ජේතවනාරාමයෙන් නික්මී දකුණුගිරි ජනපදයෙහි වාරිකාවෙහි හැසිරුණු සේක. ඉක්බිති එක් උපාසකයෙක් බුදුරදුන් ප්‍රධාන සංඝයාට ආරාධනාකොට උයනෙහි වඩා හිඳුවා කැඳ, කැවිලි ආදියෙන් වළඳවා උයනෙහි හැසිරෙනු කැමති ආර්යයන් වහන්සේලා මේ උයන්පල්ලා සමග හැසිරෙනු මැනවයි කියා ආර්යයන් වහන්සේලාට පලාපල ආදිය දෙන්නැයි කියා උයන්පල්ලාට අණ කළේය.

හික්ෂුහු හැසිරෙමින් හිස් වූ තැනක් දැක මෙම ස්ථානය හිස් වී ඇත. ගස් අඩුය. කරුණු කිමැයි විචාළාහ. ඉක්බිති උන්වහන්සේලාට උයන්පල්ලා එක්තරා උයන්පල්ලෙක් පැලගස්වලට දිය ඉසිමින් මුල් ගණනට දිය ඉසින්නෙමිසි සිතා පැල උගුල්ලා බලා මුල් ගණනට ජලය ඉසිසි. ඒ නිසා ඒ ස්ථානය හිස්තැනක් වියයි කීවේය. හික්ෂුහු බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත අවුත් ඒ කාරණාව සැලකළාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි! දැන් පමණක් නොව පෙරත් ඒ උයන්පාලකයා ආරාම දූෂණය කරන්නෙක් යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර විස්සසේන නම් රජු රජ කරද්දී උත්සව අවස්ථාව ප්‍රචාරය කළ කල්හි උයන්පල්ලා සැණකෙළි කෙළින්නෙමිසි උයනෙහි වසන වදුරන්ට කීවේය. මේ උයන තොපට බොහෝ උපකාර ඇත. මම සතියක් සැණකෙළි කෙළින්නෙමි. තෙපි මේ දින හතෙහි පැලවලට දිය ඉසිව් යයි කීවේය. ඔවුහු යහපතැයි පිළිගත්තාහුය. හෙතෙම ඔවුන්ට සම්වලින් කළ කළය දී ගියේය. වදුරෝ දිය ඉස පැලවලට පැන් ඉස්සාහුය. ඉක්බිති ඔවුන්ට වදුරු නායකයා විකක් නවතින්න. ජලය හැමකල්හි ලැබීම අපහසුය. එය රැකිය යුතුයි. සිටවූ පැල උදුරා මුල් ප්‍රමාණය දැන දිග මුල් ඇති පැලවලට වැඩියෙනුත් කෙටි මුල් ඇති පැලවලට අඩුවෙනුත් පැන් ඉසීම සුදුසු යයි කීවේය. කුමක් යහපතැයි කියා කීපදෙනෙක් සිටවූ පැල ගලවමින් යත්, කීපදෙනෙක් ඒවා සිටුවා ජලය ඉසින්. මෙකල බෝසතාණන් වහන්සේ බරණැස් නුවර එක් කුලයක පුත්‍රයෙක් විය. ඔහු කිසියම් කටයුත්තක් සඳහා උයනට ගොස් එසේ කරන ඒ වදුරන් දැක නුඹලාට මෙසේ කරන්නට කීවේ කවරෙක්දැයි විචාරා වදුරු නායකයා යයි කී කල්හි තොපගේ නායකයාගේ නුවණ මෙබඳු නම් නුඹලා ගැන කියනුම කවරේදැයි ඒ කරුණ ප්‍රකාශ කරමින්

යො වෙ සබ්බසමෙතානං අනුවා සෙට්ඨසම්මනො
 තස්සායං එදිසී පඤ්ඤා කිමෙව ඉතරා පජා
 යන පළමු ගාථාව කිය.

රැස් වූ හැමදෙනා අතුරෙහි යමෙක් ඒකාන්තයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨයයි ප්‍රසිද්ධ වූයේද ඔහුගේ ප්‍රඥාවද මෙබඳු විය. අන්‍යයන් ගැන කවර කථාද?

එහි, සබ්බසමෙතානං යනු මෙහි රැස් වූ මේ සියලු දෙනාටම අනුවා යනු විය. කිමෙව ඉතරා පජා යනු මොවුන් අතරින් ඉතිරි වූ යටපත් වූ යම් ප්‍රජාවක් වේද, ඒ ප්‍රජාවගේ ප්‍රඥාව කෙබඳුද? ඔවුන්ගේ කථාව අසා වදුරෝ,

එවමෙව තුවං බ්‍රහෙම අනඤ්ඤාය විනිජ්ඣසී
 කථං මුලං අදිසවා රුකබං ජඤ්ඤා පතිට්ඨිතං
 යන දෙවන ගාථාව කීහ.

බමුණ, තෙපි හේතු නොදැන මෙසේ නින්දා කරව. පොළොවට ඇද තිබෙන මුල නොදැක කෙසේ ගස අඳුනන්නෙහුද?

එහි, බුහෙම යනු බුන්ම යනු ආලපන මාත්‍රයකි. මේ වනාහි මෙහි කෙටි අරුතයි. එම්බා පුරුෂයා! නුඹ කරුණු නොදැන මෙසේ අපට නින්දා කරන්නෙහි. ගස වනාහි ගැඹුරට පිහිටියේද එසේ නැද්දැයි මුලින් නොඋදුරා කෙසේ දැනගන්නට හැකිද? ඒ නිසා අපි උගුල්ලා මුල් ඇති ප්‍රමාණය බලා ජලය ඉසින්නෙමු.

ඒ අසා බෝසතාණන් වහන්සේ

නාහං තුමො විනිදාමී යෙ වඤ්ඤා චානරා වනෙ
විසසසෙනොව ගාරඤ්ඤා යසයතා රුකඛරොපකා
යන තුන්වන ගාථාව කීහ.

මම නොපටත් වනයෙහි වෙසෙන අනෙක් වදුරන්ටත් නින්දා අපහාස නොකරමි. තොප වැනි අය ආරාමරෝපන ධූරයට පත් කළ විශ්වසේන රජතුමාම නින්දා ලැබිය යුතු වෙයි.

එහි, විසසසෙනොව ගාරඤ්ඤා යනු බරණැස් රජ වූ විශ්වසේනම මෙහි ගර්භා කටයුතුයි. යසයතා රුකඛරොපකා යනු යමක් සඳහා තොප වැනි ගස් වවන්නෝ උපන්නාහුද? (එහෙයිනි)

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතකය නිමවා වදාළ සේක. එකල වදුරු නායකයා ආරාම දූෂක කුමාරයා විය. නුවණ ඇති පුරුෂයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.2.9

සුජාතා ජාතකය

න හි වණේනන සමපනනා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් අනේපිඬු සිටුතුමාගේ ලේලිය වූ ධනඤ්ජය සිටුගේ දුටු වූ විසාඛාවගේ කණිටු සොහොයුරිය (නංගි) වූ සුජාතාව අරඹයා වදාළ සේක.

ඇ වනාහි මහත් සම්පත්තියෙන් අනේපිඬු සිටුතුමාගේ නිවස පුරවමින් පිවිසියාය. මම මහා කුලයක දුටු යයි මාන්තයෙන් දැඩිවී වණ්ඩ, පරුෂ තැනැත්තියක් වූවාය. සැඩපරුෂ රළු වචන ඇති, නැන්දා, මාමාගේ, ස්වාමියාගේ වචාවන් නොකරන්නීය. ගෙයි ජනයාට තර්ජනය කරමින් පහරදෙමින් හැසිරෙන්නීය. ඉක්බිති එක්දිනක් බුදුරජාණන් වහන්සේ පන්සියයක් හික්කුන් පිරිවරාගෙන, අනේපිඬු සිටුතුමාගේ ගෙට වැඩමවා වැඩහුන් සේක. මහ සිටුතුමා බණ අසමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ළඟ හිඳගත්තේය. ඒ අවස්ථාවෙහි සුජාතාව දැසි දසුන්, කම්කරුවන් සමග කෝලාහල කරන්නීය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්ම කථාව නවතා ඒ කිනම් ශබ්දයක් දැයි විචාළ සේක. ස්වාමීනි! ඒ ලේලිය කිසි ගෞරවයක් නැත්තීය. ඇය නැන්දාගේ, මාමාගේ හෝ සැමියාගේ හෝ වත් පිළිවෙත් කිරීමක් නැත. දන්දීමක් හෝ සිල් රැකීමක් නැත. සැදැහැ නැත. අප්‍රසන්නය. දිවා රාත්‍රී කෝලාහල කරමින් හැසිරෙන්නී යයි කීවේය. එසේනම් කැඳවන්නැයි කී සේක. ඇ අවුත් වැඳ එකත්පසෙක සිටියාය. ඉක්බිති ඇයට බුදුරජාණන් වහන්සේ සුජාතාවෙහි, පුරුෂයාට භාර්යාවෝ සන්දෙනෙකි. ඒ භාර්යාවන් අතරින් නුඹ කවර තැනැත්තියක්දැයි විචාළ සේක. ස්වාමීනි, සැකෙවින් කී දෙයෙහි අර්ථය මම නො දනිමි. විස්තර වශයෙන් මට වදාරණ සේක්වයි කීවාය. බුදුරජාණන් වහන්සේ එසේනම් කන් යොමුකොට අසවයි වදාරා මේ ගාථා වදාළ සේක.

- 1. පද්‍රව්‍යවිනතා අහිනානුකම්පීනී
- අඤ්ඤා සු රතනා අහිමඤ්ඤතෙ පතිං
- ධනෙන කීතසස වධාය උසසුකා
- යා එවරූපා පුරිසසස හරියා
- වධකා ච හරියාති ච සා පවුච්චති

1. යම් බිරිඳක් දූෂ්‍ය වූ සිත් ඇත්ති ද හිත අනුකම්පා නැත්තිද
 අන් පුරුෂයන් කෙරෙහි ඇලුනිද තම සැමියා පහත්කොට සිතන්නීද
 ධනය දී තමා ලබාගත් තම සැමියාට හිරිහැර කිරීමට උත්සාහ
 කරන්නීද, පුරුෂයකුට මෙබඳු බිරිඳක් වේ නම් ඇ වධකයකුට
 සමාන නිසා වධක බිරිඳ යයිද කියනු ලැබේ.

2. යං ඉත්ථියා වින්දති සාමිකො ධනං
 සීපපං වණිජ්ජඤ්ච කසිං අධිට්ඨහං
 අපපමපි තසමා අපහාතමිච්ඡති
 යා එවරූපා පුරිසසස හරියා
 වොරී ච හරියාති ච සා පච්චවති

2. බිරිඳගේ සැමියා, කඩු, දුනු ආදී ශිල්පයක්, වෙළඳමක්,
 ගොවිතැනක් කරමින් යම් ධනයක් ලබයි ද ස්ත්‍රිය ඒ ධනයෙන්
 ස්වල්පයක් හෝ පැහැරගනු කැමතිවේද, පුරුෂයෙකුට මෙබඳු
 බිරිඳක් වේනම් ඇ සොරෙකුට සමාන යයිද වෝර හාර්යා යයිද
 කියනු ලැබේ.

3. අකමමකාමා අලසා මහඤ්ඤා
 එරූසා වණ්ඩි ච දුරුතතවාදිනී
 උට්ඨායකානං අභිභුය්‍ය වතනතී
 යා එවරූපාය පුරිසසස හරියා
 අයභාව හරියාති ච සා පච්චවති

3. වැඩකටයුතු කිරීමට අකමැති, අලස, බොහෝ අනුභව කරන,
 සැරපරුෂ වූ, වණ්ඩි වූ නරක වචන කියන, සැමියාගේ උත්සාහය
 යට කරගෙන සිටින බිරිඳක් යම් පුරුෂයෙකුට වේනම් ඒ බිරිඳ
 සැමියාට (අරිය) සමාන යයිද සැතිරි බිරිඳ යයිද කියනු ලැබේ.

4. යා සබ්බදා හොති හිතානුකමපිනී
 මාතා ච පුත්තං අනුරකඛතෙ පතීං
 තතො ධනං සමහතමස්ස රකඛති
 යා එවරූපා පුරිසසස හරියා
 මාතා ච හරියාති ච සා පච්චවති

4. යම් බිරිඳක් හැමකල්හිම හිතානුකම්පිව මවක් පුතෙකු රකින්නාක් මෙන් සැමියා රකින්නීද, ඒවාගේම ඔහු විසින් රැස්කළ ධනය රකින්නීද, පුරුෂයෙකුට මෙබඳු වූ බිරිඳක් වේනම් ඒ බිරිඳ මවට සමාන යයිද මාතෘ හරියා යයිද කියනු ලැබේ.

5. යථාපි ජෙට්ඨා හගිණී කණිට්ඨා
 සගාරවා හොති සකමහි සාමිකෙ
 හිරිමනා හතතුවසානුවතතිනී
 යා එවරූපා පුරිසසස හරියා
 හගිණී ච හරියාති ච සා පච්චවති

5. අයියා කෙරෙහි නංගී පිළිපදින අයුරින් තම සැමියා කෙරෙහි ගෞරව සහිත වේද, ලජ්ජා සිත් ඇත්තීද සැමියාගේ අදහස් අනුව පවතීද පුරුෂයකුට මෙබඳු බිරිඳක් වේනම් ඇ නංගීට සමානයයිද හගිණී භාර්යා යයිද කියනු ලැබේ.

6. යාච්ඨි දිසවාන පතිං පමොදිනා
 සබ්බි සබාරංච චිරසසමාගතං
 කොලෙයෟකා සීලවතී පතිබ්බතා
 යා එවරූපා පුරිසසස හරියා
 සබ්බි ච හරියාතිච සා පච්චවති

6. මෙලොව යම් බිරිඳක් බොහෝ කලකින් පැමිණි මිතුරෙකු දැක සතුටුවන මිතුරියක මෙන් සිය සැමියා දැක වඩාත් සතුටට පත්වන්නීද, කුල සිරිත් අනුගමනය කරන්නීද සිල්වත්ද, පතිවත රකීද, පුරුෂයෙකුට මෙබඳු බිරිඳක් වේනම් ඇ සිල්වත් මිතුරියකට සමාන යයි ද සබ්බි භාර්යා යයිද කියනු ලැබේ.

7. අකකුට්ඨසනනා වධදණධනජ්ජිතා
 අද්දට්ඨවිතනා පතිනො තිතිකබ්බි
 අකෙකාධනා හතතුවසානුවතතිනී
 යා එවරූපා පුරිසසස හරියා
 දාසීච හරියාති ච සා පච්චවති

7. (සැමියා විසින්) දඬුමුගුරු ගෙන මරණිය තර්ජන කළත්
නොකිපෙන දුෂ්ට සිත් නැති සැමියාට සමාව දෙන, නොකිපෙන,
සැමියාගේ අදහස් අනුව පවතින මෙබඳු බිරිඳක් පුරුෂයෙකුට
වේනම් ඒ බිරිඳ දාසියකට සමාන යයිද දාසි භාර්යා යයි ද කියනු
ලැබේ.

සුජාතාවෙනි, පුරුෂයාගේ මේ භාර්යාවන් හත්දෙනායි. ඒ
හත්දෙනාගෙන් වධක සම භාර්යාවන්, වෝර සම භාර්යාවන් සැමියාට
සම (අය්‍යසම) භාර්යාවන් යන තිදෙනා නිරයේ උපදිත්. ඉතිරි සතරදෙනා
නිම්මාන රතී දෙව්ලොව උපදිත්.

8. යාවිධ හරියා වධකාති වුවවති
වොරීති අයිරාති ව යා පවුවවති
දුසිලරූපා ඵරූසා අනාදරා
කායසස හෙදා නිරයං වජනති තා

8. මෙලොව යම් භාර්යාවක් වධක යයිද, වෝරී යයිද අය්‍ය යයිද
කියනු ලැබීද දුසිල්වත් පරුෂ වචන කියන ආදර නැති ඔවුහු
මරණින් මතු නිරයට යති.

9. යාවිධ මාතා හගිණි සබ් ව
දාසීති හරියාති ව යා පවුවවති
සීලෙ ධීතතතා විරරතතසංවුතා
කායසස හෙදා සුගතිං වජනති තා

9. මෙලොව යම් භාර්යාවක් මාතු හරියා, හගිණි හරියා,
සබ් (යෙහෙලි) හරියා, දාසි හරියා යයි කියනු ලැබේද සීලයෙහි
පිහිටා සිටි බැවින් බොහෝ කලක් සංවර වූ ඒ ස්ත්‍රීහු මරණින් මතු
සුගතියට ගමන් කරත්.

මෙසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් මේ භාර්යාවරු සත්දෙනා
දක්වනු ලබද්දීම සුජාතාව සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියාය. එනිසා ඒ
හත්දෙනා අතුරින් නුඹ කිනම් භාර්යාවක්දැයි වදාළ කල්හි ස්වාමීනි! මම
දාස භාර්යාවට සමානයයි කියා බුදුරජාණන් වහන්සේට වැඳ සමාව
ගත්තාය.

මෙසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ නිවසෙහි වූ ලේලිය වූ සුජාතාව එකම අවවාදයෙන් දමනය කොට, කරන ලද බත් කිසි ඇත්තේ (දන් වළඳ) දෙවරමට වැඩ හික්කු සංඝයා විසින් වත් දැක්වූ කල්හි ගඳකිලියට වැඩම කළ සේක. දම්භතාවෙහිදී හික්කුහු, ඇවැත්නි! බුදුරජාණන් වහන්සේ එකම අවවාදයෙන් සුජාතා ලේලිය දමනයකොට සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටවූ සේකැයි බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගුණකථාව මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි! මෙහි දැන් කවර කථාවකින් යුතුව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි මහණෙනි! දැන් පමණක් නොව පෙරත් මවිසින් සුජාතාව එකම අවවාදයෙන් දමනය කෙළෙමිසි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ ඔහුගේ අග බිසවගේ කුසෙහි පිළිසිඳගෙන ඉපද වැඩිවියට පත්ව තක්සලා නුවරින් ශිල්ප ඉගෙන ගෙන පියාගේ ඇවැමෙන් රාජ්‍යයෙහි පිහිටා දැහැමින් රාජ්‍යය කරවූහ. ඔහුගේ මව ක්‍රෝධයෙන් යුක්තය. සැඩපරුෂය. දෝෂාරෝපණය කරන, අපහාස කරන තැනැත්තියකි. ඔහු මවට අවවාද දෙනු කැමතිව, මෙසේ හේතුවක් නැතිව කියන්නට යුතු නැතැයි ඇයට අනුශාසනා වශයෙන් එක් උපමාවක් සොයමින් හැසිරෙයි.

ඉක්බිති එක්දිනක් උයනට ගියේය. මවද පුතා සමගම ගියාය. ඉක්බිති අතරමගදී කිරළ පක්ෂියෙක් නාද කෙළේය. බෝසත් පිරිස ඒ ශබ්දය අසා කන් වසාගෙන එම්බල වණ්ඩ, පරුෂ වචනයෙන් ශබ්ද කරන්න එපායයි කීහ. මව සමග උයනෙහි හැසිරෙනවිට එක් සුපිපි සල්ගසෙක සැඟවුණු එක් කෙවිල්ලක් මිහිරි හඬින් හඬ ලැවූය. මහජනයා ඇගේ ස්වර හඬින් මන්වී ඇඟිලි බැඳගෙන මටසිලිටු වචන ඇත්තිය නාද කරවයි නාදකරවයි කියමින් බෙල්ල ඔසවා කන් යොමාගෙන බලමින් සිටියහ. බෝසතාණන් වහන්සේ ඒ කාරණා දෙක දැක දැන් මවට අවබෝධ කරදීමට හැකි වන්නෙමිසි සිතා මෑණියෙනි! අතරමගදී කිරළාගේ හඬ අසා මහජනයා ශබ්ද කරන්න එපා, ශබ්ද කරන්න එපායයි කන් වසාගත්හ. රඵ වචන කිසිවෙකුට ප්‍රිය නොවෙතියි කියා

නහි වණෙණන සමපනනා මඤ්ජුකා පිය දසසනා
 බර වවා පියා හොනති අසමිං ලොකෙ පරමහි ව

නනු පසසසිමං කාළිං දුබ්බණණං නිලකාහනං
කොකිලං සණහහාණෙන බහුනනං පාණිනං පියං

තසමා සබිල වාවසස මනහහාණී අනුදධතො
අඤ්ඤං ධමමඤ්ඤව දීපෙනි මධුරං තසස හාසිතං
යන මේ ගාථා කීහ.

1. වර්ණවත් වූ, මිහිරි නාද ඇති, දැකුම්කලු පුද්ගලයෝ, මේ වචනවලින් යුතු වූවාහු නම් මෙලොවද පරලොවද කිසිවෙකු හටත් ප්‍රිය නොවෙති.
2. කළු පැහැති දුර්වර්ණ වූ කැළල් ඇති මේ කෙවිලිය සිනිඳු (මටසිලිටු) බසින් බොහෝදෙනාට ප්‍රියමනාප වූවා නොදක්නෙහිද?
3. එම නිසා මටසිලිටු (මිහිරි) කථා ඇති තැනැත්තෙක් වන්නේය. නුවණින් විමසා පමණට කථා කරන්නෙක් වන්නේය. උඩඟු නොවන්නේය. ඔහුගේ මිහිරි වචනය අර්ථයත් ධර්මයත් ප්‍රකාශ කරන්නේය.

මේ ඒ ගාථාවල අර්ථයයි.

මෑණියනි, මේ සත්ත්වයෝ පුවඟු මෙන් කලු තුස්තවාලු මෙන් කලු පැහැයෙන් යුක්ත වුවද කටහඬෙහි මිහිරි බැවින් මඤ්ඤුකා නම් වූද මනා රූපපුවෙන් යුක්ත හෙයින් පියදසසනා නම් වුවද යටත් පිරිසෙයින් මවිපියවරුද දොස් කිමි, අපහාස කිරීම් ආදී වශයෙන් පැවති රළු වචනයන් යුක්ත හෙයින් බරවාවා නම් වූවාහු මෙලොවද පරලොවද පියා ප්‍රිය නම් නොවෙති. අතරමග සිටි රළු වචන ඇති කිරලා මෙනි.

මටසිලිටු මිහිරි වචනයෙන් යුක්ත මොළොක් වචන කථා කරන්නෝ විරූපී වුවද ප්‍රිය වෙති. එහෙයින් මෑණියන්ට කියමි. නනු පසසසි ඉමං කාළිං දුබ්බණණං ශරීර වර්ණයෙන් වඩාත් කළු වූ සුදු ලපවලින් යුක්ත කොකිලං කෙවිලිය මෙසේ දුර්වර්ණ වූවද මොළොක් වචනයෙන් බොහෝදෙනාට ප්‍රිය වූවාය. මෙසේ රළු වචන ඇති සත්ත්වයා ලෝකයෙහි මවිපියන්ටද අප්‍රිය වෙයි. එහෙයින් බොහෝදෙනාට ප්‍රිය බව කැමති

පුරුෂයා මොළොක් වචන ඇති මිහිරි වචන ඇති කෙනෙක් වන්නේය. ප්‍රඥාව නම් වූ මන්ත්‍රයෙන් සීමාකොට කථාකරන හෙයින් මනනභාණී. විසිරුණු බවින් තොරව ප්‍රමාණයෙන් යුක්තව කථාකරන හෙයින් අනුදායක. යමෙක් මෙබඳු පාළි අර්ථයත් පාළියත් ප්‍රකාශ කරයිද තසස භාසිතං. ඔහුගේ වචනය කරුණු සහිතව අනුන්ට දොස් නොකියා කථාකරන හෙයින් මධුරං මිහිරි වෙයි.

මෙසේ බෝසතාණන් වහන්සේ මේ ගාථා තුනෙන් මවට දම් දෙසා අවබෝධ කරවූහ. ඇ එතැන් පටන් ආචාරශීලී වූවාය. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ ද මව එකම අවවාදයෙන් දමනයකොට කම් වූ පරිද්දෙන් මියපරළොව ගිය සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල බරණැස් රජුගේ මව මේ සුජාතාව වූවාය. රජු වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.2.10

උලුක ජාතකය

සබ්බෙහි කිර ඤාතීහි යන මේ ජාතක ධර්ම දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවන මහා විහාරයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් කවුඩු, බකමුණු දබරය අරබයා වදාළ සේක.

එකල කවුඩෝ දවල් කාලයේ බකමුණන් කති. බකමුණෝ හිරු අවරට (බැස) ගියතැන් පටන් ඒ ඒ තැන්වල නිදන කපුටන්ගේ හිස් කඩා මරා දමති. ඉක්බිති ජේතවනාරාමයේ කෙලවර එක් පන්සලක වසන්නා වූ එක්තරා හික්කුන් වහන්සේ නමකට අතුගාන අවස්ථාවෙහි ගසින් වැටුණා වූ නැළි හත අටක් පමණ බොහෝ කවුඩු හිස් ඉවත් කරන්නට සිදුවෙයි. හෙතෙම ඒ කරුණ හික්කුන් වහන්සේලාට සැල කළේය. හික්කුන් වහන්සේලා දම්සභාවෙහිදී ඇවැත්නි, අසවල් හික්කුන් වහන්සේ වසන ස්ථානයේ දිනපතාම මෙපමණක් නම් කවුඩු හිස් ඉවත් කරන්නට සිදුවෙතියි

යනුවෙන් කථාව මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි, මෙහි කවර කථාවකින් යුතුව සිටියාහුදැයි විචාළ සේක. හික්කුහු මෙම කථාවෙන් යයි කියා ස්වාමීනි! කවදා පටන් කවුඩන්ගේ හා බකමුණන්ගේ ඔවුනොවුන් අතර වෛරය උපන්නේදැයි විචාළාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රථම කල්පයට අයත් කාලයේ පටන් යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස ප්‍රථම කල්පයේ මිනිස්සු රැස් වී මනා රූ සපුවෙන් යුත් සෞභාග්‍යයෙන් අගතැන්පත් ආඥා සම්පන්නියෙන් යුත් සියලු ආකාරයෙන් පිරිපුන් එක් පුරුෂයෙකු කැඳවා රජබවට පත් කළහ. සිව්පාවෝද රැස්වී එක් සිංහයෙකු රජබවට පත්කළහ. මහ මුහුදෙහි මාලු ආනන්ද නම් මත්ස්‍යයෙකු රජබවට පත් කළාහුය. ඉක්බිති කුරුළු සමූහයා හිමාල වන පෙදෙසේ එක් ගල්තලාවක් මතුවෙහි රැස්වී මිනිසුන් අතරෙහි රජෙක් සිටියි. එසේම සිව්පාවුන් අතරද මත්ස්‍යයන් අතරද රජවරු සිටිති. අප අතර රජෙක් නම් නැත. පිහිටක් නැතිව (නායකයෙකු නැතිව) වාසය කිරීම නම් නොවටියි. අපටද රජකෙනෙකු ලැබීම වටියි. රජ තනතුරේ තැබිය යුතු එකෙකු ගැන විමසා දැනගනිව් යි කීහ. ඔවුහු එවැනි කුරුල්ලෙකු සොයමින් එක් බකමුණෙකුට කැමතිව "මේ තෙමේ අපට රුවිවෙයි" යනුවෙන් කීහ.

ඉක්බිති එක් කුරුල්ලෙක් සියල්ලන්ගේ අදහස් ගැනීම පිණිස තුන්වරක් ප්‍රකාශ කළේය. එසේ නම් ප්‍රකාශ කරද්දී දෙවරක් දැනුම්දීම ඉවසා තුන්වන වර කියවද්දී එක් කවුඩෙක් නැගී සිට මොහු රජකමට එළඹෙන මේ මොහොතේ මෙබඳු මුහුණක් ඇති කල කිපුණුවීම කෙබඳු වන්නේද, කිපුණු මොහු සිත් බලන ලද අපි රත්වූ කබලක දැවූ තල ඇට මෙන් ඒ ඒ තැනම බිඳෙන්නෙමු. මොහු රජ බවට පත්කරනවාට මගේ රුවියක් නැතැයි කියා එම කරුණ ප්‍රකාශ කිරීමට

සබෙබහි කිර ඥාතීහි කොසියො ඉසසරො කතො
සවෙ ඥාතීහනුඤ්ඤාතො භණ්ණෙයාහං එකවාචිකං
යන පළමු ගාථාව කිය.

සියලු නැයන් විසින් බකමුණා රජ කරන ලද්දේය. ඉදින් නැයන් විසින් අවසර දෙන ලද්දේම නම් මම වචනයක් කියමි.

එහි අර්ථය : යම් මේ ප්‍රකාශයක් පවතීද, එය අසා කියමි. සබ්බෙති කිර මෙහි රැස්වූ සියලු ඤාතීහි ඤාතීන් විසින් මේ, කොසියො බස්සා රජ, කතො කරන ලදී ඉදින්, මම වනාහි නැයන් විසින් අවසර ලද්දේම නම් මෙහි කිය යුතු එක වාචිකං කිසිවක් භණෙයාං කියන්නෙමි.

ඉක්බිති ඔහුට අවසර දෙමින්

භණ සමම අනුඤ්ඤාතො අත්ථං ධම්මඤ්ච කෙවලං
සන්තිහි දහරා පකඛි පඤ්ඤාවනෙතො ජුතීන්ධරා

යන දෙවන ගාථාව කීහ.

මිත්‍රය, අප විසින් තොපට අවසර දෙන ලද්දෙහිය. හේතුව හා ප්‍රවේණි ධර්මය කියව, නුවණත්, ඤාණාලෝකයත් ඇති තරුණ පක්ෂිහු ඇත්තේමය.

එහි, භණ සමම අනුඤ්ඤාතො යනු යහළු කවුඩාණෙනි! අප සියල්ලන් විසින් නුඹ අනුදන්තා ලදී. (අපි සියල්ලෝම නුඹට අවසර දුනිමු) යමක් තොපට කිවයුතු නම් එය කියව, අත්ථං ධම්මඤ්ච කෙවලං යනු කියද්දී ද කරුණද පරම්පරාවෙන් ආ වචනයද නො ඉක්මවා කියව. පඤ්ඤාවනෙතො ජුතීන්ධරා යනු නුවණින් යුක්ත වූද ප්‍රඥාලෝකය දරණ තරුණ පක්ෂිහු ඇත්තේමය.

මෙසේ අවසර ලත් උභ

නමෙ රුවච්චි හඳුං වො උලුකසසාහිසෙවනං
අකුඳධසස මුඛං පසස කථං කුඳො කරිසසති

යන තෙවන ගාථාව කීය.

තොප හැමට යහපතක් වේවා! බකමුණාගේ රජවීම මට රුවි නොවෙයි. නොකිපුණා වූ මොහුගේ මුහුණ බලව. කිපුණු මොහු කුමක් කරන්නේදැයි නො දනිමි.

එහි අර්ථය, හඳුං තොපට යහපතක් වේවා! තුන්වරක් කරන ප්‍රකාශයන්, උලුකසස අහිසෙවනං බකමුණාගේ රජවීම කරයි. එය මට නරුවච්චි රුවි නොවේ. දැන් සතුටු සිත් ඇති අකුඳධසස මුඛං නොකිපුණා වූ මොහුගේ මුහුණ බලවී. කුඳො කිපුණා වූ මොහු වනාහි, කථං කරිසසති

කුමක් කරන්නේදැයි නොදනිමි. සබ්බථාපෙතං හැම අයුරින්ම මෙය මට රුචි නොවෙයි.

හෙතෙම මෙසේ කියා මට රුචි නොවෙයි. මට රුචි නොවෙයි කෑ ගසමින්ම අහසට පැන්නේය. බකමුණාද නැගිට උග්‍ර ලුහුබැන්දේය. එතැන් පටන් ඔවුහු ඔවුනොවුන් වෙර බැන්දාහුය. කුරුල්ලෝ ස්වර්ණ හංසයා රජබවට පත්කොට ගියාහුය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍ය ප්‍රකාශ කොට ජාතකය නිමවා වදාළ සේක. එකල රජකමට පත් හංස පෝතකයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

දෙවැනි කෝසිය වර්ගය නිමියේය.

3.3.1

උද්‍යාන දූෂක ජාතකය

ආරක්‍ෂක සහ ඉසිනො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉසිපතනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක් ළිඳ අපිරිසිදු කරන එක් හිවලෙකු අරබයා වදාළ සේක.

එක්තරා හිවලෙක් වනාහි හික්කු සංඝයා පැන් වළඳන ළිඳ මල, මුත්‍රා කිරීමෙන් අපවිත්‍ර කොට ගියේය. ඉක්බිති උග්‍ර එක් දිනක් ළිඳ ළඟට පැමිණි සාමනේර හිමිවරු ගල්කැටවලින් පහර දී උග්‍ර පීඩාවට පත්කළහ. ඒ නරියා එතැන් පටන් ඒ ස්ථානය ආපසු හැරීවත් නොබැලුවේය. හික්කුහු ඒ කරුණ දැන දම් සභාවෙහිදී කථාව ඉපදවූහ. ඇවැත්නි! ළිඳ ළඟ අපවිත්‍ර කළ හිවලා සාමනේරයන් වහන්සේලා විසින් පීඩාවට පත්කළ දවසේ පටන් නැවත ආපසු හැරී බැලුවේවත් නැතැයි කථාව මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි! කවර කථාවකින් යුතුව මෙහි සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි මහණෙනි, දැන් පමණක් නොව පෙරත් මේ හිවලා ළිඳ අපිරිසිදු කරන්නෙකු වූයේයයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර පෑ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර මේ ඉසිපතනයන් මේ ලීදත් විය. එකල බෝසතාණන් වහන්සේ බරණැස් නුවර කුලගෙයක ඉපදී තාපස පැවිද්දෙන් පැවිදිව තාපස පිරිස පිරිවරාගෙන ඉසිපතනයේ වාසය කළ සේක. එකල මේ හිවලාම මේ ලීදම අපිරිසිදුකොට යයි. ඉක්බිති එක්දිනක් තාපසවරු ඒ හිවලා වටකොට එක් උපායකින් අල්ලාගෙන බෝසතාණන් වහන්සේ ළඟට ගෙන ගියාහුය. බෝසතාණන් වහන්සේ හිවලා සමග කථා කරමින්

ආරඤ්ඤකසස ඉසිනො විරරතත තපසසීනො
 කිව්ඡා කතං උදපානං කථං සමම අවාහයි
 යන පළමු ගාථාව කීහ.

හිවල් යහලුව! වනවාසී වූ බොහෝ කල් තපස් රකින්නා වූ ඍමිත් විසින් දුකසේ තනන ලද ලීද කුමක් නිසා මළ මුත්‍රයෙන් දූෂණය කළෙහිද?

එහි අර්ථය, වනයෙහි වසන බැවින්, ආරඤ්ඤකසස සොයා ගත් ගුණ ඇති බැවින්, ඉසිනො බොහෝ කාලයක් තපස් රැකීම නිසා කියන ලද විරරතත තපසසීනො කිව්ඡා කතං මහන්සියෙන් දුකෙන් තනන ලද, උද්භාකං ලීද, තථං කුමක් කියා සමම හිවල් යහලුව නුඹ, අවාහයි මළ මුත්‍රා වලින් දූෂණය කළෙහිද? ඒ මළ මුත්‍රා මෙතැන කෙලෙසිය. හෙලිය යනුයි. ඒ අසා හිවලා

එස ධමෙමා සිගාලානං යමපීඤා ඔහදාමසෙ
 පිතුපිනාමහං ධමෙමා න නං උපකාමාතුමරහසී
 යන දෙවන ගාථාව කීය.

යම්තැනෙක දිය බී එහි මළ මුත්‍රා කරනවා නම් ඒ හිවලුන්ගේ ගතියයි. පියාගේ සීයාගේද ගතියයි. එයට දොස් නගන්නට ඔබ සුදුසු නොවෙහි.

එහි, එස ධමෙම යනු එය ස්වභාවයයි. යමපීඤා ඔහදාමසෙ යනු යහලුව! අපි යම්තැනක පැන් බොමුද එතැන මළපහ කරමු. මුත්‍රා පහකරමු. එය හිවලුන් වන අපගේ ධර්මතාවයි දක්වයි. පිතුපිනා මහං යනු අපගේ

පියවරුන්ගේද සීයලාගේද එය ස්වභාවයයි. නං නං උජ්ඣායාකුමරහසී යනු එය මෙයට අපට පරපුරෙන් ආවා වූ ධර්මතාවකි. ස්වභාවයකි. නුඹ දොස් කීමට නුසුදුසු වෙති. මෙහිලා කිපෙන්නට යුක්තියක් නැත. ඉක්බිති බෝසතාණන් වහන්සේ හිවලාට

යෙසං වො එදිසො ධමමො අධමමො පනු කීදිසො
මා වො ධමමං අධමමං වා අද්දසාව කුදාවනං
යන තුන්වන ගාථාව කීහ.

ඒ තොපගේ දහම මෙබඳු වීනම්, අදහම කෙබඳු වේද? තොපගේ දහමක් හෝ අදහමක් හෝ කිසිකලෙක අපි නොදුටුවෙමු.

එහි, මා වො යනු තොපගේ ධර්මය හෝ අධර්මය හෝ අපි කිසිදිනක නොදුටුවෙමු.

මෙසේ මහා සත්ත්වයන් වහන්සේ හිවලාට අවවාද දී නැවත නොඑන්නැයි කීහ. හිවලා එතැන් පටන් නැවතී හෝ නොබැලුවේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාකොට ජාතකය නිමවා වදාළ සේක. එකල ළිඳ අපවිත්‍ර කළ හිවලා හෙවත් උද්‍යාන දූෂකයා මේ හිවලාම විය. පිරිස් අනුශාසකයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.3.2

ව්‍යග්‍ය ජාතකය

යෙන මීතෙන සංසග්ගා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සමයෙහි කෝකාලික තෙරුන් අරඹයා වදාළ සේක. කෝකාලික කථාවසුචු ව දහතුන්වන නිපාතයෙහි තක්කාරිය ජාතකයෙහි මතු සඳහන් වන්නේය. කෝකාලික තෙරුන් වහන්සේ වනාහි, සැරියුත් මුගලන් තෙරුන් වහන්සේලා දෙනම කැඳවාගෙන එන්නෙමි යි කෝකාලික රටේ සිට ජේතවනාරාමයට වැඩම

කර ශාස්තෘන් වහන්සේ වැද තෙරුන් වන්නසේලා දෙනම වෙත එළඹ ඇවැත්ති! කෝකාලික රටවැසි මිනිස්සු ඔබ වහන්සේලා දෙනම කැඳවන්නාහුය. වඩිනු මැනවි වඩිමුයි කීහ. ඇවැත්ති! ඔබ යන්න අපි නො එන්නෙමුයි කීහ. තෙරුන් වහන්සේලා විසින් ප්‍රතිකේෂප කළ කෝකාලික තමා ම ආපසු ගියේය. ඉක්බිති හික්කුන් වහන්සේලා දම් සභාවෙහිදී ඇවැත්ති! කෝකාලික හික්කු ව සැරියුත් මුගලන් දෙදෙනා වහන්සේ ඇතිවත් නැතිවත් සිටින්නට නොහැකිය. එක්වීමක් නො ඉවසයි. වෙන්වීමක් නො ඉවසයි යනුවෙන් කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩමවා මහණෙනි! මෙහි කවර කථාවකින් යුතුව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි, මහණෙනි! දැන් පමණක් නොව පෙරත් කෝකාලික සැරියුත් මුගලන් දෙදෙනා ඇතුළත් නැතුවත් සිටින්නට නොහැකි වූයේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ එක්තරා කැළෑවක රුක් දෙවියකු වී උපන් සේක. ඔහුගේ විමානය අසල එක්තරා ලොකු වෘක්කයක වෙනත් රුක් දෙවියෙක් වාසය කරයි. ඒ වන රොදෙහි සිංහයෙක් ද ව්‍යාඝ්‍රයෙක් ද වාසය කරත්. උන් දෙදෙනාට බියෙන් කිසිවෙක් එහි කුඹුරක් නොකරයි. ගසක් නොකපයි. නැවතී බලන්නට සමතෙක් ද නැත. ඒ සිංහ ව්‍යාඝ්‍ර දෙදෙනා නොයෙක් ආකාර සිවුපාවුන් මරා කත්. කා ඉතිරි කොටස් එහිම දමා යත්. ඒ නිසා ඒ වනලැහැබ අසුවී කුණප ගඳ ඇත්තේ වෙයි. ඉක්බිති කළයුතු නොකළ යුතු දේ නොදන්නා අන්ධබාල වූ අනෙක් රුක් දෙවියා එක්දිනක් බෝසතාණන් වහන්සේට යහලුව! මේ සිංහ ව්‍යාඝ්‍රයන් නිසා වනරොද අසුවී කුණපගඳින් යුක්තයි. මම මුත් දෙදෙනා පලවා හරිමිසි කීවේය. බෝසතාණන් වහන්සේ යහලුව! මේ දෙදෙනා නිසා අපගේ විමාන රැකේ මොවුන් පලා ගියවිට අපේ විමාන විනාශ වෙයි. සිංහ, ව්‍යාඝ්‍ර පා සලකුණ නොදකින මිනිස්සු සියලු වනය කපා එක මිදුලක් කොට කුඹුරු කරන්නාහ. ඒ ක්‍රියාවට කැමති නොවන්නැයි කියා

යෙන මිනෙන් සංසග්ගා යොගකෙබමො විහිංසති
 පුබ්බෙවජ්ඣා භවනනසස රකෙබි අකඛිව පණ්ඩිතො

යෙන මිනෙන් සංසගා යොගකෙබමො පවඩ්ඪිති
කරෙයනතසමං චුතතිං සබ්බකිවෙවසු පණ්ඩිතො
යන පළමු ගාථා දෙක කීහ.

යම් ආකාර පාපමිත්‍ර සේවනය හේතුකොට ගෙන සිතේ, කයේ සැනසීම පිරිහේද, නුවණ ඇති පුරුෂ තෙම ඒ පාපමිත්‍රයා විසින් අභිකාවනය කළයුතු දැය තමාගේ දෙඇස් මෙන් රැක ගන්නේමය.

යම් බඳු කලහාණ මිත්‍රයකු සමග එක්වීම නිසා කාය චිත්ත සුවය වැඩේද ඒ කළණ මිත්‍රාගේ සියලු කටයුත්තෙහි පණ්ඩිත පුරුෂ තෙමේ පැවැත්ම තමා හා සම කරන්නේය.

එහි, යෙන මිනෙන් සංසගා යනු යම් පවිටු මිත්‍රකු සමග ආශ්‍රය කිරීම හේතුවෙන්, ආශ්‍ර කිරීම, නමැති කරුණෙන් යමකු සමග දැකීමෙන් ඇතිවන ඇසුර, ඇසීමෙන් ඇතිවන ඇසුර, කය ඇල්ලීමාදියෙන් ඇතිවන ඇසුර, කතාබහ කිරීමෙන් ඇතිවන ඇසුර පරිභෝග කිරීමෙන් ඇතිවන ඇසුර යන මේ පස් ආකාර ඇසුර කරන ලද බැවින් යන අර්ථයි. යොගකෙබමො යනු කයේ හා සිතේ සැපයයි. එය වනාහි දුක්ඛ යෝගයෙන් ආරක්‍ෂා වන බැවින් මෙහි යොගකෙබම යයි අදහස් කරන ලදී. විහිංසති යනු පිරිහීමට පත් වේ. පුබ්බවස්සා භවනතසස රකෙබ අකඛිව පණ්ඩිතො යනු ඒ පාපමිත්‍රයා විසින් කරන මැඩපැවැත්වීම තමා විසින් වැළැක්විය යුතුය. පාප මිත්‍රා තමාගේ ලාභ, කීර්ති, ජීවිත යන මේවා මැඩ පවත්වන්නට පෙර කල් ඇතිවම තමාගේ ඇස මෙන් පණ්ඩිත පුරුෂයා රකින්නේය.

දෙවන ගාථාවෙහි යෙන යනු යම් කලණ මිත්‍රෙකු සමග එක්වීමේ කාරණයෙන්, යොගකෙබමො පවඩ්ඪිති යනු කයේ සිතේ සැපය වැඩෙයි. කරෙයනත සමං චුතතිං යනු ඒ කලහාණ මිත්‍රයාගේ, සබ්බකිවෙවසු පණ්ඩිතො යනු පුරුෂයා යම් සේ තමන්ගේ දිවි පැවැත්මද ගෙවල්, ඉඩම් ආදී උපභෝග පරිහරණයද ඇඳුම්, ආහාර ආදී පරිභෝග පරිහරණයද කරයි. මෙසේ මේ සියල්ල කරන්නේය. වැඩිපුරත් කරන්නේය. පහත් දෙයක් නම් නොකරන්නේය.

මෙසේ බෝසතාණන් වහන්සේ විසින් කාරණා කී කල්හි ද ඒ මෝඩ දෙවියා සොයා නොබලා එක් දිනක බිය ගෙන දෙන රූප අරමුණක්

දක්වා ඒ සිංහයා හා ව්‍යාඝ්‍රයා පලවා හැරියේය. මිනිස්සු ඔවුන්ගේ පාසවහන් නොදැක සිංහ ව්‍යාඝ්‍ර දෙදෙනා වෙනත් වන ලැහැබකට ගියේ යයි දැන වන ලැහැබෙහි එක් කොටසක් සිදලූහ. දේවතාවා බෝසතාණන් වහන්සේ වෙත එළඹ, යහළුව මම ඔබේ කීම නොසලකා ඔවුන් පලවා හැරියෙමි. දැන් ඔවුන් ගිය බව දැන මිනිස්සු කැලේ කපති. කුමක් කළ යුතුදැයි කියා දැන් ඔවුන් දෙදෙනා අසවල් වන ලැහැබෙහි වසන්. ගොස් ඔවුන් කැඳවාගෙන එන්නැයි කියනලදුව එහිම ගොස් සිංහ, ව්‍යාඝ්‍ර දෙදෙනා ඉදිරියේ සිට ඇදිලිබැඳ

එම ව්‍යංග්‍යා නිවහනවෙහා පව්වමෙම මහාවනං

මා වනං ඡන්දි නිවංගං වංග්‍යා මාහෙසු නිබ්බනා

යන තුන්වන ගාථාව කීවේය.

ව්‍යාඝ්‍රයෙනි, එව, ආපසු පෙරළා එව, මහ වනයට එළඹෙවු.

ව්‍යාඝ්‍රයන් නැති වනය නොකපවා. ව්‍යාඝ්‍රයෝ වන විරහිත වූවාහු නොවෙත්වා. ව්‍යාඝ්‍රයෝ කැලෑවක් නැති අය නොවෙත්වා.

එහි, ව්‍යංග්‍යා යනු ඒ දෙදෙනාට ව්‍යාඝ්‍ර නාමයෙන් අමතයි යනුවෙන් කීවේය. නිවහනවෙහා යනු ආපසු එවී, පව්වමෙම මහා වනං යනු ඒ මහා වනයට ආපසු එවී, නැවත එළඹෙවී. මෙය මෙය ම පාඨයයි, මා වනං ඡන්දි නිවංගං යනු අපගේ වනලැහැබ දැන් තොප නොමැතිකමින් ව්‍යාඝ්‍රයන් නැති එකකි. මිනිසා මිනිස්සු ඒ වනය නොකපත්වා. ව්‍යංග්‍යා මාහෙසු නිබ්බනා යනු තොප වැනි ව්‍යාඝ්‍ර රජවරු තම වාසස්ථානයෙන් පලාගිය බැවින් වනයක් නොවේ. වාසය කරන තැන වනයෙන් තොර නොවේවා.

ඔවුහු දේවතාවා විසින් මෙසේ ඉල්ලනු ලබද්දී ද යව, අපි නොඑන්නෙමුයි ප්‍රතිකේෂප කළාහුය. දේවතාවා තනියම ආපසු ගියේය. මිනිස්සුද කීප දිනකින් සියලු වනය කපා කුඹුරු කොටා ගොවිතැන් කළාහුය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍ය ප්‍රකාශකොට ජාතකය නිමවා වදාළ සේක. එකල නුවණ නැති දෙවියා කෝකාලිකය. සිංහයා සැරියුත්තය. ව්‍යාඝ්‍රයා මුගලන්ය. නුවණ ඇති දෙවියා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.3.3

කවිඡප ජාතකය

කො නු උද්දිනහනෙතො වා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරද්දී කොසොල් රජතුමාගේ මහ ඇමතියන් දෙදෙනෙකුගේ කලහයක් සංසිද්ධිම අරබයා වදාළ සේක. වර්තමාන කථාව දුක නිපාතයෙහි කියන ලද පරිදිමය.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ කසිරට බමුණු කුලයක ඉපදී වැඩිවියට පත්ව තක්සලා නුවරින් ශිල්ප ඉගෙනගෙන පස්කම් සැප හැරදමා තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව හිමාල වන ප්‍රදේශයේ ගංතෙරක අසපුවක් තනාගෙන එහිදී අභිඥාවන්ද සමාපත්ති උපදවාගෙන ධ්‍යාන සුවයෙන් කල් ගෙවමින් වාසය කළ සේක. මේ ජාතකයෙහි බෝසතාණන් වහන්සේ ඉහළට මැදහත් බවෙන් යුක්ත වූහ. උපේක්ෂා පාරමිතාව පිරු සේක. එක් කාය වාග් සංවරයක් නැති දුසිල් වදුරෙක් අවුත් පන්සල් දොරකඩ වාඩිවී සිටින උන්වහන්සේගේ කන් සිදුරුවල කෝටුකැලි ඇතුල් කිරීමේ ක්‍රියාව අංගජානයෙන් කරයි. (වදුරාගේ ලිංගය බෝසතුන්ගේ කන්සිදුරුවල ඇතුල් කරයි) බෝසතාණන් වහන්සේ එය නොවළක්වා මැදහත්වම හිදිති. ඉක්බිති එක්දිනක එක් ඉබ්බෙක් දියෙන් ගොඩට අවුත් ගංතෙරට වී කට ඇරගෙන අවිච්ච තපිමින් නිදයි. ඒ දැක ඒ කැදර වදුරා උගේ කට තුළට කෝටුකැලි ඇතුල් කිරීමේ ක්‍රියාව (තම ලිංගය ඇතුල් කිරීම) කළේය. ඉක්බිති ඉබ්බා පිබිදී වදුරාගේ රහසඟ මල්ලක දමන්නාක් මෙන් කටින් ඩැහැ ගත්තේය. බලවත් වේදනාවක් උපන්නේය. වේදනාව ඉවසිය නොහැකිව කවරෙක් නම් මා මේ දුකෙන් මුදවන්ද කා ළඟට යම්දැයි සිතා තාපසතුමා හැර මේ දුකෙන් මා මුදවන්නට වෙන කෙනෙක් නැත. මා උන්වහන්සේ සමීපයටම යාම සුදුසුයයි සිතා තම දැතින් ඉබ්බා උස්සාගෙන බෝසතාණන් වහන්සේ සමීපයට ගියේය. බෝසතාණන් වහන්සේ ඒ දුස්සීල වදුරා සමග කෙළිකවටකම් කරමින්

කොනු උද්දින හනෙතො පුරහසොච බ්‍රාහ්මණො
කහනනු හිකං අවරි කං සදං උපසංකම්
යන පළමු ගාථාව කීහ.

පිරුණු බත් පාත්‍රයක් ගත්තෙකු මෙන් (මේ කවරෙක්ද? කාර්තික පූජවෙහි ලද) පිරුණු පාත්‍රයක් අතැති බමුණෙකු මෙන් (මේ) කවරෙක්ද? කවර පෙදෙසක පිඬු සිඟා හැසිරුණේද? කවර සැදැහැතියෙකු කරා එළැඹියේද?

එහි කොනු උද්දිතභතො වා යනු පිරුණු බත් ඇත්තෙකු මෙන් එන මොහු කවුද? බතින් පිරුණු එක් පාත්‍රයක් අත් දෙකෙන් ගෙන එන්නාක් මෙන් මේ එන තැනැත්තා කවරෙක්ද යන අර්ථයයි.

පුරුහස්ථාව බ්‍රාහ්මණො යනු ඉල් මාසයේ ඉගෙනීමක් ලැබ පිරුණු අත් ඇති බමුණෙකු මෙන් එන මොහු කවුද යන්න වදුරා සඳහා කියයි. කහනනු හිකබං අවරි එම්බා වදුර! කුමන පෙදෙසක අද නුඹ පිඬු සිඟා හැසිරුණෙහිද? කං සද්ධං උපසංකම් යනු මියගිය කවරෙකු උදෙසා කළ මල බිතක්ද? කවර සැදැහැතියෙකු වෙත එළඹ මේ දානය ලැබුවේදැයි දක්වයි.

ඒ අසා දුසිල් වදුරා

අහං කපිසම් දුමෙමධො අනාමාසානති ආමසිං
ඤං මං මොවය හදදනෙන මුනො ගච්ඡය්‍ය පබ්බතනති
යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

මම මෝඩ වදුරෙක්මි. ස්පර්ශ නොකළ යුතු තැන් ස්පර්ශ කළෙමි. තෙපි මා මුදනු මැනවි. මිදුනාට පසු පර්වතයට යමි. තොපට යහපතක් වේවා!

එහි, අහං කපිසම් දුමෙමධො යනු ස්වාමීනි! මම මෝඩ වචල සිත් ඇති වදුරෙක් වෙමි. අනාමාසානති ආමසිං යනු ස්පර්ශ නොකළ යුතු තැන් ස්පර්ශ කළෙමි. ඤං මං මොවය හදදනෙන යනු දයාවෙන් පිරුණු අනුකම්පාවෙන් යුතු ඔබවහන්සේ මාව මේ දුකින් මුදවන්න. ස්වාමීනි! ඔබවහන්සේට යහපතක් වේවා! මුනො ගච්ඡය්‍ය පබ්බතං යනු ඒ මම නුඹවහන්සේගේ අනුභවයින් මේ විපතින් මිදුනේ පර්වතයටම යන්නෙමි. නැවත ඔබේ ඇස් ඉදිරියේ මාව නො දක්නේය. (ඔබ වහන්සේට පෙනෙන්නට මම නැවත නො එන්නෙමි.

බෝසතාණන් වහන්සේ වදුරා කෙරෙහි කරුණාවෙන් ඉබ්බා සමග කථා කරමින්

කවිඡසා කසසපා හොනති කොණඩඤ්ඤා හොනති මකකටා
මුඤ්ඤව කසසප කොණඩඤ්ඤං කථං මෙථුනකං තයා
යන තුන්වන ගාථාව කීහ.

ඉබ්බෝ කාශ්‍යප ගෝත්‍ර ඇත්තෝ වෙති. වදුරෝ කොණඩඤ්ඤ ගෝත්‍ර ඇත්තෝ වෙති. කාශ්‍යපය! කොණඩඤ්ඤයා මුදවන්න! ඔබ (ඉබ්බා) විසින් (වදුරා සමග) මෙමථුන සේවනය (ලිංගික සේවනය) කරන ලදී.

එහි අර්ථය, කවිඡසා වදුරෝ නම් කාශ්‍යප ගෝත්‍රයෙහි වෙත්. මකකටා වදුරෝ කොණඩඤ්ඤ ගෝත්‍රයේ වෙත්. කාශ්‍යප කොණඩඤ්ඤ ගෝත්‍රවලට අයත් වූවන්ට ඔවුනොවුන් අතර ආවාහ විවාහ සම්බන්ධයක් ඇත. ඒ මේ ආවාහ විවාහය ලොල් වූ දුසිල් වූ මේ වදුරා විසින් තයා ඔබ සමග ද ඔබ විසින් මේ දුසිල් වදුරා සමග ගෝත්‍රයට සමානකම් ඇති මෙමථුන ධර්මයට සුදුසු වූ දුසිල් ක්‍රියාවක් වූ මෙමථුනකං කහං මෙමථුනාය කරන ලදී. එහෙයින් මුඤ්ඤව කසසප කොණඩඤ්ඤ කාශ්‍යපය කොණඩඤ්ඤ නිදහස් කරන්න.

ඉබ්බා බෝසතාණන් වහන්සේගේ වචනය අසා කාරණයෙහි පැහැදී වදුරාගේ රහසග නිදහස් කළේය. වදුරා මිදුණු සැණින් බෝසතාණන් වහන්සේ වැඳ පලා ගියේය. නැවත ඒ ස්ථානය දෙස නැවතීවත් නොබැලුවේය. ඉබ්බාද බෝසතාණන් වහන්සේට වැඳ තම වාසස්ථානයට ගියේය. බෝසතාණන් වහන්සේ ද නොපිරිහුණු ධ්‍යාන ඇත්තේ බඹලොව උපන් සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය වදාරා ජාතකය නිමවා වදාළ සේක. එකල ඉබ්බා හා වදුරා මේ ඇමතිවරු දෙදෙනා වූහ. තාපසයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.3.4 ලෝල ජාතකය

කායං බලාකා සිබිනී යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා බලවත් ආසා ඇති හික්කුචක අරබයා වදාළ සේක. දම්සභාවට පමුණුවන ලද ඒ හික්කුචට බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණ ඔබ දැන් පමණක් නොව පෙරත් ලොල් බැවින්ම මරණයට පැමිණියේය. ඒ නිසා පැරණි පඬිවරුන්ද තමන්ගේ වාසස්ථානයෙන් බැහැර වූහයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බරණැස් සිටුවනුමාගේ මුළුතැන්ගෙයි බත් උයන්නා පිං පිණිස නිල් කුඩුවක් (නීලපච්ඡි) තැබුවේය. එකල බෝසතාණන් වහන්සේ පරෙවි යෝනියෙහි ඉපදී එහි වාසය කළහ. ඉක්බිති එක් ලොල් කපුටෙක් මුළුතැන්ගේ උඩින් පියාඹන්තේ නොයෙක් ආහාර මස් මාංශ වර්ග දැක ආසාවෙන් මඬනා ලද්දේ කවරෙක් නිසා ඉඩක් ලබන්නට හැකිවන්නේ දැයි සිතමින් බෝසතාණන් වහන්සේ දැක මොහු නිසා හැකි වන්නේ යයි සනිටුහන් කොට ඔහු ගොදුරු පිණිස කැලයට යන කල්හි පිටුපසින් පිටුපසින් ලුහුබැන්දේය.

ඉක්බිති ඔහුට බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ කපුටා අපි වනාහි වෙනස් ගොදුරු ඇත්තෙමු. නුඹද වෙනස් ගොදුරු ඇත්තෙහි. ඒ නිසා කුමක් සඳහා මාව පසුපස එන්නේදැයි ඇසූහ. ස්වාමීනි, නුඹවහන්සේගේ ක්‍රියාව මට රුවී වෙයි. මමද නුඹලාට සමාන ගොදුරු ගන්නෙකු වී නුඹවහන්සේට උපස්ථාන කරන්නට කැමැත්තෙමි යි කීය. බෝසතාණන් වහන්සේ පිළිගත් සේක. ඒ කපුටා ඔහු සමග ගොදුරු බිමදී එකට ගොදුරු සඳහා හැසිරෙන්නෙකු මෙන් මගහැර ගොම ගොඩක් අවුස්සා පණුවන් කා පිරුණු කුස ඇතිව බෝසතාණන් වහන්සේ වෙත එළඹ, නුඹවහන්සේ මෙතෙක් වේලා හැසිරෙන්නේ හෝජනයෙහි ප්‍රමාණය දැනගැනීම සුදුසුය. එව සවස් වෙන්නට කලින්ම යමුයි කීවේය.

බෝසතාණන් වහන්සේ කපුටා රැගෙන වාසස්ථානයට ගිය සේක. අරක්කැමියා අපගේ පරෙවියා යාළුවෙකු රැගෙන ආවේයයි කපුටාටද එක් දහයිසා කුඩුවක් (ථුසපච්ඡි) තැබුවේය. කපුටා හතර පස් දවසක් ඒ

ආකාරයෙන්ම වාසය කළේය. ඉක්බිති එක්දිනක් සිටුකුමාට බොහෝ මස් මාංශ ගෙනාවාහුය. කවුඩා ඒ දැක ලෝභයෙන් මඩනා ලද්දේ උදේ කාලයේ පටන් කොඳුරමින් හොත්තේය.

ඉක්බිති කපුටාට දවසේ බෝසතාණන් වහන්සේ යහලුව, ගොදුරු සඳහා එවයි කීහ. නුඹවහන්සේ යන්න මට කෑ දේ නොදිරවු සැකයක් ඇතැයි කීය. යහලුව, කපුටන් අතර කෑම නොදිරවන කපුටෙක් නැත. ගිලින ලද ගිතෙල් පාන්තිරයක් නම් නුඹේ කුසෙහි ටික වේලාවක් පවතියි. සෙස්ස උගුරෙන් පහලට වැටුණු ගමන්ම දිරවයි. මගේ කීම පිළිගන්න. මේ මස් මාංශ දැක, මෙසේ නොකරන්නැයි කීහ. ස්වාමීනි, මේ කුමක් කියවිද? මට අජීර්ණය ගැන සැකය ඇත්තේමය. එසේ නම් නොපමා වුව මැනවැයි අවවාද දී බෝසතාණන් වහන්සේ ගිය සේක. අරක්කැමියාද නොයෙක් ආකාර මස් මාංශ වර්ග සම්පාදනය කොට සිරුරෙන් දහදිය ඉවත් කරමින් මුළුතැන්ගෙයි දොරටුව ළඟ සිටියේය.

කපුටා මස් මාංශ කෑමට මේ සුදුසු කාලයයි ගොස් මස් බඳුන වසා ඇති පියන මත හිඳගත්තේය. අරක්කැමියා 'කිලී' යන හඬ අසා ආපසු හැරී බලන්නේ කපුටා දැක පිවිස උෟ අල්ලාගෙන සියලු සිරුරෙහි පිහාටු ගලවා හිස මුදුනෙහි කොණ්ඩය තබා ඉඟුරු, දුරු මිරිස් ආදිය අඹරා මෝරු සමග කළවම් කර නුඹ අපගේ සිටුකුමාගේ මස් මාංශ ඉඳුල් කළෙහිදැයි කියා උගේ ශරීරය පුරාම තවරා විසිකොට නිල්කඩුවට හෙළිය බලවත් වේදනාවක් උපන්නේය. බෝසතාණන් වහන්සේ ගොදුරු බිමෙන් අවුත් කෙදිරිගාන උෟ දැක විහිලු කරමින්

කායං බලාකා සිබිනී වොරී ලංගිපිතාමහා
මරං බලාකෙ ආගච්ඡ වණෙධා මෙ වායසො සබ්බා
යන පළමු ගාථාව කීවේය.

සිඵ (කොණ්ඩය) ඇති සෙර (සොර තැනැත්තියක්) වූ මේසය
සීයා කොට ඇති මේ කෙකිනි කවරෙක්ද? කෙකින්න මෙහි එව,
මාගේ මිතුරු කවුඩා වණ්ඩය.

එහි, කායං බලාකා සිබිනී යනු ගණ මෝරුවලින් තවරන ලද කාක්කාගේ ඒ ශරීරය සුදු බැවින් ද හිස මුදුනෙහි කොණ්ඩය තබා ඇති

බැවින්ද මේ කවර තැනැත්තියක්ද? කෙකිනියක්ද? මොනරෙක්දැයි විමසමින් අමතයි. වොඊ යනු (පරෙච්) කුලයෙන් අවසර නොලැබ (පරෙචියාගේ) කුලගෙට (කුඩුවට) (කපුටා) ඇතුල් වූ බැවින් ද කපුටාගේ අකමැත්තෙන් (අරක්කූමියා විසින් දැමීම නිසා) කුඩුවට ඇතුල් වූ බැවින් ද වොඊ (සෙර) යනුවෙන් කියයි. ලංසිපිතාමහා යනු අහසෙහි එල්ලෙන හෙයින් වැහි වළාකුළ 'ලංසි' යයි කියනු ලැබේ. වැහි වළාකුළෙහි හඬින් (මේස ශබ්දයෙන්) කෙකිනියෝ ගැබ් ගනිති යන අර්ථයෙන් මේස ශබ්දය කෙකිනියන්ගේ පියාය. වැහිවළාකුළ (මේසය) සීයා (පියාගේ පියා) වෙයි. එහෙයින් 'ලංසිපිතාමහා' යයි කියනු ලැබේ. ඔරං බලාංක ආගච්ඡ යනු කෙකිනිය මෙහි එන්න. වණෙඛා මෙ වාසසො සඛා යනු මගේ යහලුවා වූ කුඩුවෙහි අයිතිකරු වූ වණ්ඛ වූ, එරුඡ වූ ඒ කපුටා පැමිණ ඔබ දැක හෙල්ලක් වැනි හොටෙන් කොටා මරා දමන්නේය. එහෙයින් උඤ්ඤා පැමිණීමට පෙර කුඩුවෙන් බැස මෙහි එන්න, ඉක්මණින් පැන යන්න යනුවෙන් කියයි.

ඒ අසා කපුටා

නාහං බලාකා සිඛිනී අහං ලොලොසමී වායසො
 අකඤ්ච, වචනං කුශාං පසස ලු හොසමී අගතො
 යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

මම සිඵ ඇති කෙකිනි නොවෙමි. මම ලොල් වූ කපුටෙක්මි.
 නොපගේ වචනය නොකළ නිසා පියාපත් සිඳුනා ලද්දේ වෙමි.
 ගොදුරු බිම සිට පැමිණි ඔබ මා දෙස බලව.

එහි, ආගතො යනු ආහාර සොයාගන්නා තැනින් ආවා වූ ඔබ මට දැන් තවු සිඳින ලද මා දෙස බලන්න යන අර්ථයි.

ඒ අසා බෝසතාණන් වහන්සේ

පුන පාපඡ්ඡසි සමම සීලං හිතව නාදිසං
 නහි මානුසකා හොගා සුභුඤ්ජා හොනහි පකඛිනා
 යන තෙවන ගාථාව කීහ.

යහළුව! නැවත (ඔබ) මෙබඳු දුකකට පත් වන්නෙහිය. නොපගේ ආචාර ශීලය එවැනිය. මිනිසුන්ගේ හෝග පක්ෂියා විසින් සුවසේ බුදින්නට යෝග්‍ය නොවේ.

එහි, පුනපාපජ්ජසී සම්ම යනු යහළු කපුටාණෙනි! නැවතත් නුඹ මෙබඳු දුකක් ලබන්නෙහිමය. නුඹට මෙපමණකින් මිදීමක් නැත. කුමක් නිසාද? සීලං හි තව තදිසං ඔබේ පහත් හැසිරීම එබඳු දුකක් ලැබීමට අනුරූපය (සුදුසුය) නහි මානුසකා යනු මිනිස්සු නම් මහ පින් ඇත්තෝය. තිරිසන්ගත සත්ත්වයන්ට එබඳු පිතක් නැත. ඒ නිසා මිනිසුන් විසින් පරිභෝග කළයුතු සම්පත් තිරිසන්ගත පක්ෂීන් විසින් අනුභව නොකළ යුතුය. මෙසේද කියා වනාහි බෝසතාණන් වහන්සේ මෙතැන් පටන් අපට මෙහි විසීමට නොහැකි යැයි ඉගිලී අත් තැනකට ගියහ. කවුඩා ද කෙදිරිගාමීන් එහිම මළේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය ප්‍රකාශකොට ජාතකය නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාව කෙළවර ලොල් හික්කුව අනාගාමී ඵලයෙහි පිහිටියේය. එකල ලෝල කපුටා ලෝල හික්කුව විය. පරෙවියා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.3.5

රුවිර ජාතකය

කායං බලාකා රුවිරා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක් ලොල් වූ හික්කුවක අරබයා වදාළ සේක. කථාවස්තු දෙකත් ගාථාත් මුල් ජාතකයට සමානය.

කායං බලාකා රුවිරා කාක නීලසමීං අවජ්ඣි
වණොධා කාකො සබා මයාං තසස වෙනං කුලාවකං

සිත්කලු වූ මේ කෙකිනි කවුඩු කැදැල්ලෙහි හිඳී. ඇ කවුද? මගේ මිත්‍ර කපුටා නපුරුයි. මේ ඔහුගේ කැදැල්ලය.

නනු මං සමම ජානාසි දිජ සාමාක භොජන
අකචා වචනං තුඤ්ඤං පසසලුනොසමි ආගතො

තණකොළ වර්ගවල බීජ අනුභව කරන යහලු පක්ෂියා! මා
නො අඳුනන්නෙහි ද? තොප කී අවවාද නොකොට පියාපත්
සිඳුනා ලද්දේම වෙමි. ගොදුරු බිම සිට පැමිණි ඔබ මා දෙස
බලන්න.

සුනපාපජ්ජසි සමම සීලං හි තව තාදිසං
නහි මානුසකා භොගා සුභුඤ්ජා භොනහි පකඛිනා ති

යහඵව, මෙබඳු දුකකට (ඔබ) නැවත පත්වන්නෙහිය. තොපගේ
ආචාර සීලය (හැසිරීම) ඵ්වැනිය. මනුෂ්‍යයන්ගේ භෝග පක්ෂියා
විසින් සුවසේ බුදින්නට යෝග්‍ය නොවේ.

එහි, රුවිරා යනු මෝරු තැවරු සිරුර ඇති බැවින් සුදු පැහැය
සඳහා කියයි. බබළන, ප්‍රිය දැකුම් ඇති, සුදුපැහැ යන අර්ථයි. කාකනීසමීං
යනු කපුටු කැදැල්ලෙහි, කාකනිවචසමීං යනුද පාඨයකි. දිජා යනු කපුටා
පරෙවියාට අමතයි. සාමා භොජන යනු තණකොළ වර්ගවල බීජ නම් වූ
භෝජනය මෙහි සාමාක යයි ගත්විට සියලුම තණබීජ ගන්නා ලදී.

මෙහිද බෝසතාණන් වහන්සේ දැන් මෙතැන් පටන් මවිසින් මෙහි
විසීමට නොහැකි යැයි පියඹා අන්තැනකට ගියහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා
චතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක.
සත්‍ය දේශනාව කෙළවර ලොල් වූ හික්කුච අනාගාමී ඵලයෙහි පිහිටියේය.
ඵකල ලොල් හික්කුච කපුටා විය. පරෙවියා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ
සේක.

3.3.6

කුරුධම්ම ජාතකය

තව සද්ධංකුළු සීලංකුළු යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරමින් හංසයෙකු ඝාතනය කළ එක් හික්කුවක් අරඹයා වදාළ සේක.

සැවැත් නුවරවාසී යහලු හික්කු දෙනමක් පැවිදිව ලබන ලද උපසම්පදාව ඇතිව බොහෝවිට එකට හැසිරෙත්. උන්වහන්සේලා එක් දවසක් අවිරවති ගඟට ගොස් නා වැලිතලාවෙහි අවිව තපිමින්, සිහි කටයුතු කපා කියමින් සිටියාහුය. ඒ අවස්ථාවෙහි හංසයෝ දෙදෙනෙක් අහසින් යති. ඉක්බිති එක් හික්කුවක් ගල් කැටයක් ගෙන එක් හංස පෝතකයෙකුගේ ඇසට පහර දෙමියි කීවේය. අනෙක් හික්කුව ඔබ නොහැකි වන්නෙහි යයි කීවේය. මේ පැත්තේ ඇස තිබේවා! අනෙක් පැත්තේ ඇසට ගසන්නෙමියි කීය. එය නොහැක්කේම යයි කීය. එසේනම් සලකා බලවයි කියා තුන්මුල් ගල්කැටයක් ගෙන හංසයාගේ පිටිපසට දමා ගැසීය. හංසයා ගල්කැටයේ ශබ්දය අසා හැරී බැලුවේය. ඉක්බිති වෙනත් ඒ හික්කුව රවුම් ගල්කැටයක් ගෙන උගේ අතින් පැත්තේ ඇසට පහරදී මෙහා පැත්තේ ඇසින් නික්මවීය. හංසයා කෑගසමින් පෙරළී ඔවුන්ගේ පාමුල වැටුනේය.

ඒ ඒ තැන සිටි හික්කුහු මෙය දැක අවුත් ඇවැත්නි, බුදුසසුනෙහි පැවිදිව සතෙකු මැරීමෙන් තොප විසින් නුසුදුස්සක් කරන ලදීයයි කියා උන්වහන්සේ කැඳවාගෙන තථාගනයන් වහන්සේට දැක්වූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇත්තද මහණ? ඔබ විසින් ප්‍රාණඝාතයක් කරන ලද්දේදැයි විචාරා, ඇත්තයි ස්වාමීනියි කී කල්හි, මහණ! කුමක් නිසා සසරින් එතෙර කරන මෙබඳු සසුනෙහි පැවිදිව මෙසේ කළේද? පැරණි නුවණ ඇත්තෝ බුදුවරුන් ලොව නොමැති කාලයේත් අඹුදරුවන් සමග මුළු ජීවිතයම ගිහිගෙයි වසමින් ස්වල්පමාත්‍ර වූ තැනදීත් සැක කළාහුය. ඔබ වනාහි එබඳු වූ ශාසනයෙහි පැවිදි වී කුකුස් මාත්‍රයක් පමණවත් නොකළෙහිය. හික්කුව විසින් කය, වචනය, හිත යන තිදොරින් සංවර විය යුතුයයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස කුරු රට ඉදිපත් නුවර ධනඤ්ජය රජු රජ කරද්දී

බෝසතාණන් වහන්සේ ඒ රජුගේ අගමෙහෙසිය කුස පිළිසිඳ ගෙන පිළිවෙළින් වැඩිවියට පැමිණියේ තක්සලා නුවරින් ශිල්ප හදාරා පියරජු විසින් යුවරජ තනතුරෙහි පිහිටුවන ලද්දේ මෑත භාගයේදී පියරජුගේ ඇවෑමෙන් රජකමට පැමිණ දසරාජ ධර්මය විනාශ නොකර කුරු ධර්මයෙහි පිහිටියහ. කුරු ධර්මය නම් පක්ඛ ව ශීලයයි. බෝසතාණන් වහන්සේ ඒවා පිරිසිදුව රැක්කාහ. බෝසතාණන් වහන්සේ මෙන්ම ඔහුගේ මවද, අගමෙහෙසියද, බාල සහෝදරයා(මල්ලී)ද, යුවරජද, පෙරවි බමුණාද, ඉඩම් මනින ඇමතියාද, රථාවාරියාද, සිටුතුමාද, ධාන්‍ය ආදිය මනින ඇමතියාද, දොරටුපාලයාද, නර සෝහිනී වර්ණදාසියද එසේම වූහ.

රාජා - මාතා - මහෙසී ව උපරාජා - පුරොහිතො
 රජුකො - සාරථී -සෙට්ඨී - දොණො - දොවාරිකො තථා
 ගණිකා - එකාදස ජනා කුරුධමෙම පතිට්ඨිතා
 යනු ඒ එකොළොස් දෙනාය.

මෙසේ මේ සියල්ලෝම පිරිසිදුව පන්සිල් රැක්කාහ. රජතුමා නුවර දොරටු සතරෙහිද, නගර මධ්‍යයෙහිද, නිවාස දොරටුව ළඟදැයි දාන ශාලා හයක් කරවා දිනපතා හයලක්ෂය බැගින් ධනය වියදම් කරමින් සියලු දඹදිව නඟුල් උඩ තබා (ගොවිතැන් නවතා, උත්සව ශ්‍රීයෙන්) දන් දුන්නේය. ඔහුගේ දානානාධ්‍යායයන්, දානයෙහි ඇල්මත් දඹදිව පුරා පැතුරුනේය.

එකල කලිඟුරට දන්තපුර නගරයේ කලිඟු රජ රජකරවයි. ඔහුගේ රටෙහි වැස්ස නොවැස්සේය. වැසි නොවසින කල මුළු රටෙහිම සාගනයක් හටගත්තේය. ආහාර අහේනියෙන් මිනිසුන්ට රෝග උපන්නේය. වැස්ස නැති බියද, දුර්භික්ෂ බියද, රෝගබියද යන තුන්බිය උපන්නේය. මිනිස්සු ජීවත්වීමට මගක් නැතිව දරුවන් අතින් අල්ලාගෙන ඒ ඒ තැන සැරිසරත්. සියලු රටවැසියෝ එක්ව දන්තපුරයට ගොස් රජ දොරටුව ළඟ උද්ඝෝෂණය කළාහුය.

රජතුමා වාකවුළුව ළඟ සිටියේ සෝෂා හඬ අසා කුමක් නිසා මොවුන් කෑගසන්දැයි විචාළේය. මහරජතුමනි! මුළු රටෙහිම තුන්බිය උපන්නේය. වැස්ස නොවසීයි. ගොවිතැන් විනාශ විය. දුර්භික්ෂය හටගත්තේය. මිනිස්සු ආහාර අහේණියෙන් රෝගවලින් මඩනා ලද්දෝය.

පිහිටක් නැත්නාහු දරුවන් අතින් අල්ලාගෙන හැසිරෙත්. මහරජතුමනි, වැසි වස්වනු මැනවිසි කීහ. පැරණි රජවරු, වැසි නොවසිනා කල්හි කුමක් කරන්දැයි ඇසුවිට මහරජතුමනි, පෙර රජවරු නොවසිනා කල්හි දන් දී පෙහෙවස් අධිෂ්ඨාන කොට සිල් සමාදන්ව සිරියහනට පිවිස හිතණ ඇතිරියෙහි සතියක් වැතිරෙති. එකල වැසි වසිතිසි කීහ. රජතුමා යහපතැයි පිළිගෙන එසේ කළේය. මෙසේ ඇතිකල්හිදු වැසි නොවැසීය.

රජතුමා ඇමතියන් විවාළේය. මම මවිසින් කළයුතු සියලු කටයුතු කළෙමි. වැසි නොවසිසි. කුමක් කරමුදැයි ඇසීය. මහරජතුමනි, ඉදිපත් නුවර ධනඤ්ජනය කොරවහ රජුගේ 'අඤ්ජන වසහ' නම් මංගල ඇතෙක් ඇත. ඒ ඇතු රැගෙන එන්නෙමු. එවිට වැසි වසිතිසි කීහ. ඒ රජතුමා වනාහි බල වාහනවලින් සම්පන්නය. මැඩලිය නොහැකිය. ඔහුගේ ඇතු කෙසේ ගෙනෙන්නෙමුදැයි ඇසීය. මහරජතුමනි! ඔහු සමග යුද කිරීමක් නැත. දන්දීමෙහි අදහස් ඇති රජතුමා දානයෙහි ඇලුනේ, ඉල්ලන ලද්දේ නම් සරසන ලද හිස වුවද සිද දෙන්නේය. හොඳ පෙනීමෙන් යුත් ඇස වුවද ගළවා සියලු රාජ්‍යය වුවද පවරා දෙන්නේය. ඇතු ගැන කියනුම කවරේද? ඒකාන්තයෙන් ඉල්ලන ලද්දේ දෙන්නේයයි කීහ. කවරෙක් වනාහි ඇතු ඉල්ලීමට සමන්දැයි ඇසීය. මහරජ, (ඉල්ලීමට දක්‍ෂ) බමුණෝය. රජතුමා බමුණු ගමෙන් බමුණන් අටදෙනෙකු කැඳවා සත්කාර සම්මාන පවත්වා ඇතු ඉල්ලීම පිණිස යැවීය.

ඒ බමුණෝ මග වියදම් රැගෙන මගී වෙස් ගෙන එක් තැනක එක් රැය බැගින් වාසය කරමින් ඉක්මන් ගමන් ගොස් දින කීපයක් නගරයේ දොරටුව අසල දන් ශාලාවලින් අනුභවකොට ශරීරය තෘප්තියට පත් කරගෙන රජතුමා කවදා දන්දෙන තැනට එන්නේදැයි විවාළාහුය. පක්‍ෂයකට (අඩ මසකට) වරක් නළුම පක්‍ෂයෙහි තුන්වන දින දාහතරවෙනි දින, පසළොස් වෙනිදා සහ අටවෙනි දින එයි. හෙට වනාහි පුත් පෝදාය. ඒ නිසා හෙටත් එන්නේයයි කීවාහුය. බමුණෝ පසුදින උදෙන්ම ගොස් පෙරදින (නැගෙනහිර) දොරටුව ළඟ සිටියාහුය.

බෝසතාණන් වහන්සේ ද උදෙන්ම නා සුවද ගල්වා සියලු ආහරණවලින් සැරසී, සැරසූ උතුම් ඇතුපිට නැග මහපිරිවරින් නැගෙනහිර දොරටුව අසල දන් ශාලාවට ගොස්, ඇතුපිටින් බැස මිනිසුන් හත්අට දෙනෙකුට සියතින් බත් දී මේ කුමයට දන්දෙවයි කියා ඇතුපිට නැගී

දකුණු දිග දොරටුවට ගියේය. බමුණෝ නැගෙනහිර දොරටුවෙහි ආරක්‍ෂාව බලවත් හෙයින් අවසරයක් නොලැබ දකුණු දොරටුවටම ගොස් රජුගේ පැමිණීම බලමින් දොරටුවට නුදුරෙහි උස්තැනක සිටියාහු, පැමිණියා වූ රජුට අත් ඔසවා ජය පැතුහ. රජතුමා දියමන්ති හෙණ්ඩුවෙන් ඇතු නවතා, ඔවුන් සමීපයට ගොස් පින්වත් බ්‍රාහ්මණයිනි, තෙපි කුමක් කැමති වන්නාහුදැයි විචාළේය. බමුණෝ බෝසතාණන් වහන්සේගේ ගුණ වර්ණනා කරමින්

තව සදධඤ්ච සීලඤ්ච විදිත්වාන ජනාධිප
 වණණං අඤ්ජන වණණන කාලිංගසමීං නිමිඞහසෙ
 යන පළමු ගාථාව කීහ.

මහරජතුමනි! නුඹ වහන්සේගේ ශ්‍රද්ධාවද සීලයද දැන අඳුන් වන් වූ මඟුලැතු කරණ කොටගෙන කලිඟු රජුගෙන් ඇතු ගෙන එමුයි කියා, රන් රිදී ආදිය විනිමය වශයෙන් ගත්තෙමු.

එහි, සදධං යනු කම් ඵල ඇදහීම් වශයෙන් ඇතිවන ඕකප්පන ශ්‍රද්ධාව. සීලං සංවර සීලය. ශික්‍ෂාපද නොකැඩීම නම් වූ අවිනිකකම සීලය. වණණං යනු එකල ඒ දේශයෙහි 'රන්' යයි කියනු ලැබේ. මේ දේශනා ශීර්ෂයකි. මේ පදයෙහි රන් ආදී සියලු ධන ධාන්‍ය ඇතුළත් වේ. අඤ්ජන වණණන න අඳුන් ගුළියකට සමාන පැහැයෙන් යුත් මේ ඔබ වහන්සේගේ ඇතා විසින්, කාලිංගසමීං යනු කලිඟු රජුගේ සමීපයෙහි නිමිඞහසෙ යනු විනිමය (ගණුදෙනු) වශයෙන් ගත්තෙමු. පාවිච්චියට ගැනීම් වශයෙන් (අනුභව කිරීම් වශයෙන්) උදරයට ඇතුල් කළෙමු යන අර්ථයි. සෙ යනු නිපාත මාත්‍රයකි.

රජතුමනි! අපි ඔබවහන්සේගේ ශ්‍රද්ධාවත්, සීලයත් දැන මෙසේ ශ්‍රද්ධා සීල ගුණයෙන් යුක්ත වූ රජතුමාගෙන් ඉල්ලන ලදුව අඳුන්වත් හස්තියා ඒකාන්තයෙන් අපට දෙන්නේ යයි සිතා අඳුන්වත් මේ හස්තියා තමා සතු දෙයක් මෙන් සලකා කලිඟු රට රජතුමා සමීපයෙහිදී "ඔබ වහන්සේට හස්තියා ගෙන එන්නෙමු"යි කියා බොහෝ ධන ධාන්‍ය ගත්තෙමු. ගණුදෙනු කළෙමු. එපමණක් නොව ඒවා අනුභව ද කළෙමු. මෙසේ ඒ රජතුමාට වගකීමක් දරන්නා වූ අපි මෙහි පැමිණියෙමු. එම කරුණෙහිලා කළයුතු දෙය දේවයන් වහන්සේ දැනගනිත්වායි කීහ.

වෙනත් ක්‍රමයක්: ඔබවහන්සේගේ ශ්‍රද්ධා සීල සංඛ්‍යාත වර්ණනාව විශාල ගුණය දැන රජතුමා ජීවිතය වුවද ඉල්ලූ විට දෙන්නේය. තිරිසන්ගත සතුන් ගැන කියනුම කවරේද? මෙසේ කලිඟු රජු සමීපයේ මේ ධනයට අදහස්වන් ඇතා ගනුදෙනු කළෙමු. සමාන කළෙමු. ඒ නිසා මෙහි ආවේමු.

ඒ අසා බෝසතාණන් වහන්සේ ඉදින් බමුණෙනි! තොප විසින් මේ ඇතා විකුණා (ලබාගත්) ධනය පරිහරණය කරන ලදද එය මනා ලෙස පරිහරණය කරන ලදී. ඒ ගැන නොසිතවී. අලංකාර කරන ලද පරිද්දෙන්ම තොපට ඇතා දෙන්නෙමිසි ඔවුන් අස්වසා

අනනභව්වා ච භව්වා ච යොධ උද්දිසස ගච්ඡති
සබ්බෙ තෙ අප්පටිකඛිප්පා පුබ්බාවරිය චචො ඉදං

දදාමී චො බ්‍රාහ්මණා නාගමෙනං
රාජාරහං රාජභොගහං යසසසිනං
අලංකතං හෙමජාලාගිජනනං
සසාරථං ගච්ඡථ! යෙන කාමං

යන ඉතිරි ගාථා දෙක කීහ.

කැඳ බත් ආදී ආහාර අනුන්ගෙන් ලබා ජීවත් වන්නෝද ඇත. එසේ අනුන්ගෙන් නොලබා ජීවත් වන්නෝද ඇත. මේ දෙපිරිස අතුරෙන් කිසිවෙක් යමක් පතා කෙනෙකු වෙත එයින්ම ඔවුන්ගේ ඉල්ලීම ඉටු නොදැමිය යුතුය. මේ දෙමව්පියන්ගේ වචනයයි.

බමුණෙනි! රජුන්ට සුදුසු, රජුන්ගේ පරිහරණයට සුදුසු, පිරිවර ඇති, රන්දැලින් අලංකාර කළ, (රන් ආභරණින් සැරසූ) ඇත්ගොව්වන් සහිත, මේ ඇත්රජු තොපට දෙමි. කැමති මගකින් ගෙන යවු.

එහි, අනනභව්වා ච භව්වා ච යනු පුරුෂයෙකු ඇසුරු කොට ජීවත්වන අය, කැඳ බත් ආදී ආහාරයෙන් පෝෂණය කළ යුතුය යන අර්ථයෙන් 'අනනභව්ව' නම්. අන් අය එසේ පෝෂණය නොකළ යුතු බැවින් 'භව්වා' නම්. සන්ධිවිම්භ වශයෙන් වනාහි මෙහි අකාර ලෝපය දතයුතුය. ව+අභව්වා = වභව්වා මෙපමණකින් තමන් ඇසුරුකොට හා ඇසුරු නොකොට ජීවත්වීම් වශයෙන් සියලු සත්ත්වයෝම කොටස්

දෙකකට බෙදා දක්වන ලද්දාහු වෙති. යොධ උද්දීසස ගව්ජනී යනු ඒ සත්ත්වයන් අතුරෙන් මේ ජීව ලෝකයෙහි යම් සත්ත්වයෙක් යම්කිසි දෙයක් බලාපොරොත්තුවෙන් යම් පුද්ගලයකු වෙත් යයිද, සබ්බ තෙ අප්පට්ඨකඛිප්පා යනු ඉදින් එසේ බලාපොරොත්තුවෙන් යන අය බොහෝ දෙනෙක් වුවත් ඒ පුරුෂයා විසින් ඒ සියල්ලෝම ප්‍රතිකෂේප නොකළ යුතුය. "ඉවත්ව යන්න ඔබලාට නොදෙමි" යනුවෙන් මෙසේ ප්‍රතිකෂේප නොකළ යුතුය යන අර්ථයයි. පුබ්බාවරිය වචො ඉදං යනු පූර්වාචාර්යය යනු මච්චිය දෙදෙනායි. මේ ඔවුන්ගේ වචනයයි. මම මච්චියන් විසින් මෙසේ හික්මවන ලදිමිසි දක්වයි.

දදාමි වො යනු මෙය අපගේ දෙමව්වියන්ගේ වචනය වන නිසා බමුණෙකි! මම තොපට මේ ඇතා දෙමි. රාජා රහං යනු රජතුමාට සුදුසු. රාජ භොගං යනු රාජ පරිභෝගය. යසසීනං යනු පිරිවර සහිත. ඒ ඇතා නිසා ඇත් ගොව්චන්, ඇත් වෙදුන් ආදී කුල පන්සියයක් ජීවත් වෙත්. ඔවුන් සමගම තොපට දෙන්නෙමි යන අර්ථයි. අලංකතං යනු නොයෙක් ආකාර ඇත් අලංකාරයන්ගෙන් අලංකාර කරන ලද. හෙමජාලාහිජනනං යනු රන්දැලින් මනාව වැසූ, සසාරථීං යනු යමෙක ඇතා හික්මවයිද දමනය කරයිද ගුරුවරයා වෙයිද ඔහු සමගම දෙමි. ඒ නිසා ඇත්ගොව්වා ඇතිව පිරිවර සහිතව මේ ඇතා ගෙන තොපි කැමති පරිදි යන්නැයි කීවේය.

මෙසේ ඇතුපිට සිටිමින්ම මහා සත්ත්වයන් වහන්සේ වචනය දී තැවත ඇතුපිටින් බැස ඉදින් අලංකාර නොවූ තැන් ඇත්නම් අලංකාර කර දෙන්නෙමිසි තෙවරක් ඇතු වටේ පැදකුණු කරමින් පරීක්ෂා කොට නොසැරසූ තැනක් නොදැක ඇතාගේ හොඬවැල බමුණන්ගේ අත්වල තබා, රන් කෙණ්ඩියෙන් මල් සුවද කැවූ ජලයෙන් පැන් වක්කර දුන්නේය. බමුණෝ පිරිවර සහිත ඇතා පිළිගෙන ඇතුපිට හිදිමින් දන්තපුර නගරයට ගොස් ඇතා රජුට දුන්නාහුය. ඇතා පැමිණි කල්හිද වැසි නොවැස්සේමය. රජතුමා කරුණු කිමදැයි තවදුරටත් විමසමින් ධනඤ්ජය කෝරව්‍ය රජතුමා කුරු ධර්මය රකියි. ඒ නිසා ඔහුගේ රටේ අඩමසක් පාසා දසදිනක් පාසා වැසි වසියි. එය රජතුමාගේ ගුණානුභාවයයි. මේ නිරිසන්ගත සත්වයාගේ ගුණ ඇතත් ඒ කොපමණ (ටිකක්) වන්නේදැයි අසා එසේනම් සරසන ලද අයුරින්ම පිරිවර සහිත ඇතා ආපසු යවා රජුට බාර දී ඔහු රකින කුරු ධර්මය රන්පතක ලියවාගෙන එන්නැයි බ්‍රාහ්මණයන්ද ඇමතියන්ද

යැවීය. ඔවුහු ගොස් රජතුමාට ඇතා පවරා දී දේවයන් වහන්ස! මේ ඇතා ගෙන ගිය කල්හිත් අපේ රටේ වැසි නොවසීයි. නුඹවහන්සේ වනාහි කුරු ධර්මය රකින්න. අපගේ රජතුමාද කුරුධර්මය රකිනු කැමැත්තේය. එය මේ රන්පතේ ලියාගෙන එන්නැයි (අප) එවීය. අපට කුරු ධර්මය දෙනු මැනවි යි කීහ.

දරුවනි! ඇත්තයි මම මේ කුරු ධර්මය රැක්කෙමි. ඒත් දැන් වනාහි මට එහි සැකයක් ඇත. ඒ කුරුධර්මය මගේ සිත සතුටු නොකරයි. ඒ නිසා එය තොපට දෙන්නට නොහැක්කෙමි යි කීය. කුමක් නිසා ඒ සීලය රජතුමාගේ සිත සතුටු නොකරයිද? එකල්හි රජවරුන්ගේ වසර තුනෙන් තුනට ඉල්මස ඉල් සැණකෙළියක් වෙයි. ඒ සැණකෙළිය කෙළින රජවරු සියලු අලංකාරයෙන් සැරසී දිව්‍ය වෙස්ගෙන විත්තරාජ නම් යක්‍ෂයා සමීපයෙහි සිට මලින් සැරසුණු විසිතුරු ඊතල සතර දිශාවට විදිත්. මේ රජද ඒ සැණකෙළිය කෙළිමින් එක් පොකුණු තෙරක විත්තරාජ සමීපයේ සිට සතර දිගට විසිතුරු ඊතල විද්දේය. එයින් සෙසු දිසාවලට ගිය ඊතල තුන දැක දියපිටට විදින ලද ඊතලය නොදුටුවේය. මා විසින් විද්ද ඊතලය මාපුටුවකුගේ ඇඟෙහි වැදුනාවත්දෝයි මෙසේ ප්‍රාණසාත කර්මයෙන් ශීලය බිඳීම අරමුණුකොට රජතුමාට සැකයක් ඇතිවීය. ඒ නිසා සීලය (මගේ සිත) සතුටු නොකරයි.

ඔහු දරුවනි! මට කුරු ධර්මයෙහි සැකයක් ඇත. මගේ මව සුරැකිව රකින්නීය. ඇගේ සමීපයෙන් ගනිව් යයි මෙසේ කීය. මහරජතුමනි! නුඹ වහන්සේට සතෙකු මරන්නෙමි යි චේතනාවක් නැත. සිතක් නැතිව ප්‍රාණසාතයක් නම් නොවෙයි. තමන් විසින් රක්තා ලද කුරුධර්මය අපට දෙන්නැයි කීහ. එසේ නම් ලියන්නැයි කියා "සතුන් නොමැරිය යුතුයි. නුදුන් දෙයක් නොගත යුතුයි. කාමයන්හි වරදවා නොහැසිරිය යුතුයි. බොරු නොකිය යුතුයි. මත්පැන් නොබිය යුතුයි" යනුවෙන් රන් පත්‍රයක ලියවීය.

ලියවා දීත් මෙසේ වුවත් ශීලය මාගේ සිත සතුටු නොකරයි. මගේ මව සමීපයෙන් ගන්නැයි කීවේය. දූතයෝ රජුට වැද මව සමීපයට ගොස් දේවීන් වහන්ස! නුඹවහන්සේ වනාහි කුරු ධර්මය රකින්නෙහුය. එය අපට දෙන්නැයි කීවාහුය. දරුවනි! ඇත්ත. මම කුරු ධර්මය රකිමි. නමුත් දැන් මට ඒ පිළිබඳ උපන් සැකයක් ඇත. ඒ නිසා ඒ කුරු ධර්මය මගේ සිත සතුටු නොකරයි. ඒ නිසා එය ඔබට දෙන්නට නොහැකියයි

කීව්‍යය. ඇයට පුතුන් දෙදෙනෙකි. වැඩිමලා රජතුමාය. බාලයා යුවරජය. ඉක්බිති එක් රජෙක් බෝසතාණන් වහන්සේට ලක්‍ෂයක් වටිනා සඳුන් අරටුවක් ද දහසක් වටිනා රන්මාලයක්ද එවීය. හෙතෙම මවට පුදන්නෙමිසි ඒ සියල්ල මවට යැව්වේය. මම සඳුන් ආලේප නොකරන්නෙමි. මල් නොපළඳිමි. ලේලිවරුන්ට දෙන්නෙමිසි සිතුවාය. ඉන්පසු ඇයට මගේ වැඩිමල් ලේලිය ධනවත්ය. අගමෙහෙසි තනතුරේ සිටියාය. ඇයට රන්මාලය දෙන්නෙමි. බාල ලේලිය දුප්පත්ය. ඇයට සඳුන් අරටුව දෙන්නෙමිසි යන සිත ඇතිවීය. ඇ රජුගේ දේවියට රන්මාලය දී යුවරජුගේ බිසවට සඳුන් අරටුව දුන්නාය. එසේ දුන්නත් "මම කුරු ධර්මය රකිමි. මොවුන්ගේ දුප්පත් පොහොසත් බව මට සැලකිය යුතු කරුණක් නොවේ. වැඩිහිටියන්ට සැලකීමම මවිසින් කිරීම සුදුසුය. එය මවිසින් නොකළ බැවින් ශීලය බිඳනාවන්දැයි" යනුවෙන් සැකයක් ඇතිවීය. ඒ නිසා මෙසේ කීව්‍යය.

ඉක්බිති දූතයෝ, "තමන් සතු දේ කැමති පරිදි දෙනු ලැබේ. ඔබවහන්සේ මෙපමණකින්ම සැක කරමින් වෙනත් පවක් නම් කරව්ද? සීලය නම් මෙවැන්නකින් නොබිඳෙයි. ඒ නිසා අපට කුරු ධර්මය දෙන්නැයි ඇයට කියා ඇය සමීපයෙන්ද එය ගෙන රන්පතක ලිවූහ.

දරුව! මෙසේ ඇතිකල්හිත් මාගේ හිතට සතුටක් ගෙන නොදෙයි. මාගේ ලේලිය වනාහි මනාව රකියි. ඇය සමීපයෙන් ගන්නැයි කී කල්හි අගමෙහෙසිය වෙනද එළඹ පෙර පරිදිම කුරු ධර්මය ඉල්ලූහ. ඇද පෙර පරිදිම කියා දැන් සීලය මට සතුටක් නොදෙයි. ඒ නිසා නොපට දෙන්නට නොහැකියයි කීව්‍යය. ඇ වනාහි එක්දිනක් සීමැදුරු කවුළුව අසල සිටින්නී නගරය පැදකුණු කරන රජතුමා පසුපස, ඇතුළුට සිටින යුවරජු දැක ආසා උපදවා ඉදින් මම මොහු සමග සංවාසයේ යෙදෙන්නේ නම් සහෝදරයාගේ ඇවෑමෙන් රාජ්‍යයෙහි පිහිටි මොහු මට සංග්‍රහ කරන්නේ යයි සිතුවාය. ඉන්පසු ඇයට "මම කුරු ධර්මය රකින සැමියෙකු සිටින මම කෙලෙස් වශයෙන් අන් පුරුෂයෙකු දෙස බැලුවෙමි. ඒ නිසා මගේ සීලය බිඳෙන්නට ඇතැයි" සැකයක් ඇතිවීය. ඒ නිසා මෙසේ කීව්‍යය. ඉක්බිති දූතයෝ ඇයට දේවයිනි, සැමියා ඉක්මවා යාම නම් සිතුවිල්ලක් ඇතිවූ පමණින්ම සිදු නොවෙයි. නුඹවහන්සේ මෙපමණකින්ම සැක කරනවා නම් ශික්‍ෂා කඩ කිරීමක් කෙසේ කරව්ද? මෙපමණකින්ම සීලය නොබිඳෙයි. අපට කුරු ධර්මය දෙසන සේක්වායි කියා ඇය සමීපයෙන්ද ගෙන රන්පතක ලිවූහ.

දරුව! මෙසේ වුවත් ශීලය මගේ සිතට සතුටක් ගෙන නොදෙයි. යුව රජතුමා මනාව කුරු ධර්මය රකියි. ඔහු සමීපයෙන් ගන්නැයි කියන ලද ඔවුහු යුවරජ වෙත එළඹ පෙර පරිද්දෙන්ම කුරු ධර්මය ඉල්ලූහ. ඔහු වනාහි භවස් කාලයෙහි රාජ සේවයට යමින් රථයෙන්ම රජ මීදුලට පැමිණ ඉදින් රජු සමීපයේ අනුභවකොට එහිම නිදනු කැමැති විය. රැහැන් හා කෙට්ටද රිය කුල දමයි. ඒ සංඥාවෙන් සේවකයෝ ඉවත්ව ගොස් පසුදින උදෙන්ම ගොස් ඔහුගේ නික්මීම බලාපොරොත්තුවෙන් සිටිති. රියදුරාද රිය පිළියෙළකොට පසුදින උදෙන්ම රථය ගෙන රජ දොරටුවෙහි සිටියි. ඉදින් ඒ මොහොතේම ආපසු එනු කැමැත්තේ නම් රැහැන්ද, කෙට්ටද රථයෙහි පිටත තබා රාජ සේවයට යයි. සේවකයෝ ඒ සංඥාවෙන් දැන්ම ආපසු එන්නේ යයි දැන රජ දොරටුවෙහිම සිටියි.

ඔහු එක්දිනක් මෙසේ කොට රජ මාළිගයට පිවිසියේය. ඔහු රජ ගෙට පිවිසි අවස්ථාවෙහිම වැසි වැස්සේය. රජතුමා වැස්ස වසී යයි ඔහුට නික්මෙන්නට නුදුන්නේය. ඔහු එහිම අනුභව කොට නිදාගත්තේය. සේවකයෝ දැන් ආපසු එන්නේ යයි සිතා මුළු රාත්‍රියම තෙමෙමින් සිටියහ. යුවරජ පසුදින නික්ම තෙමී සිටි සේවකයෝ දැක මම කුරු ධර්මය රකිමින් මෙපමණක් පිරිස වෙහෙසට පත් කළෙමි, මාගේ සීලය බිඳුනේ විය යුතුයයි සැක කළේය. ඒ නිසා දූතයන්ට සත්‍ය වශයෙන්ම මම කුරු ධර්මය රකිමි. නමුත් දැන් මට සැකයක් ඇත. ඒ නිසා තොපට දීමට නොහැකියයි කියා ඒ කාරණාව කීවේය. ඉන්පසු ඔහුට දූතයෝ, දේවයන් වහන්ස! ඔබවහන්සේට මොවුන් වෙහෙසට පත්වෙන්නාවායි කියා සිතක් නැත. වේතනාවක් නැතිව කථමයක් නොවෙයි. මෙබඳු සුළු දේටත් සැක කරන්නේ නම් නුඹ වහන්සේට කෙසේ ශික්‍ෂාපද කැඩියාමක් සිදු වන්නේදැයි කියා ඔහු සමීපයෙන් ද සීලය ගෙන රන්පතේ ලියූහ.

එසේ ඇති කල්හිද මාගේ සිතට සතුටක් ගෙන නොදෙයි. පෙරෙව් බමුණා එය මනාව රකියි. ඔහු සමීපයෙන් ගන්නැයි කීවේය. ඔවුහු පෙරෙව් බමුණා වෙත එළඹ ඉල්ලූහ. ඔහුද එක්දිනක් රාජ සේවයට යමින් එක් රජ කෙනෙකු විසින් ඒ රජුට එවන ලද තරුණ හිරු මඬලෙහි වර්ණයෙන් යුතු රථයක් අතරමගදී දැක මේ රථය කාගේදැයි විචාරා රජතුමාට පඬුරු වශයෙන් ලැබුණු එකක් බව අසා, මම මහලුය, ඉදින් මට රජතුමා මේ රථය දෙන්නේ නම් සැපසේ මෙයට නැග හැසිරෙන්නෙමියි සිතා රාජ සේවයට ගියේය. රජුට ජයපතා සිටි කාලයෙහි (ගෙන ආ අය) රජතුමාට රථය පෙන්වූහ. රජතුමා එය දැක මේ රථය

ඉතා සුන්දරය. එය ආචාරීන් වහන්සේට දෙවයි කීවේය. පෙරෙව් බමුණා කැමති නොවෙයි. නැවත නැවතත් කීවේ නමුදු කැමති නොවූයේමය. කුමක් නිසා මොහුට කැමැත්තක් නොවීද?

මම කුරු ධර්මය රකිමින්ම අනුන් සන්තක දේට ලෝභ කෙළෙමි. මගේ සීලය බිඳෙන්නට ඇතැයි සිතමි. හෙතෙම මේ කරුණ කියා දරුවනි! මට කුරු ධර්මයෙහි සැකයක් ඇත. ඒ ධර්මය මා සිත සතුටු නොකරයි. ඒ නිසා දෙන්නට නොහැකියයි කීවේය. ඉක්බිති දූතයෝ උතුමාණෙනි! ලෝභය ඉපදවූ පමණින් සිල් බිඳෙන්නේ නැත. නුඹ වහන්සේ එපමණකින්ම සැක කරන්නේ නම් සිල් කඩවීමක් කෙසේ සිදුවන්නේදැයි ඔහුට කියා ඔහු සමීපයෙන්ද සීලය ගෙන රන්පතේ ලියූහ.

මෙසේ ඇතිකල්හිද මගේ සිත සතුටු නොවේ. ඉඩම් මනින ඇමතියා මනාව රකියි. ඔහු සමීපයෙන් ගන්නැයි කී කල්හි ඔහු වෙතද ගොස් ඉල්ලූහ. ඔහුද එක්දිනක් ජනපදයෙහි කුඹුරක් මනිමින් රැහැන ලියක බැඳ එක් කොනක් කුඹුරුහිමියා ලවා ගන්වා අතික් කොන තමන් විසින් ගන්නා ලදී. ඔහු විසින් ගන්නා ලද රැහැන් කොන බඳින ලද ලිය එක් කකුළුවෙකුගේ බෙණය මැදට පැමිණියේය. ඔහු ඉදින් ලිය බෙනට බස්සවන්නෙමි නම් බෙනය තුළ කකුළුවා නසින්නේය. ඉදින් ඉදිරියට (වැඩිපුර) ගන්නේ නම් රජතුමා සතු කොටස අඩු වන්නේය. ඉදින් මේ පැත්තෙන් දණ්ඩ සිටවූවොත් කෙළෙඹියා සතු කොටස අඩු වන්නේය. කුමක් කළයුතුදැයි සිතුවේය. ඉක්බිති මොහුට මෙබඳු සිතක් ඇතිවීය. බිලෙහි කකුළුවෙකු සිටින්නට පුළුවන. ඉදින් සිටියොත් ඒ බව පැහැදිලි වන්නේයයි සිතා එම විලෙහිම දණ්ඩ බස්සවන්නෙමියි සිතා බිලෙහිම බැස්සවීය. කකුළුවා 'කිරි' යන ශබ්දය කළේය. ඉක්බිති මොහුට ලිය කකුළුවාගේ පිටට වැටෙන්නට ඇත. කකුළුවා මැරෙන්නට ඇත. මමද කුරු ධර්මය රකිමි. ඒ කාරණයෙන් මගේ කුරු ධර්මය බිඳෙන්නට ඇතැයි කියා යන අදහස ඇතිවීය. හෙතෙම මට මේ කාරණය නිසා කුරු ධර්මයෙහි කුකුසක් ඇත. ඒ නිසා තොපට දීමට නොහැකියයි කීවේය. ඉක්බිති ඔහුට දූතයෝ තොපට කකුළුවා මැරේවායි කියා සිතක් නැත. චේතනාවක් නැතිව කර්මයක් නොවෙයි. තොප එපමණකින් සැක කරන්නාහු නම් ශික්ෂා කැඩීමක් කරන්නහුදැයි කියා ඔහු සමීපයෙනුත් සීලය ඉල්ලාගෙන රන්පතෙහි ලියූහ.

එසේ වුවද සීලය මගේ සිත සතුටු නොකරයි. රථාවාරියා වනාහි මනාව එය රකියි. ඔහු සමීපයෙන්ද ගන්නැයි කී කල්හි ඔහු වෙතද එළඹ කුරුධර්මය ඉල්ලූහ. හෙතෙම එක් දවසක් රථයෙන් රජු උයනට පැමිණවීය. රජතුමා එහි දවල් ක්‍රීඩාකොට සවස් කල නික්මී රථයට නැංගේය. ඔහු නගරයට ළඟා නොවූ කල්හිම හිරු බැස යන වේලාවේ වැස්සක් උදාවීය. රථාවාරියා රජතුමා තෙමේය යන බියෙන් අශ්වයන්ට කෙවිටෙන් සංඥාවක් දුන්නේය. අශ්වයෝ වේගයෙන් දිවූහ. එතැන් පටන් ඔවුන් උයනට යද්දීද එයින් ආපසු එද්දීද ඒ ස්ථානයට පැමිණ වේගයෙන් දුවති. කුමන කාරණයක් නිසාද? අශ්වයින්ට, මේ ස්ථානයෙහි යම් විපතක් විය යුතුය. එහෙයින් එදා රියැදුරා අපට කෙවිටෙන් සංඥාවක් දුන්නේ යයි අදහසක් ඇතිවීය. රථාවාරියාටද රජතුමා තෙමුණත් නොතෙමුණත් මට දොසක් නැත. මම වනාහි අස්ථානයේ හික්මුණු අසුන්ට කෙවිටි සංඥාවක් දුන්නෙමි. ඒ නිසා මොවුන් දැන් වහ වහා දුවමින් වෙහෙසට පත්වෙත්. මමද කුරු ධර්මය රකිමි. මගේ කුරුධර්මය බිඳෙන්නට ඇතැයි කියා සිතක් ඇතිවීය.

හෙතෙම මේ කරුණ කියා, මේ හේතුව නිසා මට කුරු ධර්මයෙහි සැකයක් ඇත. ඒ නිසා තොපට දෙන්නට නොහැකි යයි කීවේය. ඉක්බිති ඔහුට දූතයෝ නුඹවහන්සේට අශ්වයන් ක්ලාන්ත වෙත්වායි කියා සිතක් නැත. චේතනාවක් නැතිව කර්මයක් නම් නැත. එපමණකටත් ඔබ සැක කරන්නේ නම් ශික්‍ෂා කඩ කිරීමක් කෙසේ කරව්දැයි කියා ඔහු සමීපයෙනුත් සීලය ලබාගෙන රත්පතෙහි ලියූහ.

එසේ වුවත් මගේ සිත සතුටු නොවේ. සිටුතුමා හොඳින් කුරු ධර්මය රකියි. ඔහු සමීපයෙන් ගන්නැයි කීය. ඔව්හු සිටුතුමා වෙතද එළඹ කුරු ධර්මය ඉල්ලූහ. සිටුතුමා ද දිනක් ගැබෙන් (කොපුවෙන්) නික්මුණු වී කරල් ඇති තමාගේ හැල්කෙතට ගොස් විමසා බලා ආපසු එන ගමන් වී මාලයක් බන්දවන්නෙමි"යි සිතා එක කරල් මීටක් ගත්වාගෙන කණුවක බැන්දවීය. ඉන්පසු ඔහුට "මේ කුඹුරෙන් රජතුමාට අයත් කොටස මා විසින් දිය යුතුය. කොටස නොදුන් මගේ කුඹුරෙන් හැල්වී කරල් මීටක් ගත්වා ගනිමි. මමද කුරු ධර්මය රකිමි. එහෙයින් මගේ සීලය බිඳෙන්නට ඇතැ"යි කියා සිතක් ඇතිවීය. ඔහු මේ කාරණාව කියා මේ කාරණයෙන් මට කුරුධර්මය පිළිබඳ සැකයක් ඇත. ඒ නිසා එය තොපට දෙන්නට නොහැකියයි කීය. ඉක්බිති දූතයෝ ඔහුට කියන්නේ ඔබට සොර සිතක් නැත. එයින් තොරව සොරකමක් පණවන්නට නොහැකිය.

එපමණකින්ම සැක කරන තෙපි අනුන් සතු දෙයක් නම් ගන්නාහුදැයි කියා ඔහු සමීපයෙන්ද සීලය ඉල්වාගෙන රන්පතෙහි ලියුහ.

මෙසේ ඇති කල්හිද මට සතුටක් නැත. ධාන්‍ය මනින්නා වූ මහ ඇමතියා වනාහි මනාව කුරු ධර්මය රකියි. ඔහු සමීපයෙන් එය ගන්නැයි කී කල්හි ඔහු වෙත එළඹ ඉල්ලූහ. ඔහු වනාහි එක්දිනක් ගබඩා දොරටුව ළඟ හිඳ රජුගේ භාණ්ඩාගාරයට වී මන්තවමින් නොමැන්න වී ගොඩෙන් වී ගෙන සලකුණ (අලගුව) තැබිය. ඒ අවස්ථාවෙහි වැස්සක් වැස්සේය. මහ ඇමති අලගුවට තැබූ කොටස් ගණන්කොට මනින ලද වී මෙපමණයයි කියා අලගුවට ගත් වී ඇද මනින ලද වී ගොඩට දමා වේගයෙන් ගොස් දොර කොටුවෙහි සිට මා විසින් අලගුවට ගත් වී දමන ලද්දේ මනින ලද වී ගොඩටද නොමනින ලද වී ගොඩටදැයි සිතීය. ඉන්පසු ඔහුට "අලගුවට ගත් වී මනින ලද වී ගොඩට දැමුවේ නම් රජුට අයත් වී නිකරුණෙහි වැඩිකරන ලදී. ගෘහපතියන්ගේ වී අඩුකරන ලදී. (නසන ලදී). මමද කුරු ධර්මය රකිමි. ඒ කාරණයෙන් මගේ ශීලය බිඳෙන්නට ඇතැයි" යන මේ අදහස ඇති විය. ඔහු මේ කරුණ කියා මේ නිසා මට කුරු ධර්මය ගැන සැකයක් ඇත. ඒ නිසා තොපට දෙන්නට නොහැකියයි කීවේය. ඉක්බිති ඔහුට දූතයෝ, ඔබට සොර සිතක් නැත. එයින් තොරව අදන්තාදානයක් (හොරකමක්) නම් පනවන්නට නොහැකිය. එපමණකටවත් සැක කරන්නේ නම් කෙසේ තෙපි අනුන් සන්තක දේ ගනිවිදැයි කියා ඔහු සමීපයෙන්ද සීලය ගෙන රන්පතේ ලියුහ.

එසේ වුවද මට සතුටක් නැත. දොරටුපාලකයා එය මනාව රකියි. ඔහු සමීපයෙන් ගන්නැයි යයි කියන ලදුව ඔහු වෙතද එළඹ ඉල්ලූහ. ඔහුද එක්දිනක් නගරයේ දොර වසන වේලාවේ තුන්වරක් සෝෂා කෙළේය. ඉක්බිති එක් දිළිඳු මිනිසෙක් තමන්ගේ නංගී සමඟ දර හා පලා සඳහා වනයට ගොස් ආපසු එමින් ඔහුගේ හඬ අසා නැගණිය රැගෙන වහා පැමිණියේය. ඉක්බිති ඔහුට දොරටුපාලකයා නුඹ නගරයේ රජෙකු ඇති බව නොදන්නෙහිද? තමන්ගේ භාර්යාව රැගෙන කැලයෙහි රති කෙළි කෙළීමින් හැසුරුණෙහිදැයි කීවේය. ඉක්බිති මොහුට අනිකා විසින් ස්වාමීනි! මේ මඟේ බිරිඳ නොවේ, මේ නැනැත්තිය මගේ නංගියයි කී කල්හි ඔහුට නැගණියට භාර්යාව යයි කීමෙන් මවිසින් ඒකාන්තයෙන් නුසුදුස්සක් කරන ලදී. මමද කුරු ධර්මය රකිමි. එම කරුණෙන් මගේ ශීලය බිඳෙන්නට ඇතැයි සිත්විය. ඔහු මේ කාරණාව කියා, මේ නිසා මට සැකයක් ඇත. ඒ නිසා තොපට දෙන්නට නොහැකියයි කීවේය. ඉක්බිති ඔහුට දූතයෝ

තොප විසින් එබඳු හැඟීමෙන් කියන ලදී. මෙහි තොපට සිල් බිඳීමක් නැත. මේ සුළු කරුණෙහිදීත් තොප සැක උපදවනවා නම් කුරු ධර්මයෙහි දැන දැන බොරු කීමෙක් නම් කෙසේ කරන්නාහුදැයි කියා ඔහු සමීපයෙන්ද පංචශීලය ගෙන රත්පතෙහි ලියූහ.

මෙසේ වුවත් මට සිතේ සතුටක් නැත. ගණිකාව මනාව රකියි. ඇය සමීපයෙන් ගන්නැයි කීවේය. ඇය වෙතද එළඹ කුරු ධර්මය ඉල්ලූහ. ඇය පෙර පරිදිම ප්‍රතිකේෂප කළාය. කුමන කරුණක් නිසාද? සක් දෙවිඳු ඇගේ සීලය විමසන්නෙමියි තරුණයෙකුගේ වේශයෙන් අවුත්, මම එන්නෙමියි කියා කහවණු දහසක් දී දෙව්ලොවට ගොස් අවුරුදු තුනක් යනතුරු ආවේ නැත. ඇ තමන්ගේ සීලය බිඳේය යන බියෙන් අවුරුදු තුනක් යනතුරු අන් පුරුෂයෙකුගේ අතින් බුලත් කොලයක් පමණවත් නොගත්තාය. ඇ පිළිවෙළින් දුප්පත් වී මට දහසක් දී ගියා වූ පුරුෂයා, වසර තුනක්ම නොපැමිණීම නිසා දුප්පත් වූ බැවින් ජීවිතය පවත්වා ගැනීමට නොහැකි වෙමි. මෙතැන් පටන් විනිසුරු මහ ඇමතිට දන්වා වියහියදම් ගැනීමට වටීයයි සිතුවාය. ඇ විනිශ්චය ශාලාවට ගොස් ස්වාමීනි! මට වියදම් දී ගියා වූ පුරුෂයාට දැනට තුන් අවුරුද්දක් ඉක්මවීය. ඔහු මළ බවක්ද නොදනිමි. ජීවිතය පවත්වා ගැනීමට නොහැක්කෙමි. ස්වාමීනි! කුමක් කරමිදැයි කීවාය. තුන් අවුරුද්දක්ම නොඑන කල්හි කුමක් කරන්නෙහිද? මෙතැන් පටන් වියදම් ගන්නැයි කීය. ඇයට ලැබුණු විනිශ්චය ඇති ඇයට විනිශ්චය ශාලාවෙන් නික්මෙද්දීම එක් පුරුෂයෙක් කාසි දහසක් බැඳි පොඳියක් පිරිනැමීය. එය ගැනීමට අත දිගුකරන අවස්ථාවෙහි ශක්‍රයා තමන් පෙනෙන්නට සැලැස්වීය. ඇ ඔහු දුටු සැනින් මට අවුරුදු තුනකට මත්තෙහි දහසක් දුන් පුරුෂයා ආවේය. නුඹේ කහවනුවලින් මට වැඩක් නැතැයි අත හකුළුවා ගත්තාය. ශක්‍රයා තමන්ගේ දිව්‍ය ශරීරයම මවා තරුණ හිරු මෙන් දිලිසෙමින් අහසෙහි සිටියේය. සියලු නුවර වැසියෝම රැස් වූහ. ශක්‍රයා මහජනයා මධ්‍යයෙහි මම මේ තැනැත්තියට විමසීම් වශයෙන් අවුරුදු තුනකට මත්තෙහි දහසක් දුන්නෙමි. සිල් රකින්නවුන් නම් මේ තැනැත්තිය මෙන් රකිවී යයි අවවාද දී ඇගේ නිවස සත් රුවනින් පුරවා මෙතැන් පටන් පමා නොවන්නැයි ඇයට අනුශාසනා කොට දෙව්ලොවටම ගියේය. මේ කාරණාව නිසා ඇ, මම ගත් මුදල නොදීරවා (මුදල අනුව ඔහු සතුට නොකර) අනිකෙකු දික් කළ වස්තුවට අත දික් කළෙමි. ඒ කාරණාව නිසා මට සීලය ගැන සතුටක් නැත. ඒ නිසා තොපට දෙන්නට නොහැක්කේ යයි ප්‍රතිකේෂප

කළාය. ඉක්බිති ඇයට දූතයෝ අත දික්කළ පමණකින් සීලය බිදීමක් නැත. ඒ සීලය නම් ඉතා පිරිසිදු එකක් වෙයි යයි කියා ඇය සමීපයෙන්ද සීලය ගෙන රන්පතේ ලියුහ.

මෙසේ මොවුහු එකළොස් දෙනා විසින්ම රැකී ගීලය රන්පතේ ලියා දන්තපුරයට ගොස් කලිඟු රජුට රන්පත දී ඒ පුවත සැල කළාහුය. රජතුමා ඒ කුරු ධර්මයෙහි පවතිමින් පන්සිල් පිරුවේය. එකල සියලු කලිඟු රටට වැසි වැස්සේය. ත්‍රිවිධ භය සන්සිඳුනාය. බිය නැති, ආහාර සුලභ රටක් විය.

බෝසතාණන් වහන්සේ දිවි ඇතිතෙක් දානාදී පිංකොට පිරිවර සහිතව දෙව්ලොව ගියහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා චතුරාර්ය සත්‍ය ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාව කෙළවර සමහරෙක් සෝවාන් වූහ. සමහරෙක් සකදාගාමී වූහ. සමහරෙක් අනාගාමී වූහ. සමහරෙක් රහත් වූහ. ජාතකය ගැළපීමෙහිදී

ගණිකා උපපලවණ්ණා ව පුණ්ණා දොවාටිකො තදා
රජුගාහො ව කඨානො දොණමානා ව කොලිතො
ගණිකාව උපපලවණ්ණා තෙරණියයි. දොරටුපාලයා පුණ්ණ තෙරය.
ඉඩම් මනින්තා කච්චාන තෙරය. ඉඩම් මනින ඇමතියා කෝලිත තෙරය.

සාරිපුත්තො තදා සෙට්ඨි අනුරුද්ධො ව සාරටී
බ්‍රාහ්මණො කසසපො ථෙරො උපරාජා නඤ පණ්ඩිතො
එකල සිටුවරයා සැරියුත් තෙරය. රියැදුරා අනුරුද්ධ තෙරය.
පෙරෙවි බමුණා කාශ්‍යප තෙරය. යුවරජ නන්ද තෙරය.

මහෙසී රාහුලමානා මායාදේවී ජනෙනතියා
කුරුරාජ බොධිසත්තො එවං ධාරෙථ ජාතකනනි

අගමෙහෙසිය රාහුල මාතාවය. මව මායාදේවිය යි. කුරු රජතුමා බෝධිසත්ත්වයෝ යයි ජාතකය මෙසේ දරාගන්න.

3.3.7

රෝමක ජාතකය

වසසානි පඤ්ඤාස යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් ඝාතන උත්සාහයක් අරඹයා වදාළ සේක. වර්තමාන කථාව පැහැදිලිය.

යටගිය දවස වනාහි බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ පරෙවියෙකු වී බොහෝ පරෙවියන් පිරිවරණ ලද්දේ වනයෙහි පර්වත ගුහාවක වාසය කළහ. සිල්වත් වූ එක්තරා තාපසයෙක්ද ඒ පරෙවියන් වසන ස්ථානයට නුදුරින්, එක් පිටිසර ගමක් ඇසුරු කොටගෙන, අසපුවක් තනාගෙන පර්වත ගුහාවක වාසය කළේය. බෝසතාණන් වහන්සේ අතරින් පතර ඔහු සමීපයට අවුත් ඇසිය යුතු දෙයක් අසයි. එහි තාපසයා කලක් වාසයකොට ගියේය.

ඉක්බිති වෙනත් කපටි ජටිලයෙක් අවුත් එහි වාසය කළේය. බෝසතාණන් වහන්සේද පරෙවියන් විසින් පිරිවරණ ලද්දේ ඔහු වෙත එළඹ, වැඳ පිළිසඳර කථාකොට ආශ්‍රමයෙහි සැරිසරා ගිරිකඳුරක් සමීපයෙහි ගොදුරු ගෙන සවස තමන් වසන තැනට යන සේක. කපටි තවුසාද පණස් වසරකට වැඩි කලක් වාසය කළේය. ඉක්බිති මොහුට එක්දිනක් පිටිසර ගම්වැසියෝ පරෙවි මස් සකස්කොට දුන්නාහුය. ඔහු එහි රස තෘෂ්ණාවෙහි බැඳී මේ කිනම් මසක්දැයි විචාරා, පරෙවි මස් යැයි අසා මගේ අසපුව පෙදෙසට බොහෝ පරෙවියෝ එන්, ඔවුන් මරා මස් කෑම සුදුසුයයි සිතීය. ඔහු සහල්, ගිතෙල, දීකිරි, දුරු, මිරිස් ආදිය ගෙන්වාගෙන එකත්පසෙක තබා මුගුරක් වල්කලා සිටුවූ අස්සෙහි සඟවාගෙන පරෙවියන්ගේ පැමිණීම බලමින් පන්සල දොරටුවෙහි හුන්නේය.

බෝසතාණන් වහන්සේ පරෙවියන් පිරිවරාගෙන අවුත් ඒ කපටි ජටිලයාගේ නපුරු ක්‍රියාව බලා, මේ දුෂ්ඨ තාපසයා අන් ආකාරයකින් සිටින්නේය. කිමෙක්ද අපගේ ජාතියට අයත් පරෙවියන්ගේ මස් කැවේ? ඔහු පරීක්ෂා කරන්නෙමිසි උඩු සුළඟෙහි සිට ඔහුගේ සිරුරෙහි ගඳ ආඝ්‍රාණය කොට මේ තෙමේ අපිව මරා මස් කනු කැමැත්තේය. ඔහු සමීපයට යාම නොවටීයයි පරෙවින් රැගෙන පිටවී ගියහ. තාපසයා උභ

නොඑන බව දැක ඔවුන් සමග මිහිරි වචන කියා විශ්වාසයෙන් පැමිණි කල මරා මස් කන්නට වටී යැයි සිතා

වසසානි පඤ්ඤාස සමාධිකානි,
වසිමහ සෙලසස ගුහාය රොමක
අසංකමානා අභිනිබ්බුතතතා
හත්මායනති මමණ්ඩජා පුරෙ

තෙදානි වකකංග කිමත්ථුසසුකා
හජනති අඤ්ඤං ගිරි කඤ්ඤං දිජා,
නනුන මඤ්ඤනති මමං යථා පුරෙ
විරප්චුඤ්ඤා අථවා න තෙ ඉමෙ

යන පළමු ගාථා දෙක කිය.

පරෙවිය! අවුරුදු පණහකට වැඩි කාලයක් ගල් ගුහාවෙහි විසුවෙමු. සන්සුන් සිත් ඇති පක්ෂීහු මා සැක නොකරමින් පෙර මා ළඟට එති.

පක්ෂිය! දැන් එ පක්ෂීහු කුමක් නිසා කළකිරි පර්වතයෙන් අත් ගිරි කඳුරකට යතිද පෙර පරිදි මේ පක්ෂීහු මට ගරු නොකෙරෙතියි සිතමි. නැතහොත් දිගුකල් මොවුහු පිටත වැස පැමිණි හෙයින් මේ ඔහුම යැයි නොහඳුනන්නද?

එහි, සමාධිතානි යනු අධික වූ, රොමක යනු රෝමයෙන් උපන් පිරිසිදු කරන ලද පබලුවලට සමාන වර්ණ ඇති ඇස් හා පා ඇති බැවින් බෝසත් පරෙවියාට අමතයි. අසංකමානා යනු මෙසේ පණස් වසරකට අධික කාලයක් මේ පර්වත ගුහාවෙහි වසන්නා වූ අප කෙරෙහි මේ කුරුල්ලෝ එක් දවසක්වත් මා කෙරෙහි සැක නොකොට නිවුණු සිත් ඇතිවම පෙර මගේ, හත්ථනං අත දික් කරන අවකාසයට (අතට අසුවන දුරට) එහි යන අර්ථයි.

තෙදානි යනු ඔවුහු දැන් වකකංග යනු බෝසතාණන් වහන්සේට අමතයි. සියලු පක්ෂීහු උඩට ඉගිලෙන කාලයේ බෙල්ල වක්කොට උඩට

ඉඟිලෙන බැවින් වකකංග යයි කියනු ලැබෙත්. කීමසං කුමන කරුණක් බලමින්. උසසුකා යනු කලකිරුණු ස්වරූප ඇතිව.

ගිරිකඤ්ඤං යනු පර්වතයෙන් අනිත් පර්වත කඳුරකට, යථාපුරෙ යනු යම් සේ පෙර මේ පක්ෂීහු මට ගරුකොට ප්‍රියකොට සිතත්, දැන් එසේ නොසිතත්. පෙර මෙහි වාසය කළ තාපසයා අනිකෙකි. මේ අනිකෙකි. මොවුහු මා ගැන එසේ සිතතියි දක්වයි. විරප්පවුසා අඵවා න තෙ ඉමෙ යනු මොවුන් බොහෝ කලක් වෙන්ව වාසයකොට, දිගුකලක් ඇවැමෙන් ආ බැවින් මේ ඔහුම යැයි මා නොහඳුනන්ද නැතහොත් අප කෙරෙහි නිවුණු සිත් ඇති බැවින් මොවුහු අනිකක් ආගන්තුක පක්ෂීහු නොවෙති. මොවුහු මා වෙත කුමක් නිසා නොඑළඹෙත් දැයි විමසයි.

ඒ අසා බෝසතාණන් වහන්සේ ඉවත්ව සිටිමින්ම

ජානාම තං න මයමසම මුළුභා
සොයෙව තුනෙන මයමසම නාඤ්ඤා
විතතඤ්ඤා තෙ අසමී ජනෙ පදුධං.
ආජීවක තෙන නං උතතසාමා

තුන්වන ගාථාව කීහ.

ඔබ කවුදැයි අපි දනිමු. අපි මෝඩයෝ නොවෙමු. ඔබ ඒ නවුසාම වේ. අපිත් ඒ අයමයි. වෙනත් අය නොවෙමු. ඔබේ මේ සිත පක්ෂීන් කෙරෙහි දුෂ්ටය. ආජීවකය, එහෙයින් ඔබට බිය වෙමු.

එහි න මයමසම මුළුභා යනු අපි මුළු වූවෝ පමා වූවෝ නොවෙමු. විතතඤ්ඤා තෙ අසමී ජනෙ පදුධං යනු නුඹ ඒ තවුසාම ය. අපි ඒ පරෙවියෝම ය. අපි ඔබ නො හඳුනන්නෝ නොවෙමු. (අපි ඔබ හඳුනමු) එහෙත් අප මරන්නට උපන් ඔබේ සිත මේ පරෙවි ජනතාව කෙරෙහි දුෂිතය.

ආජීවක යනු ජීවිතට පිණිස පැවිදි වූ දුෂිත තාපසය. තෙන නං උතතසාම යනු ඒ කාරණයෙන් ඔබ නිසා තැති ගනිමු. ඔබට බිය වෙමු. ඔබ වෙත නො පැමිණෙමු.

කපටි තාපසයා මොවුන් විසින් මම හඳුනා ගන්නා ලදිමිසි මුගුර ඉවතලා වැඩවරද්දාගෙන පළමුව ඔබ යන්න. මම වරද්දා ගත්තෙමිසි කිය. අනතුරුව බෝසතාණන් වහන්සේ ඔහුට පළමුව ඔබ මා (අල්ලා ගැනීමට නොහැකිව) වරද්දා ගත්තෙහිය. එතෙක් ඔබ සතර අපාය වරද්දා නොගත්තෙහිය. ඔබ මෙහි වසන්නෙහි නම් ගම්වැසියන්ට මොහු සොරෙකැයි කියා ඔබ අල්ලා දෙන්නෙමි. ඉක්මනින් පලායවයි කියා ඔහුට තර්ජනය කර පරෙවියා නික්ම ගියේය. ජවිලයාට එහි විසීමට නොහැකි විය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතකය නිමවා වදාළ සේක. එකල තවුසා දෙව්දත්ය. මුල් සිල්වත් තවුසා සැරිපුත්ය. පරවි නායකයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.3.8

මහිස ජාතකය

කමඤ්ච මහිසකාය යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක් කැදර වඳුරෙකු අරබයා වදාළ සේක.

සැවැත්නුවර එක් කුල ගෙදරක හදාවඩා ගන්නා එක් කෙලිලොල් වඳුරෙක් ඇත්හළට ගොස් එක් හීලෑ ඇතෙකුගේ පිටෙහි හිඳගෙන මලමුතා පහකරයි. පිටෙහි සක්මන් කරයි. ඇතා තමන්ගේ සිල්වත් බැවින්ද ඉවසිලිවත්ත බැවින් කිසිවක් නොකරයි. ඉක්බිති එක්දිනක් ඒ ඇතා සිටි තැන වෙනත් නපුරු ඇත් පැටවෙක් සිටියේය. වඳුරා මේ ඒ (පළමු) ඇතාමයයි යන හැඟීමෙන් නපුරු ඇතාගේ පිටට නැග්ගේය. එවිට ඇතා වඳුරා හොඬවැලෙන් ගෙන බිම තබා පයින් පාගා පොඩි කළේය. ඒ පුවත හික්කු සංඝයා අතර ප්‍රකට විය. පසුව එක්දිනක හික්කුහු දම්සභාවෙහිදී "ඇවැත්නි! කැදර වඳුරා වනාහි හික්මුණු ඇතාය යන හැඟීමෙන් දුෂ්ට ඇතුපිටට නැංගේය. ඉක්බිති ඇතා වඳුරා මරණයට පත් කළේය යනුවෙන් කථාව මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා, මහණෙනි! මෙහි

දැන් කවර කථාවකින් යුතුව සිටියාහුදැයි විචාරා, මෙනම් කථාවෙන් යැයි කී කල්හි මහණෙනි! කැදර වදුරා මෙබඳු ස්වභාව ඇත්තේ දැන් පමණක් නොව පෙර පටන්ම මෙබඳු ස්වභාව ඇත්තේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූහ.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ හිමාලය වන පෙදෙසෙහි මී ගව යෝනියෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්ව ශක්තිමත්ව මහ සිරුරක් ඇතිව පර්වත බෑවුම්, පර්වත ගුහා, ගිරි දුර්ග (ගමන දුෂ්කර) දුර්ග වන ලැහැබ්වල හැසිරෙමින් එක් සුවපහසු ගසක් මුල දැක ආහාර ගෙන දවල් ඒ ගස මුල සිටියහ. ඉක්බිති එක් කැදර වදුරෙක් ගසෙන් බැස උගේ පිටට නැගී මල මුත්‍රාකොට අඟින් අල්ලාගෙන එල්ලෙමින් වලිගය ගෙන පැද්දෙමින් ක්‍රීඩා කළේය. බෝසතාණන් වහන්සේ ඉවසීමෙන්, මෙමත්‍රියෙන්, දයාවෙන් යුක්තව වදුරාගේ ඒ නරක හැසිරීම් මෙනෙහි නොකළේය. වදුරා නැවත නැවතත් එසේම කරයි. ඉක්බිති එක්දිනක් ඒ ගසෙහි අධිගෘහිත දේවතාවා රුක් කඳෙහි සිට මීගවයාට, "මීගවරජුනි! කුමක් නිසා මේ දුෂ්ට වදුරාගේ අවමන් ඉවසන්නෙහිද? උඟ වළක්වන්නැයි කියා මේ අදහස ප්‍රකාශ කරමින්

කමත් මහිසන්ධියා ලහුවිතසස දුහිනො
සබබකාම දුහසෙසව ඉමං දුකබං තිතිකබ්බි

සිංගෙන නිහනාහෙනං පදසා ව අධිට්ඨහ,
හීයො බාලා පකුණ්ණියුං නොවසස පටිසෙධ කො
යන පළමු ගාථා දෙක කීවේය.

සැහැල්ලු සිතැති මිත්‍ර ද්‍රෝහියාගේ මේ දුක් කරදර කැමති හැම දේ දෙන ස්වාමියෙකු කරන දෙයක් සේ සිතා කවර හෙයින් ඉවසා සිටින්නෙහිද?

මොහු අඟින් ඇත නසන්න, පාදයෙන් පාගා දමන්න වැළකීමට කෙනෙක් නැත්නම් මෝඩයෝ බොහෝ කීපෙන්නාහ.

එහි, කමත්මහි සන්ධියා යනු කුමක කාරණාවක් හේතුකොටගෙන කුමක් දකිමින්, දුහිනො යනු මිත්‍රද්‍රෝහියාට, සබබකාම දුහසෙසව යනු

සියලු කාම සම්පත් දෙන්නා වූ ස්වාමියෙකුගේ (හිරිහැර කිරීමක්) මෙන්. තිතිකබ්බි යනු ඉවසුවෙහිය.

පදසාව අධිට්ඨන යනු පාදයෙන් ද උභ්‍යං නියුණු කුර අගින්ද මෙතැනම මැරෙන ලෙස උභ්‍යං පාගා දමන්න. හියො බාලා යනු ඉදින් වළක්වන්නෙක් නොවන්නේ නම් මෝඩ අඥාන සත්ත්වයෝ නැවත නැවතත් කිපෙන්නාහුය. ගැටෙන්නාහුය. වෙහෙසට පමුණුවන්නාහුම යයි දක්වයි.

ඒ අසා බෝසනාණන් වහන්සේ රුක්දෙවිය! ඉදින් මම මේ ජාති, ගෝත්‍ර, බල ආදියෙන් වැඩි වූ කෙනෙක් වී මොහුගේ දොස නොඉවසන්නෙමිද, කෙසේ මගේ මනදොළ නිමාවට යන්නේද, මේ වදුරා වනාහි මා වගේ අනිත් අය ගැනත් සිතමින් මෙසේ නරක හැසිරීම් කරන්නේද, නපුරු මීගවයන්ට මු මෙසේ කරන්නේද, ඒ මීගවයෝම මු මරා දමයි. මුට අත්‍යයන් කෙරෙන් ඒ මරණය වන්නේය. දුකෙන්ද, ප්‍රාණ ඝාතයෙන්ද මගේ මිදීම වන්නේයයි කියා

මමෙව්‍යං මඤ්ඤමානො අඤ්ඤමෙපවං කරිසසති,
තෙ තං තඤ්ඤ වධිසසනති සාමෙ මුත්ති භවිසසති
යන තෙවන ගාථාව කීහ.

මේ තෙමේ (සෙස්සන්) මා මෙන් යයි සිතමින් සෙස්සන්ටද මෙසේ කරන්නේය. ඔවුහු එහිදී ඒ වදුරා මරන්නෝය. මට ඒ පවින් මිදීම වන්නේය.

කීප දිනකින් බෝසනාණන් වහන්සේ අන් තැනකට ගිය සේක. වෙනත් නපුරු මී ගවයෙක් එතනට අවුත් සිටියේය. දුෂ්ට වදුරා මේ ඔහුම ය යන හැඟීමෙන් උභ්‍යං පිටට පැන එසේම අනාවාරීව හැසුරුණේය. ඉක්බිති ඒ ගවයා ඇඟ සොලවා වදුරා බිම දමා අගින් ඇන පපුව හිල්කර පයින් මැඩ පොඩිකර දැමුවේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව නිමවා විදාළ සේක. එකල නපුරු මී ගවයා මේ දුෂ්ඨ ඇතා විය. දුෂ්ඨ වදුරා දුෂ්ඨ වදුරාම විය. සීලාවාර මී ගවයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි විදාළ සේක.

3.3.9

සහපත්ත ජාතකය

යථා මානවකො පඤ්ඤා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් පණ්ඩුක, ලෝහිතක හික්කුන් දෙනම අරඹයා වදාළ සේක.

ජබ්බග්ගිය හික්කුන් වහන්සේලා අතුරෙන් මෙන්තිය, භූමිමජක දෙනම රජගහ නුවර ඇසුරුකොට වාසය කළහ. අස්සඵී, පුනබ්බසුක දෙනම කීටාගිරිය ඇසුරුකොට වාසය කළහ. පණ්ඩුක, ලෝහිතක දෙනම සැවැත්නුවර ජේතවනාරාමයෙහි විසූහ. ඔවුහු දැහැමිත් සංසිද්ධි අධිකරණයක් අභියාචනයට ලක් කරති. පණ්ඩික ලෝහිතක දෙදෙනා තමන්ට හිතවත් හික්කුන් වෙත එළඹ උපාය කරන්නන් බවට පත්ව "ඇවැත්නි, ඔබවහන්සේලා (මෙම අධිකරණය විසඳූ) හික්කුන්ට වඩා ජාතියෙන් හෝ ගෝත්‍රයෙන් හෝ සීලයෙන් හෝ පහත් නොවෙති. (ඒ නඩුව) ඔබවහන්සේලා තම තමන්ගේ මතයට (අදහසට) අනුව විසඳනු මැනවි. එය ඔබවහන්සේලාට වඩාත් යහපත්ය. එයින් ඒ හික්කුන් මැඩපවත්වන්නාහුද වෙති" යනාදිය කියමින් එම හික්කුන්ට (මූලින් දෙන ලද තීන්දුව නොපිළිගැනීමී වශයෙන් ගෙන ඇති) මතය ඉවත දැමීමට ඉඩ නොදෙති. එහෙයින් හණ්ඩන (දබර = තම පාක්ෂිකයන් අතර කෙරෙන කතාබහ) කලහ (ගහබැණ ගැනීමී) විග්ගහ (විවිධ මතවලට බැසගැනීමී) විවාද (කලහයක් ඇතිවීමට අදාළ විවිධ කථා) ඇතිවෙයි.

හික්කුහු මේ කරුණ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සැළකළාහුය. උන්වහන්සේ මේ කාරණාවෙහි මේ සිද්ධියෙහි හික්කුන් රැස්කරවා පණ්ඩුක-ලෝහිතක හික්කු දෙනම කැඳවා මහණෙනි! ඇත්තද? තෙපි තමන් විසින් දැහැමි නඩු තීන්දු වෙතස් කරව්ද? අන් අයට තම මතය ඉවත් කිරීමට නොදෙන්නාහුදැයි විමසා ස්වාමීනි! ඇත්තයි කී කල්හි, එසේනම් මහණෙනි! තොපගේ මේ ක්‍රියාවත් හරියට කැරලාගේ බස් අසා ක්‍රියා කළ මානවකයාගේ ක්‍රියාවට සමානයයි වදාරා අතීත කරාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ ගොවිතැන් කරන එක් ගමෙක එක් කුලයක ඉපදී වැඩිවියට

පැමිණියේ ගොවිතැන් වෙළභෙළඳම් ආදියෙන් ජීවිතය නොගෙවා පන්සියයක් පමණ සොරුන් ගෙන ඔවුන්ගේ නායකයා වී මංපැහැරීම්, ගෙවල් බිඳීම් ආදිය කරමින් දිවි ගෙව්වේය. එකල බරණැස් නුවර එක් කෙළඹ පුත්‍රයෙක් එක්තරා ජනපදවැසියෙකුට කහවණු දහසක් දී නැවත ලබා නොගෙනම කල්පිය කෙළේය. ඉක්බිති ඔහුගේ බිරිඳ පසුකලෙක ගිලන් වී මරණාසන්නව ඇදෙහි සිටිමින් පුතා අමතා දරුවා! නුඹේ පියා එක් අයෙකුට කහවණු දහසක් දී ආපසු ගෙන්වා නොගෙනම මළේය. ඉදින් මමද මැරුණෙමි නම් ඔහු ඔබට නොදෙයි. ඔහු වෙතට යන්න. මම ජීවත්ව සිටියදීම ඒ කහවණු ගෙන්වා ගන්නැයි කීවාය. ඔහු යහපතැයි එහි ගොස් ඒ කහවණු දහස ලබාගත්තේය. ඉක්බිති මොහුගේ මව මියගොස් දරු සෙනෙහසින්ම ඔහු එන මාර්ගයෙහි ඕපපාතික හිවලියක් වී උපන්නාය. එකල ඒ සොරදෙටුවා මගට පිළිපත් අය පැහැර ගනිමින් (නසමින්) පිරිවර සහිතව ඒ මග සිටියේය.

ඉක්බිති ඒ හිවල් දෙන පුතා කැලෑව අසලට පැමිණි කල්හි දරුවා! කැලෑවට ඇතුළු නොවන්න. මෙහි සොරු සිටින්නාහ. ඔවුන් නුඹ මරා කහවණු ගන්නාහුයයි කියා නැවත නැවතත් මග අවුරමින් වලක්වන්නීය. හෙතෙම ඒ කරුණ නොදන්නේ මේ කාලකණ්ණි හිවල් දෙන මාගේ මාර්ගය හරස් කරන්නේ යයි දණ්ඩක් ගෙන මව පලවා හැර කැලයට පිළිපන්නේය. ඉක්බිති එක් කැරලෙක් මේ පුරුෂයාගේ අතෙහි කහවණු දහසක් ඇත. මොහු මරා ඒ කහවණු ගනිවී යයි කෑගසමින් සොරු ඉදිරියට පියාඹා ගියේය. මානවකයා කැරලා කළ ක්‍රියාව නොදන්නේ මේ මංගල (යහපත්) කුරුල්ලා දැන් මට යහපතක් වන්නේ යයි සිතා තවත් හඬව තවත් හඬවයි ස්වාමීනියි! දැන් එක්කොට නළලෙහි තබා ගත්තේය.

බෝසතාණන් වහන්සේ හැම සතුන්ගේ හඬ දන්නේ ඒ දෙන්නාගේ (හිවලී සහ කැරලා) ක්‍රියා දැක සිතුව. මේ හිවලිය මොහුගේ මව විය යුතුයි. හිවලී සොරු විසින් මොහු මරා කහවණු ගනිත් යයි බියෙන් වැළකිවුවාය. මේ කැරලා මොහුගේ සතුරා විය යුතුයි. ඒ නිසා හෙතෙම මොහු මරා කහවණු ගනිවී යයි සැලකළේය. මානවකයා වනාහි ඒ බව නොදන්නේ අභිවෘද්ධිය කැමති මවට තර්ජනය කොට පලවා හැරියේය. අන්තර්ගත කාමිත කැරලාගේ කීමට අභිවෘද්ධිදායක යයි හැඟීමෙන් දොහොත්මුදුනේ තබා ගත්තේය. අනේ! මේ තෙමේ ඒකාන්තයෙන් බාලයෙකි. මෙසේ සන්පුරුෂ, මහාපුරුෂ බෝසත්වරුන් විසින් අත්සතු

දේ ගැනීම විසම (අයහපත්) ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් සිදුවෙයි. නැකැත් දෝෂයෙන් සිදුවෙතියිද කියති.

මානවකයා අවුත් සොරුන් අතරට පැමිණියේය. බෝසතාණෝ ඔහු අල්ලාගෙන කොහි වසන කෙනෙක්දැයි විචාළහ. මම බරණැස් නුවර වැසියෙක්මි. කොහි සිට මෙහි ආවෙහිද? එක් ගමකින් ලැබිය යුතු කහවණු දහසක් ඇත. එහි ගියෙමිසි කිය. ඔබ විසින් අප ලබන ලද්දේද එසේය ලබන ලදී. කවරෙකු විසින් ඔබ යවන ලද්දෙහිද? ස්වාමීනි! මගේ පියා මළේය. මවද ගිලන්ය. අ; "මා මැරුණු කල්හි මේ ණය මුදල් ආපසු නොලැබෙන්නේ ය"යි සිතමින් මා යැව්වායි කිය. දැන් නුඹේ මවගේ පැවැත්ම දන්නෙහිද? නොදනිමි ස්වාමීනි! නුඹේ මව නුඹ නික්මුණු කල්හි කලුරිය කොට පුත් සෙනහසින් හිවලියක් වී ඉපද නුඹ මරාවී යන බියෙන් නුඹ එන මග අවුරා වැළක්වුවාය. නුඹ ඇයට තර්ජනය කොට පලවා හැරියෙහිය. කැරලා වනාහි නුඹේ සතුරාය. උභ නුඹ මරා කහවණු ගනිවී යයි අපට කීවේය. නුඹ තමන්ගේ මෝඩකම නිසා, අභිවෘද්ධිය කැමති මව මගේ අනර්ථකාරියයි සිතුවෙහිය. අනර්ථය කැමති කැරලා මගේ අභිවෘද්ධිය කැමැත්තෙකැයි සිතුවෙහිය. කැරලා විසින් ඔබට කළ ගුණයක් නම් නැත. නුඹේ මව වනාහි මහා ගුණ ඇත්තීය. කහවණු රැගෙන යවයි අතහැරියේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා

යථා මාණවකො පඤ්ච සීගාලිං වනගොවරී
අසුකාමං පච්චෙදනතිං අනසුකාමාති මඤ්ඤති
අනසුකාමං සතපත්තං අසුකාමොති මඤ්ඤති

එවමෙව ඉධෙකච්චො පුගාලො හොති තාදිසො
පිතෙහි වචනං වුතෙනා පති ගණහාති වාමනො

යෙව බො තං පසංසනති භයා උකකංසයනති ව
තං හි සො මඤ්ඤතෙ මීතනං සතපත්තංව මාණවො

යන මේ ගාථා වදාළහ.

යම්සේ මාර්ගයෙන සිටි මානවකයා වනයෙහි හැසිරෙන යහපත කැමතිව කියන හිවල් දෙන අවැඩ කැමතියකැයි සිතාද අවැඩ කැමති කැරලා වැඩ කැමැත්තෙකැයි සිතා ද.

එලෙසම මෙලොව ඇතැම් පුද්ගලයෙක් එබඳු වේ. යහපත කැමති අය විසින් කියන ලද වචනය නොකළයුතු දෙයක් ලෙස පිළිගත්තේය.

යම් කෙනෙක් බිය නිසා ඔහු පසසන්ද හුවා දක්වන්ද, ඔවුන් මිතුරු යයි හෝ සිතයි. කැරලාගේ බස විශ්වාස කළ මානවකයා මෙනි.

එහි, හිතෙහි හිතවත්කමක් අභිවෘද්ධියක් කැමති වන්නන් විසින් වචනං වුතො යන හිතසුව එළවන අවවාද අනුශාසනා කියන ලද්දේ. පතිගණාති වාමනො යනු අවවාද නොපිළිගන්නා වූ තැනැත්තා, මට මොහු යහපතක් ගෙන දෙන්නෙක් නොවෙයි. මේ තෙමේ මට අයහපතක් ගෙන දෙන්නෙකි යනුවෙන් පිළිගන්නා තැනැත්තා වමහින් පිළිගනී නම් වේ. යෙව බො නං යනු යමෙක්, තමාගේ ඒ මතය ගෙන සිටි පුද්ගලයාව විසඳිය යුතු කරුණක් ඇතිව සිටින පුද්ගලයන් නම් ඔබ වැන්නවුන් සේ විය යුතුය"යි කියා වර්ණනා කරන්. භයා උක්කංසයනන ව යනු මේ මතය නිසා ඔබලාට මේ මේ භය උපදින්නේය, මතය නොවිසඳන්න - ඔවුහු බහුශ්‍රැත කුල ආදිය පිරිවරාගෙන ඔබලා වෙත නොපැමිණෙහි යනුවෙන් විසඳීම නිසා ඇතිවන භය උගත්කම, කුල පිරිවර ඇති බැවින් තෙපි තංහි සො මඤ්ඤතෙ මිත්තනති යමෙක් මෙබඳු ස්වරූප ඇති වෙත්ද ඔවුන් කෙරෙහි යම් කිසිවක් ඒ එක්තරා මෝඩ පුද්ගලයෙක් තමන්ගේ මෝඩකම නිසා මිත්‍රයෙක් යයි හඟියි. මේ තෙමේ මට අභිවෘද්ධිය කැමති මිත්‍රයෙකැයි හඟියි. පිළිගනියි. සතපනනංව මාණවොති යමිසේ අනර්ථයක් කැමති වන නිසාම කැරලාට ඒ මාණවකයා තමන්ගේ අඥානකම නිසා මට අභිවෘද්ධිය කැමැත්තෙකැයි හඟියි. නුවණ ඇත්තා වනාහි මෙසේ ඉච්ඡා බස් කියන මිත්‍රයෙක් යයි නොගෙන ඔහු දුරින්ම දුරු කරයි. ඒ නිසා කියන ලදී.

අඤ්ඤදඤ්ඤරො. මිතො යොව මිතො වචිපරො
අනුප්පියඤ්ඤ යො ආහ අපායෙසුච යො සබා

එතෙ අමිතෙත වතතාරො ඉති විඤ්ඤාය පණධිතො
ආරකා පරිචජේජය්‍ය මගං පටිභයං යථාති

1. අඤ්ඤදඤ්ඤර මිත්‍රයා (හිස් අතින් පැමිණ ඒකාන්තයෙන් යමක් ගෙන යන මිතුරා)
2. වචිපරම මිත්‍රයා (වචනයෙන් පමණක් උදව් කරන මිතුරා)
3. අනුප්පියභානී මිත්‍රයා (හොඳ නරක දෙකම අනුමත කරන)
4. අපායසභායී මිත්‍රයා (අපායගාමී වීමට මග සාදන)

මේ මිත්‍රයන් සතරදෙනා නුවණ ඇති තැනැත්තා හොඳින් හඳුනා ගෙන උවදුරු ඇති මාර්ගයක් දුරුකරන්නා සේ දුරු කරන්නේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව විස්තරකොට වදාරා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල සොරදෙටුවා මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.3.10

පුටුදසක ජාතකය

අද්ධාහි නූන මීග රාජා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරනසේක්, ගොටු කඩා දමන්නෙකු අරභයා වදාළ සේක.

සැවැත්නුවර එක් ඇමතියෙක් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රධාන හික්කු සංඝයාට ආරාධනාකොට උයනෙහි වඩාහිඳුවා දන් දෙමින් දානය අතරතුර උයනෙහි හැසිරෙනු කැමති හික්කුන් වහන්සේලා හැසිරෙත්වායි කීය. හික්කුහු උයන් වාරිකාවෙහි හැසිරුණහ. ඒ අවස්ථාවෙහි උයන්පල්ලා මනාව වැඩුණු කොළවලින් යුක්ත ගසකට නැග ලොකු ලොකු කොළ ගෙන මේවා මල් සඳහාය. මේවා ගෙඩි සඳහායයි කීයා ගොටු හඳා ගස මුලට හෙළයි. ඔහුගේ ළදරු පුතා වැටුණු වැටුණු ගොටු විනාශ කරයි. හික්කුහු ඒ කරුණ බුදුරජාණන් වහන්සේට සැළ කළාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ, මහණෙනි! දැන් පමණක් නොව පෙරත් මේ තෙමේ ගොටු විනාශ කරන්නෙකියි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූහ.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ එක් කැලයක ඉපදී වැඩිවියට පත්ව ගිහිගේ වාසය කරමින් එක්දිනක් කිසියම් කටයුත්තක් සඳහා උයනට ගියහ. එහි බොහෝ වඳුරෝ වාසය කරත්, උයන්පල්ලා මේ ක්‍රමයටම ගොටු හෙළයි. දෙටු වඳුරා දැමූ දැමූ ගොටු විනාශ කරයි. බෝසතාණන් වහන්සේ වඳුරා අමතා උයන්පල්ලා විසින් දැමූ දැමූ ගොටු විනාශ කොට වඩා හොඳින් කරණු කැමැත්තේ යයි හඟින්නෙහියයි කීයා

අද්ධානි නූන මීගරාජා පුටකමමසස කොවිදො
 තථානි පුටං දුසෙති අඤ්ඤං නූන කරිසසති
 යන පළමු ගාථාව කය.

එකාන්තයෙන් මෘගරාජයා මල්ගොටු සෑදීමට දක්ෂ යයි හඟිමි. ඒ එසේමය. බිමට දැමූ මල් ගොටු විනාශ කරයි. වඩා මනාප වෙනත් මල්ගොටු කරතියි හඟිමි.

එහි, මීගරාජා යනු වඳුරා වර්ණනා කරමින් කියයි. පුටකමමසස යනු මල්ගොටු කරන්නාට, කොවිදො යනු දක්ෂයෙකි. මේ මෙහි කෙටි තේරුමයි. මේ වඳුරා රජා ඒකාන්තයෙන් ගොටු තැනීමේ ක්‍රියාවට දක්ෂයෙකැයි හඟිමි. එය එසේමය. බිමට දැමූ දැමූ ගොටු විනාශ කරයි. ඒකාන්තයෙන් ඊට වඩා හොඳ ගොටු කරන්නේ යයි හඟිමි.

ඒ අසා වඳුරා

න මෙ පිතාවා මාතාවා පුට කමමසස කොවිදො
 කතං කතං ඛො දුසෙම එවං ධම්මේදං කුලං
 යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

මගේ පියා හෝ මව හෝ මල් ගොටු කිරීමට දක්ෂ නොවෙති. කළ කළ දේ නසමු. මේ වඳුරු කුලය මෙබඳු ස්වභාව ඇත්තේය.

ඒ අසා බෝසතාණන් වහන්සේ

යෙසං වො ඵදිසො ධම්මො අධම්මො පන කීදිසො
 මා වො ධම්මං අධම්මංවා අඤ්ඤාම කුදාවනං
 යන තුන්වන ගාථාව කීහ.

යම් කෙනෙකුන්ගේ ධර්මය මෙසේ නම් (ඔවුන්ගේ) අධර්මය කෙසේ විය හැකිද? තොපගේ ධර්මය හෝ අධර්මය අපි කිසිදිනක නොදකිමු.

මෙසේ කියා වඳුරාට නින්දාකොට ගියහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල වඳුරා ගොටු විනාශ කළ ළමයා විය. නුවණ ඇති පුරුෂයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

තෙවැනි අරඤ්ඤ වර්ගය නිමියේය.

3.4.1

අබ්හන්තර ජාතකය

අබ්හන්තරං නාම දුමො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක් සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ විසින් බිම්බා දේවී තෙරණියට දෙන ලද අඹරස දානයක් අරබයා වදාළ සේක.

සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ උතුම් දම්සක් දෙසුම පවත්වා විශාලා මහනුවර කුමාර ශාලාවෙහි වැඩවාසය කරද්දී මහා ප්‍රජාපති ගෝතමීය ශාක්‍ය කුමාරිකාවන් පන්සියයක් රැගෙන බුදුරදුන් වෙත ගොස් පැවිද්ද ඉල්ලා පැවිද්ද හා උපසම්පදාවද ලැබුවාය. පසුකලෙක ඒ පන්සියයක් හිඤ්ඤානිත්‍ර නන්දකෝවාද සුත්‍රයෙන් බණ අසා රහත් ඵලයට පත්වූහ. ශාස්තෘෂ්‍යන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ඇසුරුකොට වැඩවාසය කරනකල්හි යශෝධරා දේවිය "මගේ ස්වාමියා පැවිදිව සර්වඥ බවට පත්විය. මගේ පුතාද පැවිදි වී උන්වහන්සේ සමීපයේ වාසය කරයි. මම නිවසේ සිට කුමක් කරමිද? මමද පැවිදිව සැවැත් නුවරට ගොස් සම්බුදුරජාණන් වහන්සේද පුත්‍රයන් වහන්සේද නිතර නිතර බලමින් වාසය කරන්නෙමි"යි සිතා හිඤ්ඤානි අසපුවට ගොස් පැවිදිව ආචාර්ය උපාධ්‍යයන් වහන්සේලා සමග සැවැත්නුවරට ගොස් බුදුරජාණන් වහන්සේද ප්‍රිය පුතණුවන්ද දකිමින් එක්තරා හිඤ්ඤානි ආරාමයක වාසය කළහ. රාහුල සාමණේරයන් වහන්සේ එහි වැඩමකොට මව දකින සේක.

ඉක්බිති එක්දිනක් තෙරණියගේ බවෙහි වාතය කිපුණේය. පුතා තමා දකින්නට ආ කල්හි උන්වහන්සේ දැකීමට නික්මෙන්නට නොහැකි වූහ. සෙසු මෙහෙණිවරු අවුත් අපහසු බව කීවාහුය. පුත් සාමණේරයන් වහන්සේ මව ළඟට ගොස් තුඹවහන්සේට කුමක් ලැබීම සුදුසුදැයි විචාළහ. දරුවා; ගෙදරදී නම් හකුරු යෙදූ අඹ පැන් බිචි කල්හි බවේ වාතය සංසිදෙයි. දැන් වනාහි පිඬු පිණිස හැසිර දිවි ගෙවමු. එය කොතැනකින් ලබන්නෙමිදැයි කීවාය. සාමණේරයන් වහන්සේ ලැබුණොත් ගෙන එන්නෙමියි කියා නික්මුණු සේක. උන්වහන්සේගේ උපාධ්‍යයන් වහන්සේ ආයුෂ්මත් දම්සෙනෙවි සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේය. ගුරුවරයා මහමුගලන් තෙරුන් වහන්සේය. සුළු පියා වූ (බාජපා) ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේය. පියා සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේය. මේ මහා සම්පත්තියකි. මෙසේ

ඇති කල්හිද අනිකෙකුගේ සමීපයට නොගොස් උපාධ්‍යායන් සමීපයට ගොස් වැද අසනුටු සිතින් සිටි සේක. ඉක්බිති ඔහුට තෙරුන් වහන්සේ, රාහුල කුමක් නිසා අසනුටෙන් මෙන් සිටිහිදැයි විමසූහ. ස්වාමීනි, මගේ මව තෙරණියගේ බඩේ වාතය කිපියේය. කුමක් ලැබීම යහපත්ද? හකුරු යෙදූ අඹ රසයෙන් සුවවෙතියි කීහ. එය එසේ වේවා. අපි එය ලබන්නෙමු. ඒ ගැන නොසිතන්නැයි කීහ. උන්වහන්සේ පසුදින උන්වහන්සේ රැගෙන සැවැත්නුවරට වැඩ සාමණේරයන් වහන්සේ ආසන ශාලාවෙහි නවත්වා රජගෙට වැඩි සේක. කොසොල් රජතුමා තෙරුන් වහන්සේ වඩා හිඳවූ සේක.

ඒ අවස්ථාවෙහි උයන්පල්ලා ඉදුණු මිහිරි අඹවලින් යුත් ගොටුවක් ගෙනාවේය. රජතුමා අඹවල ලෙලි ඉවත්කොට හකුරු දමා තමන්ම කලවම් කර තෙරුන් වහන්සේගේ පාත්‍රය පුරවා දුන්නේය. තෙරුන් වහන්සේ රජගෙදරින් නික්ම ආසන ශාලාවට ගොස් මෙය රැගෙන ගොස් මවට දෙන්න කියා සාමණේරයන් වහන්සේට දුන්හ. උන්වහන්සේ ගෙනගොස් දුන්හ. වැළඳූ අවස්ථාවෙහිම තෙරණියගේ බඩේ අමාරුව සංසිඳුනේය. රජතුමාද තෙරුන් වහන්සේ මෙහි හිඳ අඹ පැන් නොවැළඳූ සේක. යන්න, කිසිවකුට දුන්නොත් ඒ බව දැනගන්නැයි කියා මිනිසකු යැවීය. ඔහු තෙරුන් වහන්සේ සමගම ගොස් ඒ පුවත දැන අවුත් රජතුමාට කීවේය. රජතුමා සිතුවේය. ඉදින් බුදුරජාණන් වහන්සේ ගිහිගෙයි සිටියාහු නම් සක්විති රජ වන්නෝය. රාහුල සාමණේරයන් වහන්සේ පරිනායක රත්නයයි. තෙරණිය ස්ත්‍රී රත්නයයි. සියලු සක්වල රාජ්‍යයන් මුන්වහන්සේටම වන්නේය. අප විසින් මොවුන්ට සේවය කරමින් හැසිරිය යුතු වෙයි. දැන් පැවිදි වී අප ඇසුරුකොට වසන කල්හි මුන්වහන්සේලා කෙරෙහි ප්‍රමාදවීමට අපට යුක්තියක් නැත. හෙතෙම එතැන් පටන් දිනපතා අඹපැන් දෙවීය. තෙරුන් වහන්සේ විසින් බිම්බා තෙරණියට අඹ පැන් දුන් බව හිකුසු සංඝයා අතර ප්‍රකට විය. ඉක්බිති එක්දිනක් දම්සභාවෙහිදී ඇවැත්නි, සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ බිම්බා තෙරණිය අඹ රසයෙන් සුවපත් කළහ යනුවෙන් කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි, කවර කථාවකින් යුතුව මෙහි සිටියාහුදැයි විචාරා මෙතම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි මහණෙනි, සැරියුත් විසින් අඹපැන් දී රාහුල මාතාව සුවපත් කරන ලද්දේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් ඇය සුවපත් කළෙහි යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ කපිරට ගමෙක බමුණු කුලයක ඉපදී වැඩිවියට පත්ව තක්සලා නුවරින් ශිල්ප ඉගෙන ගෘහවාසයෙහි පිහිටා මව්පියන්ගේ ඇවෑමෙන් තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව හිමාලය වන පෙදෙසේ අභිඥා ද සමාපත්ති ද උපදවාගෙන තවුස් පිරිස පිරිවරන ලද්දේ පිරිස් අනුශාසකයා වී දිගුකලක් ඇවෑමෙන් ළුනු ඇඹුල් සෙවීම පිණිස පර්වත පාදයෙන් බැස වාරිකාවෙහි හැසිරෙමින් බරණැස් නුවරට පත්ව උයනෙහි වාසය කළහ. ඉක්බිති ඒ තවුස් පිරිසේ සිල් තෙදින් ගක්‍ර හවනය කම්පා විය. ගක්‍රයා විමසා බලමින් ඒ කරුණ දැන මේ තාපසයන්ට වාසය නොකිරීම පිණිස උත්සාහ කරන්නෙමි. එවිට ඔවුහු වාසස්ථාන නැතිව උවදුරට පත්ව ඇවිදීමින් සිතේ එකඟබවක් නොලබන්නාහුය. මට එසේ පහසු වන්නේ යයි සිතා උපක්‍රමය කුමක්දැයි විමසමින් මධ්‍යම රාත්‍රියෙහි රජුගේ අගමෙහෙසියගේ සිරියහන් ගබඩාවට ගොස් අහසෙහි සිට සොඳුරිය, ඉදින් නුඹ උයනෙහි ඉදුණු අඹයක් කන්නෙහි නම් පුතෙකු ලබන්නෙහිය. ඔහු සක්විති රජ වන්නේ යයි කියන්නෙමි. රජතුමා දේවියගේ කථාව අසා ඉදුණු අඹ සදහා (සේවකයෝ) උයනට යවන්නේය. එවිට මම අඹ අතුරුදහන් කරන්නෙමි. ඔවුහු උයනෙහි අඹ නැති බව රජුට සැල කරන්නාහ. ඒවා කවුරුන් කන්දැයි ඇසුකල්හි තාපසයන් කනිසි කියත්. ඒ අසා රජතුමා තාපසයන්ට තලා තෙරපන්නේය. මෙසේ තාපසවරුන් උවදුරට පත්වන්නාහුය යන මේ උපාය දුටුවේය. ඔහු මැදියම් රැයෙහි සිරියහන් ගබඩාවට පිවිස අහසෙහි සිට තමන් දෙවිරජ බව හඟවා ඇය සමග කථා කරමින්

අබහන්තරං නාම දුමො යසස දිබ්බමිදං එලං
 භුඛා දොහළිනී නාරී වකකවතතිං විජායති

ඔහුට හදෑ මහෙසිසි සාවාසි පතිනො පියා
 අහරිසසති තෙ රාජා ඉදං අබහන්තරං එලං
 යන පළමු ගාථා දෙක කිය.

යම් අඹගසෙක එලය දිව්‍ය භෝජනයට සුදුසුද අභ්‍යන්තර නැමති
 ඒ අඹගසෙහි අඹ කා දොළඳුක ඇති ස්ත්‍රිය සක්විති පුතෙකු
 බිහි කරයි.

සොඳුරිය, තී අගබිසෝ වෙහි. ඒ තෙපි සැමියාට ප්‍රියමනාප වූවහුය. රජතෙම තිට මේ අභ්‍යන්තර නැමති අඹගසේ ගෙඩි ගෙනෙන්තේය.

එහි, අඛනනරංනාම දුමො යන මෙයින් පළමුකොට ගම්, නියම්ගම්, ජනපද, දිවයින, පර්වත ආදිය අතරින් අසවල් තැන අභ්‍යන්තරයෙහි යනුවෙන් නොකියා හුදෙක් එක් අභ්‍යන්තර අඹගසක් කීවේය. යසස දිබම්ඵද එළං යනු යම් අඹගසෙක දෙවියන්ගේ පරිභෝගයට සුදුසු දිව්‍ය ඵලයක්. ඉදං යනු නිපාත මාත්‍රයකි. දොහළිනී යනු හටගත් දොළඳුක් ඇත්තී. තවඤ්ච හදෙද මහෙසීසී යනු නුඹ ශෝභන මෙහෙසියක් වන්නෙහිය. අටුවාවෙහි වනාහි, මහෙසීවා යන පාඨය ඇත. සාවාසිනානො පියා දාසය දහසක් බිසෝවරුන් අතරෙහි අගමෙහෙසියද වන්නේය. ස්වාමියාටද ප්‍රිය වන්නේය යන අර්ථයි. ආහරිසසති තෙ රාජා ඉදං අඛනනරං එළං යනු ඒ ප්‍රිය වූ අගමෙහෙසිය වන ඔබට කියන ලද ආකාර ගෙවිය රජතුමා ගෙන එන්නේය. එය නුඹ පරිභෝග කොට සක්විති දරුගැබක් ලබන්නේය යනුයි.

මෙසේ ශක්‍රයා මේ ගාථා දෙක කියා ඔබ නොපමා වන්න. ආසාවක් ඇතිකර නොගන්න. හෙට රජතුමාට සැලකරන්නැයි ඇයට අනුශාසනා කොට තමන් වසන ස්ථානයටම ගියේය. ඇ දෙවන දවසේ ගිලන් බවක් දක්වා පිරිවර ස්ත්‍රීන්ට සංඥාවක් දී හොත්තිය. රජතුමා එසවූ සුදු කුඩය ඇති සිහසුනේ හුන්නේ නාටක ස්ත්‍රීන් දෙස බලමින් දේවිය නොදැක දේවීන් වහන්සේ කොහිදැයි පිරිවර ස්ත්‍රීන්ගෙන් විචාළේය. දේවියන් වහන්ස! ගිලන් වී සිටින්නියයි කීහ.

රජතුමා ඇය සමීපයට ගොස් ඇදේ කොනක හිඳගෙන පිට පිරිමදිමින් සොඳුරිය, අපහසුව කුමක්දැයි විචාළේය. මහරජතුමනි, අන් අපහසුතාවක් නම් නැත. මට දොළඳුකක් උපන්නේය. සොඳුරිය කුමක් කැමැත්තෙහිද? දේවියන් වහන්ස, අභ්‍යන්තර අඹ ගෙඩියකි. අභ්‍යන්තර අඹ කොතැනක ඇත්ද? දේවියන් වහන්ස, අභ්‍යන්තර අඹ නොදනිමි. ඒ අඹඑල ලැබුනොත් මගේ ජීවිතය තිබෙයි. නොලැබුනොත් ජීවිතය නැතැයි කීවාය. එසේනම් ගෙන එන්නෙමු. ඒ ගැන නොසිතන්නැයි දේවිය සනසා නැගිට ගොස් රාජාසනයෙහි හිඳිමින් ඇමතියන් කැඳවා, දේවීන් වහන්සේට අභ්‍යන්තර අඹ කැමෙහි දොළක් උපන්නේය. කුමක් කළයුතුදැයි විචාළේය. දේවියන් වහන්ස, අඹ ගස් දෙකක් අතර පිහිටි අඹ අභ්‍යන්තර අඹ නම්.

උයනට යවා අභ්‍යන්තරයෙහි පිහිටි අඹගස්වලින් අඹගෙඩි ගෙන්වාගෙන දේවියට දෙවන්තෙමුයි කිහ. රජතුමා යහපතැයි කියා එබඳු අඹ ගෙන එවයි කියා උයනට යැවීය.

ශක්‍රයා, තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් උයනෙහි අඹ කන ලද ආකාරය පෙනෙන ලෙස අතුරුදන් කළේය. අඹ පිණිස ගියවුන් උයන පුරා සැරිසරා එක් අඹයක්වත් නොලබා ගොස් උයනෙහි අඹ නොමැති බව රජුට කීවාහුය. අඹ කැවේ කවරහුද? දේවියන් වහන්ස! තවුසෝය. තාපසවරුන් තලා උයනෙන් නෙරපා හරිමි. මිනිස්සු යහපතැයි පිළිතුරු දී නෙරපූහ. ශක්‍රයාගේ මනදොල මුදුන් පැමිණියේය. දේවිය අඹයක් වෙනුවෙන් නිරතුරුව වැතිර සිටියාය.

රජතුමා කළයුතු දෙයක් නොදකින්නේ ඇමතියන්ද, බමුණන්ද, රැස්කරවා අභ්‍යන්තර අඹ ඇති බව දන්නාහුදැයි විචාළේය. බමුණෝ කීවාහුය. දේවියන් වහන්ස! අභ්‍යන්තර අඹනම් දෙවියන්ගේ පරිභෝගයකි. හිමාල වනයෙහි රන්ගුභාව කෙළවර ඇත. එය අපි පරම්පරාගත කථාවෙන් අසා ඇත්තෙමු. කවරෙක් ඒ අඹ ගෙනඒමට සමත් වන්නේද? එහි මිනිසුන්ට යාමට නොහැකිය. එක් ගිරාපොව්වෙකු යැවීම සුදුසුයයි කිහ.

එසමයෙහි රජකුලයෙහි ලොකු සිරුරක් ඇති, දරුවන්ගේ යානයක රෝදය මැද නාහිය පමණ වූ, ශක්තිමත් නෑණුවන් උපායෙහි දක්‍ෂ එක් ගිරවෙක් සිටියේය. රජතුමා ගිරවා ගෙන්වාගෙන දරුව! ගිරා පෝතකය, මම නුඹට බොහෝ උපකාර ඇත්තෙක් වෙමි. ඔබ රන් කුඩුවක වසන්නෙහිය. රන්තැටියක මීපැණි හා විලද කන්නෙහිය. හකුරුපැන් බොන්නෙහිය. නුඹ විසිනුත් අපට එක් කටයුත්තක් සපයන්නට සුදුසු යයි කීවේය. දේවියන් වහන්ස, කියනු මැනවි. දරුව දේවීන් වහන්සේට අභ්‍යන්තර අඹ කැමට දොළක් උපන්නාය. ඒ අඹ හිමවන රන් පර්වතය අතර ඇත. දෙවියන්ගේ පරිභෝගයකි. මිනිසුන්ට එහි යන්නට නොහැකිය. එයින් ගෙඩියක් ගෙන ඒම සුදුසුයයි කීය. යහපති දේවියන් වහන්ස, ගෙනන්නෙමි යි කීය.

ඉක්බිති රජතුමා ගිරවාට රන්තැටියෙහි මීපැණි හා විලද කවා හකුරු පැන් පොවා සියක්වරක් සිඳින ලද තෙල් උගේ පියාපත් අතර තවරා දැකින් ගෙන සීමැදුරු කවුළුවෙහි සිට අහසට මුදා හළේය.

ගිරවාද රජුට ආදර දක්වා අහසින් යමින් මිනිස් පියස ඉක්මවා හිමාල වනයෙහි පළමු පර්වත වලල්ලෙහි වාසය කරන්නා වූ ගිරවුන් සමීපයට ගොස් අභ්‍යන්තර නම් වූ අඹ කොහි ඇන්දැයි ඒ තැන මට කියවයි විවාළේය.

අපි නොදනිමු. දෙවන පර්වත වලල්ලෙහි සිටින ගිරවුන් දනිතියි කීහ. හෙතෙම ඔවුන්ගේ කීම අසා එතැනින් ඉගිලී දෙවන පර්වත වලල්ලට ගියේය. එසේ තුන්වන, හතරවන, පස්වන, හයවන පර්වත වලලු දක්වා ගොස් එහි ගිරවුන්ද අපි නොදනිමුයි කී පසු සත්වන පර්වත වලල්ල අතරෙහි ගිරවුන් දන්නාහුයයි කීවාහුය. ගිරවා ඒ ඒ තැන ගොස් අභ්‍යන්තර අඹ කොතන ඇද්දැයි විවාළේය. අසවල් තැන රන් පර්වතය අතර යයි කීවාහුය. මම ඒ අඹ සඳහා ආවෙමි. මා එහි ගෙනගොස් එයින් මට ගෙඩියක් දෙවන්නැයි කිය. එය වෙසමුණි මහරජුගේ ප්‍රයෝජනය සඳහාය. එහි එළඹිය නොහැකිය. මුළු ගසම මූලපටන් ලෝහ දැල් හතකින් වටකරන ලද්දේ කෝට්ඨිභසක් කුම්භාණ්ඩ රාක්ෂසයෝ එය ආරක්ෂා කරත්. ඔවුන් විසින් දක්නා ලද්දහුගේ ජීවිතය නම් නැත. කල්පය කෙළවර ගින්නක් හා සමාන අවිච්ඡිත නිරය හා සමාන ස්ථානයකි. එහි යාමට නොපතන්නැයි කීහ. ඉදින් තෙපි නොයවී නම් මට තැන කියවීයි කිය. එසේනම් අසවල් අසවල් තැනින් යවයි කීහ.

ගිරවා ඔවුන් විසින් කියන ලද ක්‍රමයට මනාකොට මාර්ගය සලකා ගෙන ඒ ස්ථානයට ගොස් දවල් තමන් නොපෙනී මැදියම් රැයෙහි රකුසන් නිදන අවස්ථාවෙහි අභ්‍යන්තර අඹගස ළඟට ගොස් එක් ගස්මුලක් අතරින් හෙමින් ගසට නැගීමට පටන් ගත්තේය. ලෝහ දැළ කිලී යන ශබ්ද කළේය. රකුසෝ පිබිඳී ගිරා පෝතකයා දැක අඹ සොරා යයි අල්ලාගෙන දඬුවම් කිරීමට කටයුතු සංවිධානය කළහ. එකෙක් මු කටෙහි දමාගෙන ගිලින්නෙමියි කීවේය. අනිකෙක් අනින් පොඩිකර විසුරුවන්නෙමියි කීවේය. අනිකා දෙකට පලා අඟුරුවල පුච්චා කන්නෙමියි කීවේය.

ගිරවා ඔවුන්ගේ දඬුවම් දීම පිළිබඳ කථාව අසා තැති නොගෙනම ඒ රකුසන් අමතා එමිඛා රකුසනි! නුඹලා කවරෙකුගේ සේවකයෝදැයි විමසුවේය. වෙසමුනි රජුගේ යයි කීහ. එමිඛල, තොපිද එක් රජෙකුගේ සේවකයෝය. මමද රජෙකුගේ සේවකයෙකි. බරණැස් රජතුමා මාව

අභ්‍යන්තර අඹගෙඩි සඳහා එව්වේය. ඒ මම එහිදීම තමන්ගේ රජකමට ජීවිතය දී ආවෙමි. යම්කිසිවෙක් පරිත්‍යාග කරයිද ඔහු දෙව්ලොවම උපදියි. ඒ නිසා මම ද මේ නිරිසන් ආත්ම භාවයෙන් මිදී දෙව්ලොව උපදින්නෙමිසි කියා

හතතරුඤ්ඤ පරකකනොනා යං යානමධි ගච්ඡති
සුරො අත්ත පරිච්චාගි ලභමානො භවාමහං
යන තුන්වන ගාථාව කීවේය.

මව, පියා, ස්වාමියා යන තුන් ස්වාමීන්ට වැඩ පිණිස වැයම් කරන්නා වූ ජීවිත පරිත්‍යාග කරන ශූර පුරුෂයා යම්බඳු ස්වර්ග සැපතකට පැමිණේද, මමද එය ලනබන්නෙමි.

එහි, හතතරුඤ්ඤ යනු බන් ආදිය දී පෝෂණය කරන්නා වූ පියා, මව, ස්වාමියාද යන මේ ත්‍රිවිධ ආකාර වූ පෝෂණය කරන්නන් සඳහා යන අර්ථයෙන්, පරකකනොනා යනු උත්සාහ කරන්නේ, වැයම් කරන්නේ. යංයාන මධ්ගච්ඡති යනු සැපයට හේතුවන යම් කරුණක් කීර්තියක් හෝ ලාභයක් හෝ ස්වර්ගයෙහි ඉපදීම හෝ ලබයිද. සුරො යනු බිය නැති වික්‍රමයෙන් යුක්ත වූ. අත්තපරිච්චාගි යනු කයෙහිද ජීවිතයෙහිද අපේක්ෂාවක් නැති අයකු වී ඒ ත්‍රිවිධ ස්වාමීන්ගේ යහපත පිණිස තම ජීවිතය පරිත්‍යාග කරන්නා වූ. ලභමානො භවා මහං යනු මෙබඳු සුර වූ හෙතෙම යම් දිව්‍ය සම්පතක් හෝ මනුෂ්‍ය සම්පතක් හෝ ලබයිද මම ද එය ලබන්නෙක් වෙමි. ඒ නිසා මට මෙහිදී ඇත්තේ සතුටක්මය. එය නැති ගැනීමක් නැත. කිම තෙපි නැති ගන්නාහුද?

මෙසේ හෙතෙම මේ ගාථාවෙන් ඔවුන්ට ධර්මදේශනා කළේය. ඔවුහු ගිරවාගේ බණ අසා පැහැදුනු සිත් ඇතිව, මොහු දැහැමි සත්ත්වයෙකි. මරන්නට නොහැකිය. මුදාහරින්නෙමුයි කියා ගිරා පෝතකයා මුදාහැර පින්වත් ගිරා පෝතකය, ඔබ අප අතින් මිදුනෙහිය. සැපසේ යන්නැයි කීවාහුය. මගේ පැමිණීම හිස් නොකරන්න. මට එක අඹ ගෙඩියක් දෙන්නැයි කිය. ගිරා පෝතකය! තොපට එක් අඹ ගෙඩියක් දෙන එකතමී බරක් නොවේ. නමුත් මේ ගසේ අඹ ලකුණු යොදා රැක ගන්නා ලදහ. එක් ගෙඩියක් හෝ අඩු වූ විට අපේ ජීවිතය නැත. වෙස්සවන මහ රජු කිපී වරක් බැඳූ විට රත්වූ කබලෙහි දමන ලද තල

මෙන් කුම්භණ්ඩයෝ දහස බිඳි විසිරී යයි. ඒ නිසා නුඹට අඹ දෙන්නට නොහැක්කෙමු. ලබාගන්නා තැනක් කියන්නෙමුයි කීහ. යම්කිසි ගෙඩියක් දෙන්න. මට අඹගෙඩියකින් ප්‍රයෝජනයක් ඇත්තේමය. ලබන්නට පුළුවන් තැනක් කියන්නැයි කීය. මේ රන් පර්වතය අතරෙහි ජෝතිරස නම් තාපසයෙක් ගිනි පුදමින් 'කඤ්චන පතනි' නම් පන්සලෙහි වාසය කරයි. වෛශ්‍රවණයාට හිතවත්ය. වෙසමුණි රජ ඒ තාපසයාට නිරතුරුව අඹ ගෙඩි හතරක් යවයි. ඔහු ළඟට යන්නැයි කීහ.

ඔහු යහපතැයි පිළිගෙන තාපසයා ළඟට ගොස් වැද එකත්පසෙක හිඳගත්තේය. ඉක්බිති ඔහුට තාපසයා කොහි සිට ආවෙහිදැයි විචාළේය. බරණැස් රජුගේ සම්පයේ සිට යයි කීය. කුමක් සඳහා ආවෙහිදැයි ඇසීය. ස්වාමීනි! අපගේ රජතුමාගේ දේවියට අභ්‍යන්තර අඹ කෑමට දොළඳුකක් උපන්නේය. ඒ සඳහා අඹ සොයා ආවෙමි. රකුසෝ තමන් අඹඑල නොදී නුඹවහන්සේ ළඟට එවූහයි කීවේය. එසේනම් ඉදගන්න. ලබන්නෙහි යයි කීය. එවිට ඔහුට වෙසමුණි රජතුමා අඹගෙඩි හතරක් එවීය. තාපසයා එයින් අඹගෙඩි දෙකක් අනුභව කළේය. එකක් ගිරා පෝතකයාට කෑමට දුන්නේය. ගිරවා විසින් එය අනුභව කළ විට එක් අඹයක් පසුම්බියක දමා ගිරවාගේ බෙල්ලෙහි බැඳ දැන් යන්නැයි කියා ගිරා පෝතකයා මුදා හළේය. ගිරවා එය ගෙන ගොස් දේවියට දුන්නේය. දේවිය එය අනුභව කොට දොළ සංසිදුවා ගත්තාය. ඒ හේතුවෙන් ඇයට පුතෙක් නොලැබුනේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල දේවිය රාහුල මාතාව වූවාය. ගිරවා ආනන්දය. අඹගෙඩිය දුන් තාපසයා සැරියුත්ය. උයනෙහි විසූ තාපසයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.4.2

සෛයාංස ජාතකය

සෛයාංසො සෛයාසො හොති යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක් කොසොල් රජුගේ එක් ඇමතියකු අරබයා දේශනා කළ සේක. ඒ ඇමතියා වනාහි රජතුමාට බොහෝ උපකාර ඇත්තේ සියලු කටයුතු සිදුකරන්නා විය. රජතුමා මොහු මට බොහෝ උපකාර ඇති කෙනෙකැයි සිතා ඔහුට බොහෝ සම්පත් දුන්නේය. එය නොඉවසන අන් අය රජතුමාට කේළාම් ගොතා කියා ඔහු හේද කළේය. රජතුමා ඔවුන්ගේ වචන පිළිගෙන දෝෂය පරීක්ෂාකොට නොබලාම ඒ සිල්වත් නිදොස් ඇමතියා හැකිලි (මාංචු) බැම්මෙන් බැඳ හිරගෙයි දැම්මවීය. ඔහු එහි හුදකලාව වසමින් සීල සම්පන්නිය නිසා සිතේ එකඟතාවය ලබා එකඟ වූ සිත් ඇතිව සංස්කාර ධර්මයන් විමසා බලා සෝවාන් ඵලයට පැමිණියේය. ඉක්බිති රජතුමා පසුකලෙක මොහුගේ නිදොස් බව දැනගෙන හැකිලි බන්ධනය මුදාහැර පෙර යසසටත් වඩා වැඩි කීර්තියක් දුන්නේය. ඔහු බුදුරජාණන් වහන්සේ වදින්නෙමිසි බොහෝ සුවද මල් ආදිය ගෙන විහාරයට ගොස් බුදුරජාණන් වහන්සේට පුදා වැඳ එකත්පසෙක හුන්නේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔහු සමග පිළිසඳර කථා කරමින් ඔබට අයහපතක් ඇති වූයේයයි ඇසුවෙමුයි වදාළහ. එසේය ස්වාමීනි! ඇතිවූයේය. මම වනාහි ඒ අනර්ථයෙන් අර්ථයක් කළෙමි. හිරගෙයි හිඳගෙන සෝවාන් ඵලය උපදවා ගන්නෙමිසි කිය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ, උපාසකයා! අනර්ථයෙන් අර්ථයක් ගෙන එන ලද්දේ නුඹ පමණක් නොවේ. පැරණි නුවණ ඇත්තෝද තමන්ට වූ අනර්ථයෙන් අර්ථයක් ගෙනොවාහුයයි වදාරා ඔහු විසින් අයදින ලදුව අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රාජ්‍යය කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ ඔහුගේ අග මෙහෙසියගේ කුසෙහි පිළිසිඳ නෙ ඉපදී වැඩිවියට පත්ව තක්සලා නුවරින් ශිල්ප උගෙන පියාගේ ඇවෑමෙන් රාජ්‍යයෙහි පිහිටා දසරාජ ධර්මය නොකෙළසා දන් දෙයි. සිල් රකියි. පෙහෙවස් රකියි. ඉක්බිති ඔහුගේ එක් ඇමතියෙක් අන්තෘපුරය

කෙළෙසුචේය. සේවක ආදීහු දැක අසවල් ඇමතියා අන්තඃපුරය දුෂ්‍ය කරන ලදැයි රජුට සැලකළාහුය.

රජතුමා විමසීමට ලක්කරවා යථා ස්වභාවය දැන ඔහු කැඳවා මෙතැන් පටන් මට සේවය නොකරවයි නෙරපා හැරියේය. ඔහු ගොස් එක්තරා අසල්වැසි රජ කෙනෙකුට සේවය කරයි. සියලු කථා වස්තුව යට (මුලදී) මහාසීලව ජාතකයෙහි කියන ලද පරිද්දෙනි.

මෙහිදී ඒ රජතුමා තුන්වරක් විමසා ඒ ඇමතියාගේ වචනය අදහා බරණැස් රාජ්‍ය ගන්නෙමිසි මහ පිරිවරින් රාජ්‍ය සීමාවට පැමිණියේය. බරණැස් රජතුමාගේ පන්සියයක් පමණ මහ යෝධයෝ ඒ පුවත අසා දේවයන් වහන්ස! අසවල් රජතුමා බරණැස් රාජ්‍යය අල්ලා ගත්තෙමිසි කියා ජනපද බිඳිමින් එයි. මෙහිම ගොස් ඔහු අල්ලා ගන්නෙමුයි කීවාහුය. අනුන්ට හිංසාකොට ලබන ලද රාජ්‍යයෙන් මට කාරියක් නැත. කිසිවක් නොකරවයි කීවේය. සොර රජු ඇවිත් නගරය වට කළේය. නැවත ඇමතිවරු රජු වෙත ගොස් දේවයන් වහන්ස, මෙසේ නොකරනු මැනවි. ඔහුට අල්ලා ගනිමිසි කීවාහුය.

රජතුමා කිසිවක් කරන්නට (මගෙන් අවසර) නොලැබෙයි. නගරයේ දොරටු ඇර දමන්නැයි කියා තෙමේ ඇමතියන් පිරිවරා උඩුමහල් තලයේ ආසනයේ හිඳගත්තේය. සොර රජතුමා දොරටු සතරෙහි මිනිසුන් බිම හෙළමින් නුවරට පිවිස ප්‍රාසාදයට නැග ඇමතිවරුන් පිරිවරා සිටි රජතුමා අල්ලාගෙන මාංචුවලින් බැඳ හිරගෙයි තැබීය.

රජතුමා බන්ධනාගාරයේ සිටිමින්ම සොර රජුට මෙෙත්‍රී වඩමින් මෙෙත්‍රී ධ්‍යානය ඉපදවීය. ඔහුගේ මෙෙත්‍රී බලයෙන් සොර රජුගේ ඇඟෙහි දැවිල්ලක් උපන්නේය. මුළු ශරීරයම විලක්කු දෙකකින් පුච්චන්නාක් මෙන් විය. හෙතෙම මහා දුකකින් මඩනා ලද්දේ කුමන කාරණයක් නිසාදැයි විචාළේය. නුඹ වහන්සේ සිල්වත් රජු බන්ධනාගාරයෙහි දැමීමෙව්හුය. ඒ නිසා ඔබ වහන්සේට මේ දුක උපදින්නට ඇතැයි කීහ. ඔහු ගොස් බෝසතාණන් සමා කරවාගෙන නුඹ වහන්සේගේ රාජ්‍ය නුඹවහන්සේටම වේවායි රාජ්‍ය ඔහුටම පවරා දී මෙතැන් පටන් නුඹ වහන්සේගේ සතුරා මට බාරයයි කියා දුෂ්ඨ ඇමතියාට රජ අණ කර (මරා) තමන්ගේ නගරයටම ගියේය. බෝසතාණන් වහන්සේ සරසන ලද උඩුමහලේ

එසවු සේසත යට අසුනෙහි හිඳිමින් පිරිවරාගෙන සිටි ඇමතියන් සමග කථා කරමින්,

සෙයාංසො සෙයාසො හොති යො සෙයාමුපසෙවති
එකෙන සන්ධිං කතවාන සතං වජේඤ්ඤි අමොවයිං.

තසමා සබ්බෙන ලොකෙන සන්ධිං කතවාන එකකො
පෙච්ච සගං නිගවෙජ්ජයා ඉදං සුණො කාසයො
යන පළමු ගාථා දෙක කීහ.

ගුණ දැහැමින් හෙබියා වූ පුද්ගලයෙක් එවැනි ගුණ දහමට ආසා ඇති පුද්ගලයෙකු ඇසුරු කෙරේද, (එහෙයින්) හෙතෙම පැසසුම් ලබන්නේ හෝ උතුම් වන්නේ හෝ වෙයි. එකකු සමග මෙන් වඩා මරණයට කැපවූ සියයක් පමණ එයින් මිදුවෙමි.

සියලු ලෝවැසියන් සමග එක්ව (මෙන් වඩා) කවර හෙයින් පරලොව සුගති (සර්ග) ගාමී නොවන්නේද? කසිරට වැසියනි! මෙය අසවි.

එහි, සෙයාංසො සෙයාසො හොති යො සෙයා මුපසෙවති යන නිවැරදි උතුම් ධර්ම තමැති ශ්‍රේෂ්ඨ වූ අංශය, කොටස ඇත්තේය යන අර්ථයෙන් 'සෙයාංසො' නම් වේ. එනම් කුසල ධර්මයෙන් යුක්ත වූ පුද්ගලයාය. යමෙක් නැවත නැවතත් ඒ උපුම් කුසල ධර්ම භාවනාව ඇති බුද්ධ කුසල ධර්මයෙහි ඇලුණු හෝ උපුම් පුද්ගලයෙකු ඇසුරු කරයිද ඔහු 'නිසෙයාසො' නම් වෙයි. වඩා පැසසිය යුතු මෙන්ම වඩා උතුම්ද වන්නේය. එකෙන සන්ධිං කතවාන සතං වජේඤ්ඤි අමොවයිං යන මෙයින් මේ කාරණය දතයුතුය. මම වනාහි උතුම් මෙමිත්‍රී භාවනාව ආශ්‍රය කරමින් (වඩමින්) ඒ මෙමිත්‍රී භාවනාවෙන් එක් සොර රජකු සමග ආශ්‍රයකොට මෙමිත්‍රී භාවනාව වඩා සියයක් පමණ වූ තොප මරණයෙන් මුදවා ගනිමි. දෙවන ගාථාවෙහි අර්ථය :- යම් හෙයකින් මම එකෙකු සමග තනිව මෙමිත්‍රී භාවනාවෙන් බැඳී මරණයට පැමිණි සියයක් පමණ වූ ඔබලා මුදාගන්නෙමිද, ඒ නිසා මෙය දත යුතුමයි. ඒ නිසා සියලු ලෝකයා සමග මෙමිත්‍රී භාවනාවෙන් බැඳී තනි පුද්ගලයෙක් පරලොවදී ස්වර්ගයට යන්නේය. මෙමිත්‍රී භාවනාවෙහි උපචාර කර්මය කාමාවචර

ලෝකවල උත්පත්තිය දෙයි. ධ්‍යානයෙන්, බලලොව උපදියි. මේ මගේ වචනය කසිරටවාසී ඔබ සියලුදෙනාම අසව් යනුයි.

මෙසේ මහා සත්ත්වයන් වහන්සේ මහජනයාට මෙමනි භාවනාවෙහි ගුණය හෙවත් අගය වර්ණනාකොට දොළොස් යොදුනක් පමණ වූ බරණැස් නගරයේ, සේසත (රාජ්‍යය) හැරදමා හිමාල වනයට පිවිස තාපස පැවිද්දෙන් පැවිදි විය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්බුද්ධත්වයට පත්ව

ඉදං වඤ්චා මාහ රාජා කංසො බාරාණසිගහො
ධනුං තුණ්ඤ්ච නිකඛිපප සඤ්ඤමං අජ්ඣාපගමී
යන තුන්වන ගාථාව වදාළ සේක.

බරණැස් නගරයේ වෙසෙන කංස නමැති මහරජ තෙමේ මෙවදන් කියා දුන්න හා හියවුරු (ඊතල බඳුන්) හැරපියා සීල සංයමයට පැමිණියේය.

එහි මහත් වූ රජ මහාරාජා. කංසො යනු ඔහුගේ නමය. බරණැස ගෙන වාසය කිරීමෙන් බාරණසිගහො. ඒ රජතුමා ඉදං මේ වචනය. වඤ්චා ධනුඤ්ච තුණ්ඤ්ච නිකඛිපප කියා දුන්නත් ඊතල දමන පසුම්බියත් (හියවුර) හැරදමා සීල සංවරයට පැමිණ පැවිදි වූයේය. පැවිදිව ධ්‍යාන උපදවා නොපිරිහුණු ධ්‍යාන ඇතිව බලලොව උපන්නේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල සොර රජතුමා ආනන්දය. බරණැස් රජතුමා මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.4.3

වඩිඑකී සුකර ජාතකය

වරං වරං තවං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් ධනුග්ගහතිස්ස තෙරුන් වහන්සේ අරඛයා වදාළ සේක.

පසේනදී රජුගේ පියා මහකොසොල් රජතුමා දුටු වූ කොසොල් දේවිය බිම්බිසාර රජුට පාවා දෙමින් ඇයට නානවිට ඇඟ තවරණ සුවඳ සුණු ආදී වියදම් සඳහා ලක්ෂයක් ආදායම් ලැබෙන කාසි ගමක් දුන්නේය. අජාසත් රජු විසින් පියා මැරවූ කල්හි, කෝසල දේවියද සෝකයෙන් මධිනා ලදුව කලුරිය කළාය. ඉක්බිති පසේනදී රජතුමා "අජාසත් රජතුමා විසින් පියා මැරවූ කල්හි මගේ නැගණියද සැමියා මියගිය සෝකයෙන් කලුරිය කළාය. පිතෘඝාතක සොරාට කාසිගම නොදෙන්නෙමි"යි සිතුවේය. හෙතෙම එය අජාසත් රජුට නුදුන්නේය. ඒ ගම නිසා ඔවුන් දෙදෙනා අතර කලින කලට යුද ඇතිවෙයි. අජාසත් තරුණය. නසමර්ථයෙකි. පසේනදී රජ මහලය. හෙතෙම නිතර පැරදෙයි. මහකොසොල් රජුගේ මිනිස්සුද බොහෝසෙයින් පැරදුනාහු වෙති. ඉක්බිති රජතුමා අපි නිතර පරදිමු. කුමක් කළයුතුදැයි ඇමතියන්ගෙන් විචාළේය. දේවයන් වහන්ස, හික්කුන් වහන්සේ නම් මන්ත්‍රණයෙහි (කතාවෙහි) දක්ෂ වෙත්. දෙවරම් වෙහෙරෙහි හික්කුන් වහන්සේලාගේ කථා ඇසීම සුදුසුයයි කීහ. රජතුමා, එසේනම් ඒ ඒ වේලාවෙහි හික්කුන් වහන්සේලාගේ කථාබස් අසව් යයි වර පුරුෂයන්ට අණ කළේය. ඔවුහු එතැන් එසේ කළහ. ඒ කාලයෙහි උත්තර තෙරුන් වහන්සේ හා ධනුග්ගහතිස්ස තෙරුන් වහන්සේ යන මහලු තෙරුන් වහන්සේලා දෙනම විහාර කෙළවර පන්සලක වාසය කරති. උන්වහන්සේලා අතුරෙන් ධනුග්ගහතිස්ස තෙරුන් වහන්සේ රාත්‍රී පළමු යාමයෙහිත් මධ්‍යම යාමයෙහිත් නිදාගෙන අඵයම පිබිදී දර පලා ගිනිදල්වා හුන්නේ ස්වාමීනි, උත්තර තෙරුණුවනිසි කීවේය. ස්වාමීනි, තිස්ස තෙරුණුවනි ඇයි? නුඹ වහන්සේ නිදා ගන්නෙහිද? නොනිදා කුමක් කරන්නෙමුද? නැගිට හිඳගන්නැයි කීය. උන්වහන්සේ නැගිට හිඳ ගත්විට උන්වහන්සේ උත්තර තෙරුන්ට කියන්නේ මේ ලොල් වූ මහ බඩක් ඇති කොසොල් රජතුමා හැලියක් පමණ බත් අනුභව කරයි. යුද උපායන් කිසිවක් නොදනී. පැරදුනෙමි, පැරදුනෙමිසි කියවයි. කුමක් කිරීම සුදුසුදැයි (උත්තර තෙර) ඇසීය. ඒ අවස්ථාවෙහි ඒ වරපුරුෂයෝ

ඔවුන්ගේ කථාව අසමින් සිටියහ. ධනුග්ගතිස්ස තෙරුන් වහන්සේ ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ යුද්ධය ගැන විමසන්නෙහුය. යුද්ධයෙහි පද්ම බ්‍රහ්ම (පද්මාකාරයෙන් හටපිරිස සිටින තැන) වක්‍ර බ්‍රහ්ම (වක්‍රාකාරයෙන් හට පිරිස සිටින තැන) සකට බ්‍රහ්ම (කරන්තයක් ආකාර හට පිරිස සිටින තැන) යනුවෙන් බ්‍රහ්ම (සිටින තැන්) තුනක් ඇත. අජාසත් රජු අල්ලාගනු කැමැත්තෙකු විසින් අසවල් නම් පර්වත කුහරය තුළ පර්වත බිත්ති දෙක අතරෙහි මිනිසුන් තබා ඉදිරියෙහි දුර්වල බලයක් පෙන්වා පර්වතය අතරට පිවිසි බව දැන පිවිසි මග අහුරා ඉදිරියෙන්ද පසුපසින්ද පර්වත බිත්ති අතරින්ද පැන මහත් නාද පවත්වා කෙමනට අසු වූ මසකු මෙන්ද මීටට අසු වූ ගෙම්බකු මෙන් කොට ඔහු (අජාසත්) අල්ලාගත හැකියයි කීය.

වර පුරුෂයෝ ඒ කීම රජතුමාට දැන්වූහ. ඒ අසා රජතුමා යුද බෙරය ගස්වා ගොස් සකට බ්‍රහ්මය ක්‍රියාත්මක කොට අජාසත් රජු පණපිටින් අල්වාගෙන තමන්ගේ දු වූ වජීර කුමරිය බැණාට පාවාදී කාසිගම ඇගේ නැමට යන වියදම් සඳහා පවරා දී පිටත්කර හැරියේය. ඒ පුවත හික්‍ෂු සංඝයා අතර ප්‍රකට විය. ඉක්බිති එක්දිනක් හික්‍ෂුහු දම්සභාවෙහිදී ඇවැත්නි, කොසොල් රජතුමා ධනුග්ගතිස්ස තෙරුන් වහන්සේගේ යුද විස්තරයට අනුව ක්‍රියාකොට අජාසත්තට පැරදුවේයයි කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩිමවා මහණෙනි, මේහ කවර කථාවකින් යුතුව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන් යයි කිකල්හි මහණෙනි, දැන් පමණක් නොව පෙරත් ධනුග්ගතිස්ස තෙරුන් වහන්සේ යුද විචාරණයෙහි දක්‍ෂයෙක්ව සිටියේයයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ වනයෙහි රැක් දෙවියෙකු වී උපන්න. එකල බරණැස් නුවර ඇසුරුකොට ජීවත්වූ වඩු කාර්මික ගමක එක් වඩුවෙක් ලීදඬු සඳහා වනයට ගොස් සිටියදී වලක වැටුණු උරු පැටවෙකු දැක ගෙදර ගෙනවිත් පෝෂණය කළේය. ඒ උරු පැටවා වැඩි මහ සිරුරක් ඇතිව වක් වූ දළ ඇත්තේ හොඳ පැවතුම් ඇත්තේ විය. වඩුවා විසින් වැඩු (හදාගත්) බැවින් වනාහි වඩිසකී සුකරයා යයි ප්‍රකට විය. වඩුවා (කපු ගස්) කොටුවල පොතු රහිත අවස්ථාවලදී හොම්බෙන් කොටය පෙරළයි. කටින් අල්ලාගෙන වෑ, පොරෝ, නියන, මුගුර ගෙන එයි. (නුල් ගැසීම සඳහා) කලු නුලේ කෙළවර අල්ලා ගනියි.

ඉක්බිති ඒ වඩුවා කිසිවෙකු විසින් උෟරා මරා කන්නේ යයි බියෙන් කැලයට ගෙනගොස් මුදා හළේය. උෟරාද කැලයට පිවිස ආරක්ෂා සහිතව විසීමට පහසු තැනක් බලන්නේ එක් පර්වතයක් අතරේ අල මුල්වලින් යුත් විසීමට පහසු මහත් ගිරිකඳුරක් දුටුවේය. සිය ගණන් උෟරෝ උෟ දැක සමීපයට ගියාහුය.

වඩිසි කී උෟරාද ඔවුන්ට "මම තොපම සොයමින් හැසිරෙමි. මා විසින් තොපි දක්නා ලද්දෙහුය. මේ ස්ථානය සිත්කලුය. මමද දැන් මෙහිම වසන්නෙමි" යි කීවේය. ඇත්තෙන්ම මේ ස්ථානය සිත්කලුයි. ඒ වූනත් මෙහි අනතුරුදායක තත්ත්වයක්ද ඇතැයි උෟරෝ කීහ. මමද තොප දැක මෙය දැනගනිමි. මෙසේ ගොදුරු සුලභ ස්ථානයක වසන්නා වූ තොපගේ ශරීරවල මස් ලේ නැත. තොපට මෙහි ඇති බිය කුමක්ද? එක් කොටියෙක් උදේම ඇවිත් දක්නට ලැබෙන උෟරකු ගෙන යයි. ඒ කොටියා දිනපතා අල්ලා ගන්නවාද? නැතිනම් අතරින් පතරදැයි ඇසීය. දිනපතා අල්ලා ගනිති යි කීහ. කොටි කී දෙනෙක්ද? එකෙක්ම පමණයි. නුඹලා මෙපමණ සිටිද්දී එකෙකු අල්ලා ගැනීමට නොහැකිද? එසේය. නොහැක්කෙමුයි කීහ. මම උෟ අල්ලා ගන්නෙමි. තොපි මගේ කීම පමණක් කරව්. ඒ ව්‍යාසුයා වාසය කරන්නේ කොහිද? මේ පර්වතයේයයි කීහ.

ඒ වඩිසි කී උෟරා රාත්‍රියෙහිම උෟරන් හසුරුවා යුද්ධය පැහැදිලි කරමින් යුද්ධයක් නම් පද්මබ්‍රහ්ම, වක්කබ්‍රහ්ම, සකටබ්‍රහ්ම යනුවෙන් ත්‍රිවිධ වෙති යි කියා පද්ම බ්‍රහ්මයෙන් සොරු සේනාව ස්ථානගත කළේය. හෙතෙම වනාහි ජය භූමිය දැනීය. ඒ නිසා මේ ස්ථානයේ යුද්ධය සංවිධානය කිරීම සුදුසුයයි සිතා කුඩාම උෟරු පැටවුන්ද මව්වරුන්ද උෟරු පිරිස මැද්දෙහි තැබීය. වඩු උෟරා මව්වරු වටකර තරුණ ඊරියන්ද ඔවුන් වටකර උෟරු පැටවුන්ද ඔවුන් වටකර තරුණ උෟරන්ද ඔවුන් වටකර දිග දළ ඇති උෟරන්ද ඔවුන් කර යුද්ධයට දක්ෂ බලවත් බලවත් උෟරන් දහය දහය බැගින්, විස්ස විස්ස බැගින් ඒ ඒ තැන්වල බලමුළු වශයෙන් තැබීය. තමන් සිටිතැනට ඉදිරියෙන් එක් රවුම් වලක් හැරවීය. පස්සෙන් ඔරුවක හැඩය ගත්, ක්‍රමානුකූල බැවුමක් ඇති නිම්නයක් ඇති එක් වලක් සැරවීය. එහි හැට හැත්තෑවක් පමණ වූ යෝධ උෟරන් ගෙන ඒ ඒ තැන බිය නොවන්නැයි කියමින් කටයුතු සංවිධානය කරද්දීම අරුණ නැංගේය.

ව්‍යාඝ්‍රයා නැගිට සුදුසු කාලයයි දැන ගොස් ඔවුන් ඉදිරියේ ඇති පර්වත තලාවෙහි සිට ඇස් ඇර උගරන් දෙස බැලීය. වඩු උගරා උග දෙස බලන්නැයි උගරන්ට සංඥාවක් දුන්නේය. ඔවුහු උග දෙස බැලූහ. ව්‍යාඝ්‍රයා කට විවෘතකොට ආශ්වාස කෙළේය. උගරෝද එසේ කළහ. ව්‍යාඝ්‍රයා මුත්‍රා පිට කළේය. උගරෝද මුත්‍රා පිට කළාහුය. මෙසේ ව්‍යාඝ්‍රයා කරන කරන දේ උගරෝද කළහ. ව්‍යාඝ්‍රයා "පෙර උගරෝ මවිසින් බලන ලද කල්හි පලා යන්නේ පලා යන්නට ද නොහැකි වෙත්. අද පලා නොගොස් මාගේ විරුද්ධකරුවන් වී මා විසින් කරන ලද්දම කරත්. එක්තරා ජය භූමියක සිටි ඔවුන් සංවිධානය කරන එක් උගරෙක් ඇත. අද එහි ගිය මට ජයක් නොපෙනෙන්නේ" යයි සිතුවේය.

ව්‍යාඝ්‍රයා නැවතී තමන් වාසය කරන ස්ථානයට ගියේය. ව්‍යාඝ්‍රයා විසින් ගන්නා ලද මස් කන්නට පුරුදුව සිට කපටි ජටිලයෙක් ඇත. හෙතෙම හිස් අතින් එන උග දැක උග සමඟ කථා කරමින්

වරං වරං ඤං නිහනං පුරෙ වරි
 අසමිං පදෙසෙ අභිභය්‍ය සුකරෙ
 සොදානි එකො ව්‍යපගමම ඤායසී
 බලනනු තෙ ව්‍යග්‍හ න වජ්ජ විජ්ජති
 යන පළමු ගාථාව කීවේය.

ව්‍යාඝ්‍රයා! නුඹ පෙර මේ ප්‍රදේශයේ සියලු උගරන් යටත්කරගෙන උතුම් උගරන් මරමින් හැසුරුනෙහිය. දැන් තෝ තනිව බැහැරව සිතමින් සිටින්නෙහිය. ව්‍යාඝ්‍රයා! අද තාගේ කාය ශක්තිය නැත්තේද?

එහි, වරං වරං ඤං නිහනං පුරෙ වරි අසමිං පදෙසෙ අභිභය්‍ය සුකරෙ එම්බා ව්‍යාඝ්‍රයා! නුඹ පෙර මේ ප්‍රදේශයේ සියලු උගරන් යටත් කරගෙන මේ උගරන් අතරෙහි උතුම් උතුම් උත්තම උගරන් මරමින් හැසිරුනෙහි. සොදානි එකො ව්‍යපගමම ඤායසී යනු ඒ නුඹ දැන් වෙනත් උගරෙකු අල්ලා නොගෙන හුදකලාව ඉවත්ව ගොස් කල්පනා කරනිද? ශෝකයේ සිතුවිල්ලෙන් සිටිනිද? බලනනුතෙ ව්‍යග්‍හ නවජ්ජ විජ්ජති යනු එම්බා ව්‍යාඝ්‍රයා, අද තාගේ ශරීර ශක්තිය නැතිද?

ඒ අසා ව්‍යාඝ්‍රයා

ඉමෙ සුදං යනති දිසො දිසං පුරෙ
 හයට්ඨිනා ලෙණ ගවෙසිනො පු
 තෙදානි සංගමම රසනති එකතො
 යඤ්චිතා දුපපසහජ්ජ මෙ මයා
 යන දෙවන ගාථාව කීවේය.

මේ උගුරෝ පෙර හයින් පීඩිතව ආරක්‍ෂා වීමට බොහෝතැන් සොයමින් වෙන් වෙන්ව දිසාවෙන් දිසාවට යති. දැන් ඔවුහු එක් රැස්ව නාද කෙරෙති. යම්තැනෙක සිටියා වූ මොවුහු අද මවිසින් මැඩලිය නොහැකියෝය.

එහි, සුදං යනු නිපාතයකි. මේ වනාහි කෙටි අර්ථයයි. ඉමෙ මේ උගුරෝ පෙර මම දැක බියෙන් පෙළුනාහු තමන්ගේ, ලෙණගවෙසිනොපුඬු ආරක්‍ෂාවීමට බොහෝ තැන් සොයමින් වෙන්වෙන්ව, දිසො දිසං යනති ඒ ඒ දිසාවලට හැරී පලා යති. ඔවුහු දැන් සියල්ලෝම එක්ව අවුත්. එකතො රසනති එකට එක්ව නද දෙති. ඔබේ ජයබිමට එළඹ සිටියා වූ උගුරෝ යඤ්චිතා දුපපසහා - අජ්ජ ඉමෙ මයා අද මා විසින් මැඩලිය නොහැක්කාහුය.

ඉක්බිති මොහුට ටොට්ඨයය උපදවමින් කපටි ජට්ඨයා බිය නොවන්න. යන්න, ඔබ නාදකොට පනිත කල්හි සියල්ලෝම බියවී විසිරී පලා යන්නාහුයයි කීවේය. ව්‍යාඝ්‍රයාද ඔහු විසින් උත්සාහවත් කරණ කල්හි සුරයෙක් වී නැවත ගොස් පර්වත තලාවෙහි සිටියේය. වඩු උගුරාද වලවල් දැන අතර සිටියේය. උගුරෝ ස්වාමීනී! මහා හොරා නැවත ආවේ යයි කීවාහුය. බිය නොවව්. දැන් උගු අල්ලා ගන්නෙමිසි කීවේය. ව්‍යාඝ්‍රයා නාදකොට වඩු උගුරාගේ පිටට පැන්නේය. උගුරා තම පිටට ව්‍යාඝ්‍රයා පැන්න කල්හි කරකැවී සෘජු ලෙස (ළිඳක් සේ) කරන ලද වලට වේගයෙන් පැන්නේය. ව්‍යාඝ්‍රයා වේගය පාලනය කරගන්නට නොහැකිව උඩින් උඩින් පෙරලී ගොස් බැවුම් සහිතව හරහට සාරන ලද වලෙහි අභිගයින් බාධා සහිත ස්ථානයෙහි (සිරවී සිටින ලෙස සකස් කළ තැන) වැටී ගුළියක් මෙන් විය.

වඩු උගුරා වලෙන් ගොඩවී හෙණ වේගයෙන් ගොස් ව්‍යාඝ්‍රයාට කලවයේ ඇතුල් පැත්තට දළෙන් පහර දී වකුගඩුව පලා රස පහක් ඇති මංසය දළෙහි ඔතාගෙන ව්‍යාඝ්‍රයාගේ මතුපිට කරකවා තොපේ සතුරා

ගනිවී යයි ඔසවා වලෙන් බැහැරට විසිකළේය. පළමුව පැමිණි උෟරෝ ව්‍යාඝ්‍ර මස් ලැබූහ. පසුව ආවා වූ උෟරෝ ව්‍යාඝ්‍ර මස් කෙසේ වෙයිදැයි ඔවුන්ගේ කටවල් ඉඹිමින් හැසුරුණාහ. උෟරෝ එපමණකින් සතුටු නොවන්නාහ. වඩු උෟරා ඔවුන්ගේ ඉඹි දැක කුමක් නිසා නුඹලා සතුටු නොවන්නාහුදැයි ඇසීය. ස්වාමීනි! මේ ව්‍යාඝ්‍රයා පමණක් සාතනය කිරීමෙන් ඇති ඵලය කුමක්ද? තවත් ව්‍යාඝ්‍රයන් දහයක් වුවත් ගෙන ඒමට සමත් කපටි ජටිලයෙක් ඇත්තේමය. ඒ කවරෙක්ද? එක් දුසිල් තාපසයෙකැයි කීය. මා විසින් මරන ලද ඒ ව්‍යාඝ්‍රයා මට කවරෙක්ද? එක් දුසිල් තාපසයෙකැයි කීය. මා විසින් මරන ලද ඒ ව්‍යාඝ්‍රයා මට නොසැහෙයි. ඒ තවුසා අල්ලා ගන්නෙමුයි උෟරු සමූහය සමග පිටත් විය.

කපටි තාපසයාද ව්‍යාඝ්‍රයා පමාවන කල්හි උෟරන් ව්‍යාඝ්‍රයා අල්ලා ගන්නට ඇතැයි සිතා මාර්ගයේ ඉදිරියට යමින් උෟරන් එනු දැක තමන්ගේ පිරිකර රැගෙන පලා යන්නේ උෟරන් විසින් ලුහුබදින ලද්දේ පිරිකර ඉවතලා වේගයෙන් දිඹුල් ගසකට නැගේය. උෟරෝ ස්වාමීනි! දැන් අපි නැසුනෙමු. තාපසයා පලාගොස් ගසකට නැගේයයි කීහ. ගස කුමක්දැයි ඇසීය. දිඹුල් ගසකිසි කීහ. වඩු උෟරා ඊරියෝ ජලය ගෙන එත්වා. උෟරු පෝතකයෝ ගසමුල භාරත්වා. දිග දළ ඇති උෟරෝ මුල් සිදිත්වා. ඉතිරි අය ගස වටකොට සිට තවුසා රකිත්වායි කියා සංවිධානයකොට ඔවුන් එසේ කරන කල්හි තෙමේ දිඹුල් ගසේ මුදුන්මුලට පොරොවෙන් පහර දෙන්නාක් මෙන් එක පහරින්ම ඇත කඩා බිම හෙළීය. පිරිවරා සිටි උෟරෝ කපටි ජටිලයා බිම හෙළා කැලි කැලි කොට ඇට දක්වා කා වඩු උෟරා දිඹුල් කඳෙහිම හිඳුවා කුට ජටිලයා පරිභෝග කළ හක් ගෙඩියෙන් ජලය ගෙනවිත් අභිෂේක කොට (පැන් වත්කොට) රජ කළාහුය. එක් තරුණ ඊරියක් අභිෂේක කොට ඔහුගේ අගබිසව කළාහුය.

එතැන් පටන් අද දක්වාත් රජවරු උතුම් දිඹුල් ආසනයක හිඳුවා හක්ගෙඩි තුනකින් අභිෂේක කරත්. ඒ වන ලැහැබෙහි අධිගෘහිත දේවතාවා ඒ අසිරිය දැක කඳේ එක් සිදුරක උෟරන්ට මුහුණලා පෙනීසිට

තමඤ්ඤ සංඝානං සමාගතානං
 දිසවා සයං සංඛ්‍යං වදාමි අබ්භූතං
 ව්‍යග්ගං මිගා යඤ්ඤ ජනිංසු දාධිනො
 සාමග්ගියා දාය්බලෙසු මුවවරෙ

යන තුන්වන ගාථාව කීවේය.

රැස් වූ උගරු සමූහයාට නමස්කාර වේවා! අද්භූත වූ මිතුරු බවක් තෙමේ දැක කියමි. යම්තැනෙක දළ ඇති උගරෝ ව්‍යාඝ්‍රයා දිනුද, දළ බලකොට ඇති හුරන්ගේ සමගි බලය නිසා සතුරා මැඩ මරණයෙන් මිදුනාහ.

එහි, නමඤ්ඤ සංඝාතං යනු මාගේ මේ නමස්කාරය රැස් වූ උගරු සමූහයාට වේවා! දිසවා සයං සබ්‍යං වදාමි අබහුතං යනු මෙය පෙර නොවූවකි. ඇති නොවූවකි. මිත්‍ර බව තමන්ම දැක කියමි. ව්‍යගඝං මිගා යඤ්ඤ ජිනිංසු දාධිතො යනු යම් තැනක දළ උගරෝ ව්‍යාඝ්‍රයකු පැරදවූවාහුද මෙයම හෝ පාඨයයි. සාමග්ගියා දායබලෙසු මුවවරෙ යනු දළ බල ඇති උගරන් අතර යම් මේ සමගියක්, සමාන අදහස් ඇති බවක් වේද, ඔවුන් අතර ඒ සමගිය කරණ කොටගෙන ඒ උගරෝ සතුරා අල්ලාගෙන අද මරණ බයෙන් මිදුණාහුය යන අර්ථයයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව ගළපා නිමවා වදාළ සේක. එකල වඩිඪකී උගරා මේ ධනුන්ගහ තිස්සය. රුක්දෙවියා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.4.4
සිරි ජාතකය

යං උසසුකා සංඝරතනි යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් සිරිවෝර නම් එක් බමුණෙකු අරබයා වදාළ සේක. මේ ජාතක කථාවෙහි වර්තමාන කථාව යට(මුලින්) කදිරංගාර ජාතකයෙහි විස්තර කළ පරිදිමය.

මෙහිද අනේපිඬු සිටුකුමාගේ ගෙදර සතරවෙති දොරටුවෙහි වාසය කරන මිසදිටු දේවතාවියක් දඬුවම් විදිමින් පණස්හතර කෝටියක් රන් ගෙනවුත් ගබඩා පුරවා සිටුකුමා සමග යහලු වූවාය. ඉක්බිති සිටුකුමා ඒ දේවතාවිය කැඳවාගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත පැමිණියේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇයට ධර්මදේශනා කළහ. ඇ බණ අසා සෝවාන් වූවාය. එතැන් පටන් සිටුකුමාගේ සම්පත් පෙර පරිදිම විය. ඉක්බිති

සැවැත්නුවර වාසය කරන එක් සිරි ලක්ඛණ බමුණෙක් "අනේපිඬු සිටුතුමා දුප්පත් වී නැවත ධනවත් විය. යම් විදියකින් මම ඔහු දකිනු කැමති කෙනෙකු මෙන් ගොස් මුහුගේ ගෙයින් වාසනාව පැහැරගෙන එන්නේ නම් මැනවැයි සිතුවේය. ඒ බමුණා සිටුතුමාගේ ගෙට ගොස් ඔහු විසින් කරන ලද ආගන්තුක සත්කාර සම්මාන විඳ සතුවු සාමීචි කරු පවතිද්දී කුමක් සඳහා ආවේහිදැයි ඇසූ කල්හි වාසනාව කොහි පිහිටියේ දැයි බැලුවේය. සිටුතුමාට සියල්ල සුදු වූ සේදු හක් ගෙඩියකට සමාන වූ රන් මැදිරියක දැමූ කුකුළෙක් ඇත. උගේ කරමලෙහි වාසනාව පිහිටියේය.

බමුණා (වටපිට) බලමින් වාසනාව එහි පිහිටි බව දැන මහසිටුතුමනි! මම පන්සියයක් මානවකයන්ට මන්ත්‍ර උගන්වමි. නොකල්හි හඬලන එක් කුකුළෙකු නිසා ඔවුන්ද, මමද වෙහෙසෙමු. මේ කුකුළා වනාහි නිසි කලකට හඬලයි. මොහු සඳහා ආවේමි, මට මේ කුකුළා දෙන්නැයි කීවේය. ගන්න බමුණ! ඔබට කුකුළා දෙමියි කී අවස්ථාවේදීම, වාසනාව ඒ කුකුළාගේ කරමලයෙන් ඉවත්වී කොට්ටයෙහි තබා ඇති මැණිකෙහි පිහිටියේය. බමුණා, වාසනාව (සිරියාව) මැණිකෙහි පිහිටි බව දැන මැණිකද ඉල්ලුවේය. මැණිකද දෙමියි කී අවස්ථාවේදීම වාසනාව මැණිකෙන් ඉවත්ව කොට්ටයෙහි තබන ලද ආරක්ෂක දණ්ඩෙහි පිහිටියේය. බමුණා වාසනාව එහි පිහිටි බව දැන එයද ඉල්ලුවේය. රැගෙන යවයි කී අවස්ථාවේදීම වාසනාව එතැනින්ද ඉවත් වී පුණ්‍ය ලක්ඛණ දේවිය නම් වූ සිටුතුමාගේ අගමෙහෙසියගේ හිසෙහි පිහිටියේය.

සිරිවෝර නම් බමුණා එහි පිහිටි බව දැන මෙය පරිත්‍යාග කළ හැකි භාණ්ඩයක් නොවේ. ඉල්ලන්නටද නොහැකි යැයි සිතා සිටුතුමාට මහසිටුතුමනි! මම නුඹවහන්සේගේ ගෙයී වාසනාව පැහැරගෙන යන්නෙමියි සිතා ආවේමි. වාසනාව ඔබේ කුකුළාගේ කරමලෙහි පිහිටියේය. එය මට දුන් කල්හි එයින් ඉවත්වී මැණිකෙහි පිහිටියේය. මැණික දුන් කල්හි ආරක්ෂක සැර සැටියෙහි පිහිටියේය. ආරක්ෂක යෂ්ටිය දුන් කල්හි එතැනින් ඉවත්ව පුණ්‍ය ලක්ෂණ දේවියගේ හිසෙහි පිහිටියේය. මෙය වනාහි නොදිය හැකි බඩුවක් යැයි කියා මා විසින් 'සිරි' යන නමවත් නොගන්නා ලදී. නුඹේ වාසනාව (සිරි) පැහැර ගන්නට නොහැකිය. නුඹ සතු දෙය නුඹටම වේවායි කියා ආසනයෙන් නැගිට ගියේය. අනේපිඬු සිටුතුමා මේ කරුණ බුදුරජාණන් වහන්සේට කියන්නෙමියි විහාරයට ගොස් බුදුරජාණන් වහන්සේට වැදපුදා

එකත්පසෙක හිදිමින් සියල්ල නවාගතයන් වහන්සේට සැල කළේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ අසා ගෘහපතියා! අනෙකෙකුගේ වාසනාව වනාහි අන් තැනකට නොයයි. පෙර අල්ප පිං ඇත්තෙකු විසින් උපදවන ලද වාසනාව වනාහි පින් ඇත්තාගේ පාමුලටම ගියේ යැයි වදාරා ඔහු විසින් ඉල්ලන ලදුව අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ කසිරට බමුණු කුලයක ඉපදී වැඩිවියට පත්ව තක්සලා නුවරින් ශිල්ප ඉගෙනගෙන ගිහිගෙයි වසමින් මව්පියන්ගේ අභාවයෙන් කලකිරී නික්ම හිමාලය වන පෙදෙසේ තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව සමාපත්ති උපදවාගෙන දීර්ඝ කාලයක් ඉකුත් වූ පසු ලුණු ඇඹුල් සෙවීම පිණිස ජනපදයට ගොස් බරණැස් රජුගේ උයනෙහි වාසයකොට පසුදින පිඬුසිඟා හැසිරෙමින් ඇත් ඇදුරාගේ ගේ දොරකඩට ගියේය. ඒ ඇත් ආචාර්යවරයා තාපසයාගේ ගමන් බිමන් කෙරෙහි පැහැදී හිඤ්චා දී උයනෙහි වාසය කරවා නිතර පෝෂණය කළේය.

ඒ කාලයේදී එක් දර ගෙනෙන්තෙක් කැලයෙන් දර ගෙන එන්නේ වේලාවට නගරයට පැමිණෙන්නට නොහැකි විය. සවස් කාලයේ එක්තරා දේවාලයක දරමිටිය කොට්ටියට තබාගෙන වැතිරුණේය. දේවාලයෙන් මුදා හරින ලද බොහෝ කුකුළෝ ඔහු සම්පයෙහි එක් ගසෙක නිදා ගත්තාහුය. ඔවුන් අතරෙන් ඉහළින් නිදාගත් කුකුළා එළිවන කාලයෙහි මලපහ කරන්නේ යට නිදාගත් කුකුළාගේ ඇඟට හෙළීය. මගේ ශරීරයට මලපහ කළේ කවුදැයි ඇසූ කල්හි මා විසින් යයි කියන ලදී. කුමන කරුණක් නිසාදැයි ඇසූකල්හි, නොවිමසා කළ බව කියා නැවතද හෙළීය. එතැන්සිට දෙදෙනාම ඔවුනොවුන් තොපගේ බලය කුමක්ද? තොපගේ බලය කුමක්දැයි කියා කෝලාහල කළහ.

ඉක්බිති යට නිදාගත් කුකුළා මා මරා අඟුරු මත පුළුස්සා මස් කන තැනැත්තා, උදේම කහවණු දහසක් ලබ්ධියි කීය. ඉහළින් නිදාගත් කුකුළා එම්බල, නුඹ එපමණකින් (කහවණු දහසකින්) ගර්ජනා නොකරව. හොඳට වැඩුණු මගේ සණ මස් අනුභව කරන්නෙක් රජවෙයි. පිටත මස් කන්නේ පුරුෂයෙක් නම් සෙන්පති තනතුරද, ස්ත්‍රියක නම් අගමෙහෙසි තනතුරද ලබයි. ඉදින් මගේ ඇට මස් ගිහියෙක් කන්නේ නම් භාණ්ඩාගාරික තනතුරද පැවිද්දෙක් නම් රජ කුලයට හිතවත් බව ලබ්ධියි කීය.

දර ගෙනයන්නා ඔවුන්ගේ වචනය අසා රජකමට පැමිණි කල්හි කහවණු දහසකින් වැඩක් නැතැයි වහා ගසට නැග මත්තෙහි නිදාගත් කුකුළා ගෙන මරා හිස මත තබාගෙන රජ වෙන්නෙමිසි සිතා ගොස් අරින ලද දොරටුවෙන්ම නුවරට පිවිස කුකුළා ශුද්ධකොට බඩ සෝදා මේ කුකුළු මස් මනාව පිළියෙළ කරන්නැයි බිරිදට දුන්නේය. ඇ කුකුළු මස් හා බත්ද සම්පාදනය කොට ස්වාමීනි! අනුභව කරවයි ඔහුට පිරිනැමුවාය. සොදුරිය! මේ මහත් ආනුභාව ඇති මසකි. මෙය අනුභව කොට මම රජ වන්නෙමි. නුඹ අගෙමෙහෙසිය වන්නෙහි යැයි කියා, ඒ බතත් මසුත් රැගෙන ගංතෙරට ගොස් ස්නානය කොට අනුභව කරන්නෙමිසි බත් භාජනය ඉටුරේ තබා නැමට ගඟට බැස්සේය.

ඒ අවස්ථාවෙහි සුළඟින් කැළඹුණු ජලපහරක් ඇවිත් බත් භාජනය ගසාගෙන ගියේය. එය සැඩපහරට අසුවී පාවී යමින් ගඟ පහළ ඇතුත් නාවන්නා වූ එක් ඇත් ඇදුරු මහ ඇමතියෙක් දැක ඔසවාගෙන විවරකොට මෙහි මොනවාදැයි විචාළේය. ස්වාමීනි! බත් හා කුකුළු මස්ය. ඔහු එය වසා සීල් තබ්බවා මා එතෙක් මේ බත් භාජනය විවෘත නොකරන්නැයි කියා බිරිදට යැවීය. ඒ දර ගෙන එන්නා කටට ඇතුල්වූ වැලි මිශ්‍ර ජලයෙන් ඉදිමුණු බඩ ඇතිව පලාගියේය.

ඉක්බිති ඒ ඇත් ඇදුරාගේ හිතවත්, දිවැස් ඇති එක් තාපසයෙක් මට උපස්ථාන කරන්නා ඇතුත් බලා ගැනීමේ තනතුර අත් නොහරියි. කවදා ඔහු සම්පත්තියට පත්වන්නේදැයි දිවැසින් විමසා බලමින් ඒ පුරුෂයා දැක ඒ කාරණාව දැන කල්තියා ගොස් ඇත් ඇදුරුතුමාගේ ගෙයි හුන්නේය. ඇත් ඇදුරුතුමා අවුත් වැද එකත්පසෙක හුන්නේ ඒ බත් භාජනය ගෙන්වාගෙන තාපසයා මස් සහිත ආහාරයෙන් වළඳවයි කීවේය. තාපසයා බත් පිළිගෙන මස් දෙනවිට නොගෙන මම මේ මස් විමසා බලන්නෙමිසි කියා ස්වාමීනි, විමසා බලන්නැයි කී කල්හි සන මස් ආදී වශයෙන් එක එක කොටස්වලට වෙන් කරවා ලොකු සන මාංසය ඇත් ඇදුරාට දෙවීය. පිට මස් ඔහුගේ බිරිදටද දී ඇට සහිත මස් තමා විසින් අනුභව කරන ලදී. ඔහු දත් වළඳ අවසානයේ යමින් නුඹ මෙයින් තුන්වන දවසේ රජ වන්නෙහිය. නොපමා වන්නැයි කියා ගියේය. තුන්වන දිනයෙහි අසල්වැසි එක් රජෙක් පැමිණ බරණැස් නුවර වටකළේය. බරණැස් රජතුමා ඇත් ඇදුරුතුමාට, රජ වෙස් ගන්නවා ඇතුපිට නැගී යුධ කරවයි අණ කරවා තෙමේ වෙස්වලාගෙන සේනාව සංවිධානය කරමින්

සිටියදී මහත් වේගයෙන් විදින ලද එක් ඊ පහරක් වැදී ඒ මොහොතේදීම මරණයට පත්විය.

ඔහු මැරුණු බව දැන ඇත් ආචාර්යවරයා බොහෝ කතවණු ගෙන්වාගෙන ධනය කැමති අය ඉදිරියෙන් සිට යුධ කරත්වායි බෙර හැසිරවීය. බල සෙනඟ මොහොතකින්ම විරුද්ධ රජු මරණයට පත් කළේය. ඇමතිවරු රජතුමාගේ අවසන් කටයුතු සිදුකොට කවරෙකු රජ කරවන්නේදැයි සාකච්ඡා කරමින් රජු ජීවත්ව සිටියදීම තමන්ගේ වේසය ඇත් ආචාර්යාට දුන්නේය. මේ තෙමීම මෙසේ යුද්ධකොට රාජ්‍යය රැක ගත්තේය. ඒ නිසා ඔහුටම රාජ්‍යය දෙමුයි කියා ඔහු රාජ්‍යයෙන් රාජාභිෂේක කළාහුය. ඔහුගේ බිරිඳ ද අගමෙහෙසිය කළාහුය. බෝසනාණන් වහන්සේ රජුට කුලුපග විය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා සම්මා සම්බුදු වී

යං උසසුකා සංසරනත අලකබ්බා බහුං ධනං
සිප්පවනෙතා අසිප්පා ච ලකබ්බා තානි භුඤ්ජති

සබ්බත් කතපුඤ්ඤසස අතිවචඤ්ඤච පාණිනො,
උප්පජ්ජනති බහු භෝගා අප්පනායතනෙසුපි
යන මේ ගාරා දෙක වදාළහ.

හස්ති ශිල්පාදී උගත් ශිල්ප ඇත්තා වූද, ශිල්ප නැත්තා වූද, ධන රැස්කිරීමේ මහත් වැයම් ඇති, පින් නැති මිනිස්සු බොහෝ ධනය රැස් කරද්දී පින් ඇති තැනැත්තාට ඒ ධනය අනුභව කෙරේ.

හැම තන්හිම කළ පින් ඇති අයහට අන්‍ය ප්‍රාණීන් මැඩගෙන අන්‍යතනයෙහිදු බොහෝ වූ භෝග උපදී.

එහි, යං උසසුකා යනු යම්තැනක ධනය රැස් කිරීමෙහි උත්සාහය ඇති අය කැමැත්ත ඇතිව මහන්සියෙන් බොහෝ ධනය රැස් කරත්. යෙ උසසුකා යනුද පාඨයකි. යම් මිනිස්සු ධනය රැස් කිරීමෙහි උත්සාහ වෙන්ද ඇත් ශිල්ප ආදී වශයෙන් සිප්පවනෙතා අසිප්පාව යටත් පිරිසෙයින් කුලී වැඩකර හෝ බොහෝ ධනය රැස්කරති යන අර්ථයි. ලකබ්බා තානි භුඤ්ජති යනු බොහෝ ධනයයි කියන ලද ඒ ධනය පින් ඇති පුරුෂයා

තමාගේම පින් එය අනුභව කරමින් කිසි කටයුත්තක් නොකොට අනුභව කරයි. අතිවච්ඡේදක වූ පාණිතො යනු අන් ප්‍රාණීන් ඉක්මවා, 'එව' යන්න පෙර පදය සමග යොදා ගතයුතුයි. හැමතැන්හිම කළ පින් ඇති තැනැත්තා විසින් පින් නොකළ අන් සත්ත්වයන් ඉක්මවා යන අර්ථයි. අප්‍රාණිකයන්ගේ සුභිය යනු අපි අප්‍රාණිකයන්ගේ සුභිය. ආයතන (ආකර) නොවන තැන්වලද, රුවන් ආකරවලද රුවන් ආකර නොවන තැන්වලද ඇති රුවන්, ස්වර්ණාකර නොවන තැන්වල ඇති ස්වර්ණාදිය, ඇතුන් හදාවඩා නොගන්නා (ඇත් අනාථාගාර) නොවන තැන්වල සිටින ඇතුන් ආදියද යන සිත් ඇති සිත් නැති බොහෝ හෝග උපදියි. එහි ආකරයක් නොවන තැනක මුතුමැණික් ආදිය ඉපදීම පිළිබඳව දුටුගැමුණු අභය මහරජතුමාගේ කථාවස්තුව කිවයුතුය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ගාථා වදාරා ගෘහපතිය! මේ සත්ත්වයන්ගේ පින් හා සමාන අන් ආයතනයක් නම් නැත. පුණ්‍යවත්තයන්ට ආකර නොවන තැන්වලද රුවන් උපදින්නේම යයි වදාරා මේ ධර්මය දේශනා කළ සේක.

එස දෙව මනුසසානං සබ්බකාමදදො නිධි
 යං යදෙව්හි පඤ්චනි සබ්බමෙතෙන ලබ්හති

සුවණණතා සුසසරතා සුසණධාන සුරුපතා
 අධිපච්චපරිචාරා සබ්බමෙතෙන ලබ්හති

පදෙස රජ්ජං ඉසසරියං චකකචනි සුබමපි යං
 දෙව රජ්ජමපි දිබ්බසු සබ්බමෙතෙන ලබ්හති

එවං මහිදධියා එසා යදිදං පුඤ්ඤසම්පදා
 තසමා ධීරා පසං සනති පණ්ඩිතා කතපුඤ්ඤන්ති

මේ කුශලය නම් දෙවිමිනිසුන්ට කර්මවිචිත සියලු දේ දෙන නිධානයකි. යම් යම් දෙයක් ප්‍රාර්ථනා කරන් නම් ඒ සියල්ල මේ පිනෙන් ලැබේ.

මනා වූ ගරීර පැහැ ඇති බවද, මනා වූ මිහිරි ස්වර ඇති බවද,
මනා වූ හැඩහුරුකම් ඇති බවද, මනා වූ රූප සම්පත්ති ඇති බවද,
අධිපති බව හා පිරිවර ද යන සියල්ල මේ පිනෙන්
(පුණ්‍ය සම්පත්තියෙන්) ලැබේ.

ප්‍රදේශ රාජ සම්පත්ද, යම් සක්විති රජ සැපතක් ඇත්ද එයද
දෙව්ලොව දේවරාජ්‍යයද යන සියල්ල මේ කුශලයෙන් ලැබේ.

මිනිස් ලොව සම්පත් ද දෙව්ලොව ඇති සැපද නිවන් සැපතද යන
සියල්ල මේ පිනෙන් ලැබේ.

කල්‍යාණ මිත්‍ර සම්පත්තිය නිසා නුවණින් ක්‍රියාකරන පුද්ගලයාට
ත්‍රිවිද්‍යාව ද නිවන ද අෂ්ට සමාපත්තිවල වශිභාවය ද යන සියල්ල
මේ පිනෙන් ලැබේ.

සිවු පිළිසිඹියාව ද අෂ්ට විමෝක්‍ෂය ද ශ්‍රාවක පාරමිතාව ද
පසේ බුදුබව ද බුද්ධ භූමිය ද යන සියල්ල මේ පිනෙන් ලැබේ.

මෙසේ මේ පුණ්‍ය සම්පත්තිය මහත් සෘද්ධි ඇත්තේය. එහෙයින්
වීර්යය ඇති ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත අය "කළ පින් ඇති බව" පසසත්.

දැන් අනෙපිටු සිටුවුමාගේ යම් වාසනාවක් පිහිටියාද ඒ රත්නයන්
දැක්වීමට කුකුළා යනාදිය කීවේය.

කුකුටමණයෝ දණෙඩා වීයොව පුණ්ණ ලකඛණා
උප්පජ්ජනති අපායසස කත පුඤ්ඤසස ජනතුනොති

අලාමක වූ කළ පින් ඇති සත්ත්වයන්ට ශ්‍රීමත් වූ කුකුළෝද,
මාණිකයෝද ආරක්ෂක යෂ්ටිද පුණ්‍ය ලක්ෂණ ස්ත්‍රීහුද උපදනාහුය.

ගාථාව වදාරා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එහි දණෙඩා
යන්න ආරක්ෂක යෂ්ටිය සඳහා කියන ලදී. වීයො යනු සිටුබිරිද වූ පින්
ලකුණින් යුතු දේවියයි. මෙහි සෙසස් පැහැදිළිය. එකල රජතුමා ආනන්ද
තෙරුන්ය. කුලුපත තාපසයා සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේය.

3.4.5

මණිසුකර ජාතකය

දරියා සතතවසසානි යන මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් සුන්දරියගේ මරණය අරඹයා වදාළ සේක.

එසමයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සත්කාර ගරුකාර කරන ලද්දාහු වෙති. කථාවස්තුව බන්ධකයේ දක්වා ඇත්තේමය. මෙය වනාහි එහි සාරාංශයයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ද හික්කු සංඝයාට ද පංචමහා ගංගාවල මහා දියකද සමාන ලාභ සත්කාර උපන් කල්හි නැසුණු ලාභ සත්කාර ඇති අන්‍ය තීර්ථකයෝ හිර උදාවන කල්හි කණාමැදිරියන් මෙන් බැබළීම නැති වී එකට එක්ව "අපි ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් වහන්සේ උපන් කාලයේ සිට නැසුණු ලාභ සත්කාර ඇත්තෝ වෙමු. කිසිවෙක් අප සිටින බවටත් නොදනිති. කවරෙකු සමග එක්වී ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් වහන්සේට අපකීර්තියක් උපදවා උන්වහන්සේගේ ලාභ සත්කාර අතුරුදහන් කරවන්නෙමුදැයි සාකච්ඡා කළහ. ඉක්බිති ඔවුන්ට "සුන්දරිය සමග එකතුවී (එය ඉටුකර ගැනීමට) හැකිවන්නෙමු"යි යන අදහස ඇතිවිය. ඔවුහු එක්දිනක් සුන්දරිය තීර්ථකාරාමයට පිවිස වැද සිටිවිට කථා නොකළාහුය. අද නැවත නැවතත් කථා කළද පිළිතුරක් නොලැබ ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේලා කිසිවකු විසින් වෙහෙසට පත්කළාහුදැයි විචාළාය. නැගණියනි! ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් වහන්සේ අප වෙහෙසවා ලාභසත්කාර නැති අය බවට පත්කොට හැසිරෙන අයුරු නොදකින්නෙහිද? අද මෙම කරුණෙහි මා විසින් කුමක් කිරීම සුදුසුදැයි ඇසුවාය. නැගණිය, නුඹ වනාහි මනා රු ඇත්තිය. සෝභාවෙන් අගතැන් පැමිණියාය. ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් වහන්සේට අපකීර්තියක් ආරෝපනය කොට මහජනයාට නුඹේ කථාව ඒත්තු ගන්වා ලවා සත්කාර නැති කෙනෙකු කරවයි කිහ. අද යහපතැයි පිළිගෙන වැද ගියාය. එතැන් පටන් මල්-සුවද-විලවුන්-කපුරු කටුක රස ඇති ගෙඩි ආදිය ගෙන භවස් කාලයේ මහජනයා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මදේශනාව අසා නගරයට පිවිසෙන කාලයේ ජේතවනාරාමය දෙසට යයි. කොහි යන්නෙහිදැයි විමසන ලදුව ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් වහන්සේ සමීපයට, මම උන්වහන්සේ සමග එක ගදකිළියේ වසමියි කියා එක්තරා තීර්ථක ආරාමයක වාසය කොට උදෙන්ම ජේතවනාරාමයට යන මාර්ගයට

බැස නගරයට බලා යන්නීය. සුන්දරිය කෙසේද? කොහි ගියෙහිදැයි විමසන ලදුව ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් වහන්සේ සමග එක ගඳකිළියේ වාසයකොට උන්වහන්සේ කෙළෙස් ඇල්මට (ලිංගික තෘප්තියට) පමුණුවා ආවෙමිසි කියයි. ඉක්බිති දින කීපයකට පසු ධූර්නයන්ට තභවණු දී "යන්න! ඒ සුන්දරිය මරා ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන්ගේ ගඳකිළිය සමීපයෙහි ඉවත දැමූ මල්ගොඩ ඇතුළෙහි දමා එන්නැ"යි කීවාහුය. ඔවුහු එසේ කළහ. ඉන්පසු නීර්ථකයෝ සුන්දරිය නොදක්නෙමුයි කලබලකොට රජතුමාට දන්වා නොපට කුමන ස්ථානයක් පිළිබඳව සැක ඇත්තේදැයි විමසන ලදුව අසවල් දවසේ ඇ ජේතවනාරාමයට ගියාය. එහිදී ඇයට සිදුවූ පුවත නොදනිමුයි කියා එසේ නම් යන්න ඇය සොයන්න යනුවෙන් රජතුමා විසින් අවසර ලැබූ ඔවුහු තමන්ගේ උපස්ථායකයන් ගෙන ජේතවනාරාමයට ගොස් සොයමින් ඉවත දැමූ මල්ගොඩ අතරෙහි තිබෙනු දැක ඇදක නංවා නගරයට ගෙනගොස් "ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන්ගේ ශ්‍රාවකයෝ ශාස්තෘන් වහන්සේ විසින් කළ පාපකර්මය සඟවන්නෙමුයි සුන්දරිය මරා ඉවත දැමූ මල්ගොඩ අතරෙහි සඟවා තැබූහ"යි රජතුමාට දැන්වූහ. රජතුමා එසේ නම් යන්න, නගරයේ ඇවිදින්නයි කීවේය. ඔවුහු නගරයේ විවිචල ඇවිදීමින් බලවී, ශ්‍රමණ ශාක්‍ය පුත්‍රයන් වහන්සේගේ ක්‍රියාව ආදිය කියමින් කෑගසා නැවත රජමාළිගාවේ දොරටුව ළඟට ආවාහුය. රජතුමා සුන්දරීගේ සිරුර අමු සොහොනෙහි මැස්සක් තබා එහි ආරක්ෂා කරවීය. ආර්ය ශ්‍රාවකයන් හැර සැවැත්නුවර වාසී සෙසු අය බොහෝ සෙයින් "ශ්‍රමණ ශාක්‍ය පුත්‍රයන්ගේ ක්‍රියාව බලවී" ආදිය කියමින් නගරය ඇතුළතත් පිටතත් සමීප වනාන්තරවල, අරණ්‍යවලද හික්කුන්ට අපහාස කරමින් හැසිරෙත්. හික්කුහු ඒ පුවත තර්ථාගතයන් වහන්සේට සැල කළාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ එසේනම් ඒ මිනිසුන්ට මෙසේ ප්‍රතිචෝදනා කරන්නැයි වදාරා

අභුතවාදී නිරයං උපෙනි
 යො වාපි කඤ්චා න කරොමීති වාහ
 උභොපි තෙ පෙච්ච සමා භවනති
 නිහිනකමමා මනුජා පරස්

යන මේ ගාථාව දේශනා කළහ.

බොරු කියන තැනැත්තා නිරයට යයි. යමෙක් යමක් කොට නොකළෙමිසි කියයි ද ඔහුද නිරයට යයි. ඒ දෙදෙනාම පරලොවදී සමාන වෙත්. හිත කර්ම ඇති ඒ දෙපක්‍ෂයෙහිම සත්ත්වයෝ පරලොවදී සමවන්නාහුය.

රජතුමා සුන්දරිය අන් අය විසින් මරණ ලද බව සොයා දැනගන්නැයි පුරුෂයන් යෙදවීය. ඒ ධූර්නයෝ වනාහි ඒ කඟවණුවලින් රා බොමින් ඔවුනොවුන් කලහ කරන්. එහිදී එකෙක් "තෝ සුන්දරිය එක පහරින්ම මරා ඉවත දැමූ මල්ගොඩ අතරෙහි දමා එයින් ලද කඟවණු වලින් රා බොන්නෙහි ද වේවා වේවායි" කීවේය. රාජ පුරුෂයෝ ඒ ධූර්නයන් රැගෙන ගොස් රජුට දැක්වූහ. ඉක්බිති රජතුමා තොප විසින් ඇය මැරුවාහුදැයි විචාලේය. එසේය දේවයන් වහන්ස! කවුරුන් විසින් මරවන ලදද? අන්‍ය තීර්ථකයන් විසින් දේවයන් වහන්ස. රජතුමා තීර්ථකයන් කැඳවා සුන්දරීව ඔසවාගෙන යවී. තෙපි මේ සුන්දරිය ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් වහන්සේට අපකීර්තියක් ආරෝපනය කරනු කැමති අය විසින් මරවන ලදී. ගෞතමයන් වහන්සේගේ හෝ ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලාගේ හෝ දෝෂයක් නැත. අපගේ දෝෂය"යි මෙසේ කියමින් නගරයෙහි හැසිරෙව් යනුවෙන් කීය. ඔවුහු එසේ කළාහුය. මෝඩ මිනිස්සු මුලදී කී කතාව විශ්වාස කළහ. තීර්ථකයෝද මරණයට පැමිණවීමෙන් පීඩාවට පත්කරන ලදහ. එතැන් පටන් බුදුරජාණන් වහන්සේට සත්කාර ඉතා මහත් විය. ඉක්බිති එක්දිනක් හිඤ්ඤු දම්සභාවෙහිදී ඇවැත්නි! තීර්ථකයෝ බුදුරජාණන් වහන්සේට අපකීර්තියක් උපදවන්නෙමුයි ගොස් තමුන්ම අපකීර්තියට පත්වූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේට වනාහි ඉතා මහත් ලාභසත්කාර උපන්නේය යනුවෙන් කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේට වනාහි ඉතා මහත් ලාභසත්කාර උපන්නේය යනුවෙන් කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි, කවර කථාවකින් යුක්තව මෙහි සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි මහණෙනි, බුදුවරයන්ට අවමන් ඉපදවීමට නොහැකිය. බුදුවරයන්ට අවමන් කිරීමට උත්සාහ කිරීම ජාතිරංග මාණිකායක් කිලිටි කිරීමට ගන්නා උත්සාහයක් හා සමානයයි. පෙර දැරගම්ණක් කිලිටි කරන්නෙමුයි උත්සාහ කළේ වී නමුදු කිලිටි කරන්නට නොහැකි වූහයි වදාරා උන්වහන්සේලා විසින් ඉල්ලන ලදුව අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බුන්මදන්ත රජු රජකරන කල්හි බෝසතාණන් වහන්සේ එක් ගමක බමුණු කුලයක ඉපදී වැඩිවියට පත්ව කාමයන්හි ආදීනව දැක නික්මී හිමාලය වන ප්‍රදේශයේ පර්වත රැළි තුන ඉක්මවා (එහි) තාපසයෙකු වී පන්සලක වාසය කළේය. එතුමාගේ ආශ්‍රමයට නුදුරෙහි මැණික් ගුහාවක් විය. එහි තිහක් පමණ උෟරෝ වාසය කරති. ගුහාවට නුදුරෙහි එක් සිංහයෙක් හැසිරෙයි. සිංහයාගේ ඡායාව මැණිකෙහි

පෙනෙයි. උගරෝ සිංහයාගේ ඡායාව දැක බියවී, නැති ගැනීමෙන් ස්වල්ප මස් ලේ ඇති අය වූහ. ඔවුහු මේ මැණික ප්‍රසන්න නිසා මේ සිංහයාගේ ඡායාව පෙනෙයි. මේ මැණික කිඵු කරන්නෙමු. විවර්ණ කරන්නෙමුයි සිතා නුදුරෙහි එක් විලකට ගොස් මඩෙහි ගැලී අවුත් මැණිකෙහි ඇඟ උළහි. එය උගරු ලෝමයෙන් උළන කල්හි වඩාත් ප්‍රසන්න විය. උගරෝ උපායක් නොදකිමින් මේ මැණික දුර්වර්ණ කරන උපායක් තාපසයාගෙන් අසන්නෙමුයි බෝසතාණන් වහන්සේ වෙත එළඹ වැද එකත්පසෙක සිටියාහු

දරියා සතතවසසාති තිංසමනතා වසාමසෙ
 හඤ්ජම මණිනො ආභං ඉති නො මනනතං අහු

යාව යාව නිසංසාම හියො වොදායනෙ මණි
 ඉදඤ්ච දානි පුච්ඡාම කිං කිව්වං ඉධ මඤ්ඤසි
 යන පළමු ගාථා දෙක කීහ.

තිහක් පමණ දෙනා සත් අවුරුද්දක් මැණික් ගුහාවෙහි විසුවෙමු. මාණිකායේ දීප්තිය වනසමුයි අප විසින් සාකච්ඡා කරන ලද්දේ විය.

උළන උළන තරමට මැණික බෙහෙවින් නිර්මල වෙයි. බමුණ නොපෙනෙන්නට විමසමු. මේ කරුණෙහිලා කුමක් කටයුතුදැයි ඔබ සිතන්නෙහිද?

එහි දරියා යනු මැණික් ගුහාවෙහි, වසාමසෙ යනු වසමු. හඤ්ජම යනු නසන්නෙමු. ඉදඤ්චදානි පුච්ඡා යනු දැන් අපි මේ මැණික කිළිටි කිරීමෙහි යෙදුනත් කුමන කරුණකින් වොදායනෙ යනු පිරිසිදු වේද යන මෙය ඔබවහන්සේගෙන් විමසමු. කිං කිව්වං ඉධ මඤ්ඤසි යනු මේ අර්ථයෙහි නුඹ මේ ක්‍රියාව කුමක්දැයි සිතන්නෙහිද?

ඉක්බිති ඔවුන්ට (කාරණය) කියන බෝසතාණන් වහන්සේ අයං මණි වෙථරියො අකාවො විමලො සුභො තාසස සකකා සිරිං හනතුං අපකකමථ සුකරා යන තෙවන ගාථාව කීහ.

මේ මැණික වෙරළේ ණෙක කර්කශ නොවෙයි. නිර්මලය. සුන්දරය. මෙහි සිරිය නසන්නට නොපිළිවන. උෟරනි ඉවත යවයි කිහ.

එහි, අකාවො යනු කර්කශ නොවූ, සුභො යනු ශෝභන, සිරි යනු ආලෝකය, අපකකමථ යනු මේ මැණිකේ ආලෝකය නසන්නට නොහැකිය. තෙපි වනාහි මැණික ගුභාව හැර අන් තැනකට යථි යනුයි.

ඔවුහු තාපසයාගේ කීම අසා එසේ කළාහුය. බෝසතාණන් වහන්සේ ධර්මාන උපදවාගෙන බඹලොව උපන්න.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල තාපසයා මම ම වූයෙහි යි වදාළ සේක.

3.4.6

සාලක ජාතකය

මා සාලකසස පිහයි යන බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් ථුල්ල කුමාරිකාවගේ පෙළඹවීම් අරබයා වදාළ සේක.

එය ථුල්ලනාරද කාශ්‍යප ජාතකයෙහි මතු සඳහන් වන්නේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇත්තද මහණ? ඔබ කලකිරුණේදැයි ඒ හික්කුචගෙන් විචාළ සේක. එසේය ස්වාමීනි. ඔබ කලකිරවන්නේ කවුද? ස්වාමීනි! ථුල්ල කුමාරිකාවයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණ මේ තැනත්තී ඔබට අනර්ථයක් කරන්නීය. පෙරත් නුඹ මැයගේ විවාහය සඳහා ආවා වූ අමුත්තන්ට ආහාරයක් වූයේ යයි වදාරා හික්කුන් විසින් අයදින ලදුව අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරන සමයෙහි බෝසතාණන් වහන්සේ මහා ලෝභින නම් ගොනෙකු වූහ. මොහුගේ මල්ලී වනාහි ථුල්ලලෝභින නම් විය. දෙදෙනාම ගමක එක් කුලයක වැඩපල කරත්. ඒ ගෙදර වැඩිවියට පත් එක් කුමාරිකාවක් සිටියාය. ඇ

වෙනත් කුලයක් ඇයට විවාහ යෝජනා කළේය. ඉක්බිති ඒ (ගවයන් සිටින) ගෙදර විවාහ මගුල් කාලයෙහි ආහාරයක් වන්නේ යයි සාලක නම් උගුරෙකු කැඳ බත් දී පෝෂණය කළේය. ඒ උගුරා ඇඳ යට නිදයි. ඉක්බිති එක්දිනක් චුල්ල ලෝහිත ගොනා සහෝදරයාට "සහෝදරය, අපි මේ ගෙදර වැඩ කරමු. අප නිසා මේ ගෙදර අය ජීවත් වෙති. එහෙත් මේ මිනිස්සු අපට තණකොළ හා පිදුරු පමණක් දෙති. මේ උගුරා කැඳබත් වලින් පෝෂණය කරති. ඇඳ යට නිදි කරවති. උගුරා ඔවුන්ට කුමක් කරන්නේදැ" යි කීවේය. මහාලෝහිත මල්ලී, නුඹ උගේ කැඳ බත් නොපතන්න. ඒ කුමාරිකාවගේ විවාහ දිනයෙහි මේ උගුරා ආහාර පිණිස ගනු කැමතිව මොවුන් උගේ මස් වැඩිකරනු පිණිස පෝෂණය කරති. කීප දිනකින් උගුරාට වන දේ බලන්න. ඇඳ යටින් මැත්කොට, මරා කැලි කැලිවලට සිඳ අමුත්තන්ට ආහාරයට පිළියෙළ කරතියි කියා

මා සාලකසස පිහසි ආතුරනනානි භුඤ්ජති
 අපොසසුකෙකා භුසං බාද එතං දීසායු ලකබණං

ඉදානි සො ඉධාගතචා අතිථී යුත්තසෙවකො
 අථ දකබසී සාලකං සයනං මුසලුනතරං
 යන පළමු ගාථා දෙක ඉදිරිපත් කළේය.

සාලක නම් උගුරාගේ ස්වභාවය පතන්න එපා. සාලකයා මරබන් අනුභව කරයි. ඔහුගේ ආහාරයට උත්සාහ නොකොට බොල් මිශු පිදුරු කන්න. මේ දීර්ඝායුෂ ලබන්නට හේතුවකි.

දැන් සේවකයන්ගෙන් යුක්ත වූ ඒ විවාහාපේක්ෂක ආගන්තුක පුරුෂයා මෙහි පැමිණ සිටියේය. අනතුරුව මෝල්ගසක් වැනි උඩුකොල ඇති මරණු පිණිස වැනිරි සිටින සාලක නම් උගුරා ඔබ දක්නෙහිය.

මේ එහි කෙටි අර්ථයයි. මල්ලී ඔබ සාලක උගුරාගේ ස්වභාවය නොපතන්න. මු යම් ආහාර අනුභව කොට නොබෝ කලකින්ම මරණයට පැමිණෙන්නේද ඒ ආතුරනනානි මරණ හෝජන භුඤ්ජති අනුභව කරයි. ඔබ අපොසසුකෙකා (උගුරාගේ කැඳබත් ආහාර ගැන) ආශාව නැති කෙනෙක් වී තමා ලද මේ භුසංබාද පිදුරු ආහාරය කන්න. එය දීර්ඝායුෂ ලැබීමේ ලක්ෂණයයි, ආයුෂ හඳුනාගන්නා නිමිත්තය. ඉදානි දැන් කිහිප

දිනකින්ම සො ඒ විවාහ ගිවිසගත් පුරුෂයා යුත්තසෙවකො මහත් වූ පිරිසක් ඇති කෙනෙක්ව මෙහි (මේ නිවසෙහි) ආගන්තුකයෙක් වී පැමිණෙන්නේය. එවිට මේ සාලුකං සාලුකයා මෝල්ගසක් වැනි උඩු තොලකින් යුක්ත වූ හෙයින් මුසලුතතරං මුසලුත්තර නම් වූ මේ උරා මරණය පිණිස නිදන අයුරු දක්නෙහිය.

ඉක්බිති කීපදිනකින්ම විවාහ වන අය ආ කල්හි සාලුකයා මරා ආහාර සකස් කළහ. ගොන්නු දෙදෙනා ඒ සිද්ධිය දැක අපගේ බොල් මිශ්‍ර පිදුරු උතුම්යයි සාකච්ඡා කළහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්බුද්ධත්වයට පැමිණ ඒ අර්ථය බබළුවන

විකතතං සුකරං දිසවා සයනතං මුසලුතතරං
 ජරගාවා විවිනෙනසුං වරමහාකං භුසාමිව

යන තුන්වන ගාථාව වදාළහ.

මෝල්ගසක් වැනි උඩුතොල ඇතිව වැතිර සිටින කපන ලද උරා දැක ගොන්නු අපගේ පිදුරුම උතුම් යයි සිතූහ.

එහි, භුසාමිව යනු බෙල් වී මිශ්‍ර පිදුරු ම අමහාකං වරං අපට උතුම්ය යන අර්ථයයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා චතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය කෙළවර ඒ හික්කුච සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. එකල ථුල්ල කුමාරිකාව දැනුත් ථුල්ල කුමාරිකාවමයි. සාලුක උරා කළකිරුණු හික්කුච විය. ථුල්ල ලෝහිත ආනන්දය. මහා ලෝහිත වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.4.7

ලාභ ගරභ ජාතකය

නානුමමනෙතා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරනසේක් සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේගේ සද්ධිවිහාරික ශිෂ්‍යයකු අරඛයා වදාළ සේක.

සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේගේ සද්ධිවිහාරික හික්‍ෂුච තෙරුන් වෙත එළඹ වැද එකත්පසක හිඳිමින් ස්වාමීනි, මට ලාභ උපදවන ප්‍රතිපදාව කියනු මැනවි. කුමක් කරමින් සිවුරු ආදිය ලබන්නෙක් වේදැයි විචාළේය. ඉක්බිති ඔහුට තෙරුන් වහන්සේ ඇවැත්නි, අංග හතරකින් යුක්ත වූවෙකුට ලාභ සත්කාර උපදියි. එනම් තමන් තුළ ලජ්ජාව බිඳ දමා මහණකම නොසලකා හැර උමතු නොවී එහෙත් උමතු වූවෙකු මෙන් විය යුතුයි. කේලාමී කිවයුතුයි. නළුවෙකු හා සමාන විය යුතුය. කටට ආ දෙයක් කියන කලබල තැනැත්තෙකු විය යුතුය යන මේ හතර ලාභ උපදවන ප්‍රතිපදාව වදාළ සේක. ඒ හික්‍ෂුච ඒ ප්‍රතිපදාවට ගරහා අසුනෙන් නැගිට ගියේය. තෙරුන්වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත එළඹ ඒ ප්‍රවත කීහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ සාරිපුත්‍රය, ඒ හික්‍ෂුච ලාභයට ගැරහුවේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් ගැරහුවේම යැයි වදාරා තෙරුන් වහන්සේගේ ඉල්ලීම පරිදි අතීත කථාව ගෙනහැර පෑ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ බමුණු කුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්ව සොළොස් (16) වස් කාලයේ ත්‍රිවේදයේ හා අටළොස් ශිල්පයන්ගේ කෙළවරට පැමිණ දිසාපාමොක් ඇදුරුව පන්සියයක් තරුණයින්ට ශිල්ප ඉගැන්වූහ. එහි එක් ශිලාවාර සම්පන්න තරුණයෙක් එක්දිනක් ගුරුතුමා වෙත ගොස් ගුරුතුමනි, මේ සත්ත්වයන්ට කෙසේ නම් ලාභ උපදීදැයි ලාභ ප්‍රතිපදාව විචාළේය. ගුරුතුමා දරුව! මේ සත්ත්වයන්ට කරුණු සතරකින් ලාභ උපදිතියි කියා

නානුමමනෙතා නාපිසුණො නානටො නාකුතුහලො
මුළොසුලභතෙ ලාභං එසාතෙ අනුසාසනී
යන පළමු ගාථාව කීවේය.

උමතු නොවූ තැනැත්තා කේලාම් නොකියන තැනැත්තා, නොනටන තැනැත්තා, කුතුහලය නොවන තැනැත්තා, මෝඩයන් සමීපයේ ලාභ නොලබයි. මේ නුඹට අපේ ලාභ අනුශාසනාවයි.

එහි, න අනුමමතො යනු මෙය කියන ලද්දේ වෙයි. යම්සේ උම්මන්තකයා ස්ත්‍රී පුරුෂයන්, දරුවන් දැක ඔවුන්ගේ වස්ත්‍ර ආභරණ ආදිය පැහැර ගනියි. ඒ ඒ තැනින් මස්, මාලු, කැවුම් ආදිය බලෙන් රැගෙන කයි. මෙසේම යම් ගිහියෙක් කුසල් අකුසල් ගණන් නොගෙන, අපා බියට බිය නොවෙමින් ලෝභයෙන් යටපත් කරන ලද මඩින ලද සිත් ඇතිව කාමයන්හි (යෙදී) පමා වූයේ ගෙවල් බිඳීම් ආදී සැහැසි ක්‍රියා කරයි. පැවිද්දා ද ලැජ්ජා භය හැර කුසල්, අකුසල් ගණන් නොගෙන අපා බියට බිය නොවී, බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් පනවන ලද ශික්‍ෂාපද කඩමින් ලෝභයෙන් යටපත් කරන ලද මඩින ලද සිත් ඇතිව කාමයන්හි (යෙදී) පමා වූයේ ගෙවල් බිඳීම් ආදී සැහැසි ක්‍රියා කරයි. පැවිද්දා ද ලැජ්ජා භය හැර කුසල්, අකුසල් ගණන් නොගෙන අපා බියට බිය නොවී, බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් පනවන ලද ශික්‍ෂාපද කඩමින් ලෝභයෙන් යටපත් කරන ලද මඩින ලද සිත් ඇතිව සිවුරු ආදී යමක් නිසා, තමන්ගේ පැවිදි කටයුතු අනහැර පමාවූයේ වෙදකම්, පණිවිඩ ගෙනයාම් ආදිය කරයි. (ගිහියන්ට) උණස් ආදිය දීමෙන් දිවි ගෙවයි. මොහු උමතු නොවී උමතුවකු සමාන බැවින් පිස්සෙකි. මෙබඳු තැනැත්තාට වහා ලාභ උපදියි. යමෙක් වනාහි මෙසේ උමතු නොවූයේ (පවට) ලැජ්ජා, ඇති වරදට පසුතැවෙන මොහු මුළා වූවන් අතර අනුවණයන් අතර ලාභ නොලබයි. ඒ නිසා ලාභ බලාපොරොත්තු වන තැනැත්තා විසින් පිස්සෙකු මෙන් විය යුතුය.

නාපිසුණො යනු මෙහිද යමෙක් කේලාම් කියයිද, අසවලා මෙනම් දෙය කරන ලදැයි කියා රජගෙට කේලාම් ගෙන යයි. ඔහු අනුන්ගේ කීර්තිය පැහැරගෙන තමන්ට පවරා ගනී. රජවරු මේ තෙමේ අප කෙරෙහි සෙනෙහස ඇත්තෙකැයි සිතා උසස් තනතුරක තබන්, ඇමතිකම් ආදී තනතුරු දරන අයද මේ තෙමේ රජගෙදර අය අප හා හේද කරන්නේ යැයි බියෙන් (යමක්) දිය යුතු ය යි සිතන්, මෙසේ දැන් කේලාම් කියන්නාට ලාභ උපදියි. යමෙක් වනාහි කේලාම් නොකියන්නේ නම් ඔහු මුළා වූ අය අතර ලාභ නොලබයි. මෙසේ අර්ථය දැක යුතුයි.

නානමො යනු ලාභ උපදවන වූ තැනැත්තා නටන්නෙකු මෙන් විය යුතුයි. නටන්නා ලැජ්ජා බය නැතිව නැටුම්, ගී කීම්, වාදනය කිරීම් වලින් ක්‍රීඩාකොට ධනය රැස් කරයි. මෙසේම ලාභ බලාපොරොත්තු වන්නා විසින් ලැජ්ජා, භය බිඳ ස්ත්‍රී, පුරුෂ, දරුවන්ට ලොල් ස්වභාවයෙන් යුතු වී නොයෙක් ආකාර සෙල්ලම් කරන්නෙකු වී හැසිරිය යුතුයි. යමෙක් එසේ නළුවෙක් නොවේනම් හෙතෙම මූලාඩුවන් අතර ලාභ නොලබයි.

නකුහලො යනු කුතුහල පුද්ගලයා නම් විසුරුණු වචන ඇති තැනැත්තාය. රජවරු ඇමතිවරුන් පිරිවරාගෙන ඇමතියන්ගෙන් අසවල් තැන මිනිසෙකු මරා දමා ඇත. ගෙයක් පැහැරගෙන ඇත. පර අමුචන් දූෂණය කර ඇතැයි අසන්නට ලැබේ. මේ කවුරුන්ගේ ක්‍රියාවක්දැයි විමසති. එහිදී අන් අය කතා කිරීමට කලින්ම නැගිට අසවලා අසවලා යයි කියන තැනැත්තා 'කුතුහල පුද්ගලයා' නම් වෙයි. රජවරු ඔහුගේ වචනයෙන් ඒ පුරුෂයන් සොයා එම ක්‍රියා වළක්වා මෙහු නිසා අපගේ නගරය සොරු නැති එකක් විය. ඔහුට මහත් සම්පත් දෙති. සෙසු මිනිස්සුද මොහු රාජ පුරුෂයන් විසින් අප ගැන විමසුවිට යුක්තිය අයුක්තිය කියන්නේ යයි බියෙන් ඔහුටම ධනය දෙති. මෙසේ කුතුහලය පුද්ගලයාට ලාභ උපදී. යමෙක් වනාහි කුතුහලයෙකු නොවේද මේ තෙම මූලාඩුවන් අතරදී ලාභ නොලබයි. එසා තෙ අනුසාසනී යනු මෙය අප වෙතින් තොපට ලැබෙන ලාභය පිළිබඳ අනුශාසනයයි.

අතවැසියා ගුරුවරයාගේ කථාව අසා ලාභයට ගරභමින්,

ධීරත්‍රු නං යස ලාභං ධන ලාභඤ්ච බ්‍රාහ්මණ
යා චුතති විනිපාතෙන අධම්ම වරියාය වා

අපිවෙ පතමාදාය අනාගාරො පරිබ්බජේ
එසාව ජීවිතා සෙය්‍යා යා වාධමෙමන එසනා
යන ගාථා දෙක කිය.

බමුණ! යසස් (කීර්ති) ලාභයටද ධන ලාභයටද තමා නැසෙන පරිදි වැරදි හැසිරීමෙන් කරන දිවිපැවැත්මටද නින්දා වේවා. නින්දා වේවා!

අධාර්මික ලෙස ධනය සොයමින් දිවි පවත්වනවාට වඩා අනගාරිකව හෙවත් පැවිදිව පාත්‍රයක් ගෙන සිඟා ලද අහරින් පවත්වන මේ දිවිපැවැත්ම ශ්‍රේෂ්ඨයි.

එහි, යා චුන්හි යනු, යම් දිවි පැවැත්මක්. විනිපාතෙන යනු තමාගේ ජීවිතය විනාශයට පත්කර ගැනීමෙන්, අධම්මචරියාය වා යනු අදැහැමි ක්‍රියාවෙන්, නරක ක්‍රියාවෙන් මරණය, සිරගතවීම, ගැරහීම ආදියෙන් ජීවිතය විනාශකොට අධර්මයෙහි හැසිර යම් දිවි පැවැත්මක් වීද එයද කීර්තිය ද, ධන ලාභය ද යන සියල්ල සබ්බං ධරස්සු නින්දා කරමි, ගරහමි, මට එයින් වැඩක් නැතැයි යන අදහසයි. පතතමාදාය යනු හික්ෂා භාජනය හෙවත් පාත්‍රය ගෙන. අනාගාරො පරිබ්බජෙ යනු ගෙයක් නැති පැවිද්දෙක් වී හැසිරෙන්නේය. සත්පුරුෂයා කයින් කෙරෙන දුසිරිත් ආදී වශයෙන් අදැහැමි හැසිරීමක නොහැසිරෙන්නේය. කුමක් නිසාද? එසාව ජීවිකා සෙය්‍යා යා වාධමෙමන එසනා යනු යම් මේ අධාර්මික ලෙස ජීවත්වීමට අදාළ දේ සෙවීමක් වේද එහෙයින් පාත්‍රය ගත් අත් ඇතිව අනුන්ගේ ගෙවල පිඬු සිඟීම ශ්‍රේෂ්ඨයි. සියදහස් ගුණයකින් නවඩා සුන්දරයයි දක්වයි.

මේ තරුණයා පැවිද්දෙහි ගුණ වර්ණනා කොට නික්මී තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව දැහැමින් ආහාර සොයමින් සමාපත්ති උපදවා බඹලොව උපන්නේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක.

එකල මානවකයා ලාභ ගැරහූ හික්ෂුව විය. ගුරුවරයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.4.8

මවුණ්ද්දාන ජාතකය

අගසනම් මව්ඡා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වාසය කරන සේක් එක් කපටි වෙළෙන්දෙකු අරබයා වදාළ සේක. කථාවස්තුව යට (මුලදී) කියන ලද්දේය.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ කෙළඹි කුලයෙහි (වෙළඳ කුලය) ඉපිද දැනුම් තේරුම් ඇති වයසට පැමිණ පවුල් ජීවිතයක් ඇරඹූහ. ඔහුට මල්ලී කෙනෙක්ද ඇත. පසුකලෙක ඔවුන්ගේ පියා කලුරිය කළේය. ඔවුහු එක්දිනක් පියා සන්තක වෙළඳම කරගෙන යන්නෙමුයි කියා එක් ගමකට ගොස් කහවණු දහසක් ලැබ එන්නාහු ගංතෙර නැවක් බලාපොරොත්තුවෙන් බත්මුල අනුභව කළහ. බෝසතාණන් වහන්සේ ඉතිරි බත් ගගෙහි මාලුන්ට දී ගඟට අරක්ගත් දේවතාවාට පින් අනුමෝදන් කළහ. දේවතාවා පින් අනුමෝදන් වීමෙන්ම දිව සැපතින් වැඩිදියුණු වී තමන්ගේ සැපසම්පත් වැඩිවීම සිහි කරමින් ඒ කාරණාව දැන ගත්තේය. බෝසතාණන් වහන්සේද වැලිතලාවෙහි උතුරුසඵව එළාගෙන වැතිරී නින්දට බැසගත්හ.

ඔහුගේ බාල සහෝදරයා වනාහි ටිකක් සොර ගති ඇත්තෙකි. ඔහු ඒ කහවණු බෝසතාණන් වහන්සේට නොදී තමන් තනිවම ගනු කැමැත්තේ ඒ කහවණු පොදිය සමාන එක් ගල්කැට පොදියක් සාදා පොට්ටනි දෙකම එකට නැබුවේය. නැවට නැග ගඟ මැදට ගිය දෙදෙනාගෙන් බාලයා නැවට කොටා (තට්ටුකොට) ගල්කැට පොදිය දියට දමන්නෙමියි සිතා කහවණු දහස බැඳි පොදිය දැමීමේය. අය්යේ, කහවණු දහස ජලයට වැටුණි. කුමක් කරමුදැයි කීවේය. ජලයේ වැටුණු විට කුමක් කරන්නද? ඒ ගැන නොසිතන්නැයි කීය. නදී දේවතාවා "මම මොහු විසින් දෙන ලද පිං අනුමෝදන් වී දිව යස ඉසුරු වැඩිකර ගනිමි. මොහුට අයත් දේ රකින්නෙමි"යි සිතුවේය. තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් ඒ මසුරන් පොදිය එක් ලොකු කටක් ඇති මසෙකු ලවා ගිල්ලවා තමා අරක් ගත්තේය. (රැකවරණය භාරගත්තේය)

ඒ සොරාද ගෙදර ගොස් මවිසින් අය්යා වංචා කරන ලදී යයි සිතා පොට්ටනිය ලිහා බලන්නේ ගල්කැට දැක හදවතින් තැවෙමින්

ඇදවිටම අල්ලාගෙන නිදාගත්තේය. එකල මසුන් මරන්නෝ මසුන් ඇල්ලීමට දැල දැමූහ. ඒ මාලුවා දේවතාවාගේ අනුභසින් දැලට පිවිසියේය. මසුන් මරන්නෝ උෟ විකුණන්නට නගරයට පිවිසියහ. මිනිස්සු මහ මාලුවා දැක මිළ විමසන්. ධීවරයෝ කහවනු දහසකුත් මාස හතක් දී ගනිවී යයි කියති. මිනිස්සු කහවණු දහසක් වටිනා මසෙකු අප දුටුවෙමුයි අපහාස කරන්.

ධීවරයෝ මාලුවා ගෙන බෝසතාණන් වහන්සේගේ නිවස ළඟට ගොස් මේ මාලුවා ගනිවී යයි කීවාහුය. මුගේ මිළ කීයද? මාසක හතක් දී ගන්නැයි කිහ. අන් අයට දෙනවා නම් කීයකට දෙනවාද? අන් අයට නම් කහවණු දහසක් සහ මාසක හතකට දෙමු. නුඹලා මාසක හතක් දී ගන්නැයි කිහ. හෙතෙම ඔවුන්ට මාසක හතක් දී මාලුවා බිරිඳට යැව්වේය. ඇ මාලුවාගේ බඩ පලමින් කහවණු දහසේ පොදිය දැක බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේට සැල කළාය. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ එය බලා තමන්ගේ සලකුණ දැක තමන්ගේ බව දැන දැන් මේ ධීවරයෝ මේ මාලුවා අනුන්ට දෙමින් කහවණු දහසක් හා මාසක හතකට දෙති. අප වෙත පැමිණ කහවණු දහස අපට අයිති බැවින් මාසක හතක් ගෙන දුන්නාහුය. මෙහි අතරතුර සිද්ධි නොදන්නවුන්ට කිසිවක් ඒත්තු ගන්වන්නට නොහැකි යයි සිතා

අඟ්නති මව්ණා අධිකං සහසසං
 නසො අඤ්චී යො ඉමං සද්දහෙය්‍ය
 මඤ්ඤව අසසු ඉධ සතන මාසා
 අහමපි නං මවුජ්ජානං කිණෙය්‍යං

යන පළමු ගාථාව කිහ.

මත්සයයෝ (මසුරන්) දහසකට වඩා වටිනි යන මේ කරුණ අදහන්නෙක් නැත. මෙහි මටද මාසක සතක් ඇත. මමද ඒ මාලුවැල මිළදී ගනිමි.

එහි, අධිකං යනු අන් අය විසින් විමසන ලද ධීවරයෝ මාසක හතක් වැඩි කහවණු දහසක් අගය බව කියන්. න සො අඤ්චී යො ඉමං සද්දහෙය්‍ය යනු මේ කරුණු ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන් නොදැන මගේ වචනය විශ්වාස කරන පුද්ගලයෙක් නැත. මාලුවෝ කහවණු දහසක් වටිනි යන

මේ කරුණු විශ්වාස කරන පුද්ගලයෙක් නැත. ඒ නිසාම ඒ මාලු අන් අය විසින් නොගන්නා ලදහ යන අර්ථයයි. මඤ්ඤව අසසු යනු මට මාසක හතක් යයි කීහ. මවුණ්දානං යනු මාලු සමූහය. ඒ මාළුවා සමග එකට බඳින ලද අතින් මාලු, ඒ සියලුම මාලුවාල සඳහා කියන ලදී. කිණෙය්‍යං යනු මිලදී ගත්තෙමි. මාසක හතක් දී මෙපමණ මාළු වැලක් ගත්තෙමි යන අර්ථයයි.

මෙසේත් කියා කුමක් නිසා මා විසින් මේ කහවණු ලබන ලදදැයි මේ කාරණය සිතිය. ඒ අවස්ථාවෙහි ගඟට අරක්ගත් දෙවියා අහසෙහි, පෙනෙන ස්වරූපයෙන් සිට මම ගඟෙහි දෙවතා වෙමි. නුඹ විසින් ඉතිරි බත් මාලුන්ට දී මට පින් දෙන ලදී. ඒ නිසා මම නුඹට අයත් දෙය රැකීමට ආවෙමි යි පැහැදිලි කරමින්

මවණාන භොජනං දංඛා මම දකඛණාමාදිසී
නං දකඛණං සරනතියා කතං අපවිතිං තයා
යන ගාථාව කිය.

මාලුන්ට කැම දී මට පින් අනුමෝදන් කළේය. නුඹ අනුමෝදන් කළ ඒ පින් සිහිකරන මා විසින් තොපගේ ධනය රක්තා ලදී.

එහි, දකඛණං යනු මේ ස්ථානයේදී දකඛණාව නම් පින්දීමය. සරනතියා කතං අපවිතිං තයා යනු ඔබ විසින් මට කරන ලද ඒ පින්දීම සිහිකරන්නා වූ මා විසින් ඔබේ මේ ධනය රකින ලදී යන අර්ථයයි.

මෙය කියා ඒ දෙවියා ඔහුගේ මල්ලි විසින් කරන ලද කපටි ක්‍රියාව සම්පූර්ණයෙන් කියා ඔහු දැන් තැවෙන හදවතින් වැතිරී සිටියි. දුෂ්ට සිත් ඇත්තාට අභිවෘද්ධියක් නම් නැත. මම වතාහි නුඹ සන්තක වස්තුව නොනසේවායි සිතා ඒ ධනය ගෙනවිත් දුන්නෙමි. මේ ධනය නුඹේ මල්ලිට නොදී සියල්ල නුඹම ගන්නැයි කියා ගාථාව කීවේය.

පදුට්ඨ චිත්තස්ස න ඵාති භොති
නවාපි නං දෙවතා පුජයනති
යො භාතරං පෙනතිකං සාපතෙය්‍යං.
අවඤ්ඤාසී දුක්ඛතකමමකාරී
යන තෙවන ගාථාව කිය.

දුෂ්ට සිත් ඇත්තාට දෙලෝ දියුණුව සිදු නොවේ. අධර්ම කර්ම කරන්නෙක් පියා සතු වස්තුව සොහොයුරාට වංචා කළේ ද දෙවියෝ ඔහුම නොපුදත්.

එහි, නඵාති හොති යනු එබඳු පුද්ගලයාගේ මෙලොව හෝ පරලොව හෝ අභිවාද්ධියක් නම් නොවෙයි. නඵාපිනං යනු ඔහු සතු දෙය රකිමින් දෙවියෝ ඒ පුද්ගලයා නොපුදති.

මෙසේ දේවතාවා මිත්‍රදෝහි හොරාට කහවණු නොදෙනු කැමතිව මෙසේ කීවේය. බෝසතාණන් වහන්සේ වනාහි එසේ කරන්නට නොහැකි යයි කියා ඔහුටද කහවණු පන්සියයක් යැව්වේමය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා චතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාව කෙළවර වෙළෙන්දා සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. එදා කණිටු සොයුරා දැන් කපටි වෙළෙන්දාය. අය්යා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.4.9

නා නා ච්ඡන්ද ජාතකය

නානාඡන්දා මහාරාජං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරනසේක් ආයුෂ්මත් ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේගේ වර ලැබීම අරඹයා වදාළ සේක. කථාවස්තුව එකලොස්වන නිපාතයේ ජුණ්භ ජාතකයෙහි මතු සදහන් වන්නේය.

බෝසතාණන් වහන්සේ වනාහි යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී ඔහුගේ අගමෙහෙසියගේ කුසෙහි පිළිසිඳ ගෙන ඉපිද වැඩිවියට පැමිණ තක්සලා නුවරින් ශිල්ප හදාරා පියාගේ ඇවෑමෙන් රජකමට පැමිණියහ. ඔහුගේ තනතුරෙන් ඉවත්කළ පියාගේ පුරෝහිතයෙක් ඇත. ඔහු දුප්පත් වී දිරාපත් වූ ගෙයක වාසය කරයි. ඉක්බිති එක්දිනක් බෝසතාණන් වහන්සේ වෙස් වළාගෙන රාත්‍රී කාලයෙහි නගරය පරික්‍ෂා

කරමින් හැසිරෙයි. සොරකමෙහි යෙදූ සොරු එක් සුරා පලකින් සුරා පානය කොට අමතර සුරා කලයකින් ගෙන තමන්ගේ ගෙට යමින් ඇතුල් වීවියෙහි ඔහු දැක බොල, තෝ කවුදැයි කියා පහරදී උතුරුසඵව ගෙන සුරාකලය ඔහු ලවා රැගෙන තැනි ගන්වමින් ගියාහුය.

(තනතුරින් ඉවත් කළ) ඒ බමුණා වනාහි ඒ අවස්ථාවෙහි (නිවසින්) නික්ම ඇතුල් වීවියෙහි (පාරට බැස) සිටියේ නැකැත් කරු බලමින් රජතුමා සතුරන් අතට පත්වූ බව දැන බැමිණිය ඇමතුවේය. ඇ ඇයි ස්වාමීනියි කියා වේගයෙන් ඔහු ළඟට ආවාය. ඉක්බිති ඔහු ඇයට සොදුරිය, අපගේ රජතුමා සතුරන් වසඟයට ගියේයයි කීවේය. ස්වාමීනි, රජතුමා පිළිබඳ පුවත ඒ බමුණෝ දනින්දැයි ඇසුවාය. රජතුමා බමුණාගේ ගබ්දය අසා විකඳුරක් ගොස් ධූර්තයනට මහත්වරුනි, මම දුප්පත් මිනිසෙක්මි. මේ උතුරුසඵව රැගෙන මා නිදහස් කරනු මැනවියි කිය. ඔවුහු නැවත නැවතත් එසේ කියන ඔහු කරුණාවෙන් මුදාහළහ. රජතුමා බමුණා වසන ගෙය සලකුණකොට නැවතුනේය. බමුණාද සොදුරිය, අපගේ රජතුමා සතුරන්ගෙන් මිදුනේ යයි කීවේය.

රජතුමා එයද අසා ප්‍රාසාදයට නැංගේය. රාත්‍රිය ගෙවී ගියකල්හි (උදෑසන) බමුණන් කැඳවා ආචාර්යවරුනි, රාත්‍රියෙහි නැකත්කරු බැලුවාහුදැයි විචාළේය. එසේය දේවයන් වහන්ස! යහපත්ද අයහපත්ද? දේවයන් වහන්ස, යහපත්ය. කිසියම් ග්‍රහ පීඩාවක් නැත්ද? නැත දේවයන් වහන්ස. රජතුමා අසවල් ගෙයි බමුණා කැඳවන්නැයි කියා පැරණි පෙරෙවි බමුණා කැඳවා ඇදුරුතුමනි කෙසේද? රාත්‍රියෙහි නුඹ නැකත්කරු දුටුවාදැයි විචාළේය. එසේය දේවයන් වහන්ස! එහි කිසියම් ග්‍රහ පීඩාවක් ඇද්ද? එසේය මහරජතුමනි, අද රාත්‍රී ඔබවහන්සේ සතුරන්ගේ වසඟයට පත්ව මෙහොතින් නිදහස් වියැයි කිය.

රජතුමා තක්ෂත්‍රය දන්නා කෙනෙකු මෙවැන්නෙකු විය යුතුයයි පවසා සෙසු බමුණන් බැහැරකොට, බමුණ, තොපට මම පැහැදුනෙමි. වරයක් ගන්නැයි කීවේය. දේවයන් වහන්ස! අඹුදරුවන් සමඟ කතාබහ කොට ගත්තෙමියි කිය. යන්න කතාබහකොට එන්නැයි කිය. ඔහු ගොස් බැමිණියද පුතාද ලේලිද දාසියද කැඳවා රජතුමා මට වරයක් දෙයි. කුමක් ගන්නෙමිදැයි විචාළේය. බැමිණිය මට දෙනුන් සියයක් ගෙනෙන්නැයි කීවාය. ඡන්තනම් පුතා මට කුමුදු (සුදු) පැහැයෙන් යුත් සෙසන්ධව අසුන

යෙදූ උතුම් රථයක් ගෙනෙන්නැයි කීය. ලේලිය මට මැණික් කුණ්ඩලාභරණය ආදිකොට සියලු ආභරණ ගෙනෙන්නැයි කීවාය. පුණ්ණා නම් දාසිය මට වංගෙඩියක්, මෝල්ගහක් සහ කුල්ලක් ගෙනෙන්නැයි කීවාය. බමුණා වනාහි ගම්වරක් (ගමක්) ගනු කැමැත්තේ රජු සමීපයට ගොස්, බමුණානෙති, ඔබේ අඹුදරුවන්ගෙන් විමසුවේදැයි ඇසුවිට, එසේය මහරජ, විමසුවෙමි. නමුත් ඒකමතික බවක් නම් නැතැයි කියා

නානවෂ්ඤා මහාරාජ එකාගාරෙ වසාමසෙ
 අහං ගාමවරං ඉවෙෂ ධ්වාහමණී ව ගවං සතං
 ඡනො ව ආජඤාඤාරථං කඤාඤා ව මණිකුණධලං
 යා වෙසා පුණ්ණිකා ජමමී උදුකකලං අභිකංඛති

මහරජකුමනි, වෙන වෙන දේවල් කැමති අපි එකගෙයි වාසය කරමු. මම ගම්වරයක් කැමැත්තෙමි. බැමිණිය ගවයන් සියයක් කැමැත්තිය.

ඡන්ත මානවක ආජානේය අසුන් යෙදූ රියක්ද, ලේලිය මිණි කොඩොළක්ද පුණ්ණිකා නම් දාසිය (කුළු මෝල්ගස් සහිත) වංගෙඩියක්ද කැමතිය.

එහි, ඉවෙෂ යනු කැමති වෙමි. ගවං සතං යනු රතු දෙනුන් සියයක්. කඤාඤා යනු ලේලිය. යාවෙසා යනු අපගේ ගෙදර සිටින යම් මේ පුණ්ණිකා පූර්ණිකා නම් දාසිය වන ඡන්මයෙන් (උපතින්) පහත් වූ ඇ කුල්ල මෝල්ගස් සමග උදුකකලං අභිකංඛති වංගෙඩියක් කැමති වන්නිය.

රජතුමා සියල්ලන්ටම කැමති කැමති දේවල් දෙන්නැයි අණ කරමින්

ධ්වාහමණසස ගාමවරං ධ්වාහමණියා ගවං සතං
 පුත්තසස ආජඤාඤාරථං කඤාඤාය මණිකුණධලං
 යඤෙවනං පුණ්ණිකං ජමමීං පටිපාදෙථ උදුකකලං

බමුණාට ගම්වරයක්ද බැමිණියට ගවයන් සියයක්ද ඡත්‍ර නම් බමුණු පුතාට ආජානෙය අසුන් යෙදූ රියක්ද, ලේලියට මැණික් යෙදූ කතේ පළඳින ආභරණයක්ද, හීන වූ මේ පුණ්ණිකා දාසියට වංගෙඩියක් මෝල්ගස් පිළියෙළ කොට දෙමි.

එහි යඤ්චනං යනු මේ පුණ්ණිකං යනු පූර්ණිකාව යමක් කියයිද, ජමම්. උදුකඛලං පටිපාදෙථ උපතින් පහත් තැනැත්තියට ඒ වංගෙඨිය ලබා දෙවන්න.

මෙසේ රජතුමා යමක් බමුණා විසින් පතන ලදද එයද, තවත් මහත් සම්පත්ද දී මෙතැන් පටන් අපට කළයුතු කටයුතුවලදී උත්සාහ වන්නැයි කියා බමුණා තමා ළඟ සේවයට යෙදීය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල බමුණා ආනන්දය. රජතුමා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.4.10

සීල විමංස ජාතකය

සීලං කිරෙව කලහාණං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් සිල් ගැන විමසන එක් බමුණෙකු අරඹයා වදාළ සේක. වර්තමාන හා අතීත කථාවස්තු යට (මුලදී) ඒකක නිපාතයෙහි සීලවිමංසක ජාතකයෙහි විස්තර කරන ලදී.

මෙහි වනාහි බරණැස් නුවර බඹදන් රජු, රජ කරද්දී ඔහුගේ පෙරෙවි බමුණා තමන්ගේ සීලය විමසන්නෙමි යි, මසුරන් තිබෙන පුවරුවෙන් දින දෙකක්, එක එක කහවණුව බැගින් ගත්තේය. ඉක්බිති තෙවන දවසේ ඔහු සොරෙකැයි කියා අල්ලාගෙන, රජු ළඟට පැමිණවූහ. ඔහු අතරමගදී සර්පයෙකු නටවනු අහිකුණ්ඨිකයෙකු දුටුවේය. ඉන්පසු රජතුමා ඔහු දැක, පින්වත කුමක් නිසා මෙබඳු දෙයක් කළේදැයි විචාළේය. බමුණා තමන්ගේ සීලය විමසනු කැමති නිසා යැයි කියා,

සීලංකිරෙව කලහාණං සීලං ලොකෙ අනුතතරං
පසස සොර විසො නාගො සීලවාහි න හඤ්ඤති

සොහං සීලං සමාදීසසං ලොකෙ අනුමතං සිවං
අරියවතතිසමාචාරො යෙන චූළවති සීලවා

ඤාතීනඤච පියො හොති මිතෙන සුච විරොචති,
කායසස හෙදා සුගතිං උපපජ්ජති සීලවා

යනුවෙන් කීවේය.

ආචාර සීලයම යහපත්ය. සීලය ලෝකයේ අනුත්තරය බලව, දරුණු විෂ ඇති නයා පවා සිල්වතෙකැයි කියා හිංසා කරුණු නොලැබේ.

සිල්වතා යම් සීලයක් නිසා ආර්ය පැවතුම් ඇත්තෙක් යැයි, කියනු ලැබේද? ලොව නිර්භය තත්ත්වයකැයි දන්නා ලද්ද එබඳු සීලය මම සමාදන් වෙමි.

සිල්වතා නැයන්ට ප්‍රිය වෙයි. මිතුරන් අතරෙහි බබළයි. මරණින් මතු දෙවිලොව උපදී.

එහි, සීලං යනු මනා හැසිරීමයි. කීර යනු පරම්පරාගත අර්ථයෙහි නිපාතයකි. කලාභාණං යහපත්. සීලය යහපත්ලු යනුවෙන් මෙසේ නුවණ ඇත්තෝ කියති යන අර්ථයි. පසස යනු තමන්ටම කියයි. න හඤඤති යනු අනුන්ටද නොවෙහෙසයි. අනුන් විසින් නොවෙහෙසනු ලැබේ. සමාදීසසං යනු සමාදන් වෙමි. අනුමතං සිවං යනු ආරක්‍ෂා සහිතය. නිර්භයය යනුවෙන් මෙසේ නුවණ ඇත්තන් විසින් පිළිගන්නා ලදී. යෙන චූළවති යනු යම් සීලයකින් සිල්වත් වූ පුරුෂයා ආර්ය වූ බුදුවරයන්ගේ ප්‍රතිපත්තිය අනුව හැසිරෙන්නේ, අරියවතතිසමාචාරො යයි කියනු ලැබේ. මම එය සමාදන් වන්නෙමි යන අර්ථයි. විරොචති යනු පර්වත මතුවෙහි ගිනිකන්දක් මෙන් බබළයි.

මෙසේ බෝසතාණන් වහන්සේ ගාථා තුනකින් සීල වර්ණනාව ප්‍රකාශ කරමින් රජුට දහම් දෙසා මහරජතුමනි, මගේ ගෙයි පියා සන්තක වූද මව සන්තක වූද මා විසින් උපදවන ලද්දා වූද ඔබවහන්සේ විසින් දෙන ලද්දා වූද බොහෝ ධනය ඇත. කෙළවරක් නොපෙනෙයි. මම වනාහි සිල් විමසමින් මසුරන් තිබූ පුවරුවෙන් කහවනු ගත්තෙමි. දැන් මවිසින් මේ ලෝකයෙහි, ජාතිය, ගෝත්‍රය, කුල යන කොටස්වල පහත් බවද සීලයෙහිම උසස් බැව්ද දැනගන්නා ලදිමි. මම පැවිදි වන්නෙමි.

මගේ පැවිද්දට අවසර දෙන්නැයි අවසර ඉල්ලාගෙන රජතුමා විසින් නැවත නැවතත් (නවතින්නට) ඉල්ලා සිටියදීත්, නික්මී හිමාල වනයට පිවිස කාපස පැවිද්දෙන් පැවිදිව සමාපත්ති උපදවාගෙන බඹලොව උපන්න.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල සිල් විමසූ පෙරෙවි බමුණා මම්ම වූයෙමිසි වදාළ සේක.

සිව්වැනි අඛණන්තර වර්ගය නිමියේය.

3.5.1

හදසට ජාතකය

සබ්බකාමදදං කුමභං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක අනේපිටු මහ සිටාණන්ගේ බෑණා කෙනෙකු අරබයා වදාළ සේක. ඔහු වනාහි මවිපියන් සන්තක හතළිස් කෝටියක් රන් සුරාපානයෙහි නියුක්ත වීමෙන් නසා, සිටුතුමා සමීපයට ගියේය. හෙතෙම ඔහුට වෙළඳම් කරන්නැයි කියා කහවතු දහසක් දුන්නේය. එයද නාස්ති කොට නැවතත් සිටුතුමා ළඟට ගියේය. නැවත ඔහුට පන්සියයක් දෙවීය. ඒවාද නාස්තිකොට නැවත ආවා වූ ඔහුට දළ රෙදි දෙකක් දෙවීය. ඒවාද නාස්තිකොට ආ ඔහුගේ බෙල්ලෙන් අල්ලා තෙරපා හැරියේය. හෙතෙම අනාථ වී අනුන්ගේ අගුපිලක් ළඟ කලුරිය කළේය. ඔහුගේ සිරුර එතනින් ඇද බැහැරට දැමූහ අනේපිටු සිටුතුමා විහාරයට ගොස් බෑණාගේ සියලු පුවත් තථාගතයන් වහන්සේට සැල කළේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ තුඹ මේ තැනැත්තා කෙසේ සෑහීමකට පත්කරන්නෙහිද, මම පෙර සියලු සම්පත් ලබාදෙන කළයක් දී සෑහීමට පත් කරන්නට නොහැකි වූයෙමිසි වදාරා ඔහු විසින් ඉල්ලන ලදුව අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ සිටු කුලයෙහි ඉපදී පියාගේ ඇවෑමෙන් සිටු තනතුර ලැබූහ. ඔහුගේ ගෙදර පොළව යට සතළිස් කෝටියක් ධනය විය. ඔහුට එකම

පුතෙක් සිටියේය. බෝසතාණන් වහන්සේ දානාදී පිංකොට කලුරිය කළාහු ශක්‍රදෙව් රජව උපන්න.

ඉක්බිති ඔහුගේ පුතා වීථිය අවුරා මඩුවක් කරවා මහජනයා පිරිවරන ලද්දේ හිඳගෙන රා බොන්නට පටන් ගත්තේය. හෙතෙම පිණුම් ගැසීම්, දිවිම්, ගිකීම්, නැටීම් ආදිය කරන්නන්ට දහස දහස බැගින් දෙමින් ස්ත්‍රීන්ට සුරාවට මස් ආදියට ලොල්ව ආදියට පැමිණ ගී කියන අය කොහිද? නටන අය, වාදනය කරන අය කොහිදැයි ගී නැටුම් අරඹ වූයේ ඒවායේ ප්‍රමාද වී ඇවිදින්නේ නොබෝ කලකින් සතළිස් කෙළක් ධනය පරිභෝග කළයුතු අනුභව කළයුතු දෑ සඳහා නාස්ති කොට දුප්පත්ව බැගැපත්ව වැරහැල්ලක් ඇඳගෙන හැසුරුණේය.

ශක්‍රයා ආවර්ජනා කරන්නේ ඔහුගේ දුප්පත් බව දැක පුත්‍ර ප්‍රේමයෙන් අවුත් කැමති සියලු සම්පත් දෙන කළයක් දී, දරුවා මේ කළය නොබිඳෙන අයුරින් රැකගන්න. මේ කළය ඔබට ඇතිකල්හි ධනයෙහි ප්‍රමාණයක් නම් නොවන්නේය. නොපමාව කටයුතු කරන්නැයි අවවාද දී දෙව්ලොවටම ගියේය. එහු එතැන් පටන් රා බොමින් හැසිරුණේය. ඉක්බිති එක්දිනක් සුරාවෙන් මත් වී ඒ කළය අහසට දම දමා අල්ලමින් සිටිනවිට එක්වරක් අල්ලාගත නොහැකි විය. කළය බිම වැටී බිඳුණේය. එතැන්පටන් නැවත දිළිඳු වී ඉරුණු වැරහැල්ලක් ඇඳගෙන භාජනයක් ගත් අත් ඇතිව හිගමනේ හැසිරෙමින් අගුපිළක මළේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ අතීත කථාව ගෙනහැර දක්වා,

සබ්බ කාමදදං කුම්භං කුටං ලද්ධාන ධුතතකො
යාව සො අනුපාලෙති තාව සො සුබමෙධති

යදා මනො ව දිනොව පමාදා කුම්භ මබ්හිදා
තනො නගො ව පොඤා ව පඨ්ඨා බාලො විභඤ්ඤති

එවමෙව යො ධනං ලද්ධා අමතො පරිභුඤ්ජති
පඨ්ඨා තපති දුමෙමධො කුටං හිනොව ධුතතකො

සියලු වස්තු කාමයන් දීමට සමත් කළය ලැබ ධූර්තයා එය රකින තෙක් සැප ලබයි. (ලැබිය)

යම් කලෙක සුරා මදයෙන් මත්වූයේ උඩගු වූයේ සැලකිලි රහිත වූයේ කළය බිත්දේද? ඉන්පසු නග්න වූයේ වැරහැලි හැන්දා වූ මෝඩයා වැනසෙයි.

එපරිදි යමෙක් ධනය ලැබ පමණ නොදැන පරිභෝග කෙරේද, ඒ අනුවණයා හදසටය බිඳගත් ධූර්නයා සේ පසුව තැවෙයි.

මේ අභිසම්බුද්ධ ගාථා වදාරා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එහි, සබ්බකාම දදං යනු සියලුම වස්තු කාමයන් දීමට සමත් කළය. කුටං යනු කළයටම වචනයකි. යාව යනු යම් පමණ කලක්. අනුපාලෙති යනු යම් කිසිවෙක් මෙබඳු දෙයක් ලබා යම්තාක් රකිසිද, තාව සො සුබමෙධනී යනු ඒ තාක් ඔහු සැප ලබයි යන අර්ථයි. මනො ව දිනොව යනු සුරා මදයෙන් මත්වූයේ අහංකාරයෙන් යුක්තව (දිලෙන) පමාදා කුමහමබ්බිදා යනු ප්‍රමාදයෙන් කළය බිත්දේය. නගො ව පොඤා ව යනු කිසියම් දිනක නිරුවත්ව කිසිදිනෙක, රිපි සුඹුලු වස්ත්‍රයක් ඇඳ ඇති බැවින්, පොත්ථ නමි. එවමෙව යනු මෙසේම. අමතතව යනු අපමණ, තපපති යන සෝක කරයි. එකල කළය බිඳ ගත් ධූර්නයා සිටුතුමාගේ බැණා විය. ශක්‍රයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළහ.

3.5.2

සුපන්න ජාතකය

බාරාණසසං මහාරාජ යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් බිම්බා දේවියට සැරියුත් මහතෙරුන් වහන්සේ විසින් ගෙනවිත් දෙන ලද රෝහිත මාලු, හා අළුත් ගිතෙල් මීගුචු ඇල්හාලේ බතක් අරබයා වදාළ සේක. කථාවස්තුව මුලින් කියන ලද අභ්‍යන්තර ජාතකයේ කථා වස්තුවට සමානය. එකල්හි තෙරණියගේ උදර වාතය කිපුනේය. රාහුල තෙරුන් වහන්සේ සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේට සැලකර සිටියහ. සැරියුත් මහතෙරුන් වහන්සේ රාහුල තෙරුන් ආසන ශාලාවෙහි වඩාහිඳුවා කොසොල් රජුගේ මාලිගාවට

වැඩමවා රෝහිත මාලු සහ අළුත් ගිනෙල් මිශ්‍ර ඇල්තාලේ බත් ගෙනවුත් රාහුල තෙරුන්ට දුන්හ. උන්වහන්සේ මව් තෙරණියට දුන්හ. තෙරණිය ඒවා වැළඳු මොහොතේම උදර වාතය සංසිඳුනේය. රජතුමා පුරුෂයන් යවා පරීක්ෂා කරවා එතැන් පටන් තෙරණියට එබඳු බත් දුන්නේය. ඉක්බිති එක්දවසක් හිඤ්ඤ දම්සභාවෙහිදී ඇවැත්නි, දම්සෙනෙව් සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේ තෙරණියට මෙබඳු වූ බොජුනකින් සංග්‍රහ කළ සේකැයි කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි, කවර කථාවකින් යුතුව දැන් මෙහි සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි මහණෙනි! සැරියුත් රාහුල මාතාවට පැතු දේ සපයා දුන්නේ දැන් පමණක් නොවේ. පෙරත් දුන්නේමයයි වදාරා අභිනය ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ කපුටු යෝනියෙහි ඉපදී වැඩිවියට පත්ව කපුටන් අසුදහසකට නායක වූ සුපත්ත නම් කපුටු රජවූහ. කවුඩාගේ අගමෙහෙසිය වනාහි සුඵස්සා නම් කපුටිය වූවාය. සෙන්පතියා සුමුඛ නම් විය. හෙතෙම අසු දහසක් කපුටන් පිරිවරණ ලද්දේ බරණැස් නුවර ඇසුරුකොට වාසය කළේය. හෙතෙමේ එක්දිනක් සුඵස්සා රැගෙන ගොදුරු සොයමින් බරණැස් රජුගේ මුළුතැන් ගෙයි වහළ උඩින් ගියේය. අරක්කැමියා රජතුමාට නොයෙක් ආකාර මස් මාලු ව්‍යඤ්ජන පිරිවරණ ලද භෝජනය සපයා බඳුන් ටිකක් ඇර තබා උණුසුම නිවෙන තෙක් සිටියේය. සුඵස්සා මස් මාලු සුවඳ ආඝ්‍රාහණය කොට රජුබොජුන් කනු කැමතිව එදින නොකියා පසුදින එන්න සොඳුරිය! කෑම සෙවීම පිණිස යමුයි කියන ලදුව කිය න නුඹවහන්සේ යන්න. මට එක් දොළක් (ආසාවක්) ඇතැයි කියා කිනම් දොළදුකක්දැයි ඇසූ කල බරණැස් රජුගේ භෝජනය කනු කැමැත්තෙමියි කීවාය. මට එය යම් විදියකින් ලබා ගන්නට නොහැකි වීනම් ඒ නිසා ජීවිතය පරිත්‍යාග කරන්නෙම් දේවයන් වහන්ස යයි කීවාය.

බෝසතාණන් වහන්සේ සිතමින් හුන්හ. සුමුඛ නම් සෙන්පතියා අවුත් මහරජතුමනි! නොසතුටු සිතින් සිටින්නේ ඇයිදැයි විචාලේය. කපුටු රජ ඒ කාරණය සැල කළේය. සෙන්පතියා, මහරජතුමනි ඒ ගැන නොසිතන්නැයි ඒ දෙදෙනාම සනසා අද නුඹ වහන්සේ මෙහිම සිටිනු මැනවි. අපි බත් රැගෙන එන්නෙමුයි කියා ගියේය. හෙතෙම කපුටන් රැස්කරවා ඒ කාරණය කියා එව් බත් ගෙනෙන්නෙමුයි කපුටන් සමග

බරණැස් නුවරට පිවිස මුළුතැන් ගේ නුදුරෙහි කවුඩන් කොටස් කොටස් කොට ඒ ඒ තැන ආරක්ෂාව පිණිස තබා තෙමේ කවුඩු යෝධයන් අටදෙනෙකු සමග රජතුමාට බත්ගෙන යන වේලාව බලමින් මුළුතැන් ගෙයි වහළ මත හිඳ ගත්තේය. ඒ කපුටන්ට රජතුමාට බත් ගෙන යද්දී මම භාජන පෙරළන්නෙමි. භාජන වැටුණු කල්හි මගේ ජීවිතය නැත. (ඉතිරි නොවෙයි) නුඹලා අතරින් හතර දෙනෙක් කටපුරා බත්ද හතර දෙනෙක් මස් මාළුද ගෙන ප්‍රජාපතිය (දේවිය) සහිත කවුඩු රජතුමාව අනුභව කරවවි. සේනාපතියා කොහිදැයි ඇසූ කල්හි පසුව එති යි කියන්නැයි කිය.

ඉක්බිති අරක්කැමියා බත් හා ව්‍යඤ්ජන සම්පාදනය කොට කදෙහි තබාගෙන රජමැදුරට පිටත් විය. ඔහු රජමිදුලට ගියකල්හි කපුටු සෙන්පතියා කපුටන්ට සංඥාවක් දී ඉගිලී ගොස් අරක්කැමියාගේ පපුවෙහි වසා නියපොතුවලින් පහර දී ෙළලක් වැනි තුඩින් ඔහුගේ නාසය අගට පහරදී නැගිට පා දෙකින් ඔහුගේ මුහුණ වැසුවේය. රජතුමා සඳලුතලයේ සක්මන් කරමින් ලොකු වා කවුළුවෙන් බලා ඒ කපුටාගේ ක්‍රියාව දැක අරක්කැමියාට ශබ්දයක් කොට එමිබල අරක්කැමිය, භාජන විසිකොට කපුටාම අල්ලා ගන්නැයි කීවේය. ඔහු භාජන ඉවත දමා කපුටා දැඩිව අල්ලා ගත්තේය. රජතුමා (ඔහුට) මෙහි එන්නැයි කිය.

ඉක්බිති අරක්කැමියා බත් හා ව්‍යඤ්ජන සම්පාදනය කොට කදෙහි තබාගෙන රජමැදුරට පිටත් විය. ඔහු රජමිදුලට ගියකල්හි කපුටු සෙන්පතියා කපුටන්ට සංඥාවක් දී ඉගිලී ගොස් අරක්කැමියාගේ පපුවෙහි වසා නියපොතුවලින් පහරදී හෙළලක් වැනි තුඩින් ඔහුගේ නාසය අගට පහරදී නැගිට පා දෙකින් ඔහුගේ මුහුණ වැසුවේය. රජතුමා සඳලුතලයේ සක්මන් කරමින් ලොකු වා කවුළුවෙන් බලා ඒ කපුටාගේ ක්‍රියාව දැක අරක්කැමියාට ශබ්දයක් කොට එමිබල අරක්කැමිය, භාජන විසිකොට කපුටාම අල්ලා ගන්නැයි කීවේය. ඔහු භාජන ඉවත දමා කපුටා දැඩිව අල්ලා ගත්තේය. රජතුමා (ඔහුට) මෙහි එන්නැයි කිය. ඒ අවස්ථාවෙහිදී කපුටෝ ඇවිත් තමන් ඇති තරම් අනුභවකොට සෙස්ස කියන ලද ක්‍රමයට ගෙන ගියාහුය. ඉක්බිති සෙසු කපුටෝ ඇවිත් ඉතිරි ඒවා අනුභව කළහ. ඒ කපුටන් අටදෙනා ගොස් දේවිය සහිත රජතුමාට කැවූහ. සුළස්සාවගේ දොළඳුක සන්සිඳුනේය. අරක්කැමියා කපුටා රජතුමා වෙත ඉදිරිපත් කළේය.

ඉක්බිති රජතුමා කපුටාගෙන් "එම්බා කපුට, තෝ මා ගැන සිතාවත් ලජ්ජාවට පත් නොවූයෙහිය. අරක්කැමියාගේද නාසය තුවාල කළෙහිය. බත් භාජනද බිත්දේය. තමන්ගේ ජීවිතයද නොරැක්කෙහිය. කුමක් නිසා මෙබදු ක්‍රියාවක් කළෙහිදැයි විමසීය. කපුටා කියන්නේ මහරජතුමනි, අපගේ රජ්ජුරුවෝ බරණැස් නුවර ඇසුරුකොට වසයි. මම ඔහුගේ සේනාපතියා වෙමි. රජුගේ සුළුස්සා නම් බිරිඳ දොළඳුක් ඇතිව ඔබවහන්සේගේ හෝජනය කනු කැමැත්තීය. අපේ රජතුමා ඇගේ දොළඳුක මට කීවේය. මම එහිදීම මගේ ජීවිතය පරිත්‍යාගකොට (ජීවිත ආශාව හැරදමා) ආවෙමි. දැන් මා විසින් ඇයට හෝජනය යවන ලදී. මගේ මනදොළ මුදුන් පැමිණියේය. මේ කාරණය නිසා මා විසින් මෙබන්දක් කරන ලදී යයි දක්වමින්

බාරාණසය මහාරාජ කාකරාජා නිවාසිකො
අසිතයා සහසෙසහි සුපතො පරිවාරිනො

තසය දොහළුනී හරියා සුළුස්සා මච්ඡම්ච්ඡති,
රඤ්ඤා මහානසෙ පකකං පච්චග්ගං රාජභෝජනං

තෙසාහං පහිනො දුතො රඤ්ඤා වමහි ඉධාගතො,
හතතු අපචිතං කුමම් නාසායමකරං චණං

යන මේ ගාථා කීවේය.

මහරජ, බරණැස් නුවර නිවැසි අසුදහසක් පමණ කපුටන් පිරිවරා ගත් සුපත්ත නමැති කපුටු රජෙක් ඇත.

දොළඳුක් ඇති සුළුස්සා නම් ඔහුගේ බිරිඳ රජුගේ (ඔබ වහන්සේගේ) මුළුතැන්ගෙයි පිසූ අළුත් රාජභෝජනය අනුභව කරන්නට කැමැත්තීය.

මම ඔවුන්ගේ දූතයෙක්මි. රජතුමා විසින් එවන ලද්දෙමි. මම මෙහි ආවෙමි. සිය ස්වාමියාට සත්කාර කරමි. එහෙයින් අරක්කැමියාගේ නාසයෙහි චණය කෙළෙමි. (නාසය තුවාල කළෙමි.)

එහි, බාරාණසිය යනු බරණැස් නගරයෙහි, නිවාසිකො යනු නිරතුරුව වසන්නෙකි. පකකං යනු නොයෙක් ආකාරයෙන් සම්පාදනය කරන ලද. ('පකකං' වෙනුවට) ඇතැමෙක් 'සිද්ධං' යනුවෙන් පාඩම් කරති. පව්වගං යනු උණුසුම්, පිළිණු නොවූ, නැතහොත් මෙහි මස් මාලු ව්‍යඤ්ජන අතරින් එක එකක් මහත්සේ වටී යන අර්ථයෙන් පව්වගං. තෙසාහං පනිතො දුතො රඤ්ඤා වමහි ඉධාගතො යනු මම ඒ දෙදෙනාගේම දූතයාය. අණ පිළිපදින්නාය. රජතුමා විසින් එවන ලද්දේ වෙමි. ඒ නිසා මෙහි ආවේමි යන අර්ථයි. භතතු අපවිතිං කුමමි යනු ඒ මම මෙසේ පැමිණ තමන්ගේ ස්වාමියාට ගෞරව සන්කාර සම්මාන කරමි. නාසාය මකරං වණං යනු මහරජතුමනි, මේ කරුණෙන් නුඹ වහන්සේගේද මගේද ජීවිතය ගණන් නොගෙන බත් භාජනය පෙරළා දමන්ට බත් ගෙනෙන්නාගේ නාසය හොටෙන් කුවාල කළෙමි. මා විසින් තමන්ගේ රජතුමාට පුදන ලදී. දැන් ඔබවහන්සේ කැමති දඬුවමක් මට කරුණු මැනවිසි කිය.

රජතුමා කපුටාගේ වචන අසා මිනිසුන්ට මහත් සම්පත් දීමෙන් පවා අපට හිතවත්කම් ඇතිකර ගන්නට නොහැක්කෙමු. ගම්බිම් ආදිය දෙමින් ද අප වෙනුවෙන් තම ජීවිතය පරිත්‍යාග කරන කෙනෙකු නොලබමු. මු කපුටකු ලෙස සිටිමින් තමන්ගේ රජතුමාට ජීවිතය පරිත්‍යාග කරයි. ඉතාම හොඳ සන්පුරුෂයෙකි. මිහිරි හඬ ඇත්තෙකි. දැහැමි පුද්ගලයෙකැයි ගුණයෙහි පැහැදී කපුටු සෙන්පතිට සේසත පූජා කළේය. හෙතෙම තමන් විසින් ලබන ලද සේසත රජුටම පුදා සුපතත (කවුඩු රජු) ගේ ගුණ කීවේය. රජතුමා කපුටු රජු කැඳවා බණ අසා ඒ දෙදෙනාටම තමන්ගේ භෝජනය පරිද්දෙන් බත් සැපයීම පිහිටුවීය. (ඇරඹිය) සෙසු කපුටන්ට දිනපතා සහල් අමුණක බත් පිසෙව්වේය. තමාත් බෝසතාණන් වහන්සේගේ අවවාදයෙහි පිහිටා සියලු සතුන්ට අහය දී පන්සිල් රැක්කේය. සුපතත කපුටු අවවාදය වනාහි වර්ෂ හත්සියයක් පැවතියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල රජ ආනන්දය. සේනාපති කපුටා සැරියුත්ය. සුළුසා රාහුල මාතාවයි. සුපත්ත වනාහි මම්ම වූයෙමිසි වදාළ සේක.

3.5.3

කාය විච්ඡන්ද ජාතකය

ඵ්ඨස්ස මෙ යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවිරම් වෙහෙරෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා පුරුෂයෙකු අරඛයා වදාළ සේක. සැවැත්නුවර වනාහි එක් පුරුෂයෙකු අරඛයා වදාළ සේක. සැවැත්නුවර පාණ්ඩු රෝගයෙන් පෙළෙන එක් පුරුෂයෙක් වෙදුන් විසින් ප්‍රතිකෂේප කරන ලද්දේය. ඔහුගේ අඹුදරුවෝ කවරෙකු මොහුට පිළියම් කරන්නට හැකිවෙත්දැයි සිතූහ. මගේ මේ රෝගය සුව වුවහොත් මම පැවිදි වන්නෙමි යන අදහස් ඔහුට ඇතිවිය. ඔහු කීප දිනකින්ම කිසියම් යෝග්‍ය ආහාර ලබා නිරෝගී වී දෙවිරම්ට ගොස් පැවිද්ද ඉල්ලුවේය. ඔහු බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්පයෙන් පැවිද්ද හා උපසම්පදාව ලැබ නොබෝ දිනකින්ම රහත් බවට පැමිණියේය. ඉක්බිති එක්දිනක්, හික්කුහු "ඇවැත්නි, අසවල් පාණ්ඩු රෝගියා එම රෝගයෙන් සුවපත්ව පැවිදි වන්නෙමි යි සිතා පැවිදි බවට ද පත්ව රහත් බවටද පැමිණියේය යනුවෙන් කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩමවා මහණෙනි! කවර කථාවකින් යුතුව මෙහි දැන් සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන් යැයි කී කල්හි මහණෙනි, මොහු පමණක් නොව පෙර පණ්ඩිතයෝද මෙසේ කියා රෝගය සුවපත්ව පැවිදිව තමන්ගේ දියුණුව ඇතිකර ගන්නාහුයයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූහ.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසනාණන් වහන්සේ බමුණු කුලයෙහි ඉපදී වැඩිවියට පැමිණියේ පවුල් ජීවිතයට පත්ව වසන කල්හි පාණ්ඩු රෝගයෙක් වූහ. වෛද්‍යවරුද සුවපත් කරන්නට අසමත් වූහ. අඹුදරුවෝද පසුතැවිලි වූහ. ඔහු මේ රෝගය සුව වුවහොත් පැවිදි වන්නෙමි යි සිතා ගැලපෙන කිසියම් දෙයක් ලැබ (අනුභව කොට) සුවපත් වී හිමවතට ඇතුල් වී තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදි විය. ඔහු සමාපත්ති හා අභිඥා උපදවාගෙන ධ්‍යාන සුවයෙන් වාසය කරමින් මෙතෙක් කලකට මෙබඳු සැපයක් නොලද්දේමි යි සතුට පළකරමින්,

ඵ්ඨස්ස මෙ අඤ්ඤානරෙන ව්‍යාධිනා
 රොගෙන බාලුං දුබ්බස්ස රූපපතො
 පරිසුසසති ඛිපපමිදං කලෙඛරං
 පුප්ඵං යථා පංසුනි ආතපෙ කතං

අජඤ්ඤං ජඤ්ඤා සංඛාතං අසුචිං සුචිසම්මතං
නානා කුණප පරිපුරං ජඤ්ඤාරූපං අපසසතො

ධිරඤ්ඤා නං ආතුරං පුත්තිකායං
ජෙගුවජ්ජයං අසුචිං ව්‍යාධි ධම්මං
යඤ්ඤමනතා අධිමුච්ඡනා පජා
භාපෙනති මගගං සුගතූප පනතියා

යන මේ ගාථා කිය.

එක්තරා රෝගයකින් දැඩි පීඩාවට පත් වූ නිසාම දුකට පත්වූ
පීඩාවට පත්වූ මාගේ ශරීරය අවිච්ච වැටී ඇති වැල්ලෙහි දමන ලද
මලක් මෙන් වහා මැලවී ය යි.

මනාප නොවූ (එහෙත් මෝඩයන් විසින්) මනාප යැයි සැලකෙන
අපවිත්‍ර වූ (එහෙත්) පවිත්‍ර යැයි සම්මත වූ කේශාදී නොයෙක්
කුණපයෙන් පිරුණු මේ ශරීරය නුවණින් නොදක්නා හට මනාප
වශයෙන් වැටහෙන්නේය.

(රාගාදී කෙලෙස් නිසා) මේ ශරීරයෙහි අතිශයින් මූලා වූ සත්ත්වයෝ
සුගතියෙහි ඉපදීමට ඇති මාර්ගය නැතිකර ගනිති. එසේ වූ නිතර
ගිලන් වූ පිළිකල් කළයුතු වූ අපවිත්‍ර වූ ව්‍යාධි ස්වභාවය ඇති
මේ කුණු කයට නින්දා වේවා!

එහි, අඤ්ඤාතරෙන යනු අනුඅටක් රෝගයන් අතුරෙන්
පණ්ඩුරෝගය නමැති එක් ව්‍යාධියකින්. රොගෙන යනු රිදෙන
ස්වභාවයෙන් යුත් නිසා මෙසේ ලබන ලද නමින්. රූපපතො යනු ගැටෙන
බැවින්, පෙලෙන බැවින්. පංසුනි ආතපෙකතං යනු වාතයෙන් අවිච්චෙන්
රත්වූ වැල්ලෙහි තබන ලද සියුමැලි මලක් වියැලී යන්නා සේ වියලී
යන්නේය යන අර්ථයි. අජඤ්ඤං ජඤ්ඤාසංඛාතං යනු පිළිකල් වූයේ
අමනාප වූයේම (එහෙත්) බාලයන්ගේ මනාපයට ලක්වූ. නානාකුණප
පරිපුරං යනු කෙස් ආදී දෙතිස් කුණපයන්ගෙන් පිරුණා වූ, ජඤ්ඤාරූපං
අපසසතො යනු නුවණින් නොබලන්නා වූ අදබාල පුහුදුන් පුද්ගලයාට
(මේ කුණුකය) මනාප වූ යහපත් වූ ස්වරූප ඇති පරිභෝගයට සුදුසු
ස්වභාවයෙන් යුක්ත වූ ශරීරයක් ලෙස වැටහෙයි. ඇසෙන් කබ ආදී

වශයෙන් ප්‍රකාශ කරන ලද මේ ශරීරයෙහි ස්වභාවය බාලයන්ට (මෝඩයන්ට) නොවැටහෙයි. ආතුරං යනු නිරන්තරයෙන් ගිලන් වූ. අධිමුච්ඡතා යනු කෙලෙස් මුළාවෙන් අතිශයින් මුසපත් වූ. පජා යනු අන්ධ බාල පුහුදුන් ජනයා. භාපෙනති මගං සුගතපනතියා යනු මේ කුණු ශරීරයෙහි ඇලී ඇලී සිටියවුන් බවට පත්ව අපාය මාර්ගය පුරවමින් දෙවිමිනිස් වශයෙන් ප්‍රභේද ඇති සුගතියෙහි ඉපදීමේ මාර්ගය පිරිහෙළා ගනිති.

මෙසේ මහා සත්ත්වයන් වහන්සේ නොයෙක් ආකාරයෙන් අපිරිසිදු බව ද නිතර රෝගාබාධවලට ගොදුරු වන බව ද පරීක්ෂා කරමින් කයෙහි කලකිරී දිවි ඇතිතෙක් සතර බඹ විහරණ වඩා බඹලොව උපන් සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යය ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. බොහෝ දෙනා සෝවාන් ආදී මාර්ග ඵලවලට පැමිණියාහුය. එකල තාපසයා මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.5.4

ජම්බුබාදක ජාතකය

කොයං බිඤ්ඤසරො වගගු යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ වේඵවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් දේවදත්ත තෙරුන් වහන්සේ සහ කෝකාලික තෙරුන් වහන්සේ අරබයා වදාළ සේක. එකල්හි දෙවිදත්ත තෙරුන් වහන්සේ පිරිහුණු ලාභ සත්කාර ඇති කල්හි කෝකාලික තෙර නිවෙස්වලට ගොස් දෙවිදත්ත තෙරුන් වහන්සේ මහා සම්මත පරම්පරාවෙහි ඔක්කාක රාජ වංශයෙහි උපන් නොබිඳුණු ක්ෂත්‍රීය වංශයෙහි වැඩුණාහ. ත්‍රිපිටකධාරීය, ධ්‍යානලාභීය, මිහිරි කථා ඇති ධර්ම කථිකයෙකි. ඒ නිසා උන්වහන්සේට දන් දෙන්න කළයුතු දේ කරන්න යනුවෙන් දෙවිදත්ත තෙරුන්ගේ ගුණ වර්ණනාව කියයි.

දෙවිදත්ත තෙරුන් වහන්සේද කෝකාලික තෙරුන් වහන්සේ උසස් බමුණු කුලයෙන් නික්ම පැවිදිව බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇත්තෙකි.

ධර්ම කපීකයෙකි. උන්වහන්සේට දන් දෙන්න උපකාර කරන්න යනුවෙන් කෝකාලික තෙරුන්ගේ ගුණ වර්ණනාව කියන සේක. මෙසේ ඔවුනොවුන්ගේ වර්ණනාව කියා කුල ගෙවල වළඳමින් හැසිරෙත්. ඉක්බිති එක් දිනක් හික්ෂුහු දම්සභාවෙහිදී "ඇවැත්නි, දේවදත්ත, කෝකාලික දෙනම ඔවුනොවුන්ගේ නැති ගුණ කියා වළඳමින් හැසිරෙති" යනුවෙන් කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි! මා එන්නට පෙර කවර කථාවකින් යුතුව මෙහි සිටියාහුදැයි විචාරා, මෙනම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි, මහණෙනි! ඔවුන් දැන් පමණක් නැති ගුණ කියා නොවළඳති. පෙරත් වැළඳුනයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූහ.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසනාණන් වහන්සේ එක්තරා දඹ වනයක රුක් දෙවියෙක් වී උපන්න. එහි එක් කපුටෙක් දඹ අත්තක හිඳිමින් දඹගෙඩි කයි. ඉක්බිති එක් හිවලෙක් අවුත් උඩ බලමින් කපුටා දැක මම මුගේ නැති ගුණ කියා දඹ කන්නෙමි නම් මැනවැයි සිතා උගේ වර්ණනාව කියමින්

කොයං බිඤ්ඤසරො වග්ගු පවදනනාන මුත්තමො
 අවජුතො ජම්බුසාබායං මොරච්ඡාපොච කුජති
 යන මේ ගාථාව කිය.

බිත්ඳුවක් මෙන් වටකුරු වූ ස්වර ඇති මීහිරි නාද ඇති හඬන්නවුන් අතුරෙන් උතුම් වූ ජම්බු අත්තක සිට මොණර පැටියෙකු සේ නාද කරන තැනැත්තා කවරෙක්ද?

එහි, බිඤ්ඤසරො යනු බිත්ඳුවක් මෙන් වූ නොවිසුරුණා වූ පිඬු වූ ස්වරයෙන් යුක්ත වූයේ. වග්ගු යනු මොළොක් මීහිරි හඬ ඇති, අවජුතො යනු ඉවත් නොවූයේ, මනාව හුන්නේ. මොරච්ඡාපොච කුජති යනු තරුණ මොණරකු සේ මීහිරි ස්වරයෙන් මේ නාද කරන්නේ කවරෙක්දැයි කියයි.

ඉක්බිති කපුටා හිවලාට පෙරළා ප්‍රශංසා කරමින්

කුල පුත්තොච ජානාති කුල පුත්තෙ පසංසිතුං
 ව්‍යග්ගච්ඡාපසරීවණෙණා භුඤ්ජ සමම දදාමී තෙ
 යන දෙවන ගාථාව කිය.

කුලපුතූන් පසසන්නට කුල පුතෙක්ම දනී. ව්‍යාඝ්‍ය පැටියෙකුට සමාන පැහැයෙන් යුත් මිතුරු ඔබ (දඹ) අනුභව කරන්න. ඔබට දෙමි.

එහි ව්‍යඟ්‍යව්‍යාපසර්වණේණා යනු මට ඔබ ව්‍යාඝ්‍ය පැටියෙකුට සමාන පැහැයෙන් යුක්ත වූවෙක් ලෙස වැටහෙයි. හිතවත, එහෙයින් ඔබට ව්‍යාඝ්‍ය පැටියෙකුට සමාන පැහැයෙන් යුක්ත කෙනෙකැයි කියමි. භුඤ්ජසම්ම දදාමී තෙ යනු යහලුව, කැමැති තාක් ඉදුණු දඹගෙඩි කන්න මම ඔබට දෙමි යි කිය.

මෙසේද කියා අඹ අත්ත සොළවා ගෙඩි බිම හෙලුවේය. ඉක්බිති ඒ දඹ ගසෙහි උපන් දෙවියා නැති ගුණ කියා දඹ කන ඒ දෙදෙනා දැක

විරසසං වන පසසාමි මුසාවාදී සමාගතෙ
වනනාදං කුණපාදඤ්ච අඤ්ඤාමඤ්ඤං පසංසකෙ
යන තුන්වන ගාථාව කිය

බොරු කියන, හමුවූ කල ඔවුනොවුන් ප්‍රශංසා කරගන්නා වූ වමනය කන කපුටා ද මළකුණු කන හිවලා ද බොහෝ කලකින් දකිමි.

එහි, වනනාදං යනු අනුන්ගේ වමනය කළ බත් කන. කුණපාදඤ්ච යනු මළසිරුරු කන්නා වූ හිවලාද, මේ ගාථාව කියා ඒ දෙවියා භයානක රූපයක් පෙන්වා ඔවුන් එතැනින් පලවා හැරියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව ගළපා නිමාවට පත්කළ සේක. එකල හිවලා දෙව්දත්ය. කපුටා කෝකාලිකය. රුක්ඛ දේවතාවා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.5.5

අන්ත ජාතකය

උසහසෙසව තෙ බන්ධො යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ එහිම වැඩවාසය කරනසේක් ඒ තෙරුන් වහන්සේලා දෙනමම අරබයා වදාළ සේක. වර්තමාන කථාව පෙර පරිදිමය.

අතිතයේ වනාහි බරණැස් නුවර බබ්බදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ එක් ගව් සීමාවක එරඬු ගසෙක දෙවියෙකු වී උපන්න. එකල එක් ගමෙක මළා වූ මහලු ගවයෙකු බැහැරකොට ගම්සීමාවෙහි එරඬු වනයෙහි ඉවත දැමූහ. එක් හිවලෙක් අවුත් උග්ගේ මස් කෑවේය. එක් කපුටෙක් අවුත් එරඬු ගසෙහි සැඟවුනේ හිවලා දැක මම මොහුගේ නැති ගුණ කියා මස් කන්නේ නම් යෙහෙකැයි සිතා

උසහසෙසව තෙ බන්ධො සීහසෙසව විජම්භිතං.
මීගරාජ නමොත්තප්පු අපි කිඤ්චි ලභාමසෙ
යන පළමු ගාථාව කිය.

නුඹේ කද (ශරීරය) වෘෂභ රාජයෙකුගේ වැනිය. ඇඟ කිළිපෙලීම සිංහයෙකුගේ වැනිය. මෘගරාජය, තොපට නමස්කාර වේවා! අපටත් යමක් ලැබෙනවා නම් මැනවි.

එහි, නමොත්තප්පු යනු (නමෝ තෙ අප්පු) ඔබට නමස්කාර වේවා! ඒ අසා හිවලා

කුල පුත්තොව ජානාති කුලපුත්තෙ පසංසිතං.
මයුර ගීව සංකාස ඉතො පරියාහි වායස
යන දෙවන ගාථාව කිය.

කුලපුත්‍රයන් පසසන්නට කුලපුත්‍රයෙක්ම දැනී. මොණරකුගේ බෙල්ල වැනි බෙල්ලක් ඇති කවුඩාණෙනි, මෙහි එන්න.

එහි, ඉතො පරියාහි යනු එරඬු ගසෙත් බැස මා සිටින මෙතැනට අවුත් මස් කන්නැයි කියයි. ඒ දේවතාවා ඔවුන්ගේ ක්‍රියාව දැක ඒ රුක් දේවතාවා

මිගානං කොඤ්ඤාං අනෙතා පකඛිනං පන වායසො
එරණොධා අනෙතා රුකධානං තයො අනතාසමාගතා
යන තෙවන ගාථාව කිය.

මෘගයන් අතුරෙන් හිවලා හීනය. පක්ෂීන් අතුරෙන් කවුඩා හීනය.
වෘක්ෂයන් අතුරින් එරඬුගස හීනය. හීනයේ තිදෙනෙක් එක්වූහ.

එහි, අනෙතා යනු හීන පහත් වූ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක
කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල සිව්ලා දෙවිදන්ය. කපුටා කෝකාලිකය.
රුක්දෙවියා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.5.6

සමුද්ද ජාතකය

කොනායං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ
ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරනසේක් උපනන්ද තෙරුන් වහන්සේ
අරබයා වදාළ සේක.

හෙතෙම බොහෝ අනුභව කරන මහත් තෘෂ්ණා ඇත්තෙක් විය.
ගැල් පුරවා ප්‍රත්‍යය ලැබුණත් සැහීමට පත් කරන්නට නොහැකිය. වස්
ආරාධනා කරන කාලයේදී දෙතුන් විහාරයක වස් එළඹ ඒ තැන්වලින්
එක් ආරාමයක පාවහන් තබයි. එක් තැනක සැරයටියද තවත් තැනක
පැන් කෙණ්ඩියද තබා එක් ආරාමයක තමන් වාසය කරයි. ජනපදවල
විාහරවලට ගොස් වටිනා පිරිකර ඇති හික්කුන් දැක අරියවංස කථාව
දේශනාකොට උන්වහන්සේලාට පාංශුකුල සිවුරු ගන්නට සලස්වා තමා
උන්වහන්සේලාගේ සිවුරු ගනියි. මැටි පාත්‍රා ගන්නට සලස්වා කැමති
කැමති පාත්‍ර ද තැලිද ගනියි. ඒවා එකතුකර යානාවක පුරවාගෙන
ජේතවනාරාමයට එයි. ඉක්බිති එක්දිනක හික්කුනු දම්සහාවෙහිදී "ඇවැත්නි,
උපනන්ද ශාක්‍ය පුත්‍රයා බොහෝ අනුභව කරන මහත් තෘෂ්ණා ඇත්තෙකි.

අනුන් හට ප්‍රතිපත්ති කියා ශ්‍රමණ ජීවිතය යානාවක පුරවාගෙන එන්නේය"යි කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩිමවා මහණෙනි, මම මෙහි එන්නට පෙර නුඹලා කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විචාරා, මෙතම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි මහණෙනි, උපනන්ද විසින් අයුක්තියක් කරන ලදී. අනුන්ට අරියවංස දේශනාව කරන තැනැත්තා විසින් පළමුකොට තමා විසින් ස්වල්පයක් කැමති වීමෙන් අල්පේච්ඡ පුද්ගලයෙකු වී පසුව අන් අයට අරියවංස ප්‍රතිපදාව කීම සුදුසුයයි

අත්තානමෙව පධමං පතිරූපෙ නිවෙසයෙ
අඵඤ්ඤමනුසාසෙය්‍ය නකිලිසෙසය්‍ය පණධිතො
යන ගාථාව කිය.

තමන් පළමුව සුදුසු ගුණයෙහි පිහිටා සිට අනතුරුව අන් අයට ඒ ගැන අනුශාසනා කරන්නේය. එසේ කරන නුවණ ඇත්තා නොකෙලෙසෙයි.

මේ ධම්මපදයේ ගාථාව දේශනාකොට උපනන්ද හික්ෂුවට රහා මහණෙනි, උපනන්ද හික්ෂුව දැන් පමණක් මහත් ආසා ඇත්තේ නොවෙයි. පෙරත් මහමුහුදේ ජලය රැකගත යුතුයයි සිතියයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් රජු රජ කරද්දී බෝසනාණන් වහන්සේ මුහුදට අරක් ගත් දෙවියෙක් වී උපන්න. ඉක්බිති එක් දියකාවෙක් මුහුද මතුපිටින් යන්නේ මුහුදෙහි ජලය පමණට බොන්න. ආරක්ෂා කරගෙන බොන්නැයි මාලු සමූහයා හා කුරුළු සමූහයා වලක්වමින් හැසිරෙයි. ඒ කථාව දැක මුහුදු දෙවියා

කොනායං ලොණතොයසමීං සමනනා පරිධාවති
මච්චේ මකරෙ ච වාරෙති උග්ගිසුව විහඤ්ඤති
යන පළමු ගාථාව කිය.

ලවණ ජලයෙහි හාත්පස දුවයි. මාලුවන් හා මෝරුන් වළකයි. රැළෙහිද ගැටේ. මේ කවරෙක්ද?

එහි, කොනායං (කොනු අයං) යනු මේ කවරෙක්ද? ඒ අසා මුහුදු කපුටා (දියකාවා)

අනන්තපායී සකුණො අනිතොති දිසාසුතො
සමුද්දං පාකුම්භජාමි සාගරං සරිතං පතිං
යන දෙවන ගාථාව කිය.

ගංගාවන්ට ස්වාමී වූ මුහුදු බොන්නට රිස්සෙමි. එහෙයින් අනන්තපායී පක්ෂියා වෙමි. සපුරන්නට නොහැකි ආසාවෙන් යුත් හෙයින් අතෘප්ත යයි දිශාවන්හි ප්‍රසිද්ධ වෙමි.

එහි අර්ථය, මම අනන්ත සාගරය බොන්නට කැමැත්තෙමි. එහෙයින් අනන්තපායී නාම සකුණො අනන්තපායී නම් පක්ෂියා වෙමි. පිරවිය නොහැකි තණ්හාවෙන් යුක්ත බැවින් අනිතො අතෘප්තිමත් කෙනෙකැයිද මම දිසාසුතො (ඒ ඒ දිශාවල අයට අසන්නට ලැබීමෙන්) ප්‍රකට වූවෙක් වෙමි. ඒ මම මේ මුළු සමුද්‍රය සුන්දර වූ රත්නවලට ආකරයක් වන බැවින් හෝ සාගර නම් සෘෂිවරයා විසින් සාරන ලද බැවින් සාගර සාගරය නම් වූ ගංගාවන්ට ස්වාමියෙක් (අධිපතියෙක්) වූ බැවින්. සරිතං පතිං පාකුම්භජාමි ගංගාවන්ට ස්වාමී වූ (ගඟපති වූ) සමුද්‍රය බොන්නට කැමැත්තෙමි.

එය අසා සමුද්‍ර දේවතාවා

සවායං භායති වෙච සුරතෙ ච මහොදධි
නාසස නායති පීතනො අපයො කිර සාගරො

මේ සාගරය දිය බස්නා වේලාවෙහි බසී. වැඩෙන වේලාවෙහි පිරෙයි. සාගරය බීමෙන් අඩු නොවේ. (පානය කොට අවසන් කළ නොහැකි) හෙයින් සයුර 'අපෙය්‍ය' නම් වේ.

එහි, සවායං යනු ඒ මේ සාගරය. භායතිවෙච යනු ජලය පසුබසින වේලාවෙහි අඩු වේ. (බාදිය) නික්මෙන වේලාවෙහි පිරෙයි. (වඩදිය) නාසස නායති යනු ඉදින් මේ මහ මුහුදෙහි ජලය සියලු ලෝ වැසියන් පානය කළත් මෙයින් මෙපමණක් ජලය බිචේ යයි කෙළවරක් නොපෙනේ.

අපෙයොහා කිර යනු මේ සාගරය කිසිවෙකු විසින් ඉවර වෙන්න බොන්නට නොහැකිය. මෙසේද කියා වනාහි බියජනක රූපයක් දක්වා මුහුදු කපුටා පලවා හැරියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල මුහුදු කපුටා උපනන්දය. දේවතාවා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.5.7

කාමවිලාප ජාතකය

උවෙව සකුණ ඩෙමාන යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩිවාසය කරනසේක් පැරණි භාර්යාවකගේ පෙළඹවීමක් අරබයා වදාළ සේක. වර්තමාන කථා වස්තුව පුප්ඵරත්ත ජාතකයෙහි මතු සදහන් වන්නේය. අතීත කථාව ඉන්ද්‍රිය ජාතකයෙහි මතු සදහන් වන්නේය. ඒ පුරුෂයා වනාහි පණපිටින් උලෙහි තැබූහ. එහි හුන්නා වූ ඔහු අහසින් යන කපුටෙකු දැක පළමුකොට ඒ දරුණු වේදනාවටත් ගණන් නොගෙන ප්‍රිය බිරිදට හසුනක් යැවීමට කපුටාට අමතමින් මේ ගාථා කීවේය.

උවෙව සකුණ ඩෙමාන පත්තයාන විහංගම
වජ්ජාසී බො ත්වං වාමුරුං විරං බො සා කරිසසති

ඉදං බො සා නජානාති අසිංසතතිඤ්ච ඔඩ්ඛිතං
සා වණ්ඨි කාහති කොධං තං මෙ තපති නො ඉධ

එස උප්පල සනනාහො නිකඛමුසසීසකෙ කතං
කාසිකඤ්ච මුදුං වජ්ජං තප්පතු ධනකාමිකා

යන මේ ගාථා කීවේය.

ඉහළ පියාඹන්නා වූ පක්ෂිය, පියාපත් යානය කොට ඇති පක්ෂිය, ඔබ කෙසෙල් කදක් වැනි (සිනිඳු, පැහැපත්) කලවා ඇති තැනැත්තියට මා උලෙහි උන් බව කියව. ඇ බොහෝ කලක සිට මා ගැන සිහි කරයි.

කඩුවට හා තෙබට (උල් ආයුධයෙන්) සමාන වූ උලට මා නංවන ලද බව ඔ කොමෝ නොදනී. වණ්ඩ වූ ඇය මට ක්‍රෝධ නොකරයි. ඇගේ කෝපය මා තවයි. උල තැබීමෙන් ඇතිවන දුක මා නොතවයි.

කොට්ටය ළඟ තැබූ උපුලක් සමාන මේ සන්නාහයද රන් පහකින් කළ මුද්දද මොළොක් සඵ දෙකද මේ වස්තු කැමති වන මාගේ ප්‍රිය බිරිද මෙයින් තෘප්තිමත් වේවා!

එහි, ඩෙමාන යනු යන, හැසිරෙන, පනතයාන යනු කපුටාටම අමතයි. විභංගම යනුද එසේය. උභ්‍ය වනාහි පියාපත් යානාවක්කොට යන බැවින්, පනතයාන නම් ද අහසෙහි ගමන් කරන බැවින් 'විභංගම' නම්ද වෙයි. වණ්ඩ යනු කියන්නෙහිය. වාමුරුං යනු කෙසෙල්කදක් සමාන වූ (සිනිඳු, පැහැපත්, උඩසිට පහළට සිහින් වූ) කලවා ඇති බිරිදට මා උලමත සිටින බව කියන්න. විරං බො සා කර්සසති යනු ඇ මේ සිද්ධිය නොදන්නා බැවින් මගේ පැමිණීමට බොහෝ කල්ගත වන්නේය, පිටව ගිය මගේ ප්‍රිය සැමියාට බොහෝකල් ගතවිය. (එහෙත්) නොඑන්නේයයි මෙසේ සිතන්නීය යන අර්ථයි. අසිං සතතිඤ්ච යනු කඩුවට සමාන නිසාද තෙබට (අණින ආයුධය) සමාන නිසාද උල සදහාම කියයි. එය වනාහි ඔහුට තැනි ගැන්වීම පිණිස අටවන ලද තබන ලද එකකි. වණ්ඩී යනු කිපෙනසුළු, කොඩං යනු ඉතා පමාවන්නේ යයි මා කෙරෙහි ක්‍රෝධ කරන්නේය. තං මේ තපනි යනු ඇගේ ඒ කිපීම මාව තවයි (මට තැවීමක් ඇති කරයි). නො ඉධ මෙහි මේ උල මාව නොතවයි යනුවෙන් දක්වයි. එස උපපල සන්නාහො යනු ආදියෙන් දෙර කොට්ටය ළඟ තබන ලද තමන්ගේ භාණ්ඩයක් කියයි. එහි උපපලසන්නාහො යනු උපුලම සන්නාහයයි. උපුලකට සමානව කරන ලද එයද සන්නාහයක් ලෙස පිළියෙළ කරන ලද්දකි යන අර්ථයි. නිකබං යනු රන් පහකින් කළ ඇඟිලි මුද්ද. කාසිකඤ්ච මුදුං වණං යනු මෘදු වූ කසී සඵ දෙකක් සඳහා කිය. එපමණ දේවල් ඔහු විසින් කොට්ටය ළඟ තබන ලදී. තපසතු ධනකාමිකා යනු මේ සියල්ල ගෙන ධනය ඇති ප්‍රිය බිරිද මේ ධනයෙන් තෘප්තිමත්

වේවා! පිරුණු සතුටින් යුක්ත තැනැත්තියක් වේවා. හෙතෙම මෙසේ වැළපෙමින්ම කලුරියකොට නරකයෙහි උපන්නේය.

බුදුරජාණන් හත්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වතුරාර්ය සත්‍යයන් ප්‍රකාශකොට ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. සත්‍ය දේශනාව කෙළවර කලකිරුණු හික්‍ෂුව සෝවාන් එලයෙහි පිහිටියේය. එකල භාර්යාව දැනුත් භාර්යාවයි. ඒ කාරණය දක්නා ලද දිව්‍යපුත්‍රයා මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.5.8

උදුම්බර ජාතකය

උදුම්බරාවීමෙපකකා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරන සේක් එක්තරා හික්‍ෂු කෙනෙකු අරඹයා වදාළ සේක. උන්වහන්සේ වනාහි එක්තරා පිටිසර ගමෙක විහාරයක් කරවා වාසය කරන සේක. සිත්කලු විහාරයකි. ගල් තලාවක් මත පිහිටියේය. ඇමදීමට ඇත්තේ සුළු ප්‍රමාණයකි. ජල පහසුව ඇත. ගොදුරු (දානය ලැබෙන) ගමද නුදුරෙහි ඇත. සතුටෙන් මිනිස්සු දන් දෙති. ඉක්බිති එක් හික්‍ෂු නමක් වාරිකාවෙහි හැසිරෙමින් ඒ විහාරයට වැඩියේය. එහි නේවාසික තෙරුන් වහන්සේ ආගන්තුක හික්‍ෂුවට ආගන්තුක වත් දක්වා පසුදින උන්වහන්සේත් රැගෙන ගමට පිඬු පිණිස පිවිසියහ. මිනිස්සු ආගන්තුක හික්‍ෂුවට දානය දී හෙට දිනටත් ආරාධනා කළාහුය. ආගන්තුක හික්‍ෂුව කීපදිනක් වළඳ එක් උපායකින් නේවාසික හික්‍ෂුව රවටා තෙරපා මේ විහාරය ගන්නෙමි යි සිතුවේය. ඉක්බිති නේවාසික තෙරුන්ට උපස්ථාන පිණිස පැමිණි ආගන්තුක හික්‍ෂුව ඇවැත්ති, බුද්ධ උපස්ථානය නොකළෙහිදැයි විමසීය. ස්වාමීනි, මේ විහාරය රැක බලා ගන්නා කෙනෙකු නැති නිසා මම නොගියෙමි යි කීය. ආගන්තුක හික්‍ෂුව නුඹවහන්සේ බුද්ධෝපස්ථානයට ගොස් එනතුරු මම විහාරය රැකබලා ගන්නෙමි යි කීය. හොඳමයි ස්වාමීනි යි කියූ නේවාසික හික්‍ෂුව මම එනතුරු තෙරුන් වහන්සේට අවශ්‍ය ඡද සපයා රැකබලා ගන්නා ලෙස මිනිසුන්ට කියා ගියේය.

එතැන් පටන් ආගන්තුක හික්කුව නේවාසික හික්කුවගේ මේ මේ දොස් ඇතැයි කියා ඒ මිනිසුන් බිඳවීය. නේවාසික හික්කුවද බුදුරජාණන් වහන්සේට වැද ආපසු වැඩියේය. එවිට ආගන්තුක හික්කුව උන්වහන්සේට සේනාසනය නුදුන්නේය. උන්වහන්සේ එක් ස්ථානයක වාසයකොට පසුදින පිඬු පිණිස ගමට වැඩියහ. මිනිස්සු සතුටු සාමිච්චි කතාවක් වත් නොකළාහුය. උන්වහන්සේ පසුතැවිලි වී නැවත ජේතවනාරාමයට වැඩම කර ඒ කාරණය හික්කුන් වහන්සේලාට සැලකර සිටියහ. උන්වහන්සේලා දම්සභාවෙහිදී ඇවැත්නි, අසවල් හික්කුව අසවල් නම් හික්කුව විහාරයෙන් නෙරපාහැර තමා එහි වාසය කරතියි කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි, මෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙනම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි, මහණෙනි, දැන් පමණක් නොව පෙරත් ආගන්තුක හික්කුව ඔහු වාසය කරන ස්ථානයෙන් නෙරපා හරින ලදැයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ කැලයෙහි රුක් දෙවියෙක් වී උපන්න. එහි වැසි කාලයේ සත් සතියක් වැසි වැස්සේය. ඉක්බිති එක්තරා රිලවෙක් නොතෙමෙන එක්තරා ගල් ගුහාවක වාසය කරමින් එක්දිනක් ගුහා දොරටුවෙහි නොතෙමෙන ස්ථානයක සැපසේ හුන්නේය. එහි එක කළු මුහුණක් ඇති ලොකු වදුරෙක් තෙමී සිතලෙන් පෙළෙමින් හැසිරෙන්නේ එසේ සිටින ඔහු දැක උපායෙන් උභා බැහැරකොට මෙහි වසන්නෙමිසි සිතා බඩ එල්ලාගෙන පලතුරු කා සතුටට පත්වූ බවක් පෙන්වමින් ඔහු ඉදිරියේ සිට

උදුම්බරාවීමෙ පකකා නිග්‍රොධාව කපිඤ්ජා
 එහි නකබම භූඤ්ජසසු කිං ජ්ගච්ඡාය මියසි
 යන පළමු ගාථාව කීවේය.

විලිකුන් එල (ඉදුණු ගෙඩි) ඇති දිඹුල්, නුග, දිවුල් යන මේ ගස් පලබරින් නැමී ඇත. තෝද ගොස් අනුභව කරව. සාහිත්තේ මැරෙන්නේ කුමටද?

එහි, කපිඤ්ජා යනු පුලිල ගස් (දිවුල්) එහිනිකබම යනු මේ දිඹුල් ආදී ගස් එල බරින් නැමුනේ මමද ඒවා කා සතුටට පත්ව ආවෙමි. නුඹද යන්න, භූඤ්ජසසු යනු අනුභව කරන්න. රිලවාද උභාගේ කීම පිළිගෙන

ලොකු කුඩා ගෙඩි කනු කැමැත්තේ නික්මී ඒ ඒ තැන හැසිරී කිසිවක නොලැබ නැවත අවුත් ගල් ගුහාවට පිවිස සිටින වදුරා දැක ඔහු වංචා කරන්නෙමියි සිතා ඔහු ඉදිරියේ සිට

එවං සො සුහිතො හොති යො වදධම්පවායති
යථාහමස්ස සුහිතො දුම්පකකානි මාසිතො
යන දෙවන ගාථාව කිය.

අද මම රුක්ඵල (ගස් ගෙඩි) කා සුවපත් වූයෙමිද එලෙස යමෙක් වැඩිමහල්ලන් පුදයිද ඒ තැනැත්තා සුවපත් වේ.

එහි, දුම්පකකානිමාසිතො යනු දිඹුල් ආදී ගස් ගෙඩි කා ආහාරයෙන් තෘප්තියට පැමිණි සතුටට පැමිණියේ ඇත්තේය. ඒ අසා මහ වදුරා

යං වනෙජො වනෙජසස වඤ්ඤවය්‍ය කපිතො කපි
දහරොපි තං නසඤ්ඤය්‍ය නහි ඡණ්ණො ජරාකපි
යන තුන්වන ගාථාව කිය.

වනයේ උපන් වදුරා වනයේ උපන් වදුරාට යම් රැවටීමක් කරන්නේද එය තා වැනි ළදරු වදුරෙක් නොඅදහන්නේය. ජරපත් මා වැනි මහලු වදුරෙක් නොඅදහන්නේමැයි.

වනයෙහි උපන් කපි වදුරා වනයෙහි උපන් කපිනො වදුරාට යං යම් වංචාවක් රැවටීමක් කරන්නේ ද එය දහරොපි ළදරු ඔබ වැනි වදුරෙක් පවා නො අදහන්නේය. මා වැනි ඡණ්ණො ජරාකපි මහලු දිරාගිය වදුරෙක් නොඅදහන්නේමය. හත්වාරයක් කියන ඔබ වැන්නෙකුගේ වචනය පවා නො අදහයි. මේ පළාතෙහි සියලු පලාඵල වැස්සෙන් නරක් වී වැටී ඇත. නැවත ඔබට මේ ස්ථානය ලැබීමක් නැත (එහෙයින්) යන්නැයි කිය. රිලවා එයින්ම ඉවත්ව ගියේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කරාව නිමවා වදාළ සේක. එකල රිලවා (කුඩා වදුරා) තේවාසික හික්සුව විය. කලු මහ වදුරා ආගන්තුක හික්සුවයි. රුක් දෙවියා වනාහි මම්ම වූයෙමියි වදාළ සේක.

3.5.9

කොමායපුත්ත ජාතකය

පුරෙ කුචං යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ පූර්වාරාමයෙහි වැඩවාසය කරනසේක් කෙළිලොල් හිඤ්ඤන් අරබියා වදාළ සේක. ඒ හිඤ්ඤු බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රාසාදයෙහි මතු මහලෙහි වැඩවාසය කරද්දී ප්‍රාසාදය යට ඇසු දුටු දේවල් ආදිය කතා කරමින් හෝ කලහ කරමින් කෙළිකවටකම් කරමින් හුන්නාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මහ මුගලන් තෙරුන් වහන්සේ අමතා මුගලන් එන්න, හිඤ්ඤන් තැනි ගන්වන්නැයි වදාළහ. තෙරුන් වහන්සේ අහසට පැන නැගී පාදයෙහි මහපට ඇඟිල්ලෙන් ප්‍රාසාදයෙහි මුදුන්කොතට පහරදී දිය කෙළවර කොට ඇති ප්‍රාසාදය සෙලවූ සේක. ඒ හිඤ්ඤන් වහන්සේලා මර බියෙන් බියපත්ව නික්ම පිටතට වි සිටියහ. හිඤ්ඤන් වහන්සේලාගේ ඒ කෙළිලොල් බව හිඤ්ඤන් වහන්සේලා අතරෙහි ප්‍රකට විය.

ඉක්බිති එක්දිනක් හිඤ්ඤු දම්සභාවෙහිදී ඇවැත්නි, ඇතැම් හිඤ්ඤු සසරින් එතර කරවන සසුනෙහි පැවිදිව කෙළිලොල් වී හැසිරෙත්. අනිත්‍යයි, දුකයි, අනාත්මයයි යනුවෙන් විදසුන් වැඩීමට ක්‍රියා නොකරති යනුවෙන් කථාවක් මතුකළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි! මෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියාහුදැයි විචාරා මෙතම් කථාවෙන් යයි කී කල්හි, මහණෙනි, දැන් පමණක් නොව පෙරත් ඔවුහු කෙළිලොල් වූවෝම යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

පෙර බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ එක් ගමෙක බමුණු කුලයක උපන් සේක. "කෝමායු පුත්‍රයා" යයි ඔහු හැදින්වූහ. ඔහු පසුකලෙක ගිහිගෙන් නික්ම තාපස පැවිද්දෙන් පැවිදිව හිමාලය වන ප්‍රදේශයේ වාසය කළේය. ඉක්බිති වෙනත් කෙළිලොල් තාපසවරු හිමවත් පෙදෙසේ අසපුවක් තනාගෙන විසූහ. කසිණ භාවනා මාත්‍රයක්වත් ඔවුන්ට නැත. කැලයෙන් ලොකු කුඩා පළතුරු ගෙනවිත් කා වසමින් නොයෙක් ආකාර සෙල්ලම් කරමින් කල් ගෙවත්. ඔවුන් සමීපයෙහි වඳුරෙක් ද සිටියි. ඒ වඳුරාද කෙළිලොල්ව කට ඇදකිරීම් ආදී මුඛ විකාර ආදිය කරමින් තාපසයන්ට නොයෙක් විදියේ සෙල්ලම් දක්වයි. තාපසවරු කලක් එහි වාසය කොට ලුහු ඇඹුල් සෙවීම පිණිස මිනිස් වාසයට ගියාහුය. ඔවුන් ගිය කාලයේ පටන් බෝසතාණන් වහන්සේ ඒ

ස්ථානයට අවුත් වාසය කළ සේක. වඳුරා කලින් තවුසන්ට මෙන් ඔහුටද සෙල්ලම් දක්වයි. බෝසතාණන් වහන්සේ අසුරක් ගසා හික්මුණු පැවිද්දන් ළඟ වසන තැනැත්තෙකු විසින් නම් ආචාරශීලීව කායාදියෙන් තැන්පත්ව ධ්‍යානාදියෙහි යෙදුණු කෙනෙකුට සිටීම සුදුසුය යනුවෙන් ඔහුට අවවාද දුන් සේක. ඒ වඳුරා එතැන් පටන් සිල්වත්ව යහපත් පැවතුම් ඇත්තෙක් විය. බෝසතාණන් වහන්සේද ලුහු ඇඹුල් සොයාගෙන ඒ ස්ථානයට ආවාහුය. වඳුරා පෙර පරිද්දෙන් ඔවුන්ට සෙල්ලම් නොදක්වයි. ඉක්බිති තාපසවරු කලින් නම් ඔබ අප ඉදිරියේ සෙල්ලම් කළෙහිය. දැන් නොකරහි. ඒ කුමන කරුණක් නිසාදැයි විමසමින්

පුරෙ තුවං සීලවතං සකාසෙ
 ඔක්කන්දිකං කීළසි අසසමඔහි,
 කරො හරෙ මක්කට්ඨානි මක්කටං.
 නතං මයං සීලවතං රමාම

යන පළමු ගාථාව කීවාහුය.

බොල වඳුරු! පෙර තෝ කෙළිලොල් අප හමුවෙහි පැන පැන සෙල්ලම් කළෙහිය. අපගේ අසපුවෙහිදී වැදිරි මුහුණ පෙන්නීම ආදී ක්‍රීඩා කළෙහිය. වානරය, ක්‍රීඩාව ස්වභාවකොට ඇති ඔබ ගැන අපි නොඇලෙමු. එයට හේතු කීම,

එහි, සීලවතං සකාසෙ යනු කෙළිලොල් වූ අප සමීපයේ, ඔක්කන්දිකං මුවකු වගේ පැන පැන සෙල්ලම් කළෙහිය. කරොහරෙති (කරොහි) කරව, අපේ යනු ආමන්ත්‍රණයයි. මක්කට්ඨානි යනු මුඛ විකාරාදී වඳුරු සෙල්ලම්. නතං මයං සීලවතං රමාම යනු පෙර ඔබේ කෙළිලොල් බව (දැන් නැත. එහෙයින්) අපි (ඔබ ගැන) නොඇලෙමු. ඔබද අප ගැන නොඇලෙන්නෙහිය. එයට හේතුව කුමක්ද? එය අසා වඳුරා

සුතා හි මයාං පරමා විසුද්ධි
 කොමාය පුත්තසා බහුසසුත්තසා
 මාදානි මං මක්කන්දි තුවං යථා පුරෙ
 ක්කානානුසුත්තා විහරාම ආවුසො

යන දෙවන ගාථාව කීය.

ඇවැත්නි, බහුශ්‍රැත වූ කෝමායු පුත්තගේ උසස් ධ්‍යාන විශුද්ධිය මා විසින් අසන ලදී. තෙපි පෙර පරිදි මා පිළිබඳව නොසිතව. අපි ධ්‍යාන ඇතිව වසමු.

එහි, මයහං යනු කරණාර්ථයෙහි සම්ප්‍රදාන විභක්තියයි. විසුද්ධියනු ධ්‍යානයෙන් පිරිසිදු වීම. බහුසසුතසස යනු බොහෝ කසිණ භාවනාද, අෂ්ට සමාපත්තීන්ද ඇසීමෙන් මෙන්ම අවබෝධ කළ බැවින්ද බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇති. තුවං යනු ඔවුන්ගෙන් එක් තාපසයෙකුට අමතමින් නුඹ මා පෙර පරිද්දෙන් දැන් හඳුනා නොගන්න. මම පෙර පරිදි නොවෙමි. මවිසින් ගුරුවරයෙක් ලැබියයි දක්වයි.

සවෙපි සෙලසමිං වපෙය්‍යුං බීජං
දෙවො ච වසෙස තෙව හිතං රුහෙය්‍ය
සුතා හි තෙ සා පරමා විසුද්ධි
ආරා තුවං මකකට ක්‍රමාන භුමියා

යන තුන්වන ගාථාව කීහ.

වානරය, ඉදින් ගල්තලාවෙහි බීජ වපුරන්නාහුද වැසි වලාද මැනවින් වැස්සේ නමුදු ඒ (කුඹුරක් නොවූ) වසුළ බීජය නොහට ගත්තේය. ඒවාගේ ඔවුන්ගේ උතුම් විශුද්ධිය අසන ලද නමුදු තෙපි ධ්‍යාන භුමියෙන් දුරු වවි.

එහි අර්ථය - සවෙපි ඉදින් ගල්තලාවෙහි පස් ආකාර බීජං වපෙය්‍යුං දෙවො ච බීජ වපුරන්නාහුද වැස්සද මැනවින් වසින්තේද කෙතක් නොවූ බැවින් ඒ බීජ නොවැඩෙන්නේය. එසේම ඔබ විසින් පරමා උතුම් වූ ධ්‍යාන විසුද්ධිය සුතා අසන ලදී. ඔබ වනාහි තිරිසන් යෝනියට අයත් සතෙකි. ආරා ක්‍රමාන භුමියා ධ්‍යාන භුමියෙන් දුර සිටියේය. ඔබට ධ්‍යාන උපදවන්නට නොහැකියයි වඳුරාට ගර්භා කළහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල කෙළිලොල් තාපසවරු මේ හිසුහු වූහ. කෝමායු පුත්‍රයා වනාහි මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

3.5.10

වක ජාතකය

පරපාණරොධා යන මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවාසය කරනසේක් පැරණි ඇතිරිල්ලක් අරබයා වදාළ සේක. කථා වස්තුව විනය පිටකයේ විස්තර වශයෙන් දක්වා ඇත. මේ වනාහි එහි සාරාංශයයි. ආයුෂ්මත් උපසේන තෙරුන් වහන්සේ උපසම්පදාවෙන් වස් දෙකක් ඇති කෙනෙක්ව එක් වසක් ඇති සද්ධි විහාරික ශිෂ්‍ය හික්ෂුව සමග බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත එළඹ බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ගරහන ලද්දේ වැද ආපසු ගොස් විදර්ශනා වඩා රහත් භාවයට පත්ව අල්පේච්ඡතා ආදී ගුණවලින් යුක්තව තෙළෙස් ධුතාංග සමාදන්ව පිරිසද තෙළෙස් ධුතංගධාරීන් කොට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තුන්මසක් විවේකීව වැඩ වෙසෙද්දී පිරිවර සහිතව බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත එළඹ පිරිස නිසා පළමුව නින්දා ලබා අදැහැමී කතිකාවට අනුව නොපැවතීම නිසා දෙවනුව සාධුකාර ලබා මෙතැන් පටන් ධුතාංගධාරී හික්ෂුහු කැමති පරිදි එළඹ මා බලන්වායි ශාස්තෘන් වහන්සේ විසින් කරන ලද අනුග්‍රහ (අනුමැතිය) ඇතිව නික්ම හික්ෂුන්ට ඒ කරුණ සැල කළේය.

එතැන් පටන් හික්ෂුහු ධුතාංගධාරීන් බවට පත්ව ශාස්තෘන් වහන්සේ දැකීමට එළඹ ශාස්තෘන් වහන්සේ විවේක සුවයෙන් නැගිටි කල්හි ඒ ඒ තැන පංසුකුල සිවුරු දමා තමන්ගේ සිනිඳු සිවුරුම ගත්තාහුය. බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝ හික්ෂුන් සම සේනාසනවල චාරිකාවක හැසිරෙමින් ඒ ඒ තැන වැටී තිබුණු පංසුකුල සිවුරු දැක විමසා ඒ කරුණ අසා මහණෙනි, මේ හික්ෂුන්ගේ (ධුතංග නම් වූ) වත සමාදන් වීම විරකල් නොපැවතියේය. වක නම් දිවියාගේ පෙහෙවස් සමාදන්වීම හා සමාන වේයයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදන් රජු රජ කරද්දී බෝසතාණන් වහන්සේ සක්දෙව් රජ වූ සේක. ඉක්බිති එක් වක නම් දිවියෙක් ගංතෙර ගල් තලාවක වාසය කරයි. ඉක්බිති ගඟට ජලය ඇවිත් ඒ ගල ජලයෙන් වටවිය. වක නම් දිවියා ගලට නැග ගල්තලාව මත වැතීර ගත්තේය. ඔහුට ආහාර නැත. ආහාර සඳහා ගමන් මගක්ද නැත. ජලය වැඩිවෙයි. උ⁹ මට ආහාර නැත. ඒ සඳහා ගමන් මගක්ද නැත. වැඩක් නැතිව

නිදනවාට වඩා පෙහෙවස් රැකීම උතුම්යයි සිතා සිතින්ම පෙහෙවස් අධිෂ්ඨානකොට සිල් සමාදන්ව නිදාගත්තේය.

එකල සක්දෙවිඳු ආවර්ජනා කරමින් ඔහුගේ ඒ දුර්වල සිල් ගැනීම දැනගෙන මේ වක දිවියා වෙහෙසට පත් කරන්නෙමිසි සිතා එළුවෙකුගේ වේශයෙන් අවුත් උග්ගේ නුදුරෙහි සිට තමන් පෙනී සිටියේය. වක දිවියා උග් දැක වෙනත් දිනයක පෙහෙවස් දැකීම දැනගන්නෙමිසි නොහැරිට උග් අල්ලා ගන්නට පැත්තේය. එළුවාද ඒ මේ අතට පැන තමන් අල්ලා ගන්නට නුදුන්නේය. වක දිවියා උග් අල්ලා ගන්නට නොහැකිව නැවතී අවුත් මගේ උපෝසථය තවමත් නොබිඳුනේ යයි එහිම නැවත නිදා ගත්තේය. ශක්‍රයා ශක්‍ර ආත්ම භාවයෙන්ම අභසෙහි සිට නුඹ වැනි දුර්වල අදහස් ඇතියෙකුගේ උපෝෂ්ඨ කර්මයෙන් කවර එලයක්ද? නුඹ මගේ ශක්‍රභාවය නොදැන එළුවස් කනු කැමැත්තේ වීදැයි උග් වෙහෙසවා ගරභා දෙවිලොවටම ගියේය.

පරපාණරොධා ජීවනෙතා මංසලොගිත භොජනො
වකො වතං සමාදාය උපපජ්ජ උපොසථං.

තස්ස සකෙකා වතඤ්ඤාය අජරුපෙත්‍රපාගම්
චිතතපො අජ්ඣප්පනෙතා භඤ්ජ් ලොගිතපො තපං.

එවමෙවං ඉධෙකච්ච සමාදනසමීං දුබ්බලා
ලහුං කරොනති අත්තානං වකොච අජකාරණා
යන ගාථා තුන බුදුබවට පත්ව දේශනා කරන ලද ගාථාය.

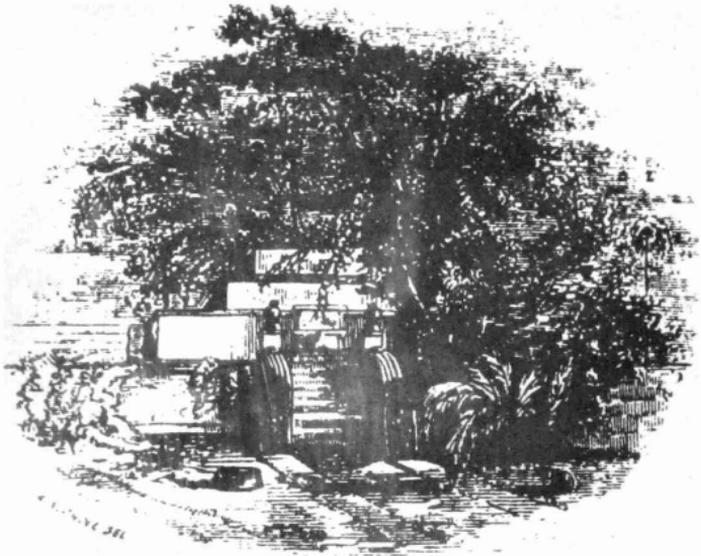
1. පර පණ නැසීමෙන් මස් ලේ අනුභව කොට ජීවත් වන්නා වූ වෘකයා පෙහෙවස් සමාදන් විය.
2. ශක්‍රයා උග්ගේ වුතය දැන එළුවෙකින් ළඟට ආවේය. (එවිට) තපස පහව ගියේය. ලේ බොන උග් තපස බිඳගත්තේය.
3. එපරිදි මෙළොව ඇතැම් කෙනෙක් සමාදන් වූ සීලය රැක ගැනීමට සමත් නොවෙති. එළුවා නිසා සැහැල්ලු බවට පත් වෘකයා මෙන් තමා සැහැල්ලු (හැල්ලු) කරති.

එහි, උපපජ්ජ උපොසථං යන පෙහෙවස් විසීමට එළඹියේය. වතඤ්ඤයා යනු ඒ දුර්වල චිත්තය දැනගෙන, චිත්තපො අජ්ඣධපපතො යනු පහවූ තපස් ඇත්තෙක්ව පැමිණ ඒ එළවා කැමට පැන්නේය යන අර්ථයයි. ලොහිතපො යනු ලේ බොහු කැමතිව, තපං යනු තමන්ගේ ඒ සමාදාන වූ තපස බිත්දේය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතක කථාව නිමවා වදාළ සේක. එකල ශක්‍රයා මම ම වූයෙමි යි වදාළ සේක.

පස්වැනි කුම්භ වර්ගය නිමිණියේය.

තික නිපාත වර්ණනාව නිමාවිය.

THE BO-TREE AT ANARAJAPOORA.

ටෙන්ට් 1859

හදන්ත බුද්ධසොභාවාසීපාදයන් අනුරාධපුර
ශ්‍රී මහා බෝධිය අසල ප්‍රදේශයෙහි වැඩවසමින්
සිහලධාකරා පාලියට පරිවර්තනය කළ බව
බොහෝදෙනාගේ විශ්වාසයයි

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය
125, ඇන්ඩර්සන් පාර, නැදීමාල, දෙහිවල.
දුරකථන: 2734256, 2728468, 2726234
ෆැක්ස්: 2736737

විද්‍යුත් තැපෑල: bcc456@sltnet.lk
www.buddhistcc.com

ISBN 978-955-1604-20-2